

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកស្កាននេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងដោយ គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ ឬជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សេចក្តីរំលឹកគម្ពីរព្រះទ័ព្រហ្មបិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ្គីច័ណេ ។

គ្រប់គ្រងឯកសារ (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

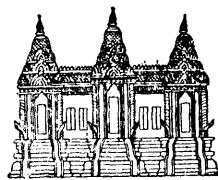
ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ
ដោយ ចន-ស្រីស្រស់ ។

ថតស្កានដោយ
ប៊ុនប្រុស ម៉ាន់ សាន់រ៉ត

ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងច្រើនលើសលែកពី៖

- ឧបាសិកា កាំង ហ្គីច ទ័ណ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ជុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សរ ចន និង ឧបាសិកា អ៊ិច សារ៉េង ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ីវ៉ានា និងឧបាសិកា យុន សូនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រី ជា សុមេធាធីតា (ស.វ.អ)
- លោក ជីម-ជា និងលោកស្រី រតនី ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ទីផង យឿន (កូរ៉េ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេនី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ានី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភ័ក្ត្រ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានីន និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់ ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធានីនាដ, ចាន់ណា សុធានីនាធា (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង យូចេង (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉េ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និងលោក ទួត សេនីស័ក ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា ទីស សុផានី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យឿម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និងលោកស្រី ធឿង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះតេជព្រះគុណ ដុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុវណ្ណ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.វ.អ)

ព្រះ
ព្រះបិតាបិតា
និង
សេចក្តីព្រះបាទនាសាខ្មែរ
អភិបាលបិតា
វិញ្ញាណ បឋមភាគ
៧០

បោះពុម្ពលើកទី ១ •

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ទ.ស. ២៥០៧

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមផ្តល់ស្មារតីសូត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។

ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។

ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានសូត្រចេញពីជម្រៅដួងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា
ជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation of the complete TRIPITAKA to Cambodian Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

អារម្ភកថា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាទីរាប់អាន !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាទីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន " ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក " នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ ចក្រប្រែភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយ ពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខ្មែរផ្នែកបោះពុម្ពរបស់ជនជាតិខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិក ជាតិជប៉ុន មានសន្តានចិត្តរីករាយនឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃឹមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជារំណាយពីជម្រៅដួងចិត្ត ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំង មនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ក៏ត្រូវអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តី ទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើឃោរឃៅ បញ្ចប់គំនុំគុន ដើរតាមពុទ្ធដីការព្រះបរមគ្រូ មិត្តព្យាយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជាមិច្ឆារបនៃការប្តេជ្ញាចិត្ត របស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាព ក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និង ប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តបុក្ស កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ The Rev. Seikyo Muchaku

ប្រធានការិយាល័យ The Rev. Eiitsu Shinohara

អ្នកចាត់ការ

- The Rev. Zendo Matsunaga
- The Rev. Jitsujo Arima
- The Rev. Yoshimichi Ito
- The Rev. Keiichi Watai
- The Rev. Gijun Sugitani
- The Rev. Shincho Shigeta
- The Rev. Risho Maeda
- The Rev. Kyoshi Nakajima
- Mr. Rokusuke Ei

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！

敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、ブノンペンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未曾有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗り越え、瞋りを離れ、怨みを恕し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共々に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年7月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

世話人代表 無着 成恭
事務局長 篠原 鋭一

世話人 松永 然道 有馬 実成
伊藤 佳通 渡井 奎一
杉谷 義純 茂田 真澄
前田 利勝 中島 教之
永 六輔

Acknowledgment

Dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community,

It is a matter of great joy that the translation into Cambodian of the Pali Tripitaka has been completed and published. The Tripitaka Commission of the Buddhist Institute, Phnom Penh, launched the translation project in 1930 and completed the translation, after 39 years of effort, in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but will also be an important milestone in the history of publication in Cambodia.

The revival and prosperity of Buddhism in Cambodia are the ardent wish of the Japanese Buddhist community, it is in this spirit that we have completed this important project and now present the entire work to the Cambodian Buddhist community, it is a gift not only to the Buddhist community in Cambodia but also to all Cambodian people and all peace-loving people in the world.

Cambodia experienced great tragedies in modern times, and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount grief and anger, to forgive, and to start working again for world peace.

This great work is a symbol of the Japanese Buddhist community's resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and is a testimony to the friendship between our people.

With hands joined in reverence.
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE

Project Manager : The Rev. Seikyo Muchaku

Secretary General : The Rev. Eiitsu Shinohara

Management Team :

The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito

The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta

The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

អភិវឌ្ឍន៍ជន

វិភាគ បឋមភាគ

៨០

ព.ស. ២៥០៧

អភិធម្មបិដកេ

វិភង្គស្ស បឋមោ ភាគោ

នមោ តស្ស ភកវតោ អរបាតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ខន្ធវិភង្គោ

[១] បញ្ចក្ខន្ធា រូបក្ខន្ធា វេទនាខន្ធា ស-
ញ្ញាខន្ធា សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។

[២] តត្ថ កតមោ រូបក្ខន្ធា ។ យំកំញំ រូបំ
អតីតានាគតប្បច្ចប្បន្នំ អជ្ឈតំ វា ពហំន្ធា វា ឌីណ្យាវិកំ
វា សុខុមំ វា ហិំនំ វា បណីតំ វា យំ ទ្ធករ សន្តិកេ
វា តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញាហិត្វា អភិសង្ខិបិត្វា អយំ
វុច្ចតិ រូបក្ខន្ធា ។

[៣] តត្ថ កតមំ រូបំ អតីតំ ។ យំ រូបំ អ-
តីតំ និរុទ្ធិំ វិកតំ វិបរិណាតំ អត្តផ្តតំ អព្ពត្តផ្តតំ ឧប្បជ្ជិ-
ត្វា វិកតំ អតីតំ អតីតំសេន សន្តិហិតំ ចត្តារោ ច
មហាក្ខតា ចត្តន្ទញ្ច មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ រូបំ វេទំ
វុច្ចតិ រូបំ អតីតំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ អនាគតំ ។
យំ រូបំ អដាតំ អក្ខតំ អសញ្ញាតំ អនិព្វតំ អនិក-
និព្វតំ អបាតុក្ខតំ អនុប្បន្នំ អសម្បប្បន្នំ អនុដ្ឋិតំ

អភិធម្មបិដក

វិវាដ្ឋិ បឋមភាគ

សូមមេស្តារបំពោះព្រះមានព្រះភាគ អរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

ខន្ធវិវាដ្ឋិ

[១] ខន្ធ ៥ គឺ រូបកន្ធ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកន្ធ វិញ្ញាណកន្ធ ។

[២] បណ្តាខន្ធទាំង ៥ នោះ រូបកន្ធ តើដូចម្តេច ។ រូបណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ដែលជាអដ្ឋក្រម (រូបខាងក្នុង) ក្តី ពហ៌ទ្វារ រូប (រូបខាងក្រៅ) ក្តី ឡារក្រម (រូបគ្រោតគ្រាត) ក្តី សុខុមរូប (រូបល្អិត) ក្តី ហ័នរូប (រូបថាកាប) ក្តី បណ៌តរូប (រូបថ្ងៃថ្ងា) ក្តី ទូររូប (រូបក្នុងទីឆ្ងាយ) ក្តី សន្តិករូប (រូបក្នុងទីជិត) ក្តី នេះហៅ ថា រូបកន្ធ ព្រោះប្រមូលរូបរមន្តរូបទាំងអស់នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

[៣] បណ្តារូបទាំងនោះ រូបជាអតីត តើដូចម្តេច ។ រូបណា កន្លងទៅ លេត់ទៅ ប្រាសទៅ ប្រែប្រួលទៅ អស់ទៅ បាត់បង់ទៅ កើត ហើយប្រាសទៅវិញ ជាអតីត សង្រ្គោះដោយចំណែកជាអតីត បានដល់ មហាក្ខតរូប ៤ ផង ឧបាយរូបនៃមហាក្ខតរូប ៤ ផង នេះហៅថា រូបជា អតីត ។ បណ្តារូបទាំងនោះ រូបជាអនាគត តើដូចម្តេច ។ រូបណាមិនទាន់ កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់វិលមក មិនទាន់ត្រឡប់មក មិនទាន់ប្រាកដ មិនទាន់លេចឡើង មិនទាន់ដុះឡើង មិនទាន់តាំងឡើង

អភិធម្មបិដកេ វិវត្តោ

អសប្បដ្ឋិតំ អនាកតំ អនាកតំសេន សង្កហិតំ ចត្តារោ
 ច មហាក្កតា ចត្តន្ទារា មហាក្កតានំ ឧបាទាយ រូបំ
 ឥទំ វុច្ឆតិ រូបំ អនាកតំ ។ តត្ថ កកតមំ រូបំ ចច្ចុប្បដ្ឋំ ។
 យំ រូបំ ជាតំ ក្កតំ សញ្ញាតំ និព្វតំ អភិនិព្វតំ ចានុក្កតំ
 ឧប្បដ្ឋំ សម្មប្បដ្ឋំ ឧដ្ឋិតំ សម្មដ្ឋិតំ ចច្ចុប្បដ្ឋំ ចច្ចុប្បដ្ឋំ-
 សេន សង្កហិតំ ចត្តារោ ច មហាក្កតា ចត្តន្ទារា
 មហាក្កតានំ ឧបាទាយ រូបំ ឥទំ វុច្ឆតិ រូបំ ចច្ចុប្បដ្ឋំ ។

(២) តត្ថ កកតមំ រូបំ អជ្ឈតំ ។ យំ រូបំ តេសំ
 តេសំ សត្តានំ អជ្ឈតំ ចច្ចុតំ និយកំ ចាដិប្បក្កលិកំ
 ឧបាទិដ្ឋំ ចត្តារោ ច មហាក្កតា ចត្តន្ទារា មហាក្កតានំ
 ឧបាទាយ រូបំ ឥទំ វុច្ឆតិ រូបំ អជ្ឈតំ ។ តត្ថ កក-
 តមំ រូបំ ពហិទ្ធា ។ យំ រូបំ តេសំ តេសំ បរសត្តានំ
 បរេក្កលានំ អជ្ឈតំ ចច្ចុតំ និយកំ ចាដិប្បក្កលិកំ
 ឧបាទិដ្ឋំ ចត្តារោ ច មហាក្កតា ចត្តន្ទារា មហាក្កតានំ
 ឧបាទាយ រូបំ ឥទំ វុច្ឆតិ រូបំ ពហិទ្ធា ។

(៥) តត្ថ កកតមំ រូបំ ឌីណ្ហិកំ ។ ចក្កា-
 យតនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋញាយតនំ ឥទំ វុច្ឆតិ
 រូបំ ឌីណ្ហិកំ ។ តត្ថ កកតមំ រូបំ សុខមំ ។

អភិធម្មបំណែក វិវត្ត

មិនបានស្ទុះឡើង ជាអនាគត សង្គ្រោះដោយចំណែកជាអនាគត បាន
 ដល់មហាក្សត្ររូបទាំង ៤ ផង ទបាទាយរូប នៃមហាក្សត្ររូប ៤ ផង នេះ
 ហៅថា រូបជាអនាគត ។ បណ្តារូបទាំងនោះ រូបជាបច្ចុប្បន្ន តើដូច
 ម្តេច ។ រូបណា កំពុងកើត កំពុងមាន កំពុងដុះជាល កំពុងវិល
 មក កំពុងត្រឡប់មក កំពុងប្រាកដ កំពុងលេចឡើង កំពុងដុះឡើង
 កំពុងតាំងឡើង កំពុងស្ទុះឡើង ជាបច្ចុប្បន្ន សង្គ្រោះដោយចំណែកជា
 បច្ចុប្បន្ន បានដល់មហាក្សត្ររូបទាំង ៤ ផង ទបាទាយរូបនៃមហាក្សត្ររូប ៤
 ផង នេះហៅថា រូបជាបច្ចុប្បន្ន ។

[៤] បណ្តារូបទាំងនោះ អដ្ឋក្ករូប តើដូចម្តេច ។ រូបណា ជា
 ខាងក្រុង អាស្រ័យខ្លួន កើតចំពោះខ្លួន ជារូបរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ដែល
 ទបាទានក្នុងកាន់មាំ របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ។ បានដល់មហាក្សត្ររូប
 ទាំង៤ផង ទបាទាយរូប នៃមហាក្សត្ររូប៤ផង នេះហៅថា អដ្ឋក្ករូប ។
 បណ្តារូបទាំងនោះ ពហិទ្ធារូប តើដូចម្តេច ។ រូបណាជាខាងក្រុង អាស្រ័យ
 ខ្លួន កើតចំពោះខ្លួន ជារូបរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ដែលទបាទានក្នុងកាន់
 មាំ របស់ពួកសត្វដទៃ របស់ពួកបុគ្គលដទៃនោះ ។ បានដល់មហាក្សត្ររូប
 ទាំង៤ផង ទបាទាយរូប នៃមហាក្សត្ររូប៤ផង នេះហៅថា ពហិទ្ធារូប ។

[៥] បណ្តារូបទាំងនោះ ឧទ្យោរិករូប តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយត្ត-
 នៈ (អាយតនៈគឺចក្ខុ) ។ ចេ ។ ដោយចក្ខុយត្តនៈ (អាយតនៈគឺផ្សព្វ)
 នេះហៅថា ឧទ្យោរិករូប ។ បណ្តារូបទាំងនោះ សុខុមរូប តើដូចម្តេច ។

ខន្ធវិរាង្គ សុត្តន្តភាគដំបូង

ភត្តិន្ទ្រិយ (ភត្តិន្ទ្រិយភត្តិស្រី) ។ លេខ កតាឡិដ្ឋាភហារ (ភាហារវដល ជាតំនូត) នេះហៅថា សុខុមរូប ។

[៦] បណ្តារូបទាំងនោះ ហ៊ានរូប តើដូចម្តេច ។ រូបណា របស់សត្វ ទាំងឡាយនោះ។ ជារូបដែលគេមើលឆ្ងាយ គេបៀតបៀន គេគ្របសង្កត់ គេមិនធ្វើសេចក្តីគោរព ជារូបថោកថយ ដែលគេដឹងថាថោកថយ ដែល គេសន្មតថាថោកថយ ជារូបមិនគួរប្រាថ្នា មិនគួរត្រេកអរ មិនជាទីពេញ ចិត្ត បានដល់ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វ នេះហៅថា ហ៊ានរូប ។ បណ្តារូបទាំងនោះ បណីតរូប តើដូចម្តេច ។ រូបណា របស់សត្វទាំង ឡាយនោះ ។ ជារូបដែលគេមិនមើលឆ្ងាយ គេមិនបៀតបៀន គេមិន គ្របសង្កត់ គេធ្វើសេចក្តីគោរព ជារូបថ្លៃថ្នូរ ដែលគេដឹងថាថ្លៃថ្នូរ ដែលគេសន្មតថាថ្លៃថ្នូរ ជារូបគួរប្រាថ្នា គួរត្រេកអរ គួរពេញចិត្ត បាន ដល់ រូប សំឡេង ក្លិន រស ផោដ្ឋព្វៈ នេះហៅថា បណីតរូប ។ មួយទៀត ហ៊ានរូប បើប្រៀបធៀបនឹងរូប^(១)នោះ ។ បណីតគប្បីជ្រាបថា ជាបណីតរូបដែរ ។

---

១ រូបរបស់ពួកសត្វភាគត្រូវខ្ពង់ខ្ពស់ទៅ តែបើប្រៀបធៀបនឹងរូបរបស់ពួកសត្វនរក ទៅជា រូបខ្ពស់មិញ; រូបរបស់ពួកប្រេតខ្ពង់ខ្ពស់ទៅ តែបើប្រៀបធៀបនឹងរូបរបស់ពួកភាគ ត្រូវ ទៅ ជា រូបខ្ពស់មិញ ។ ល ។ រូបរបស់ពួកអក្ខិដ្ឋិទេវតា ខ្ពស់ជាងរូបរបស់ពួកសុទស្សីទេវតា ។ អដ្ឋកថា ។

អរិយបូជិតេ វិរដ្ឋោ

[៧] តត្ថ កតមំ រូបំ ទ្ធូរេ ។ ឥន្ទ្រិយំ ។ បេ ។
 កេតទ្ធិកោរោ អាហារោ យំ វា បនពាម្បិ អត្ថំ រូបំ
 អាសាន្នេ ឧបក្កដេ ទ្ធូរេ អសន្តិកេ ឥន្ទំ រុដ្ឋតិ
 រូបំ ទ្ធូរេ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ សន្តិកេ ។ បក្ខោ-
 យតនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វាយតនំ យំ វា បនពាម្បិ
 អត្ថំ រូបំ អាសាន្នេ ឧបក្កដេ អវិទ្ធូរេ សន្តិកេ ឥន្ទំ
 រុដ្ឋតិ រូបំ សន្តិកេ ។ តំ តំ វា បន រូបំ ឧបាទាយ
 ឧបាទាយ រូបំ ទ្ធូរេ សន្តិកេ ទដ្ឋពំ ។

[៨] តត្ថ កតមោ វេទនាខន្ទោ ។ យាកាចិ
 វេទនា អតីតានាគតប្បុត្តប្បន្នា អដ្ឋត្តា វា ពហិទ្ធា វា
 ឌិទ្ធហិកា វា សុខុមា វា ហីនា វា បណីតា វា យា
 ទ្ធូរេ សន្តិកេ វា តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញាហិត្វា អភិសម្មិ-
 បិត្វា អយំ រុដ្ឋតិ វេទនាខន្ទោ ។

[៩] តត្ថ កតមា វេទនា អតីតា ។ យា វេទនា
 អតីតា វិរុទ្ធា វិគតា វិបរិណាតា អត្តន្តតា អព្ភត្តតា
 ឧប្បជ្ជិតា វិគតា អតីតា អតីតសេន សន្តហិតា សុខា
 វេទនា ទុក្ខា វេទនា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ
 រុដ្ឋតិ វេទនា អតីតា ។ តត្ថ កតមា វេទនា អនាគ-
 តា ។ យា វេទនា អដាតា អក្កតា អសញ្ញាតា អនិព្វតា

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

[៧] បណ្តារូបទាំងនោះ ទូររូប តើដូចម្តេច ។ ត័ត្តិន្ទ្រិយ
 ។ បេ ។ ភពឡើងវិញហោរ ឬក៏រូបដទៃណា ទោះបីមានក្នុងទីមិនជិត ក្នុង
 ទីមិនប្រាកដ ក្នុងទីឆ្ងាយ ក្នុងទីមិនបង្ហើយ នេះហៅថា ទូររូប ។
 បណ្តារូបទាំងនោះ សន្តិកេរូប តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។
 ដោយព្រាយតនៈ ឬក៏រូបដទៃណា មានក្នុងទីជិត ក្នុងទីប្រាកដ ក្នុងទីមិន
 ឆ្ងាយ ក្នុងទីបង្ហើយ នេះហៅថា សន្តិកេរូប ។ មួយទៀត ទូររូប បើ
 ប្រៀបធៀបនឹងរូបនោះ ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាសន្តិកេរូបដែរ ។

[៨] បណ្តាខន្ធទាំងនោះ វេទនាខន្ធ តើដូចម្តេច ។ វេទនាណា
 មួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ដែលជាអដ្ឋតវេទនាក្តី ពហិត្វវេទនា
 ក្តី ឧទ្យោរិកវេទនាក្តី សុខមវេទនាក្តី ហិនវេទនាក្តី បណីតវេទនាក្តី
 ទូរវេទនាក្តី សន្តិកេវេទនាក្តី នេះហៅថា វេទនាខន្ធ ព្រោះប្រមូលរូប
 រមនូវវេទនាទាំងអស់នោះ ក្នុងទីមួយគ្នា ។

[៩] បណ្តាវេទនាទាំងនោះ វេទនាជាអតីត តើដូចម្តេច ។ វេទ-
 នាណា កន្លងទៅ រលត់ទៅ ប្រាសទៅ ប្រែប្រួលទៅ អស់ទៅ បាត់បង់
 ទៅ កើតហើយប្រាសទៅវិញ ជាអតីត សង្រ្គោះដោយចំណែកជាអតីត
 បានដល់សុខវេទនា ទុកវេទនា អទុកមសុខវេទនា នេះហៅថា វេទនា
 ជាអតីត ។ បណ្តាវេទនាទាំងនោះ វេទនាជាអនាគត តើដូចម្តេច ។
 វេទនាណា មិនទាន់កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះផាល មិនទាន់វិលមក

ខន្ធវិរដ្ឋេ ពុត្តន្តរាជីវេ

អនិច្ចតា អនាត្រតា អនុប្បដ្ឋា អសម្មប្បដ្ឋា អដ្ឋ-
 ដ្ឋតា អសម្មដ្ឋតា អនាគតា អនាគតំសេន សង្កហិ-
 តា សុខា វេទនា ទុក្ខោ វេទនា អទុក្ខមសុខា វេទនា
 អយំ វុច្ចតិ វេទនា អនាគតា ។ តត្ថ កតមា វេទនា
 បច្ចុប្បដ្ឋា ។ យា វេទនា ជាតា ក្ខតា សញ្ញតា និព្វតា
 អនិច្ចតា ហត្ថក្ខតា ឧប្បដ្ឋា សម្មប្បដ្ឋា ឧដ្ឋតា
 សម្មដ្ឋតា បច្ចុប្បដ្ឋា បច្ចុប្បដ្ឋំសេន សង្កហិតា សុខា
 វេទនា ទុក្ខោ វេទនា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ
 វុច្ចតិ វេទនា បច្ចុប្បដ្ឋា ។

[១០] តត្ថ កតមា វេទនា អដ្ឋតា ។ យា
 វេទនា តេសំ តេសំ សត្តានំ អដ្ឋតំ បច្ចុតំ និយកា
 ហដិប្បក្កលីកា ឧហាទិដ្ឋា សុខា វេទនា ទុក្ខោ វេទនា
 អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ វេទនា អដ្ឋតា ។
 តត្ថ កតមា វេទនា ពហិដ្ឋា ។ យា វេទនា តេសំ
 តេសំ បរសត្តានំ បរម្បក្កលានំ អដ្ឋតំ បច្ចុតំ និយកា
 ហដិប្បក្កលីកា ឧហាទិដ្ឋា សុខា វេទនា ទុក្ខោ វេទនា
 អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ វេទនា ពហិដ្ឋា ។

ខន្ធវិរាធិ សុត្តន្តបិដក

មិនទាន់ត្រឡប់មក មិនទាន់ប្រាកដ មិនទាន់លេចឡើង មិនទាន់ដុះ
 ឡើង មិនទាន់តាំងឡើង មិនទាន់ស្កុះឡើង ជាអនាគត សង្គ្រោះដោយ
 ចំណែកជាអនាគត បានដល់សុខវេទនា ទុក្ខវេទនា អទុក្ខមសុខវេទនា
 នេះហៅថា វេទនាជាអនាគត ។ បណ្តាវេទនាទាំងនោះ វេទនាជា
 បច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ វេទនាណា កំពុងកើត កំពុងមាន កំពុងដុះ
 ដាល កំពុងវិលមក កំពុងត្រឡប់មក កំពុងប្រាកដ កំពុងលេចឡើង
 កំពុងដុះឡើង កំពុងតាំងឡើង កំពុងស្កុះឡើង ជាបច្ចុប្បន្ន សង្គ្រោះ
 ដោយចំណែកជាបច្ចុប្បន្ន បានដល់សុខវេទនា ទុក្ខវេទនា អទុក្ខមសុខ-
 វេទនា នេះហៅថា វេទនាជាបច្ចុប្បន្ន ។

[១០ | បណ្តាវេទនាទាំងនោះ អជ្ឈត្តវេទនា តើដូចម្តេច ។
 វេទនាណា ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើតចំពោះខ្លួន ជា
 វេទនារបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ដែលទុប្បាទានក្នុងកាន់មាំ របស់សត្វទាំង
 ឡាយនោះ ។ បានដល់សុខវេទនា ទុក្ខវេទនា អទុក្ខមសុខវេទនា នេះ
 ហៅថា អជ្ឈត្តវេទនា ។ បណ្តាវេទនាទាំងនោះ ពហិទ្ធាវេទនា តើដូច
 ម្តេច ។ វេទនាណា ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើតចំពោះ
 ខ្លួន ជាវេទនារបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ដែលទុប្បាទានក្នុងកាន់មាំ របស់
 ពួកសត្វដទៃ របស់ពួកបុគ្គលដទៃនោះ ។ បានដល់សុខវេទនា ទុក្ខ-
 វេទនា អទុក្ខមសុខវេទនា នេះហៅថា ពហិទ្ធាវេទនា ។

[១១] តត្ថ កតមា វេទនា ឡឿវិកា សុ-
 ខុមា ។ អកុសលា វេទនា ឡឿវិកា កុសលា-
 ព្យាកតា វេទនា សុខុមា កុសលាកុសលា វេទនា
 ឡឿវិកា អព្យាកតា វេទនា សុខុមា ទុក្ខា វេទនា
 ឡឿវិកា សុខា ច អទុក្ខមសុខា ច វេទនា សុខុមា
 សុខទុក្ខា វេទនា ឡឿវិកា អទុក្ខមសុខា វេទនា
 សុខុមា អសមាបដ្ឋស្ស វេទនា ឡឿវិកា សមា-
 បដ្ឋស្ស វេទនា សុខុមា សាសវំ វេទនា ឡឿវិកា
 អនាសវំ វេទនា សុខុមា តំ តំ វំ បទ វេទនំ ឧបា-
 នាយ ឧបាទាយ វេទនា ឡឿវិកា សុខុមា ទដ្ឋត្វា ។

[១២] តត្ថ កតមា វេទនា ហីនា បណីតា ។
 អកុសលា វេទនា ហីនា កុសលាព្យាកតា វេទនា
 បណីតា កុសលាកុសលា វេទនា ហីនា អព្យាកតា
 វេទនា បណីតា ទុក្ខា វេទនា ហីនា សុខា ច អទុ-
 ក្ខមសុខា ច វេទនា បណីតា សុខទុក្ខា វេទនា
 ហីនា អទុក្ខមសុខា វេទនា បណីតា អសមាបដ្ឋ-
 ស្ស វេទនា ហីនា សមាបដ្ឋស្ស វេទនា បណីតា

អភិធម្មបិដក វិវាដ

(១១) បណ្តាវេទនាទាំងនោះ ឧទ្យោរិកវេទនានិងសុខុមវេទនា តើ
 ដូចម្តេច ។ វេទនាជាអកុសល ហៅថាឧទ្យោរិកវេទនា វេទនាជាកុសល
 និងអព្យាក្រឹត ហៅថាសុខុមវេទនា វេទនាជាកុសលនិងអកុសល ហៅ
 ថាឧទ្យោរិកវេទនា វេទនាជាអព្យាក្រឹត ហៅថាសុខុមវេទនា វេទនាជាទុក្ខ
 ហៅថាឧទ្យោរិកវេទនា វេទនាជាសុខផង មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខផង
 ហៅថាសុខុមវេទនា វេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ហៅថាឧទ្យោរិកវេទនា វេទនា
 ជាអទុក្ខមសុខ ហៅថាសុខុមវេទនា វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមិនមានសមា-
 បត្តិ ហៅថាឧទ្យោរិកវេទនា វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមានសមាបត្តិ ហៅថា
 សុខុមវេទនា វេទនាប្រកបដោយភាសវៈ ហៅថាឧទ្យោរិកវេទនា វេទនា
 មិនមានភាសវៈ ហៅថាសុខុមវេទនា មួយទៀត ឧទ្យោរិកវេទនា បើ
 ប្រៀបធៀបនឹងវេទនានោះៗ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាសុខុមវេទនាដែរ ។

(១២) បណ្តាវេទនាទាំងនោះ ហ៊ិនវេទនានិងបណ្ឌិតវេទនា តើ
 ដូចម្តេច ។ វេទនាជាអកុសល ហៅថាហ៊ិនវេទនា វេទនាជាកុសល
 និងអព្យាក្រឹត ហៅថាបណ្ឌិតវេទនា វេទនាជាកុសលនិងអកុសល ហៅ
 ថាហ៊ិនវេទនា វេទនាជាអព្យាក្រឹត ហៅថាបណ្ឌិតវេទនា វេទនាជាទុក្ខ
 ហៅថាហ៊ិនវេទនា វេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខផង ហៅថាបណ្ឌិត-
 វេទនា វេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ហៅថាហ៊ិនវេទនា វេទនាជាអទុក្ខមសុខ
 ហៅថាបណ្ឌិតវេទនា វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមិនមានសមាបត្តិ ហៅថា
 ហ៊ិនវេទនា វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមានសមាបត្តិ ហៅថាបណ្ឌិតវេទនា

ខន្តិកង្កេ សុត្តន្តបិដក

សាសនំ វេទនា បរិយា អនាសនំ វេទនា បណីតា
តំ តំ ភិ វេទ វេទនំ ទុកាយយ ទុកាយយ វេទនា
បរិយា បណីតា ទដ្ឋព្វា ។

[១៣] តត្ថ កតមា វេទនា ទ្វិវ ។ អកុសលា
វេទនា កុសលាព្យាកតាហិ វេទនាហិ ទ្វិវ កុស-
លាព្យាកតា វេទនា អកុសលាយ វេទនាយ ទ្វិវ
កុសលា វេទនា អកុសលាព្យាកតាហិ វេទនាហិ
ទ្វិវ អកុសលា អកុសលាព្យាកតា វេទនា កុស-
លាយ វេទនាយ ទ្វិវ អព្យាកតា វេទនា កុស-
លាកុសលាហិ វេទនាហិ ទ្វិវ កុសលាកុសលា
វេទនា អព្យាកតាយ វេទនាយ ទ្វិវ ទុក្ខា វេទនា
សុខាយ ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាហិ ទ្វិវ
សុខា ច អទុក្ខមសុខា ច វេទនា ទុក្ខាយ វេទនាយ
ទ្វិវ សុខា វេទនា ទុក្ខាយ ច អទុក្ខមសុខាយ ច
វេទនាហិ ទ្វិវ ទុក្ខា ច អទុក្ខមសុខា ច វេទនា
សុខាយ វេទនាយ ទ្វិវ អទុក្ខមសុខា វេទនា
សុខទុក្ខាហិ វេទនាហិ ទ្វិវ សុខទុក្ខា វេទនា អ-
ទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ ទ្វិវ អសមាបន្តស្ស វេទនា
សមាបន្តស្ស វេទនាយ ទ្វិវ សមាបន្តស្ស វេទនា

ខន្ធវិរាង សុត្តន្តកថាដំបូង

វេទនាប្រកបដោយ រាសវៈ ហៅថាហ៊ិនវេទនា វេទនាមិនមានរាសវៈ
ហៅថាបណ្ឌិតវេទនា មួយទៀត ហ៊ិនវេទនា បើប្រៀបផ្ទឹមនឹងវេទនា
នោះ ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាបណ្ឌិតវេទនាដែរ ។

[១៣] បណ្ឌាវេទនាទាំងនោះ ទូរវេទនា ភើដូចម្តេច ។ វេទ-
នាជាអកុសល ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត វេទនាជាកុសល
និងអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាអកុសល វេទនាជាកុសល ឆ្ងាយអំពី
វេទនាជាអកុសលនិងអព្យាក្រឹត វេទនាជាអកុសលនិងអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយ
អំពីវេទនាជាកុសល វេទនាជាអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាកុសលនិង
អកុសល វេទនាជាកុសលនិងអកុសល ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាអព្យាក្រឹត វេ-
ទនាជាទុក្ខ ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាសុខនិងអទុក្ខមសុខ វេទនាជាសុខនិងអទុក្ខ-
មសុខ ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាទុក្ខ វេទនាជាសុខ ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាទុក្ខនិង
អទុក្ខមសុខ វេទនាជាទុក្ខនិងអទុក្ខមសុខ ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាសុខ វេទនា
ជាអទុក្ខមសុខ ឆ្ងាយអំពីវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ វេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ឆ្ងាយ
អំពីវេទនាជាអទុក្ខមសុខ វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមិនមានសមាបត្តិ ឆ្ងាយអំ-
ពីវេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមានសមាបត្តិ វេទនារបស់បុគ្គលអ្នកមានសមាបត្តិ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

ឆ្ងាយអំពីវេទនា របស់បុគ្គលអ្នកមិនមានសមាបត្តិ វេទនាប្រកបដោយ
 ភាសវៈ ឆ្ងាយអំពីវេទនាមិនមានភាសវៈ វេទនាមិនមានភាសវៈ ឆ្ងាយ
 អំពីវេទនាប្រកបដោយភាសវៈ នេះហៅថា ទូរវេទនា ។ បណ្តាវេទនា
 ទាំងនោះ សន្តិកេវេទនា តើដូចម្តេច ។ វេទនាជាអកុសល តាំងនៅ
 ក្នុងទីជិតនៃវេទនាជាអកុសល វេទនាជាកុសល តាំងនៅក្នុងទីជិត នៃ
 វេទនាជាកុសល វេទនាជាអព្យាក្រឹត តាំងនៅក្នុងទីជិត នៃវេទនាជា
 អព្យាក្រឹត វេទនាជាទុក្ខ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវេទនាជាទុក្ខ វេទនាជាសុខ
 តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវេទនាជាសុខ វេទនាជាអទុក្ខមសុខ តាំងនៅក្នុងទី
 ជិតនៃវេទនាជាអទុក្ខមសុខ វេទនារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ តាំងនៅ
 ក្នុងទីជិតនៃវេទនារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ វេទនារបស់បុគ្គលមាន
 សមាបត្តិ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវេទនារបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ វេទនា
 ប្រកបដោយភាសវៈ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវេទនាប្រកបដោយភាសវៈ វេទ-
 នាមិនមានភាសវៈ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវេទនាមិនមានភាសវៈ នេះហៅ
 ថា សន្តិកេវេទនា ។ មួយទៀត ទូរវេទនា បើប្រៀបផ្ទឹមនឹងវេទនា
 នោះ ។ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចសន្តិកេវេទនាដែរ ។

(១២) បណ្តាខន្ធទាំងនោះ សញ្ញាខន្ធ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាណា
 មួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ដែលជាអដ្ឋត្តសញ្ញាភិ ពហិទ្ធិសញ្ញា
 ភិ ឧទ្ធហិកសញ្ញាភិ សុខមសញ្ញាភិ ហិនសញ្ញាភិ បណិតសញ្ញាភិ

ខន្ធវិវាដ្ឋ សុត្តន្តភាគទីបី

សុំសេញកិ សន្តិកេសញ្ញកិ នេះហៅថា សញ្ញាខន្ធ ព្រោះប្រធាន
រូបមន្តវិសញ្ញានោះ ក្នុងទីដំបូងយក ។

[១៥] បណ្ឌិតសញ្ញាទាំងនោះ សញ្ញាជាអតីត តើដូចម្តេច ។
សញ្ញាណា កន្លងទៅ លេចទៅ ប្រាសទៅ ប្រែប្រួលទៅ រស់ទៅ បាត់
ចង់ទៅ កើតហើយប្រាសទៅវិញ ជាអតីត សង្រ្គោះដោយចំណែក
ជាអតីត បានដល់សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស សញ្ញាកើតអំពីសោត-
សម្ពុស្ស សញ្ញាកើតអំពីយានសម្ពុស្ស សញ្ញាកើតអំពីវិហារសម្ពុស្ស សញ្ញា
កើតអំពីកាយសម្ពុស្ស សញ្ញាកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស នេះហៅថា សញ្ញា
ជាអតីត ។ បណ្ឌិតសញ្ញាទាំងនោះ សញ្ញាជាអនាគត តើដូចម្តេច ។
សញ្ញាណា មិនទាន់កើត មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់វិល
មក មិនទាន់ត្រឡប់មក មិនទាន់ប្រាកដ មិនទាន់លេចឡើង មិនទាន់
ដុះឡើង មិនទាន់តាំងឡើង មិនទាន់សុះឡើង ជាអនាគត សង្រ្គោះ
ដោយចំណែកជាអនាគត បានដល់សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។
សញ្ញាកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស នេះហៅថា សញ្ញាជាអនាគត ។ បណ្ឌិត
សញ្ញាទាំងនោះ សញ្ញាជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាណា កំពុង
កើត កំពុងមាន កំពុងដុះដាល កំពុងវិលមក កំពុងត្រឡប់មក កំពុង
ប្រាកដ កំពុងលេចឡើង កំពុងដុះឡើង កំពុងតាំងឡើង កំពុងសុះ
ឡើង ជាបច្ចុប្បន្ន សង្រ្គោះដោយចំណែកជាបច្ចុប្បន្ន បានដល់សញ្ញា
កើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស នេះហៅថា
សញ្ញាជាបច្ចុប្បន្ន ។

[១៦] តត្ថ កតមា សញ្ញា អដ្ឋង្គំ ។ យា
 សញ្ញា តេសំ តេសំ សញ្ញានំ អដ្ឋង្គំ បច្ចុទ្ទំ និយតោ
 បាដិប្បកលីកោ ឧបាដិដ្ឋា បក្កុសប្បស្សដា សញ្ញា
 ។ បេ ។ បនោសប្បស្សដា សញ្ញា អយំ វុទ្ធីតិ សញ្ញា
 អដ្ឋង្គំ ។ តត្ថ កតមា សញ្ញា ពហំផ្វា ។ យា
 សញ្ញា តេសំ តេសំ បរសញ្ញានំ បរេប្បកលានំ អដ្ឋង្គំ
 បច្ចុទ្ទំ និយតោ បាដិប្បកលីកោ ឧបាដិដ្ឋា បក្កុសប្ប-
 ស្សដា សញ្ញា ។ បេ ។ បនោសប្បស្សដា សញ្ញា អយំ
 វុទ្ធីតិ សញ្ញា ពហំផ្វា ។

[១៧] តត្ថ កតមា សញ្ញា ឡិទ្ធពរីកោ សុខុមា ។
 បដិយសប្បស្សដា សញ្ញា ឡិទ្ធពរីកោ អដិវេនសប្ប-
 ស្សដា សញ្ញា សុខុមា អក្កសលា សញ្ញា ឡិទ្ធពរីកោ
 ក្កសលាព្យាកតា សញ្ញា សុខុមា ក្កសលាក្កសលា
 សញ្ញា ឡិទ្ធពរីកោ អព្យាកតា សញ្ញា សុខុមា ទុក្ខា-
 យ វេទនាយ សម្បយុត្តា សញ្ញា ឡិទ្ធពរីកោ សុខាយ
 ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាហំ សម្បយុត្តា សញ្ញា
 សុខុមា សុខទុក្ខហំ វេទនាហំ សម្បយុត្តា សញ្ញា
 ឡិទ្ធពរីកោ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
 សញ្ញា សុខុមា អសមាច្ឆស្ស សញ្ញា ឡិទ្ធពរីកោ

អរិយធម៌ជិត វិវាង

(១៦) បណ្ណាសញ្ញាទាំងនោះ អង្សត្ថសញ្ញា តើដូចម្តេច ។
 សញ្ញាណ ជាខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើតចំពោះខ្លួន ជាសញ្ញារបស់
 បុគ្គលម្នាក់ ។ ដែលក្នុងកាន់មាំ របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ។ បានដល់
 សញ្ញាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាដែលកើតអំពីមនោ-
 សម្ព័ស្ស នេះហៅថា អង្សត្ថសញ្ញា ។ បណ្ណាសញ្ញាទាំងនោះ ពហិទ្ធា-
 សញ្ញា តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាណ ជាខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើត
 ចំពោះខ្លួន ជាសញ្ញារបស់បុគ្គលម្នាក់ ។ ដែលក្នុងកាន់មាំ របស់សត្វដទៃ
 របស់បុគ្គលដទៃនោះ ។ បានដល់សញ្ញា ដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស ។ បេ ។
 សញ្ញាដែលកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស នេះហៅថា ពហិទ្ធាសញ្ញា ។

(១៧) បណ្ណាសញ្ញាទាំងនោះ ឧទ្យោរិកសញ្ញា និងសុខមសញ្ញា តើដូច
 ម្តេច ។ សញ្ញាដែលកើតអំពីបដិបត្តិសម្ព័ស្ស ហៅថាឧទ្យោរិកសញ្ញា សញ្ញា
 ដែលកើតអំពីអធិបទសម្ព័ស្ស ហៅថាសុខមសញ្ញា សញ្ញាជាអកុសល
 ហៅថាឧទ្យោរិកសញ្ញា សញ្ញាជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត ហៅថាសុខមសញ្ញា
 សញ្ញាជាកុសលនិងអកុសល ហៅថាឧទ្យោរិកសញ្ញា សញ្ញាជាអព្យាក្រឹត
 ហៅថាសុខមសញ្ញា សញ្ញាដែលសម្បយុតដោយវេទនាជាទុក្ខ ហៅ
 ថាឧទ្យោរិកសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុតដោយវេទនាជាសុខនិងអទុក្ខមសុខ
 ហៅថាសុខមសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុតដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ហៅ
 ថាឧទ្យោរិកសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុតដោយវេទនាជាអទុក្ខមសុខ ហៅថា
 សុខមសញ្ញា សញ្ញារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ហៅថាឧទ្យោរិកសញ្ញា

ខន្ទវិកង្កេ សុត្តន្តភិកាយ

សមាបច្ឆស្ស សញ្ញា សុខមា សាសវា សញ្ញា ទិដ្ឋា-
វិកោ អនាសវា សញ្ញា សុខមា តំ តំ វា បទេ សញ្ញា
ឧបាសាយ ឧបាសាយ សញ្ញា ទិដ្ឋាវិកោ សុខមា
ទដ្ឋញ្ច ។

[១៥] តត្ថ កកតមា សញ្ញា ហិណេ បណីតា ។
អកុសលា សញ្ញា ហិណេ កុសលា ព្យាកតតា សញ្ញា
បណីតា កុសលា កុសលា សញ្ញា ហិណេ អព្យាកតតា
សញ្ញា បណីតា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា
សញ្ញា ហិណេ សុខាយ ប អទុក្ខបសុខាយ ប វេទ-
នាហិ សម្មយុត្តា សញ្ញា បណីតា សុខ ទុក្ខាហិ
វេទនាហិ សម្មយុត្តា សញ្ញា ហិណេ អទុក្ខបសុខាយ
វេទនាយ សម្មយុត្តា សញ្ញា បណីតា អសមាបច្ឆស្ស
សញ្ញា ហិណេ សមាបច្ឆស្ស សញ្ញា បណីតា សាសវា
សញ្ញា ហិណេ អនាសវា សញ្ញា បណីតា តំ តំ វា បទេ
សញ្ញា ឧបាសាយ ឧបាសាយ សញ្ញា ហិណេ បណីតា
ទដ្ឋញ្ច ។

[១៦] តត្ថ កកតមា សញ្ញា ទ្វិវេ ។ អកុសលា សញ្ញា
កុសលា ព្យាកតតាហិ សញ្ញា ហិ ទ្វិវេ កុសលា ព្យាកតតា
សញ្ញា អកុសលាយ សញ្ញាយ ទ្វិវេ កុសលា សញ្ញា

ខន្ធវិវាដ្ឋ សុត្តន្តបិដក

សញ្ញារបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ ហៅថាសុខុមសញ្ញា សញ្ញាប្រកបដោយ
អាសវៈ ហៅថាឧឡារិកសញ្ញា សញ្ញាមិនមានអាសវៈ ហៅថាសុខុម-
សញ្ញា មួយទៀត ឧឡារិកសញ្ញា បើប្រៀបធៀបនឹងសញ្ញានោះ ៗ
បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចសុខុមសញ្ញាដែរ ។

[១៨] បណ្ឌិតសញ្ញាទាំងនោះ ហ៊ុនសញ្ញា និងបណ្ឌិតសញ្ញា
តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជាអកុសល ហៅថាហ៊ុនសញ្ញា សញ្ញាជាកុសល
និងអព្យាក្រឹត ហៅថាបណ្ឌិតសញ្ញា សញ្ញាជាកុសលនិងអកុសល ហៅ
ថាហ៊ុនសញ្ញា សញ្ញាជាអព្យាក្រឹត ហៅថាបណ្ឌិតសញ្ញា សញ្ញាដែល
សម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ ហៅថាហ៊ុនសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុត្តដោយ
វេទនាជាសុខផងជាអទុក្ខមសុខផង ហៅថាបណ្ឌិតសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុត្ត
ដោយវេទនាជាសុខនឹងទុក្ខ ហៅថាហ៊ុនសញ្ញា សញ្ញាសម្បយុត្តដោយ
វេទនាជាអទុក្ខមសុខ ហៅថាបណ្ឌិតសញ្ញា សញ្ញារបស់បុគ្គលមិនមាន
សមាបត្តិ ហៅថាហ៊ុនសញ្ញា សញ្ញារបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ ហៅថា
បណ្ឌិតសញ្ញា សញ្ញាប្រកបដោយអាសវៈ ហៅថាហ៊ុនសញ្ញា សញ្ញាមិន
ប្រកបដោយអាសវៈ ហៅថាបណ្ឌិតសញ្ញា មួយទៀត ហ៊ុនសញ្ញា បើ
ប្រៀបធៀបនឹងសញ្ញានោះ ៗ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចបណ្ឌិតសញ្ញាដែរ ។

[១៩] បណ្ឌិតសញ្ញាទាំងនោះ ទូរសញ្ញា តើដូចម្តេច ។
សញ្ញាជាអកុសល ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត សញ្ញាជា
កុសលនិងអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាជាអកុសល សញ្ញាជាកុសល

အင်္ဂုဏ်သတ္တိ ဝိဂရော

အက္ခရာသောက္ခရာကဏာဟိ နေဏှာဟိ ဣဒေ အက္ခရာသော-
 ဝက္ခရာကဏာ နေဏှာ နက္ခရာသောယ နေဏှာယ ဣဒေ အက္ခရာ-
 ကဏာ နေဏှာ နက္ခရာသောက္ခရာသောဟိ နေဏှာဟိ ဣဒေ
 နက္ခရာသောက္ခရာသော နေဏှာ အက္ခရာကဏာယ နေဏှာယ
 ဣဒေ ဝိဂရောယ ဝိဂရောယ နက္ခရာသော နေဏှာ နက္ခရာသော
 ဝိ အက္ခရာကဏာယ ဝိ ဝိဂရောဟိ နက္ခရာသောဟိ
 နေဏှာဟိ ဣဒေ နက္ခရာသော ဝိ အက္ခရာကဏာယ ဝိ ဝိဂရော-
 ကဏာဟိ နက္ခရာသော နေဏှာ ဝိဂရောယ ဝိဂရောယ နက္ခရာသော-
 ကဏာယ နေဏှာယ ဣဒေ နက္ခရာသော ဝိဂရောယ ဝိဂရောယ နက္ခရာသော
 နေဏှာ ဝိဂရောယ ဝိ အက္ခရာကဏာယ ဝိ ဝိဂရောဟိ
 နက္ခရာသောဟိ နေဏှာဟိ ဣဒေ ဝိဂရောယ ဝိ အက္ခရာကဏာ-
 ကဏာယ ဝိ ဝိဂရောဟိ နက္ခရာသော နေဏှာ နက္ခရာသော
 ဝိဂရောယ နက္ခရာသောယ နေဏှာယ ဣဒေ အက္ခရာကဏာ-
 ကဏာ ဝိဂရောယ ဝိဂရောယ နက္ခရာသော နေဏှာ နက္ခရာသောဟိ
 ဝိဂရောဟိ နက္ခရာသောဟိ နေဏှာဟိ ဣဒေ နက္ခရာသောဟိ
 ဝိဂရောဟိ နက္ခရာသော နေဏှာ အက္ခရာကဏာယ ဝိဂရော-
 ကဏာယ နက္ခရာသောယ နေဏှာယ ဣဒေ အက္ခရာကဏာယ
 နေဏှာ နက္ခရာသောယ နေဏှာယ ဣဒေ နက္ခရာသောယ
 နေဏှာ အက္ခရာကဏာယ နေဏှာယ ဣဒေ နက္ခရာသော နေဏှာ
 ဣဒေ

អភ័យប្បដិក វិរាដ្ឋ

ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត សញ្ញាជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត
 ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាជាកុសល សញ្ញាជាអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាជាកុសល
 និងអកុសល សញ្ញាជាកុសលនិងអកុសល ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាជាអព្យាក្រឹត
 សញ្ញាដែលសម្បយុតដោយវេទនាជាទឹក ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាដែលសម្បយុត
 ដោយវេទនាជាសុខផង ជាអទ្រុកមសុខផង សញ្ញាដែលសម្បយុតដោយ
 វេទនាជាសុខផង ជាអទ្រុកមសុខផង ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាដែលសម្បយុត
 ដោយវេទនាជាទឹក សញ្ញាសម្បយុតដោយវេទនាជាសុខ ឆ្ងាយអំពីសញ្ញា
 ដែលសម្បយុតដោយវេទនាជាទឹកផង ជាអទ្រុកមសុខផង សញ្ញាដែល
 សម្បយុតដោយវេទនាជាទឹកផង ជាអទ្រុកមសុខផង ឆ្ងាយអំពីសញ្ញា
 ដែលសម្បយុតដោយវេទនាជាសុខ សញ្ញាដែលសម្បយុតដោយវេទនា
 ជាអទ្រុកមសុខ ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាដែលសម្បយុតដោយវេទនាជាសុខនិងទឹក
 សញ្ញាដែលសម្បយុតដោយវេទនាជាសុខនិងទឹក ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាដែល
 សម្បយុតដោយវេទនាជាអទ្រុកមសុខ សញ្ញារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ
 ឆ្ងាយអំពីសញ្ញារបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ សញ្ញារបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ
 ឆ្ងាយអំពីសញ្ញារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ សញ្ញាប្រកបដោយអាសវៈ

ខន្ធវិវាដ្ឋ សុត្តន្តបិដក

ឆ្ងាយអំពីសញ្ញាមិនមានអាសវៈ សញ្ញាមិនមានអាសវៈ ឆ្ងាយអំពីសញ្ញា
 ប្រកបដោយអាសវៈ នេះហៅថា ទូរេសញ្ញា ។ បណ្ឌិតសញ្ញាទាំងនោះ
 សន្តិកេសញ្ញា តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជាអកុសល តាំងនៅក្នុងទីជិត
 នៃសញ្ញាជាអកុសល សញ្ញាជាកុសល តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសញ្ញាជា
 កុសល សញ្ញាជាអព្យាក្រឹត តាំងនៅក្នុងទីជិត នៃសញ្ញាជាអព្យាក្រឹត
 សញ្ញាសម្បយុតដោយវេទនាជាទុក្ខ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសញ្ញាសម្បយុត
 ដោយវេទនាជាទុក្ខ សញ្ញាសម្បយុតដោយវេទនាជាសុខ តាំងនៅក្នុងទី
 ជិតនៃសញ្ញាសម្បយុតដោយវេទនាជាសុខ សញ្ញាសម្បយុតដោយវេទ-
 នាជាអទុក្ខមសុខ តាំងនៅក្នុងទីជិត នៃសញ្ញាសម្បយុតដោយវេទនាជា
 អទុក្ខមសុខ សញ្ញារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃ
 សញ្ញារបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ សញ្ញារបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ តាំង
 នៅក្នុងទីជិតនៃសញ្ញារបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ សញ្ញាប្រកបដោយអាស-
 វៈ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសញ្ញាប្រកបដោយអាសវៈ សញ្ញាមិនមានអាសវៈ
 តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសញ្ញាមិនមានអាសវៈ នេះហៅថា សន្តិកេសញ្ញា ។
 មួយទៀត ទូរេសញ្ញា បើប្រៀបធៀបនឹងសញ្ញានោះៗ បណ្ឌិតគប្បីឃើញ
 ថា ដូចសន្តិកេសញ្ញាដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ វិវត្តោ

[២០] តត្ថ កកមេ សុត្តារក្ខត្តោ ។ យេ កេ ចិ
 សុត្តារ អតីតានា កតម្បុច្ចុប្បន្នា អជ្ឈត្តា វា ពហិ ទ្វា
 វា ឌី ធូរិកា វា សុខុមា វា ហីនា វា បណីតា វា
 យេ ទ្វេរ សន្តិកេ វា តទេ កល្យំ អភិសញ្ញាហិត្តា
 អភិសង្ខិហិត្តា អយំ វុច្ចតិ សុត្តារក្ខត្តោ ។

[២១] តត្ថ កកមេ សុត្តារ អតីតា ។ យេ
 សុត្តារ អតីតា ជិរុទ្ធា វិភតា វិបរិណតា អត្តដ្ឋតា
 អព្ពត្តដ្ឋតា ឧប្បជ្ជិត្តា វិភតា អតីតា អតីតំសេន សុត្ត-
 ហិតា ចក្កុសម្មស្សជា ចេតនា សោតសម្មស្សជា
 ចេតនា យានសម្មស្សជា ចេតនា ជីវិតសម្មស្សជា
 ចេតនា កាយសម្មស្សជា ចេតនា មនោសម្មស្សជា
 ចេតនា ឥមេ វុច្ចន្តិ សុត្តារ អតីតា ។ តត្ថ កកមេ
 សុត្តារ អនាគតា ។ យេ សុត្តារ អជាតា អក្ខតា
 អសញ្ញតា អនិព្វតា អនកិណិព្វតា អហត្ថក្ខតា
 អនុប្បន្នា អសម្បប្បន្នា អនុជ្ជិតា អសម្បជ្ជិតា អ-
 នាគតា អនាគតំសេន សុត្តហិតា ចក្កុសម្មស្សជា
 ចេតនា ។ បេ ។ មនោសម្មស្សជា ចេតនា ឥមេ វុច្ចន្តិ
 សុត្តារ អនាគតា ។ តត្ថ កកមេ សុត្តារ បច្ចុប្ប-
 ន្នា ។ យេ សុត្តារ វាតា ក្ខតា សញ្ញតា ជិព្វតា

អភិធម្មបិដក វិរាដ្ឋ

[២០] បណ្តាខន្ធទាំងនោះ សង្ខារកន្ល តើដូចម្តេច ។ សង្ខារ
 ទាំងឡាយណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ដែលជាអជ្ឈតសង្ខារក៏
 ពហិតាសង្ខារក៏ ឧប្បារិកសង្ខារក៏ សុខមសង្ខារក៏ ហិនសង្ខារក៏ បណីត-
 សង្ខារក៏ ទេវសង្ខារក៏ សនិកេសង្ខារក៏ នេះហៅថា សង្ខារកន្ល ព្រោះ
 ប្រមូលរបរមនូវសង្ខារកន្លនោះ កងទីជាមួយគ្នា ។

[២១] បណ្តាសង្ខារទាំងនោះ សង្ខារជាអតីត តើដូចម្តេច ។
 សង្ខារទាំងឡាយណា កន្លងទៅ រលត់ទៅ ប្រាសទៅ ប្រែប្រួលទៅ
 អស់ទៅ បាត់បង់ទៅ កើតហើយប្រាសទៅវិញ ជាអតីត សង្រ្គោះ
 ដោយចំណែកជាអតីត បានដល់ចេតនាកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ចេតនាកើត
 អំពីសាតសម្ពុស្ស ចេតនាកើតអំពីឃានសម្ពុស្ស ចេតនាកើតអំពីជីវា-
 សម្ពុស្ស ចេតនាកើតអំពីកាយសម្ពុស្ស ចេតនាកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស
 នេះហៅថា សង្ខារជាអតីត ។ បណ្តាសង្ខារទាំងនោះ សង្ខារជាអនាគត
 តើដូចម្តេច ។ សង្ខារទាំងឡាយណា មិនទាន់កើត មិនទាន់មាន មិន
 ទាន់ដុះដាល មិនទាន់វិលមក មិនទាន់ត្រឡប់មក មិនទាន់ប្រាកដ មិន
 ទាន់លេចឡើង មិនទាន់ដុះឡើង មិនទាន់តាំងឡើង និមិត្តស្តុឡើង
 ជាអនាគត សង្រ្គោះដោយចំណែកជាអនាគត បានដល់ចេតនាកើតអំពី
 ចក្ខុសម្ពុស្ស ។ លេ ។ ចេតនាកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស នេះហៅថា សង្ខារ
 ជាអនាគត ។ បណ្តាសង្ខារទាំងនោះ សង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។
 សង្ខារទាំងឡាយណា កំពុងកើត កំពុងមាន កំពុងដុះដាល កំពុងវិលមក

ខន្តវិរង្កេ សុត្តន្តបិដកនិយម

អភិជិញ្ញត្តា បាតុប្បត្តា ឱប្បដ្ឋានា សម្មប្បដ្ឋានា ឧដ្ឋិតា
សម្មុដ្ឋិតា បច្ចុប្បដ្ឋានា បច្ចុប្បដ្ឋានំសោធន សង្កហិតា ចក្ក-
សម្មស្សដា ចេតនា ។ បេ ។ មនោសម្មស្សដា ចេតនា
ឥមេ វុត្ថន្តិ សម្មាស បច្ចុប្បដ្ឋានា ។

[២២] ឥត្ត កតមេ សម្មាស អជ្ឈត្តា ។ យេ
សម្មាស តេសំ តេសំ សត្តានំ អជ្ឈត្តំ បច្ចុត្តំ និយកា
បាជិប្បកុលិកា ឧបាទិញ្ញា ចក្កសម្មស្សដា ចេតនា
។ បេ ។ មនោសម្មស្សដា ចេតនា ឥមេ វុត្ថន្តិ សម្មាស
អជ្ឈត្តា ។ ឥត្ត កតមេ សម្មាស ពហិត្វា ។ យេ
សម្មាស តេសំ តេសំ បរសត្តានំ បរម្បកុលានំ អជ្ឈត្តំ
បច្ចុត្តំ និយកា បាជិប្បកុលិកា ឧបាទិញ្ញា ចក្កសម្ម-
ស្សដា ចេតនា ។ បេ ។ មនោសម្មស្សដា ចេតនា
ឥមេ វុត្ថន្តិ សម្មាស ពហិត្វា ។

[២៣] ឥត្ត កតមេ សម្មាស ឌីឡ្ហារិកា សុខុមា ។
អក្កសលា សម្មាស ឌីឡ្ហារិកា ក្កសលាព្យកតា
សម្មាស សុខុមា ក្កសលាក្កសលា សម្មាស ឌីឡ្ហារិ-
កា អព្យកតា សម្មាស សុខុមា ទុក្ខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តា សម្មាស ឌីឡ្ហារិកា សុខាយ ច អទុក្ខម-
សុខាយ ច វេទនាហិ សម្បយុត្តា សម្មាស សុខុមា

ខន្ធវិរាដ្ឋ សុត្តន្តភាគទីបី

កំពុងត្រឡប់មក កំពុងប្រាកដ កំពុងលេចឡើង កំពុងដុះឡើង កំពុង
តាំងឡើង កំពុងស្ងួតឡើង ជាបច្ចុប្បន្ន សង្គ្រោះដោយចំណែកជា
បច្ចុប្បន្ន បានដល់ចេតនាកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ចេតនាកើតអំពី
មនោសម្ពុស្ស នេះហៅថា សង្ខារជាបច្ចុប្បន្ន ។

[២២] បណ្ណាសង្ខារទាំងនោះ អជ្ឈត្តសង្ខារ តើដូចម្តេច ។
សង្ខារទាំងឡាយណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើតចំពោះខ្លួន ជា
សង្ខាររបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ដែលក្នុងកាន់មាំ នៃសត្វទាំងឡាយនោះ ។
បានដល់ចេតនាកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ចេតនាកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស
នេះហៅថា អជ្ឈត្តសង្ខារ ។ បណ្ណាសង្ខារទាំងនោះ ពហិត្វាសង្ខារ តើ
ដូចម្តេច ។ សង្ខារទាំងឡាយណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើត
ចំពោះខ្លួន ជាសង្ខាររបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ដែលក្នុងកាន់មាំ នៃសត្វដទៃ
នៃបុគ្គលដទៃនោះ ។ បានដល់ចេតនាកើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។
ចេតនាកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស នេះហៅថា ពហិត្វាសង្ខារ ។

[២៣] បណ្ណាសង្ខារទាំងនោះ ឧទ្យោរិកសង្ខារនិងសុខុមសង្ខារ
តើដូចម្តេច ។ សង្ខារជាអកុសល ហៅថាឧទ្យោរិកសង្ខារ សង្ខារជា
កុសលនិងអព្យាក្រឹត ហៅថាសុខុមសង្ខារ សង្ខារជាកុសលនិងអកុសល
ហៅថាឧទ្យោរិកសង្ខារ សង្ខារជាអព្យាក្រឹត ហៅថាសុខុមសង្ខារ សង្ខារ
ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ ហៅថាឧទ្យោរិកសង្ខារ សង្ខារដែល
សម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខផង ជាអទុកមសុខផង ហៅថាសុខុមសង្ខារ

អភិធម្មបិដកេ វិវាដោ

សុខទុក្ខាហំ វេទនាហំ សម្បយុត្តា សង្ខារា ធិន្ទ្រវិ-
 កា អទិត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សង្ខារា
 សុខំ អសមាបន្នស្ស សង្ខារា ធិន្ទ្រវិកា សមា-
 បន្នស្ស សង្ខារា សុខំ សាសវំ សង្ខារា ធិន្ទ្រវិកា
 អនាសវំ សង្ខារា សុខំ នេ នេ វំ បន សង្ខារេ
 ទុច្ចាទាយ ទុច្ចាទាយ សង្ខារា ធិន្ទ្រវិកា សុខំ
 ទដ្ឋញ ។

[២២] តត្ថ កតមេ សង្ខារា ហីនា បណីតា ។
 អកុសលា សង្ខារា ហីនា កុសលា ព្យាកតា សង្ខារា
 បណីតា កុសលាកុសលា សង្ខារា ហីនា អព្យាកតា
 សង្ខារា បណីតា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
 សង្ខារា ហីនា សុខាយ ច អទិត្តមសុខាយ ច វេទ-
 នាហំ សម្បយុត្តា សង្ខារា បណីតា សុខទុក្ខាហំ
 វេទនាហំ សម្បយុត្តា សង្ខារា ហីនា អទិត្តមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តា សង្ខារា បណីតា អសមាប-
 ន្នស្ស សង្ខារា ហីនា សមាបន្នស្ស សង្ខារា បណីតា
 សាសវំ សង្ខារា ហីនា អនាសវំ សង្ខារា បណីតា

អភិធម្មបំណិត វិរាដ្ឋ

សង្ខារដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ហៅថាធុឡោរិកសង្ខារ
 សង្ខារដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាអទុក្ខមសុខ ហៅថាសុខមសង្ខារ
 សង្ខាររបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ហៅថាធុឡោរិកសង្ខារ សង្ខាររបស់
 បុគ្គលមានសមាបត្តិ ហៅថាសុខមសង្ខារ សង្ខារប្រកបដោយអាសវៈ
 ហៅថាធុឡោរិកសង្ខារ សង្ខារមិនមានអាសវៈ ហៅថាសុខមសង្ខារ មួយ
 ទៀត ធុឡោរិកសង្ខារ បើប្រៀបធៀបនឹងសង្ខារនោះៗ បណ្ឌិតគប្បីឃើញ
 ថា ដូចសុខមសង្ខារដែរ ។

(២២) បណ្ណាសង្ខារទាំងនោះ ហ៊ិនសង្ខារ និងបណ្ឌិតសង្ខារ តើ
 ដូចម្តេច ។ សង្ខារជាអកុសល ហៅថាហ៊ិនសង្ខារ សង្ខារជាកុសល
 និងអព្យាក្រឹត ហៅថាបណ្ឌិតសង្ខារ សង្ខារជាកុសលនិងអកុសល ហៅ
 ថាហ៊ិនសង្ខារ សង្ខារជាអព្យាក្រឹត ហៅថាបណ្ឌិតសង្ខារ សង្ខារដែល
 សម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ ហៅថាហ៊ិនសង្ខារ សង្ខារដែលសម្បយុត្ត
 ដោយវេទនា ជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខផង ហៅថា បណ្ឌិតសង្ខារ
 សង្ខារដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខនិងទុក្ខ ហៅថាហ៊ិនសង្ខារ
 សង្ខារដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាអទុក្ខមសុខ ហៅថាបណ្ឌិតសង្ខារ
 សង្ខាររបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ហៅថាហ៊ិនសង្ខារ សង្ខាររបស់
 បុគ្គលមានសមាបត្តិ ហៅថាបណ្ឌិតសង្ខារ សង្ខារប្រកបដោយអាស-
 វៈ ហៅថាហ៊ិនសង្ខារ សង្ខារមិនមានអាសវៈ ហៅថាបណ្ឌិតសង្ខារ

ខន្ធវិរដ្ឋេ សុត្តន្តភិដ្ឋិយំ

តេ តេ វា បន សុត្តារេ ទុណានាយ ទុណានាយ សុត្តារា
ហីនា បណីនា ទដ្ឋញា ។

[២៥] តត្ថ កតមេ សុត្តារា ទ្ធរេ ។ អកុសលា
សុត្តារា កុសលាព្យាកតេហិ សុត្តារេហិ ទ្ធរេ កុស-
លាព្យាកតា សុត្តារា អកុសលេហិ សុត្តារេហិ ទ្ធរេ
កុសលា សុត្តារា អកុសលាព្យាកតេហិ សុត្តារេហិ
ទ្ធរេ អកុសលាព្យាកតា សុត្តារា កុសលេហិ សុត្តា-
រេហិ ទ្ធរេ អព្យាកតា សុត្តារា កុសលាកុសលេហិ
សុត្តារេហិ ទ្ធរេ កុសលាកុសលា សុត្តារា អព្យាក-
តេហិ សុត្តារេហិ ទ្ធរេ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
សុត្តារា សុខាយ ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាហិ
សម្បយុត្តេហិ សុត្តារេហិ ទ្ធរេ សុខាយ ច អទុក្ខម-
សុខាយ ច វេទនាហិ សម្បយុត្តា សុត្តារា ទុក្ខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តេហិ សុត្តារេហិ ទ្ធរេ សុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តា សុត្តារា ទុក្ខាយ ច អទុក្ខម-
សុខាយ ច វេទនាហិ សម្បយុត្តេហិ សុត្តារេហិ ទ្ធរេ
ទុក្ខាយ ច អទុក្ខមសុខាយ ច វេទនាហិ សម្បយុត្តា
សុត្តារា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តេហិ សុត្តារេហិ
ទ្ធរេ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សុត្តារា

ខន្ធវិញ្ញាណ សុត្តន្តភាគដំបូង

មួយទៀត ហ៊ុនសង្ខារ បើប្រៀបផ្ទឹមនឹងសង្ខារនោះ ។ បណ្ឌិតគប្បី
ឃើញថា ដូចបណ្ឌិតសង្ខារវេជ្ជ ។

(២៥) បណ្ឌិតសង្ខារទាំងនោះ ទូរសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ សង្ខារ
ជាអកុសល ឆ្ងាយអំពីសង្ខារ ជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត សង្ខារជាកុសល
និងអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីសង្ខារជាអកុសល សង្ខារជាកុសល ឆ្ងាយអំពី
សង្ខារជាអកុសលនិងអព្យាក្រឹត សង្ខារជាអកុសលនិងអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយ
អំពីសង្ខារជាកុសល សង្ខារ ជាអព្យាក្រឹត ឆ្ងាយអំពីសង្ខារ ជាកុសល
និងអកុសល សង្ខារជាកុសលនិងអកុសល ឆ្ងាយអំពីសង្ខារជាអព្យាក្រឹត
សង្ខារដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាទុក្ខ ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដ៏សម្បយុត្ត
ដោយវេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខផង សង្ខារដែលសម្បយុត្តដោយ
វេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខផង ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដ៏សម្បយុត្តដោយ
វេទនាជាទុក្ខ សង្ខារដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដ៏
សម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខផង ជាអទុក្ខមសុខផង សង្ខារដែលសម្បយុ-
ត្តដោយវេទនាជាទុក្ខផង ជាអទុក្ខមសុខផង ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដ៏សម្បយុត្ត
ដោយវេទនាជាសុខ សង្ខារដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាអទុក្ខមសុខ

អភិធម្មបំណង វិវត្តោ

សុខទុក្ខាហំ វេទនាហំ សម្បយុត្តហំ សង្ខារេហំ ទ្វេរ
 សុខទុក្ខាហំ វេទនាហំ សម្បយុត្តា សង្ខារា អទុក្ខម-
 សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តហំ សង្ខារេហំ ទ្វេរ
 អសមាបន្នស្ស សង្ខារា សមាបន្នស្ស សង្ខារេហំ ទ្វេរ
 សមាបន្នស្ស សង្ខារា អសមាបន្នស្ស សង្ខារេហំ ទ្វេរ
 សាសវា សង្ខារា អនាសវេហំ សង្ខារេហំ ទ្វេរ អនាសវា
 សង្ខារា សាសវេហំ សង្ខារេហំ ទ្វេរ ឥមេ វុទ្ធន្តិ សង្ខារា
 ទ្វេរ ។ តត្ថ កតមេ សង្ខារា សន្តិកេ ។ អកុសលា
 សង្ខារា អកុសលានំ សង្ខារានំ សន្តិកេ កុសលា
 សង្ខារា កុសលានំ សង្ខារានំ សន្តិកេ អព្យាកតា
 សង្ខារា អព្យាកតានំ សង្ខារានំ សន្តិកេ ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តា សង្ខារា ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តានំ សង្ខារានំ សន្តិកេ សុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តា សង្ខារា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តានំ
 សង្ខារានំ សន្តិកេ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តា សង្ខារា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុ-
 ត្តានំ សង្ខារានំ សន្តិកេ អសមាបន្នស្ស សង្ខារា អ-
 សមាបន្នស្ស សង្ខារានំ សន្តិកេ សមាបន្នស្ស សង្ខារា
 សមាបន្នស្ស សង្ខារានំ សន្តិកេ សាសវា សង្ខារា

អភិធម្មប័ណ្ណ វិក័ង្គ

ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខនឹងទុក្ខ សង្ខារដែលសម្ប-
 យុត្តដោយវេទនាជាសុខនឹងទុក្ខ ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនា
 ជាអទុក្ខមសុខ សង្ខាររបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ឆ្ងាយអំពីសង្ខាររបស់
 បុគ្គលមានសមាបត្តិ សង្ខាររបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ ឆ្ងាយអំពីសង្ខារ
 របស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ សង្ខារប្រកបដោយអាសវៈ ឆ្ងាយអំពីសង្ខារ
 មិនមានអាសវៈ សង្ខារមិមានអាសវៈ ឆ្ងាយអំពីសង្ខារដ៏ប្រកបដោយ
 អាសវៈ នេះហៅថា ទូរសង្ខារ ។ បណ្ណាសង្ខារទាំងនោះ សន្តិក
 សង្ខារ តែដូចម្តេច ។ សង្ខារជាអកុសល តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសង្ខារជា
 អកុសល សង្ខារជាកុសល តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសង្ខារជាកុសល សង្ខារជា
 អព្យាក្រឹត តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសង្ខារជាអព្យាក្រឹត សង្ខារដែលសម្បយុត្ត
 ដោយវេទនាជាទុក្ខ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសង្ខារដ៏សម្បយុត្ត ដោយវេ-
 នាជាទុក្ខ សង្ខារដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃ
 សង្ខារដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ សង្ខារដែលសម្បយុត្តដោយវេ-
 នាជាអទុក្ខមសុខ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសង្ខារដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនាជាអ-
 ទុក្ខមសុខ សង្ខាររបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសង្ខារ
 របស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ សង្ខាររបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ តាំងនៅ
 ក្នុងទីជិតនៃសង្ខារ របស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ សង្ខារប្រកបដោយអាសវៈ

វន្តវិកង្កេ សុត្តន្តភាគទីបី

សាស្តវាណំ សម្មាសម្ពុទ្ធិណំ សន្តិកេ អនាសវា សម្មាសម្ពុទ្ធិណំ
អនាសវាណំ សម្មាសម្ពុទ្ធិណំ សន្តិកេ ឥមេ វុច្ឆន្តិ សម្មាសម្ពុទ្ធិណំ
សន្តិកេ ។ តេ តេ វា បរេ សម្មាសម្ពុទ្ធិណំ ឧបាទាយ
ឧបាទាយ សម្មាសម្ពុទ្ធិណំ សន្តិកេ ទដ្ឋញ ។

[២៦] តត្ថ កតមោ វិញ្ញាណក្ខន្ធភ្លេ ។ យំ កំព្វំ
វិញ្ញាណំ អតីតាណាគតប្បដ្ឋប្បដ្ឋំ អជ្ឈនំ វា ពហិទ្ធា
វា ឌីណ្ណវិកំ វា សុខុមំ វា ហីណំ វា បណីតំ វា យំ
ទ្វេ សន្តិកេ វា តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញាហិត្វា អភិ-
សម្មិច្ឆិត្វា អយំ វុច្ឆន្តិ វិញ្ញាណក្ខន្ធភ្លេ ។

[២៧] តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណំ អតីតំ ។ យំ វិញ្ញា-
ណំ អតីតំ ធិរុទ្ធិ វិភតំ វិបរិណាតំ អនុដ្ឋតំ អព្ពតដ្ឋតំ
ឧប្បដ្ឋិត្វា វិភតំ អតីតំ អតីតសេនេ សុដ្ឋហិតំ ចក្ក-
វិញ្ញាណំ ក្រោតវិញ្ញាណំ យានវិញ្ញាណំ ជីវាវិញ្ញាណំ
កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ ឥទំ វុច្ឆន្តិ វិញ្ញាណំ
អតីតំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណំ អនាគតំ ។ យំ វិ-
ញ្ញាណំ អជាតំ អក្ខតំ អសញ្ញាតំ អនិព្វតំ អនភិព្វតំ
អហត្ថក្ខតំ អនុប្បដ្ឋំ អសម្បប្បដ្ឋំ អនុដ្ឋតំ អសម្បដ្ឋ-
តំ អនាគតំ អនាគតសេនេ សុដ្ឋហិតំ ចក្កវិញ្ញាណំ
។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ ឥទំ វុច្ឆន្តិ វិញ្ញាណំ អនាគតំ ។

ខន្ធវិវាដេ សុត្តន្តភាជនីយ

តាំងនៅក្នុងទីជិត នៃសង្ខារប្រកបដោយអាសវៈ សង្ខារមិនមានអាសវៈ
តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃសង្ខារមិនមានអាសវៈ នេះហៅថា សន្តិកេសង្ខារ ។
មួយទៀត ទូរេសង្ខារ បើប្រៀបដូចមន្តីសង្ខារនោះៗ បណ្ឌិតគប្បីឃើញ
ថា ដូចសន្តិកេសង្ខារដែរ ។

(២៦) បណ្ឌាខន្ធតាំងនោះ វិញ្ញាណក្ខន្ធ តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ
ណាមួយ ជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ដែលជាអដ្ឋវិញ្ញាណក្ខី ពហិទ្ធា-
វិញ្ញាណក្ខី ឧទ្យាវរិញ្ញាណក្ខី សុខមវិញ្ញាណក្ខី ហិនវិញ្ញាណក្ខី បណ្ឌិត-
វិញ្ញាណក្ខី ទូរេវិញ្ញាណក្ខី សន្តិកេវិញ្ញាណក្ខី នេះហៅថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ
ព្រោះប្រមូលរូបរមនវិញ្ញាណនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

(២៧) បណ្ឌាវិញ្ញាណទាំងនោះ វិញ្ញាណជាអតីត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ
ណា កន្លងទៅ រលត់ទៅ ប្រាសទៅ ប្រែប្រួលទៅ អស់ទៅ បាត់បង់ទៅ
កើតហើយប្រាសទៅវិញ ជាអតីត សង្រ្គោះដោយចំណែកជាអតីត បាន
ដល់ចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ យានវិញ្ញាណ ដំហូរវិញ្ញាណ កាយ-
វិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ នេះហៅថា វិញ្ញាណជាអតីត ។ បណ្ឌាវិញ្ញាណ
ទាំងនោះ វិញ្ញាណជាអនាគត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណណា មិនទាន់កើត
មិនទាន់មាន មិនទាន់ដុះដាល មិនទាន់វិលមក មិនទាន់ត្រឡប់មក មិន
ទាន់ប្រាកដ មិនទាន់លេចឡើង មិនទាន់ដុះឡើង មិនទាន់តាំងឡើង មិន
ទាន់សុះឡើង ជាអនាគត សង្រ្គោះដោយចំណែកជាអនាគត បានដល់
ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ នេះហៅថា វិញ្ញាណជាអនាគត ។

អភិធម្មបំណែ វិញ្ញាណ

តត្ថ កតតមំ វិញ្ញាណំ បច្ចុប្បន្នំ ។ យំ វិញ្ញាណំ ជាតំ
 ភូតំ សញ្ញាតំ និព្វតំ អភិពិព្វតំ ហត្ថភូតំ ទុប្បន្នំ
 សម្មប្បន្នំ ឧដ្ឋតំ សម្មដ្ឋតំ បច្ចុប្បន្នំ បច្ចុប្បន្នំសេន
 សន្តប្បាតំ បក្ខវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ ឥទ្ធ
 វុត្តិ វិញ្ញាណំ បច្ចុប្បន្នំ ។

(២៨) តត្ថ កតតមំ វិញ្ញាណំ អជ្ឈតំ ។ យំ
 វិញ្ញាណំ តេសំ តេសំ សត្តានំ អជ្ឈតំ បច្ចុតំ និយកំ
 ហនិប្បកលីកំ ឧហានិដ្ឋំ បក្ខវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ ម-
 នោវិញ្ញាណំ ឥទ្ធ វុត្តិ វិញ្ញាណំ អជ្ឈតំ ។ តត្ថ
 កតតមំ វិញ្ញាណំ ពហិទ្ធា ។ យំ វិញ្ញាណំ តេសំ
 តេសំ បរសត្តានំ បរម្បកលានំ អជ្ឈតំ បច្ចុតំ និយកំ
 ហនិប្បកលីកំ ឧហានិដ្ឋំ បក្ខវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ ម-
 នោវិញ្ញាណំ ឥទ្ធ វុត្តិ វិញ្ញាណំ ពហិទ្ធា ។

(២៩) តត្ថ កតតមំ វិញ្ញាណំ ឌីឡារិកំ សុខុ-
 មំ ។ អក្កសលំ វិញ្ញាណំ ឌីឡារិកំ កុសលា-
 ព្យាកតា វិញ្ញាណា សុខុមា កុសលា កុសលា
 វិញ្ញាណា ឌីឡារិកា អព្យាកតំ វិញ្ញាណំ សុខុមំ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តំ វិញ្ញាណំ ឌីឡារិកំ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

ចណ្ណវិញ្ញាណទាំងនោះ វិញ្ញាណជាចចប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ
ណា កំពុងកើត កំពុងមាន កំពុងដុះដាល កំពុងវិលមក កំពុងត្រួត-
ឡប់មក កំពុងប្រាកដ កំពុងលេចឡើង កំពុងដុះឡើង កំពុងតាំងឡើង
កំពុងស្តុះឡើង ជាចចប្បន្ន សង្រ្គោះដោយចំណែកជាចចប្បន្ន បានដល់
ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ នេះហៅថា វិញ្ញាណជាចចប្បន្ន ។

(២៨) ចណ្ណវិញ្ញាណទាំងនោះ អដ្ឋក្កវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។
វិញ្ញាណណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើតចំពោះខ្លួន ជាវិញ្ញាណ
របស់បុគ្គលម្នាក់ ។ ដែលក្នុងកាន់មាំ របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ។ បាន
ដល់ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ នេះហៅថា អដ្ឋក្កវិញ្ញាណ ។
ចណ្ណវិញ្ញាណទាំងនោះ តហិទ្ធិវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណណា
ជាខាងក្នុង អាស្រ័យខ្លួន កើតចំពោះខ្លួន ជាវិញ្ញាណរបស់បុគ្គលម្នាក់ ។
ដែលក្នុងកាន់មាំ របស់សត្វដទៃ របស់បុគ្គលដទៃនោះ ។ បានដល់ចក្ខុ-
វិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ នេះហៅថា តហិទ្ធិវិញ្ញាណ ។

(២៩) ចណ្ណវិញ្ញាណទាំងនោះ ឧទ្យោរិកវិញ្ញាណនិងសុខមវិញ្ញាណ
តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណជាអកុសល ហៅថាឧទ្យោរិកវិញ្ញាណ វិញ្ញាណជាតុ-
សលនិងអព្យាក្រឹត ហៅថាសុខមវិញ្ញាណ វិញ្ញាណជាតុសលនិងអកុសល
ហៅថាឧទ្យោរិកវិញ្ញាណ វិញ្ញាណជាអព្យាក្រឹត ហៅថាសុខមវិញ្ញាណ
វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាទុក្ខ ហៅថាឧទ្យោរិកវិញ្ញាណ

ខន្ធវិវត្តេ សុត្តន្តបិដក

សុខាយ ច អនុក្ខមសុខាយ ច វេទនាហិ សម្បយុត្តា
 វិញ្ញាណា សុខុមា សុខុទុក្ខាហិ វេទនាហិ សម្បយុត្តា
 វិញ្ញាណា ធិឡាវិកា អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តំ វិញ្ញាណំ សុខមំ អសមាបន្នស្ស វិញ្ញាណំ ធិឡា-
 វិកំ សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណំ សុខមំ សាសវំ វិញ្ញាណំ
 ធិឡាវិកំ អនាសវំ វិញ្ញាណំ សុខមំ តំ តំ វា បន
 វិញ្ញាណំ ទុបាទាយ ទុបាទាយ វិញ្ញាណំ ធិឡាវិកំ
 សុខមំ ទដ្ឋង្គំ ។

[៣០] តត្ថ តតមំ វិញ្ញាណំ ហីនំ បណីតំ ។ អ-
 កុសលំ វិញ្ញាណំ ហីនំ កុសលាព្យាគតា វិញ្ញាណា
 បណីតា កុសលាកុសលា វិញ្ញាណា ហីនា អព្យាគតំ
 វិញ្ញាណំ បណីតំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ វិញ្ញា-
 ណំ ហីនំ សុខាយ ច អនុក្ខមសុខាយ ច វេទនាហិ
 សម្បយុត្តា វិញ្ញាណា បណីតា សុខុទុក្ខាហិ វេទនា-
 ហិ សម្បយុត្តា វិញ្ញាណា ហីនា អនុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តំ វិញ្ញាណំ បណីតំ អសមាប-
 ន្នស្ស វិញ្ញាណំ ហីនំ សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណំ បណីតំ

ខន្ធវិញ្ញាណ សុត្តន្តបិដក

វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខផង ជាអទ្គកម្មសុខផង ហៅ
 ថាសុខវិញ្ញាណ វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខនឹងទុក្ខ
 ហៅថាឧទ្ធការិវិញ្ញាណ វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាអទ្គកម្ម-
 សុខ ហៅថាសុខវិញ្ញាណ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ហៅ
 ថាឧទ្ធការិវិញ្ញាណ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ ហៅថាសុខម-
 វិញ្ញាណ វិញ្ញាណប្រកបដោយអាសវៈ ហៅថាឧទ្ធការិវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ
 មិនមានអាសវៈ ហៅថាសុខវិញ្ញាណ មួយទៀត ឧទ្ធការិវិញ្ញាណ បើ
 ប្រៀបផ្ទឹមនឹងវិញ្ញាណនោះ ។ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចសុខវិញ្ញាណ
 ដែរ ។

(៣០) បណ្ឌិតវិញ្ញាណទាំងនោះ ហ៊ីនវិញ្ញាណ និងបណ្ឌិតវិញ្ញាណ តើ
 ដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណជាអកុសល ហៅថាហ៊ីនវិញ្ញាណ វិញ្ញាណជាកុសល
 នឹងអព្យាក្រឹត ហៅថាបណ្ឌិតវិញ្ញាណ វិញ្ញាណជាកុសលនឹងអកុសល
 ហៅថាហ៊ីនវិញ្ញាណ វិញ្ញាណជាអព្យាក្រឹត ហៅថាបណ្ឌិតវិញ្ញាណ វិ-
 ញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ ហៅថាហ៊ីនវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ
 ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខផងជាអទ្គកម្មសុខផង ហៅថាបណ្ឌិ-
 តវិញ្ញាណ វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខនឹងទុក្ខ ហៅថា
 ហ៊ីនវិញ្ញាណ វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនា ជាអទ្គកម្មសុខ ហៅ
 ថាបណ្ឌិតវិញ្ញាណ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ហៅថាហ៊ីន-
 វិញ្ញាណ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ ហៅថាបណ្ឌិតវិញ្ញាណ

អភិធម្មវិជ្ជា វិភង្គ

សាសនំ វិញ្ញាណំ ហិមំ វេទនាសំ វិញ្ញាណំ វណ្ណំ តំ តំ
តំ កំ មន វិញ្ញាណំ ទុក្ខោយេ ទុក្ខោយេ វិញ្ញាណំ
ហិមំ វណ្ណំ ទុក្ខំ ។

[៣០] ឥត្ត កតមំ វិញ្ញាណំ ទ្វេរ ។ អត្តសលំ
វិញ្ញាណំ ត្តសលាព្យាគតេហិ វិញ្ញាណេហិ ទ្វេរ
ត្តសលាព្យាគតា វិញ្ញាណា អត្តសលា វិញ្ញាណា
ទ្វេរ ត្តសលំ វិញ្ញាណំ អត្តសលាព្យាគតេហិ វិញ្ញា-
ណេហិ ទ្វេរ អត្តសលាព្យាគតា វិញ្ញាណា ត្តសលា
វិញ្ញាណា ទ្វេរ អព្យាគតំ វិញ្ញាណំ ត្តសលា ត្តសលេហិ
វិញ្ញាណេហិ ទ្វេរ ត្តសលា ត្តសលា វិញ្ញាណា អព្យា-
គតា វិញ្ញាណា ទ្វេរ ទុក្ខោយេ វេទនាយេ សម្មយុត្តំ
វិញ្ញាណំ សុខាយេ ច អទុក្ខមសុខាយេ ច វេទនេហិ
សម្មយុត្តេហិ វិញ្ញាណេហិ ទ្វេរ សុខាយេ ច អទុក្ខម-
សុខាយេ ច វេទនេហិ សម្មយុត្តា វិញ្ញាណា ទុក្ខោយេ
វេទនាយេ សម្មយុត្តា វិញ្ញាណា ទ្វេរ សុខាយេ វេទនា-
យេ សម្មយុត្តំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខោយេ ច អទុក្ខមសុខាយេ
ច វេទនេហិ សម្មយុត្តេហិ វិញ្ញាណេហិ ទ្វេរ ទុក្ខោយេ
ច អទុក្ខមសុខាយេ ច វេទនេហិ សម្មយុត្តា វិញ្ញា-
ណា សុខាយេ វេទនាយេ សម្មយុត្តា វិញ្ញាណា ទ្វេរ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

វិញ្ញាណដែលប្រកបដោយភាសវៈ ហៅថាហ៊ុនវិញ្ញាណ វិញ្ញាណមិនមាន
ភាសវៈ ហៅថាបណ៌តវិញ្ញាណ មួយទៀត ហ៊ុនវិញ្ញាណ បើប្រៀបធៀប
នឹងវិញ្ញាណនោះៗ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា ដូចបណ៌តវិញ្ញាណដែរ ។

(៣១) បណ្ឌិតវិញ្ញាណទាំងនោះ ទូរវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។

វិញ្ញាណជាអកុសល ធ្លាយអំពីវិញ្ញាណជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត វិញ្ញាណ
ជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត ធ្លាយអំពីវិញ្ញាណជាអកុសល វិញ្ញាណ ជា
កុសល ធ្លាយអំពីវិញ្ញាណជាអកុសលនិងអព្យាក្រឹត វិញ្ញាណជាអកុសល
និងអព្យាក្រឹត ធ្លាយអំពីវិញ្ញាណជាកុសល វិញ្ញាណជាអព្យាក្រឹត ធ្លាយ
អំពីវិញ្ញាណជាកុសលនិងអកុសល វិញ្ញាណជាកុសលនិងអកុសល ធ្លាយ
អំពីវិញ្ញាណជាអព្យាក្រឹត វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាទុក្ខ
ធ្លាយអំពីវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខ
ផង វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខផង ជាអទុក្ខមសុខ
ផង ធ្លាយអំពីវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ វិញ្ញាណដែល
សម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ ធ្លាយអំពីវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនា
ជាទុក្ខផង ជាអទុក្ខមសុខផង វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ
ផង ជាអទុក្ខមសុខផង ធ្លាយអំពីវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ

ខន្ត្រីរាត្រី សុត្តន្តបិដក

អនិក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ វិញ្ញាណំ
 សុខទុក្ខាហិ វេទនាហិ សម្បយុត្តហិ វិញ្ញាលោហិ
 ទ្ធូវេ សុខទុក្ខាហិ វេទនាហិ សម្បយុត្តា វិញ្ញាលោក
 អនិក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា វិញ្ញាលោក
 ទ្ធូវេ អសមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណំ សមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណ
 ណា ទ្ធូវេ សមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណំ អសមាបទ្ធស្ស
 វិញ្ញាលោក ទ្ធូវេ សាសវំ វិញ្ញាណំ អនាសវំ វិញ្ញាលោក
 ទ្ធូវេ អនាសវំ វិញ្ញាណំ សាសវំ វិញ្ញាលោក ទ្ធូវេ ឥទ្ធ
 វុត្តិ វិញ្ញាណំ ទ្ធូវេ ។ តត្ត កតមំ វិញ្ញាណំ សន្តិ
 កេ ។ អក្កសលំ វិញ្ញាណំ អក្កសលស្ស វិញ្ញាណ
 ស្ស សន្តិកេ ក្កសលំ វិញ្ញាណំ ក្កសលស្ស
 វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេ អព្យាកតំ វិញ្ញាណំ អព្យាក
 តស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តំ វិញ្ញាណំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស
 វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្ត
 វិញ្ញាណំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តស្ស វិញ្ញា
 ណស្ស សន្តិកេ អនិក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប
 យុត្តំ វិញ្ញាណំ អនិក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្ត
 ស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេ អសមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណំ

ខន្ធវិក្កុ សុត្តន្តភាគទី៧

វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនា ជាអទ្គមសុខ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណដ៏
សម្បយុត្ត ដោយវេទនាជាសុខនឹងទុក្ខ វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទ-
នាជាសុខនឹងទុក្ខ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនា ជាអទ្គម-
សុខ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណរបស់បុគ្គល
មានសមាបត្តិ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណរបស់
បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ វិញ្ញាណប្រកបដោយអាសវៈ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណ
មិនមានអាសវៈ វិញ្ញាណមិនមានអាសវៈ ឆ្ងាយអំពីវិញ្ញាណប្រកបដោយ
អាសវៈ នេះហៅថា ទ្វេវិញ្ញាណ ។ បណ្តាវិញ្ញាណទាំងនោះ សុទ្ធិក
វិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណជាអកុសល តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណ
ជាអកុសល វិញ្ញាណជាកុសល តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណជាកុសល
វិញ្ញាណជាអព្យក្រឹត តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណជាអព្យក្រឹត វិញ្ញាណ
ដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណដ៏សម្ប-
យុត្តដោយវេទនាជាទុក្ខ វិញ្ញាណដែលសម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខតាំង
នៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណដ៏សម្បយុត្តដោយវេទនាជាសុខ វិញ្ញាណដែលស-
ម្បយុត្តដោយវេទនា ជាអទ្គមសុខ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណដ៏សម្ប-
យុត្តដោយវេទនា ជាអទ្គមសុខ វិញ្ញាណរបស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ

អភិធម្មបទិកា វិរាដ្ឋោ

អសមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេ សមាបទ្ធស្ស
 វិញ្ញាណំ សមាបទ្ធស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេ សាសវំ
 វិញ្ញាណំ សាសវំស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេ អនាសវំ
 វិញ្ញាណំ អនាសវំស្ស វិញ្ញាណស្ស សន្តិកេ ឥទំ វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណំ សន្តិកេ ។ តំ តំ វា បទ វិញ្ញាណំ ទុច្ចា-
 នាយ ទុច្ចានាយ វិញ្ញាណំ ទ្វេរ សន្តិកេ ទដ្ឋតំ ។

សុត្តន្តបិដក ។

(៣២) បញ្ចក្ខន្ធា រូបក្ខន្ធា វេទនាខន្ធា
 សញ្ញាខន្ធា សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។

តត្ថ កតមោ រូបក្ខន្ធា ។

(៣៣) ឯកវិជេន រូបក្ខន្ធា សត្វំ រូបំ ធម្មោត្ត
 អហេតុកំ ហេតុវិប្បយុត្តំ សប្បច្ចយំ សង្ខតំ រូបំ
 លោកិយំ សាសវំ សញ្ញាជនិយំ កន្ធនិយំ ឱយនិយំ
 យោគនិយំ វិវេណិយំ បរាបដ្ឋំ ទុច្ចាននិយំ សង្ខិលេ-
 សិកំ អព្យាកតំ អនាវច្ចណំ អចេតសិកំ ចិត្តវិប្បយុត្តំ
 ទ្រវិហាកនិវហាកនម្មម្មំ អសង្ខិលិដ្ឋសង្ខិលេសិកំ

អភិធម្មបិដក វិក្ក

តាំងនៅក្នុងទីជិត នៃវិញ្ញាណ របស់បុគ្គលមិនមានសមាបត្តិ វិញ្ញាណ
 របស់បុគ្គលមានសមាបត្តិ តាំងនៅក្នុងទីជិតនៃវិញ្ញាណ របស់បុគ្គលមាន
 សមាបត្តិ វិញ្ញាណប្រកបដោយអាសវៈ តាំងនៅក្នុងទីជិត នៃវិញ្ញាណ
 ប្រកបដោយអាសវៈ វិញ្ញាណមិនមានអាសវៈ តាំងនៅក្នុងទីជិត នៃ
 វិញ្ញាណ មិនមានអាសវៈ ទេរហៅថា សន្តិភេវិញ្ញាណ មួយទៀត
 ទូរវិញ្ញាណ បើប្រៀបធៀបនឹងវិញ្ញាណនោះ។ បណ្ឌិតគប្បីឃើញថា
 ដូចសន្តិភេវិញ្ញាណដែរ ។

ចប់សុត្តន្តកថាខិណ្ឌ ។

[៣២] ខន្ធ ៥ គី រូបក្ខន្ធ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ
 នឹងវិញ្ញាណក្ខន្ធ ។

បណ្ណាខន្ធតាំងនោះ រូបក្ខន្ធ តើដូចម្តេច ។

[៣៣] រូបក្ខន្ធមានប្រការ១ បានដល់រូបទាំងពួង មិនមែនហេតុ
 ឥតហេតុ ប្រាសចាកហេតុ ប្រកបដោយបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង រូប
 ជាលោភិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ ដែល
 គន្លុះគប្បីដោតក្រុង ដែលឧយៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្ត
 កន្លង ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ដែលបរាមាសៈស្លាបអង្កែល ជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទុប្បាទន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាអព្យាក្រឹត មិនមែន
 អារម្មណ៍ មិនមែនចេតសិក ប្រាសចាកចិត្ត ជាសភាវៈមិនមែនវិបាក មិន
 មែនមានវិបាកជាប្រក្រតី ជារូបមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង

ខន្ធវិរាដ្ឋេ អភិធម្មរាជនិរ្ហំ

នសវិតក្កាសវិហារំ នអវិតក្កាសវិហារមន្តំ អវិតក្កាសវិហារំ
 នបិទិសហាគតំ នសុខសហាគតំ នឧបេក្ខាសហាគតំ
 នេវនិស្សនេន នភាវនាយេ បហាតត្ថំ នេវនិស្សនេន
 នភាវនាយេ បហាតត្ថំហេតុកំ នេវាចយេតាមិណាបចយេ-
 តាមិ នេវសេត្តនាសេត្តំ បរិត្តំ តោមាវចរំ នរូចាវចរំ
 នអរូចាវចរំ បរិយោចន្តំ នោអបរិយោចន្តំ អនិយតំ
 អនិយ្យានិកំ ឧប្បន្នំ ធម៌ា វិញ្ញាណោហិ វិញ្ញាយ្យំ
 អនិក្ខំ ជរាភិក្ខុកំ ឃំ ឃតេវិទេន រូបក្ខត្រោ ។

(៣២) ធុវិទេន រូបក្ខត្រោ អត្តិ រូបំ ឧចានា អត្តិ
 រូបំ នោ ឧចានា^(១) ។ អត្តិ រូបំ ឧចានិទ្ធិំ អត្តិ រូបំ
 អនុចានិទ្ធិំ ។ អត្តិ រូបំ ឧចានិទ្ធិចានានិយំ អត្តិ រូបំ
 អនុចានិទ្ធិចានានិយំ ។ អត្តិ រូបំ សនិទិស្សនំ អត្តិ រូបំ
 អនិទិស្សនំ ។ អត្តិ រូបំ សប្បជិយំ អត្តិ រូបំ អប្បជិ-
 យំ ។ អត្តិ រូបំ ឥន្ទ្រិយំ អត្តិ រូបំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។ អត្តិ
 រូបំ បហាគតំ អត្តិ រូបំ ន បហាគតំ ។ អត្តិ រូបំ
 វិញ្ញាតិ អត្តិ រូបំ ន វិញ្ញាតិ ។ អត្តិ រូបំ ចិត្តសម្មជានំ
 អត្តិ រូបំ ន ចិត្តសម្មជានំ ។ អត្តិ រូបំ ចិត្តសហាគ

១. ប. ឥណ្ឌា ។

ខន្ធវិវាដ្ឋ អភិធម្មរាជធម៌

ជារូបប្រកបដោយវិតក្កៈប្រកបដោយវិចារៈក៏មិនមែន មិនមានវិតក្កៈមាន
 ត្រឹមវិតវិចារៈក៏មិនមែន មិនមានវិតក្កៈមិនមានវិចារៈ មិនប្រកបដោយបីតិ
 មិនប្រកបដោយសុខ មិនប្រកបដោយទុក្ខ ជារូបមិនត្រូវលះដោយ
 ទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយការវិនា ជារូបមានហេតុមិនត្រូវលះដោយ
 ទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយការវិនា មិនដល់នូវការសន្យាកំពូនឡើង
 មិនដល់នូវការមិនសន្យាកំពូនឡើង មិនមែនជារបស់សេក្ខុក្ខុល មិន
 មែនជារបស់អសេក្ខុក្ខុល ជារូបមានប្រមាណក្លិបន្តរ ជាកាមាវចរ មិន
 មែនរូបាវចរ មិនមែនករូបាវចរ ជាបរិយាបន្នៈ មិនមែនអបរិយាបន្នៈ
 ជាអនិយតៈ ជាអនិយ្យានិកៈ ដែលកើតឡើងហើយ ដែលគួរដឹង
 ដោយវិញ្ញាណ ៦ ជារូបមិនទៀង ត្រូវដកគ្របសង្កត់ រូបក្នុងមានប្រការ
 មួយ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣២) រូបក្នុងមានប្រការ២ គឺរូបជាទុប្បាទក៏មាន រូបមិនមែន
 ជាទុប្បាទក៏មាន ។ រូបជាទុប្បាទិន្នក៏មាន រូបជាអនុប្បាទិន្នក៏មាន ។
 រូបជាទុប្បាទិន្នបាទានីយៈក៏មាន រូបជាអនុប្បាទិន្នបាទានីយៈក៏មាន ។
 រូបជាសនិទស្សនៈក៏មាន រូបជាអនិទស្សនៈក៏មាន ។ រូបជាសប្បដិឃៈ
 ក៏មាន រូបជាអប្បដិឃៈក៏មាន ។ រូបជាឥន្ទ្រិយក៏មាន រូបមិនមែនជា
 ឥន្ទ្រិយក៏មាន ។ រូបជាមហាក្ខតក៏មាន រូបមិនមែនជាមហាក្ខតក៏មាន ។
 រូបជាវិញ្ញាតិក៏មាន រូបមិនមែនជាវិញ្ញាតិក៏មាន ។ រូបជាចិត្តសមុដាន ក៏
 មាន រូបមិនមែនជាចិត្តសមុដានក៏មាន ។ រូបជាចិត្តសហក្ខ ក៏មាន

អភិធម្មបិដកេ វិភង្កោ

អត្ថំ ភូមំ នេតិធិសាស្ត្រា ។ អត្ថំ ភូមំ ចិន្តានុប្បវិក្ខំ អត្ថំ
 ភូមំ នេតិធិសាស្ត្រា ។ អត្ថំ ភូមំ អស្សត្តិកំ អត្ថំ ភូមំ
 តាហារំ ។ អត្ថំ ភូមំ ទិដ្ឋារិកំ អត្ថំ ភូមំ សុប្បំ ។ អត្ថំ
 ភូមំ មូរេ អត្ថំ ភូមំ សន្តិកេ ។ មេ ។ អត្ថំ ភូមំ កតតធឿកា-
 រោ អាហារោ អត្ថំ ភូមំ នេកតធឿការោ អាហារោ ។
 វិវំ ធីវិជេន ភូមត្តនោ (១) ។

[៣៥] ធីវិជេន ភូមត្តនោ យន្តំ ភូមំ អស្សត្តិកំ តំ
 ទុចានា យន្តំ ភូមំ តាហារំ តំ អត្ថំ ទុចានា អត្ថំ
 អនុចានា (២) ។ យន្តំ ភូមំ អស្សត្តិកំ តំ ទុចានិដ្ឋំ យន្តំ
 ភូមំ តាហារំ តំ អត្ថំ ទុចានិដ្ឋំ អត្ថំ អនុចានិដ្ឋំ ។ យន្តំ
 ភូមំ អស្សត្តិកំ តំ ទុចានិដ្ឋានិយំ យន្តំ ភូមំ តាហារំ
 តំ អត្ថំ ទុចានិដ្ឋានិយំ អត្ថំ អនុចានិដ្ឋានិយំ
 ។ មេ ។ យន្តំ ភូមំ អស្សត្តិកំ តំ នេកតធឿការោ
 អាហារោ យន្តំ ភូមំ តាហារំ តំ អត្ថំ កតតធឿការោ
 អាហារោ អត្ថំ នេកតធឿការោ អាហារោ វិវំ ធីវិជេន
 ភូមត្តនោ ។

[៣៦] ចតុត្ថិជេន ភូមត្តនោ យន្តំ ភូមំ ទុចានា តំ អត្ថំ
 ទុចានិដ្ឋំ អត្ថំ អនុចានិដ្ឋំ យន្តំ ភូមំ អនុចានា តំ អត្ថំ

---

១ ម. ឥតោ បរិ យហា ប្បកណ្ណោ វិភង្កំ គថា ឥធិ វិភង្កុត្តិ ឥមេ បាហិ ទិស្សត្តិ ។
 ២ ឧ. តោ ទណា ។ ម. ទណា ។

អវ័យម្មប័ណ្ណ វិរាត្ត

រូបមិនមែនជាបីតួសហក្នុងក៏មាន ។ រូបជាបីតួសហក្នុងក៏មាន រូបមិនមែន
 ជាបីតួសហក្នុងក៏មាន ។ រូបជាខាងក្នុងក៏មាន រូបជាខាងក្រៅក៏មាន ។
 រូបគ្រោតគ្រោតក៏មាន រូបល្អិតក៏មាន ។ រូបតាំងនៅក្នុងទីឆ្ងាយ ក៏មាន
 រូបតាំងនៅក្នុងទីជិតក៏មាន ។ បេ ។ រូបជាកតឡើងវិញហារក៏មាន រូបមិន
 មែនជាកតឡើងវិញហារក៏មាន ។ រូបក្នុងមានប្រការ ២ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៥) រូបក្នុងមានប្រការ ៣ គឺ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជា
 ឧបាទ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាឧបាទក៏មាន មិនមែនជាឧបាទក៏
 មាន ។ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាឧបាទ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះ
 ជាឧបាទក៏មាន ជាអនុបាទក៏មាន ។ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជា
 ឧបាទបាទានីយៈ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាឧបាទបាទានីយៈក៏មាន
 ជាអនុបាទបាទានីយៈក៏មាន ។ បេ ។ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែន
 ជាកតឡើងវិញហារ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាកតឡើងវិញហារក៏មាន
 មិនមែនជាកតឡើងវិញហារក៏មាន រូបក្នុងមានប្រការ ៣ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៦) រូបក្នុងមានប្រការ ២ គឺ រូបណា ជាឧបាទ រូបនោះ
 ជាឧបាទក៏មាន ជាអនុបាទក៏មាន រូបណា ជាអនុបាទ រូបនោះ

ខន្ធវិញ្ញា អភិធម្មកាជីវិយំ

ឧបាសន្តំ អត្ថំ អនុបាសន្តំ ។ យន្តំ រូបំ ឧបាសា តំ
 អត្ថំ ឧបាសន្តំ ឧបាសន្តំ យំ អត្ថំ អនុបាសន្តំ ឧបាសន្តំ យំ
 យន្តំ រូបំ អនុបាសា តំ អត្ថំ ឧបាសន្តំ ឧបាសន្តំ យំ អត្ថំ
 អនុបាសន្តំ ឧបាសន្តំ យំ ។ យន្តំ រូបំ ឧបាសា តំ អត្ថំ
 សប្បដិយំ អត្ថំ អប្បដិយំ យន្តំ រូបំ អនុបាសា តំ អត្ថំ
 សប្បដិយំ អត្ថំ អប្បដិយំ ។ យន្តំ រូបំ ឧបាសា តំ
 អត្ថំ ឌីណ្ណវិកំ អត្ថំ សុខុមំ យន្តំ រូបំ អនុបាសា តំ
 អត្ថំ ឌីណ្ណវិកំ អត្ថំ សុខុមំ ។ យន្តំ រូបំ ឧបាសា តំ
 អត្ថំ ទ្វិរ អត្ថំ សន្តិកេ យន្តំ រូបំ អនុបាសា តំ អត្ថំ
 ទ្វិរ អត្ថំ សន្តិកេ ។ បេ ។ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ(១)
 ឃំ បតុត្ថិយេន រូបត្ថន្ធា ។

[៣៧] បញ្ចវិយេន រូបត្ថន្ធា បឋវីនាតុ អាហោ-
 នាតុ តេជោនាតុ វាយោនាតុ យញ្ច រូបំ ឧបាសា ឃំ
 បញ្ចវិយេន រូបត្ថន្ធា ។

[៣៨] ធាត្វិយេន រូបត្ថន្ធា បតុវិញ្ញាយ្យំ រូបំ
 សោតវិញ្ញាយ្យំ រូបំ ហានវិញ្ញាយ្យំ រូបំ ជីវាវិញ្ញាយ្យំ រូបំ
 កាយវិញ្ញាយ្យំ រូបំ មនោវិញ្ញាយ្យំ រូបំ ឃំ ធាត្វិយេន
 រូបត្ថន្ធា ។

១. ម. ធម្មន្តប រូបំ ។

ខន្ធវិភង្គ អភិធម្មាជនីយ

ជាទុប្បាទិន្តិក៍មាន ជាអនុប្បាទិន្តិក៍មាន ។ រូបណា ជាទុប្បាទា រូបនោះ ជា
 ទុប្បាទិន្តិក៍ប្បាទានីយៈក៍មាន ជាអនុប្បាទិន្តិក៍ប្បាទានីយៈក៍មាន រូបណា ជាអនុ-
 ប្បាទា រូបនោះ ជាទុប្បាទិន្តិក៍ប្បាទានីយៈក៍មាន ជាអនុប្បាទិន្តិក៍ប្បាទានីយៈក៍
 មាន ។ រូបណា ជាទុប្បាទា រូបនោះ ជាសប្បដិយៈក៍មាន ជាអប្បដិយៈ
 ក៍មាន រូបណា ជាអនុប្បាទា រូបនោះ ជាសប្បដិយៈក៍មាន ជាអប្បដិយៈ
 ក៍មាន ។ រូបណា ជាទុប្បាទា រូបនោះ ជាឡ្យាវិកៈក៍មាន ជាសុខុមៈក៍មាន
 រូបណា ជាអនុប្បាទា រូបនោះ ជាឡ្យាវិកៈក៍មាន ជាសុខុមៈក៍មាន ។
 រូបណា ជាទុប្បាទា រូបនោះ ជាទូរេក៍មាន ជាសន្តិកេក៍មាន រូបណា ជា
 អនុប្បាទា រូបនោះ ជាទូរេក៍មាន ជាសន្តិកេក៍មាន ។ រូបដែលបុគ្គល
 ឃើញ ឮ លិទ្ធកិក្ស ដឹងច្បាស់ហើយ រូបក្នុងមានប្រការ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៧] រូបក្នុងមានប្រការ ៥ គឺបឋវីធាតុ អាប្បាធាតុ តេជោ-
 ធាតុ វាយោធាតុ និងទុប្បាទារូប រូបក្នុងមានប្រការ ៥ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៨] រូបក្នុងមានប្រការ ៦ គឺរូបដែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក រូប
 ដែលគប្បីដឹងដោយគ្រចៀក រូបដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ រូបដែលគប្បី
 ដឹងដោយអណ្តាត រូបដែលគប្បីដឹងដោយកាយ រូបដែលគប្បីដឹងដោយ
 ចិត្ត រូបក្នុងមានប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

អភិធម្មបិដក វិវត្តោ

(៣៩) សត្តវិជេន រូបត្ថុត្ថោ ចតុកុវិញ្ញាយំ រូបំ
។ ថេ ។ មនោជាតុកុវិញ្ញាយំ រូបំ មនោវិញ្ញាណជាតុ-
កុវិញ្ញាយំ រូបំ ឯវំ សត្តវិជេន រូបត្ថុត្ថោ ។

(៤០) អដ្ឋវិជេន រូបត្ថុត្ថោ ចតុកុវិញ្ញាយំ រូបំ
។ ថេ ។ កាយវិញ្ញាយំ រូបំ អត្ថំ សុខសម្មសង្ឃំ អត្ថំ
តុត្ថុសម្មសង្ឃំ មនោជាតុកុវិញ្ញាយំ រូបំ មនោវិញ្ញាណ-
ជាតុកុវិញ្ញាយំ រូបំ ឯវំ អដ្ឋវិជេន រូបត្ថុត្ថោ ។

(៤១) នវវិជេន រូបត្ថុត្ថោ ចតុកុវិញ្ញាយំ សោតិ-
វិញ្ញាយំ យានិវិញ្ញាយំ ជីវិវិញ្ញាយំ កាយវិញ្ញាយំ ឥន្ទ្រិវិញ្ញាយំ
តុកុវិញ្ញាយំ ជីវិតិវិញ្ញាយំ យេវា រូបំ ន ឥវិញ្ញាយំ ឯវំ នវ-
វិជេន រូបត្ថុត្ថោ ។

(៤២) ឧសវិជេន រូបត្ថុត្ថោ ចតុកុវិញ្ញាយំ ។ ថេ ។
ជីវិតិវិញ្ញាយំ នឥវិញ្ញាយំ រូបំ អត្ថំ សម្មជីយំ អត្ថំ អម្ម-
ជីយំ ឯវំ ឧសវិជេន រូបត្ថុត្ថោ ។

(៤៣) ឯកោ ឧសវិជេន រូបត្ថុត្ថោ ចតុកុវិញ្ញាយំ សោតិ-
វិញ្ញាយំ យានិវិញ្ញាយំ ជីវិវិញ្ញាយំ កាយវិញ្ញាយំ រូបាវិញ្ញា-
នំ សម្មាវិញ្ញាយំ ឧត្តាវិញ្ញាយំ រសាវិញ្ញាយំ យោជ្ឈត្តាវិញ្ញាយំ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

[៣៩] រូបក្ខន្ធមានប្រការ ៧ គឺ រូបដែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក
ៗ លេ ៗ រូបដែលគប្បីដឹងដោយមនោធាតុ រូបដែលគប្បីដឹងដោយមនោ-
វិញ្ញាណធាតុ រូបក្ខន្ធមានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

[៤០] រូបក្ខន្ធមានប្រការ ៨ គឺ រូបដែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក ៗ លេ ៗ
រូបដែលគប្បីដឹងដោយកាយ មានសម្ព័ស្សរូបសុខក៏មាន មានសម្ព័ស្ស
ជាទុក្ខក៏មាន រូបដែលគប្បីដឹងដោយមនោធាតុ រូបដែលគប្បីដឹងដោយ
មនោវិញ្ញាណធាតុ រូបក្ខន្ធមានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។

[៤១] រូបក្ខន្ធមានប្រការ ៩ គឺ ចក្ខុទ្រុយ រសាតិទ្រុយ យានិ-
ទ្រុយ ជីវិតទ្រុយ កាយទ្រុយ ភត្តិទ្រុយ បុរសិទ្រុយ ជីវិតទ្រុយ ទាំង
រូបណា ដែលមិនមែនឥទ្ធរូយ រូបក្ខន្ធមានប្រការ ៩ យ៉ាងនេះឯង ។

[៤២] រូបក្ខន្ធមានប្រការ ១០ គឺចក្ខុទ្រុយ ៗ លេ ៗ ជីវិតទ្រុយ
រូបមិនមែនឥទ្ធរូយ រូបប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ក៏មាន រូបក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៤៣] រូបក្ខន្ធមានប្រការ ១១ គឺចក្ខុកាយតនៈ រសាតាយតនៈ
យានាយតនៈ ជីវិតាយតនៈ កាយាយតនៈ រូបាយតនៈ សុទ្ធាយតនៈ
គុណាយតនៈ រសាយតនៈ ផោដ្ឋកាយតនៈ ទាំងរូបណា ដែលមិន

ខន្ធកិរិយា អវិជ្ជាបណ្ណាដំបូង

យក្ខ ក្ខម អនិមស្សនំ អប្បជីយំ ធម្មាយតនបរិយោ-
បន្នំ ឃី ឃីកោទសវីនេន ក្ខបត្តោ ។

អយំ វិញ្ញតិ ក្ខបត្តោ ។

តត្ថ ភេតមោ វេទនាខន្ធា ។

[២២] ឃីកវីនេន វេទនាខន្ធា ធម្មសម្មយុ-
ត្តោ ។ ធុវីនេន វេទនាខន្ធា អត្ថិ សហេតុកោ អត្ថិ
អហេតុកោ ។ តវីនេន វេទនាខន្ធា អត្ថិ កុសលោ
អត្ថិ អកុសលោ អត្ថិ អព្យាគរោ ។ ចត្ថញ្ញីនេន
វេទនាខន្ធា អត្ថិ កាហវចរោ អត្ថិ ក្ខហវចរោ អត្ថិ
អក្ខហវចរោ អត្ថិ អបរិយាបន្នោ ។ បញ្ចវីនេន វេទ-
នាខន្ធា អត្ថិ សុខិច្ឆ័យំ អត្ថិ ទុក្ខិច្ឆ័យំ អត្ថិ
សោមនស្សិច្ឆ័យំ អត្ថិ នោមនស្សិច្ឆ័យំ អត្ថិ ឧបេ-
ត្តិច្ឆ័យំ^(១) ។ ធាញ្ញីនេន វេទនាខន្ធា ចក្កសម្មស្សជា
វេទនា សោតសម្មស្សជា វេទនា យានសម្មស្សជា វេ-
ទនា ជីវាសម្មស្សជា វេទនា កោយសម្មស្សជា វេទនា
បរោសម្មស្សជា វេទនា ឃី ធាញ្ញីនេន វេទនាខន្ធា ។
សត្តវីនេន វេទនាខន្ធា ចក្កសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។
កោយសម្មស្សជា វេទនា បរោសាតុសម្មស្សជា វេទនា

១ ឃ. តតោ បរិ វរិ បញ្ចញ្ញីនេន វេទនាខន្ធាតិ វិស្សត្តិ ។

ខន្ធវិរាត្ត អភិធម្មភាជនីយ

ប្រកបដោយការយឺញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រាប់បញ្ចូលក្នុង
ធម្មាយតនៈ រូបក្ខន្ធ មានប្រការ ១១ យ៉ាងនេះឯង ។

នេះហៅថា រូបក្ខន្ធ ។

បណ្តាខន្ធចាំងនោះ វេទនាខន្ធ តើដូចម្តេច ។

(៤៤) វេទនាខន្ធ មានប្រការ ១ បានដល់វេទនាខន្ធប្រកប
ដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធ ប្រកបដោយ
ហេតុក៏មាន មិនប្រកបដោយហេតុក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ
វេទនាខន្ធ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។
វេទនាខន្ធមានប្រការ ៤ គឺ វេទនាខន្ធ ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏
មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធ មានប្រ-
ការ ៥ គឺ ជាសុខ្ស័យក៏មាន ជាទុក្ខ្ស័យក៏មាន ជាសោមទស្ស្ស្ស័យ
ក៏មាន ជាទោមនស្ស្ស័យក៏មាន ជាទបេក្ខ្ស័យក៏មាន ។ វេទនាខន្ធ
មានប្រការ ៦ គឺ វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីសោតសម្ព័ស្ស
វេទនាកើតអំពីយានសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីជីវ្ហសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពី
កាយសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៦
យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៧ គឺ វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស
។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស

អភិធម្មបិដក វិកតោ

មនោវិញ្ញាណនាគុសម្មស្សជា វេទនា ឃំ កត្តវិទេន
 វេទនាខន្ធោ ។ អដ្ឋវិទេន វេទនាខន្ធោ ចក្កសម្មស្សជា
 វេទនា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សជា វេទនា អត្ថំ សុខា
 អត្ថំ ទិក្ខា មនោនាគុសម្មស្សជា វេទនា មនោវិញ្ញាណ-
 នាគុសម្មស្សជា វេទនា ឃំ អដ្ឋវិទេន វេទនាខន្ធោ ។
 នវិទេន វេទនាខន្ធោ ចក្កសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។
 កាយសម្មស្សជា វេទនា មនោនាគុសម្មស្សជា វេទនា
 មនោវិញ្ញាណនាគុសម្មស្សជា វេទនា អត្ថំ កុសលា
 អត្ថំ អកុសលា អត្ថំ អព្យាកតា ឃំ នវិទេន វេទនា-
 ខន្ធោ ។ ទសវិទេន វេទនាខន្ធោ ចក្កសម្មស្សជា វេទ-
 នា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សជា វេទនា អត្ថំ សុខា អត្ថំ
 ទិក្ខា មនោនាគុសម្មស្សជា វេទនា មនោវិញ្ញាណនា-
 នាគុសម្មស្សជា វេទនា អត្ថំ កុសលា អត្ថំ អកុសលា
 អត្ថំ អព្យាកតា ឃំ ទសវិទេន វេទនាខន្ធោ ។

(២៥) ឃកវិទេន វេទនាខន្ធោ ដស្សសម្មយុ-
 ត្តោ ។ ទវិទេន វេទនាខន្ធោ អត្ថំ សហេតុកោ អត្ថំ
 អហេតុកោ ។ តិវិទេន វេទនាខន្ធោ អត្ថំ វិហាកោ
 អត្ថំ វិហាកធម្មធម្មោ អត្ថំ លេវិហាកលិហាកធម្មធម្មោ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

វេទនា កើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ព័ស្ស វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៨ គឺ វេទនា កើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស ជាសុខក៏មាន ជាទុក្ខក៏មាន វេទនាកើតអំពីមនោធាតុសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ព័ស្ស វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៩ គឺ វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីមនោធាតុសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ព័ស្ស ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៩ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធ មានប្រការ ១០ គឺ វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស ជាសុខក៏មាន ជាទុក្ខក៏មាន វេទនាកើតអំពីមនោធាតុសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ព័ស្ស ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន វេទនាខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៤៥] វេទនាខន្ធ មានប្រការ ១ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រព្រឹត្តទៅជាមួយខ័ន្តិហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធ ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាវិបាក មិនមែនមានធម៌ជាវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន

ខន្ធវិរត្តិ អភិធម្មភាពិយ័

អត្ថំ ទុច្ចារិទ្ធិចារិយោ អត្ថំ អនុចារិទ្ធិចារិយោ

អត្ថំ អនុចារិទ្ធិចារិយោ អត្ថំ សុខ្ហិល្ហិដ្ឋសុខ្ហិ-

លេសិកោ អត្ថំ អសុខ្ហិល្ហិដ្ឋសុខ្ហិលេសិកោ អត្ថំ

អសុខ្ហិល្ហិដ្ឋសុខ្ហិលេសិកោ អត្ថំ សវិតក្កសវិចារេ

អត្ថំ អវិតក្កវិចារមត្តោ អត្ថំ អវិតក្កវិចារេ អត្ថំ

ទស្សនេន បហាតត្វោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វោ

អត្ថំ នេវទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វោ អត្ថំ

ទស្សនេន បហាតត្វោហេតុកោ អត្ថំ ភាវនាយ បហា-

តត្វោហេតុកោ អត្ថំ នេវទស្សនេន ន ភាវនាយ បហា-

តត្វោហេតុកោ អត្ថំ អាចយតាមិ អត្ថំ អបចយតាមិ

អត្ថំ នេវាចយតាមិធម្មតាមិ អត្ថំ សេត្តោ អត្ថំ

អសេត្តោ អត្ថំ នេវសេត្តោនាសេត្តោ អត្ថំ បរិត្តោ

អត្ថំ មហាភ្នតោ អត្ថំ អប្បមាលោ អត្ថំ បរិត្តារម្មលោ

អត្ថំ មហាភ្នតារម្មលោ អត្ថំ អប្បមាលារម្មលោ

ខន្ធវិក្កង អភិធម្មភាជនីយ

មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជា
 ប្រយោជន៍ដល់វាបាទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់វាបាទានក៏មាន មិន
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិន
 ជាប្រយោជន៍ដល់វាបាទានក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 វិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំងមិន
 មានវិចារៈក៏មាន គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយការវិនាសក៏មាន
 មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មានហេតុគួរលះ
 ដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មានហេតុមិន
 គួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន ដល់នូវការសន្យាក្នុង
 ឡើងក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្យាក្នុង
 ត្បូងឡើង មិនដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន ជារបស់សេក្ខបុគ្គល
 ក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គលទាំង
 មិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មានសភាពតូចធ្លាក់ក៏មាន ដល់នូវ
 សភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបាទក៏មាន មានអារម្មណ៍តូចធ្លាក់ក៏មាន មាន
 អារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាទ ក៏មាន

អភិធម្មបំណែក វិភង្គោ

អត្ថំ ហិណោ អត្ថំ មជ្ឈិមោ អត្ថំ បណីតោ អត្ថំ មិច្ឆត្ថ-
 និយោតោ អត្ថំ សម្មត្ថនិយោតោ អត្ថំ អនិយោតោ អត្ថំ
 មត្តារម្មណោ អត្ថំ មត្តហេតុកោ អត្ថំ មត្តានិបតិ អត្ថំ
 ឧប្បដ្ឋោ អត្ថំ អនុប្បដ្ឋោ អត្ថំ ឧប្បាទិ អត្ថំ អតីតោ
 អត្ថំ អនាគតោ អត្ថំ បច្ចុប្បដ្ឋោ អត្ថំ អតីតារម្មណោ
 អត្ថំ អនាគតារម្មណោ អត្ថំ បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណោ អត្ថំ
 អជ្ឈតោ អត្ថំ ពហិទ្ធោ អត្ថំ អជ្ឈតពហិទ្ធោ អត្ថំ អជ្ឈ-
 តារម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈតពហិទ្ធា-
 រម្មណោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិចេន វេទនាខន្ទោ ។

[៤៦] ឃកវិចេន វេទនាខន្ទោ ជស្សសម្មយុ-
 ត្តោ ។ ទិវិចេន វេទនាខន្ទោ អត្ថំ ហេតុសម្មយុត្តោ
 អត្ថំ ហេតុវិស្សយុត្តោ អត្ថំ ន ហេតុ សហេតុកោ
 អត្ថំ ន ហេតុ អហេតុកោ អត្ថំ លោកិយោ អត្ថំ
 លោក្យត្តោ អត្ថំ កេនចិ វិញ្ញេយ្យោ អត្ថំ កេនចិ
 ន វិញ្ញេយ្យោ អត្ថំ សាសវេ អត្ថំ អនាសវេ អត្ថំ
 អាសវិសម្មយុត្តោ អត្ថំ អាសវិសម្មយុត្តោ អត្ថំ អា-
 សវិសម្មយុត្តសាសវេ អត្ថំ អាសវិសម្មយុត្តអនាសវេ
 អត្ថំ សញ្ញាជនិយោ អត្ថំ អសញ្ញាជនិយោ អត្ថំ

អភិធម្មបិដក វិវេក

ថោកទាបក៏មាន យ៉ាងកណ្តាលក៏មាន យ៉ាងទុក្ខមក៏មាន មានសភាពខុស
 និងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពមិនទៀងក៏
 មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតី
 ក៏មាន កើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើតក៏មាន ប្រសិននឹងកើតឡើងក៏មាន ជា
 អតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏
 មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ជា
 ខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន មានអា-
 រម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាង
 ក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

(៤៦) វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធប្រកបដោយ
 ផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយហេតុក៏មាន
 ប្រាសចាកហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ តែប្រកបដោយហេតុក៏មាន មិន
 មែនហេតុទាំងមិនមានហេតុក៏មាន ជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរៈក៏មាន
 គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន មិនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណា
 មួយក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន
 ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ
 តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមានអា-
 សវៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សុំយោជនៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់

ខន្ត្រីកង្កែ អភិធម្មកាជីយំ

សត្រោណជនិសម្បយុត្តោ អត្ថំ សត្រោណជនិសម្បយុត្តោ
 អត្ថំ សត្រោណជនិសម្បយុត្តសត្រោណជនិយោ អត្ថំ ស-
 ត្រោណជនិសម្បយុត្តសត្រោណជនិយោ អត្ថំ កន្តនិយោ អត្ថំ
 អកន្តនិយោ អត្ថំ កន្តសម្បយុត្តោ អត្ថំ កន្តនិសម្បយុត្តោ
 អត្ថំ កន្តនិសម្បយុត្តកន្តនិយោ អត្ថំ កន្តនិសម្បយុត្តអកន្ត-
 និយោ អត្ថំ ឡិយនិយោ អត្ថំ អនោយនិយោ អត្ថំ
 ឡិយសម្បយុត្តោ អត្ថំ ឡិយនិសម្បយុត្តោ អត្ថំ ឡិយនិសម្ប-
 យុត្តឡិយនិយោ អត្ថំ ឡិយនិសម្បយុត្តអនោយនិយោ អត្ថំ
 យោកនិយោ អត្ថំ អយោកនិយោ អត្ថំ យោកសម្ប-
 យុត្តោ អត្ថំ យោកនិសម្បយុត្តោ អត្ថំ យោកនិសម្បយុត្ត-
 យោកនិយោ អត្ថំ យោកនិសម្បយុត្តអយោកនិយោ អត្ថំ
 និវេណិយោ អត្ថំ អនិវេណិយោ អត្ថំ និវេណិសម្បយុ-
 ត្តោ អត្ថំ និវេណិនិសម្បយុត្តោ អត្ថំ និវេណិនិសម្បយុត្តនិវេ-
 ណិយោ អត្ថំ និវេណិនិសម្បយុត្តអនិវេណិយោ អត្ថំ បរា-
 មជ្ជោ អត្ថំ អបរាមជ្ជោ អត្ថំ បរាមាសសម្បយុត្តោ អត្ថំ
 បរាមាសនិសម្បយុត្តោ អត្ថំ បរាមាសនិសម្បយុត្តបរាមជ្ជោ

ខន្ធវិរាធិ អភិធម្មភាជនីយ

សំយោជនៈក៏មាន ប្រកបដោយសំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈ
 ក៏មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន
 ប្រាសចាកសំយោជនៈទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ដែល
 គន្លុះគប្បីដោតក្រងក៏មាន ដែលគន្លុះមិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន ប្រកបដោយ
 គន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះតែជាធម៌ដែលគន្លុះ
 គប្បីដោតក្រងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះទាំងជាធម៌ដែលគន្លុះមិនគប្បីដោត
 ក្រងក៏មាន ដែលឧប្ប័ត្តក្រងក៏មាន ដែលឧប្ប័ត្តក្រងក៏មាន មិនគប្បីប្រព្រឹត្ត
 ក្រងក៏មាន ប្រកបដោយឧប្ប័ត្តក្រងក៏មាន ប្រាសចាកឧប្ប័ត្តក្រងក៏មាន ប្រាសចាក
 ឧប្ប័ត្តក្រងក៏មាន តែជាធម៌ដែលឧប្ប័ត្តក្រងក៏មាន ប្រាសចាកឧប្ប័ត្តក្រងក៏
 ជាធម៌ដែលឧប្ប័ត្តក្រងក៏មាន ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តក្រងក៏
 មាន ដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តក្រងក៏មាន ប្រកបដោយយោគៈក៏មាន
 ប្រាសចាកយោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈតែជាប្រយោជន៍ដល់យោគៈ
 ក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់យោគៈក៏មាន ជាប្រ-
 យោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ប្រកប
 ដោយនីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈតែជា
 ប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈទាំងមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់នីវរណៈក៏មាន ដែលបកមាសៈស្តាបអង្គ័លក៏មាន បកមាសៈមិន
 ស្តាបអង្គ័លក៏មាន ប្រកបដោយបកមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបកមាសៈ
 ក៏មាន ប្រាសចាកបកមាសៈ តែជាធម៌ដែលបកមាសៈស្តាបអង្គ័លក៏មាន

អភ័យប្បដិពេ វិរត្តោ

អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមដ្ឋា អត្ថំ ឧបាទិដ្ឋោ អត្ថំ
អនុបាទិដ្ឋោ អត្ថំ ឧបាទានិយោ អត្ថំ អនុបាទានិយោ
អត្ថំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយោ អត្ថំ ឧបាទានវិប្ប-
យុត្តអនុបាទានិយោ អត្ថំ សុត្តិលេសិកោ អត្ថំ អសុត្តិ-
លេសិកោ អត្ថំ សុត្តិលដ្ឋោ អត្ថំ អសុត្តិលដ្ឋោ អត្ថំ
កិលេសសម្បយុត្តោ អត្ថំ កិលេសវិប្បយុត្តោ អត្ថំ
កិលេសវិប្បយុត្តសុត្តិលេសិកោ អត្ថំ កិលេសវិប្ប-
យុត្តអសុត្តិលេសិកោ អត្ថំ ទស្សនេន បហាតព្វោ
អត្ថំ ន ទស្សនេន បហាតព្វោ អត្ថំ ភាវនាយ បហា-
តព្វោ អត្ថំ ន ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ ទស្សនេន
បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ ន ទស្សនេន បហាតព្វ-
ហេតុកោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ ន
ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ សវិតកោ អត្ថំ
អវិតកោ អត្ថំ សវិចារោ អត្ថំ អវិចារោ អត្ថំ សប្បវិត-
កោ អត្ថំ អប្បវិតកោ អត្ថំ បីតិសហគតោ អត្ថំ ន
បីតិសហគតោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ ន កាមាវចរោ

អភិធម្មបំណិត វិក័ត

ប្រាសចាកបរាមាសៈទាំងជាធម៌ដែលបរាមាសៈ មិនស្នាបរវែងក៏មាន
មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហា ជាដើមកាន់យកហើយក៏មាន មិន
មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហា ជាដើមកាន់យកហើយក៏មាន
ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក៏មាន
ប្រកបដោយឧបាទានក៏មាន ប្រាសចាកឧបាទានក៏មាន ប្រាសចាកឧ-
បាទានតែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក៏មាន ប្រាសចាកឧបាទានទាំងមិន
ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគួរ
ដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន សៅហ្មងហើយក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ
ក៏មាន ប្រកបដោយកិលេសក៏មាន ប្រាសចាកកិលេសក៏មាន ប្រាស
ចាកកិលេស តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាកកិលេសទាំង
មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះ
ដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មិនគួរលះដោយការវិនា
សក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយ
ទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះ
ដោយការវិនាសក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏
មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងបិត្តិក៏មាន មិនមានបិត្តិក៏មាន កើតព្រមដោយបិត្តិក៏មាន មិន
កើតព្រមដោយបិត្តិក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន មិនមែនតាមាវចរក៏មាន

ខន្ធវិរាដ្ឋ អភិធម្មភាជនីយំ

អត្ថំ រូចារាវរោ អត្ថំ ន រូចារាវរោ អត្ថំ អរូចារាវរោ អត្ថំ
 ន អរូចារាវរោ អត្ថំ បរិយាបន្នោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ
 អត្ថំ និយ្យានិកោ អត្ថំ អនិយ្យានិកោ អត្ថំ និយតោ
 អត្ថំ អនិយតោ អត្ថំ សទ្ទត្តរោ អត្ថំ អនុត្តរោ អត្ថំ
 សរណោ អត្ថំ អរណោ ។ តិរិយេន វេទនាខន្ធលោ អត្ថំ
 កុសលោ អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។
 ឃំ ទសវិយេន វេទនាខន្ធលោ ។

[៤៧] ឃករិយេន វេទនាខន្ធលោ ជស្សសម្ម-
 យុត្តោ ។ ទុរិយេន វេទនាខន្ធលោ អត្ថំ សរណោ អត្ថំ
 អរណោ ។ តិរិយេន វេទនាខន្ធលោ អត្ថំ វិចារកោ អត្ថំ
 វិចារកធម្មធម្មោ អត្ថំ នេវ វិចារកធម្មធម្មោ ។ បេ ។ អត្ថំ
 អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិម្ហារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តពហិ-
 ម្ហារម្មណោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិយេន វេទនាខន្ធលោ ។

ទុកម្មលកំ ។

[៤៨] ឃករិយេន វេទនាខន្ធលោ ជស្សសម្ម-
 យុត្តោ ។ ទុរិយេន វេទនាខន្ធលោ អត្ថំ សហេតុកោ
 អត្ថំ អហេតុកោ ។ តិរិយេន វេទនាខន្ធលោ អត្ថំ កុ-
 សលោ អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។

ខន្ធវិក្ខុ អភិធម្មពាជនីយ

ជាអូប្បាវចរក៏មាន មិនមែនអូប្បាវចរក៏បាន ជាអូប្បាវចរក៏មាន មិនមែន
 អូប្បាវចរក៏មាន ជាបរិយាបន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ជានិយ្យា-
 និកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ជានិយតៈក៏មាន ជាអនិយតៈក៏មាន
 ប្រកបដោយទុក្ខៈក៏មាន មិនមានទុក្ខៈក៏មាន ប្រកបដោយរណៈ (សេចក្តី
 សៅហ្មង) ក៏មាន មិនមានរណៈ ក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣
 គឺ វេទនាខន្ធ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន
 ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

(៤៧) វេទនាខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្ប-
 យុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយ
 រណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ គឺ ៣ វេទនា-
 ខន្ធជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាវិបាក
 មិនមែនមានធម៌ជាវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្តី
 ក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្តីនិងខាងក្រៅ
 ក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ទុកមូលកៈ ។

(៤៨) វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធ ដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយ
 ហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនា-
 ខន្ធ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។

អភិធម្មបំណែក វិភង្គោ

ឃុំ ទសវិជេន វេទនាខន្ទោ ។ ឃុំ កវិជេន វេទនាខន្ទោ
 ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ធុរិជេន វេទនាខន្ទោ អត្ថិ សរ-
 ណោ(១) អត្ថិ អរណោ(២) ។ តិវិជេន វេទនាខន្ទោ
 អត្ថិ តុសរណោ អត្ថិ អតុសរណោ អត្ថិ អព្យាតតោ
 ។ បេ ។ ឃុំ ទសវិជេន វេទនាខន្ទោ ។ ឃុំ កវិជេន
 វេទនាខន្ទោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ធុរិជេន វេទនាខន្ទោ
 អត្ថិ សហតុតោ អត្ថិ អហតុតោ ។ តិវិជេន វេទ-
 នាខន្ទោ អត្ថិ វិចារតោ អត្ថិ វិចារកធម្មធម្មោ អត្ថិ នេវិ-
 វិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណោ
 អត្ថិ ពហិម្ពារម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិម្ពារម្មណោ
 ។ បេ ។ ឃុំ ទសវិជេន វេទនាខន្ទោ ។ ឃុំ កវិជេន
 វេទនាខន្ទោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ធុរិជេន វេទនា-
 ខន្ទោ អត្ថិ សរណោ អត្ថិ អរណោ ។ តិវិជេន វេទ-
 នាខន្ទោ អត្ថិ វិចារតោ អត្ថិ វិចារកធម្មធម្មោ អត្ថិ
 នេវិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្ម-
 ណោ អត្ថិ ពហិម្ពារម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិម្ពារម្ម-
 ណោ ។ បេ ។ ឃុំ ទសវិជេន វេទនាខន្ទោ ។

ពិកម្មលកំ ។

១ ប. ពេតុសម្មយុត្តោ ។ ២ ប. ពេតុវិប្បយុត្តោ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

វេទនាខន្ធមានប្រការ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បាន
 ដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ
 វេទនាខន្ធប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យា-
 ក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនា
 ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនា
 ខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏
 មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មាន
 វិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាវិបាក មិនមែនមានធម៌ជាវិបាកជាប្រក្រតី
 ក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្មណ៍ខាងក្រៅក៏
 មាន មានការម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេ-
 ទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធ
 ប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣
 គឺ វេទនាខន្ធជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែន
 ជាវិបាក មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្មណ៍
 ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្មណ៍ទាំងខាងក្នុង
 ទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

វន្តវិកង្កេ អភិធម្មភាពនីយំ

[៤៧] ឯកវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ ធម្មស្សសម្មយុត្តោ ។ ទុវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ អត្ថំ សហេតុកោ អត្ថំ អហេតុកោ ។ តិវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អក្សកកោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ ។ ឯកវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ ធម្មស្សសម្មយុត្តោ ។ ទុវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ អត្ថំ ហេតុសម្មយុត្តោ អត្ថំ ហេតុវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ អត្ថំ វិហាកោ អត្ថំ វិហាកធម្មធម្មោ អត្ថំ ទេវិហាកធម្មធម្មោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ ។ ឯកវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ ធម្មស្សសម្មយុត្តោ ។ ទុវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ អត្ថំ ន ហេតុ សហេតុកោ អត្ថំ ន ហេតុ អហេតុកោ ។ តិវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ អត្ថំ ទុច្ចាទិទ្ធិចាណនិយោ អត្ថំ អនុច្ចាទិទ្ធិចាណនិយោ អត្ថំ អនុច្ចាទិទ្ធិចុច្ចាណនិយោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន វេទនាខន្ធភ្នេ ។

ខន្ធវិភង្គ អភិធម្មកាជំនួយ

(៤៧) វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយហេតុ
 ក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធ
 ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ វេទនា-
 ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនា-
 ខន្ធប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមាន
 ប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន
 មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ វេទ-
 នាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បាន
 ដល់វេទនាខន្ធដែលសម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២
 គឺ វេទនាខន្ធមិនមែនហេតុតែប្រកបដោយហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំង
 មិនមានហេតុក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមានកម្ម
 ប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់វេទនាខន្ធក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើម
 កាន់យកហើយ តែប្រយោជន៍ដល់វេទនាខន្ធក៏មាន មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់វេទនាខន្ធក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

អរិយធម៌ពិភព វិភាគ

ឯករដ្ឋនៃ វេទនាខ្មែរ ដ៏ស្មុគស្មាញយុត្តា ។ ឡើ-
 ងនៃ វេទនាខ្មែរ អន្តរ លោកយោ អន្តរ លោ-
 កុត្តរោ ។ តំរិះនៃ វេទនាខ្មែរ អន្តរ សង្គ័ល្លិដ្ឋ-
 សង្គ័ល្លិសិកោ អន្តរ អសង្គ័ល្លិដ្ឋសង្គ័ល្លិសិកោ អន្តរ
 អសង្គ័ល្លិដ្ឋសង្គ័ល្លិសិកោ ។ បេ ។ ឃំ ទស្សន៍នៃ
 វេទនាខ្មែរ ។ ឯករដ្ឋនៃ វេទនាខ្មែរ ដ៏ស្មុគស្មាញ-
 យុត្តា ។ ឡើងនៃ វេទនាខ្មែរ អន្តរ កេនចិ វិញ្ញា-
 យ្យា អន្តរ កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យា ។ តំរិះនៃ វេទនា-
 ខ្មែរ អន្តរ សវិតក្កសវិចារោ អន្តរ អវិតក្កវិចារមត្តោ
 អន្តរ អវិតក្កវិចារោ ។ បេ ។ ឃំ ទស្សន៍នៃ វេទនា-
 ខ្មែរ ។ ឯករដ្ឋនៃ វេទនាខ្មែរ ដ៏ស្មុគស្មាញយុត្តា ។
 ឡើងនៃ វេទនាខ្មែរ អន្តរ សាសរោ អន្តរ អនាសរោ ។
 តំរិះនៃ វេទនាខ្មែរ អន្តរ ទស្សន៍នៃ បហាតត្វោ អន្តរ
 ភាវនាយ បហាតត្វោ អន្តរ នេវ ទស្សន៍នៃ ន ភាវ-
 នាយ បហាតត្វោ ។ បេ ។ ឃំ ទស្សន៍នៃ វេទនា
 ខ្មែរ ។ ឯករដ្ឋនៃ វេទនាខ្មែរ ដ៏ស្មុគស្មាញយុត្តា ។

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរៈក៏
 មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធសៅហ្មងហើយទាំងគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន មិនសៅហ្មងហើយទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ បេ ។
 វេទនាខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ
 បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២
 គឺ វេទនាខន្ធ ដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ដែលមិន
 គប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ
 វេទនាខន្ធប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏
 មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមាន
 វិចារៈក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធ
 មានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនា-
 ខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈ
 ក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធគួរលះដោយស្សៈ
 ក៏មាន គួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មិនគួរលះដោយស្សៈទាំងមិនគួរលះ
 ដោយការវិនាសក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។

ទន្ធវិវាដ្ឋេ អរិយកាដិប្បិយំ

ទុរិយេន វេទនាខន្ធភ អត្ថំ អាសវសម្បយុត្តោ អត្ថំ
 អាសវសម្បយុត្តោ ។ តិរិយេន វេទនាខន្ធភ អត្ថំ ធស្ស-
 នេន បហាតត្វហេតុកោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វ-
 ហេតុកោ អត្ថំ នេវ ធស្សនេន ន ភាវនាយ បហា-
 តត្វហេតុកោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិយេន វេទនាខន្ធភ ។
 ឃកវិយេន វេទនាខន្ធភ ធស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុរិយេន
 វេទនាខន្ធភ អត្ថំ អាសវសម្បយុត្តសាសវេ អត្ថំ អាស-
 វសម្បយុត្តអនាសវេ ។ តិរិយេន វេទនាខន្ធភ អត្ថំ
 អាចយតាមិ អត្ថំ អបចយតាមិ អត្ថំ នេវចយតា-
 មិណបចយតាមិ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិយេន វេទនា-
 ខន្ធភ ។ ឃកវិយេន វេទនាខន្ធភ ធស្សសម្បយុត្តោ ។
 ទុរិយេន វេទនាខន្ធភ អត្ថំ សញ្ញាជនិយោ អត្ថំ អ-
 សញ្ញាជនិយោ ។ តិរិយេន វេទនាខន្ធភ អត្ថំ សេត្តោ
 អត្ថំ អសេត្តោ អត្ថំ នេវសេត្តោនាសេត្តោ ។ បេ ។
 ឃំ ទសវិយេន វេទនាខន្ធភ ។ ឃកវិយេន វេទនា-
 ខន្ធភ ធស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុរិយេន វេទនាខន្ធភ អត្ថំ

ខន្ធវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាស
 ចាកអាសវៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមានហេតុគួរ
 លះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មានហេតុ
 មិនគួរលះដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន ។ បេ ។ វេទនា-
 ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បាន
 ដល់វេទនាខន្ធ ដែលសម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២
 គឺ វេទនាខន្ធប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន
 ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមានអាសវៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣
 គឺ វេទនាខន្ធដល់នូវការសន្យុកពូនឡើងក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្យុកពូន
 ឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្យុកពូនឡើង ទាំងមិនដល់នូវការសន្យុក-
 ពូនឡើងក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនា-
 ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធ ដែលសម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ
 វេទនាខន្ធជារបស់សេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិន
 មែនជារបស់សេក្ខបុគ្គលទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ។ បេ ។
 វេទនាខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ
 បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ

អភិធម្មបិដក វិភង្គោ

សញ្ញាជនិសម្បយុត្តោ អត្ថំ សញ្ញាជនិប្បយុត្តោ ។
 តិវិជេន វេទនាខន្ធា អត្ថំ បរិត្តោ អត្ថំ មហាក្កតោ អត្ថំ
 អប្បមាលោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន វេទនាខន្ធា ។
 ឃកវិជេន វេទនាខន្ធា ធម្មសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន
 វេទនាខន្ធា អត្ថំ សញ្ញាជនិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយោ
 អត្ថំ សញ្ញាជនិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយោ ។ តិវិជេន
 វេទនាខន្ធា អត្ថំ បរិត្តារម្មណោ អត្ថំ មហាក្កតា-
 រម្មណោ អត្ថំ អប្បមាលារម្មណោ ។ បេ ។ ឃំ
 ទសវិជេន វេទនាខន្ធា ។ ឃកវិជេន វេទនាខន្ធា
 ធម្មសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន វេទនាខន្ធា អត្ថំ
 កន្ធនិយោ អត្ថំ អកន្ធនិយោ ។ តិវិជេន វេទនាខន្ធា
 អត្ថំ ហិណោ អត្ថំ មជ្ឈិមោ អត្ថំ បណីតោ ។ បេ ។
 ឃំ ទសវិជេន វេទនាខន្ធា ។ ឃកវិជេន វេទនា-
 ខន្ធា ធម្មសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន វេទនាខន្ធា
 អត្ថំ កន្ធសម្បយុត្តោ អត្ថំ កន្ធវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន
 វេទនាខន្ធា អត្ថំ មិច្ឆត្តនិយតោ អត្ថំ សម្មត្តនិយតោ
 អត្ថំ អនិយតោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន វេទនាខន្ធា ។

អភិធម្មបិដក វិក័ត្ត

វេទនាខន្ធប្រកបដោយសំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈក៏មាន ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមានសភាពតូចត្រូវក៏មាន ដល់នូវ
 សភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ
 ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដែល
 សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រាស
 ចាកសំយោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាក
 សំយោជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ។ វេទនាខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមានការម្មណ៍តូចត្រូវក៏មាន មានការម្មណ៍
 ដល់នូវសភាពធំក៏មាន មានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ បេ ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ
 បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២
 គឺ វេទនាខន្ធ ដែលគន្លុះគប្បីដោតក្រងក៏មាន ដែលគន្លុះមិនគប្បីដោត
 ក្រងក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធថែកទាបក៏មាន
 កណ្តាលក៏មាន ថ្លៃថ្នាំក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយគន្លុះក៏មាន
 ប្រាសចាកគន្លុះក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមាន
 សភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានសភាព
 មិនទៀងក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ធវិរាដ្ឋ អភិធម្មរាជនីយំ

ឯកវិដេន វេទនាខន្ធរោ ដស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិដេន
 វេទនាខន្ធរោ អត្ថំ កន្ធវិប្បយុត្តកន្ធនិយោ អត្ថំ កន្ធវិ-
 ប្បយុត្តអកន្ធនិយោ ។ តិវិដេន វេទនាខន្ធរោ អត្ថំ
 មត្តារម្មណោ អត្ថំ មត្តហេតុតោ អត្ថំ មត្តានិបតិ
 ។ បេ ។ ឃិវិ ទសវិដេន វេទនាខន្ធរោ ។ ឯកវិដេន
 វេទនាខន្ធរោ ដស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិដេន វេទនា-
 ខន្ធរោ អត្ថំ ឡិយនិយោ អត្ថំ អនោយនិយោ ។
 តិវិដេន វេទនាខន្ធរោ អត្ថំ ឧប្បន្នោ អត្ថំ អនុប្បន្នោ
 អត្ថំ ឧប្បន្នំ ។ បេ ។ ឃិវិ ទសវិដេន វេទនាខន្ធរោ ។
 ឯកវិដេន វេទនាខន្ធរោ ដស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិ-
 ដេន វេទនាខន្ធរោ អត្ថំ ឡិយសម្បយុត្តោ អត្ថំ ឡិយ-
 វិប្បយុត្តោ ។ តិវិដេន វេទនាខន្ធរោ អត្ថំ អតីតោ
 អត្ថំ អនាគតោ អត្ថំ បច្ចុប្បន្នោ ។ បេ ។ ឃិវិ
 ទសវិដេន វេទនាខន្ធរោ ។ ឯកវិដេន វេទនាខន្ធរោ
 ដស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិដេន វេទនាខន្ធរោ អត្ថំ
 ឡិយវិប្បយុត្តឡិយនិយោ អត្ថំ ឡិយវិប្បយុត្តអនោយនិ-
 យោ ។ តិវិដេន វេទនាខន្ធរោ អត្ថំ អតីតារម្មណោ អត្ថំ
 អនាគតារម្មណោ អត្ថំ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ។ បេ ។

ខន្ធវិរាត្ត អភិធម្មភាពិស័យ

វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។

វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធគ្រាសចាកគន្លុះ តែគន្លុះគប្បីដោត
 ក្រងក៏មាន គ្រាសចាកគន្លុះតែគន្លុះមិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន ។ វេទនាខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុ
 ក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធដែលឈ្មោះគប្បីប្រព្រឹត្ត
 កន្លងក៏មាន ដែលឈ្មោះមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រ-
 ការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធកើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើតហើយក៏មាន ដែល
 ប្រសិន្នីកើតក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។

វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយឈ្មោះក៏មាន គ្រាសចាក
 ឈ្មោះក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធជាអតីតក៏មាន ជា
 អនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធគ្រាសចាកឈ្មោះតែឈ្មោះ
 គប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន គ្រាសចាកឈ្មោះទាំងឈ្មោះមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏
 មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធមានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គោ

ឃុំ ទសវិដេន វេទនាខន្ទោ ។ ឃុំកវិដេន វេទនាខន្ទោ
 ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទុវិដេន វេទនាខន្ទោ អត្ថំ យោ-
 កនិយោ អត្ថំ អយោកនិយោ ។ តិវិដេន វេទនាខន្ទោ
 អត្ថំ អជ្ឈត្តោ អត្ថំ តហិទ្ធោ អត្ថំ អជ្ឈត្តតហិទ្ធោ ។ ប ។
 ឃុំ ទសវិដេន វេទនាខន្ទោ ។ ឃុំកវិដេន វេទនា-
 ខន្ទោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទុវិដេន វេទនាខន្ទោ អត្ថំ
 យោកសម្មយុត្តោ អត្ថំ យោកវិសម្មយុត្តោ ។ តិវិដេន
 វេទនាខន្ទោ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ តហិទ្ធារម្ម-
 ណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ ។ ប ។ ឃុំ ទស-
 វិដេន វេទនាខន្ទោ ។

ឧបាសម្ព័ន្ធកំ ។

[៥០] សត្តវិដេន វេទនាខន្ទោ អត្ថំ កុសលោ
 អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ អត្ថំ កាមាវចរោ
 អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អមរិយោបន្នោ
 ឃុំ សត្តវិដេន វេទនាខន្ទោ ។ អបរោថិ សត្តវិដេន
 វេទនាខន្ទោ អត្ថំ វិចារកោ អត្ថំ វិចារកធម្មធម្មោ អត្ថំ
 លេវិចារកធម្មធម្មោ ។ ប ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្ម-
 ណោ អត្ថំ តហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ

អភិធម្មបិដក វិក្កង

វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ
 បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២
 គឺ វេទនាខន្ធ ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលយោគៈមិនគប្បី
 ប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធ ជាខាង
 ក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការមួយ
 បានដល់វេទនាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២
 គឺ វេទនាខន្ធ ប្រកបដោយយោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈក៏មាន ។
 វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏
 មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ឧបាសម្ព័ន្ធកថ្មី ។

[៥០] វេទនាខន្ធមានប្រការ ៧ គឺ វេទនាខន្ធជាកុសលក៏មាន
 ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏
 មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជារបរិយាបន្នៈក៏មាន វេទនាខន្ធមានប្រការ ៧
 យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ៧ ដទៃទៀត គឺ វេទនាខន្ធជាវិបាក
 ក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាធម៌មានវិបាកទាំងមិន
 មែនមានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មាន
 អារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន

ខន្ធវិក្កេ អភិធម្មភាជនីយំ

អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ
អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ឃំវំ សត្តវិទេន វេទនាខន្ធា ។

[៥០] ចតុត្ថិសតិវិទេន វេទនាខន្ធា ចក្កុសម្ម-
ស្សប្បវដ្តយា វេទនាខន្ធា អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុ-
សលោ អត្ថំ អព្យាកតោ សោតសម្មស្សប្បវដ្តយា
វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បវដ្តយា វេទនា-
ខន្ធា ។ បេ ។ ជីវ្ហសម្មស្សប្បវដ្តយា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
កាយសម្មស្សប្បវដ្តយា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ មនោ-
សម្មស្សប្បវដ្តយា វេទនាខន្ធា អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ
អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ចក្កុសម្មស្សជា វេទនា
សោតសម្មស្សជា វេទនា យានសម្មស្សជា វេទនា
ជីវ្ហសម្មស្សជា វេទនា កាយសម្មស្សជា វេទនា
មនោសម្មស្សជា វេទនា ឃំវំ ចតុត្ថិសតិវិទេន វេទនា-
ខន្ធា ។ អបរោបិ ចតុត្ថិសតិវិទេន វេទនាខន្ធា ចក្កុ-
សម្មស្សប្បវដ្តយា វេទនាខន្ធា អត្ថំ វិចារកោ អត្ថំ
វិចារកនប្បដម្មោ អត្ថំ នេវិចារកនវិចារកនប្បដម្មោ
។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ

ខន្ធវិក្កុ អភិធម្មភាជនីយ

ជាតាមាវចរក៏មាន ជាវុប្បាវចរក៏មាន ជាអវុប្បាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្តៈ
ក៏មាន វេទនាខន្ធមានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

[៥១] វេទនាខន្ធ មានប្រការ ២២ គឺ វេទនាខន្ធ ព្រោះចក្ខុ-
សម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏
មាន វេទនាខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ
ព្រោះយានសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ ព្រោះជីវ្ហសម្ព័ស្ស
ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ ព្រោះកាយសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
វេទនាខន្ធ ព្រោះមនោសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសល
ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពី
សោតសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីយានសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីជីវ្ហសម្ព័ស្ស
វេទនាកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស វេទនាខន្ធមាន
ប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានប្រការ ២២ ដទៃទៀត គឺ វេ-
ទនាខន្ធ ព្រោះចក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជា
ប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាធម៌មានវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតីក៏
មាន ។ បេ ។ មានការម្សុណ្ណខាងក្នុងក៏មាន មានការម្សុណ្ណខាងក្រៅក៏មាន

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

អត្ថំ អជ្ឈត្តតាហិ ម្ហារម្មណោ សោតសម្មស្សប្បត្តយា
 វេទនាខន្ទោ ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បត្តយា វេទនា-
 ខន្ទោ ។ បេ ។ ដឹង្កសម្មស្សប្បត្តយា វេទនាខន្ទោ
 ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បត្តយា វេទនាខន្ទោ ។ បេ ។
 មនោសម្មស្សប្បត្តយា វេទនាខន្ទោ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្ម-
 ណោ អត្ថំ តាហិ ម្ហារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តតាហិ ម្ហារម្ម-
 ណោ អត្ថំ ចក្កសម្មស្សយា វេទនា ។ បេ ។ មនោស-
 ម្មស្សយា វេទនា ឃំ ចក្កស្ថិតិវេទន វេទនាខន្ទោ ។

(៥២) តិសរិវេទន វេទនាខន្ទោ ចក្កសម្មស្ស-
 ប្បត្តយា វេទនាខន្ទោ អត្ថំ កោមាវចរោ អត្ថំ រូមាវច-
 រោ អត្ថំ អរូមាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតសម្ម-
 ស្សប្បត្តយា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បត្តយា ។ បេ ។
 ដឹង្កសម្មស្សប្បត្តយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បត្តយា
 ។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បត្តយា វេទនាខន្ទោ អត្ថំ កោ-
 មាវចរោ អត្ថំ រូមាវចរោ អត្ថំ អរូមាវចរោ អត្ថំ អបរិ-
 យាបន្នោ ចក្កសម្មស្សយា វេទនា ។ បេ ។ មនោស-
 ម្មស្សយា វេទនា ឃំ តិសរិវេទន វេទនាខន្ទោ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន វេទនាខន្ធ ព្រោះសោត-
សម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ លេ ៗ វេទនាខន្ធ ព្រោះឃានសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ
។ លេ ៗ វេទនាខន្ធ ព្រោះជីវ្ហសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ លេ ៗ វេទនាខន្ធ
ព្រោះកាយសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ លេ ៗ វេទនាខន្ធ ព្រោះមនោសម្ព័ស្ស
ជាបច្ច័យ មានអារម្មណ៍ទាំងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន
មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស
។ លេ ៗ វេទនាកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស វេទនាខន្ធ មានប្រការ ២២
យ៉ាងនេះឯង ។

[៥២] វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣០ គឺ វេទនាខន្ធ ព្រោះចក្ខុសម្ព័ស្ស
ជាបច្ច័យ ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជា
អបរិយាបន្នៈក៏មាន វេទនាខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ លេ ៗ
ព្រោះឃានសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ លេ ៗ ព្រោះជីវ្ហសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ លេ ៗ
ព្រោះកាយសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ លេ ៗ ព្រោះមនោសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជា
កាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ
ក៏មាន វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស ។ លេ ៗ វេទនាកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស
វេទនាខន្ធមានប្រការ ៣០ យ៉ាងនេះឯង ។

១. ព្រះវិញ្ញាណ អរិយសមាស

[៤៣] ព្រះវិញ្ញាណ វេទនា ខន្ធលោ ចក្ខុសម្ពុស្ស័យ្យ-
 ត្ថយា វេទនា ខន្ធលោ អត្ថំ ក្រុសលោ អត្ថំ អក្កុសលោ
 អត្ថំ អព្យាក្កតោ អត្ថំ កោមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ
 អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតសម្ពុស្ស័-
 យ្យត្ថយា ។ បេ ។ យានសម្ពុស្ស័យ្យត្ថយា ។ បេ ។ ជីវិត-
 សម្ពុស្ស័យ្យត្ថយា ។ បេ ។ កាយសម្ពុស្ស័យ្យត្ថយា ។ បេ ។
 មនោសម្ពុស្ស័យ្យត្ថយា វេទនា ខន្ធលោ អត្ថំ ក្រុសលោ
 អត្ថំ អក្កុសលោ អត្ថំ អព្យាក្កតោ អត្ថំ កោមាវចរោ
 អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ
 ចក្ខុសម្ពុស្ស័យ្យា វេទនា ។ បេ ។ មនោសម្ពុស្ស័យ្យា
 វេទនា ឃី ព្រះវិញ្ញាណ វេទនា ខន្ធលោ ។ អបរោច ព្រះ-
 វិញ្ញាណ វេទនា ខន្ធលោ ចក្ខុសម្ពុស្ស័យ្យត្ថយា វេទនា ខន្ធលោ
 អត្ថំ វិចារកោ អត្ថំ វិចារកធម្មធម្មោ អត្ថំ លេវិចារកធម្ម-
 វិចារកធម្មធម្មោ ។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ
 តហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ កោ-
 មាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិ-
 យាបន្នោ សោតសម្ពុស្ស័យ្យត្ថយា ។ បេ ។ យានសម្ពុ-
 ស្ស័យ្យត្ថយា ។ បេ ។ ជីវិតសម្ពុស្ស័យ្យត្ថយា ។ បេ ។

ខន្ធវិកង្គ អភិធម្មភាជនីយ

(៥៣) វេទនាខន្ធមានច្រើនប្រការ គឺ វេទនាខន្ធព្រោះចក្ខុសម្ព័ស្ស
 ជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ជា
 កាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ
 ក៏មាន វេទនាខន្ធព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយាន-
 សម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះដីក្តសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះកាយ-
 សម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏
 មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបា-
 វចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន វេទនាកើតអំពីចក្ខុ-
 សម្ព័ស្ស ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស វេទនាខន្ធមានច្រើនប្រការ
 យ៉ាងនេះឯង ។ វេទនាខន្ធមានច្រើនប្រការដទៃទៀត គឺវេទនាខន្ធព្រោះ
 ចក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិន
 មែនជាធម៌មានវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ មាន
 អារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំង
 ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបា-
 វចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន វេទនាខន្ធព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ
 ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះដីក្តសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ

អំណាចអំណាច វិភាគ

កាយសម្មាសម្ពុទ្ធវិញ ។ បេ ។ មនោសម្មាសម្ពុទ្ធវិញ
វេទនាខន្ធោ អត្ថំ អដ្ឋត្តារម្មណោ អត្ថំ តបិវិទ្ធារម្មណោ
អត្ថំ អដ្ឋត្តតបិវិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ
រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ចក្ក-
សម្មាសម្ពុទ្ធវិញ វេទនា ។ បេ ។ មនោសម្មាសម្ពុទ្ធវិញ វេទនា
ឃំ តហ្មវិទេន វេទនាខន្ធោ ។

អយំ វុច្ចតិ វេទនាខន្ធោ ។
តត្ថ កតមោ សញ្ញាខន្ធោ ។

[៥៤] ឯកវិទេន សញ្ញាខន្ធោ ធម្មសម្ម-
យុត្តោ ។ ទិវិទេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ កហេតុកោ
អត្ថំ អហេតុកោ ។ តិវិទេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ កុស-
លោ អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ ចតុត្ថិវិទេន
សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ
អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ។ បញ្ចវិទេន សញ្ញា-
ខន្ធោ អត្ថំ សុខិទ្ធិយសម្មយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខិទ្ធិយស-
ម្មយុត្តោ អត្ថំ សោមនស្សិទ្ធិយសម្មយុត្តោ អត្ថំ ទោ-
មនស្សិទ្ធិយសម្មយុត្តោ អត្ថំ ឧបេក្ខិទ្ធិយសម្មយុ-
ត្តោ(១) ។ ធម្មវិទេន សញ្ញាខន្ធោ ចក្កសម្មាសម្ពុទ្ធវិញ សញ្ញា

១ ម. តតោ បរិ ឯវំ បញ្ចវិទេន សញ្ញាខន្ធតិ ទិស្សត្ថំ ។

អភិធម្មបំណិក វិវង្គ

។ បេ ។ ព្រោះកាយសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ព័ស្សជា
 បច្ច័យ មានការម្សុណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្សុណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មាន
 ការម្សុណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ជាកាយវចរក៏មាន ជារូបាវចរ
 ក៏មាន ជាការរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្តៈក៏មាន វេទនាកើតអំពីចក្ក-
 សម្ព័ស្ស ។ បេ ។ វេទនាកើតរំពើមនោសម្ព័ស្ស វេទនាខន្ធ មានច្រើន
 ប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។

នេះហៅថា វេទនាខន្ធ ។

បណ្តាខន្ធទាំងនោះ សញ្ញាខន្ធ តើដូចម្តេច ។

[៥៤] សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយរហត្ត
 ក៏មាន មិនមានរហត្តក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធជា
 កុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យក្រឹតក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមាន
 ប្រការ ៤ គឺ សញ្ញាខន្ធជាកាយវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាការរូបាវចរ
 ក៏មាន ជាអបរិយាបន្តៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៥ គឺ សញ្ញាខន្ធ
 ប្រកបដោយសុខ្យត្តិយក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខត្តិយក៏មាន ប្រកបដោយ
 សោមនស្សត្តិយក៏មាន ប្រកបដោយទោមនស្សត្តិយក៏មាន ប្រកបដោយ
 ឧបេក្ខត្តិយក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៦ គឺ សញ្ញាកើតអំពីចក្កសម្ព័ស្ស

ඉදිරිපසු අතීතපුනර්ජය

(සොභසප්පස්සුධා සුභානා ටොගසප්පස්සුධා සුභානා
 ධර්මසප්පස්සුධා සුභානා කොයසප්පස්සුධා සුභානා
 භයොසප්පස්සුධා සුභානා ඩ්විතියෙස සුභානාච්ච ෧
 සත්ථෙසෙස සුභානාච්ච භව්වසප්පස්සුධා සුභානා
 ෧ ටෙ ෧ කොයසප්පස්සුධා සුභානා භයොසප්පස්සු-
 සුධා සුභානා භයොසප්පස්සුධා සුභානා
 ඩ්විතියෙස සුභානාච්ච ෧ අස්සෙසෙස සුභානාච්ච
 භව්වසප්පස්සුධා සුභානා ෧ ටෙ ෧ කොයසප්පස්සුධා
 සුභානා අස්සෙසෙස සුභානා අස්සෙසෙස සුභානා
 භයොසප්පස්සුධා සුභානා භයොසප්පස්සුධා සුභානා
 සුධා සුභානා ඩ්විතියෙස සුභානාච්ච ෧ ත්වෙසෙස
 සුභානාච්ච භව්වසප්පස්සුධා සුභානා ෧ ටෙ ෧ කොය-
 සප්පස්සුධා සුභානා භයොසප්පස්සුධා සුභානා භ-
 යොසප්පස්සුධා සුභානා අස්සෙසෙස සුභානා අස්සෙසෙස
 අස්සෙසෙස සුභානා ඩ්විතියෙස සුභානාච්ච
 ච්ච ෧ ත්වෙසෙස සුභානාච්ච භව්වසප්පස්සුධා සුභානා
 ෧ ටෙ ෧ කොයසප්පස්සුධා සුභානා අස්සෙසෙස සුභානා
 අස්සෙසෙස සුභානා භයොසප්පස්සුධා සුභානා

ខន្ធវិក្កង អភិធម្មភាជនីយ

សញ្ញាកើតអំពីសោតសម្មស្ស សញ្ញាកើតអំពីយានសម្មស្ស សញ្ញាកើតអំពីដីក្រសម្មស្ស សញ្ញាកើតអំពីកាយសម្មស្ស សញ្ញាកើតអំពីមនោសម្មស្ស

សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៧ គឺ

សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាកើតអំពីកាយសម្មស្ស សញ្ញាកើតអំពីមនោធាតុសម្មស្ស សញ្ញាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្មស្ស

សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៨ គឺ

សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាកើតអំពីកាយសម្មស្ស កើតព្រមដោយសុខក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន សញ្ញាកើតអំពីមនោធាតុសម្មស្ស សញ្ញាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្មស្ស សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៩ គឺ សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាកើតអំពីកាយសម្មស្ស សញ្ញាកើតអំពីមនោធាតុសម្មស្ស សញ្ញាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្មស្ស ជាសុសលក៏មាន ជាអសុសលក៏មាន ជាអព្យក្រឹតក៏មាន សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៩ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ គឺ សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាកើតអំពីកាយសម្មស្ស កើតព្រមដោយសុខក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន សញ្ញាកើតអំពីមនោធាតុសម្មស្ស

អរិយធម៌ខ្មែរ វិវត្តន៍

បរិយោគីណា លា លា តុ ស ឬ ស ឬ យា ស ញា អត្ថិ តុ ស លា
អត្ថិ អត្ថុ ស លា អត្ថិ អត្ថុ តុ តា ឃី ទ ស វិ ទេ ទ
ស ញា ខ ទ្រោ ។

(៥៥) ឃី ត វិ ទេ ទ ស ញា ខ ទ្រោ ដ ស ឬ ស ឬ ឃី
យុ ត្រោ ។ ទ វិ ទេ ទ ស ញា ខ ទ្រោ អត្ថិ ស ហេ តុ កោ អត្ថិ
អហេ តុ កា ។ ត វិ ទេ ទ ស ញា ខ ទ្រោ អត្ថិ សុ ខាយ
វេ ទ នាយ ស ឬ យុ ត្រោ អត្ថិ ទុ ត្រាយ វេ ទ នាយ ស ឬ ឃី
យុ ត្រោ អត្ថិ អ ទុ ត្រ ឃី សុ ខាយ វេ ទ នាយ ស ឬ យុ ត្រោ
អត្ថិ វិ ចា កោ អត្ថិ វិ ចា ក ឃី ឃី ឃី អត្ថិ ឃី វិ ចា ក
ក ឃី វិ ចា ក ឃី ឃី ឃី អត្ថិ ឃី ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ
អ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ អត្ថិ អ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ ទ
អត្ថិ ស ឃី ឃី ឃី ស ឃី ឃី ឃី ឃី អត្ថិ អ ស ឃី ឃី ឃី ស
ឃី ឃី ឃី ឃី ឃី អត្ថិ អ ស ឃី ឃី ឃី ស ឃី ឃី ឃី ឃី អត្ថិ
ស វិ ត ក្ក ស វិ ចា ក អត្ថិ អ វិ ត ក្ក វិ ចា ក អត្ថិ អ វិ ត
ក្ក វិ ចា ក អត្ថិ ឃី ត ស ហ ក តា អត្ថិ សុ ខ ស ហ ក តា
អត្ថិ ឃី ត ក្ក ស ហ ក តា អត្ថិ ទ ស ឃី ទេ ទ ប ហ ក តា

អភិធម្មបិដក វិវេក

សញ្ញាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសល
ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

(៥៥) សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត
ដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយហេតុក៏
មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកប
ដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខ-
មសុខវេទនាក៏មាន ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិន
មែនជាធម៌មានវិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មានកម្មប្រ-
កបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់ទុបាទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើម
កាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកប
ដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍
ដល់ទុបាទានក៏មាន សៅហ្មងហើយ ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន
មិនសៅហ្មងហើយ តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ
ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមាន
វិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយ
សុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយទុបេក្ខក៏មាន គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន

ខន្តរិកង្កេ អភិធម្មាធិនីវរំ

អត្ថំ ភាវនាយេ បហាតត្រោ អត្ថំ លេវ ទស្សនេន ន
 ភាវនាយេ បហាតត្រោ អត្ថំ ទស្សនេន បហាតត្រោ ហេ-
 តុកោ អត្ថំ ភាវនាយេ បហាតត្រោ ហេតុកោ អត្ថំ លេវ
 ទស្សនេន ន ភាវនាយេ បហាតត្រោ ហេតុកោ អត្ថំ
 អាចយតាមិ អត្ថំ អបចយតាមិ អត្ថំ លេវ ចយតាមិ
 ឆាបចយតាមិ អត្ថំ សេត្រោ អត្ថំ អសេត្រោ អត្ថំ
 លេវ សេត្រោ ឆាសេត្រោ អត្ថំ បរិត្តោ អត្ថំ មហក្កតោ
 អត្ថំ អប្បមាលោ អត្ថំ បរិត្តារម្មណោ អត្ថំ មហក្កតា-
 រម្មណោ អត្ថំ អប្បមាលារម្មណោ អត្ថំ ហិលោ អត្ថំ
 មជ្ឈិមោ អត្ថំ បណីតោ អត្ថំ មិច្ឆតនិយតោ អត្ថំ
 សម្មតនិយតោ អត្ថំ អនិយតោ អត្ថំ មត្តារម្មណោ
 អត្ថំ មក្កហេតុកោ អត្ថំ មត្តាធិបតិ អត្ថំ ឧប្បន្នោ អត្ថំ
 អនុប្បន្នោ អត្ថំ ឧប្បន្នំ អត្ថំ អតតោ អត្ថំ អនាគតោ
 អត្ថំ បច្ចុប្បន្នោ អត្ថំ អតតារម្មណោ អត្ថំ អនាគតា-
 រម្មណោ អត្ថំ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈិតោ អត្ថំ
 តហិតោ អត្ថំ អជ្ឈិតតហិតោ អត្ថំ អជ្ឈិតារម្មណោ
 អត្ថំ ត្បហិតារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈិតតហិតារម្មណោ

ខន្ធវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

គួរលះដោយការនាក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយ
 ការនាក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោ-
 យការនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយ
 ការនាក៏មាន ដល់នូវការសន្យាកំពុងឡើងក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្យា
 កំពុងឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្យាកំពុងឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិន
 សន្យាកំពុងឡើងក៏មាន ជារបស់សេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គល
 ក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏
 មាន មានសភាពតូចធ្លាក់ក៏មាន ដល់នូវសភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបាន
 ក៏មាន មានអារម្មណ៍តូចធ្លាក់ក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន ថោកទាបក៏មាន យ៉ាងកណ្តាលក៏
 មាន យ៉ាងទុតមក៏មាន មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវ
 នឹងទៀងក៏មាន មានសភាពមិនទៀងក៏មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន
 មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន កើតហើយក៏មាន មិន
 ទាន់កើតក៏មាន ប្រសិនបើកើតឡើងក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគត
 ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍អនា-
 គតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅ
 ក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មាន
 អារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន

អភិធម្មបំណែក វិវាទោ

។ បេ ។ ឃី ធន្មវិទេន សញ្ញាខន្ធោ ។

[៥៦] ឃីកវិទេន សញ្ញាខន្ធោ ធន្មសម្មយុត្តោ ។
ធន្មវិទេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថិ ហេតុសម្មយុត្តោ
អត្ថិ ហេតុវិប្បយុត្តោ អត្ថិ ន ហេតុ សហេតុកោ អត្ថិ
ន ហេតុ អហេតុកោ អត្ថិ លោកិយោ អត្ថិ លោកុត្ត-
រោ អត្ថិ កេនចិ វិញ្ញាយ្យោ អត្ថិ កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យោ
អត្ថិ សាសរោ អត្ថិ អនាសរោ អត្ថិ អាសវិសម្មយុត្តោ
អត្ថិ អាសវិប្បយុត្តោ អត្ថិ អាសវិប្បយុត្តសាសរោ
អត្ថិ អាសវិប្បយុត្តអនាសរោ អត្ថិ សញ្ញាជនិយោ អត្ថិ
អសញ្ញាជនិយោ អត្ថិ សញ្ញាជនសម្មយុត្តោ អត្ថិ
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ អត្ថិ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញា-
ជនិយោ អត្ថិ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តអសញ្ញាជនិយោ
អត្ថិ កន្ធនិយោ អត្ថិ អកន្ធនិយោ អត្ថិ កន្ធសម្មយុត្តោ
អត្ថិ កន្ធហិប្បយុត្តោ អត្ថិ កន្ធហិប្បយុត្តកន្ធនិយោ អត្ថិ
កន្ធហិប្បយុត្តអកន្ធនិយោ អត្ថិ ឡិយនិយោ អត្ថិ អនោ-
យនិយោ អត្ថិ ឡិយសម្មយុត្តោ អត្ថិ ឡិយវិប្បយុត្តោ

អភិធម្មបិដក វិរាដ្ឋ

ៗ បេ ៗ សញ្ញាខន្ធបានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

(៥៦) សញ្ញាខន្ធបានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធជីសម្បយុត្តិ
 ដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធបានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយហេតុក៏
 មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 ក៏មាន មិនមែនហេតុទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក៏មាន ជាលោកិយក៏មាន
 ជាលោកុត្តរក៏មាន ដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ដែល
 មិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាក
 អាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន
 ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមានអាសវៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោ-
 ជនៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ប្រកបដោយសំយោ-
 ជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈ តែជា
 ប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈទាំងមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ដែលគន្លុះគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ដែលគន្លុះ
 មិនគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ប្រកបដោយគន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះក៏មាន
 ប្រាសចាកគន្លុះតែគន្លុះគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះទាំងគន្លុះមិន
 គប្បីដោតក្រុងក៏មាន ដែលធុយៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលធុយៈមិន
 គប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រកបដោយធុយៈក៏មាន ប្រាសចាកធុយៈក៏មាន

ខន្ធវិរាដ្ឋេ អភិធម្មភាជនីយំ

អត្ថំ ឡិយវិប្បយុត្តឡិយនិយោ អត្ថំ ឡិយវិប្បយុត្តអនោ-
 យនិយោ អត្ថំ យោកនិយោ អត្ថំ អយោកនិយោ អត្ថំ
 យោកសម្បយុត្តោ អត្ថំ យោកវិប្បយុត្តោ អត្ថំ យោក-
 វិប្បយុត្តយោកនិយោ អត្ថំ យោកវិប្បយុត្តអយោកនិ-
 យោ អត្ថំ និវរណិយោ អត្ថំ អនិវរណិយោ អត្ថំ និវរ-
 ណសម្បយុត្តោ អត្ថំ និវរណវិប្បយុត្តោ អត្ថំ និវរណ-
 វិប្បយុត្តនិវរណិយោ អត្ថំ និវរណវិប្បយុត្តអនិវរណិ-
 យោ អត្ថំ បរាមដ្ឋោ អត្ថំ អបរាមដ្ឋោ អត្ថំ បរាមាស-
 សម្បយុត្តោ អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តោ អត្ថំ បរាមាស-
 វិប្បយុត្តបរាមដ្ឋោ អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមដ្ឋោ
 អត្ថំ ឧបាទានិយោ អត្ថំ អនុបាទានិយោ អត្ថំ ឧបាទានិយោ
 អត្ថំ អនុបាទានិយោ អត្ថំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ អត្ថំ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តោ អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិ-
 យោ អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយោ អត្ថំ សង្កិ-
 លេសិកោ អត្ថំ អសង្កិលេសិកោ អត្ថំ សង្កិលេដ្ឋោ

ខន្ធវិរាដ្ឋ អភិធម្មកាជីយ

ប្រាសចាកឧយៈវៃតឧយៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាសចាកឧយៈទាំងឧ-
 យៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែល
 យោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រកបដោយយោគៈក៏មាន ប្រាសចាក
 យោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈវៃតយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាស
 ចាកយោគៈទាំងយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់នី-
 វរណៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ប្រកបដោយនីវរណៈក៏
 មាន ប្រាសចាកនីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈវៃតជាប្រយោជន៍ដល់
 នីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏
 មាន ដែលបរាមាសៈស្នាបអវ្យែលក៏មាន បរាមាសៈមិនស្នាបអវ្យែលក៏មាន
 ប្រកបដោយបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាក
 បរាមាសៈ វៃតបរាមាសៈស្នាបអវ្យែលហើយក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈ
 ទាំងបរាមាសៈមិនស្នាបអវ្យែលហើយក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន ក៏
 មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានក៏មាន ប្រកបដោយទុប្បាទានក៏មាន
 ប្រាសចាកទុប្បាទានក៏មាន ប្រាសចាកទុប្បាទានវៃតជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បា-
 ទានក៏មាន ប្រាសចាកទុប្បាទាន ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានក៏
 មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន

អភិធម្មបិដក វិវាដ្ឋ

អត្ថំ អសង្កំលំដ្ឋោ អត្ថំ តិលេសសសម្បយុត្តោ អត្ថំ
 តិលេសសសម្បយុត្តោ អត្ថំ តិលេសសសម្បយុត្តសង្កំលេ-
 សីកោ អត្ថំ តិលេសសសម្បយុត្តអសង្កំលេសីកោ អត្ថំ
 ទស្សនេន បហាតព្វោ អត្ថំ ន ទស្សនេន បហា-
 តព្វោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ ន ភាវនាយ
 បហាតព្វោ អត្ថំ ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ ន
 ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ ភាវនាយ បហា-
 តព្វហេតុកោ អត្ថំ ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ
 អត្ថំ សវិតក្កោ អត្ថំ អវិតក្កោ អត្ថំ សវិហារោ អត្ថំ
 អវិហារោ អត្ថំ សម្បវិតកោ អត្ថំ អម្បវិតកោ អត្ថំ បិទ័-
 សហគតោ អត្ថំ ន បិទ័សហគតោ អត្ថំ សុខសហគ-
 តោ អត្ថំ ន សុខសហគតោ អត្ថំ ឧបេក្ខាសហគតោ
 អត្ថំ ន ឧបេក្ខាសហគតោ អត្ថំ កោហាវចរោ អត្ថំ ន
 កោហាវចរោ អត្ថំ រូហាវចរោ អត្ថំ ន រូហាវចរោ អត្ថំ
 អរូហាវចរោ អត្ថំ ន អរូហាវចរោ អត្ថំ បរិយាបន្នោ
 អត្ថំ អបរិយាបន្នោ អត្ថំ និយ្យានិកោ អត្ថំ អនិយ្យា-
 និកោ អត្ថំ និយតោ អត្ថំ អនិយតោ អត្ថំ សទ្ធ-
 តរោ អត្ថំ អនុតរោ អត្ថំ សវណោ អត្ថំ អវណោ ។

អភិធម្មបិដក វិវាដ្ឋ

សៅហ្មងហើយក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយក៏មាន ប្រកបដោយកិលេស
ក៏មាន ប្រាសចាកកិលេសក៏មាន ប្រាសចាកកិលេសតែគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាកកិលេសទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន
គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយ
ភាវនាក៏មាន មិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុគួរលះ ដោយ
ទស្សនៈក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះ ដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរ
លះដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
វិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិក៏មាន មិន
មានបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន មិនកើតព្រមដោយបីតិក៏មាន
កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រម
ដោយទល្លាក៏មាន មិនកើតព្រមដោយទល្លាក៏មាន ជាតាមាវចរក៏
មាន មិនមែនជាតាមាវចរក៏មាន ជាអូបាវចរក៏មាន មិនមែនជាអូបាវចរ
ក៏មាន ជាអូបាវចរក៏មាន មិនមែនជាអូបាវចរក៏មាន ជាបរិយាបន្តៈ
ក៏មាន ជាអបរិយាបន្តៈក៏មាន ជានិយ្យានិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈ
ក៏មាន ជានិយតៈក៏មាន ជាអនិយតៈក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខៈក៏មាន
មិនមានទុក្ខៈក៏មាន ប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។

ខន្ធវិរាដ្ឋ អភិធម្មភាជនីយំ

តិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុសលោ
អត្ថំ អព្យាករោ ។ បេ ។ ឃីវំ ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ ។

[៥៧] ឃីវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ ដស្សសម្ប-
យុត្តោ ។ ទុវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ អត្ថំ សរលោ អត្ថំ
អរលោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ អត្ថំ សុខាយ វេទ-
នាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ
អត្ថំ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណោ ។ បេ ។ ឃីវំ ទសវិជេន
សញ្ញាខន្ធភ្នេ(១) ។

ទុកម្មលកំ ។

[៥៨] ឃីវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ ដស្សសម្ប-
យុត្តោ ។ ទុវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ អត្ថំ សហេតុកោ
អត្ថំ អហេតុកោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ អត្ថំ កុស-
លោ អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាករោ ។ បេ ។ ឃីវំ
ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ ។ ឃីវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ
ដស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នេ(២) អត្ថំ

---

១ ម. ឥតោ បរិ យថា កុសលតិកេ វិគ្គាហេ ឯវំ សទ្ធមំ តិកា វិគ្គាហតទ្ធាតិ ទិស្សត្ថិ ។
២ ម. វត្តន្តវេ អត្ថិ ហេតុសម្បយុត្តោ អត្ថិ ហេតុវិប្បយុត្តោ ។ បេ ។ ឥតិ ឥមេ ជាហិ ទិស្សត្ថិ ។

ខន្ធវិរាដ្ឋ អភិធម្មភាជនីយ

សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៥៧] សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុតដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងឯង ។

ចប់ ទុកមូលកៈ ។

[៥៨] សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុតដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុតដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ

អភិធម្មបិដក វិវត្តោ

សរណោ អត្ថំ អរណោ ។ តិរិយេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ
 តុសរណោ អត្ថំ អតុសរណោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។
 ឃំ ទសរិយេន សញ្ញាខន្ធោ ។ ឃតរិយេន សញ្ញាខន្ធោ
 ធស្សសម្មយុត្តោ ។ ទុរិយេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ
 សហេតុកោ អត្ថំ អហេតុកោ ។ តិរិយេន សញ្ញា-
 ខន្ធោ អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈតារម្មណោ
 អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈតពហិទ្ធារម្មណោ
 ។ បេ ។ ឃំ ទសរិយេន សញ្ញាខន្ធោ ។ ឃតរិយេន
 សញ្ញាខន្ធោ ធស្សសម្មយុត្តោ ។ ទុរិយេន សញ្ញា-
 ខន្ធោ អត្ថំ សរណោ អត្ថំ អរណោ ។ តិរិយេន
 សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈតារម្មណោ
 អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈតពហិទ្ធារម្មណោ
 ។ បេ ។ ឃំ ទសរិយេន សញ្ញាខន្ធោ ។

អភិធម្មបិដក វិវង្គ

សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមាន
 ប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត
 ក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមាន
 ប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមាន
 ហេតុក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយសុខ-
 នាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទ-
 នាក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏
 មាន មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
 ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្នាក់ខាង
 ក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំង
 ខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ តិកម្ពលកៈ ។

ខន្ធវិរាដ្ឋ អភិធម្មកាជីវិយំ

(៥៧) ឯកវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ ជស្ស្ឋសម្មយុត្តោ ។ ធុរិជេន សញ្ញាខន្ធនោ អត្ថំ សហេតុកោ អត្ថំ អហេតុកោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។

ឯវំ ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ ។ ឯកវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ ជស្ស្ឋសម្មយុត្តោ ។ ធុរិជេន សញ្ញាខន្ធនោ អត្ថំ ហេតុសម្មយុត្តោ អត្ថំ ហេតុវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ មទ្ធិកូមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ ។ ឯកវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ ជស្ស្ឋសម្មយុត្តោ ។ ធុរិជេន សញ្ញាខន្ធនោ អត្ថំ នហេតុ សហេតុកោ អត្ថំ ន ហេតុ អហេតុកោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ អត្ថំ វិចារកោ អត្ថំ វិចារកធម្មធម្មោ អត្ថំ ទេវវិចារកធម្មវិចារកធម្មធម្មោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ ។ ឯកវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ ជស្ស្ឋសម្មយុត្តោ ។ ធុរិជេន សញ្ញាខន្ធនោ អត្ថំ លោកិយោ អត្ថំ លោកុត្តរោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធនោ

ខន្ធវិវាដ្ឋ អភិធម្មភាពនីយ

(៥៧) សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
ដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធមានហេតុក៏មាន
មិនមានហេតុក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធជាកុសល
ក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមាន
ប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញា-
ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធ
ប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
៣ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមាន
ប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញា-
ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធ
មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំង
មិនប្រកបដោយហេតុក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញា-
ខន្ធជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាធម៌មាន
វិបាកទាំងមិនមែនមានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រ-
ការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏
សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធ ជា
លោកិយក៏មាន ជាលោកុតិរក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ

អភិធម្មបំណិព វិរត្តោ

អត្ថំ ទុកានិទ្ធុតានានិយោ អត្ថំ អនុទានិទ្ធុតានានិយោ
អត្ថំ អនុទានិទ្ធុតានុទានានិយោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន
សញ្ញាខន្ធោ ។ ឃកវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ធម្មសម្ម-
យុត្តោ ។ ទុវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ កេនចិ វិញ្ញា-
យោ អត្ថំ កេនចិ ន វិញ្ញាយោ ។ តិវិជេន
សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ សន្តិលីដ្ឋសន្តិលសីកោ អត្ថំ
អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលសីកោ អត្ថំ អសន្តិលីដ្ឋសន្តិល-
សីកោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ។
ឃកវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទុវិជេន
សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ សាសវោ អត្ថំ អនាសវោ ។
តិវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ សវិតក្កសវិចារោ អត្ថំ
អវិតក្កវិចារមត្តោ អត្ថំ អវិតក្កវិចារោ ។ បេ ។
ឃំ ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ។ ឃកវិជេន សញ្ញា-
ខន្ធោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទុវិជេន សញ្ញាខន្ធោ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

សញ្ញាខន្ធ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
 ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក៏មាន មិន
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក ទាំងមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ឧបាទានក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត
 ដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធដែលគប្បីដឹង
 ដោយវិញ្ញាណ ណាមួយក៏មាន ដែលមិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណ ណាមួយក៏
 មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធដែលសៅហ្មងទាំងគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន
 មិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុតដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធមានអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
 ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធមានវិតក្កៈទាំងមានវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹម
 តែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញា-
 ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បាន
 ដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុតដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ

ខន្ធកិរិយា អភិធម្មវាជនីយំ

អត្ថំ អាសវវិស្សយុត្តោ អត្ថំ អាសវវិស្សយុត្តោ ។
 តិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ អត្ថំ បិវិស្សយុត្តោ អត្ថំ
 សុខសហគតោ អត្ថំ ឧបេក្ខាសហគតោ ។ បេ ។ ឃំ
 ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ ។ ឃតិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ
 ធម្មស្សសម្មយុត្តោ ។ ទិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ អត្ថំ អាស-
 វិស្សយុត្តសាសវេ អត្ថំ អាសវវិស្សយុត្តអនាសវេ ។
 តិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ អត្ថំ ទស្សនេន បហាតព្វោ អត្ថំ
 ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ
 បហាតព្វោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ ។
 ឃតិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទិវិជេន
 សញ្ញាខន្ធភ្នំ អត្ថំ សញ្ញាជនិយោ អត្ថំ អសញ្ញាជនិ-
 យោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ អត្ថំ ទស្សនេន បហា-
 តព្វហេតុកោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ
 នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ។ បេ ។
 ឃំ ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ ។ ឃតិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ
 ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទិវិជេន សញ្ញាខន្ធភ្នំ អត្ថំ
 សញ្ញាជនិយោសម្មយុត្តោ អត្ថំ សញ្ញាជនិវិស្សយុត្តោ ។

ខន្ធវិវត្ត អភិធម្មភាជនីយ

សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយ អាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ សញ្ញា-
 ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធកើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រម
 ដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយទេវេត្តាក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធប្រាសចាកអាសវៈតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាក
 អាសវៈទាំងមិនមានអាសវៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធដែលគួរលះដោយទេស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មិនគួរ
 លះដោយទេស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោ-
 ជនៈក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធមានហេតុគួរលះ
 ដោយទេស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មានហេតុមិន
 គួរលះដោយទេស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធ ដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ
 សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយសំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈក៏មាន ។

អភិធម្មបិដក វិកង្កោ

តិវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ អាចយតាមិ អត្ថំ អបចយ-
តាមិ អត្ថំ នេវាចយតាមិ នាបចយតាមិ ។ បេ ។ ឃំ
ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ។ ឃកវិជេន សញ្ញាខន្ធោ
ដស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយោ អត្ថំ សញ្ញាជន-
វិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធោ
អត្ថំ សេត្តោ អត្ថំ អសេត្តោ អត្ថំ នេវ សេត្តោ
នាសេត្តោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ។
ឃកវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ដស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន
សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ កន្ធនិយោ អត្ថំ អកន្ធនិយោ ។
តិវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ បរិត្តោ អត្ថំ មហាគុតោ
អត្ថំ អប្បមាលោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន សញ្ញាខ-
ន្ធោ ។ ឃកវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ដស្សសម្បយុត្តោ ។
ទុវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ កន្ធសម្បយុត្តោ អត្ថំ កន្ធវិ-
ប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ បរិត្តាវមាលោ

អភ័ព្វប្រិទិត វិភង្គ

សញ្ញាខន្ធបានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធដល់នូវការសន្យុកតូនឡើងក៏មាន
 ដល់នូវការមិនសន្យុកតូនឡើងក៏មាន មិនមែនជាដល់នូវការសន្យុកតូន
 ឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យុកតូនឡើងក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធបានប្រការមួយ បានដល់
 សញ្ញាខន្ធ ដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ
 សញ្ញាខន្ធគ្រាសចាកសំយោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន
 គ្រាសចាកសំយោជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ។
 សញ្ញាខន្ធបានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធជារបស់សេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជារបស់
 អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់
 អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធបានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សញ្ញាខន្ធបានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។
 សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធដែលគន្លុះគប្បីដោតក្រងក៏មាន
 ដែលគន្លុះមិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធបានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធបានសភាពតូចធ្មារក៏មាន ដល់នូវសភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏
 មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធបានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធបាន
 ប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយគន្លុះក៏មាន គ្រាសចាកគន្លុះក៏
 មាន ។ សញ្ញាខន្ធបានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធបានអារម្មណ៍តូចធ្មារក៏មាន

ខន្តវិកង្កេ អភិធម្មភាជនីយំ

អត្ថិ បហុកុតារប្បណោ អត្ថិ អប្បមាណារប្បណោ ។ បេ ។
 ឃំ ទសវិទេន សញ្ញាខន្តោ ។ ឃកវិទេន សញ្ញាខន្តោ
 ដស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិទេន សញ្ញាខន្តោ អត្ថិ
 កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយោ អត្ថិ កន្តវិប្បយុត្តអកន្តនិយោ ។
 តិវិទេន សញ្ញាខន្តោ អត្ថិ ហីនោ អត្ថិ មជ្ឈិមោ អត្ថិ
 បណីតោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិទេន សញ្ញាខន្តោ ។
 ឃកវិទេន សញ្ញាខន្តោ ដស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិទេន
 សញ្ញាខន្តោ អត្ថិ ឌីយនិយោ អត្ថិ អនោយនិយោ ។
 តិវិទេន សញ្ញាខន្តោ អត្ថិ មិច្ឆត្តនិយតោ អត្ថិ សម្មត្ត-
 និយតោ អត្ថិ អនិយតោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិទេន
 សញ្ញាខន្តោ ។ ឃកវិទេន សញ្ញាខន្តោ ដស្សសម្ប-
 យុត្តោ ។ ទុវិទេន សញ្ញាខន្តោ អត្ថិ ឌីយសម្បយុត្តោ
 អត្ថិ ឌីយវិប្បយុត្តោ ។ តិវិទេន សញ្ញាខន្តោ អត្ថិ
 មត្តារប្បណោ អត្ថិ មក្កហេតុកោ អត្ថិ មត្តាជិបតិ
 ។ បេ ។ ឃំ ទសវិទេន សញ្ញាខន្តោ ។ ឃកវិទេន
 សញ្ញាខន្តោ ដស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិទេន សញ្ញាខន្តោ

ខន្ធវិកង្គ អភិធម្មកាជនីយ

មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធីត៌មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន
 ។ បេ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
 មួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រ-
 ការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រាសចាកគន្លុះតែគន្លុះគប្បីដោតក្រងក៏មាន ប្រាស
 ចាកគន្លុះទាំងគន្លុះមិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ
 សញ្ញាខន្ធហោកទាបក៏មាន យ៉ាងកណ្តាលក៏មាន យ៉ាងទត្តមក៏មាន ។ បេ។
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ
 បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ
 សញ្ញាខន្ធដែលធាយៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលធាយៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្ត
 កន្លងក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធមានសភាពខុស
 នឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពមិនទៀងក៏
 មាន ។ បេ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមាន
 ប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមាន
 ប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយធាយៈក៏មាន ប្រាសចាកធាយៈ
 ក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធមានមគ្គជាអារម្មណ៍
 ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន ។ បេ។ សញ្ញា-
 ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បាន
 ដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

អត្ថំ ធីយវិប្បយុត្តធីយនិយោ អត្ថំ ធីយវិប្បយុត្តរ-
 ណោយនិយោ ។ តិវីដេន សញ្ញាខន្ធើ អត្ថំ ធីយវិប្បយុត្ត-
 អត្ថំ អនិប្បយុត្ត អត្ថំ ធីយវិប្បយុត្ត ។ បេ ។ ឃិវំ ធីសវីដេន
 សញ្ញាខន្ធើ ។ ឃិកវីដេន សញ្ញាខន្ធើ ឃស្សសម្ប-
 យុត្តោ ។ ធីវីដេន សញ្ញាខន្ធើ អត្ថំ យោកនិយោ
 អត្ថំ អយោកនិយោ ។ តិវីដេន សញ្ញាខន្ធើ អត្ថំ
 អតីតោ អត្ថំ អនាគតោ អត្ថំ បច្ចុប្បន្នោ ។ បេ ។ ឃិវំ
 ធីសវីដេន សញ្ញាខន្ធើ ។ ឃិកវីដេន សញ្ញាខន្ធើ
 ឃស្សសម្បយុត្តោ ។ ធីវីដេន សញ្ញាខន្ធើ អត្ថំ
 យោកសម្បយុត្តោ អត្ថំ យោកវិប្បយុត្តោ ។ តិវីដេន
 សញ្ញាខន្ធើ អត្ថំ អតីតារម្មណោ អត្ថំ អនាគតារម្ម-
 ណោ អត្ថំ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ។ បេ ។ ឃិវំ ធីសវីដេន
 សញ្ញាខន្ធើ ។ ឃិកវីដេន សញ្ញាខន្ធើ ឃស្សសម្ប-
 យុត្តោ ។ ធីវីដេន សញ្ញាខន្ធើ អត្ថំ យោកវិប្បយុត្ត-
 ត្តយោកនិយោ អត្ថំ យោកវិប្បយុត្តអយោកនិយោ ។
 តិវីដេន សញ្ញាខន្ធើ អត្ថំ អជ្ឈតោ អត្ថំ តហិវន្ធើ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

សញ្ញាខន្ធគ្រាសចាកធុយៈ តែធុយៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាសចាក
 ធុយៈទាំងធុយៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣
 គឺ សញ្ញាខន្ធកើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រុងនឹង
 កើតឡើងក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន
 ដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ
 សញ្ញាខន្ធជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ
 បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២
 គឺ សញ្ញាខន្ធប្រកបដោយយោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈក៏មាន ។
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធមានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
 មួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមាន
 ប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធគ្រាសចាកយោគៈ តែយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង
 ក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈ ទាំងយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធខាងកងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន

ខន្តវិរង្កេ អភិធម្មកាជនីយំ

អត្ថំ អដ្ឋក្កតតហិទ្ធោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវីនេន សញ្ញា-
 ខទ្ធោ ។ ឃំតវីនេន សញ្ញាខទ្ធោ ជស្សសម្មយុត្តោ ។
 ទុវីនេន សញ្ញាខទ្ធោ អត្ថំ ជីវណិយោ អត្ថំ អជីវ-
 ណិយោ ។ តវីនេន សញ្ញាខទ្ធោ អត្ថំ អដ្ឋក្កតាវច្ចុណោ
 អត្ថំ តហិទ្ធាវច្ចុណោ អត្ថំ អដ្ឋក្កតតហិទ្ធាវច្ចុណោ
 ។ បេ ។ ឃំ ទសវីនេន សញ្ញាខទ្ធោ ។

ឧបាស្សនំ ។

[២០] សត្តវីនេន សញ្ញាខទ្ធោ អត្ថំ កុសលោ
 អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ អត្ថំ កាមាវចរោ
 អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ
 ឃំ សត្តវីនេន សញ្ញាខទ្ធោ ។ អបរេបំ សត្តវីនេន
 សញ្ញាខទ្ធោ អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខា-
 យ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ អដ្ឋក្កតាវច្ចុ-
 ណោ អត្ថំ តហិទ្ធាវច្ចុណោ អត្ថំ អដ្ឋក្កតតហិទ្ធាវច្ចុណោ
 អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ
 អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ឃំ សត្តវីនេន សញ្ញាខទ្ធោ ។

ខន្ធវិវាដ្ឋ អភិធម្មភាជនីយ

ទាំងខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សញ្ញាខន្ធជាប្រយោជន៍
 'ល្មើវិវាដ្ឋក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវាដ្ឋក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធមានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ រាពោវិធិ្យាៈ ។

[៦០] សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៧ គឺ សញ្ញាខន្ធជាកុសលក៏មាន
 ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរ
 ក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
 ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៧ ដទៃទៀត គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ
 ក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជា
 អបរិយាបន្នៈក៏មាន សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

[៦១] សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២៤ គឺ សញ្ញាខន្ធ ព្រោះចក្ក-
សម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត
ក៏មាន សញ្ញាខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
ឃានសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះដីក្អសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
ព្រោះកាយសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជា
កុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន សញ្ញាកើត
អំពីចក្កសម្ព័ស្ស សញ្ញាកើតអំពីសោតសម្ព័ស្ស សញ្ញាកើតអំពីឃាន-
សម្ព័ស្ស សញ្ញាកើតអំពីដីក្អសម្ព័ស្ស សញ្ញាកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស សញ្ញា
កើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ ២៤ យ៉ាងនេះឯង ។
សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២៤ ដទៃទៀត គឺ សញ្ញាខន្ធ ព្រោះចក្កសម្ព័ស្ស
ជាបច្ច័យ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន
ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏
មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាង
ក្រៅក៏មាន សញ្ញាខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
ឃានសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះដីក្អសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។

ខន្តវិកង្កេ អភិធម្មភាជនីយំ

កាយសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បច្ច-
យា សញ្ញាខន្តោ អន្តិ អជ្ឈន្តារម្មណោ អន្តិ ពហិទ្ធា-
រម្មណោ អន្តិ អជ្ឈន្តិពហិទ្ធារម្មណោ ចក្កសម្មស្សជា
សញ្ញា ។ បេ ។ មនោសម្មស្សជា សញ្ញា ឃំ ចតុត្ថិស-
នីវេនន សញ្ញាខន្តោ ។

[៦២] នីសវីនេន សញ្ញាខន្តោ ចក្កសម្មស្សប្ប-
ច្ចយា សញ្ញាខន្តោ អន្តិ កាមាវចរោ អន្តិ រូចាវចរោ
អន្តិ អរូចាវចរោ អន្តិ អបរិយាបន្នោ សោតសម្មស្ស-
ប្បច្ចយា ។ បេ ។ ហននសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។
ជីវិតសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បច្ចយា
។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បច្ចយា សញ្ញាខន្តោ អន្តិ
កាមាវចរោ អន្តិ រូចាវចរោ អន្តិ អរូចាវចរោ អន្តិ
អបរិយាបន្នោ ចក្កសម្មស្សជា សញ្ញា ។ បេ ។ មនោ-
សម្មស្សជា សញ្ញា ឃំ នីសវីនេន សញ្ញាខន្តោ ។

[៦៣] ពហ្មវីនេន សញ្ញាខន្តោ ចក្កសម្ម-
ស្សប្បច្ចយា សញ្ញាខន្តោ អន្តិ កុសលោ អន្តិ
អកុសលោ អន្តិ អព្យាកតោ អន្តិ កាមាវចរោ
អន្តិ រូចាវចរោ អន្តិ អរូចាវចរោ អន្តិ អបរិយាបន្នោ

ខន្ធវិវត្ត អភិធម្មភាជនីយ

ព្រោះកាយសម្មុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្មុស្សជាបច្ច័យ មាន
 អារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្មុស្ស ។ បេ ។
 សញ្ញាកើតអំពីមនោសម្មុស្ស សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។

[៦២] សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣០ គឺ សញ្ញាខន្ធព្រោះចក្ខុសម្មុស្ស
 ជាបច្ច័យ ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជា
 អបរិយាបន្នៈក៏មាន សញ្ញាខន្ធ ព្រោះសោតសម្មុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ព្រោះឃានសម្មុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវសម្មុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ព្រោះកាយសម្មុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្មុស្សជាបច្ច័យ ជា
 កាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ
 ក៏មាន សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្មុស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាកើតអំពីមនោសម្មុស្ស
 សញ្ញាខន្ធមានប្រការ ៣០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៦៣] សញ្ញាខន្ធមានច្រើនប្រការ គឺ សញ្ញាខន្ធព្រោះចក្ខុសម្មុស្សជា
 បច្ច័យ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ជាកា-
 មាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន

អរិយធម៌សីល វិវត្តន៍

សោតសម្មស្សប្បត្តយោ ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បត្តយោ
 ។ បេ ។ ជីវិតសម្មស្សប្បត្តយោ ។ បេ ។ កាយសម្មស្ស-
 ប្បត្តយោ ។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បត្តយោ សញ្ញាខន្ធោ
 អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អរូបាភវោ
 អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ
 អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ចក្កសម្មស្សជា សញ្ញា ។ បេ ។
 មនោសម្មស្សជា សញ្ញា ឃំ ពហុវិជេន សញ្ញា-
 ខន្ធោ ។ អបរោចិ ពហុវិជេន សញ្ញាខន្ធោ ចក្កស-
 ម្មស្សប្បត្តយោ សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ អត្ថំ ទិក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ
 អទិក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ
 អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្ត-
 ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ
 អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតសម្មស្សប្បត្តយោ
 ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បត្តយោ ។ បេ ។ ជីវិតសម្មស្សប្ប-
 ត្តយោ ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បត្តយោ ។ បេ ។ មនោ-
 សម្មស្សប្បត្តយោ សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ
 អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណោ

អរិធម្មបិដក វិភង្គ

សញ្ញាខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះឃានសម្ព័ស្ស
 ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះដីភ្នំសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះកាយ-
 សម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាភុសល
 ក៏មាន ជាអភុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ជាភាមាវចរក៏មាន
 ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្ទៈក៏មាន សញ្ញា
 កើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស សញ្ញាខន្ធ
 មានច្រើនប្រការយ៉ាងនេះឯង ។ សញ្ញាខន្ធមានច្រើនប្រការ ដទៃទៀត
 គឺ សញ្ញាខន្ធ ព្រោះចក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏
 មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអនុកម្មសុខវេទនាក៏មាន
 ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មាន
 អារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ជាភាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរ
 ក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្ទៈក៏មាន សញ្ញាខន្ធ ព្រោះ
 សោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះឃានសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ព្រោះដីភ្នំសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះកាយសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
 ព្រោះមនោសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារ-
 ម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក៏មាន

ខន្ត្រីកង្កែ អភិធម្មភាជនីយំ

អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ
 អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ចក្កសម្មស្សដា សញ្ញា ។ បេ ។
 មនោសម្មស្សដា សញ្ញា ឯវំ ហោវិជេន ន សញ្ញាខន្ធា ។
 អយំ វុច្ឆតិ សញ្ញាខន្ធា ។
 តត្ថ កតមោ សម្មាសត្តន្ធា ។

[៦៤] ឯកវិជេន សម្មាសត្តន្ធា ចិត្តសម្មយុត្តោ ។
 ទុវិជេន សម្មាសត្តន្ធា អត្ថំ ហេតុ អត្ថំ ន ហេតុ ។
 តិវិជេន សម្មាសត្តន្ធា អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុស-
 លោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ ចតុត្ថិជេន សម្មាសត្តន្ធា
 អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ
 អបរិយាបន្នោ ។ បញ្ចវិជេន សម្មាសត្តន្ធា អត្ថំ
 សុខិទ្ធិយសម្មយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខិទ្ធិយសម្មយុត្តោ អត្ថំ
 សោមនស្សិទ្ធិយសម្មយុត្តោ អត្ថំ នោមនស្សិទ្ធិយ-
 សម្មយុត្តោ អត្ថំ ឧបេក្ខិទ្ធិយសម្មយុត្តោ(១) ។
 ធាតុជេន សម្មាសត្តន្ធា ចក្កសម្មស្សដា ចេតនា
 សោតសម្មស្សដា ចេតនា យានសម្មស្សដា ចេតនា
 ជីវ្ហសម្មស្សដា ចេតនា កាយសម្មស្សដា ចេតនា
 មនោសម្មស្សដា ចេតនា ឯវំ ធាតុជេន សម្មាសត្តន្ធា ។

---

១ ម. ពិភោ បរំ ឯវំ បញ្ចវិជេន សម្មាសត្តន្ធាតិ ទំស្សន្តិ ។

ខន្ធវិវត្ត អភិធម្មភាជនីយ

ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយា-
បន្ទៈក៏មាន សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ។ បេ ។ សញ្ញាកើតអំពីមនោ-
សម្ផស្ស សញ្ញាខន្ធ មានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។

នេះហៅថា សញ្ញាខន្ធ ។

បណ្ណាខន្ធទាំង ៥ នោះ សង្ខារកន្ល តើដូចម្តេច ។

[៦៤] សង្ខារកន្លមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារកន្លដ៏សម្បយុត្ត
ដោយចិត្ត ។ សង្ខារកន្លមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារកន្លជាហេតុក៏មាន មិន
មែនហេតុក៏មាន ។ សង្ខារកន្លមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារកន្លជាកុសល
ក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ សង្ខារកន្លមានប្រការ
៤ គឺ សង្ខារកន្លជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន
ជាអបរិយាបន្ទៈក៏មាន ។ សង្ខារកន្លមានប្រការ ៥ គឺ សង្ខារកន្លប្រកប
ដោយសុខ្យត្រិយក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខត្រិយក៏មាន ប្រកបដោយសោ-
មនស្សត្រិយក៏មាន ប្រកបដោយទោមនស្សត្រិយក៏មាន ប្រកបដោយ
ឧបេក្ខត្រិយក៏មាន ។ សង្ខារកន្លមានប្រការ ៦ គឺ ចេតនាកើតអំពីចក្ខុ-
សម្ផស្ស ចេតនាកើតអំពីសោតសម្ផស្ស ចេតនាកើតអំពីយានសម្ផស្ស
ចេតនា កើតអំពីជីវ្ហសម្ផស្ស ចេតនាកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ចេតនា
កើតអំពីមនោសម្ផស្ស សង្ខារកន្ល មានប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

អភិធម្មបដិកេ វិរត្តោ

សត្តវិជេន សម្មារក្ខន្ធា ចក្កសម្មស្សដា ចេតនា
 ។ បេ ។ កាយសម្មស្សដា ចេតនា មនោជាតុសម្ម-
 ស្សដា ចេតនា មនោវិញ្ញាណជាតុសម្មស្សដា ចេតនា
 ឃី ។ សត្តវិជេន សម្មារក្ខន្ធា ។ អដ្ឋវិជេន សម្មារ-
 ក្ខន្ធា ចក្កសម្មស្សដា ចេតនា ។ បេ ។ កាយស-
 ម្មស្សដា ចេតនា អត្ថិ សុខសហគតា អត្ថិ ទុក្ខ-
 សហគតា មនោជាតុសម្មស្សដា ចេតនា មនោវិញ្ញា-
 ណជាតុសម្មស្សដា ចេតនា ឃី ។ អដ្ឋវិជេន សម្មារក្ខ-
 ន្ធា ។ ធនវិជេន សម្មារក្ខន្ធា ចក្កសម្មស្សដា
 ចេតនា ។ បេ ។ មនោជាតុសម្មស្សដា ចេតនា មនោ-
 វិញ្ញាណជាតុសម្មស្សដា ចេតនា អត្ថិ កុសលា អត្ថិ
 អកុសលា អត្ថិ អព្យាកតា ឃី ។ ធនវិជេន សម្មារ-
 ក្ខន្ធា ។ ធនវិជេន សម្មារក្ខន្ធា ចក្កសម្មស្សដា
 ចេតនា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សដា ចេតនា អត្ថិ
 សុខសហគតា អត្ថិ ទុក្ខសហគតា មនោជាតុ-
 សម្មស្សដា ចេតនា មនោវិញ្ញាណជាតុសម្មស្សដា
 ចេតនា អត្ថិ កុសលា អត្ថិ អកុសលា អត្ថិ
 អព្យាកតា ឃី ។ ធនវិជេន សម្មារក្ខន្ធា ។

អភិធម្មបិដក វិវាដ្ឋ

សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៧ គឺ ចេតនាកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ។ បេ ។ ចេតនា
កើតអំពីកាយសម្ផស្ស ចេតនាកើតអំពីមនោធាតុសម្ផស្ស ចេតនាកើតអំពី
មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។
សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៨ គឺ ចេតនាកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ។ បេ ។ ចេតនា
កើតអំពីកាយសម្ផស្ស កើតព្រមដោយសុខក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏
មាន ចេតនាកើតអំពីមនោធាតុសម្ផស្ស ចេតនាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណ-
ធាតុសម្ផស្ស សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធមាន
ប្រការ ៩ គឺ ចេតនាកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ។ បេ ។ ចេតនាកើតអំពីមនោ-
ធាតុសម្ផស្ស ចេតនាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ជាភុសលក៏
មាន ជាអភុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៩
យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ គឺ ចេតនាកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស
។ បេ ។ ចេតនាកើតអំពីកាយសម្ផស្ស កើតព្រមដោយសុខក៏មាន កើត
ព្រមដោយទុក្ខក៏មាន ចេតនាកើតអំពីមនោធាតុសម្ផស្ស ចេតនាកើត
អំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ជាភុសលក៏មាន ជាអភុសលក៏មាន
ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ធវិរាត្តេ អភិធម្មភាជនីយំ

(៦៥) ឯកវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។
 ឡវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថំ ហេតុ អត្ថំ ន ហេតុ ។ តិ-
 វិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុ-
 ត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខ-
 មសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ វិចារកោ អត្ថំ
 វិចារកធម្មធម្មោ អត្ថំ នេវ វិចារកនវិចារកធម្មធម្មោ អត្ថំ
 ឧចានិទ្ធិចានិទ្ធិយោ អត្ថំ អនុចានិទ្ធិចានិទ្ធិយោ អត្ថំ
 អនុចានិទ្ធិចានិទ្ធិយោ អត្ថំ សង្កិល្លដ្ឋសង្កិលេសិ-
 កោ អត្ថំ អសង្កិល្លដ្ឋសង្កិលេសិកោ អត្ថំ អសង្កិល្លដ្ឋា-
 សង្កិលេសិកោ អត្ថំ សវិតក្កសវិចារោ អត្ថំ អវិតក្កវិ-
 ចារមត្តោ អត្ថំ អវិតក្កវិចារោ អត្ថំ ប័តិសហគតោ អត្ថំ
 សុខសហគតោ អត្ថំ ឧបេក្ខាសហគតោ អត្ថំ ទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ នេវ
 ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ ទស្សនេន
 បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ

ខន្តវិរាដ្ឋ អភិធម្មរាជនីយ

[៦៥] សុទ្ធិវក្ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សុទ្ធិវក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
ដោយចិត្ត ។ សុទ្ធិវក្ខន្ធមានប្រការ២ គឺ សុទ្ធិវក្ខន្ធជាហេតុក៏មាន មិនមែន
ហេតុក៏មាន ។ សុទ្ធិវក្ខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សុទ្ធិវក្ខន្ធប្រកបដោយសុខវេ-
ទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា
ក៏មាន ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនវិបាកទាំង
មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន សុទ្ធិវក្ខន្ធមានកម្មប្រកបដោយ
កិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់។ បាទាន
ក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ
តែជាប្រយោជន៍ដល់។ បាទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមាន
តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់។ បាទានក៏មាន
សៅហ្មងហើយ ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ
តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ ទាំងមិនគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំង
មិនមានវិចារៈក៏មាន កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន
កើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយ
ការវិនាក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន
មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយការវិនាក៏មាន

អភិធម្មបិដក វិរាត្តោ

អត្ថំ លេវ ឧស្សវេន ន ភាវនាយ មហានត្វហេតុកោ
 អត្ថំ អាចយតាមិ អត្ថំ អមចយតាមិ អត្ថំ លេវាចយ-
 តាមិ នាមចយតាមិ អត្ថំ សេត្តោ អត្ថំ អសេត្តោ
 អត្ថំ លេវ សេត្តោ នាសេត្តោ អត្ថំ បរិត្តោ អត្ថំ
 មហានត្វោ អត្ថំ អប្បមាលោ អត្ថំ បរិត្តារម្មលោ អត្ថំ
 មហានត្តារម្មលោ អត្ថំ អប្បមាលារម្មលោ អត្ថំ ហិ-
 លោ អត្ថំ មជ្ឈិមោ អត្ថំ បណីតោ អត្ថំ បិច្ឆតនិយតោ
 អត្ថំ សប្បតនិយតោ អត្ថំ អនិយតោ អត្ថំ មត្តា-
 រម្មលោ អត្ថំ មត្តហេតុកោ អត្ថំ មត្តាធិបតិ អត្ថំ
 ឧប្បន្នោ អត្ថំ អនុប្បន្នោ អត្ថំ ឧប្បាទិ អត្ថំ អតីតោ
 អត្ថំ អនាគតោ អត្ថំ បច្ឆប្បន្នោ អត្ថំ អតីតារម្មលោ
 អត្ថំ អនាគតារម្មលោ អត្ថំ បច្ឆប្បន្នារម្មលោ អត្ថំ
 អជ្ឈិតោ អត្ថំ តហិទ្ធោ អត្ថំ អជ្ឈិតតហិទ្ធោ អត្ថំ អជ្ឈ-
 ិតារម្មលោ អត្ថំ តហិទ្ធារម្មលោ អត្ថំ អជ្ឈិតតហិទ្ធា-
 រម្មលោ ។ បេ ។ ឃិវំ ឧសវិដេន សត្តារត្តោ ។

រាជធម្មបិដក វិភង្គ

មានហេតុមិនគួរលះដោយស្បែកៈ ទាំងមិនគួរលះ ដោយការនាក៏មាន
 ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន
 មិនដល់នូវការសន្យា ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន ជា
 របស់សេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជារបស់
 សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មានសភាពតូចធ្លា
 ក៏មាន ដល់នូវភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏មាន មានអារម្មណ៍
 តូចធ្លាក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវភាពធំក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណ
 មិនបានក៏មាន ថោកទាបក៏មាន យ៉ាងកណ្តាលក៏មាន យ៉ាងឧត្តមក៏
 មាន មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន
 មានសភាពមិនទៀងក៏មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជា
 ហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន កើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់
 កើតឡើងក៏មាន ប្រឆាំងនឹងកើតឡើងក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគត
 ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ខាងក្នុងក៏មាន ខាង
 ក្រៅក៏មាន ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏
 មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាង
 ក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ត្រីកង្កែ អភិធម្មភាជនីយំ

[២២] ឯកវិទេន សម្ពុត្តន្តោ វិទ្យសម្បយុត្តោ ។ ឱវិទេន សម្ពុត្តន្តោ អត្ថិ សហេតុកោ អត្ថិ អហេតុកោ អត្ថិ ហេតុសម្បយុត្តោ អត្ថិ ហេតុវិប្បយុត្តោ អត្ថិ ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច អត្ថិ សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ អត្ថិ ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តោ ច អត្ថិ ហេតុសម្បយុត្តោ ថេវ ន ច ហេតុ អត្ថិ ន ហេតុ សហេតុកោ អត្ថិ ន ហេតុ អហេតុកោ អត្ថិ លោកិយោ អត្ថិ លោកុត្តរោ អត្ថិ កេនចិ វិញ្ញាយ្យោ អត្ថិ កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យោ អត្ថិ អាសវោ អត្ថិ នោ អាសវោ អត្ថិ សាសវោ អត្ថិ អនាសវោ អត្ថិ អាសវសម្បយុត្តោ អត្ថិ អាសវវិប្បយុត្តោ អត្ថិ អាសវោ ថេវ សាសវោ ច អត្ថិ សាសវោ ថេវ នោ ច អាសវោ អត្ថិ អាសវោ ថេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច អត្ថិ អាសវសម្បយុត្តោ ថេវ នោ ច អាសវោ អត្ថិ អាសវវិប្បយុត្តសាសវោ អត្ថិ អាសវវិប្បយុត្តអនាសវោ អត្ថិ សញ្ញោជនំ អត្ថិ នោ សញ្ញោជនំ អត្ថិ សញ្ញោជនិយោ អត្ថិ អសញ្ញោជនិយោ អត្ថិ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ

ខន្ធវិរាដ្ឋ អភិធម្មភាជនីយ

[៦៦] សន្តិកុន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សន្តិកុន្ធដ៏សម្ប-
 យុត្តិដោយចិត្ត ។ សន្តិកុន្ធមានប្រការ ២ គឺ សន្តិកុន្ធមានហេតុក៏
 មាន មិនមានហេតុក៏មាន ប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏
 មាន ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុក៏មាន
 ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក៏
 មាន ជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរក៏មាន ដែលគប្បីដឹងដោយ
 វិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ដែលមិនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏
 មាន មានអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន
 ប្រាចាកអាសវៈក៏មាន មានអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មាន
 អាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែន
 អាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏
 មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈក៏មាន ជាសញ្ញាជនៈក៏
 មាន មិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន

អភិធម្មបិដក វិវាដោ

អត្ថំ សុត្តោជនិវ្យយុត្តោ អត្ថំ សុត្តោជនិវ្យោ
 សុត្តោជនិវ្យោ ច អត្ថំ សុត្តោជនិវ្យោ ចេវ នោ ច
 សុត្តោជនំ អត្ថំ សុត្តោជនិវ្យោ សុត្តោជនសម្ម-
 យុត្តោ ច អត្ថំ សុត្តោជនសម្មយុត្តោ ចេវ នោ ច
 សុត្តោជនំ អត្ថំ សុត្តោជនិវ្យយុត្តសុត្តោជនិវ្យោ
 អត្ថំ សុត្តោជនិវ្យយុត្តសុត្តោជនិវ្យោ អត្ថំ កន្តោ
 អត្ថំ នោ កន្តោ អត្ថំ កន្តនិវ្យោ អត្ថំ អកន្តនិវ្យោ អត្ថំ
 កន្តសម្មយុត្តោ អត្ថំ កន្តិវ្យយុត្តោ អត្ថំ កន្តោ ចេវ
 កន្តនិវ្យោ ច អត្ថំ កន្តនិវ្យោ ចេវ នោ ច កន្តោ អត្ថំ
 កន្តោ ចេវ កន្តសម្មយុត្តោ ច អត្ថំ កន្តសម្មយុត្តោ
 ចេវ នោ ច កន្តោ អត្ថំ កន្តិវ្យយុត្តកន្តនិវ្យោ អត្ថំ
 កន្តិវ្យយុត្តអកន្តនិវ្យោ អត្ថំ ធិយោ អត្ថំ នោ ធិយោ
 អត្ថំ ធិយនិវ្យោ អត្ថំ អនោយនិវ្យោ អត្ថំ ធិយសម្ម-
 យុត្តោ អត្ថំ ធិយិវ្យយុត្តោ អត្ថំ ធិយោ ចេវ ធិយនិ-
 វ្យោ ច អត្ថំ ធិយនិវ្យោ ចេវ នោ ច ធិយោ អត្ថំ
 ធិយោ ចេវ ធិយសម្មយុត្តោ ច អត្ថំ ធិយសម្មយុ-
 ត្តោ ចេវ នោ ច ធិយោ អត្ថំ ធិយិវ្យយុត្តធិយនិវ្យោ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញា-
ជនៈក៏មាន ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំង
មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាគន្លងក៏មាន មិនមែនគន្លងក៏
មាន ដែលគន្លងក៏មាន ដែលគន្លងមិនក៏មាន ដែលគន្លងក៏មាន
ប្រកបដោយគន្លងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លងក៏មាន ជាគន្លង ទាំងជាធម៌ដែល
គន្លងក៏មាន ជាធម៌ដែលគន្លងក៏មាន តែមិនមែនគន្លង
ក៏មាន ជាគន្លងទាំងប្រកបដោយគន្លងក៏មាន ប្រកបដោយគន្លងតែមិនមែន
គន្លងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លង តែជាសភាពដែលគន្លងក៏មាន
ប្រាសចាកគន្លង ទាំងជាសភាពដែលគន្លងមិនក៏មាន ជា
ឧបាយក៏មាន មិនមែនឧបាយក៏មាន ដែលឧបាយក៏មាន ប្រកបដោយឧបាយក៏មាន
ដែលឧបាយក៏មាន មិនមែនឧបាយក៏មាន ប្រកបដោយឧបាយក៏មាន ប្រាស
ចាកឧបាយក៏មាន ជាឧបាយ ទាំងជាធម៌ដែលឧបាយក៏មាន ប្រកបដោយឧបាយក៏មាន
ជាធម៌ដែលឧបាយក៏មាន តែមិនមែនឧបាយក៏មាន ជាឧបាយ
ទាំងប្រកបដោយឧបាយក៏មាន ប្រកបដោយឧបាយ តែមិនមែនឧបាយក៏
មាន ប្រាសចាកឧបាយ តែជាសភាពដែលឧបាយក៏មាន ប្រកបដោយឧបាយក៏មាន

ខន្ធវិរដ្ឋ អភិធម្មាជីវិយំ

អត្ថំ ឌីយវិប្បយុត្តអនោយនិយោ អត្ថំ យោតោ អត្ថំ
 នោ យោតោ អត្ថំ យោគនិយោ អត្ថំ អយោនិយោ អត្ថំ
 យោកសម្បយុត្តោ អត្ថំ យោកវិប្បយុត្តោ អត្ថំ យោតោ
 ចេវ យោគនិយោ ច អត្ថំ យោគនិយោ ចេវ នោ ច
 យោតោ អត្ថំ យោតោ ចេវ យោកសម្បយុត្តោ ច អត្ថំ
 យោកសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច យោតោ អត្ថំ យោក-
 វិប្បយុត្តយោគនិយោ អត្ថំ យោកវិប្បយុត្តអយោគនិ-
 យោ អត្ថំ និវរណំ អត្ថំ នោ និវរណំ អត្ថំ និវរណិយោ
 អត្ថំ អនិវរណិយោ អត្ថំ និវរណសម្បយុត្តោ អត្ថំ
 និវរណវិប្បយុត្តោ អត្ថំ និវរណញ្ចេវ និវរណិយោ ច
 អត្ថំ និវរណិយោ ចេវ នោ ច និវរណំ អត្ថំ និវរណ-
 ញ្ចេវ និវរណសម្បយុត្តោ ច អត្ថំ និវរណសម្បយុត្តោ
 ចេវ នោ ច និវរណំ អត្ថំ និវរណវិប្បយុត្តនិវរណិយោ
 អត្ថំ និវរណវិប្បយុត្តអនិវរណិយោ អត្ថំ បរាមាសោ
 អត្ថំ នោ បរាមាសោ អត្ថំ បរាមដ្ឋោ អត្ថំ អបរាមដ្ឋោ
 អត្ថំ បរាមាសសម្បយុត្តោ អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តោ

ខន្ធវិក្ខុ អភិធម្មភាជិនីយ

ប្រាសចាកឧបៈទាំងជាសភាពដែលឧបៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ជា
 យោគៈក៏មាន មិនមែនយោគៈក៏មាន ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏
 មាន ដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រកបដោយយោគៈក៏
 មាន ប្រាសចាកយោគៈក៏មាន ជាយោគៈទាំងជាធម៌ដែលយោគៈគប្បី
 ប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ជាធម៌ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង តែមិនមែន
 យោគៈក៏មាន ជាយោគៈទាំងប្រកបដោយយោគៈក៏មាន ប្រកបដោយ
 យោគៈតែមិនមែនយោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈ តែជាសភាពដែល
 យោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈ ទាំងជាសភាពដែល
 យោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ជានិវរណៈក៏មាន មិនមែននិវរណៈ
 ក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់និ-
 វរណៈក៏មាន ប្រកបដោយនិវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនិវរណៈក៏មាន
 ជានិវរណៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់និ-
 វរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន ជានិវរណៈទាំងប្រកបដោយនិវរណៈ
 ក៏មាន ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនិ-
 វរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនិវរណៈទាំងមិន
 ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន ជាបកមាសៈក៏មាន មិនមែនបកមាសៈ
 ក៏មាន ដែលបកមាសៈស្តាបអង្គីលក៏មាន ដែលបកមាសៈមិនស្តាប
 អង្គីលក៏មាន ប្រកបដោយបកមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបកមាសៈក៏មាន

អរិយធម៌ដ៏ល្អ វិរាជ្ជា

អត្ថំ បរាមាសោ ចេវ បរាមដ្ឋោ ច អត្ថំ បរាមដ្ឋោ
 ចេវ ឆោ ច បរាមាសោ អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្ត-
 បរាមដ្ឋោ អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋោ អត្ថំ
 ឧបាទិដ្ឋោ អត្ថំ អនុបាទិដ្ឋោ អត្ថំ ឧបាទានំ អត្ថំ ឆោ
 ឧបាទានំ អត្ថំ ឧបាទានិយោ អត្ថំ អនុបាទានិយោ
 អត្ថំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តោ
 អត្ថំ ឧបាទានញ្ជវ ឧបាទានិយោ ច អត្ថំ ឧបាទានិ-
 យោ ចេវ ឆោ ច ឧបាទានំ អត្ថំ ឧបាទានញ្ជវ
 ឧបាទានសម្បយុត្តោ ច អត្ថំ ឧបាទានសម្បយុត្តោ
 ចេវ ឆោ ច ឧបាទានំ អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបា-
 ទានិយោ អត្ថំ ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយោ អត្ថំ
 កិលេសោ អត្ថំ ឆោ កិលេសោ អត្ថំ សង្កិលេសិ-
 កោ អត្ថំ អសង្កិលេសិកោ អត្ថំ សង្កិលិដ្ឋោ អត្ថំ
 អសង្កិលិដ្ឋោ អត្ថំ កិលេសសម្បយុត្តោ អត្ថំ កិលេ-
 សវិប្បយុត្តោ អត្ថំ កិលេសោ ចេវ សង្កិលេសិកោ
 ច អត្ថំ សង្កិលេសិកោ ចេវ ឆោ ច កិលេសោ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិក្ក

ជាបរាមាសៈ ទាំងជាធម៌ដែលបរាមាសៈស្តូបអវិជ្ជាភិមាន ជាធម៌ដែល
 បរាមាសៈស្តូបអវិជ្ជា តែមិនមែនជាបរាមាសៈភិមាន ប្រាសចាកបរា-
 មាសៈ តែជាធម៌ដែលបរាមាសៈស្តូបអវិជ្ជាភិមាន ប្រាសចាកបរាមាសៈ
 ទាំងជាធម៌ដែលបរាមាសៈមិនស្តូបអវិជ្ជាភិមាន មានកម្មប្រកបដោយ
 កិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយភិមាន មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយភិមាន ជាទុបាទានភិ
 មាន មិនមែនទុបាទានភិមាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានភិមាន មិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានភិមាន ប្រកបដោយទុបាទានភិមាន ប្រាសចាក
 ទុបាទានភិមាន ជាទុបាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានភិមាន ជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តែមិនមែនទុបាទានភិមាន ជាទុបាទានទាំងប្រ-
 កបដោយទុបាទានភិមាន ប្រកបដោយទុបាទាន តែមិនមែនទុបាទានភិ
 មាន ប្រាសចាកទុបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានភិមាន ប្រាស
 ចាកទុបាទាន ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានភិមាន ជាសេចក្តីសៅ-
 ហ្មឺនភិមាន មិនមែនសេចក្តីសៅហ្មឺនភិមាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺន
 ភិមាន មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺនភិមាន សៅហ្មឺនហើយភិមាន មិន
 សៅហ្មឺនហើយភិមាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មឺនភិមាន ប្រាសចាក
 សេចក្តីសៅហ្មឺនភិមាន ជាសេចក្តីសៅហ្មឺន ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មឺនភិមាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺន តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មឺនភិមាន

ខន្ត្រៃង្គ អភិធម្មភាជនីយំ

អត្ថំ តិលេសោ ថេវ សន្តិលំដ្ឋោ ច អត្ថំ សន្តិលំដ្ឋោ
 ថេវ នោ ច តិលេសោ អត្ថំ តិលេសោ ថេវ តិលេ-
 សសម្បយុត្តោ ច អត្ថំ តិលេសសម្បយុត្តោ ថេវ នោ
 ច តិលេសោ អត្ថំ តិលេសវិប្បយុត្តសន្តិលេសិកោ
 អត្ថំ តិលេសវិប្បយុត្តអសន្តិលេសិកោ អត្ថំ ទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ អត្ថំ ន ទស្សនេន បហាតព្វោ អត្ថំ
 ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ ន ភាវនាយ បហាតព្វោ
 អត្ថំ ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ ន ទស្សនេន
 បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ
 អត្ថំ ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ សវិតក្កោ
 អត្ថំ អវិតក្កោ អត្ថំ សវិចារោ អត្ថំ អវិចារោ អត្ថំ
 សប្បវិតកោ អត្ថំ អប្បវិតកោ អត្ថំ បីតិសហគតោ អត្ថំ
 ន បីតិសហគតោ អត្ថំ សុខសហគតោ អត្ថំ ន សុខ-
 សហគតោ អត្ថំ ឧបេត្តាសហគតោ អត្ថំ ន ឧបេ-
 ត្តាសហគតោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ ន កាមាវចរោ
 អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ ន រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ
 ន អរូចាវចរោ អត្ថំ បរិយាបន្នោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ
 អត្ថំ និយ្យានិកោ អត្ថំ អនិយ្យានិកោ អត្ថំ និយតោ

ខន្ធវិវត្ត អភិធម្មភាពិនីយ

ជាសេចក្តីសៅហ្មងទាំងសៅហ្មងហើយក៏មាន សៅហ្មងហើយតែមិនមែន
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ជាសេចក្តីសៅហ្មងទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅ-
 ហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រាស
 ចាកសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរលះ
 ដោយទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយការនា
 ក៏មាន មិនគួរលះដោយការនាក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏
 មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយ
 ការនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយការនាក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន
 មិនមានវិចារៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន
 កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន មិនកើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយ
 សុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏
 មាន មិនកើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន ជាកាយវចរក៏មាន មិនមែន
 កាយវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន មិនមែនរូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរ
 ក៏មាន មិនមែនអរូបាវចរក៏មាន ជាបរិយាបន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ
 ក៏មាន ជានិយ្យានិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ជានិយតៈក៏មាន

អវិជ្ជាប្រដិទេ វិភង្គោ

អត្ថំ អនិយតោ អត្ថំ សទុត្តរោ អត្ថំ អនុត្តរោ អត្ថំ
សរណោ អត្ថំ អរណោ ។ តិវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថំ
កុសលោ អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។
ឯវំ ទសវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ ។

[៦៧] ឯកវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ ចិត្តសម្ម-
យុត្តោ ។ ទុវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថំ សរណោ អត្ថំ
អរណោ ។ តិវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថំ សុខាយ វេទ-
នាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ម-
យុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ
។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ
អត្ថំ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន
សម្ព័រក្ខត្តោ ។

ទុក្ខយកំ ។

[៦៨] ឯកវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ ចិត្តសម្មយុត្តោ ។
ទុវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថំ ហេតុ អត្ថំ ន ហេតុ ។ តិ-
វិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុសលោ
អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន សម្ព័រក្ខត្ត-
ត្តោ ។ ឯកវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ ចិត្តសម្មយុត្តោ ។
ទុវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថំ សរណោ អត្ថំ អរណោ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

ជាអនិយត្តៈក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខៈក៏មាន មិនប្រកបដោយទុក្ខៈក៏មាន
ប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការ
៣ គឺ សង្ខារក្នុងជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏
មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៦៧] សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុងដ៏សម្បយុត្ត
ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុងប្រកបដោយរណៈក៏
មាន មិនប្រកបដោយរណៈក៏មាន ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការ ៣ គឺ
សង្ខារក្នុង ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន
ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានការម្ស្នកខាងក្នុងក៏
មាន មានការម្ស្នកខាងក្រៅក៏មាន មានការម្ស្នកទាំងខាងក្នុងទាំងខាង
ក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ទុកមូលៈ ។

[៦៨] សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុងដ៏សម្បយុត្ត
ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុងជាហេតុក៏មាន
មិនមែនហេតុក៏មាន ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្នុងជាកុ-
សលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុង
មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការមួយ បាន
ដល់សង្ខារក្នុង ដ៏សម្បយុត្ត ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការ
២ គឺ សង្ខារក្នុង ប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។

ទម្ងន់រាង អភិធម្មភាជន៍យំ

តិវិជេន សម្ពុរក្ខត្តោ អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អ-
 កុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។ ឃី ធិស-
 វិជេន សម្ពុរក្ខត្តោ ។ ឃីតិវិជេន សម្ពុរក្ខត្តោ
 ចិត្តសម្មយុត្តោ ។ ធិវិជេន សម្ពុរក្ខត្តោ អត្ថំ ហេតុ
 អត្ថំ ន ហេតុ ។ តិវិជេន សម្ពុរក្ខត្តោ អត្ថំ សុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិម្ពារម្ម-
 ណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តពហិម្ពារម្មណោ ។ បេ ។ ឃី ធិស-
 វិជេន សម្ពុរក្ខត្តោ ។ ឃីតិវិជេន សម្ពុរក្ខត្តោ ចិត្ត-
 សម្មយុត្តោ ។ ធិវិជេន សម្ពុរក្ខត្តោ អត្ថំ សរណោ
 អត្ថំ អរណោ ។ តិវិជេន សម្ពុរក្ខត្តោ អត្ថំ សុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិម្ពារម្ម-
 ណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តពហិម្ពារម្មណោ ។ បេ ។ ឃី ធិស-
 វិជេន សម្ពុរក្ខត្តោ ។

១នូវកង្ក អភិធម្មភាជនីយ

សង្ខារក្នុងមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្នុងជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន
 ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុងដ៏សម្បយុតដោយចិត្ត ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុង ជាហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុក៏
 មាន ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្នុងប្រកបដោយសុខវេទនា
 ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏
 មាន ។ បេ ។ មានការម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្មណ៍ខាងក្រៅក៏
 មាន មានការម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុង
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់
 សង្ខារក្នុងដ៏សម្បយុតដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុង
 ប្រកបដោយរណៈក៏មាន មិនមានរណៈក៏មាន ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ
 ៣ គឺ សង្ខារក្នុង ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ។ ប្រកបដោយទុក្ខ-
 វេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានការ-
 ម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្មណ៍ទាំង
 ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។

ចប់ ពិកម្ពុល្ហៈ ។

អភិធម្មបិដក វិវាដោ

[៦៧] ឯកវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តោ ។ ទុវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ អត្ថំ ហេតុ អត្ថំ
 ន ហេតុ ។ តិវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ អត្ថំ តុសលោ
 អត្ថំ អតុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។ ឯវំ
 ទសវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ ។ ឯកវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ
 ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ អត្ថំ សហោ-
 តុកោ អត្ថំ អហោតុកោ ។ តិវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ
 អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន សម្ព័-
 នកូដ្ឋោ ។ ឯកវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តោ ។ ទុវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ អត្ថំ ហេតុសម្ប-
 យុត្តោ អត្ថំ ហេតុវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ
 អត្ថំ វិចាកោ អត្ថំ វិចាកធម្មធម្មោ អត្ថំ លេវ វិចា-
 កធលវិចាកធម្មធម្មោ ។ បេ ។ ឯវំ ទសវិជេន សម្ព័ន្ធកូ-
 ដ្ឋោ ។ ឯកវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។
 ទុវិជេន សម្ព័ន្ធកូដ្ឋោ អត្ថំ ហេតុ លេវ សហោតុ-
 កោ ច អត្ថំ សហោតុកោ លេវ ន ច ហេតុ ។

អវិជ្ជាបិដក វិវាទ

(៦៧) សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ២ គឺសង្ខារក្ខន្ធ ជាហេតុក៏មាន មិន
មែនហេតុក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាកុសលក៏
មាន ជារកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមាន
ប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធ
ដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ២ គឺសង្ខារក្ខន្ធ មានហេតុ
ក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣ គឺសង្ខារក្ខន្ធប្រ-
កបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយ
អទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។
សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាស
ចាកហេតុក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាវិបាកក៏
មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនវិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌
មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
ឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
ចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុក៏មាន ។

ខន្ធវិរាដ្ឋ អភិធម្មភាជនីយំ

តិវិជេន សង្ខារត្ថុដ្ឋោ អត្ថំ ទុកាទិដ្ឋុចានាទិយោ អត្ថំ
អនុកាទិដ្ឋុចានាទិយោ អត្ថំ អនុកាទិដ្ឋុចានុកាទានិយោ
។ បេ ។ ឃី ទសវិជេន សង្ខារត្ថុដ្ឋោ ។ ឃតវិជេន
សង្ខារត្ថុដ្ឋោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន សង្ខារ-
ត្ថុដ្ឋោ អត្ថំ ហេតុ ទេវ ហេតុសម្បយុត្តោ ច អត្ថំ
ហេតុសម្បយុត្តោ ទេវ ម ច ហេតុ ។ តិវិជេន
សង្ខារត្ថុដ្ឋោ អត្ថំ សង្ខីលីដ្ឋសង្ខីលេសិកោ អត្ថំ
អសង្ខីលីដ្ឋសង្ខីលេសិកោ អត្ថំ អសង្ខីលីដ្ឋសង្ខីលេ-
សិកោ ។ បេ ។ ឃី ទសវិជេន សង្ខារត្ថុដ្ឋោ ។
ឃតវិជេន សង្ខារត្ថុដ្ឋោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន
សង្ខារត្ថុដ្ឋោ អត្ថំ ម ហេតុ សហេតុកោ អត្ថំ ម
ហេតុ អហេតុកោ ។ តិវិជេន សង្ខារត្ថុដ្ឋោ អត្ថំ
សវិតក្កសវិចារោ អត្ថំ អវិតក្កវិចារមត្តោ អត្ថំ អវិត-
ក្កវិចារោ ។ បេ ។ ឃី ទសវិជេន សង្ខារត្ថុដ្ឋោ ។

ខន្ធវិរាត្ត អភិធម្មណធិនីយ

សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន
 ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 តណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ក៏
 មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ
 មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ
 មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រ-
 កបដោយហេតុតែមិនមែនជាហេតុក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ
 សង្ខារក្ខន្ធ សៅហ្មងហើយទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅ
 ហ្មងហើយតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយទាំងមិន
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធមិនមែនហេតុតែប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ មានវិតក្កៈទាំងមាន
 វិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំង
 មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

អភិធម្មបិដក វិវដ្តោ

ឯកវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន
 សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ លោភិយោ អត្តំ លោកុត្តរោ ។
 តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ បីតិសហគតោ អត្តំ
 សុខសហគតោ អត្តំ ឧបេក្ខាសហគតោ ។ បេ ។
 ឃុំ ទសវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ។ ឯកវិជេន សង្ខារ-
 ក្ខត្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ
 កេនចិ វិញ្ញយេ អត្តំ កេនចិ ន វិញ្ញយេ ។
 តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ ទស្សនេន បហាតព្វោ
 អត្តំ ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្តំ នេវ ទស្សនេន ន
 ភាវនាយ បហាតព្វោ ។ បេ ។ ឃុំ ទសវិជេន សង្ខារ-
 ក្ខត្តោ ។ ឯកវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។
 ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ អាសវោ អត្តំ លោ
 អាសវោ ។ តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ ទស្សនេន
 បហាតព្វហេតុកោ អត្តំ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ
 អត្តំ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ
 ។ បេ ។ ឃុំ ទសវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ។ ឯក-
 វិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន
 សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ សាសវោ អត្តំ អនាសវោ ។

អភិធម្មបិដក វិវាដ

សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។

សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរ
ក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធកើតព្រមដោយបីតិ
ក៏មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយទេវេត្ថុក៏មាន ។ បេ ។

សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ
បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ
សង្ខារក្ខន្ធដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ដែលមិនគប្បីដឹង
ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារ-
ក្ខន្ធដែលគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មិនគួរ
លះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ
មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់
សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ
ជាអាសវៈក៏មាន មិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ
សង្ខារក្ខន្ធមានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយ
ការវិនាសក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយការ-
វិនាសក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ
មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ
មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធមានអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ។

ខន្ត្រីកង្កែ អភិធម្មភាជិនីយំ

តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ អាចយតាមិ អត្តំ អបច-
 យតាមិ អត្តំ នេវចយតាមិ នាបចយតាមិ ។ បេ ។
 ឃំ ទសវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ។ ឃកវិជេន សង្ខារក្ខ-
 ត្តោ ចិត្តសម្មយុត្តោ ។ ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ
 អាសវសម្មយុត្តោ អត្តំ អាសវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន
 សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ សេក្ខោ អត្តំ អសេក្ខោ អត្តំ
 នេវ សេក្ខោ នាសេក្ខោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន
 សង្ខារក្ខត្តោ ។ ឃកវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ចិត្តសម្ម-
 យុត្តោ ។ ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ អាសវេ ចេវ
 សាសវេ ច អត្តំ សាសវេ ចេវ នោ ច អាសវេ ។
 តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ បរិត្តោ អត្តំ មហក្កតោ
 អត្តំ អប្បហណោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន សង្ខារក្ខ-
 ត្តោ ។ ឃកវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ចិត្តសម្មយុត្តោ ។
 ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ អាសវេ ចេវ អាសវស-
 ម្មយុត្តោ ច អត្តំ អាសវសម្មយុត្តោ ចេវ នោ ច
 អាសវេ ។ តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្តំ បរិក្ការម្មណោ

ខន្ធវិរាដ្ឋ អភិធម្មភាជនីយ

សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ ដល់នូវការសន្សំក្នុងឡើងក៏
 មាន ដល់នូវការមិនសន្សំក្នុងឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំក្នុង
 ឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំក្នុងឡើងក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់
 សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារ-
 ក្ខន្ធប្រកបដោយ អាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ ជាវរបស់សេក្ខបគុលក៏មាន ជាវរបស់
 អសេក្ខបគុលក៏មាន មិនមែនជាវរបស់សេក្ខបគុល ទាំងមិនមែនជាវរបស់
 អសេក្ខបគុលក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។
 សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ ជាអាសវៈទាំងមានអាសវៈក៏
 មាន មានអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ
 ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ មានសភាពតូចតាចក៏មាន ដល់នូវសភាពធំធេងក៏មាន
 ប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកប
 ដោយអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ។
 សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ មានការមណ៍តូចតាចក៏មាន

អភិធម្មបំណែក វិភាគ

អត្ថំ មហាមគ្គតារាម្មណោ អត្ថំ អប្បមាណារាម្មណោ
 ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ។ ឃកវិជេន
 សង្ខារក្ខត្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ
 អត្ថំ អាសវវិប្បយុត្តសាសវោ អត្ថំ អាសវវិប្បយុត្តអ-
 នាសវោ ។ តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ ហិលោ អត្ថំ
 មជ្ឈិមោ អត្ថំ បណីតោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន សង្ខា-
 រក្ខត្តោ ។ ឃកវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។
 ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ សញ្ញាជនំ អត្ថំ លោ
 សញ្ញាជនំ ។ តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ មិច្ឆតនិ-
 យតោ អត្ថំ សម្មតនិយតោ អត្ថំ អនិយតោ ។ បេ ។
 ឃំ ទសវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ។ ឃកវិជេន សង្ខារក្ខ-
 ត្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ
 សញ្ញាជនិយោ អត្ថំ អសញ្ញាជនិយោ ។ តិវិជេន
 សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ មគ្គារម្មណោ អត្ថំ មគ្គហេតុកោ
 អត្ថំ មគ្គាចិបតិ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន សង្ខារក្ខ-
 ត្តោ ។ ឃកវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធីតាមាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបាន ក៏
 មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្នុងមាន
 ប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុងដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្នុងមាន
 ប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុងប្រាសចាកអាសវៈតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង អាសវៈ
 ក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនប្រកបដោយ អាសវៈក៏មាន ។ សង្ខារ-
 ក្នុងមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្នុងថោកទាបក៏មាន យ៉ាងកណ្តាលក៏មាន
 យ៉ាងខ្ពស់ក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុង ដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុង ជាសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនមែន
 សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្នុងមានសភាព
 ខុសនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពមិន
 ទៀងក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុង មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុង ដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្នុង ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏
 មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ
 ៣ គឺ សង្ខារក្នុងមានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មាន
 មគ្គជាអធិបតីក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្នុងមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 សង្ខារក្នុងមានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្នុងដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។

ខន្តវិកង្កេ អភិធម្មកដីយំ

ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ អត្ថំ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ
 ឧប្បន្នោ អត្ថំ អនុប្បន្នោ អត្ថំ ឧប្បាទី ។ បេ ។ ឃំ
 ទសវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ។ ឯកវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ
 ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ សញ្ញា-
 ជនញោ សញ្ញាជនិយោ ច សញ្ញាជនិយោ បេ លោ
 ច សញ្ញាជនំ ។ តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ អតីតោ
 អត្ថំ អនាគតោ អត្ថំ បច្ចុប្បន្នោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន
 សង្ខារក្ខត្តោ ។ ឯកវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ចិត្តសម្ប-
 យុត្តោ ។ ទុវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ សញ្ញាជនញោ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ច អត្ថំ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ
 បេ លោ ច សញ្ញាជនំ ។ តិវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ
 អតីតារម្មណោ អត្ថំ អនាគតារម្មណោ អត្ថំ បច្ចុប្ប-
 ន្នារម្មណោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ។
 ឯកវិជេន សង្ខារក្ខត្តោ ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន
 សង្ខារក្ខត្តោ អត្ថំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយោ

ខន្ត្រីកង្កំ អភិធម្មភាជនីយ

សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារ-
 ក្ខន្ធដែលកើតឡើងហើយក៏មាន ដែលមិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ដែល
 ប្រុងនឹងកើតឡើងក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាសញ្ញាជនៈ ទាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែ
 មិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ
 ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់
 សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារ-
 ក្ខន្ធជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣
 គឺ សង្ខារក្ខន្ធ មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏
 មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ
 ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារ-
 ក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារ-
 ក្ខន្ធ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន

អភិធម្មបំណែក វិភង្គោ

អត្ថំ សញ្ញាជនីប្បយុត្តអសញ្ញាជនីយោ ។ តិរិយេន
 សង្ខារក្ខន្ធា អត្ថំ អជ្ឈត្តោ អត្ថំ ពហិទ្ធា អត្ថំ អ-
 ជ្ឈត្តពហិទ្ធា ។ បេ ។ ឃំ ទសតិយេន សង្ខារក្ខន្ធា ។
 ឃតិរិយេន សង្ខារក្ខន្ធា ចិត្តសម្បយុត្តោ ។ ទុរិយេន
 សង្ខារក្ខន្ធា អត្ថំ កន្ធា អត្ថំ លោ កន្ធា ។ តិរិយេន
 សង្ខារក្ខន្ធា អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ
 អត្ថំ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណោ ។ បេ ។ ឃំ ទសតិយេន
 សង្ខារក្ខន្ធា ។

ឧបសម្ព័ន្ធកំ ។

[៧០] សត្តរិយេន សង្ខារក្ខន្ធា អត្ថំ កុសលោ
 អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ អត្ថំ កាមាវចរោ
 អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ
 ឃំ សត្តរិយេន សង្ខារក្ខន្ធា ។ អបរោចិ សត្តរិយេន
 សង្ខារក្ខន្ធា អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ
 អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណោ
 អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ
 អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ឃំ សត្តរិយេន សង្ខារក្ខន្ធា ។

អភ័ធម្មបិដក វិភង្គ

ប្រាសចាកសញោជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញោជនៈក៏មាន ។
 សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធខាងកងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន
 ទាំងខាងកងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាង
 នេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់សង្ខារក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្ត
 ដោយចិត្ត ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាគន្លះក៏មាន មិន
 មែនគន្លះក៏មាន ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារក្ខន្ធមានអារម្មណ៍
 ខាងកងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងកង
 ទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ រាតោវខ្សាញ់ ។

[៧០] សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៧ គឺ សង្ខារក្ខន្ធជាកុសលក៏មាន
 ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរ
 ក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្ទៈក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធមានប្រ-
 ការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៧ ដទៃទៀត គឺ សង្ខារ-
 ក្ខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងកងក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងកង ទាំងខាងក្រៅ
 ក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជា
 អបរិយាបន្ទៈក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ទរិកង្កេ អភំធម្មកាជីយំ

[៧០] ចតុត្ថិសតិវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ ចក្កសម្មស្ស័-
 ប្បវត្តយា សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថិ កុសលោ អត្ថិ អកុស-
 លោ អត្ថិ អព្យាកតោ សោតសម្មស្ស័ប្បវត្តយា ។ បេ ។
 យានសម្មស្ស័ប្បវត្តយា ។ បេ ។ ជីវ្ហាសម្មស្ស័ប្បវត្តយា
 ។ បេ ។ កាយសម្មស្ស័ប្បវត្តយា ។ បេ ។ មនោសម្ម-
 ស្ស័ប្បវត្តយា សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថិ កុសលោ អត្ថិ អកុ-
 សលោ អត្ថិ អព្យាកតោ ចក្កសម្មស្ស័ជា បេតនា
 ។ បេ ។ មនោសម្មស្ស័ជា បេតនា ឃិំ ចតុត្ថិសតិវិជេន
 សម្ព័រក្ខត្តោ ។ អបរោបិ ចតុត្ថិសតិវិជេន សម្ព័រក្ខត្តោ
 ចក្កសម្មស្ស័ប្បវត្តយា សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថិ សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ អត្ថិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តាម្មណោ អត្ថិ ពហិទ្ធារម្មណោ
 អត្ថិ អជ្ឈតពហិទ្ធារម្មណោ សោតសម្មស្ស័ប្បវត្តយា
 ។ បេ ។ យានសម្មស្ស័ប្បវត្តយា ។ បេ ។ ជីវ្ហាសម្មស្ស័-
 ប្បវត្តយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្ស័ប្បវត្តយា ។ បេ ។
 មនោសម្មស្ស័ប្បវត្តយា សម្ព័រក្ខត្តោ អត្ថិ អជ្ឈត្តាម្ម-
 ណោ អត្ថិ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថិ អជ្ឈតពហិទ្ធារម្មណោ

ខន្ធកែង អភិធម្មភាជនីយ

[៧១] សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ២២ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ ព្រោះចក្ខុសម្ព័ស្ស
 ជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន
 សង្ខារក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្ព័ស្ស
 ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះដីក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះកាយ-
 សម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏
 មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ចេតនាកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស
 ។ បេ ។ ចេតនា កើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២២
 យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ២២ ដទៃទៀត គឺ សង្ខារក្ខន្ធ
 ព្រោះចក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មាន
 អារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំង
 ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ
 ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្ព័ស្ស ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះដីក្ខុសម្ព័ស្ស
 ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះកាយសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
 មនោសម្ព័ស្ស ជាបច្ច័យ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ក៏មាន

អភិធម្មបំណែក វិរាដ្ឋោ

ចក្កសម្មស្សដា ចេតនា ។ បេ ។ មនោសម្មស្សដា
ចេតនា ឯវំ ចតុត្ថិសតិវិជេន សង្ខារក្ខន្ធា ។

[៧២] តិសវិជេន សង្ខារក្ខន្ធា ចក្កសម្មស្សប្ប-
ច្ចយា សង្ខារក្ខន្ធា អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ
អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតសម្ម-
ស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។
ជីវិតសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បច្ចយា
។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បច្ចយា សង្ខារក្ខន្ធា អត្ថំ
កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អ-
បរិយាបន្នោ ចក្កសម្មស្សដា ចេតនា ។ បេ ។ មនោ-
សម្មស្សដា ចេតនា ឯវំ តិសវិជេន សង្ខារក្ខន្ធា ។

[៧៣] ពហុវិជេន សង្ខារក្ខន្ធា ចក្កសម្មស្ស-
ប្បច្ចយា សង្ខារក្ខន្ធា អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុស-
លោ អត្ថំ អព្យាកតោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវច-
រោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតសម្ម-
ស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។
ជីវិតសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បច្ច-
យា ។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បច្ចយា សង្ខារក្ខន្ធា

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

ចេតនា កើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ចេតនា កើតអំពីមនោសម្ពុស្ស
សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧២] សង្ខារក្ខន្ធមានប្រការ ៣០ គឺ សង្ខារក្ខន្ធ ព្រោះចក្ខុ-
សម្ពុស្សជាបច្ច័យ ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏
មាន ជាអបិយាបន្ទៈក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្ពុស្សជាបច្ច័យ
។ បេ ។ ព្រោះឃានសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្ពុស្សជាបច្ច័យ
។ បេ ។ ព្រោះកាយសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ពុស្សជា
បច្ច័យ ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជា
អបិយាបន្ទៈក៏មាន ចេតនា កើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ចេតនា
កើតអំពីមនោសម្ពុស្ស សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការ ៣០ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧៣] សង្ខារក្ខន្ធ មានច្រើនប្រការ គឺ សង្ខារក្ខន្ធព្រោះចក្ខុ-
សម្ពុស្សជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យក្រីតក៏
មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបិ-
យាបន្ទៈក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
ឃានសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
ព្រោះកាយសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ពុស្ស ជាបច្ច័យ

ខន្ធវិរាដ្ឋេ អភិធម្មវាជេសីយំ

អត្ថំ តេតុសុខោ អត្ថំ អភិកុសុខោ អត្ថំ អប្បាកតតោ
អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ
អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ចក្កុសម្មស្សដា ចេតនា ។ បេ ។
មនោសម្មស្សដា ចេតនា ឃីវំ ពហុវិជេន សុត្តារក្ខន្ធ-
ន្នោ ។ អបរេថ ពហុវិជេន សុត្តារក្ខន្ធន្នោ ចក្កុសម្ម-
ស្សប្បច្ចយា សុត្តារក្ខន្ធន្នោ អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ
សម្មយុត្តោ អត្ថំ ទិក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ
អទិក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ
អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្ត-
ហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ
អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតសម្មស្សប្បច្ច-
យា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ ដីហិសម្ម-
ស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។
មនោសម្មស្សប្បច្ចយា សុត្តារក្ខន្ធន្នោ អត្ថំ អជ្ឈត្ត-
រម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា-
រម្មណោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូ-
ចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ ចក្កុសម្មស្សដា ចេតនា

ខន្ធកែត្ត អភិធម្មភាជនីយ

ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ជាកាមាវចរក៏
 មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្តៈក៏មាន ចេតនា
 កើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស ។ បេ ។ ចេតនា កើតអំពីមនោសម្ពុស្ស សង្ខារក្នុង
 មានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។ សង្ខារក្នុង មានច្រើនប្រការ ដទៃ
 ទៀត គឺ សង្ខារក្នុង ព្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ប្រកបដោយសុខវេទនា
 ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា
 ក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ
 ក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក៏មាន ជាកាមាវចរ
 ក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្តៈក៏មាន
 សង្ខារក្នុង ព្រោះសោតសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះឃានសម្ពុស្ស
 ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះកាយ-
 សម្ពុស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ពុស្សជាបច្ច័យ មានអារម្មណ៍
 ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាង
 ក្នុង ទាំងខាងក្រៅក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជា
 អរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្តៈក៏មាន ចេតនា កើតអំពីចក្ខុសម្ពុស្ស

អភិធម្មបិដក វិភង្គោ

។ បេ ។ មនោសម្មស្សជា ចេតនា ឯវំ ពាក្យវិជេន
សង្ខារក្ខន្ធា ។

អយំ វុច្ចតិ សង្ខារក្ខន្ធា ។

តត្ថ កកមោ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។

(៧៤) ឯកវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ធម្មសម្ម-
យុត្តោ ។ ទុវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថិ សហេតុកោ
អត្ថិ អហេតុកោ ។ តវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថិ កុ-
សលោ អត្ថិ អកុសលោ អត្ថិ អព្យាកតោ ។ ចតុត្ថិ-
ជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថិ កាមាវចរោ អត្ថិ រូចាវចរោ
អត្ថិ អរូចាវចរោ អត្ថិ អបរិយាមន្តោ ។ បញ្ចវិជេន
វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថិ សុខិទ្រ្តិយសម្មយុត្តោ អត្ថិ ទុក្ខិ-
ទ្រ្តិយសម្មយុត្តោ អត្ថិ សោមនស្សិទ្រ្តិយសម្មយុត្តោ
អត្ថិ ទោមនស្សិទ្រ្តិយសម្មយុត្តោ អត្ថិ ឧបេក្ខិទ្រ្តិយ-
សម្មយុត្តោ ។ ធាតុជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ចក្ខុវិញ្ញា-
ណំ សោតវិញ្ញាណំ យានវិញ្ញាណំ ឯហវិញ្ញាណំ
កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ ឯវំ ធាតុជេន វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធា ។ សត្តវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ចក្ខុវិញ្ញាណំ
។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ ឯវំ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិញ្ញាណ

ៗ បេ ៗ ចេតនា កើតអំពីមនោសម្ពុស្ស សង្ខារក្នុង មានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង ។

នេះហៅថា សង្ខារក្នុង ។

បណ្តាខន្ធទាំង ៥ នោះ វិញ្ញាណក្នុង តើដូចម្តេច ។

(៧៤) វិញ្ញាណក្នុង មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្នុងដ៏ សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្នុង មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្នុង មានហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្នុង មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្នុង ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏ មាន ។ វិញ្ញាណក្នុង មានប្រការ ៤ គឺ វិញ្ញាណក្នុង ជាកាមាវចរក៏ មាន ជាវុប្បាវចរក៏មាន ជាអវុប្បាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្នុង មានប្រការ ៥ គឺ វិញ្ញាណក្នុង ប្រកបដោយសុខិន្រ្ទិយ ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខិន្រ្ទិយក៏មាន ប្រកបដោយសោមនស្សិន្រ្ទិយក៏ មាន ប្រកបដោយទោមនស្សិន្រ្ទិយក៏មាន ប្រកបដោយទបេក្ខិន្រ្ទិយក៏ មាន ។ វិញ្ញាណក្នុង មានប្រការ ៦ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ រសាត្រវិញ្ញាណ យានវិញ្ញាណ ជីវវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្នុង មានប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្នុង មានប្រការ ៧ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណ ធាតុ ។

ខន្តវិរោធន៍ អភិធម្មករធីតិយំ

ឃឹ ឥសវរិយោ ន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។ អដ្ឋវិយោ ន វិញ្ញាណ-
 ក្ខត្តោ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ
 អត្ថំ សុខសហគតំ អត្ថំ ទុក្ខសហគតំ មនោធាតុ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ឃឹ អដ្ឋវិយោ ន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។
 នវិយោ ន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ កាយ-
 វិញ្ញាណំ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ អត្ថំ កុស-
 លា អត្ថំ អកុសលា អត្ថំ អព្យាកតា ឃឹ នវិយោ ន
 វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។ ទសវិយោ ន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ចក្ខុ-
 វិញ្ញាណំ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ អត្ថំ សុខសហគតំ
 អត្ថំ ទុក្ខសហគតំ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ
 អត្ថំ កុសលា អត្ថំ អកុសលា អត្ថំ អព្យាកតា
 ឃឹ ទសវិយោ ន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។

[៧៥] ឃឹវិយោ ន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ជស្សសម្មយុ-
 ត្តោ ។ ទុវិយោ ន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្ថំ សហេតុកោ អត្ថំ
 អហេតុកោ ។ តិវិយោ ន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្ថំ សុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ

ខន្ធវិញ្ញាណ អភិធម្មរាជនីយ

វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មាន
 ប្រការ ៨ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ កើតព្រមដោយ
 សុខក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ
 ៩ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណ-
 ធាតុ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធ មានប្រការ ៩ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ គឺ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ កើតព្រមដោយសុខក៏មាន កើត
 ព្រមដោយទុក្ខក៏មាន មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាកុសលក៏មាន
 ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០
 យ៉ាងនេះឯង ។

(៧៥) វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ

ដ៏សម្បយុត្ត ដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

អត្ថំ វិចារណា អត្ថំ វិចារកតធម្មធម្មោ អត្ថំ លេវ វិចារ-
 កតធម្មធម្មោ អត្ថំ ឱចានិទ្ធុនាណនិយោ អត្ថំ
 អនុចានិទ្ធុនាណនិយោ អត្ថំ អនុចានិទ្ធុនាណនិយោ
 អត្ថំ សន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកោ អត្ថំ អសន្តិលីដ្ឋសន្តិ-
 លេសិកោ អត្ថំ អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកោ អត្ថំ
 សវិតក្កសវិចារោ អត្ថំ អវិតក្កវិចារមត្តោ អត្ថំ អវិត-
 ក្កវិចារោ អត្ថំ បីតិសហគតោ អត្ថំ សុខសហគតោ
 អត្ថំ ឱបេត្តាសហគតោ អត្ថំ ទស្សនេន បហាតព្វោ
 អត្ថំ ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ លេវ ទស្សនេន ន
 ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ ទស្សនេន បហាតព្វ-
 ហេតុកោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ
 លេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ
 អត្ថំ អាចយេកាមិ អត្ថំ អបចយេកាមិ អត្ថំ លេវ ចយ-
 កាមិ ឆាបចយេកាមិ អត្ថំ សេត្តោ អត្ថំ អសេត្តោ

អភិធម្មបិណ វិភង្គ

ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនវិបាកទាំងមិន
 មែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន មិន
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហា ជាដើមកាន់យកហើយ តែជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហា
 ជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន សៅ-
 ហ្មឺនហើយ ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺនក៏មាន សៅហ្មឺនហើយ តែ
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មឺនក៏មាន សៅហ្មឺនហើយ ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មឺនក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 វិចារក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំងមិន
 មានវិចារក៏មាន កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន
 កើតព្រមដោយឧបេក្ខាក៏មាន គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយ
 ការវិនាក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន
 មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយការវិនា
 មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា
 ក៏មាន ដល់នូវការសន្សំកុំពូនឡើងក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំកុំពូនឡើង
 ក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំកុំពូនឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំកុំ
 ពូនឡើងក៏មាន ជាវបស្សសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជាវបស្សសេក្ខបុគ្គលក៏មាន

ខន្ធវិវត្ត អភិធម្មភាគទីបី

អត្ថំ យេ សេត្តោ នាសេត្តោ អត្ថំ បរិត្តោ អត្ថំ
 មហានុតោ អត្ថំ អប្បមាលោ អត្ថំ បរិត្តារម្មណោ អត្ថំ
 មហានុតារម្មណោ អត្ថំ អប្បមាលារម្មណោ អត្ថំ ហិលោ
 អត្ថំ មជ្ឈិមោ អត្ថំ បណីតោ អត្ថំ មិច្ឆត្តនិយតោ អត្ថំ
 សម្មត្តនិយតោ អត្ថំ អនិយតោ អត្ថំ មត្តារម្មណោ អត្ថំ
 មត្តហេតុកោ អត្ថំ មត្តាធិបតិ អត្ថំ ឧប្បន្នោ អត្ថំ
 អនុប្បន្នោ អត្ថំ ឧប្បន្នំ អត្ថំ អតិតោ អត្ថំ អនាគតោ
 អត្ថំ បច្ចុប្បន្នោ អត្ថំ អតិតារម្មណោ អត្ថំ អនាគ-
 តារម្មណោ អត្ថំ បច្ចុប្បន្នារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈិតោ អត្ថំ
 ពហិតោ អត្ថំ អជ្ឈិតពហិតោ អត្ថំ អជ្ឈិតារម្មណោ
 អត្ថំ ពហិតារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈិតពហិតារម្មណោ
 ។ បេ ។ ឃី ទសវិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។

[៧៦] ឃីកវិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ដស្សសម្ម-
 យុត្តោ ។ ទុវិទេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ ហេតុសម្ម-
 យុត្តោ អត្ថំ ហេតុវិប្បយុត្តោ អត្ថំ ន ហេតុ សហេ-
 តុកោ អត្ថំ ន ហេតុ អហេតុកោ អត្ថំ លោកិ-
 យោ អត្ថំ លោកុត្តរោ អត្ថំ កេនចិ វិញ្ញាយោ

ខន្ធវិញ្ញាណ អភិធម្មភាពនីមួយៗ

មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន
 មានសភាពតូចតាចក៏មាន ដល់នូវសភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏
 មាន មានអារម្មណ៍តូចតាចក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន ថោកទាបក៏មាន កណ្តាលក៏មាន
 ទុក្ខក៏មាន មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀង
 ក៏មាន មានសភាពមិនទៀងក៏មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មាន
 មគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតី ក៏មាន កើតឡើងហើយក៏មាន
 មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រងនឹងកើតឡើងក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជា
 អនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ជាខាងក្នុងក៏មាន
 ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្នុង
 ក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាង
 ក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

(៧៦) វិញ្ញាណក្ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធដ៏សម្ប-
 យុត្តដោយដស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធមានប្រការ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធប្រកបដោយ
 ហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 ហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក៏មាន ជាលោកិយ
 ក៏មាន ជាលោកុត្តរក៏មាន ដែលតប្បវិធីដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន

អភិធម្មប្រដិកោ វិកតោ

អត្ថំ តេនចិ ន វិញ្ញាយោ អត្ថំ សាសវោ អត្ថំ អនា-
សវោ អត្ថំ អាសវសម្មយុត្តោ អត្ថំ អាសវវិប្បយុត្តោ
អត្ថំ អាសវវិប្បយុត្តសាសវោ អត្ថំ អាសវវិប្បយុត្តអនា-
សវោ អត្ថំ សញ្ញោជនិយោ អត្ថំ អសញ្ញោជនិយោ អត្ថំ
សញ្ញោជនសម្មយុត្តោ អត្ថំ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ អត្ថំ
សញ្ញោជនវិប្បយុត្តសញ្ញោជនិយោ អត្ថំ សញ្ញោជន-
វិប្បយុត្តអសញ្ញោជនិយោ អត្ថំ កន្ធនិយោ អត្ថំ អកន្ធនិ-
យោ អត្ថំ កន្ធសម្មយុត្តោ អត្ថំ កន្ធវិប្បយុត្តោ អត្ថំ
កន្ធវិប្បយុត្តកន្ធនិយោ អត្ថំ កន្ធវិប្បយុត្តអកន្ធនិយោ
អត្ថំ ឌីយនិយោ អត្ថំ អនោយនិយោ អត្ថំ ឌីយសម្ម-
យុត្តោ អត្ថំ ឌីយវិប្បយុត្តោ អត្ថំ ឌីយវិប្បយុត្តឌីយនិ-
យោ អត្ថំ ឌីយវិប្បយុត្តអនោយនិយោ អត្ថំ យោកនិ-
យោ អត្ថំ អយោកនិយោ អត្ថំ យោកសម្មយុត្តោ អត្ថំ
យោកវិប្បយុត្តោ អត្ថំ យោកវិប្បយុត្តយោកនិយោ

អភ័ព្វបូជិត វិក្ក

ដែលមិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនអាសវៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ដែលគន្លុះគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ដែលគន្លុះមិនគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ប្រកបដោយគន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះ តែជាសភាពដែលគន្លុះគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះ ទាំងជាសភាពដែលគន្លុះមិនគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ដែលឧយៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលឧយៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រកបដោយឧយៈក៏មាន ប្រាសចាកឧយៈក៏មាន ប្រាសចាកឧយៈ តែជាសភាពដែលឧយៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាសចាកឧយៈទាំងជាសភាពដែលឧយៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រកបដោយយោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈ តែជាសភាពដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន

ខន្តវិក្កេ អភិធម្មភាជនីយំ

អត្ថំ យោគវិប្បយុត្តអយោគនិយោ អត្ថំ និវេណិយោ

អត្ថំ អនិវេណិយោ អត្ថំ និវេណាសសម្បយុត្តោ អត្ថំ

និវេណាវិប្បយុត្តោ អត្ថំ និវេណាវិប្បយុត្តនិវេណិយោ

អត្ថំ និវេណាវិប្បយុត្តអនិវេណិយោ អត្ថំ បរាមដ្ឋោ

អត្ថំ អបរាមដ្ឋោ អត្ថំ បរាមាសសម្បយុត្តោ អត្ថំ

បរាមាសវិប្បយុត្តោ អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋោ

អត្ថំ បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមដ្ឋោ អត្ថំ ឧទាទិដ្ឋោ

អត្ថំ អនុទាទិដ្ឋោ អត្ថំ ឧទាទានិយោ អត្ថំ អនុទា-

ទានិយោ អត្ថំ ឧទាទានសម្បយុត្តោ អត្ថំ ឧទា-

ទានវិប្បយុត្តោ អត្ថំ ឧទាទានវិប្បយុត្តឧទាទានិយោ

អត្ថំ ឧទាទានវិប្បយុត្តអនុទាទានិយោ អត្ថំ សង្កិ-

លេសិកោ អត្ថំ អសង្កិលេសិកោ អត្ថំ សង្កិលដ្ឋោ

អត្ថំ អសង្កិលដ្ឋោ អត្ថំ កិលេសសម្បយុត្តោ អត្ថំ

កិលេសវិប្បយុត្តោ អត្ថំ កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិ-

លេសិកោ អត្ថំ កិលេសវិប្បយុត្តអសង្កិលេសិកោ

ខន្ធវិរាត្ត អភិធម្មរាជនិយម

ប្រាសចាកយោគៈ ទាំងជាសភាពដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន
 ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ប្រ-
 កបដោយនីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំងមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ដែលបរាមាសៈស្តូបអង្គ្រៃលក៏មាន ដែលប-
 រាមាសៈមិនស្តូបអង្គ្រៃលក៏មាន ប្រកបដោយបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាក
 បរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈតែជាសភាពដែលបរាមាសៈស្តូប
 អង្គ្រៃលក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈ ទាំងជាសភាពដែលបរាមាសៈមិន
 ស្តូបអង្គ្រៃលក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់
 យកហើយក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហា ជាដើមកាន់
 យកហើយក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុបាទានក៏មាន ប្រកបដោយទុបាទានក៏មាន ប្រាសចាកទុបាទានក៏មាន
 ប្រាសចាកទុបាទានតែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ប្រាកចាកទុបា-
 ទានទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន សៅហ្មងហើយក៏មាន មិនសៅ-
 ហ្មងហើយក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាកសេចក្តី
 សៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន

អវិជ្ជមុំដំកេ វិរដ្ឋោ

អត្ថំ ទស្សនេន បហាតព្វោ អត្ថំ ន ទស្សនេន
 បហាតព្វោ អត្ថំ ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ ន
 ភាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ ទស្សនេន បហាតព្វហេ-
 តុកោ អត្ថំ ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ
 ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ ន ភាវនាយ
 បហាតព្វហេតុកោ អត្ថំ សវិតកោ អត្ថំ អវិតកោ
 អត្ថំ សវិចារោ អត្ថំ អវិចារោ អត្ថំ សប្បវិតកោ អត្ថំ
 អប្បវិតកោ អត្ថំ ប័តិសហគតោ អត្ថំ ន ប័តិសហ-
 គតោ អត្ថំ សុខសហគតោ អត្ថំ ន សុខសហគតោ
 អត្ថំ ឧបេក្ខាសហគតោ អត្ថំ ន ឧបេក្ខាសហគតោ
 អត្ថំ កោមាវចោ អត្ថំ ន កោមាវចោ អត្ថំ រូចា-
 វចោ អត្ថំ ន រូចាវចោ អត្ថំ អរូចាវចោ អត្ថំ ន
 អរូចាវចោ អត្ថំ បរិយាបន្នោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ អត្ថំ
 ធិយ្យធិកោ អត្ថំ អធិយ្យធិកោ អត្ថំ ធិយតោ អត្ថំ
 អធិយតោ អត្ថំ សទុត្តោ អត្ថំ អនុត្តោ អត្ថំ សរណោ
 អត្ថំ អរណោ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ កុស-
 លោ អត្ថំ អគុសលោ អត្ថំ អព្យាគតោ ។ បេ ។ ឃី
 ទសវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។

អភ័ធម្មប័ណ្ណ វិវត្ត

គួរលះដោយទស្សៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សៈក៏មាន គួរលះដោយ
 ការវិនាសក៏មាន មិនគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយទ-
 ស្សៈក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សៈក៏មាន មានហេតុគួរលះ
 ដោយការវិនាសក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ
 ក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន
 កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន មិនកើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយ
 សុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយឧបេក្ខាភ័ក៏មាន
 មិនកើតព្រមដោយឧបេក្ខាភ័ក៏មាន ជាការវិចារក៏មាន មិនមែនការវិចារក៏
 មាន ជារូបវិចារក៏មាន មិនមែនរូបវិចារក៏មាន ជាអរូបវិចារក៏មាន មិន
 មែនអរូបវិចារក៏មាន ជាបរិយាបន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ជា
 និយ្យានិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ជានិយតៈក៏មាន ជាអនិយតៈ
 ក៏មាន ជាឧត្តរៈក៏មាន ជាអនុត្តរៈក៏មាន ប្រកបដោយរណៈក៏មាន ជា
 អរណៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធជាកុសល
 ក៏មាន ជាកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ខន្ធវិញ្ញាណ អភិធម្មភាពដ៏ធំ

[៧៧] ឯកវិដេន វិញ្ញាណត្វត្វោ ជស្សសម្ប-
 យុត្តោ ។ ធុរិដេន វិញ្ញាណត្វត្វោ អត្ថិ សរណោ អត្ថិ
 អរណោ ។ តិវិដេន វិញ្ញាណត្វត្វោ អត្ថិ សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តោ អត្ថិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 ។ បេ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថិ ពហិទ្ធារម្មណោ
 អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណោ ។ បេ ។ ឯវិ ធសវិដេន
 វិញ្ញាណត្វត្វោ ។

កម្មវិញ្ញាណ ។

[៧៨] ឯកវិដេន វិញ្ញាណត្វត្វោ ជស្សសម្ប-
 យុត្តោ ។ ធុរិដេន វិញ្ញាណត្វត្វោ អត្ថិ សហេតុកោ
 អត្ថិ អហេតុកោ ។ តិវិដេន វិញ្ញាណត្វត្វោ អត្ថិ
 កុសលោ អត្ថិ អកុសលោ អត្ថិ អព្យាគតោ ។ បេ ។
 ឯវិ ធសវិដេន វិញ្ញាណត្វត្វោ ។ ឯកវិដេន វិញ្ញា-
 ណត្វត្វោ ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ធុរិដេន វិញ្ញាណត្វត្វោ
 អត្ថិ សរណោ អត្ថិ អរណោ ។ តិវិដេន វិញ្ញា-
 ណត្វត្វោ អត្ថិ កុសលោ អត្ថិ អកុសលោ អត្ថិ
 អព្យាគតោ ។ បេ ។ ឯវិ ធសវិដេន វិញ្ញាណត្វត្វោ ។

ខ្មែរវិញ្ញាណក្ខន្ធ អភិធម្មាជនីយ

(៧៧) វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធដ៏
 សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធប្រកប
 ដោយរណៈក៏មាន ជាអរណៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣
 គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏
 មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាង
 ក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំង
 ខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 ចប់ ទុកមូលៈ ។

(៧៨) វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធដ៏
 សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ
 ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត
 ក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកប
 ដោយរណៈក៏មាន ជាអរណៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣
 គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត
 ក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

អរិយធម៌បំណែក វិញ្ញាណ

ឯកវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។
 ទុវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្តិ សហេតុតោ អត្តិ
 អហេតុតោ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្តិ សុខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្តិ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ អត្តិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តោ ។ បេ ។ អត្តិ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្តិ ពហំទ្ធារម្ម-
 ណោ អត្តិ អជ្ឈត្តពហំទ្ធារម្មណោ ។ បេ ។ ឃី ទស-
 វិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។ ឯកវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ
 ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទុវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្តិ
 សរណោ អត្តិ អរណោ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ
 អត្តិ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្តិ ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្តិ អទុក្ខមសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្តិ អជ្ឈត្តារម្មណោ
 អត្តិ ពហំទ្ធារម្មណោ អត្តិ អជ្ឈត្តពហំទ្ធារម្មណោ
 ។ បេ ។ ឃី ទសវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។

តិកម្មលកំ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានហេតុក៏
 មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញា -
 ណក្ខន្ធ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏
 មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាង
 ក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធដ៏សម្បយុត្តដោយ
 ផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធប្រកបដោយរណៈ
 ក៏មាន ជាអរណៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណ -
 ក្ខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុង ក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏
 មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ឥតមូលកៈ ។

វចនាសម្ព័ន្ធ អភិធម្មកាជីវិយ

(៧៧) ឯកវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ដស្សសម្ម-
 យុត្តោ ។ ទុវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្ថិ សហេតុកោ
 អត្ថិ អហេតុកោ ។ តិវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្ថិ
 កុសលោ អត្ថិ អកុសលោ អត្ថិ អព្យាកតោ ។ បេ ។
 ឯវិ ទសវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ។ ឯកវិដេន វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធនោ ដស្សសម្មយុត្តោ ។ ទុវិដេន វិញ្ញាណក្ខ-
 ន្ធនោ អត្ថិ ហេតុសម្មយុត្តោ អត្ថិ ហេតុវិប្បយុត្តោ ។
 តិវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្ថិ សុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ អត្ថិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថិ
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ ឯវិ
 ទសវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ។ ឯកវិដេន វិញ្ញាណក្ខ-
 ន្ធនោ ដស្សសម្មយុត្តោ ។ ទុវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្ថិ
 ន ហេតុ សហេតុកោ អត្ថិ ន ហេតុ អហេតុកោ ។
 តិវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្ថិ វិចារកោ អត្ថិ វិចារកធម្ម-
 ដន្ធនោ អត្ថិ នេវ វិចារកធម្មដន្ធនោ ។ បេ ។ ឯវិ
 ទសវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ។ ឯកវិដេន វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធនោ ដស្សសម្មយុត្តោ ។ ទុវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ

ខន្ធវិញ្ញាណ អភិធម្មភាពនីយ

(៧៧) វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន
 ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ ថេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះ
 ឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកប
 ផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយ
 ហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ ថេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ
 ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មិនមានហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជា
 វិបាកទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ ថេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ

អភិធម្មបិដក វិវាដ្ឋាន

អត្ថំ លោកិយេន អត្ថំ លោកុត្តរេន ។ តិវិជេន វិញ្ញា-
 ណាត្តន្ទោ អត្ថំ ឧទានិទ្ធព្វានានិយោ អត្ថំ អនុទានិទ្ធព្វ-
 ទានានិយោ អត្ថំ អនុទានិទ្ធព្វានុទានានិយោ ។ បេ ។
 ឃវំ ទសវិជេន វិញ្ញាណាត្តន្ទោ ។ ឃកវិជេន វិញ្ញាណា-
 ត្តន្ទោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទុវិជេន វិញ្ញាណាត្តន្ទោ
 អត្ថំ កេនចិ វិញ្ញាយ្យោ អត្ថំ កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យោ ។
 តិវិជេន វិញ្ញាណាត្តន្ទោ អត្ថំ សង្កិល្លជ្ជសង្កិលេសិកោ
 អត្ថំ អសង្កិល្លជ្ជសង្កិលេសិកោ អត្ថំ អសង្កិល្លជ្ជា-
 សង្កិលេសិកោ ។ បេ ។ ឃវំ ទសវិជេន វិញ្ញាណាត្ត-
 ន្ទោ ។ ឃកវិជេន វិញ្ញាណាត្តន្ទោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។
 ទុវិជេន វិញ្ញាណាត្តន្ទោ អត្ថំ សាសវេ អត្ថំ អនាស-
 វេ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណាត្តន្ទោ អត្ថំ សវិតក្កសវិចារោ

អភិធម្មបំណិក វិញ្ញាណ

វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធដែលប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហា ជា
ដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទានក៏មាន ដែលមិន
មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ តែជា
ប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទានក៏មាន ដែលមិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស
មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទានក៏
មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយផស្សៈ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណ
ណាមួយក៏មាន មិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ។ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធដែលសៅហ្មងហើយ ទាំងគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន សៅហ្មងហើយ តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏
មាន មិនសៅហ្មងហើយ ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រ-
ការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន
មិនមានអាសវៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន

ខន្ទវិក្កេ អភិធម្មកាណិយំ

អត្ថំ អវិភក្កាវិចារមត្តោ អត្ថំ អវិភក្កាវិចារោ ។ បេ ។
 ឃវំ ទសវិទេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។ ឃកវិទេន វិញ្ញាណ-
 ក្ខត្តោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទវិទេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ
 អត្ថំ អាសវសម្មយុត្តោ អត្ថំ អាសវិប្បយុត្តោ ។
 តវិទេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្ថំ បិភសហគតោ អត្ថំ
 សុខសហគតោ អត្ថំ ឧបេក្កាសហគតោ ។ បេ ។
 ឃវំ ទសវិទេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។ ឃកវិទេន វិញ្ញា-
 ណក្ខត្តោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទវិទេន វិញ្ញាណក្ខ-
 ត្តោ អត្ថំ អាសវិប្បយុត្តសាសវោ អត្ថំ អាសវិប្ប-
 យុត្តអនាសវោ ។ តវិទេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្ថំ ទស្ស-
 នេន បហាតព្វោ អត្ថំ កាវនាយ បហាតព្វោ អត្ថំ
 នេវ ទស្សនេន ន កាវនាយ បហាតព្វោ ។ បេ ។ ឃវំ
 ទសវិទេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។ ឃកវិទេន វិញ្ញាណក្ខ-
 ត្តោ ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ទវិទេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្ថំ
 សញ្ញាជនិយោ អត្ថំ អសញ្ញាជនិយោ ។ តវិទេន
 វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្ថំ ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ

ខន្ធវិក្កង អភិធម្មពាជនីយ

មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ
 ក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយ
 ផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយ
 អាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ
 ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ កើតព្រមដោយបីភក៏មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏
 មាន កើតព្រមដោយឧបេកា ក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រ-
 ការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន
 ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មាន
 ប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះ
 ដោយការវិនាសក៏មាន គួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាស
 ក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
 ជនៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន

អភិធម្មបិដកេ វិវត្តោ

អត្ថំ ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ អត្ថំ លេវ ទស្ស-
 លេន ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកោ ។ បេ ។ ឃំ
 ទសវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ ឃកវិដេន វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធា ធស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិដេន វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា អត្ថំ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ អត្ថំ សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តោ ។ តិវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ អា-
 ចយតាមិ អត្ថំ អបចយតាមិ អត្ថំ លេវ ចយតាមិ
 ធាបចយតាមិ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិដេន វិញ្ញាណក្ខ-
 ន្ធា ។ ឃកវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ធស្សសម្បយុ-
 ត្តោ ។ ទុវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តសញ្ញាជនិយោ អត្ថំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសស-
 ញ្ញាជនិយោ ។ តិវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ សេ-
 ត្តោ អត្ថំ អសេត្តោ អត្ថំ លេវ សេត្តោ ធាសេត្តោ
 ។ បេ ។ ឃំ ទសវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ ឃកវិ-
 ដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ធស្សសម្បយុត្តោ ។ ទុវិដេន
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ កន្ធនិយោ អត្ថំ អកន្ធនិយោ ។

អភិធម្មបិដក វិវាដ

មានហេតុគួរលះដោយការវិនាសមាន មានហេតុមិនគួរលះដោយផស្សៈ
 ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាសមាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ
 ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដល់នូវការសន្យុកតូន
 ឡើងក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្យុកតូនឡើងក៏មាន ដល់នូវការសន្យុកតូន
 ឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យុកតូនឡើងក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ
 បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២
 គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏
 មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជារបស់សេក្ខ-
 បុគ្គលក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល
 ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រ-
 ការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 ដែលគន្លះគប្បីដោតក្រងក៏មាន ដែលគន្លះមិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន ។

វត្តវិរាដ្ឋ អភិធម្មភាជនីយ៍

តិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្តិ បរិភោ អត្តិ មហាក្កតោ
 អត្តិ អប្បមាលោក ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធនោ ។ ឃកវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ជស្ស-
 សម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្តិ កន្ត-
 សម្បយុត្តោ អត្តិ កន្តវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធនោ អត្តិ បរិភោម្ពលោក អត្តិ មហាក្កតាម្ពលោក
 អត្តិ អប្បមាលោក ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន
 វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ។ ឃកវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ជស្ស-
 សម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្តិ កន្ត-
 វិប្បយុត្តកន្តនិយោ អត្តិ កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយោ ។
 តិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្តិ ហិរោ អត្តិ មជ្ឈិមោ អត្តិ
 បណីតោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ។
 ឃកវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ជស្សសម្បយុត្តោ ។
 ទុវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្តិ ឌីយនិយោ អត្តិ
 អនោយនិយោ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ អត្តិ មិច្ឆត្ត-
 និយោតោ អត្តិ សម្មត្តនិយោតោ អត្តិ អនិយោតោ ។ បេ ។

ខន្ធវិញ្ញាណ អភិធម្មភាជនីយ

វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណខ្លួន មានសភាពតូចឆ្មារក៏មាន
 ដល់នូវសភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ខ្លួន មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការមួយ
 បានដល់វិញ្ញាណខ្លួន ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការ
 ២ គឺ វិញ្ញាណខ្លួន ប្រកបដោយគន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះក៏មាន ។
 វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណខ្លួន មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារក៏
 មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិន
 បានក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វិញ្ញាណខ្លួនមានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណខ្លួន ប្រកបដោយផស្សៈ ។
 វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណខ្លួន ដែលប្រាសចាកគន្លុះ តែ
 គន្លុះគប្បីដោតក្រងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះ ទាំងគន្លុះមិនគប្បីដោតក្រងក៏
 មាន ។ វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណខ្លួន ថោកទាបក៏មាន
 កណ្តាលក៏មាន ឡើយក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការ ១០
 យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណខ្លួន
 ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណខ្លួន
 ដែលឧយៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ឧយៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។
 វិញ្ញាណខ្លួន មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណខ្លួន មានសភាពខុសមិន
 ទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវមិនទៀងក៏មាន មិនទៀងក៏មាន ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ វិវត្តោ

ឃុំ ទសវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ ឃុំ កវិជេន វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ធុរិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 អត្ថំ ធុយសម្មយុត្តោ អត្ថំ ធុយវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ មត្តាវម្មណោ អត្ថំ មត្តហេតុកោ
 អត្ថំ មត្តាធិបតិ ។ បេ ។ ឃុំ ទសវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 ក្ខន្ធា ។ ឃុំ កវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ធម្មសម្មយុត្តោ ។
 ធុរិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ ធុយវិប្បយុត្តោ ធុយនិយោ
 អត្ថំ ធុយវិប្បយុត្តោអនោយនិយោ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា អត្ថំ ធុប្បដ្ឋោ អត្ថំ អនុប្បដ្ឋោ អត្ថំ ធុប្បដ្ឋិ
 ។ បេ ។ ឃុំ ទសវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ ឃុំ កវិជេន
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា ធម្មសម្មយុត្តោ ។ ធុរិជេន វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធា អត្ថំ យោគនិយោ អត្ថំ អយោគនិយោ ។
 តិវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ អតីតោ អត្ថំ អនាគតោ
 អត្ថំ បច្ចុប្បដ្ឋោ ។ បេ ។ ឃុំ ទសវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 ក្ខន្ធា ។ ឃុំ កវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ធម្មសម្មយុត្តោ ។
 ធុរិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ យោគសម្មយុត្តោ

អភិធម្មបិដក វិវាទ

វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ
មួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មាន
ប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយឧយៈក៏មាន ប្រាសចាកឧយៈក៏
មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានមគ្គជាអារម្មណ៍
ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បាន
ដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ
វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រាសចាកឧយៈ តែឧយៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាស
ចាកឧយៈ ទាំងឧយៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធមានប្រ-
ការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធកើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើងហើយ
ក៏មាន ប្រុងនឹងកើតឡើងក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០
យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធប្រកប
ដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធមានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធដែលយោគៈ
គប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន យោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ។ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជា
បច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធប្រកបដោយផស្សៈ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយយោគៈក៏មាន

ទន្ធវិកង្កែ អភិធម្មភាជីយំ

អត្ថំ យោគវិប្បយុត្តោ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ
អត្ថំ អត្ថតារម្មណោ អត្ថំ អនាគតារម្មណោ អត្ថំ
បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន វិញ្ញា-
ណក្ខត្តោ ។ ឃកវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ជស្សស-
ម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្ថំ យោគ-
វិប្បយុត្តយោគនិយោ អត្ថំ យោគវិប្បយុត្តអយោគនិ-
យោ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្ថំ អជ្ឈត្តោ អត្ថំ
តហិទ្ធា អត្ថំ អជ្ឈត្តតហិទ្ធា ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន
វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។ ឃកវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ ជស្ស-
សម្បយុត្តោ ។ ទុវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្ថំ ជីវ-
ណិយោ អត្ថំ អជីវណិយោ ។ តិវិជេន វិញ្ញាណ-
ក្ខត្តោ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ តហិទ្ធារម្មណោ
អត្ថំ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ ។ បេ ។ ឃំ ទសវិជេន
វិញ្ញាណក្ខត្តោ ។

ឧបាសម្ព័ន្ធកំ ។

[៨០] សត្តវិជេន វិញ្ញាណក្ខត្តោ អត្ថំ កុសលោ
អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ អត្ថំ កោមាវចោ

ខន្ធវិញ្ញាណ អភិធម្មភាពនិយម

ប្រាសចាកយោគៈក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធប្រកបដោយផស្សៈ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធប្រាសចាកយោគៈវត្ថុយោគៈ
 គប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងក៏មាន ប្រាសចាកយោគៈ ទាំងយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្ត
 កន្លងក៏មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធខាងក្នុងក៏
 មាន ខាងក្រៅក៏មាន ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធមានប្រការមួយ បានដល់
 វិញ្ញាណក្ខន្ធប្រកបដោយផស្សៈ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២ គឺ វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏
 មាន ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធមានអារម្មណ៍ខាង
 ក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំង
 ខាងក្រៅក៏មាន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ឧបាសម្ពុទ្ធពិញ្ញាណ ។

[៨០] វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៧ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាកុសល
 ក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន

អរិយធម៌បំណែក វិភាគ

អត្ថំ រូបាវចរោ អត្ថំ អរូបាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ
 ឃំ សត្តវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ អបរោមិ សត្តវិដេន
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
 អត្ថំ ទិក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្ម-
 ណោ អត្ថំ តហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តតហិទ្ធារម្មណោ
 អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូបាវចរោ អត្ថំ អរូបាវចរោ អត្ថំ
 អបរិយាបន្នោ ឃំ សត្តវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។

[៨០] ចតុត្ថិសត្តិវិដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ចក្កស-
 ម្មស្សប្បដ្ឋយា វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ ក្យសលោ អត្ថំ
 អក្យសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ សោតសម្មស្សប្បដ្ឋយា
 ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បដ្ឋយា ។ បេ ។ ជីវិតសម្មស្ស-
 ប្បដ្ឋយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បដ្ឋយា ។ បេ ។
 មនោសម្មស្សប្បដ្ឋយា វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ ក្យស-
 លោ អត្ថំ អក្យសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ចក្ក-
 វិញ្ញាណំ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ ឃំ ចតុត្ថិសត្តិវិ-
 ដេន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។ អបរោមិ ចតុត្ថិសត្តិវិដេន
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា ចក្កសម្មស្សប្បដ្ឋយា វិញ្ញាណក្ខន្ធា

អភិធម្មបំណិក វិក្ក

ជាអប្បបរមា ជាអប្បបរមា ជាអប្បបរមា វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធមានប្រការ ៧ ដទៃទៀត គឺ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន
 ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏
 មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាង
 ក្រៅក៏មាន ជាតាមាវចរក៏មាន ជាអប្បបរមា ជាអប្បបរមា ជា
 អប្បបរមា វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

(៨១) វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ២២ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះ
 ចក្ខុសម្ព័ន្ធស្យជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត
 ក៏មាន វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ន្ធស្យជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយាន-
 សម្ព័ន្ធស្យជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្ព័ន្ធស្យជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
 កាយសម្ព័ន្ធស្យជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ព័ន្ធស្យជាបច្ច័យ ជាកុសល
 ក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។
 មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធមានប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មានប្រការ ២២ ដទៃទៀត គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះចក្ខុសម្ព័ន្ធស្យជាបច្ច័យ

ខន្ធវិរាដ្ឋ អភិធម្មកាជីវីយំ

អត្ថំ សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្មយុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តោ ។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធា-
 រម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណោ សោតសម្មស្ស-
 ប្បច្ចយា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។
 ជីវិតសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បច្ចយា
 ។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បច្ចយា វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ
 អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ អជ្ឈត្ត-
 ពហិទ្ធារម្មណោ ចក្កវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ
 ឯវំ ចតុត្ថិសតិវិធន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ។

[៨២] តិសវិធន វិញ្ញាណក្ខន្ធា ចក្កសម្មស្ស-
 ប្បច្ចយា វិញ្ញាណក្ខន្ធា អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចា-
 វចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្នោ សោតស-
 ម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។
 ជីវិតសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បច្ច-
 យា ។ បេ ។ មនោសម្មស្សប្បច្ចយា វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ

ខន្ធវិញ្ញាណ អភិធម្មភាពនិយម

ប្រកបដោយសុខវេទនាភ័មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាភ័មាន ប្រកប
 ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាភ័មាន ។ បេ ។ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងភ័មាន
 មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅភ័មាន មានអារម្មណ៍ទាំងក្នុងទាំងខាងក្រៅភ័មាន
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្ព័ស្ស
 ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះកាយ-
 សម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ មានអារម្មណ៍
 ខាងក្នុងភ័មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅភ័មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុង
 ទាំងខាងក្រៅភ័មាន ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធ មានប្រការ ២២ យ៉ាងនេះឯង ។

(៨២) វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានប្រការ ៣០ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះ
 ចក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាភាមាវចរភ័មាន ជារូបាវចរភ័មាន ជាអរូបាវចរភ័
 មាន ជាអបរិយាបន្តៈភ័មាន វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ
 ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះជីវ្ហសម្ព័ស្សជា
 បច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះកាយសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោស-
 ម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាភាមាវចរភ័មាន ជារូបាវចរភ័មាន ជាអរូបាវចរភ័មាន

អភិធម្មប័ណ្ណ វិភង្គោ

អត្ថំ អបរិយាបន្តោ ចក្កវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ មនោ-
វិញ្ញាណំ ឯវំ តិសរិទេន វិញ្ញាណាត្តន្តោ ។

(៨៣) ពហុវិទេន វិញ្ញាណាត្តន្តោ ចក្កសម្មស្ស-
ប្បច្ចយា វិញ្ញាណាត្តន្តោ អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុស-
លោ អត្ថំ អព្យាកតោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវច-
រោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្តោ សោតសម្ម-
ស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ យានសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ ជីវ្ហា-
សម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។ កាយសម្មស្សប្បច្ចយា ។ បេ ។
មនោសម្មស្សប្បច្ចយា វិញ្ញាណាត្តន្តោ អត្ថំ កុសលោ
អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ អត្ថំ កាមាវចរោ
អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្តោ
ចក្កវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណំ ឯវំ ពហុវិទេន
វិញ្ញាណាត្តន្តោ ។ អបរោចំ ពហុវិទេន វិញ្ញាណាត្តន្តោ
ចក្កសម្មស្សប្បច្ចយា វិញ្ញាណាត្តន្តោ អត្ថំ សុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តោ អត្ថំ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តោ អត្ថំ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
។ បេ ។ អត្ថំ អជ្ឈត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ
អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

ជាអបរិយាបន្ទៈក៏មាន ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធ មានប្រការ ៣០ យ៉ាងនេះឯង ។

(៨៣) វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានច្រើនប្រការ គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះ
ចក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត
ក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជា
អបរិយាបន្ទៈក៏មាន វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះសោតសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
ព្រោះឃានសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះដីព្រំសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
ព្រោះកាយសម្ព័ស្ស ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះមនោសម្ព័ស្ស ជាបច្ច័យ
ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ជាកាមាវចរ
ក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្ទៈក៏មាន ចក្ខុ-
វិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានច្រើនប្រការយ៉ាង
នេះឯង ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានច្រើនប្រការដទៃទៀត គឺ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
ព្រោះចក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយ
ទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ បេ ។ មាន
អារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍
ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ជាកាមាវចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន

វត្តវិញ្ញាណក្ខន្ធគ្រឹក្សា

អត្ថំ អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្តោ សោតសម្មស្ស័-
 ប្បច្ចយោ ។ បេ ។ យានសម្មស្ស័ប្បច្ចយោ ។ បេ ។
 ជីវិតសម្មស្ស័ប្បច្ចយោ ។ បេ ។ កាយសម្មស្ស័ប្បច្ចយោ
 ។ បេ ។ មនោសម្មស្ស័ប្បច្ចយោ វិញ្ញាណក្ខន្ធគ្រឹក្សា អត្ថំ
 អដ្ឋត្តារម្មណោ អត្ថំ ពហំន្តារម្មណោ អត្ថំ អដ្ឋត្តព-
 ហំន្តារម្មណោ អត្ថំ កាមាវចរោ អត្ថំ រូចាវចរោ អត្ថំ
 អរូចាវចរោ អត្ថំ អបរិយាបន្តោ ចក្កវិញ្ញាណំ ។ បេ ។
 មនោវិញ្ញាណំ ឃំ ពហុវិជេន វិញ្ញាណក្ខន្ធគ្រឹក្សា ។

អយំ វត្តតិ វិញ្ញាណក្ខន្ធគ្រឹក្សា ។

អរិធម្មាជនីយំ ។

[៨៤] បញ្ចក្ខន្ធគ្រឹក្សា រូបក្ខន្ធគ្រឹក្សា វេទនាខន្ធគ្រឹក្សា
 សញ្ញាខន្ធគ្រឹក្សា សង្ខារក្ខន្ធគ្រឹក្សា វិញ្ញាណក្ខន្ធគ្រឹក្សា ។ បញ្ចន្ធគ្រឹក្សា
 ខន្ធគ្រឹក្សា កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យា-
 កតា ។ បេ ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

[៨៥] រូបក្ខន្ធគ្រឹក្សា អព្យាកតោ ចត្តារោ ខន្ធគ្រឹក្សា
 សីលា កុសលា សីលា អកុសលា សីលា អព្យា-
 កតោ ។ ទ្វេ ខន្ធគ្រឹក្សា ន វត្តត្វា សុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តាតិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តាតិបិ

ខន្ធវិញ្ញាណ បញ្ញាបច្ចេកៈ

ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន វិញ្ញាណក្ខន្ធ ព្រោះសោត-
សម្ផស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះយានសម្ផស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះ
ជិត្តសម្ផស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះកាយសម្ផស្សជាបច្ច័យ ។ បេ ។
ព្រោះមនោសម្ផស្សជាបច្ច័យ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍
ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ជាតាមា-
វចរក៏មាន ជារូបាវចរក៏មាន ជាអរូបាវចរក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន
ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មានច្រើនប្រការ
យ៉ាងនេះឯង ។

នេះហៅថា វិញ្ញាណក្ខន្ធ ។

ចប់ អភិធម្មកាជីយ ។

[៨៤] ខន្ធ ៥ គឺរូបក្ខន្ធ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ
វិញ្ញាណក្ខន្ធ ។ បណ្តាខន្ធ ៥ ខន្ធជាកុសលប្តីនាន ជាអកុសលប្តីនាន
ជាអព្យាក្រឹតប្តីនាន ។ បេ ។ ប្រកបដោយសត្រូវប្តីនាន មិនមានសត្រូវ
ប្តីនាន ។

[៨៥] រូបក្ខន្ធ ជាអព្យាក្រឹត ឯខន្ធ ៤ ជាកុសលក៏មាន ជា
អកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។ ខន្ធ ៤ មិនគប្បីពោល
ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា

អរិយធម៌បំណង វិរាជ្ជោ

អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិប តយោ
 ខន្ធ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អនុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ រូបក្ខន្ធា លេវ វិចាកនិ-
 ចាកនម្ពធម្មា ចត្តារោ ខន្ធ សិយា វិចាកា សិយា
 វិចាកនម្ពធម្មា សិយា លេវ វិចាកនិចាកនម្ពធម្មា ។
 រូបក្ខន្ធា សិយា ឧចានិទ្ធានានិយោ សិយា
 អនុចានិទ្ធានានិយោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា ឧចា-
 និទ្ធានានិយោ សិយា អនុចានិទ្ធានានិយោ សិយា
 អនុចានិទ្ធានានិយោ ។ រូបក្ខន្ធា អសង្កលិដ្ឋ-
 សង្កលេសិកោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា សង្កលិដ្ឋសង្ក-
 លេសិកា សិយា អសង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកា សិយា
 អសង្កលិដ្ឋសង្កលេសិកា ។ រូបក្ខន្ធា អវិគក្កាវិ-
 ចារោ តយោ ខន្ធ សិយា អវិគក្កាវិចារោ សិយា
 អវិគក្កាវិចារមត្តា សិយា អវិគក្កាវិចារោ សម្ពុរក្ខន្ធា

អភ័ធម្មបិដក វិភង្គ

ប្រកបដោយអទ្ធិកុមសុខវេទនាផងឡើយ ខន្ធ ៣ ប្រកបដោយសុខវេទនា
ក៏មាន ប្រកបដោយទ្ធិកុមសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទ្ធិកុមសុខវេទនាក៏
មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមែនជាវិបាក មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី ខន្ធ
៤ ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាវិបាកទាំង
មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មានកម្មប្រកបដោយ
កិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបា-
ទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ខន្ធ ៤ មានកម្មប្រកបដោយ
កិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបា-
ទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិ-
លេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុ-
បាទានក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធមិនសៅហ្មងហើយ តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
ខន្ធ ៤ សៅហ្មងហើយ ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មង
ហើយ តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ ទាំងមិនគួរ
ដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានវិតក្កៈមិនមានវិចារៈ ខន្ធ
៧ មិនមានវិតក្កៈតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមាន
ត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន សង្ខារកន

ខន្ធវិរាដ្ឋេ បញ្ញបុព្វកំ

សិយា សវិតក្កសវិចារោ សិយា អវិតក្កវិចារមត្តោ
សិយា អវិតក្កវិចារោ សិយា ន វត្តញ្ញោ សវិតក្កសវិ-
ចារោតិបិ អវិតក្កវិចារមត្តោតិបិ អវិតក្កវិចារោតិបិ ។
រូបក្ខន្ធា ន វត្តញ្ញោ បីតិសហកតោតិបិ សុខសហក-
តោតិបិ ឧបេក្កាសហកតោតិបិ វេទនាខន្ធា សិយា
បីតិសហកតោ ន សុខសហកតោ ន ឧបេក្កាសហក-
តោ សិយា ន វត្តញ្ញោ បីតិសហកតោតិ តយោ ខន្ធា
សិយា បីតិសហកតា សិយា សុខសហកតា សិយា
ឧបេក្កាសហកតា សិយា ន វត្តញ្ញោ បីតិសហកតា-
តិបិ សុខសហកតាតិបិ ឧបេក្កាសហកតាតិបិ ។
រូបក្ខន្ធា នេវ ទស្សនេន ន ការំនាយ បហាតញ្ញោ
ចត្តារោ ខន្ធា សិយា ទស្សនេន បហាតញ្ញោ សិយា
ការំនាយ បហាតញ្ញោ សិយា នេវ ទស្សនេន ន ការំនាយ
បហាតញ្ញោ ។ រូបក្ខន្ធា នេវ ទស្សនេន ន ការំនាយ
បហាតញ្ញោហេតុកា ចត្តារោ ខន្ធា សិយា ទស្សនេន
បហាតញ្ញោហេតុកា សិយា ការំនាយ បហាតញ្ញោហេតុ-
កា សិយា នេវ ទស្សនេន ន ការំនាយ បហាតញ្ញោ-
ហេតុកា ។ រូបក្ខន្ធា នេវ ចយតាមិ នាបចយតាមិ

ខន្ធវិវាដ បញ្ញាបញ្ចកៈ

ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹម
តែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈជាមួយនឹងវិចារៈផង ថាមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹម
តែវិចារៈផង ថាមិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធមិន
គប្បីពោលថាកើតព្រមដោយបីតិផង ថាកើតព្រមដោយសុខផង ថាកើត
ព្រមដោយទរេភ្នកផងឡើយ វេទនាខន្ធកើតព្រមដោយបីតិ មិនកើត
ព្រមដោយសុខ មិនកើតព្រមដោយទរេភ្នកក៏មាន មិនគប្បីពោលថាកើត
ព្រមដោយបីតិក៏មាន ខន្ធភ កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយ
សុខក៏មាន កើតព្រមដោយទរេភ្នកក៏មាន មិនគប្បីពោលថា កើតព្រម
ដោយបីតិផង ថាកើតព្រមដោយសុខផង ថាកើតព្រមដោយទរេភ្នកផង
ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយការវិនាទេ
ខន្ធល គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយការវិនាក៏មាន មិនគួរលះ
ដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធមានហេតុ
មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា ខន្ធល មានហេតុ
គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយការវិនាក៏មាន មាន
ហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធមិន
មិនដល់នូវការសន្យាកត្យនឡើយ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យាកត្យនឡើយ

អភិធម្មបិដកេ វិរាដោ

ចត្តារោ ខន្ធ សិយា អាថយតាមិណោ សិយា អបថ-
 យតាមិណោ សិយា នេវាថយតាមិណោ នាបថតាមិណោ ។
 រូបក្ខន្ធលោ នេវ សេក្ខា នាសេក្ខោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា
 សេក្ខា សិយា អសេក្ខា សិយា នេវ សេក្ខា នាសេ-
 ក្ខា ។ រូបក្ខន្ធលោ បរិត្តោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា បរិត្តា
 សិយា មហាគុតា សិយា អប្បមាណា ។ រូបក្ខន្ធលោ
 អនារម្មណោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា បរិត្តារម្មណា
 សិយា មហាគុតារម្មណា សិយា អប្បមាណារម្មណា
 សិយា ន វត្តញ្ចា បរិត្តារម្មណាភិបិ មហាគុតារម្មណាភិបិ
 អប្បមាណារម្មណាភិបិ ។ រូបក្ខន្ធលោ មជ្ឈិមោ ចត្តារោ
 ខន្ធ សិយា ហិណា សិយា មជ្ឈិមា សិយា បណីតា ។
 រូបក្ខន្ធលោ អនិយតោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា មិច្ឆត្តនិ-
 យតា សិយា សម្មត្តនិយតា សិយា អនិយតា ។ រូប-
 ក្ខន្ធលោ អនារម្មណោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា មត្តារម្មណា
 សិយា មក្កហេតុកា សិយា មត្តាធិបតិណោ សិយា ន
 វត្តញ្ចា មត្តារម្មណាភិបិ មក្កហេតុកាភិបិ មត្តាធិបតិ-
 ណោភិបិ ។ សិយា ឧប្បន្ទា សិយា អនុប្បន្ទា សិយា
 ឧប្បន្ទិណោ សិយា អតតា សិយា អនាគតា សិយា

អភ័យបិណ្ឌ វិរាដ្ឋ

ខន្ធ ៤ ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុង
ឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យា
ក្នុងឡើង ក៏មាន ។ រូបក្នុង មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិន
មែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ខន្ធ ៤ ជារបស់សេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជារបស់
អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់
អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ។ រូបក្នុង មានសភាពតូចតាវ ខន្ធ ៤ មានសភាព
តូចតាវក៏មាន ដល់សភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ រូបក្នុង
មិនមានអារម្មណ៍ ខន្ធ ៤ មានអារម្មណ៍តូចតាវក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់
សភាពធំក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគប្បីពោល
ថា មានអារម្មណ៍តូចតាវផង ថា មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំផង ថា
មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានផងក៏មាន ។ រូបក្នុង ជាកណ្តាល ខន្ធ
៤ ថែកទាបក៏មាន កណ្តាលក៏មាន ថ្លៃថ្នាំក៏មាន ។ រូបក្នុង មិន
ទៀង ខន្ធ ៤ មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀង
ក៏មាន មិនទៀងក៏មាន ។ រូបក្នុង មិនមានអារម្មណ៍ ខន្ធ ៤ មានមគ្គ
ជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិន
គប្បីពោលថា មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថាមានមគ្គជាហេតុផង ថាមាន
មគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ។ ខន្ធ ៤ កើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើត
ឡើងក៏មាន ប្រឆាំងនឹងកើតឡើងក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន

ខន្ធវិរាដ្ឋេ បញ្ញបញ្ញកំ

បច្ចុប្បន្នា ។ រូបក្ខន្ធា អនាមម្មណា ចត្តារោ ខន្ធា
 សិយា អតីតារម្មណា សិយា អនាគតារម្មណា សិយា
 បច្ចុប្បន្នារម្មណា សិយា ន វត្តញ្ចា អតីតារម្មណា តិបិ
 អនាគតារម្មណា តិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណា តិបិ ។ សិយា
 អជ្ឈតា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈតពហិទ្ធា ។
 រូបក្ខន្ធា អនាមម្មណា ចត្តារោ ខន្ធា សិយា
 អជ្ឈតារម្មណា សិយា ពហិទ្ធារម្មណា សិយា អជ្ឈ-
 តពហិទ្ធារម្មណា សិយា ន វត្តញ្ចា អជ្ឈតារម្មណា-
 តិបិ ពហិទ្ធារម្មណា តិបិ អជ្ឈតពហិទ្ធារម្មណា តិបិ ។
 ចត្តារោ ខន្ធា អនិទស្សនាប្បដិយោ រូបក្ខន្ធា សិយា
 សនិទស្សនសប្បដិយោ សិយា អនិទស្សនសប្បដិ-
 យោ សិយា អនិទស្សនាប្បដិយោ ។

[៨៦] ចត្តារោ ខន្ធា ន ហេតុ សន្តារក្ខន្ធា
 សិយា ហេតុ សិយា ន ហេតុ ។ រូបក្ខន្ធា អហេ-
 តុកោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា សហេតុកោ សិយា
 អហេតុកោ ។ រូបក្ខន្ធា ហេតុវិប្បយុត្តោ ចត្តារោ ខន្ធា
 សិយា ហេតុសម្បយុត្តា សិយា ហេតុវិប្បយុត្តា ។

វន្តវិក្កុ បញ្ញាបុព្វកៈ

ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានអារម្មណ៍ ខន្ធ ៤ មានអារម្មណ៍
 ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន
 ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថាមានអារម្មណ៍ជា
 អនាគតផង ថាមានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ។ ខន្ធ ៤ ជាខាងក្នុង
 ក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
 មិនមានអារម្មណ៍ ខន្ធ ៤ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងផង ថាមានអារម្មណ៍ខាងក្រៅផង ថា
 មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅផងក៏មាន ។ ខន្ធ ៤ មិនប្រកប
 ដោយការឃើញទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ទេ រូបក្ខន្ធ ប្រកបដោយ
 ការឃើញទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកបដោយការឃើញ
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិន
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។

[៨៦] ខន្ធ ៤ មិនមែនជាហេតុ ឯសង្ខារក្ខន្ធ ជាហេតុក៏មាន
 មិនមែនជាហេតុក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានហេតុ ខន្ធ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាក
 ហេតុ ខន្ធ ៤ ប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។

អំណាចបំណែក វិរាដ្ឋ

រូបក្ខត្តោ ន វត្តញ្ញោ ហេតុ ចេវ សហេតុកោ ចាតិបិ
 សហេតុកោ ចេវ ន ច ហេតុតិបិ តយោ ខន្ធន ន
 វត្តញ្ញោ ហេតុ ចេវ សហេតុកោ ចាតិ សិយា សហេតុកោ
 ចេវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តញ្ញោ សហេតុកោ ចេវ ន
 ច ហេតុតិ សង្ខារក្ខត្តោ សិយា ហេតុ ចេវ សហេតុ-
 កោ ច សិយា សហេតុកោ ចេវ ន ច ហេតុ សិយា
 ន វត្តញ្ញោ ហេតុ ចេវ សហេតុកោ ចាតិបិ សហេ-
 តុកោ ចេវ ន ច ហេតុតិបិ ។ រូបក្ខត្តោ ន វត្តញ្ញោ
 ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តោ ចាតិបិ ហេតុសម្បយុត្តោ
 ចេវ ន ច ហេតុតិបិ តយោ ខន្ធន ន វត្តញ្ញោ ហេតុ
 ចេវ ហេតុសម្បយុត្តោ ចាតិ សិយា ហេតុសម្បយុត្តោ
 ចេវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តញ្ញោ ហេតុសម្បយុត្តោ ចេវ
 ន ច ហេតុតិ សង្ខារក្ខត្តោ សិយា ហេតុ ចេវ ហេតុ-
 សម្បយុត្តោ ច សិយា ហេតុសម្បយុត្តោ ចេវ ន ច
 ហេតុ សិយា ន វត្តញ្ញោ ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តោ
 ចាតិបិ ហេតុសម្បយុត្តោ ចេវ ន ច ហេតុតិបិ ។ រូបក្ខ-
 ត្តោ ន ហេតុ អហេតុកោ តយោ ខន្ធន សិយា ន ហេតុ
 សហេតុកោ សិយា ន ហេតុ អហេតុកោ សង្ខារក្ខត្តោ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល
 ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនជាហេតុផលឡើយ ខន្ធ ៣ មិន
 គប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុក៏
 មាន មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ថា
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផលក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិន
 គប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុផល ថាប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនហេតុផលឡើយ ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុទាំង
 ប្រកបដោយហេតុទេ ខន្ធ ៣ ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏
 មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន
 សង្ខារក្ខន្ធ ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនហេតុក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយ
 ហេតុផល ថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផលក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
 មិនមែនហេតុ ទាំងមិនមានហេតុ ខន្ធ ៣ មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅ
 មួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ទាំងមិនមានហេតុក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ

វត្តវិរាដ្ឋេ បញ្ញាបុព្វកំ

សិយា ន ហេតុ សហេតុកោ សិយា ន ហេតុ
អហេតុកោ សិយា ន វត្តព្វេ ន ហេតុ សហេតុ-
កោតិបិ ន ហេតុ អហេតុកោតិបិ ។

[៨៧] សប្បច្ចយា សង្ខតា ។ ចត្តារោ ខន្ធ
អនិទស្សនា រូបក្ខន្ធនោ សិយា សនិទស្សនោ សិយា
អនិទស្សនោ ។ ចត្តារោ ខន្ធ អប្បដិយោ រូបក្ខន្ធនោ
សិយា សប្បដិយោ សិយា អប្បដិយោ ។ រូបក្ខន្ធនោ
រូបំ ចត្តារោ ខន្ធ អរុទា ។ រូបក្ខន្ធនោ លោកិ-
យោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា លោកិយា លោកុត្តរា ។
កេនចិ វិញ្ញាយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យា ។

[៨៨] ចត្តារោ ខន្ធ នោ អាសវំ សង្ខារក្ខន្ធនោ
សិយា អាសវំ សិយា នោ អាសវំ ។ រូបក្ខន្ធនោ
សាសវំ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា សាសវំ សិយា
អនាសវំ ។ រូបក្ខន្ធនោ អាសវំវិប្បយុត្តោ ចត្តារោ ខន្ធ
សិយា អាសវំវិប្បយុត្តោ សិយា អាសវំវិប្បយុត្តោ ។
រូបក្ខន្ធនោ ន វត្តព្វេ អាសវំ ចេវ សាសវំ ចាតិ
សាសវំ ចេវ នោ ច អាសវំ នយោ ខន្ធ

ខន្ធវិក្ខុ បញ្ញាបុព្វកៈ

មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំង
មិនមានហេតុក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុផង ថាមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមានហេតុផងក៏មាន ។

[៨៧] ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ គ្រូបច្ច័យប្រជុំគ្នាក
តែង ។ ខន្ធ ៤ មិនប្រកបដោយការឃើញ រូបខន្ធ ប្រកបដោយការ
ឃើញក៏មាន មិនប្រកបដោយការឃើញក៏មាន ។ ខន្ធ ៤ មិនប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ រូបខន្ធ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកប
ដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។ រូបខន្ធ ជារូប ខន្ធ ៤ ជាអរូប ។ រូបខន្ធ
ជាលោកិយ ខន្ធ ៤ ជាលោកិយ ជាលោកុត្តរក៏មាន ។ ខន្ធដែលគប្បី
ដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណាមួយ មិនគប្បីដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណ
ណាមួយ ។

[៨៨] ខន្ធ ៤ មិនមែនអាសវៈ សង្ខារខន្ធ ជាអាសវៈក៏មាន
មិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ រូបខន្ធ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ខន្ធ ៤
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ។ រូបខន្ធ
ប្រាសចាកអាសវៈ ខន្ធ ៤ ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ
ក៏មាន ។ រូបខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈឡើយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ ខន្ធ ៣

အင်္ဂုဗ္ဗပိဋက ဝိနည်း

ဝိနည်းတော် ကံပေ ဝိနည်းတော် ဆရာတော် တရားတော် ဆရာတော်
 တော် တော် ကံပေ ဆရာတော် ဝိနည်းတော် ဆရာတော် တော်
 တော် ကံပေ ဆရာတော်ကံ ပေတော်ကံ ဆရာတော် ကံပေ တော်
 ဆရာတော် ကံပေ ဆရာတော် တော် ကံပေ ဆရာတော် ဆရာတော်
 ဝိနည်းတော် ကံပေ တော် ဆရာတော် တရားတော် ဆရာတော်
 တော် တော် ကံပေတော်ကံပေ ၅ ပေတော်ကံပေ ဝိနည်းတော်
 ကံပေ တော် ကံပေပေပေပေပေ တရားတော် ကံပေပေ-
 ပေပေပေ တော် တော် ကံပေတော်ကံပေ တော် ၅ ပေ ဝိနည်း
 တော် ဆရာတော် တော် ကံပေပေပေပေ တရား တော်
 ကံပေပေပေပေ တော် တော် ကံပေ ဆရာတော် ဝိနည်းတော်
 ကံပေပေပေပေ တော် တော် ကံပေကံ ပေတော်ကံ
 ဆရာတော် တော် ကံပေပေပေပေ တော် ဆရာတော်
 ကံပေပေပေပေ တော် တော် ကံပေ ဆရာတော် ဆရာတော်
 ဝိနည်းတော် ကံပေ တော် ကံပေပေပေပေ တရားတော်
 ကံပေပေပေပေ တော် တော် ကံပေတော်ကံပေ ၅ ပေတော်ကံပေ
 ကံပေပေပေပေဆရာတော် တော် ၅ ဆရာတော် ဆရာ-
 တော်ပေပေပေပေ ဆရာတော် ဆရာတော်ပေဆရာတော်

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជាអា-
 សវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអា-
 សវៈតែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែន
 អាសវៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រកបដោយ
 អាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈតែមិនមែនជាអាសវៈផងឡើយ ខន្ធ
 ៣ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈទេ ប្រកប
 ដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកប
 ដោយអាសវៈទាំងមិនមែនអាសវៈក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជាអាសវៈទាំងប្រកប
 ដោយអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈតែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា 'ប្រកបដោយ
 អាសវៈតែមិនមែនជាអាសវៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកអាសវៈតែ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ខន្ធ ៤ ប្រាសចាកអាសវៈតែប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនអាសវៈក៏មាន

ខន្តីរត្តេ បញ្ញាបុព្វកំ

សិយា ន វត្តញ្ចា អាសវវិប្បយុត្តសា កវាតិបិ អាសវវិ-
ប្បយុត្តសនាសវាតិបិ ។

[៨៧] ចត្តារោ ខន្តា នោ សញ្ញោជនា សង្ខារ-
ក្ខន្ធា សិយា សញ្ញោជនំ សិយា នោ សញ្ញោជនំ ។
រូបក្ខន្ធា សញ្ញោជនិយោ ចត្តារោ ខន្តា សិយា
សញ្ញោជនិយោ សិយា អសញ្ញោជនិយោ ។ រូបក្ខន្ធា
សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ចត្តារោ ខន្តា សិយា សញ្ញោ-
ជនសម្បយុត្តា សិយា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តា ។ រូប-
ក្ខន្ធា ន វត្តញ្ចា សញ្ញោជនញ្ជៅ សញ្ញោជនិយោ
ចាតិ សញ្ញោជនិយោ ចេវ នោ ច សញ្ញោជនំ តយោ
ខន្តា ន វត្តញ្ចា សញ្ញោជនា ចេវ សញ្ញោជនិយោ ចាតិ
សិយា សញ្ញោជនិយោ ចេវ នោ ច សញ្ញោជនា
សិយា ន វត្តញ្ចា សញ្ញោជនិយោ ចេវ នោ ច
សញ្ញោជនាតិ សង្ខារក្ខន្ធា សិយា សញ្ញោជនញ្ជៅ-
វ សញ្ញោជនិយោ ច សិយា សញ្ញោជនិយោ ចេវ
នោ ច សញ្ញោជនំ សិយា ន វត្តញ្ចា សញ្ញោជន-
ញ្ជៅ សញ្ញោជនិយោ ចាតិបិ សញ្ញោជនិយោ ចេវ
នោ ច សញ្ញោជននិបិ ។ រូបក្ខន្ធា ន វត្តញ្ចា

ខន្ធវិវាដ្ឋ បញ្ហាបុព្វកៈ

មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកភាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសវៈ
ផង ថា ប្រាសចាកភាសវៈ ទាំងមិនមែនភាសវៈផងក៏មាន ។

(៨៧) ខន្ធ ៤ មិនមែនសញ្ញាជនៈ សង្ខារកន្ធ ជាសញ្ញាជនៈ
ក៏មាន មិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ រូបកន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
ជនៈ ខន្ធ ៤ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍
ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ រូបកន្ធ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ខន្ធ ៤ ប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ រូបកន្ធ មិន
គប្បីពោលថា ជាសញ្ញាជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈទេ ជា
ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ ខន្ធ ៣ មិនគប្បី
ពោលថា ជាសញ្ញាជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈឡើយ ជាប្រ-
យោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន សង្ខារកន្ធ
ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍
ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជា
សញ្ញាជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថាជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈតែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។ រូបកន្ធ មិនគប្បីពោលថា

អភិធម្មបំណិកេ វិរាដ្ឋោ

សញ្ញោ ជនោ ឬ វេទ ឬ ធម្មសម្មយុត្តោ ចាតិ ឬ ស-
 ញ្ញោ ជនសម្មយុត្តោ ចេវ នោ ច សញ្ញោ ជននិច្ចិ-
 តយោ ខន្ធ ន វត្តញ្ញោ សញ្ញោ ជនោ ចេវ សញ្ញោ ជន-
 សម្មយុត្តោ ចាតិ សិយា សញ្ញោ ជនសម្មយុត្តោ ចេវ
 នោ ច សញ្ញោ ជនោ សិយា ន វត្តញ្ញោ សញ្ញោ ជន-
 សម្មយុត្តោ ចេវ នោ ច សញ្ញោ ជនោ តិ សម្មារក្ខន្ធនោ
 សិយា សញ្ញោ ជនោ ឬ សញ្ញោ ជនសម្មយុត្តោ ច
 សិយា សញ្ញោ ជនសម្មយុត្តោ ចេវ នោ ច សញ្ញោ-
 ជនំ សិយា ន វត្តញ្ញោ សញ្ញោ ជនោ ឬ សញ្ញោ ជនស-
 ម្មយុត្តោ ចាតិ ឬ សញ្ញោ ជនសម្មយុត្តោ ចេវ នោ ច
 សញ្ញោ ជននិច្ចិ ។ រូបក្ខន្ធនោ សញ្ញោ ជនវិប្បយុត្តស-
 ញ្ញោ ជនិយោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា សញ្ញោ ជនវិប្បយុ-
 ត្តសញ្ញោ ជនិយោ សិយា សញ្ញោ ជនវិប្បយុត្តសសញ្ញោ-
 ជនិយោ សិយា ន វត្តញ្ញោ សញ្ញោ ជនវិប្បយុត្តសញ្ញោ-
 ជនិយោ តិ ឬ សញ្ញោ ជនវិប្បយុត្តសសញ្ញោ ជនិយោ តិ ។

[៧០] ចត្តារោ ខន្ធ នោ កន្តោ សម្មារក្ខន្ធនោ
 សិយា កន្តោ សិយា នោ កន្តោ ។ រូបក្ខន្ធនោ
 កន្តនិយោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា កន្តនិយោ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ថា ប្រកបកដោយ
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងទេ ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោល
ថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈឡើយ ប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈទាំងមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន សង្ហារក្ខន្ធ ជាសញ្ញា-
ជនៈទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិន
មែនសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈផង ថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញា-
ជនៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈតែជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈ ខន្ធ ៤ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈទាំងជា
ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិន
ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។

[៧០] ខន្ធ ៤ មិនមែនគន្លុះ សង្ហារក្ខន្ធ ជាគន្លុះក៏មាន មិនមែន
គន្លុះក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ គន្លុះគប្បីដោតក្រង ខន្ធ ៤ គន្លុះគប្បីដោតក្រងក៏មាន

ខន្ទវិរុទ្ធ បញ្ញាបុច្ចកំ

សំយា អកន្ទនិយា ។ រូបក្ខន្ធា កន្ទវិប្បយុត្តោ ចន្ទាហេ
 ខន្ទា សំយា កន្ទសម្បយុត្តា សំយា កន្ទវិប្បយុត្តា ។
 រូបក្ខន្ធា ន វត្តញ្ចា កន្ធា ថេវ កន្ទនិយោ ចាតិ កន្ទ-
 និយោ ថេវ នោ ច កន្ធា តយោ ខន្ទា ន វត្តញ្ចា កន្ធា
 ថេវ កន្ទនិយោ ចាតិ សំយា កន្ទនិយោ ថេវ នោ ច កន្ធា
 សំយា ន វត្តញ្ចា កន្ទនិយោ ថេវ នោ ច កន្ធាតិ សម្មា-
 វក្ខន្ធា សំយា កន្ធា ថេវ កន្ទនិយោ ច សំយា កន្ទ-
 និយោ ថេវ នោ ច កន្ធា សំយា ន វត្តញ្ចា កន្ធា
 ថេវ កន្ទនិយោ ចាតិបិ កន្ទនិយោ ថេវ នោ ច កន្ធា-
 តិបិ ។ រូបក្ខន្ធា ន វត្តញ្ចា កន្ធា ថេវ កន្ទសម្ប-
 យុត្តោ ចាតិបិ កន្ទសម្បយុត្តោ ថេវ នោ ច កន្ធាតិបិ
 តយោ ខន្ទា ន វត្តញ្ចា កន្ធា ថេវ កន្ទសម្បយុត្តោ ចាតិ
 សំយា កន្ទសម្បយុត្តោ ថេវ នោ ច កន្ធា សំយា ន
 វត្តញ្ចា កន្ទសម្បយុត្តោ ថេវ នោ ច កន្ធាតិ សម្មាវក្ខន្ធា
 សំយា កន្ធា ថេវ កន្ទសម្បយុត្តោ ច សំយា កន្ទស-
 ម្បយុត្តោ ថេវ នោ ច កន្ធា សំយា ន វត្តញ្ចា កន្ធា
 ថេវ កន្ទសម្បយុត្តោ ចាតិបិ កន្ទសម្បយុត្តោ ថេវ
 នោ ច កន្ធាតិបិ ។ រូបក្ខន្ធា កន្ទវិប្បយុត្តកន្ទនិយោ

វត្ថុវិភង្គ បញ្ហាបុព្វកៈ

គន្លឹះមិនគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកគន្លឹះ ខន្ធ ៤ ប្រកប
ដោយគន្លឹះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លឹះក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា
ជាគន្លឹះទាំងគន្លឹះគប្បីដោតក្រុងឡើយ គន្លឹះគប្បីដោតក្រុងតែមិនមែនគន្លឹះ
ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លឹះទាំងគន្លឹះគប្បីដោតក្រុងទេ គន្លឹះគប្បី
ដោតក្រុង តែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន មិនគប្បីពោលថា គន្លឹះគប្បីដោតក្រុង
តែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជាគន្លឹះទាំងគន្លឹះគប្បីដោតក្រុងក៏មាន
គន្លឹះគប្បីដោតក្រុង តែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លឹះ
ទាំងគន្លឹះគប្បីដោតក្រុងផង ថា គន្លឹះគប្បីដោតក្រុងតែមិនមែនជាគន្លឹះ
ផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លឹះទាំងប្រកបដោយគន្លឹះផង
ថាប្រកបដោយគន្លឹះតែមិនមែនគន្លឹះផងឡើយ ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោលថា
ជាគន្លឹះទាំងប្រកបដោយគន្លឹះទេ ប្រកបដោយគន្លឹះតែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន
មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយគន្លឹះ តែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជា
គន្លឹះទាំងប្រកបដោយគន្លឹះក៏មាន ប្រកបដោយគន្លឹះតែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន
មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លឹះទាំងប្រកបដោយគន្លឹះផង ថា ប្រកបដោយគន្លឹះ
តែមិនមែនគន្លឹះផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកគន្លឹះតែគន្លឹះគប្បីដោតក្រុង

អភិធម្មបិដកេ វិរាដ្ឋោ

ចត្តារោ ខន្ធា សិយា កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយា សិយា
កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយា សិយា ន វត្តញ្ច កន្តវិប្បយុត្ត-
កន្តនិយា តិថិ កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយា តិថិ ។

[៧១] ចត្តារោ ខន្ធា នោ ឡិយា ។ បេ ។ នោ
យោតា ។ បេ ។ នោ ជីវណា សម្ពាស្តន្តោ សិយា
ជីវណំ សិយា នោ ជីវណំ ។ រូបក្កន្តោ ជីវណ-
ណិយោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា ជីវណិយា សិយា
អជីវណិយា ។ រូបក្កន្តោ ជីវណវិប្បយុត្តោ ចត្តារោ
ខន្ធា សិយា ជីវណសម្បយុត្តា សិយា ជីវណា-
វិប្បយុត្តា ។ រូបក្កន្តោ ន វត្តញ្ច ជីវណញ្ចោ
ជីវណិយោ ចាតិ ជីវណិយោ បេវ នោ ច ជីវណំ
តយោ ខន្ធា ន វត្តញ្ច ជីវណញ្ចោ ជីវណិយា
ចាតិ សិយា ជីវណិយា បេវ នោ ច ជីវណា
សិយា ន វត្តញ្ច ជីវណិយា បេវ នោ ច ជីវណាតិ
សម្ពាស្តន្តោ សិយា ជីវណញ្ចោ ជីវណិយោ ច
សិយា ជីវណិយោ បេវ នោ ច ជីវណំ សិយា ន
វត្តញ្ច ជីវណញ្ចោ ជីវណិយោ ចាតិថិ ជីវណិយោ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

ខន្ធ ៤ ប្រាសចាកគន្លុះ តែគន្លុះគប្បីដោតក្រងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះ
ទាំងគន្លុះមិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកគន្លុះតែ
គន្លុះគប្បីដោតក្រងផង ថា ប្រាសចាកគន្លុះ ទាំងគន្លុះមិនគប្បីដោតក្រង
ផងក៏មាន ។

[៧១] ខន្ធ ៤ មិនមែនធុយៈ ។ បេ ។ មិនមែនយោគៈ ។ បេ ។
មិនមែននីវរណៈ សង្ខារក្ខន្ធ ជានីវរណៈក៏មាន មិនមែននីវរណៈ ក៏
មាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ខន្ធ ៤ ជាប្រយោជន៍ដល់
នីវរណៈក៏មាន មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
ប្រាសចាកនីវរណៈ ខន្ធ ៤ ប្រកបដោយនីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាក
នីវរណៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជានីវរណៈ ទាំងជាប្រ-
យោជន៍ដល់នីវរណៈឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ តែមិនមែននី-
វរណៈ ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោលថា ជានីវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
នីវរណៈទេ ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏មាន មិន
គប្បីពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ទាំងមិនមែននីវរណៈក៏មាន
សង្ខារក្ខន្ធ ជានីវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ជាប្រ-
យោជន៍ដល់នីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជា
នីវរណៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផង ថាជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ

ខន្ធវិរុដ្តេ បញ្ញបុច្ឆកំ

ចេវ នោ ច ជីវណន្តិមំ ។ រូបក្ខន្ធា ន វត្តត្វា ជីវណ-
 ណាញោ ជីវណសម្បយុត្តោ ចាតិមំ ជីវណសម្ប-
 យុត្តោ ចេវ នោ ច ជីវណន្តិមំ ។ តយោ ខន្ធា ន
 វត្តត្វា ជីវណា ចេវ ជីវណសម្បយុត្តោ ចាតិ សិយា
 ជីវណសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច ជីវណា សិយា ន
 វត្តត្វា ជីវណសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច ជីវណា តិ
 សង្ខារក្ខន្ធា សិយា ជីវណាញោ ជីវណសម្បយុត្តោ
 ច សិយា ជីវណសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច ជីវណំ
 សិយា ន វត្តត្វា ជីវណាញោ ជីវណសម្បយុត្តោ
 ចាតិមំ ជីវណសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច ជីវណន្តិមំ ។
 រូបក្ខន្ធា ជីវណវិប្បយុត្តជីវណិយោ ចត្តារោ ខន្ធា
 សិយា ជីវណវិប្បយុត្តជីវណិយា សិយា ជីវណវិប្ប-
 យុត្តអជីវណិយា សិយា ន វត្តត្វា ជីវណវិប្បយុត្ត-
 ជីវណិយា តិមំ ជីវណវិប្បយុត្តអជីវណិយា តិមំ ។

[៧២] ចត្តារោ ខន្ធា នោ បរាមាសា សង្ខារក្ខន្ធា-
 ញោ សិយា បរាមាសោ សិយា នោ បរាមាសោ ។
 រូបក្ខន្ធា បរាមដ្ឋោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា បរាមដ្ឋា
 សិយា អបរាមដ្ឋា ។ រូបក្ខន្ធា បរាមាសវិប្បយុត្តោ

ខន្ធវិវាទ បញ្ហាបុព្វក:

តែមិនមែននីវរណៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា នីវរណៈទាំង
 ប្រកបដោយនីវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនីវរណៈតែមិនមែននីវរណៈផង
 ឡើយ ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោលថា នីវរណៈទាំងប្រកបដោយនីវរណៈ
 ទេ ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ នីវរណៈ
 ទាំងប្រកបដោយនីវរណៈក៏មាន ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែននីវ-
 រណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា នីវរណៈ ទាំងប្រកបដោយនីវរណៈ
 ផង ថា ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
 ប្រាសចាកនីវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ខន្ធ ៤ ប្រាសចាកនី-
 វរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកនីវរ-
 ណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផងក៏មាន ។

(៧២) ខន្ធ ៤ មិនមែនបរមាសៈ សង្ខារក្ខន្ធ ជាបរម-
 ាសៈ ក៏មាន មិនមែនបរមាសៈ ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ បរមា-
 សៈស្តាបអវ័ន្តល ខន្ធ ៤ បរមាសៈស្តាបអវ័ន្តល ក៏មាន បរ-
 សៈមិនស្តាបអវ័ន្តល ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកបរមាសៈ

អភិធម្មបំណែក វិរាដ្ឋោ

តយោ ខន្ធ សីយា បរាមាសសធម្មយុត្តោ សីយា បរា-
 មាសវិប្បយុត្តោ សង្ខារក្ខន្ធលោ សីយា បរាមាសសធម្ម-
 យុត្តោ សីយា បរាមាសវិប្បយុត្តោ សីយា ន វត្តញ្ញោ
 បរាមាសសធម្មយុត្តោតិបិ បរាមាសវិប្បយុត្តោតិបិ ។
 រូបក្ខន្ធលោ ន វត្តញ្ញោ បរាមាសោ ទេវ បរាមជ្ជា ពាតិ
 បរាមជ្ជា ទេវ នោ ច បរាមាសោ តយោ ខន្ធ ន
 វត្តញ្ញោ បរាមាសោ ទេវ បរាមជ្ជា ពាតិ សីយា បរាមជ្ជា
 ទេវ នោ ច បរាមាសោ សីយា ន វត្តញ្ញោ បរាមជ្ជា
 ទេវ នោ ច បរាមាសាតិ សង្ខារក្ខន្ធលោ សីយា ប-
 រាមាសោ ទេវ បរាមជ្ជា ច សីយា បរាមជ្ជា ទេវ
 នោ ច បរាមាសោ សីយា ន វត្តញ្ញោ បរាមាសោ
 ទេវ បរាមជ្ជា ពាតិបិ បរាមជ្ជា ទេវ នោ ច បរា-
 មាសោតិបិ ។ រូបក្ខន្ធលោ បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ជា
 ចត្តារោ ខន្ធ សីយា បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ជា
 សីយា បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមជ្ជា សីយា ន វត្តញ្ញោ
 បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ជាតិបិ បរាមាសវិប្បយុត្តអបរា-
 មជ្ជាតិបិ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

ខន្ធ ៣ ប្រកបដោយបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈក៏មាន សង្ខារ-
 រក្ខន្ធ ប្រកបដោយបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា ប្រកបដោយបរាមាសៈផង ថា ប្រាសចាកបរាមាសៈផងក៏មាន ។
 រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈស្តាប់អង្គឈឿយ
 បរាមាសៈស្តាប់អង្គឈឿយ តែមិនមែនបរាមាសៈ ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោលថា
 ជាបរាមាសៈទាំងបរាមាសៈស្តាប់អង្គឈឿយទេ បរាមាសៈស្តាប់អង្គឈឿយ តែ
 មិនមែនបរាមាសៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា បរាមាសៈស្តាប់អង្គឈឿយ តែ
 មិនមែនបរាមាសៈក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជាបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈស្តាប់
 អង្គឈឿយក៏មាន បរាមាសៈស្តាប់អង្គឈឿយ តែមិនមែនបរាមាសៈក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា ជាបរាមាសៈទាំងបរាមាសៈស្តាប់អង្គឈឿយផង ថាបរាមាសៈស្តាប់
 អង្គឈឿយ តែមិនមែនបរាមាសៈផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកបរាមាសៈ
 តែបរាមាសៈស្តាប់អង្គឈឿយ ខន្ធ ៤ ប្រាសចាកបរាមាសៈ តែបរាមាសៈ
 ស្តាប់អង្គឈឿយក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈមិនស្តាប់អង្គឈឿយ
 ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកបរាមាសៈតែបរាមាសៈស្តាប់អង្គឈឿយ
 ផង ថា ប្រាសចាកបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈមិនស្តាប់អង្គឈឿយផងក៏មាន ។

ខន្ធវិរាត្តេ បញ្ញាបុព្វកំ

[៧៣] រូបក្ខត្តោ អនាវច្ឆណោ ចត្តារោ ខន្ធសាវច្ឆណោ ។ ចត្តារោ ខន្ធលោ លោ ចិត្តា វិញ្ញាណក្ខត្តោ ចិត្តំ ។ តយោ ខន្ធលោ ចេតសីកា ទ្វេខន្ធលោ អចេតសីកា ។ តយោ ខន្ធលោ ចិត្តសម្បយុត្តា រូបក្ខត្តោ ចិត្តវិប្បយុត្តោ វិញ្ញាណក្ខត្តោ ន វត្តព្រោ ចិត្តន ធម្មយុត្តោតិបិ ចិត្តន វិប្បយុត្តោតិបិ ។ តយោ ខន្ធលោ ចិត្តសំសដ្ឋា រូបក្ខត្តោ ចិត្តវិសំសដ្ឋា វិញ្ញាណក្ខត្តោ ន វត្តព្រោ ចិត្តន ធម្មយុត្តោតិបិ ចិត្តន វិសំសដ្ឋាតិបិ ។ តយោ ខន្ធលោ ចិត្តសម្បដ្ឋានា វិញ្ញាណក្ខត្តោ លោ ចិត្តសម្បដ្ឋានោ រូបក្ខត្តោ សិយា ចិត្តសម្បដ្ឋានោ សិយា លោ ចិត្តសម្បដ្ឋានោ ។ តយោ ខន្ធលោ ចិត្តសហក្កនោ វិញ្ញាណក្ខត្តោ លោ ចិត្តសហក្ក រូបក្ខត្តោ សិយា ចិត្តសហក្ក សិយា លោ ចិត្តសហក្ក ។ តយោ ខន្ធលោ ចិត្តានុបវិវត្តនោ វិញ្ញាណក្ខត្តោ លោ ចិត្តានុបវិវត្ត រូបក្ខត្តោ សិយា ចិត្តានុបវិវត្ត សិយា លោ ចិត្តានុបវិវត្ត ។ តយោ ខន្ធលោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្បដ្ឋានា ទ្វេ ខន្ធលោ លោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្បដ្ឋានា ។ តយោ ខន្ធលោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្បដ្ឋានសហក្កនោ ទ្វេ ខន្ធលោ

ខន្ធវិវាទ បញ្ហាបុព្វក:

(៧៧) រូបកន្ធ មិនមានអារម្មណ៍ ខន្ធ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អារម្មណ៍ ។ ខន្ធ ៤ មិនមែនចិត្ត វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាចិត្ត ។ ខន្ធ ៣ ជា
ចេតសិក ខន្ធ ២ មិនមែនចេតសិក ។ ខន្ធ ៣ ប្រកបដោយចិត្ត រូបកន្ធ
ប្រាសចាកចិត្ត វិញ្ញាណក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថា
ប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។ ខន្ធ ៣ ច្រឡំដោយចិត្ត រូបកន្ធ ប្រាសចាក
ការច្រឡំដោយចិត្ត វិញ្ញាណក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ច្រឡំដោយចិត្តផង
ថាប្រាសចាកការច្រឡំដោយចិត្តផងឡើយ ។ ខន្ធ ៣ តាំងឡើងអំពីចិត្ត
វិញ្ញាណក្ខន្ធ មិនបានតាំងឡើងអំពីចិត្ត រូបកន្ធ តាំងឡើងអំពីចិត្តក៏មាន
មិនតាំងឡើងអំពីចិត្តក៏មាន ។ ខន្ធ ៣ កើតជាមួយនឹងចិត្ត វិញ្ញាណក្ខន្ធ
មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត រូបកន្ធ កើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនកើតជា
មួយនឹងចិត្តក៏មាន ។ ខន្ធ ៣ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត វិញ្ញាណក្ខន្ធ មិនប្រព្រឹត្ត
ទៅតាមចិត្ត រូបកន្ធ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏
មាន ។ ខន្ធ ៣ ច្រឡំទាំងតាំងឡើងអំពីចិត្ត ខន្ធ ២ មិនច្រឡំទាំងមិន
តាំងឡើងអំពីចិត្ត ។ ខន្ធ ៣ ច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត

អភិធម្មវិធាន វិភង្គោ

ឆៃ ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋាននសហកុលោ ។ តយោ ខន្ធ
 ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋាននុបវិត្តិនោ ទ្វេ ខន្ធ ឆៃ ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសម្មដ្ឋាននុបវិត្តិនោ ។ តយោ ខន្ធ ពាហិរា
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា អដ្ឋិត្តិនោ រូបក្ខន្ធា សិយា អដ្ឋិត្ត-
 ិនោ សិយា ពាហិរា ។ ចត្តារា ខន្ធ នុបាណា រូប-
 ក្ខន្ធា សិយា ឧបាណា សិយា នុបាណា សិយា ឧបា-
 និដ្ឋា សិយា អនុបាណិដ្ឋា ។

[៧៤] ចត្តារា ខន្ធ នុបាណា សម្ព័រក្ខន្ធា
 សិយា ឧបាណានំ សិយា នុបាណានំ ។ រូបក្ខន្ធា ឧបាណា-
 និយោ ចត្តារា ខន្ធ សិយា ឧបាណានិយោ សិយា អ-
 នុបាណានិយោ ។ រូបក្ខន្ធា ឧបាណានវិប្បយុត្តោ ចត្តារា
 ខន្ធ សិយា ឧបាណានសម្បយុត្តោ សិយា ឧបាណានវិ-
 ប្បយុត្តោ ។ រូបក្ខន្ធា ន វិត្តញ្ច ឧបាណានញ្ចេវ ឧបា-
 នានិយោ ចាតិ ឧបាណានិយោ ចេវ ឆៃ ច ឧបាណានំ
 តយោ ខន្ធ ន វិត្តញ្ច ឧបាណា ចេវ ឧបាណានិយោ
 ចាតិ សិយា ឧបាណានិយោ ចេវ ឆៃ ច ឧបាណា
 សិយា ន វិត្តញ្ច ឧបាណានិយោ ចេវ ឆៃ ច ឧបាណា
 សម្ព័រក្ខន្ធា សិយា ឧបាណានញ្ចេវ ឧបាណានិយោ ច

អភិធម្មប្រដិក វិភង្គ

ខន្ធ ២ មិនប្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។ ខន្ធ ៣ ប្រឡំ
 តាំងតាំងឡើងតាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ខន្ធ ២ មិនប្រឡំ មិនតាំងឡើង
 មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។ ខន្ធ ៣ ជាខាងក្រៅ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ជាខាងក្នុង
 រូបក្ខន្ធ ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ។ ខន្ធ ៤ មិនមែនទុបាទា
 រូបក្ខន្ធ ជាទុបាទាក៏មាន មិនមែនទុបាទាក៏មាន ជាទុបាទិក្ខក៏មាន ជា
 អនុបាទិក្ខក៏មាន ។

(៧៤) ខន្ធ ៤ មិនមែនទុបាទាន សង្ខារក្ខន្ធ ជាទុបាទានក៏មាន
 មិនមែនទុបាទានក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ខន្ធ ៤
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ក៏
 មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកទុបាទាន ខន្ធ ៤ ប្រកបដោយទុបាទានក៏មាន
 ប្រាសចាកទុបាទានក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាទុបាទាន
 តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានតែមិន
 មែនទុបាទាន ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោលថា ជាទុបាទានតាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុបាទានទេ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តែមិនមែនទុបាទានក៏មាន
 មិនគប្បីពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តែមិនមែនទុបាទានក៏
 មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជាទុបាទាន តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន

ខន្តវិរង្កេ បញ្ញាបុព្វកំ

សិយា ឧបាទានិយោ ថេវ នោ ច ឧបាទានំ សិយា
ន វត្តោ ឧបាទានោ ឧបាទានិយោ ចាតិបិ
ឧបាទានិយោ ថេវ នោ ច ឧបាទានន្តិបិ ។ រូបក្ខន្ធា
ន វត្តោ ឧបាទានោ ឧបាទានសម្មយុត្តោ ចាតិបិ
ឧបាទានសម្មយុត្តោ ថេវ នោ ច ឧបាទានន្តិបិ
តយោ ខន្ធា ន វត្តោ ឧបាទានា ថេវ ឧបាទានស-
ម្មយុត្តោ ចាតិ សិយា ឧបាទានសម្មយុត្តោ ថេវ នោ
ច ឧបាទានា សិយា ន វត្តោ ឧបាទានសម្មយុត្តោ
ថេវ នោ ច ឧបាទានាតិ សង្ហាវក្ខន្ធា សិយា
ឧបាទានោ ឧបាទានសម្មយុត្តោ ច សិយា
ឧបាទានសម្មយុត្តោ ថេវ នោ ច ឧបាទានំ សិយា
ន វត្តោ ឧបាទានោ ឧបាទានសម្មយុត្តោតិបិ
ឧបាទានសម្មយុត្តោ ថេវ នោ ច ឧបាទានន្តិបិ ។
រូបក្ខន្ធា ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយោ ចត្តារោ
ខន្ធា សិយា ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយោ សិយា
ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយោ សិយា ន វត្តោ
ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយោតិបិ ឧបាទានវិប្បយុត្ត-
អនុបាទានិយោតិបិ ។

ខន្ធវិរាង្គ បញ្ញាបុព្វកៈ

ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បីពោល
 ថា ជាទុប្បាទាន តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានផង ថា ជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធមិនគប្បីពោល
 ថា ជាទុប្បាទាន តាំងប្រកបដោយទុប្បាទានផង ថា ប្រកបដោយ
 ទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានឡើយ ខន្ធភ មិនគប្បីពោលថា ជា
 ទុប្បាទាន តាំងប្រកបដោយទុប្បាទានទេ ប្រកបដោយទុប្បាទាន តែមិន
 មែនទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយទុប្បាទាន តែមិន
 មែនទុប្បាទានក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធជាទុប្បាទាន តាំងប្រកបដោយទុប្បាទាន
 ក៏មាន ប្រកបដោយទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បីពោល
 ថា ជាទុប្បាទាន តាំងប្រកបដោយទុប្បាទានផង ថា ប្រកបដោយទុប្បា-
 ទាន តែមិនមែនទុប្បាទានផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធគ្រាសចាកទុប្បាទាន តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន ខន្ធល គ្រាសចាកទុប្បាទាន តែជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុប្បាទានក៏មាន គ្រាសចាកទុប្បាទាន តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា គ្រាសចាកទុប្បាទានតែជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុប្បាទានផង ថា គ្រាសចាកទុប្បាទាន តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុប្បាទានផងក៏មាន ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គោ

[៧៥] ចត្តារោ ខន្ធ ទោ កិលេសា សម្ព័រក្ខន្ធ-
 ន្ធ សិយា កិលេសោ សិយា ទោ កិលេសោ ។
 រូបក្ខន្ធន្ធ សង្កិលេសិកោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា
 សង្កិលេសិកា សិយា អសង្កិលេសិកា ។ រូបក្ខន្ធន្ធ
 អសង្កិលេដ្ឋោ ចត្តារោ ខន្ធ សិយា សង្កិលេដ្ឋា សិយា
 អសង្កិលេដ្ឋា ។ រូបក្ខន្ធន្ធ កិលេសវិប្បយុត្តោ ចត្តារោ
 ខន្ធ សិយា កិលេសសម្បយុត្តា សិយា កិលេស-
 វិប្បយុត្តា ។ រូបក្ខន្ធន្ធ នវត្តញ្ច កិលេសោ ចេវ
 សង្កិលេសិកោ ចាតិ សង្កិលេសិកោ ចេវ ទោ ច
 កិលេសោ តយា ខន្ធ នវត្តញ្ច កិលេសោ ចេវ
 សង្កិលេសិកា ចាតិ សិយា សង្កិលេសិកា ចេវ ទោ
 ច កិលេសោ សិយា នវត្តញ្ច សង្កិលេសិកា ចេវ ទោ
 ច កិលេសាតិ សម្ព័រក្ខន្ធន្ធ សិយា កិលេសោ ចេវ
 សង្កិលេសិកោ ច សិយា សង្កិលេសិកោ ចេវ ទោ ច
 កិលេសោ សិយា នវត្តញ្ច កិលេសោ ចេវ សង្កិលេ-
 សិកោ ចាតិបិ សង្កិលេសិកោ ចេវ ទោ ច កិលេ-
 សោតិបិ ។ រូបក្ខន្ធន្ធ នវត្តញ្ច កិលេសោ ចេវ សង្កិ-
 លេដ្ឋោ ចាតិបិ សង្កិលេដ្ឋោ ចេវ ទោ ច កិលេសោតិបិ

អភ័ព្វបិដក វិក័ត

(៧៥) ខន្ធ ៤ មិនមែនកិលេស សង្ខារក្ខន្ធ ជាតិលេសក៏មាន
មិនមែនកិលេសក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ខន្ធ ៤ គួរ
ដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
មិនសៅហ្មងហើយ ខន្ធ ៤ សៅហ្មងហើយក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយក៏
មាន ។ រូបក្ខន្ធ ប្រាសចាកកិលេស ខន្ធ ៤ ប្រកបដោយកិលេសក៏មាន
ប្រាសចាកកិលេសក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តី
សៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងឡើយ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង ខន្ធ ៧ មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅ-
ហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទេ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិន
មែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំង
គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តី
សៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេច-
ក្តីសៅហ្មងផង ថា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង
ផងក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅ-
ហ្មងហើយផង ថា សៅហ្មងហើយតែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផងឡើយ

ខន្ធវិរង្គ បញ្ញាប្បក

តយោ ខន្ធនា ន វត្តញ្ច កិលេសា ថេវ សង្កិលំដ្ឋា
 ចាតិ សិយា សង្កិលំដ្ឋា ថេវ នោ ច កិលេសា
 សិយា ន វត្តញ្ច សង្កិលំដ្ឋា ថេវ នោ ច កិ-
 លេសាតិ សង្ការក្ខន្ធា សិយា កិលេសោ ថេវ
 សង្កិលំដ្ឋា ច សិយា សង្កិលំដ្ឋា ថេវ នោ ច
 កិលេសា សិយា ន វត្តញ្ច កិលេសោ ថេវ
 សង្កិលំដ្ឋា ចាតិបិ សង្កិលំដ្ឋា ថេវ នោ ច កិលេ-
 សោតិបិ ។ រូបក្ខន្ធា ន វត្តញ្ច កិលេសោ ថេវ
 កិលេសសសម្មយុត្តោ ចាតិបិ កិលេសសសម្មយុត្តោ
 ថេវ នោ ច កិលេសោតិបិ តយោ ខន្ធនា ន វត្តញ្ច
 កិលេសា ថេវ កិលេសសសម្មយុត្តោ ចាតិ សិយា
 កិលេសសសម្មយុត្តោ ថេវ នោ ច កិលេសា សិយា
 ន វត្តញ្ច កិលេសសសម្មយុត្តោ ថេវ នោ ច កិលេ-
 សាតិ សង្ការក្ខន្ធា សិយា កិលេសោ ថេវ កិ-
 លេសសសម្មយុត្តោ ច សិយា កិលេសសសម្មយុត្តោ
 ថេវ នោ ច កិលេសោ សិយា ន វត្តញ្ច

ខន្ធវិរាង បញ្ហាបុព្វតៈ

ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយទេ
សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជា
សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយក៏មាន សៅហ្មងហើយ តែមិន
មែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំង
សៅហ្មងហើយផង ថា សៅហ្មងហើយតែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផង
ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិន
មែនសេចក្តីសៅហ្មងផងឡើយ ខន្ធ ៣ មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តី
សៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងទេ ប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ជា
សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា

អភិធម្មបំណិក វិរាដ្ឋោ

កិលេសោ ថេវ កិលេសសម្បយុត្តោ ហិតិបិ កិ-
 លេសសម្បយុត្តោ ថេវ នោ ច កិលេសោតិបិ ។
 រូបក្ខន្ធា កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកោ ចត្តារោ
 ខន្ធា សិយា កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា សិយា
 កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា សិយា ន វត្តព្វា
 កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកាតិបិ កិលេសវិប្ប-
 យុត្តសង្កិលេសិកាតិបិ ។

[៧៦] រូបក្ខន្ធា ន ទិស្សនេន បហាតព្វា
 ចត្តារោ ខន្ធា សិយា ទិស្សនេន បហាតព្វា សិយា
 ន ទិស្សនេន បហាតព្វា ។ រូបក្ខន្ធា ន ភាវនាយ
 បហាតព្វា ចត្តារោ ខន្ធា សិយា ភាវនាយ បហាតព្វា
 សិយា ន ភាវនាយ បហាតព្វា ។ រូបក្ខន្ធា ន
 ទិស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា
 ទិស្សនេន បហាតព្វហេតុកោ សិយា ន ទិស្សនេន
 បហាតព្វហេតុកោ ។ រូបក្ខន្ធា ន ភាវនាយ បហាត-
 ព្វហេតុកោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា ភាវនាយ បហាតព្វ-
 ហេតុកោ សិយា ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកោ ។

អភ័ព្វប័ណ្ណ វិភង្គ

ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
 ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ខន្ធ ៤ ប្រាស
 ចាកសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាកសេច-
 ក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រាស
 ចាកសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។

[៧៦] រូបក្ខន្ធ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ខន្ធ ៤ គួរលះដោយ
 ទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនគួរលះ
 ដោយការវនា ខន្ធ ៤ គួរលះដោយការវនាក៏មាន មិនគួរលះដោយការវនា
 ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ខន្ធ ៤ មាន
 ហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏
 មាន ។ រូបក្ខន្ធ មានហេតុមិនគួរលះដោយការវនា ខន្ធ ៤ មានហេតុ
 គួរលះដោយការវនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយការវនាក៏មាន ។

វត្តវិរាដ្ឋ បញ្ញាបុព្វកំ

រូបក្ខន្ធនោ អវិគតោ ចត្តារោ ខន្ធសិយា សវិគតោ
 សិយា អវិគតោ ។ រូបក្ខន្ធនោ អវិចារោ ចត្តារោ ខន្ធសិយា
 សវិចារោ សិយា អវិចារោ ។ រូបក្ខន្ធនោ អប្បវិគតោ
 ចត្តារោ ខន្ធសិយា អប្បវិគតោ សិយា អប្បវិគតោ ។
 រូបក្ខន្ធនោ ន បិវិសហគតោ ចត្តារោ ខន្ធសិយា
 បិវិសហគតោ សិយា ន បិវិសហគតោ ។ ទ្វេ
 ខន្ធន ន សុខសហគតោ តយោ ខន្ធសិយា សុខសហគតោ
 សិយា ន សុខសហគតោ ។ ទ្វេ ខន្ធន ន ឧបេក្ខាសហគតោ
 តយោ ខន្ធសិយា ឧបេក្ខាសហគតោ សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតោ ។
 រូបក្ខន្ធនោ កាមាវចរោ ចត្តារោ ខន្ធសិយា កាមាវចរោ សិយា
 ន កាមាវចរោ ។ រូបក្ខន្ធនោ ន រូចាវចរោ ចត្តារោ ខន្ធសិយា
 រូចាវចរោ សិយា ន រូចាវចរោ ។ រូបក្ខន្ធនោ ន អរូចាវចរោ
 ចត្តារោ ខន្ធសិយា អរូចាវចរោ សិយា ន អរូចាវចរោ ។ រូបក្ខន្ធនោ
 បរិយាបន្នោ ចត្តារោ ខន្ធសិយា បរិយាបន្នោ សិយា អបរិយាបន្នោ ។
 រូបក្ខន្ធនោ អនិយ្យនិកោ ចត្តារោ ខន្ធសិយា

ខន្ធវិវត្ត បញ្ញាបុព្វកៈ

រូបក្ខន្ធ មិនមានវិតក្កៈ ខន្ធ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈក៏មាន មិន
មានវិតក្កៈ ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានវិចារៈ ខន្ធ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈ ក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានប័តិ
ខន្ធ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងប័តិក៏មាន មិនមានប័តិក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ
មិនកើតព្រមដោយប័តិ ខន្ធ ៤ កើតព្រមដោយប័តិក៏មាន មិនកើតព្រម
ដោយប័តិក៏មាន ។ ខន្ធ ២ មិនកើតព្រមដោយសុខៈ ខន្ធ ៣ កើតព្រម
ដោយសុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន ។ ខន្ធ ២ មិនកើតព្រម
ដោយឧបេក្ខា ខន្ធ ៣ កើតព្រមដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនកើតព្រមដោយ
ឧបេក្ខាក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាកាមាវចរ ខន្ធ ៤ ជាកាមាវចរក៏មាន មិនមែន
កាមាវចរក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមែនរូបាវចរ ខន្ធ ៤ ជារូបាវចរក៏មាន មិន
មែនរូបាវចរក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមែនអរូបាវចរ ខន្ធ ៤ ជាអរូបាវចរក៏
មាន មិនមែនអរូបាវចរក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាបរិយាបន្ទៈ ខន្ធ ៤ ជាបរិ
យាបន្ទៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្ទៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាអនិយ្យានិកៈ ខន្ធ ៤

អភិធម្មបិដកេ វិរាដ្ឋោ

សិយា និយ្យានិកា សិយា អនិយ្យានិកា ។ រូប-
 ក្ខត្តោ អនិយតោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា និយតា
 សិយា អនិយតា ។ រូបក្ខត្តោ សុទ្ធារោ ចត្តារោ
 ខន្ធា សិយា សុទ្ធារោ សិយា អនុទ្ធារោ ។ រូបក្ខត្តោ
 អរណោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា សរណោ សិយា
 អរណាតិ ។

បញ្ញាប្បញ្ញំ ។

វន្តវិរាដ្ឋោ សមតោ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

ជានិយ្យានិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាអនិយតៈ

ខន្ធ ៤ ជានិយតៈក៏មាន ជាអនិយតៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ ជាសទត្តវៈ

ខន្ធ ៤ ជាសទត្តវៈក៏មាន ជាអនត្តវៈក៏មាន ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានសត្រវៈ

ខន្ធ ៤ ប្រកបដោយសត្រវៈក៏មាន មិនមានសត្រវៈក៏មាន ។

ចប់ បញ្ចប្បច្ចកៈ ។

ចប់ ខន្ធវិភង្គ ។

អាយតនវិកង្កោ

[៧៧] ឆ្មាទសាយតនានិ ចក្ខុយតនំ រូចាយតនំ
 សោតាយតនំ សទ្ទាយតនំ យានាយតនំ កន្ទាយតនំ
 ដឹង្គាយតនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ
 មនាយតនំ ធម្មាយតនំ ។

[៧៨] ចក្កំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា វិបរិណាមធម្មំ
 រូចា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណាមធម្មា សោតំ អ-
 និច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា វិបរិណាមធម្មំ សទ្ធា អនិច្ចា ទុក្ខា
 អនត្តា វិបរិណាមធម្មា យានំ អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា
 វិបរិណាមធម្មំ កន្ទា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណា-
 មធម្មា ដឹង្គំ អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណាមធម្មា
 រសា អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណាមធម្មា កាយោ
 អនិច្ចោ ទុក្ខោ អនត្តា វិបរិណាមធម្មោ ដោដ្ឋញ្ញា
 អនិច្ចា ទុក្ខា អនត្តា វិបរិណាមធម្មា មនោ អនិច្ចោ
 ទុក្ខោ អនត្តា វិបរិណាមធម្មោ ធម្មា អនិច្ចា ទុក្ខា
 អនត្តា វិបរិណាមធម្មា ។

សុត្តន្តបិដក ។

អាយតនវិភង្គ

[៧៧] អាយតនៈ ១២ គឺ ចក្ខុយតនៈ រូបាយតនៈ សោតា-
យតនៈ សព្ទាយតនៈ ឃានាយតនៈ គន្ធាយតនៈ ជីវ្ហាយតនៈ រសា-
យតនៈ កាយាយតនៈ វេជ្ជរាយតនៈ មនាយតនៈ ធម្មាយតនៈ ។

[៧៨] ភ្នែក មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានស-
ភាពប្រែប្រួល រូប មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាព
ប្រែប្រួល ត្រចៀក មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាព
ប្រែប្រួល សំឡេង មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាព
ប្រែប្រួល ច្រមុះ មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាពប្រែ
ប្រួល ក្លិន មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល
អណ្តាត មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល
រស មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល កាយ
មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល សម្ផស្ស
មិនទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល មនោ មិន
ទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល ធម៌ មិន
ទៀង ជាទុក្ខ ជារបស់សោះសូន្យ មានសភាពប្រែប្រួល ។

ចប់ សុត្តន្តកាណិយ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គោ

[៧៧] ឆ្មាទសាយតនានំ ចក្ខុយតនំ សោតា-
យតនំ យានាយតនំ ជីវ្ហាយតនំ កាយាយតនំ មនា-
យតនំ រូចាយតនំ សទ្ទាយតនំ កណ្ឌាយតនំ រសាយ-
តនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ ធម្មាយតនំ ។

[១០០] តត្ថ កកមំ ចក្ខុយតនំ ។ យំ ចក្ខុ
ចក្ខុន្នំ មហាក្ខតានំ ឧទានាយ បសាដោ ។ បេ ។
សុញ្ញា តាមោបេសោ ឥទំ វុច្ឆតិ ចក្ខុយតនំ ។
តត្ថ កកមំ សោតាយតនំ យានាយតនំ ជីវ្ហាយតនំ
កាយាយតនំ ។ យោ កាយោ ចក្ខុន្នំ មហាក្ខតានំ
ឧទានាយ បសាដោ ។ បេ ។ សុញ្ញា តាមោបេសោ
ឥទំ វុច្ឆតិ កាយាយតនំ ។ តត្ថ កកមំ មនាយតនំ ។
ឯកវិជេន មនាយតនំ ដស្សសម្បយុត្តំ ។ ធុវិជេន
មនាយតនំ អត្ថិ សហេតុកំ អត្ថិ អហេតុកំ ។ តិវិជេន
មនាយតនំ អត្ថិ កុសលំ អត្ថិ អកុសលំ អត្ថិ អព្យា-
កតំ ។ បេ ។ ឃិវំ ពហុវិជេន មនាយតនំ ឥទំ វុច្ឆតិ
មនាយតនំ ។ តត្ថ កកមំ រូចាយតនំ ។ យំ រូចំ
ចក្ខុន្នំ មហាក្ខតានំ ឧទានាយ វណ្ណានិកា ។ បេ ។

អភិធម្មបំណិក វិក្ក

[៧៧] អាយតនៈ ១២ គឺ ចក្ខុយតនៈ រសោតាយតនៈ យានាយតនៈ ដំក្រុយតនៈ កាយាយតនៈ មនាយតនៈ រូបាយតនៈ សទ្ធាយតនៈ គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ ធម្មាយតនៈ ។

[១០០] បណ្ណាអាយតនៈទាំងនោះ ចក្ខុយតនៈ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុណា គឺ ប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះហៅថា ចក្ខុយតនៈ ។ បណ្ណាអាយតនៈទាំងនោះ រសោតាយតនៈ យានាយតនៈ ដំក្រុយតនៈ កាយាយតនៈ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺ ប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះហៅថា កាយាយតនៈ ។ បណ្ណាអាយតនៈទាំងនោះ មនាយតនៈ តើដូចម្តេច ។ មនាយតនៈ មានប្រការមួយ បានដល់មនាយតនៈ ដែលប្រកបដោយផស្សៈ ។ មនាយតនៈ មានប្រការ ២ គឺ មនាយតនៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ មនាយតនៈ មានប្រការ ៣ គឺ មនាយតនៈ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ មនាយតនៈ មានច្រើនប្រការយ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា មនាយតនៈ ។ បណ្ណាអាយតនៈទាំងនោះ រូបាយតនៈ តើដូចម្តេច ។ រូបណា គឺ ពណ៌បួន អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។

អាយតនវិវដ្តេ បញ្ញាបញ្ចកំ

រូបជាតុបេសា ឥទំ វុច្ឆតិ រូបាយតនំ ។ តត្ថ កតតមំ
 សន្តាយតនំ កត្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយត-
 នំ ។ បឋវីជាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋញ្ញជាតុបេសា ឥទំ
 វុច្ឆតិ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ ។ តត្ថ កតតមំ ធម្មាយតនំ ។
 វេទនាខន្តោ សញ្ញាខន្តោ សង្ខារក្ខន្តោ យញ្ញ រូបំ
 អនិទស្សនំ អប្បដិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ អសុត្តតា
 ច ជាតុ ។ តត្ថ កតតមោ វេទនាខន្តោ ។ ឯក-
 វីនេន វេទនាខន្តោ ដស្សសម្មយុត្តោ ។ បេ ។ ឃំ
 ពហុវីនេន វេទនាខន្តោ អយំ វុច្ឆតិ វេទនាខន្តោ ។
 តត្ថ កតតមោ សញ្ញាខន្តោ ។ ឯកវីនេន សញ្ញាខន្តោ
 ដស្សសម្មយុត្តោ ។ បេ ។ ឃំ ពហុវីនេន សញ្ញាខន្តោ
 អយំ វុច្ឆតិ សញ្ញាខន្តោ ។ តត្ថ កតតមោ សង្ខា-
 រក្ខន្តោ ។ ឯកវីនេន សង្ខារក្ខន្តោ ចិត្តសម្មយុត្តោ
 ។ បេ ។ ឃំ ពហុវីនេន សង្ខារក្ខន្តោ អយំ វុច្ឆតិ
 សង្ខារក្ខន្តោ ។ តត្ថ កតតមំ រូបំ អនិទស្សនំ អប្ប-
 ដិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ ។ ឥត្តិច្ឆ្រិយំ ។ បេ ។
 កតតន្នីការោ អាហារោ ឥទំ វុច្ឆតិ រូបំ អនិទស្សនំ

អាយតនវិក្ខំ បញ្ញាបុព្វកៈ

ហៅថា រូបធាតុក៏បាន នេះហៅថា រូបាយតនៈ ។ បណ្តាអាយតនៈ
 ទាំងនោះ សទ្ទាយតនៈ គន្ធាយតនៈ វសាយតនៈ ផោដ្ឋពាយតនៈ
 តើដូចម្តេច ។ បបរីធាតុ ។ បេ ។ ហៅថាផោដ្ឋពធាតុ ក៏បាន
 នេះហៅថា ផោដ្ឋពាយតនៈ ។ បណ្តាអាយតនៈទាំងនោះ ធម្មាយ-
 តនៈ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ ប្លក្ក
 រូបណា ជាអនិទេស្យនៈ ជាអប្បជ័យៈ រាប់បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ ជា
 អសង្ខតធាតុ ។ បណ្តាខន្ធទាំងនោះ វេទនាខន្ធ តើដូចម្តេច ។ វេទនា-
 ខន្ធ មានប្រការមួយ បានដល់វេទនាខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ បេ ។
 វេទនាខន្ធ មានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា វេទនាខន្ធ ។
 បណ្តាខន្ធទាំងនោះ សញ្ញាខន្ធ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាខន្ធ មានប្រការ
 មួយ បានដល់សញ្ញាខន្ធ ប្រកបដោយផស្សៈ ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ
 មានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា សញ្ញាខន្ធ ។ បណ្តាខន្ធ
 ទាំងនោះ សង្ខារក្ខន្ធ តើដូចម្តេច ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានប្រការមួយ បាន
 ដល់សង្ខារក្ខន្ធ ប្រកបដោយចិត្ត ។ បេ ។ សង្ខារក្ខន្ធ មានច្រើនប្រការ
 យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា សង្ខារក្ខន្ធ ។ បណ្តាខន្ធទាំងនោះ រូបជា
 អនិទេស្យនៈ ជាអប្បជ័យៈ រាប់បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ តើដូចម្តេច ។
 គត្តិន្រ្ទិយ ។ បេ ។ កតទ្ធិវិញ្ញាណាវ នេះហៅថា រូបជាអនិទេស្យនៈ

អភិធម្មបំណែក វិរាដ្ឋោ

អប្បដិឃំ ធម្មាយតនធម៌យាបដ្ឋំ ។ តត្ថ កតតមា អស-
ដ្ឋតា ធាតុ ។ រាគក្ខយោ ខោសក្ខយោ មោហក្ខយោ
អយំ វុច្ចតិ អសដ្ឋតា ធាតុ ។ ឥទំ វុច្ចតិ ធម្មាយតនំ ។

អភិធម្មរាជនីយំ ។

[១០០] ប្ធាទសាយតនានិ ចក្ខាយតនំ វុចាយ-
តនំ ។ បេ ។ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ ។ ប្ធាទសដ្ឋំ
អាយតនានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ
អព្យាកតា ។ បេ ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

[១០២] ទសាយតនា អព្យាកតា ប្ធាយតនា
សិយា កុសលា សិយា អកុសលា សិយា អព្យា-
កតា ។ ទសាយតនា ន វត្តញ្ច សុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តតិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តតិបិ
អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តតិបិ មនាយតនំ
សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្ត សិយា ទុក្ខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្ត សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្ត ធម្មាយតនំ សិយា សុខាយ វេទនាយ ស-
ម្បយុត្ត សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្ត សិយា
អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្ត សិយា ន វត្តញ្ច

អភិធម្មបំណិក វិរាដ្ឋ

ជាអប្បជ័យៈ រាប់បញ្ចាលក្នុងធម្មាយតនៈ ។ បណ្តាអាយតនៈទាំងនោះ

អសន្និតធាតុ តើដូចម្តេច ។ ការអស់រាគៈ ការអស់ទោសៈ ការអស់

មោហៈ នេះហៅថា អសន្និតធាតុ ។ នេះហៅថា ធម្មាយតនៈ ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

[១០១] អាយតនៈ ១២ គឺ ចក្ខុអាយតនៈ រូបាយតនៈ ។ បេ ។

មនាយតនៈ ធម្មាយតនៈ ។ បណ្តាអាយតនៈ ១២ អាយតនៈ ជា

កុសលប្បន្តាន ជាអកុសលប្បន្តាន ជាអព្យាក្រឹតប្បន្តាន ។ បេ ។ ប្រកប

ដោយសត្រូវប្បន្តាន មិនមានសត្រូវប្បន្តាន ។

[១០២] អាយតនៈ ១០ ជាអព្យាក្រឹត អាយតនៈ ២ ជាកុសល

ក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បី

ពោលថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង

ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងឡើយ មនាយតនៈ ប្រកបដោយ

សុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខ-

វេទនាក៏មាន ធម្មាយតនៈ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយ

ទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន មិនគប្បីពោលថា

អាយតនវិក្កេ បញ្ញាប្បញ្ញកំ

សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិបំ ទុក្ខាយ វេទនាយ

សម្បយុត្តន្តិបំ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-

យុត្តន្តិបំ ទសាយតនា នេវ វិចាកានិវិចាកធម្មធម្មា

ន្ទាយតនា សិយា វិចាកា សិយា វិចាកធម្មធម្មា

សិយា នេវ វិចាកានិវិចាកធម្មធម្មា ។ បញ្ញាយតនា

ឧចានិទ្ធុចានានិយា សន្ទាយតនំ អនុចានិទ្ធុចានានិយំ

ចត្តារាយតនា សិយា ឧចានិទ្ធុចានានិយា សិយា

អនុចានិទ្ធុចានានិយា សិយា អនុចានិទ្ធុចានានិយា

ន្ទាយតនា សិយា ឧចានិទ្ធុចានានិយា សិយា អនុចា-

និទ្ធុចានានិយា សិយា អនុចានិទ្ធុចានានិយា ។

ទសាយតនា អសន្តិលំដ្ឋសន្តិលេសិកា ន្ទាយតនា

អាយតខ្មែរក្នុង បញ្ញាបុព្វកៈ

ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកប
ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងក៏មាន អាយតនៈ ១០ មិនមែនជាវិបាកទាំង
មិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី អាយតនៈ ២ ជាវិបាកក៏មាន ជា
ធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនជាធម៌មាន
វិបាកជាប្រក្រតី ក៏មាន ។ អាយតនៈ ៥ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស
មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុពាន សទ្ទា-
យតនៈ មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុពាន អាយតនៈ ៤ មានកម្មប្រកបដោយ
កិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុពា-
នក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុពានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយ
កិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
ទុពានក៏មាន អាយតនៈ ២ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហា
ជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុពានក៏មាន មិនមាន
កម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជា
ប្រយោជន៍ដល់ទុពានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុពានក៏មាន ។
អាយតនៈ ១០ មិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាយតនៈ ២

អភិធម្មបំណែ វិរាដ្ឋោ

សិយា សុខ្ខីលីដ្ឋសុខ្ខីលេសិកា សិយា អសុខ្ខីលីដ្ឋ-
 សុខ្ខីលេសិកា សិយា អសុខ្ខីលីដ្ឋាសុខ្ខីលេសិកា ។
 ទសាយតនា អវិតក្កអវិចារា មនាយតនំ សិយា
 សវិតក្កសវិចារំ សិយា អវិតក្កវិចារមត្តំ សិយា អវិត-
 ក្កអវិចារំ ធម្មាយតនំ សិយា សវិតក្កសវិចារំ សិយា
 អវិតក្កវិចារមត្តំ សិយា អវិតក្កអវិចារំ សិយា ន
 វត្តញ្ចំ សវិតក្កសវិចារន្តិបិ អវិតក្កវិចារមត្តន្តិបិ អវិ-
 តក្កវិចារន្តិបិ ។ ទសាយតនា ន វត្តញ្ចា បីតិសហ-
 កតាតិបិ សុខសហកតាតិបិ ឧបេក្ខាសហកតាតិបិ
 ម្ធាយតនា សិយា បីតិសហកតា សិយា សុខស-
 ហកតា សិយា ឧបេក្ខាសហកតា សិយា ន វត្តញ្ចា
 បីតិសហកតាតិបិ សុខសហកតាតិបិ ឧបេក្ខាសហ-
 កតាតិបិ ។ ទសាយតនា នេវ ទស្សនេន ន ការៈនាយ
 បហាតញ្ចា ម្ធាយតនា សិយា ទស្សនេន បហាតញ្ចា
 សិយា ការៈនាយ បហាតញ្ចា សិយា នេវ ទស្សនេន
 ន ការៈនាយ បហាតញ្ចា ។ ទសាយតនា នេវ ទស្ស-
 នេន ន ការៈនាយ បហាតញ្ចាហេតុកា ម្ធាយតនា

អវ័នធម្មប័ណ្ណ វិភង្គ

សៅហ្មង់ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង់ក៏មាន មិនសៅហ្មង់តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង់ក៏មាន មិនសៅហ្មង់ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង់ក៏មាន ។

អាយតនៈ ១០ មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈ មនាយតនៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន ធម្មាយតនៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈជាមួយនឹងវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈផងក៏មាន ។

អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើតព្រមដោយសុខៈផង ថា កើតព្រមដោយទុក្ខផងឡើយ អាយតនៈ ២ កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន មិនគប្បីពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើតព្រមដោយសុខៈផង ថា កើតព្រមដោយទុក្ខផងក៏មាន ។

អាយតនៈ ១០ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា អាយតនៈ ២ គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយការវិនាក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន ។

អាយតនៈ ១០ មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា អាយតនៈ ២

អាយតនៈ ១០ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា អាយតនៈ ២

អាយតនៈ ១០ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា អាយតនៈ ២

អាយតនៈ ១០ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា អាយតនៈ ២

អាយតនៈ ១០ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា អាយតនៈ ២

អាយតនវិរដ្ឋេ បញ្ញាបុប្ផកំ

សិយា ទស្សនេន បហានុញ្ញោតុកា សិយា ភាវនាយ
 បហានុញ្ញោតុកា សិយា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ
 បហានុញ្ញោតុកា ។ ទស្ថាយតនា នេវ ធម្មតាមិនោ
 ន អបធម្មតាមិនោ ម្នាយតនា សិយា អាយតនតាមិ-
 នោ សិយា អបធម្មតាមិនោ សិយា នេវ ធម្មតាមិនោ
 ន អបធម្មតាមិនោ ។ ទស្ថាយតនា នេវ សេត្វា នាសេ-
 ត្វា ម្នាយតនា សិយា សេត្វា សិយា អសេត្វា សិយា
 នេវ សេត្វា នាសេត្វា ។ ទស្ថាយតនា បរិត្តា ម្នាយ-
 តនា សិយា បរិត្តា សិយា មហាក្កតា សិយា អប្បមា-
 ណា ។ ទស្ថាយតនា អនាម្បណា ម្នាយតនា សិយា
 បរិត្តាម្បណា សិយា មហាក្កតាម្បណា សិយា អប្បមា-
 ណាម្បណា សិយា ន វត្តត្វា បរិត្តាម្បណាតិបិ មហា-
 ក្កតាម្បណាតិបិ អប្បមាណាម្បណាតិបិ ។ ទស្ថាយ-
 តនា មជ្ឈិមា ម្នាយតនា សិយា ហីនា សិយា មជ្ឈិមា
 សិយា បណីតា ។ ទស្ថាយតនា អនិយតា ម្នាយតនា
 សិយា មិច្ឆតនិយតា សិយា សម្មតនិយតា សិយា
 អនិយតា ។ ទស្ថាយតនា អនាម្បណា ម្នាយតនា

អាយតនវិវត្ត បញ្ហាបុព្វកៈ

មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយភាវនាក៏មាន
 មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនាក៏មាន ។
 អាយតនៈ ១០ មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទាំងមិនមែនមិនដល់នូវការ
 សន្យាក្នុងឡើង អាយតនៈ ២ ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនដល់
 នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទាំងមិនមែន
 មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមែនជាវរបស់
 សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជាវរបស់អសេក្ខបុគ្គល អាយតនៈ ២ ជាវរបស់
 សេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជាវរបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជាវរបស់សេក្ខ-
 បុគ្គល ទាំងមិនមែនជាវរបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មាន
 សភាពតូចត្នារ អាយតនៈ ២ មានសភាពតូចត្នារក៏មាន ដល់នូវសភាពធំ
 ក៏មាន ប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ អាយ-
 តនៈ ២ មានអារម្មណ៍តូចត្នារក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មានអារម្មណ៍តូច
 ត្នារផង ថា មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំផង ថា មានអារម្មណ៍ប្រមាណ
 មិនបានផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជាកណ្តាល អាយតនៈ ២ ថែក
 ចាបក៏មាន កណ្តាលក៏មាន ទុត្តមក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនទៀង
 អាយតនៈ ២ មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀងក៏
 មាន មិនទៀងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ អាយតនៈ ២

អវិជ្ជាប្បិដិកោ វិភង្គោ

សិយា មត្តារម្មណា សិយា មត្តហេតុកា សិយា
 មត្តាធិបតិណោ សិយា ន វត្តញ្ចា មត្តារម្មណាតិបិ
 មត្តហេតុកាតិបិ មត្តាធិបតិណាតិបិ ។ បញ្ចាយតនា
 សិយា ឧប្បដ្ឋា សិយា ឧប្បាទិណោ ន វត្តញ្ចា អនុប្ប-
 ដ្ឋាតិ សន្តាយតនំ សិយា ឧប្បដ្ឋំ សិយា អនុប្បដ្ឋំ ន
 វត្តញ្ចំ ឧប្បាទិតិ បញ្ចាយតនា សិយា ឧប្បដ្ឋា សិយា
 អនុប្បដ្ឋា សិយា ឧប្បាទិណោ ធម្មាយតនំ សិយា ឧ-
 ប្បដ្ឋំ សិយា អនុប្បដ្ឋំ សិយា ឧប្បាទិ សិយា ន វត្តញ្ចំ
 ឧប្បដ្ឋន្តិបិ អនុប្បដ្ឋន្តិបិ ឧប្បាទិតិបិ ។ ឯកានសាយត-
 នា សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បដ្ឋា
 ធម្មាយតនំ សិយា អតីតំ សិយា អនាគតំ សិយា
 បច្ចុប្បដ្ឋំ សិយា ន វត្តញ្ចំ អតីតន្តិបិ អនាគតន្តិបិ
 បច្ចុប្បដ្ឋន្តិបិ ។ ទិសាយតនា អនារម្មណា ទ្វាយតនា
 សិយា អតីតារម្មណា សិយា អនាគតារម្មណា
 សិយា បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណា សិយា ន វត្តញ្ចា អតីតា-
 រម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណាតិបិ
 សិយា អជ្ឈតា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត-
 ពហិទ្ធា ។ ទិសាយតនា អនារម្មណា ទ្វាយតនា

អភិធម្មប្រដិក វិរាជ

មានមគ្គជា អារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជា ហេតុក៏មាន មានមគ្គជា អធិបតីក៏
មាន មិនគប្បីពោលថា មានមគ្គជា អារម្មណ៍ផង ថា មានមគ្គជា ហេតុ
ផង ថា មានមគ្គជា អធិបតីផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ៥ កើតហើយក៏
មាន ប្រុងនឹងកើត តែមិនគប្បីពោលថា មិនទាន់កើតក៏មាន សុព្វ-
យតនៈ កើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើត តែមិនគប្បីពោលថា ប្រុងនឹង
កើតក៏មាន អាយតនៈ ៥ កើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើតក៏មាន ប្រុង
នឹងកើតក៏មាន ធម្មាយតនៈ កើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើតក៏មាន
ប្រុងនឹងកើតក៏មាន មិនគប្បីពោលថា កើតហើយផង ថា មិនទាន់
កើតផង ថា ប្រុងនឹងកើតផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១១ ជាអតីតក៏
មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាអតីតក៏មាន
ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាអតីតផង ថា
ជាអនាគតផង ថា ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមាន
អារម្មណ៍ អាយតនៈ ២ មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជា
អនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មាន
អារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍
ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាងក្នុង
នឹងខាងក្រៅក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ អាយតនៈ ២

អាយតនវិរុទ្ត វិញ្ញាប្បដ្ឋកំ

សិយា អដ្ឋត្តារម្មណា សិយា ពហិទ្ធារម្មណា សិយា
 អដ្ឋត្តពហិទ្ធារម្មណា សិយា ន វត្តញ្ច អដ្ឋត្តារម្មណា-
 តិបិ ពហិទ្ធារម្មណា តិបិ អដ្ឋត្តពហិទ្ធារម្មណា តិបិ ។
 រូបាយតនំ សនិទស្សនសប្បដិយំ នវាយតនា អនិ-
 ទស្សនសប្បដិយា ទ្វាយតនា អនិទស្សនាប្បដិយា ។

[១០៣] ឯកាទសាយតនា ន ហេតុ ធម្មាយតនំ
 សិយា ហេតុ សិយា ន ហេតុ ។ ទសាយតនា
 អហេតុកា ទ្វាយតនា សិយា សហេតុកា សិយា
 អហេតុកា ។ ទសាយតនា ហេតុវិប្បយុត្តា ទ្វាយតនា
 សិយា ហេតុសម្បយុត្តា សិយា ហេតុវិប្បយុត្តា ។
 ទសាយតនា ន វត្តញ្ច ហេតុ ថេវ សហេតុកា ពាតិបិ
 សហេតុកា ថេវ ន ច ហេតុតិបិ មនាយតនំ ន វត្តញ្ច
 ហេតុ ថេវ សហេតុកញ្ចតិ សិយា សហេតុកញ្ចេវ
 ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តញ្ច សហេតុកញ្ចេវ ន ច
 ហេតុតិ ធម្មាយតនំ សិយា ហេតុ ថេវ សហេតុកញ្ច
 សិយា សហេតុកញ្ចេវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តញ្ច

អាយតនវិរង្គ បញ្ញាបុព្វតៈ

មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មានអារម្មណ៍ខាង
 ក្នុងផង ថា មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅផង ថា មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុង
 ទាំងខាងក្រៅផងក៏មាន ។ រូបាយតនៈ ប្រកបដោយការឃើញ ទាំង
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាយតនៈ ៧ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាយតនៈ ២ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំង
 មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

[១០៣] អាយតនៈ ១១ មិនមែនហេតុ ធម្មាយតនៈ ជាហេតុក៏
 មាន មិនមែនហេតុក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានហេតុ អាយតនៈ
 ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ អាយតនៈ
 ១០ ប្រាសចាកហេតុ អាយតនៈ ២ ប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាក
 ហេតុក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែន
 ហេតុផងឡើយ មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏
 មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ
 ក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន មិនគប្បីពោលថា

អរិយធម៌បដិសេធ វិរាជ្ជោ

ហេតុ ចេវ សហេតុកក្កានុតិបិ សហេតុកក្កោវ ន ច
 ហេតុតិបិ ។ ទសាយតនា ន វត្តញ្ច ហេតុ ចេវ ហេតុ-
 សម្បយុត្តា ចាតិបិ ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតុ-
 តិបិ មនាយតនំ ន វត្តញ្ចំ ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្ត-
 ក្កានុ សិយា ហេតុសម្បយុត្តក្កោវ ន ច ហេតុ សិយា
 ន វត្តញ្ចំ ហេតុសម្បយុត្តក្កោវ ន ច ហេតុតិ ធម្មា-
 យតនំ សិយា ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តក្កានុ សិយា
 ហេតុសម្បយុត្តក្កោវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តញ្ចំ
 ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តក្កានុតិបិ ហេតុសម្បយុត្ត-
 ក្កោវ ន ច ហេតុតិបិ ។ ទសាយតនា ន ហេតុ អហេ-
 តុកា មនាយតនំ សិយា ន ហេតុ សហេតុកំ សិយា
 ន ហេតុ អហេតុកំ ធម្មាយតនំ សិយា ន ហេតុ ស-
 ហេតុកំ សិយា ន ហេតុ អហេតុកំ សិយា ន វត្តញ្ចំ
 ន ហេតុ សហេតុកន្តិបិ ន ហេតុ អហេតុកន្តិបិ ។

[១០៤] ឯកាទសាយតនា សម្បត្តយា ធម្មា-
 យតនំ សិយា សម្បត្តយំ សិយា អម្បត្តយំ ។ ឯ-
 កាទសាយតនា សង្ខតា ធម្មាយតនំ សិយា សង្ខតំ
 សិយា អសង្ខតំ ។ ឯកាទសាយតនា អនិទស្សនា

អភិធម្មប្បទាន វិភង្គ

ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផលក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោល
 ថា ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុផល ថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិន
 មែនហេតុផលឡើយ មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុ ទាំង
 ប្រកបដោយហេតុទេ ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន ធម្មាយតនៈ
 ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រកបដោយហេតុតែមិនមែនហេតុ
 ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុផល ថា ប្រកប
 ដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផលក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមែនហេតុ
 ទាំងមិនមានហេតុ មនាយតនៈ មិនមែនហេតុតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 ហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ទាំងមិនមានហេតុក៏មាន ធម្មាយតនៈ មិន
 មែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ទាំង
 មិនមានហេតុក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុផល ថា មិនមែនហេតុ ទាំងមិនមានហេតុផលក៏មាន ។

{ ១០៤ } អាយតនៈ ១១ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ធម្មាយតនៈ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យក៏មាន មិនមានបច្ច័យក៏មាន ។ អាយតនៈ
 ១១ មានបច្ច័យ ភាក់តៃដ ធម្មាយតនៈ មានបច្ច័យ ភាក់តៃដក៏មាន ឥត
 មានបច្ច័យ ភាក់តៃដក៏មាន ។ អាយតនៈ ១១ មិនប្រកបដោយការឃើញ

អាយតនវិវដ្ត បញ្ញាបុព្វកំ

រូបាយតនំ សធិទស្សនំ ។ ទសាយតនា សឃ្លដិយា
 ឆ្ងាយតនា អឃ្លដិយា ។ ទសាយតនា រូបា មនាយ-
 តនំ អរូបំ ធម្មាយតនំ សិយា រូបំ សិយា អរូបំ ។
 ទសាយតនា លោកិយា ឆ្ងាយតនា សិយា លោកិ-
 យា សិយា លោកុត្តរា ។ កេនចិ វិញ្ញាយ្យ កេ-
 នចិ ន វិញ្ញាយ្យ ។

[១០៥] ឯកាទសាយតនា ទោ អាសវំ ធម្មា-
 យតនំ សិយា អាសវេ សិយា ទោ អាសវេ ។
 ទសាយតនា សាសវំ ឆ្ងាយតនា សិយា សាសវំ
 សិយា អនាសវំ ។ ទសាយតនា អាសវវិប្បយុត្តា
 ឆ្ងាយតនា សិយា អាសវសុឡយុត្តា សិយា អា-
 សវវិប្បយុត្តា ។ ទសាយតនា ន វត្តញ្ច អាសវំ
 ចេវ សាសវំ ទាតិ សាសវំ ចេវ ទោ ច អាសវំ
 មនាយតនំ ន វត្តញ្ចំ អាសវេ ចេវ សាសវញ្ចាតិ
 សិយា សាសវញ្ចេវ ទោ ច អាសវេ សិយា ន វត្តញ្ចំ
 សាសវញ្ចេវ ទោ ច អាសវេតិ ធម្មាយតនំ សិយា
 អាសវេ ចេវ សាសវញ្ច សិយា សាសវញ្ចេវ ទោ ច
 អាសវេ សិយា ន វត្តញ្ចំ អាសវេ ចេវ សាសវញ្ចាតិចិ

អាយតនវិរាដ្ឋ បញ្ញាបុច្ឆកៈ

រូបាយតនៈ ប្រកបដោយការឃើញ ។ អាយតនៈ ១០ ប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ អាយតនៈ ២ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។ អាយតនៈ ១០
 មានរូប មនាយតនៈ មិនមានរូប ធម្មាយតនៈ មានរូបក៏មាន គត្តរូបក៏
 មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជាលោកិយ អាយតនៈ ២ ជាលោកិយក៏មាន
 ជាលោក្ខត្តរក៏មាន ។ គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន មិនគប្បី
 ដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ។

[១០៥] អាយតនៈ ១១ មិនមែនអាសវៈ ធម្មាយតនៈ ជាអាសវៈ
 ក៏មាន មិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈ អាយតនៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអា-
 សវៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកអាសវៈ អាយតនៈ ២ ប្រកប
 ដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បី
 ពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈឡើយ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា
 ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈតែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈតែមិនមែនអាសវៈ
 ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង

អភិធម្មបិដក វិភង្គោ

សាសវិញ្ញាវ នោ ច អាសវេតិបិ ។ ទសាយតនា ន
 វត្តញ្ច អាសវេ ចេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាស-
 វសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច អាសវេតិបិ មនាយតនំ ន
 វត្តញ្ចំ អាសវេ ចេវ អាសវសម្បយុត្តញ្ញាតិ សិយា
 អាសវសម្បយុត្តញ្ញាវ នោ ច អាសវេ សិយា ន
 វត្តញ្ចំ អាសវសម្បយុត្តញ្ញាវ នោ ច អាសវេតិ ធម្មា-
 យតនំ សិយា អាសវេ ចេវ អាសវសម្បយុត្តញ្ច
 សិយា អាសវសម្បយុត្តញ្ញាវ នោ ច អាសវេ សិយា
 ន វត្តញ្ចំ អាសវេ ចេវ អាសវសម្បយុត្តញ្ញាតិបិ អា-
 សវសម្បយុត្តញ្ញាវ នោ ច អាសវេតិបិ ។ ទសាយ-
 តនា អាសវវិប្បយុត្តសាសវេ ឆ្វាយតនា សិយា អា-
 សវវិប្បយុត្តសាសវេ សិយា អាសវវិប្បយុត្តអនាសវេ
 សិយា ន វត្តញ្ច អាសវវិប្បយុត្តសាសវេតិបិ អាសវ-
 វិប្បយុត្តអនាសវេតិបិ ។

[១០៦] ឯកាទសាយតនា នោ សញ្ញោជនា ធម្មា-
 យតនំ សិយា សញ្ញោជនំ សិយា នោ សញ្ញោជនំ ។
 ទសាយតនា សញ្ញោជនិយា ឆ្វាយតនា សិយា ស-
 ញ្ញោជនិយា សិយា អសញ្ញោជនិយា ។ ទសាយតនា

អភ័ធម្មបំណែក វិក្កង

ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈតែមិនមែនអាសវៈផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈទេ ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាអាសវៈទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ អាយតនៈ ២ ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈផងឡើយ ។

[១០៦] អាយតនៈ ១១ មិនមែនសញ្ញាជនៈ ធម្មាយតនៈ ជាសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ អាយតនៈ ២ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០

អាយតនវិវដ្តេ បញ្ញាបុច្ចកំ

សញ្ញាជនិវ្យយុត្តា ទ្វាយតនា សិយា សញ្ញាជនស-
ម្បយុត្តា សិយា សញ្ញាជនិវ្យយុត្តា ។ ទសាយតនា
ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនា ចេវ សញ្ញាជនិយា ចាតិ
សញ្ញាជនិយា ចេវ នោ ច សញ្ញាជនា មនាយតនំ
ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនញ្ជាវ សញ្ញាជនិយញ្ជាវិ សិយា
សញ្ញាជនិយញ្ជាវ នោ ច សញ្ញាជននិ ធម្មាយតនំ
សិយា សញ្ញាជនញ្ជាវ សញ្ញាជនិយញ្ជា សិយា
សញ្ញាជនិយញ្ជាវ នោ ច សញ្ញាជនំ សិយា ន
វត្តញ្ច សញ្ញាជនញ្ជាវ សញ្ញាជនិយញ្ជាវិ សញ្ញា-
ជនិយញ្ជាវ នោ ច សញ្ញាជននិវិ ។ ទសាយតនា
ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនា ចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា
ចាតិវិ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច សញ្ញា-
ជនាវិ មនាយតនំ ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនញ្ជាវ ស-
ញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ជាវិ សិយា សញ្ញាជនសម្បយុត្ត-
ញ្ជាវ នោ ច សញ្ញាជនំ សិយា ន វត្តញ្ច សញ្ញាជ-
នសម្បយុត្តញ្ជាវ នោ ច សញ្ញាជននិ ធម្មាយតនំ
សិយា សញ្ញាជនញ្ជាវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ជា សិយា
សញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ជាវ នោ ច សញ្ញាជនំ សិយា

អាយតនវិភង្គ បញ្ញាបុព្វក:

ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាយតនៈ ២ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជា
 សញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈឡើយ ជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ មនាយតនៈ មិនគប្បីពោល
 ថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈទេ ជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ ក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជា
 សញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជា
 សញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០
 មិនគប្បីពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
 ថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងឡើយ មនា-
 យតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញា-
 ជនៈទេ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ ក៏មាន
 មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ ក៏មាន

អភិធម្មបិដក វិវដ្តោ

ន វត្តំ សុត្តោ ជនិប្បោ វត្តោ ជនិប្បយុត្តសុត្តោ តិប្បិ
 សុត្តោ ជនិប្បយុត្តសុត្តោ ទោ ច សុត្តោ ជនិប្បិ ។
 ទសាយតនា សុត្តោ ជនិប្បយុត្តសុត្តោ ជនិប្បិ ទ្វា-
 យតនា សិយា សុត្តោ ជនិប្បយុត្តសុត្តោ ជនិប្បិ
 សិយា សុត្តោ ជនិប្បយុត្តសុត្តោ ជនិប្បិ សិយា
 ន វត្តំ សុត្តោ ជនិប្បយុត្តសុត្តោ ជនិប្បិ តិប្បិ សុ-
 ត្តោ ជនិប្បយុត្តសុត្តោ ជនិប្បិ តិប្បិ ។

(១០៧) ឯកាទសាយតនា ទោ កន្តា ធម្មាយតនំ
 សិយា កន្តា សិយា ទោ កន្តា ។ ទសាយតនា
 កន្តនិប្បិ ទ្វាយតនា សិយា កន្តនិប្បិ សិយា
 អកន្តនិប្បិ ។ ទសាយតនា កន្តវិប្បយុត្តា ទ្វាយតនា
 សិយា កន្តសម្បយុត្តា សិយា កន្តវិប្បយុត្តា ។
 ទសាយតនា ន វត្តំ កន្តា ទេវ កន្តនិប្បិ ទាតិ
 កន្តនិប្បិ ទេវ ទោ ច កន្តា មនាយតនំ ន វត្តំ
 កន្តា ទេវ កន្តនិប្បិ តិប្បិ សិយា កន្តនិប្បិ ទោ
 ច កន្តា សិយា ន វត្តំ កន្តនិប្បិ ទោ ច
 កន្តា តិ ធម្មាយតនំ សិយា កន្តា ទេវ កន្តនិប្បិ
 សិយា កន្តនិប្បិ ទោ ច កន្តា សិយា ន វត្តំ

អភិធម្មបំណិក វិវេក

មិនគប្បីពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ថា
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។ អា-
 យតនៈ ១០ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 អាយតនៈ ២ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏
 មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់
 សញ្ញាជនៈផង ថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។

[១០៧] អាយតនៈ ១១ មិនមែនគន្លុះ ធម្មាយតនៈ ជាគន្លុះក៏មាន
 មិនមែនគន្លុះក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ គន្លុះគប្បីដោតក្រុង អាយតនៈ
 ២ គន្លុះគប្បីដោតក្រុងក៏មាន មិនគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ។ អាយតនៈ
 ១០ ប្រាសចាកគន្លុះ អាយតនៈ ២ ប្រកបដោយគន្លុះក៏មាន ប្រាសចាក
 គន្លុះក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លុះទាំងគន្លុះគប្បី
 ដោតក្រុងឡើយ គន្លុះគប្បីដោតក្រុង តែមិនមែនគន្លុះ មនាយតនៈ
 មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លុះ ទាំងគន្លុះគប្បីដោតក្រុងទេ គន្លុះគប្បីដោត
 ក្រុង តែមិនមែនគន្លុះក៏មាន មិនគប្បីពោលថា គន្លុះគប្បីដោតក្រុង
 តែមិនមែនគន្លុះក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាគន្លុះ ទាំងគន្លុះគប្បីដោតក្រុងក៏
 មាន គន្លុះគប្បីដោតក្រុង តែមិនមែនគន្លុះក៏មាន មិនគប្បីពោលថា

អាយតនវិកង្កេ បញ្ញាបុព្វកំ

កន្លោះ ចេវ កន្លងិយញ្ចានិបិ កន្លងិយញ្ចេវ នោ ច ក-
 ង្លោះតិបិ ។ ទសាយតនា ន វត្តញ្ចា កន្លោះ ចេវ កន្លងិ-
 ម្បយុត្តា ចានិបិ កន្លងិម្បយុត្តា ចេវ នោ ច កន្លោះតិបិ
 មនាយតនំ ន វត្តញ្ចំ កន្លោះ ចេវ កន្លងិម្បយុត្តញ្ចានិ
 សិយា កន្លងិម្បយុត្តញ្ចេវ នោ ច កន្លោះ សិយា ន
 វត្តញ្ចំ កន្លងិម្បយុត្តញ្ចេវ នោ ច កន្លោះតិ ធម្មាយតនំ
 សិយា កន្លោះ ចេវ កន្លងិម្បយុត្តញ្ចា សិយា កន្លងិ-
 ម្បយុត្តញ្ចេវ នោ ច កន្លោះ សិយា ន វត្តញ្ចំ កន្លោះ
 ចេវ កន្លងិម្បយុត្តញ្ចានិបិ កន្លងិម្បយុត្តញ្ចេវ នោ
 ច កន្លោះតិបិ ។ ទសាយតនា កន្លងិម្បយុត្តកន្លងិយា
 ម្មាយតនា សិយា កន្លងិម្បយុត្តកន្លងិយា សិយា កន្ល-
 ងិម្បយុត្តកន្លងិយា សិយា ន វត្តញ្ចា កន្លងិម្បយុត្តក-
 ន្លងិយាតិបិ កន្លងិម្បយុត្តកន្លងិយាតិបិ ។

[១០៥] ឯកាទសាយតនា នោ ឌីយា ។ បេ ។
 នោ យោតា ។ បេ ។ នោ ជីវណា ធម្មាយតនំ សិយា
 ជីវណំ សិយា នោ ជីវណំ ។ ទសាយតនា ជីវ-
 ណិយា ម្មាយតនា សិយា ជីវណិយា សិយា អជីវ-
 ណិយា ។ ទសាយតនា ជីវណាវិម្បយុត្តា ម្មាយតនា

អាយតនវិក្កំ បញ្ញាបុព្វកៈ

ជាគន្លឹះ ទាំងគន្លឹះគប្បីដោតក្រុងផង ថា គន្លឹះគប្បីដោតក្រុង តែមិនមែន
 គន្លឹះផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លឹះ ទាំងប្រកប
 ដោយគន្លឹះផង ថា ប្រកបដោយគន្លឹះ តែមិនមែនគន្លឹះផងឡើយ មនា-
 យតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លឹះ ទាំងប្រកបដោយគន្លឹះទេ ប្រកប
 ដោយគន្លឹះ តែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយគន្លឹះ
 តែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាគន្លឹះ ទាំងប្រកបដោយគន្លឹះក៏មាន
 ប្រកបដោយគន្លឹះ តែមិនមែនគន្លឹះក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លឹះ
 ទាំងប្រកបដោយគន្លឹះផង ថា ប្រកបដោយគន្លឹះ តែមិនមែនគន្លឹះផង
 ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកគន្លឹះ តែគន្លឹះគប្បីដោតក្រុង
 អាយតនៈ ២ ប្រាសចាកគន្លឹះ តែគន្លឹះគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ប្រាស
 ចាកគន្លឹះ ទាំងគន្លឹះមិនគប្បីដោតក្រុងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាស
 ចាកគន្លឹះ តែគន្លឹះគប្បីដោតក្រុងផង ថា ប្រាសចាកគន្លឹះ ទាំងគន្លឹះមិន
 គប្បីដោតក្រុងផងឡើយ ។

[១០៨] អាយតនៈ ១១ មិនមែនធុរៈ ។ បេ ។ មិនមែន
 យោគៈ ។ បេ ។ មិនមែននិវរណៈ ធម្មាយតនៈ ជានិវរណៈក៏មាន
 មិ. មិននិវរណៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ
 អាយតនៈ ២ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់
 និវរណៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកនិវរណៈ អាយតនៈ ២

អភិធម្មបិដកេ វិកង្កោ

សិយា ធីវណសម្បយុត្តា សិយា ធីវណសិប្បយុត្តា ។
 ទសាយតនា ន វត្តញ្ច ធីវណា ចេវ ធីវណិយា
 ពាតិ ធីវណិយា ចេវ នោ ច ធីវណា មនាយតន-
 នំ ន វត្តតំ ធីវណាញោ ធីវណិយញ្ចាតិ សិយា
 ធីវណិយញ្ចោ នោ ច ធីវណំ សិយា ន វត្តតំ
 ធីវណិយញ្ចោ នោ ច ធីវណានិ ធម្មាយតនំ សិយា
 ធីវណាញោ ធីវណិយញ្ច សិយា ធីវណិយញ្ចោ
 នោ ច ធីវណំ សិយា ន វត្តតំ ធីវណាញោ ធីវ-
 ណិយញ្ចាតិបិ ធីវណិយញ្ចោ នោ ច ធីវណានិបិ ។
 ទសាយតនា ន វត្តញ្ច ធីវណា ចេវ ធីវណា-
 សម្បយុត្តា ពាតិបិ ធីវណសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច
 ធីវណាតិបិ មនាយតនំ ន វត្តតំ ធីវណាញោ
 ធីវណសម្បយុត្តញ្ចាតិ សិយា ធីវណសម្បយុត្ត-
 ញ្ចោ នោ ច ធីវណំ សិយា ន វត្តតំ ធីវណាស-
 ម្បយុត្តញ្ចោ នោ ច ធីវណានិ ធម្មាយតនំ សិយា
 ធីវណាញោ ធីវណសម្បយុត្តញ្ច សិយា ធីវណា-
 សម្បយុត្តញ្ចោ នោ ច ធីវណំ សិយា ន វត្តតំ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

ប្រកបដោយនីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈក៏មាន ។ ភាយតនៈ
 ១០ មិនគប្បីពោលថា ជានីវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈទេ
 ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈ មនាយតនៈ មិនគប្បី
 ពោលថា ជានីវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈឡើយ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏មាន ធម្មាយតនៈ
 ជានីវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់
 នីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជានីវរណៈ ទាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ តែមិន
 មែនជានីវរណៈផងក៏មាន ។ ភាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជា
 នីវរណៈ ទាំងប្រកបដោយនីវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនីវរណៈ តែ
 មិនមែននីវរណៈផងឡើយ មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជានីវរ-
 ណៈ ទាំងប្រកបដោយនីវរណៈទេ ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែន
 នីវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែន
 នីវរណៈក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជានីវរណៈ ទាំងប្រកបដោយនីវរណៈក៏
 មាន ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា

អាយតនវិរុទ្ធ បញ្ញាបុព្វកំ

ជីវណាញោ ជីវណាសសម្បយុត្តញ្ញាតិមិ ជីវណាសសម្ប-
 យុត្តញ្ញោ នោ ច ជីវណានិមិ ។ ទសាយតនា
 ជីវណាវិប្បយុត្តជីវណិយា ទ្វាយតនា សិយា ជីវ-
 ណាវិប្បយុត្តជីវណិយា សិយា ជីវណាវិប្បយុត្តអជីវ-
 ណិយា សិយា ន វត្តញ្ញា ជីវណាវិប្បយុត្តជីវណិ-
 យាតិមិ ជីវណាវិប្បយុត្តអជីវណិយាតិមិ ។

[១០៧] ឯកាទសាយតនា នោ បរមាសា
 ធម្មាយតនំ សិយា បរមាសោ សិយា នោ បរមា-
 សោ ។ ទសាយតនា បរមមជ្ជា ទ្វាយតនា សិយា
 បរមមជ្ជា សិយា អបរមមជ្ជា ។ ទសាយតនា បរមា-
 សវិប្បយុត្តា មនាយតនំ សិយា បរមាសសសម្បយុត្ត
 សិយា បរមាសវិប្បយុត្ត ធម្មាយតនំ សិយា បរ-
 មាសសសម្បយុត្ត សិយា បរមាសវិប្បយុត្ត សិយា ន
 វត្តញ្ញំ បរមាសសសម្បយុត្តនិមិ បរមាសវិប្បយុត្តនិមិ ។
 ទសាយតនា ន វត្តញ្ញា បរមាសា ចេវ បរមមជ្ជា
 តាតិ បរមមជ្ជា ចេវ នោ ច បរមាសា មនាយតនំ
 ន វត្តញ្ញំ បរមាសោ ចេវ បរមមជ្ជញ្ញាតិ សិយា
 បរមមជ្ជញ្ញោ នោ ច បរមាសោ សិយា ន វត្តញ្ញំ

អាយតនវិក្កុ បញ្ញាបុច្ចកៈ

ជានីវរណៈ ទាំងប្រកបដោយនីវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនីវរណៈ តែ
 មិនមែនជានីវរណៈផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកនីវរណៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ អាយតនៈ ២ ប្រាសចាកនីវរណៈ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំងមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកនីវរណៈ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផងក៏មាន ។

[១០៧] អាយតនៈ ១១ មិនមែនបរាមាសៈទេ ធម្មាយតនៈ ជា
 បរាមាសៈក៏មាន មិនមែនបរាមាសៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ បរាមាសៈ
 ស្ថាបអវ័ន្ត្តល អាយតនៈ ២ បរាមាសៈស្ថាបអវ័ន្ត្តលក៏មាន បរាមាសៈ
 មិនស្ថាបអវ័ន្ត្តលក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកបរាមាសៈ មនា-
 យតនៈ ប្រកបដោយបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈក៏មាន ធម្មា-
 យតនៈ ប្រកបដោយបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ប្រកបដោយបរាមាសៈផង ថា ប្រាសចាកបរាមាសៈផង
 ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាបរាមាសៈ ទាំងបរា-
 មាសៈស្ថាបអវ័ន្ត្តលឡើយ បរាមាសៈស្ថាបអវ័ន្ត្តល តែមិនមែនបរាមាសៈ
 មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈស្ថាបអវ័ន្ត្តល
 ទេ បរាមាសៈស្ថាបអវ័ន្ត្តល តែមិនមែនបរាមាសៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា

អភិធម្មបិដកេ វិរាដ្ឋោ

បរាមជ្ឈញ្ញោ នោ ច បរាមាសោតិ ធម្មាយតនំ សីយោ
 បរាមាសោ ចេវ បរាមជ្ឈញ្ញា សីយោ បរាមជ្ឈញ្ញោ នោ
 ច បរាមាសោ សីយា ន វត្តតំ បរាមាសោ ចេវ បរា-
 មជ្ឈញ្ញាតិបិ បរាមជ្ឈញ្ញោ នោ ច បរាមាសោតិបិ ។
 ទសាយតនា បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ជា ឡាយតនា
 សីយោ បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ជា សីយោ បរាមាស-
 វិប្បយុត្តអបរាមជ្ជា សីយោ ន វត្តញ្ច បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តបរាមជ្ជាតិបិ បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមជ្ជាតិបិ ។

[១១០] ទសាយតនា អនារម្មណា មនាយតនំ
 សារម្មណំ ធម្មាយតនំ សីយា សារម្មណំ សីយោ
 អនារម្មណំ ។ មនាយតនំ ចិន្តំ ឯកាទសាយតនា នោ
 ចិន្តា ។ ឯកាទសាយតនា អចេតសីកា ធម្មាយតនំ
 សីយោ ចេតសីកំ សីយោ អចេតសីកំ ។ ទសាយ-
 តនា ចិន្តវិប្បយុត្តា ធម្មាយតនំ សីយោ ចិន្តសម្បយុត្តំ
 សីយោ ចិន្តវិប្បយុត្តំ មនាយតនំ ន វត្តតំ ចិន្តេន
 សម្បយុត្តនិបិ ចិន្តេន វិប្បយុត្តនិបិ ។ ទសាយតនា
 ចិន្តវិសំសជ្ជា ធម្មាយតនំ សីយោ ចិន្តវិសំសជ្ជំ សីយោ
 ចិន្តវិសំសជ្ជំ មនាយតនំ ន វត្តតំ ចិន្តេន សំសជ្ជនិបិ

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

បកមាសៈស្តូបអវ័ន្ត្តល តែមិនមែនបកមាសៈក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាបក-
 មាសៈ ទាំងបកមាសៈស្តូបអវ័ន្ត្តលក៏មាន បកសមាសៈស្តូបអវ័ន្ត្តល តែ
 មិនមែនបកមាសៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាបកមាសៈ ទាំងបកមា-
 សៈស្តូលអវ័ន្ត្តលផង ថា បកមាសៈស្តូបអវ័ន្ត្តល តែមិនមែនបកមាសៈ
 ផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកបកមាសៈ តែបកមាសៈស្តូប
 អវ័ន្ត្តល អាយតនៈ ២ ប្រាសចាកបកមាសៈ តែបកមាសៈស្តូបអវ័ន្ត្តល
 ក៏មាន ប្រាសចាកបកមាសៈ ទាំងបកមាសៈមិនស្តូបអវ័ន្ត្តលក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ប្រាសចាកបកមាសៈ តែបកមាសៈស្តូបអវ័ន្ត្តលផង ថា
 ប្រាសចាកបកមាសៈ ទាំងបកមាសៈមិនស្តូបអវ័ន្ត្តលផងក៏មាន ។

[១១០] អាយតនៈ ១០ មិនមានការម្មណ៍ មនាយតនៈ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងការម្មណ៍ ធម្មាយតនៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្មណ៍ក៏
 មាន មិនមានការម្មណ៍ក៏មាន ។ មនាយតនៈ ជាចិត្ត អាយតនៈ ១១
 មិនមែនចិត្ត ។ អាយតនៈ ១១ មិនមែនចេតសិក ធម្មាយតនៈ ជាចេតសិក
 ក៏មាន មិនមែនចេតសិកក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកចិត្ត ធម្មា-
 យតនៈ ប្រកបដោយចិត្តក៏មាន ប្រាសចាកចិត្តក៏មាន មនាយតនៈ មិន
 គប្បីពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថា ប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។ អាយ-
 យតនៈ ១០ មិនប្រឡំដោយចិត្ត ធម្មាយតនៈ ប្រឡំដោយចិត្តក៏មាន មិន
 ប្រឡំដោយចិត្តក៏មាន មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ប្រឡំដោយចិត្តផង

អាយតនវិវត្ត បញ្ហាបុព្វកៈ

ថា មិនប្រឡំដោយចិត្តផងឡើយ ។ អាយតនៈ ៦ មិនមែនតាំងឡើង
ដោយចិត្ត អាយតនៈ ៦ តាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន មិនមែនតាំងឡើង
ដោយចិត្តក៏មាន ។ អាយតនៈ ១១ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ធម្មា-
យតនៈ កើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន ។
អាយតនៈ ១១ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ធម្មាយតនៈ ប្រព្រឹត្តទៅតាម
ចិត្តក៏មាន មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ អាយតនៈ ១១ មិនប្រឡំ
មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត ធម្មាយតនៈ ប្រឡំទាំងតាំងឡើងដោយចិត្តក៏
មាន មិនប្រឡំមិនតាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន ។ អាយតនៈ ១១ មិន
ប្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ធម្មាយតនៈ ប្រឡំទាំងតាំង
ឡើង ទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនប្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនកើត
ជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន ។ អាយតនៈ ១១ មិនប្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនប្រ-
ព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ធម្មាយតនៈ ប្រឡំទាំងតាំងឡើង ទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាម
ចិត្តក៏មាន មិនប្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន ។
អាយតនៈ ៦ ជាខាងក្នុង អាយតនៈ ៦ ជាខាងក្រៅ ។ អាយតនៈ ៧
ជាឧបាទា អាយតនៈ ២ មិនមែនជាឧបាទា ធម្មាយតនៈ ជាឧបាទាក៏មាន
មិនមែនជាឧបាទាក៏មាន ។ អាយតនៈ ៥ ជាឧបាទិន្ន សទ្ធាយតនៈ ជា
អនុបាទិន្ន អាយតនៈ ៦ ជាឧបាទិន្នក៏មាន ជាអនុបាទិន្នក៏មាន ។

អភិធម្មប្រដិពេ វិរាដ្ឋោ

[១១១] ឯតោទសាយតនា នុតានានា ធម្មា-
 យតនំ សីយា ឧបាទានំ សីយា នុតានានំ ។ ទសា-
 យតនា ឧបាទានិយា ទ្វាយតនា សីយា ឧបាទានិ-
 យា សីយា អនុបាទានិយា ។ ទសាយតនា ឧបា-
 ទានវិប្បយុត្តា ទ្វាយតនា សីយា ឧបាទានសម្បយុត្តា
 សីយា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ។ ទសាយតនា ន វត្តញ្ច
 ឧបាទានា ថេវ ឧបាទានិយា ចាតិ ឧបាទានិយា
 ថេវ ឆោ ច ឧបាទានា មនាយតនំ ន វត្តញ្ចំ ឧបាទាន-
 ញោវ ឧបាទានិយញ្ចាតិ សីយា ឧបាទានិយញ្ចោវ ឆោ
 ច ឧបាទានំ សីយា ន វត្តញ្ចំ ឧបាទានិយញ្ចោវ ឆោ ច
 ឧបាទានន្តិ ធម្មាយតនំ សីយា ឧបាទានញោវ ឧបា-
 ទានិយញ្ច សីយា ឧបាទានិយញ្ចោវ ឆោ ច ឧបាទានំ
 សីយា ន វត្តញ្ចំ ឧបាទានញោវ ឧបាទានិយញ្ចាតិបិ
 ឧបាទានិយញ្ចោវ ឆោ ច ឧបាទានន្តិបិ ។ ទសាយ-
 តនា ន វត្តញ្ច ឧបាទានា ថេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា
 ចាតិបិ ឧបាទានសម្បយុត្តា ថេវ ឆោ ច ឧបាទានា-
 តិបិ មនាយតនំ ន វត្តញ្ចំ ឧបាទានញោវ ឧបាទា-
 នសម្បយុត្តញ្ចាតិ សីយា ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ចោវ

អភិធម្មប្បណិក វិភង្គ

[១១១] អាយតនៈ ១១ មិនមែនទុប្បាទាន ធម្មាយតនៈ ជាទុប្បាទានក៏មាន មិនមែនទុប្បាទានក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន អាយតនៈ ២ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានក៏មាន មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាកទុប្បាទាន អាយតនៈ ២ ប្រកបដោយទុប្បាទានក៏មាន ប្រាសចាកទុប្បាទានក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាទុប្បាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទាន មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាទុប្បាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានទេ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែមិនមែនជាទុប្បាទាន ក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាទុប្បាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាទុប្បាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែមិនមែនជាទុប្បាទានផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាទុប្បាទាន ទាំងប្រកបដោយទុប្បាទានផង ថា ប្រកបដោយទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានផងឡើយ មនាយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាទុប្បាទាន ទាំងប្រកបដោយទុប្បាទានទេ ប្រកបដោយទុប្បាទាន

អាយតនវិកង្កេ បញ្ញាបុព្វកំ

នោ ច ឧបាទានំ សីយា ន វត្តញ្ចំ ឧបាទានសម្បយុ-
ត្តញ្ចេវ នោ ច ឧបាទានន្តិ ធម្មាយតនំ សីយា ឧបា-
ទានញ្ចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច សីយា ឧបាទានស-
ម្បយុត្តញ្ចេវ នោ ច ឧបាទានំ សីយា ន វត្តញ្ចំ ឧបា-
ទានញ្ចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ចតិចិ ឧបាទានសម្ប-
យុត្តញ្ចេវ នោ ច ឧបាទានន្តិចិ ។ ទសាយតនា ឧបា-
ទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយា ទ្វាយតនា សីយា ឧបាទា-
នវិប្បយុត្តឧបាទានិយា សីយា ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុ-
បាទានិយា សីយា ន វត្តញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបា-
ទានិយាតិចិ ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយាតិចិ ។

(១១២) ឯកាទសាយតនា នោ កិលេសា
ធម្មាយតនំ សីយា កិលេសោ សីយា នោ កិលេ-
សោ ។ ទសាយតនា សង្កិលេសិកា ទ្វាយតនា
សីយា សង្កិលេសិកា សីយា អសង្កិលេសិកា ។
ទសាយតនា អសង្កិលិដ្ឋា ទ្វាយតនា សីយា សង្កិ-
លិដ្ឋា សីយា អសង្កិលិដ្ឋា ។ ទសាយតនា កិលេ-
សវិប្បយុត្តា ទ្វាយតនា សីយា កិលេសសម្បយុត្តា
សីយា កិលេសវិប្បយុត្តា ។ ទសាយតនា ន វត្តញ្ច

អាយតនវិវត្ត បញ្ញាបុព្វកៈ

តែមិនមែនទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយទុប្បាទាន
 តែមិនមែនទុប្បាទានក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាទុប្បាទាន ទាំងប្រកបដោយ
 ទុប្បាទានក៏មាន ប្រកបដោយទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ជាទុប្បាទាន ទាំងប្រកបដោយទុប្បាទានផង ថា ប្រកប
 ដោយទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានផង ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០
 ប្រាសចាកទុប្បាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន អាយតនៈ ២ ប្រាស
 ចាកទុប្បាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានក៏មាន ប្រាសចាកទុប្បាទាន
 ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាក
 ទុប្បាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានផង ថា ប្រាសចាកទុប្បាទាន
 ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានផងក៏មាន ។

(១១២) អាយតនៈ ១១ មិនមែនកិលេស ធម្មាយតនៈ ជា
 កិលេស ក៏មាន មិនមែនកិលេស ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ គួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង អាយតនៈ ២ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន មិនគួរ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនសៅហ្មង អាយ-
 តនៈ ២ សៅហ្មង ក៏មាន មិនសៅហ្មង ក៏មាន ។ អាយតនៈ
 ១០ ប្រាសចាកកិលេស អាយតនៈ ២ ប្រកបដោយកិលេស ក៏មាន
 ប្រាសចាកកិលេស ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា

អរិយធម៌ខ្មែរ វិភាគ

ក៏លេសា ថេវ សុខ្ញ័លេសិកា ចាតិ សុខ្ញ័លេសិកា
 ថេវ នោ ច ក៏លេសា មនាយតនំ ន វុត្តតំ ក៏លេ-
 សោ ថេវ សុខ្ញ័លេសិកញ្ចាតិ សិយា សុខ្ញ័លេសិ-
 កញ្ចេវ នោ ច ក៏លេសោ សិយា ន វុត្តតំ សុខ្ញ័លេ-
 សិកញ្ចេវ នោ ច ក៏លេសោតិ ធម្មាយតនំ សិយា
 ក៏លេសោ ថេវ សុខ្ញ័លេសិកញ្ចា សិយា សុខ្ញ័លេ-
 សិកញ្ចេវ នោ ច ក៏លេសោ សិយា ន វុត្តតំ ក៏-
 លេសោ ថេវ សុខ្ញ័លេសិកញ្ចាតិថិ សុខ្ញ័លេសិកញ្ចេវ
 នោ ច ក៏លេសោតិថិ ។ ទសាយតនា ន វុត្តតា
 ក៏លេសា ថេវ សុខ្ញ័លិដ្ឋា ចាតិថិ សុខ្ញ័លិដ្ឋា ថេវ
 នោ ច ក៏លេសោតិថិ មនាយតនំ ន វុត្តតំ ក៏លេសោ
 ថេវ សុខ្ញ័លិដ្ឋញ្ចាតិ សិយា សុខ្ញ័លិដ្ឋញ្ចេវ នោ ច ក៏-
 លេសោ សិយា ន វុត្តតំ សុខ្ញ័លិដ្ឋញ្ចេវ នោ ច ក៏លេ-
 សោតិ ធម្មាយតនំ សិយា ក៏លេសោ ថេវ សុខ្ញ័លិ-
 ដ្ឋញ្ចា សិយា សុខ្ញ័លិដ្ឋញ្ចេវ នោ ច ក៏លេសោ សិយា
 ន វុត្តតំ ក៏លេសោ ថេវ សុខ្ញ័លិដ្ឋញ្ចាតិថិ សុខ្ញ័លិដ្ឋ-
 ញ្ចេវ នោ ច ក៏លេសោតិថិ ។ ទសាយតនា ន វុត្តតា

អរិយធម៌ ព្រះពុទ្ធ

ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងឡើយ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង មនោយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទេ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយផង ថា សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផងទេ មនោយតនៈ មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយឡើយ សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយក៏មាន សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយផង ថា សៅហ្មងហើយតែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនគប្បីពោលថា

អាយតនវិវត្តំ បញ្ញាបុគ្គលំ

កិលេសា ថេវ កិលេសសសម្មយុត្តា ហានិប័ កិលេ-
 សសម្មយុត្តា ថេវ នោ ច កិលេសានិប័ មនាយតនំ
 ន វត្តំ កិលេសោ ថេវ កិលេសសសម្មយុត្តញ្ញាតិ
 សិយា កិលេសសសម្មយុត្តញ្ញោវ នោ ច កិលេសោ
 សិយា ន វត្តំ កិលេសសសម្មយុត្តញ្ញោវ នោ ច
 កិលេសានិ ធម្មាយតនំ សិយា កិលេសោ ថេវ
 កិលេសសសម្មយុត្តញ្ញា សិយា កិលេសសសម្មយុត្តញ្ញោវ
 នោ ច កិលេសោ សិយា ន វត្តំ កិលេសោ
 ថេវ កិលេសសសម្មយុត្តញ្ញានិប័ កិលេសសសម្មយុ-
 ត្តញ្ញោវ នោ ច កិលេសានិប័ ។ ទសាយតនា
 កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា ទ្វាយតនា សិយា
 កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា សិយា កិលេស-
 វិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា សិយា ន វត្តញ្ញា កិលេស-
 វិប្បយុត្តសង្កិលេសិកានិប័ កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិ-
 លេសិកានិប័ ។

អាយតនវិក្ក បញ្ញាបុព្វក:

ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផងទេ មនាយតនៈ
 មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ឡើយ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជា
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ធម្មាយតនៈ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែន
 ជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំង
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែ
 មិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងផង ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រាសចាក
 សេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង អាយតនៈ ២ ប្រាសចាក
 សេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាកសេចក្តី
 សៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រាស
 ចាកសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។

អភិធម្មបិដក វិរាដ្ឋោ

[១១៣] ទសាយតនា ន ទស្សនេន បហាតត្វា
 ទ្វាយតនា សិយា ទស្សនេន បហាតត្វា សិយា ន
 ទស្សនេន បហាតត្វា ។ ទសាយតនា ន ភាវនាយ
 បហាតត្វា ទ្វាយតនា សិយា ភាវនាយ បហាតត្វា
 សិយា ន ភាវនាយ បហាតត្វា ។ ទសាយតនា ន
 ទស្សនេន បហាតត្វេហតុកា ទ្វាយតនា សិយា
 ទស្សនេន បហាតត្វេហតុកា សិយា ន ទស្សនេន
 បហាតត្វេហតុកា ។ ទសាយតនា ន ភាវនាយ
 បហាតត្វេហតុកា ទ្វាយតនា សិយា ភាវនាយ ប-
 ហាតត្វេហតុកា សិយា ន ភាវនាយ បហាតត្វេហ-
 តុកា ។ ទសាយតនា អវិភត្តា ទ្វាយតនា សិយា
 សវិភត្តា សិយា អវិភត្តា ។ ទសាយតនា អវិចារា
 ទ្វាយតនា សិយា សវិចារា សិយា អវិចារា ។ ទសា-
 យតនា អប្បវត្តិកា ទ្វាយតនា សិយា សប្បវត្តិកា
 សិយា អប្បវត្តិកា ។ ទសាយតនា ន បីតិសហគតា
 ទ្វាយតនា សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិស-
 ហគតា ។ ទសាយតនា ន សុខសហគតា ទ្វាយតនា
 សិយា សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

(១១៣) អាយតនៈ ១០ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ អាយតនៈ ២
 គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន ។ អាយ-
 តនៈ ១០ មិនគួរលះដោយការវិនា អាយតនៈ ២ គួរលះដោយការវិនាក៏មាន
 មិនគួរលះដោយការវិនា ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មានហេតុមិនគួរលះ
 ដោយទស្សនៈ អាយតនៈ ២ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មាន
 ហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មានហេតុមិន
 គួរលះដោយការវិនា អាយតនៈ ២ មានហេតុគួរលះដោយការវិនាក៏មាន
 មានហេតុមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានវិតក្កៈ
 អាយតនៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏មាន ។
 អាយតនៈ ១០ មិនមានវិចារៈ អាយតនៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ
 ក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានបីតិ អាយតនៈ
 ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០
 មិនកើតព្រមដោយបីតិ អាយតនៈ ២ កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន មិនកើត
 ព្រមដោយបីតិក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនកើតព្រមដោយសុខៈ អា-
 យតនៈ ២ កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន ។

អាយតនវិវដ្តោ បញ្ញាបុច្ឆកំ

ទស្សយនតនា ន ឧបេក្ខាសហគតា ឡាយតនា សីលា
 ឧបេក្ខាសហគតា សីលា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។
 ទស្សយនតនា កាមាវចរា ឡាយតនា សីលា កាមាវ-
 ចរា សីលា ន កាមាវចរា ។ ទស្សយនតនា ន រូចា-
 វចរា ឡាយតនា សីលា រូចាវចរា សីលា ន រូចាវ-
 ចរា ។ ទស្សយនតនា ន អរូចាវចរា ឡាយតនា សីលា
 អរូចាវចរា សីលា ន អរូចាវចរា ។ ទស្សយនតនា
 បរិយាបន្តា ឡាយតនា សីលា បរិយាបន្តា សីលា
 អបរិយាបន្តា ។ ទស្សយនតនា អនិយ្យានិកា ឡាយ-
 តនា សីលា និយ្យានិកា សីលា អនិយ្យានិកា ។
 ទស្សយនតនា អនិយតា ឡាយតនា សីលា និយតា
 សីលា អនិយតា ។ ទស្សយនតនា សឧត្តរា ឡាយត-
 នា សីលា សឧត្តរា សីលា អនុត្តរា ។ ទស្សយនត-
 នា អរណា ឡាយតនា សីលា សរណា សីលា
 អរណាតិ ។

បញ្ញាបុច្ឆកំ ។

អាយតនវិវដ្តោ សមញោ ។

អាយតនវិក្កុ បញ្ញាបុព្វកៈ

អាយតនៈ ១០ មិនកើតព្រមដោយទេវេត្តា អាយតនៈ ២ កើតព្រមដោយ
 ទេវេត្តាក៏មាន មិនកើតព្រមដោយទេវេត្តាក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជា
 កាមាវចរ អាយតនៈ ២ ជាកាមាវចរក៏មាន មិនមែនកាមាវចរក៏មាន ។
 អាយតនៈ ១០ មិនមែនរូបាវចរ អាយតនៈ ២ ជារូបាវចរក៏មាន មិនមែន
 រូបាវចរក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមែនអរូបាវចរ អាយតនៈ ២ ជា
 អរូបាវចរក៏មាន មិនមែនអរូបាវចរក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជាបរិយាបន្នៈ
 អាយតនៈ ២ ជាបរិយាបន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ។ អាយតនៈ
 ១០ មិនមែននិយ្យានិកៈ អាយតនៈ ២ ជានិយ្យានិកៈក៏មាន មិនមែន
 និយ្យានិកៈក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនទៀង អាយតនៈ ២ ទៀងក៏
 មាន មិនទៀងក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទុក្ខៈ
 អាយតនៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទុក្ខៈក៏មាន មិនមានទុក្ខៈក៏មាន ។
 អាយតនៈ ១០ មិនមានសត្រូវ អាយតនៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងសត្រូវ
 ក៏មាន មិនមានសត្រូវក៏មាន ។

ចប់ បញ្ញាបុព្វកៈ ។

ចប់ អាយតនវិក្កុ ។

ពាក្យវិញ្ញាណ

[១១៤] ធិ ជាតុយោ បឋវីជាតុ អាចោជាតុ
តេជោជាតុ វាយោជាតុ អាកាសជាតុ វិញ្ញាណជាតុ ។

[១១៥] តត្ថ កតមា បឋវីជាតុ ។ បឋវីជាតុទ្ធិ-
យំ អត្ថំ អជ្ឈត្ថិកា អត្ថំ ពាហិរា ។ តត្ថ កតមា
អជ្ឈត្ថិកា បឋវីជាតុ ។ យំ អជ្ឈត្ថំ បច្ឆត្ថំ កក្ខុឡំ
ខរិកតំ^(១) កក្ខុឡត្ថំ កក្ខុឡការោ អជ្ឈត្ថំ ឧចាទិដ្ឋំ
សេយ្យថិទំ កេសា លោមា នខា ទន្ធា តចោ មំសំ
ញា អដ្ឋិ អដ្ឋិមំតំ វត្តំ ហទយំ យកនំ កិលោមកំ
បិហកំ បច្ឆាសំ អន្តំ អន្តកុណំ ឧទរិយំ ករិសំ យំ
វា បនពាម្បិ អត្ថំ អជ្ឈត្ថំ បច្ឆត្ថំ កក្ខុឡំ ខរិកតំ
កក្ខុឡត្ថំ កក្ខុឡការោ អជ្ឈត្ថំ ឧចាទិដ្ឋំ អយំ វច្ឆតិ
អជ្ឈត្ថិកា បឋវីជាតុ ។ តត្ថ កតមា ពាហិរា
បឋវីជាតុ ។ យំ ពាហិរំ កក្ខុឡំ ខរិកតំ កក្ខុឡត្ថំ
កក្ខុឡការោ ពហិទ្ធា អនុចាទិដ្ឋំ សេយ្យថិទំ អយោ
លោហំ តិប្បុ សីសំ សុដ្ឋិ មុត្តា មណី វេឡិរិយោ
សុត្តោ សីលា បវាឡំ វជនំ ជាតរូបំ លោហិតត្ថោ^(២)

១ ម. ខរិកតំ ។ ២ ឧ លោហិតត្ថោ ។

ធាតុវិភាគ

[១១៤] ធាតុ ៦ គឺ បឋវីធាតុ អាប៊ុយរ៉ាតុ ភេរដោធាតុ
វាយោធាតុ អាកាសធាតុ វិញ្ញាណធាតុ ។

[១១៥] បណ្តាធាតុ ៦ នោះ បឋវីធាតុ តើដូចម្តេច ។
បឋវីធាតុ មាន ២ គឺ បឋវីធាតុ ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។
បណ្តាធាតុ ៦ នោះ បឋវីធាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា
ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន រឹង ខ្លះ មានអាការរឹង មានសភាពរឹង
ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន គឺ សក់ រោម ក្រចក
ធ្មេញ ស្បែក សាច់ សរសៃ ឆ្អឹង ខួរក្នុងឆ្អឹង តម្រងបស្សៈ បេះដូង
ថ្លើម វាវ ក្រពះ សួត ពោះវៀនធំ ពោះវៀនតូច អាហារថ្មី អាហារ
ចាស់ ឬក៏ ធម្មជាតិដទៃណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន រឹង ខ្លះ មាន
អាការរឹង មានសភាពរឹង ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក
បាន នេះហៅថា បឋវីធាតុខាងក្នុង ។ បណ្តាធាតុ ៦ នោះ បឋវីធាតុ
ខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ជាខាងក្រៅ រឹង ខ្លះ មានអាការ
រឹង មានសភាពរឹង ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យក
បានទេ គឺ ដែក លោហៈ សំណប៉ាហាំង សំណកក់ ប្រាក់ កែវម្ពត្តា
កែវមណី កែវព័តឡូរ ស័ង្ក ថ្ម កែវប្រពាឡ ប្រាក់ មាស កែវក្រហម

ជាតិវិរុទ្ធ សុត្តន្តបិដក

មសារកល្យ តិណំ កង្កំ សក្ខុវ កថលា ភូមិ
 ចាសាលោក បព្វតោ យំ វា បទព្រាម្បិ អត្ថំ ពាហិរំ
 កក្កុឡិ ខរិកតំ កក្កុឡតំ កក្កុឡភារោ ពហិទ្ធា
 អនុចាទិទ្ធិ អយំ វុច្ចតិ ពាហិរា បឋវីនតុ ។ យា
 ច អជ្ឈតិកា បឋវីនតុ យា ច ពាហិរា បឋវីនតុ
 តទេកង្កិ អភិសញ្ញាហិទ្ធា អភិសង្ខិបិទ្ធា អយំ វុច្ចតិ
 បឋវីនតុ ។

[១១៦] តត្ថ កតមា អាចោនតុ ។ អាចោ-
 នតុទ្ធយំ អត្ថំ អជ្ឈតិកា អត្ថំ ពាហិរា ។ តត្ថ
 កតមា អជ្ឈតិកា អាចោនតុ ។ យំ អជ្ឈតិ
 បច្ចតំ អាចោ អាចោកតំ ស្មេហោ ស្មេហាកតំ ពន្ធនតំ
 រូបស្ស អជ្ឈតិ ឧចាទិទ្ធិ សេយ្យបិទំ បតំ សេម្ហ
 បុព្វោ លោហិតំ សេនោ មេនោ អស្សុ វសា ខេ-
 លោ សីយានិកា លសិកា មតំ យំ វា បទព្រាម្បិ
 អត្ថំ អជ្ឈតិ បច្ចតំ អាចោ អាចោកតំ ស្មេហោ
 ស្មេហាកតំ ពន្ធនតំ រូបស្ស អជ្ឈតិ ឧចាទិទ្ធិ អយំ
 វុច្ចតិ អជ្ឈតិកា អាចោនតុ ។ តត្ថ កតមា ពា-
 ហិរា អាចោនតុ ។ យំ ពាហិរំ អាចោ អាចោកតំ

ធាតុវិភាគ សុត្តន្តភាគនិយម

កែវពព្រួស ស្មៅ ឈើ ក្រួស អំបែង ផែនដី ថ្ម ភ្នំ ឬក៏ ធម្មធាតុដទៃ
ណា ជាខាងក្រៅ រឺង ខ៖ មានអាការរឺង មានសភាពរឺង ជាខាង
ក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យកបានទេ នេះហៅថា បឋវធាតុ
ខាងក្រៅ ។ បឋវធាតុណា ជាខាងក្នុងក្តី បឋវធាតុណា ជាខាងក្រៅក្តី
នេះហៅថា បឋវធាតុ ព្រោះប្រមូលបំប្រួញធាតុនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

[១១៦] បណ្ណធាតុ ៦ នោះ អាបោធាតុ តើដូចម្តេច ។
អាបោធាតុ មាន ២ គឺ អាបោធាតុ ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។
បណ្ណធាតុ ២ នោះ អាបោធាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតណា
ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាទឹក ដល់នូវភាពជាទឹក មានសភាព
ស្អិត ដល់នូវភាពស្អិត មានសភាពជាទីជាប់នៅនៃរូប ជាខាងក្នុង
ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន គឺ ប្រមាត់ ស្មៅស្នូ ខ្លះ ឈាម
ញើស ខ្លាញ់ខាប់ ទឹកភ្នែក ខ្លាញ់រាវ ទឹកមាត់ ទឹកសំបោរ ទឹករំអិល
ទឹកម្សៀត ឬក៏ ធម្មជាតដទៃណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាទឹក
ដល់នូវភាពជាទឹក មានសភាពស្អិត ដល់នូវភាពស្អិត មានសភាពជាទី
ជាប់នៅនៃរូប ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន នេះហៅ
ថា អាបោធាតុខាងក្នុង ។ បណ្ណធាតុ ២ នោះ អាបោធាតុខាងក្រៅ
តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតណា ជាខាងក្រៅ ជាទឹក ដល់នូវភាពជាទឹក

អភ័ន្ទប្រដិពេ វិរោធិ

ស្មេហោ ស្មេហាភតំ ពន្ធនត្តំ រូបស្ស ពហិទ្ធា អនុ-
 ចានិទ្ធិំ សេយ្យដីទំ មូលរសោ ខន្ធរសោ តចរសោ
 បត្តរសោ បុប្ផរសោ ជលរសោ ទិរំ ធនិ សប្បំ
 ធរជិតំ តេលំ មទុ ដាលិតំ កុម្មានិ វា ឧទកានិ
 អន្តលក្ខានិ វា យំ វា បនព្វាម្បិ អត្តំ ពាហិរំ អាចោ
 អាចោភតំ ស្មេហោ ស្មេហាភតំ ពន្ធនត្តំ រូបស្ស
 ពហិទ្ធា អនុចានិទ្ធិំ អយំ វុច្ចតិ ពាហិរា អាចោជានុ ។
 យា ច អជ្ឈត្តិកា អាចោជានុ យា ច ពាហិរា
 អាចោជានុ តទេកជ្ឈំ អភិសព្វាហិត្វា អភិសដ្ឋិបិត្វា
 អយំ វុច្ចតិ អាចោជានុ ។

[១១៧] តត្ត កតមា តេជោជានុ ។ តេជោ-
 ជានុទ្ធិយំ អត្តំ អជ្ឈត្តិកា អត្តំ ពាហិរា ។ តត្ត
 កតមា អជ្ឈត្តិកា តេជោជានុ ។ យំ អជ្ឈត្តំ បច្ចុតំ
 តេជោ តេជោភតំ ឧស្មា ឧស្មាភតំ ឧស្មបំ ឧស្មមភតំ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

មានសភាពស្អិត ដល់នូវភាពស្អិត មានសភាពជាទីជាប់នៅនៃរូប ជា
 ខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យកបានទេ គឺ រសគល់ រស
 ដើម រសសំបក រសស្លឹក រសផ្កា រសផ្លែ ទឹកដោះស្រស់ ទឹកដោះ
 ជូរ ទឹកដោះថ្នាំ ទឹកដោះខាប់ ប្រេង ទឹកយំ ទឹកអំពៅ ទឹកដែលបិត
 នៅលើផែនដីក្តី ទឹកដែលបិតនៅព្រំដីអាកាសក្តី ឬក៏ ធម្មជាតិដទៃណា
 ជាខាងក្រៅ ជាទឹក ដល់នូវភាពជាទឹក មានសភាពស្អិត ដល់នូវភាព
 ស្អិត មានសភាពជាទីជាប់នៅនៃរូប ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិន
 ចូលទៅកាន់យកបានទេ នេះហៅថា អាបុណ្ណាតុខាងក្រៅ ។ អាបុ-
 ណ្ណាតុណា ជាខាងក្នុងក្តី អាបុណ្ណាតុណា ជាខាងក្រៅក្តី នេះហៅថា
 អាបុណ្ណាតុ ព្រោះប្រមូលបំប្រញូណ្ណាតុនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

[១១៧] បណ្ណាតុ ៦ នោះ តេជោណ្ណាតុ តើដូចម្តេច ។

តេជោណ្ណាតុ មាន ២ គឺ តេជោណ្ណាតុ ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។
 បណ្ណាតុ ២ នោះ តេជោណ្ណាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា
 ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាសភាពក្តៅ ដល់នូវសភាពក្តៅ ជាចំ-
 ហាយ ដល់នូវភាពចំហាយ ជាធម្មជាតិអប់កំដៅ ដល់នូវភាពអប់កំដៅ

သက္ကရာဇ် နက္ခတ်ကျမ်း

အညွန့် ခုတင်ညွန့် နေယျဗိဇိ ယေဝ ဝ နန္ဒပျံ
 ယေဝ ဝ ဝိရိ ယေဝ ဝ ဝိရိယုတ် ယေဝ ဝ အနိရ-
 ဝိရိယုတ်နိ နန္ဒ ပရိယာဇိ နန္ဒ ယံ ဝ
 ပဒဏ္ဍိ မန္တိ အညွန့် ပဒဏ္ဍိ နေသိ နေသိကန်
 ခုနွာ ခုနွာကန် ခုနွာမိ ခုနွာမိကန် အညွန့် ခုတင်ညွန့်
 အယ် ဝိရိ အညွန့်ကာ နေသိသနု ငှာ နန္ဒ ကနဗာ
 ဓာဟိက နေသိသနု ငှာ ယံ ဓာဟိက နေသိ နေသိကန်
 ခုနွာ ခုနွာကန် ခုနွာမိ ခုနွာမိကန် ဓာဟိက အညွန့်
 နေယျဗိဇိ ကညွန့် နန္ဒကန် နိသကန် နေသိကန်
 ပုသကန် နန္ဒကန် နန္ဒကန် အနိရိယုတ် နန္ဒကန်
 နေသိ ကညွန့်ပုသကန် နိသကန် ပုသကန်
 ပဒဏ္ဍိပုသကန် နန္ဒကန် နန္ဒကန်(၅) ယံ
 ဝ ပဒဏ္ဍိ မန္တိ ဓာဟိက နေသိ နေသိကန် ခုနွာ
 ခုနွာကန် ခုနွာမိ ခုနွာမိကန် ဓာဟိက အညွန့် အယ်
 ဝိရိ ဓာဟိက နေသိသနု ငှာ ယာ ဝ အညွန့်ကာ နေ-
 သိသနု ယာ ဝ ဓာဟိက နေသိသနု နေသိကန် အနိ-
 ရိယုတ် အနိရိယုတ် အယ် ဝိရိ နေသိသနု ငှာ

၅ မ. နက္ခတ်ကျမ်းပုဒ် ၇

ធាតុវិភង្គ សុត្តន្តកថាខណ្ឌ

ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន គឺ ភ្លើងដែលឲ្យកាយក្រៅ
 សព្វ ១ ដែលឲ្យកាយគ្រាំគ្រា ១ ដែលឲ្យកាយក្រៅក្រហាយ ១ ដែលឲ្យ
 វត្ថុគេស៊ី ផឹក ទំពារលើទ្វក្ខក្សហើយ ដល់នូវការទ្រុឌទ្រោមរលួយអស់ ១
 ឬក៏ធម្មជាតិដទៃណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាសភាពក្រៅ ដល់នូវ
 ភាពក្រៅ ជាចំហាយ ដល់នូវភាពចំហាយ ជាធម្មជាតិអប់កំដៅ ដល់នូវ
 ភាពអប់កំដៅ ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន នេះហៅ
 ថា តេជោធាតុខាងក្នុង ។ បណ្តាធាតុ ២ នោះ តេជោធាតុខាងក្រៅ
 តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ជាខាងក្រៅ ជាភាពក្រៅ ដល់នូវភាពក្រៅ
 ជាចំហាយ ដល់នូវភាពចំហាយ ជាធម្មជាតិអប់កំដៅ ដល់នូវភាពអប់
 កំដៅ ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យកបានទេ គឺ ភ្លើង
 ទស ភ្លើងរំកាច់ ភ្លើងស្មៅ ភ្លើងអាចម៍គោ ភ្លើងអង្កាម ភ្លើងសម្រាម
 ភ្លើងរន្ទះ កំដៅភ្លើង កំដៅព្រះអាទិត្យ កំដៅគំនរទស កំដៅគំនរស្មៅ
 កំដៅគំនរស្រូវ កំដៅគំនរផែន ឬក៏ ធម្មជាតិដទៃណា ជាខាងក្រៅ ជា
 សភាពក្រៅ ដល់នូវសភាពក្រៅ ជាចំហាយ ដល់នូវភាពចំហាយ ជា
 ធម្មជាតិអប់កំដៅ ដល់នូវភាពអប់កំដៅ ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិន
 ចូលទៅកាន់យកបានទេ នេះហៅថា តេជោធាតុខាងក្រៅ ។ តេជោ-
 ធាតុណា ជាខាងក្នុងក្តី តេជោធាតុណា ជាខាងក្រៅក្តី នេះហៅថា
 តេជោធាតុ ព្រោះប្រមូលបំប្រញូធាតុនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

អភិធម្មបំណិព វិរាដោ

[១១៨] តត្ថ កតតមា វាយោជានុ ។ វាយោជានុ
តុទ្ធិយំ អត្ថំ អជ្ឈត្ថិកា អត្ថំ ពាហិរា ។ តត្ថ កតតមា
អជ្ឈត្ថិកា វាយោជានុ ។ យំ អជ្ឈត្ថំ បច្ចត្ថំ វាយោ
វាយោកតំ បម្មិតត្ថំ រូបស្ស អជ្ឈត្ថំ ឧចានិទ្ធិំ សេយ្យ-
បិទំ ឧទ្ធច្ឆមា វតា អដោកមា វតា ក្យត្ថិសយា
វតា កោដ្ឋសយា វតា អត្ថបច្ឆានុសារិយោ វតា
សត្តកវតា ខុរកវតា ឧស្សល្លកវតា អស្សាសោ
បស្សាសោ យំ វា បនពាម្បំ អត្ថំ អជ្ឈត្ថំ បច្ចត្ថំ
វាយោ វាយោកតំ បម្មិតត្ថំ រូបស្ស អជ្ឈត្ថំ ឧចា-
និទ្ធិំ អយំ វុច្ឆតិ អជ្ឈត្ថិកា វាយោជានុ ។ តត្ថ
កតតមា ពាហិរា វាយោជានុ ។ យំ ពាហិរំ វាយោ
វាយោកតំ បម្មិតត្ថំ រូបស្ស ពហិទ្ធា អនុចានិទ្ធិំ
សេយ្យបិទំ បុរត្ថិមា វតា បច្ឆិមា វតា ឧត្តរា វតា

អរិយធម៌បំណង វិរាជ

[១១៨] បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ វាយោធាតុ តើដូចម្តេច ។
 វាយោធាតុ មាន ២ គឺ វាយោធាតុ ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។
 បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ វាយោធាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា
 ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាសភាពបក់ផាត់ ដល់នូវភាពបក់ផាត់
 មានភាពធ្វើរូបឲ្យរឹងប៉ឹង ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក
 បាន គឺ ខ្យល់បក់ពីក្រោមឡើងលើ ខ្យល់បក់ពីលើទៅក្រោម ខ្យល់
 ដេកនៅខាងក្នុងផ្ទះ (ខ្យល់ខាងក្រៅពោះវៀន) ខ្យល់ដេកនៅក្នុងក្រពះ
 (ខ្យល់ខាងក្នុងពោះវៀន) ខ្យល់បក់ផ្សព្វផ្សាយសព្វអវយវៈតូចធំ ខ្យល់
 ដូចជាសស្រ្តា^(១) ខ្យល់ដូចជាកាំបិតកោរ^(២) ខ្យល់អាចពន្លឺនូវហឫ-
 ទ័យ ខ្យល់ដកដង្ហើមចូល ខ្យល់ដកដង្ហើមចេញ ឬក៏ ធម្មជាតិដទៃណា
 ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាសភាពបក់ផាត់ ដល់នូវភាពបក់ផាត់
 មានភាពធ្វើរូប ឲ្យរឹងប៉ឹង ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យក
 បាន នេះហៅថា វាយោធាតុខាងក្នុង ។ បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ វា-
 យោធាតុខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ជាខាងក្រៅ ជា
 សភាពបក់ផាត់ ដល់នូវភាពបក់ផាត់ មានភាពធ្វើរូបឲ្យរឹងប៉ឹង ជាខាង
 ក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យកបានទេ គឺ ខ្យល់បក់មកអំពីទិស
 ខាងកើត ខ្យល់បក់មកអំពីទិសខាងលិច ខ្យល់បក់មកអំពីទិសខាងជើង

---

១ ខ្យល់អាចប្រព្រឹត្តទៅ ដូចជាគោកឡើងដោយកន្ត្រៃ ។ ២ ខ្យល់អាចពន្លឺនូវហឫទ័យ ដូចជាគោកឡើងដោយកាំបិតកោរ ។

ធាតុវិក្កេត្តេ សុត្តន្តបិដក

ឧត្តរណា វត្តា សរជា វត្តា អរជា វត្តា សីតា វត្តា

ឧណ្ណា វត្តា បរិវត្តា វត្តា អធិមត្តា វត្តា កោឡា វត្តា

វេម្ពវត្តា បក្ខវត្តា សុមណ្ឌវត្តា តាលវណ្ណវត្តា

វិជ្ជបន្តវត្តា យំ វា បន្តញ្ញាម្បិ អត្តិ ពាហិរំ វាយោ

វាយោ កតំ បម្ភិតតំ រូបស្ស ពហិទ្ធា អនុបាទិទ្ធិ អយំ

វុទ្ធិតិ ពាហិរំ វាយោ ធាតុ ។ យា ម អជ្ឈតិកា

វាយោ ធាតុ យា ម ពាហិរំ វាយោ ធាតុ តទេកជ្ឈិ

អភិសញ្ញាហិត្តា អភិសង្ខិបិត្តា អយំ វុទ្ធិតិ វាយោ ធាតុ ។

[១១៧] តត្ថ កតមា អាណាសធាតុ ។ អា-

ណាសធាតុទ្ធិយំ អត្តិ អជ្ឈតិកា អត្តិ ពាហិរំ ។

តត្ថ កតមា អជ្ឈតិកា អាណាសធាតុ ។ យំ អជ្ឈតិ

បច្ចុតំ អាណាសោ អាណាសកតំ អយំ អយកតំ

វិរោ វិរកតំ អសម្មជំ បិសលោហិតេហិ អជ្ឈតិ

ធាតុវិភង្គ សុត្តន្តបិដក

ខ្យល់បក់មកអំពីទិសខាងត្បូង ខ្យល់ប្រកបដោយធូលី ខ្យល់មិនមានធូលី
 ខ្យល់គ្រជាក់ ខ្យល់ក្តៅ ខ្យល់តិច ខ្យល់ខ្លាំង ខ្យល់ខ្មៅ^(១) ខ្យល់កំបុត
 ត្បូង ខ្យល់ដែលតាំងអំពីស្វាបសត្វ ខ្យល់ដែលតាំងឡើងអំពីគ្រុឌ ខ្យល់
 ដែលតាំងឡើងអំពីស្លឹកត្នោតជាដើម ខ្យល់ដែលតាំងឡើងអំពីផ្លិត ឬក៏
 ធម្មជាតិដទៃណា ជាខាងក្រៅ ជាសភាពបក់ផាត់ ដល់នូវភាពបក់ផាត់
 មានភាពធ្វើបូឡីវិលប៊ីន ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូលទៅកាន់យក
 បានទេ នេះហៅថា វាយោធាតុខាងក្រៅ ។ វាយោធាតុណា ជាខាង
 ក្នុងក្តី វាយោធាតុណា ជាខាងក្រៅក្តី នេះហៅថា វាយោធាតុ ព្រោះ
 ប្រមូលបំប្រញាធាតុនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។

[១១៧] បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ អាកាសធាតុ តើដូចម្តេច ។
 អាកាសធាតុ មាន ២ គឺ អាកាសធាតុខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ។
 បណ្ណាធាតុ ២ នោះ អាកាសធាតុខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិ
 ណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន ជាសភាពទេ ដល់នូវភាពទេ
 ជាធម្មជាតិទំនេរ ដល់នូវភាពទំនេរ ជាសភាពចន្លោះ ដល់នូវភាព
 ចន្លោះ ជាធម្មជាតិមិនប៉ះពាល់ ដោយសាច់និងឈាម ជាខាងក្នុង

---

១ ខ្យល់ដែលតាំងឡើងក្នុងចន្លោះ ២ ឆែមេឃខ្មៅ ។

អភិធម្មប្រដិកេ វិវត្តោ

ឧបាទិដ្ឋំ សេយ្យដីនំ កណ្ណាច្ឆិដ្ឋំ ជាសច្ចំ មុខទ្វារំ

យេន ច អសិភប័តតខាយិតសាយិតំ អដ្ឋោហារតិ យត្ថ

ច អសិភប័តតខាយិតសាយិតំ សន្តិដ្ឋតំ យេន ច អសិ-

ភប័តតខាយិតសាយិតំ អនោកាភំ និក្ខមតិ យំ វា ប-

នពាម្បំ អត្ថំ អដ្ឋតំ បច្ចតំ អាកាសោ អាកាសភតំ

អយំ អយភតំ វិវរោ វិវរភតំ អសម្មជំ មំសលោហិ-

តេហិ អដ្ឋតំ ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វុច្ចតិ អដ្ឋតំកា

អាកាសនាតុ ។ តត្ថ កតមា ពាហិវ អាកាស-

នាតុ ។ យំ ពាហិវំ អាកាសោ អាកាសភតំ អយំ

អយភតំ វិវរោ វិវរភតំ អសម្មជំ ចត្វហិ មហាក្កតេ-

ហិ ពហិទ្ធា អនុចាទិដ្ឋំ អយំ វុច្ចតិ ពាហិវ អាកា-

សនាតុ ។ យា ច អដ្ឋតំកា អាកាសនាតុ យា

ច ពាហិវ អាកាសនាតុ តនេកជ្ឈំ អភិសពាហិត្វា

អភិសន្តិបិត្វា អយំ វុច្ចតិ អាកាសនាតុ ។

អភិធម្មបំណិន វិភង្គ

ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន គឺ រន្ធគ្រចៀក រន្ធច្រមុះ ទ្វារមាត់
 អាកាសដែលឲ្យលេបចូល ឡើយដែលគេស៊ី ផឹក ទំពា លិទ្ធកូក្សហើយ
 ក្តី អាកាសដែលឲ្យវត្ថុ ដែលគេស៊ី ផឹក ទំពា លិទ្ធកូក្សហើយក្តី អា-
 កាសដែលឲ្យវត្ថុ ដែលគេស៊ី ផឹក ទំពា លិទ្ធកូក្សហើយ ចេញមកតាម
 ចំណែកខាងក្រោមក្តី ឬក៏ ធម្មជាតិដទៃណា ជាខាងក្នុង អាស្រ័យនូវខ្លួន
 ជាសភាពទេ ដល់នូវភាពទេ ជាធម្មជាតិទំនេរ ដល់នូវភាពទំនេរ
 ជាសភាពចន្លោះ ដល់នូវភាពចន្លោះ មិនប៉ះពាល់ដោយសាច់និងឈាម
 ជាខាងក្នុង ដែលវិញ្ញាណចូលទៅកាន់យកបាន នេះហៅថា អាកាស-
 ធាតុខាងក្នុង ។ បណ្តាធាតុ ២ នោះ អាកាសធាតុខាងក្រៅ តើដូច
 ម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ជាខាងក្រៅ ជាសភាពទេ ដល់នូវភាពទេ
 ជាធម្មជាតិទំនេរ ដល់នូវភាពទំនេរ ជាសភាពចន្លោះ ដល់នូវភាពចន្លោះ
 មិនប៉ះពាល់ដោយមហាកូតរូប ៤ ជាខាងក្រៅ ដែលវិញ្ញាណមិនចូល
 ទៅកាន់យកបានទេ នេះហៅថា អាកាសធាតុខាងក្រៅ ។ អាកាស-
 ធាតុណា ជាខាងក្នុងក្តី អាកាសធាតុណា ជាខាងក្រៅក្តី នេះហៅថា
 អាកាសធាតុ ព្រោះប្រមូលបំប្រួញធាតុនោះ ក្នុងទីដាមួយគ្នា ។

ពាក្យវិភាគ សុត្តន្តបិដក

(១២០) តត្ថ កកតមា វិញ្ញាណាទាតុ ។ ធឹត្តុ-
 វិញ្ញាទាតុ សោតវិញ្ញាណាទាតុ យាធឹត្តុវិញ្ញាណាទាតុ
 ជិវិតវិញ្ញាណាទាតុ កាយវិញ្ញាណាទាតុ មនោវិញ្ញាណា-
 ទាតុ អយំ វុត្តតិ វិញ្ញាណាទាតុ ។

ឥមា ធន ទាតុយោ ។

(១២១) អបរាថ ធន ទាតុយោ សុខទាតុ ទុក្ខ-
 ទាតុ សោមនស្សទាតុ ទោមនស្សទាតុ ឧបេក្ខាទាតុ
 អវិជ្ជាទាតុ ។ តត្ថ កកតមា សុខទាតុ ។ យំ កាយិកំ
 សាតំ កាយិកំ សុខំ កាយសម្មស្សជំ សាតំ សុខំ
 វេទយិកំ កាយសម្មស្សជិ សាតា សុខា វេទនា
 អយំ វុត្តតិ សុខទាតុ ។ តត្ថ កកតមា ទុក្ខទាតុ ។
 យំ កាយិកំ អសាតំ កាយិកំ ទុក្ខំ កាយសម្ម-
 ស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិកំ កាយសម្មស្សជិ
 អសាតា ទុក្ខា វេទនា អយំ វុត្តតិ ទុក្ខទាតុ ។ តត្ថ
 កកតមា សោមនស្សទាតុ ។ យំ បេតសិកំ សាតំ

ធាតុវិភង្គ សុត្តន្តភាគដំបូង

[១២០] បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ វិញ្ញាណធាតុ តើដូចម្តេច ។
ធាតុគឺការដឹងច្បាស់ ដោយចក្ខុ ធាតុគឺការដឹងច្បាស់ ដោយគ្រចៀក
ធាតុគឺការដឹងច្បាស់ ដោយច្រមុះ ធាតុគឺការដឹងច្បាស់ ដោយអណ្តាត
ធាតុគឺការដឹងច្បាស់ ដោយកាយ ធាតុគឺការដឹងច្បាស់ ដោយចិត្ត នេះ
ហៅថាវិញ្ញាណធាតុ ។

នេះធាតុ ៦ ។

[១២១] ធាតុ ៦ ដទៃទៀត គឺ សុខធាតុ ទុក្ខធាតុ សោមនស្ស-
ធាតុ ខោមនស្សធាតុ ទេវតាធាតុ អវិជ្ជាធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ
សុខធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ
សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍ជាសុខ ជាទីគាប់
ចិត្ត ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស សុខវេទនា ជាទីគាប់ចិត្ត ដែលកើត
អំពីកាយសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា សុខធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ
ទុក្ខធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ
សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍ជាទុក្ខ មិនជាទីគាប់
ចិត្ត ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ទុក្ខវេទនា មិនជាទីគាប់ចិត្ត ដែល
កើតអំពីកាយសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា ទុក្ខធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ
សោមនស្សធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត កិរិយាទទួលអារម្មណ៍ជាសុខ ជាទីគាប់
ចិត្ត ដែលកើតអំពីចេតោសម្ព័ស្ស សុខវេទនា ជាទីគាប់ចិត្ត ដែល
កើតអំពីចេតោសម្ព័ស្ស ណា នេះហៅថា សោមនស្សធាតុ ។ បណ្តា
ធាតុ ៦ នោះ ទោមនស្សធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនឆ្ងាញ់ពិសា
ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត កិរិយាទទួលអារម្មណ៍
ជាទុក្ខ មិនជាទីគាប់ចិត្ត ដែលកើតអំពីចេតោសម្ព័ស្ស ទុក្ខវេទនា មិនជា
ទីគាប់ចិត្ត ដែលកើតអំពីចេតោសម្ព័ស្ស ណា នេះហៅថា ទោមនស្ស-
ធាតុ ។ បណ្តាធាតុ ៦ នោះ ទបេក្ខាធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិន
ឆ្ងាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនឆ្ងាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត កិរិយាទទួល
អារម្មណ៍ មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ព័ស្ស វេទនា
មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ព័ស្ស ណា នេះហៅថា
ទបេក្ខាធាតុ ។ បណ្តាធាតុ ៦ នោះ អវិជ្ជាធាតុ តើដូចម្តេច ។ ការ
មិនដឹង ការមិនឃើញ ។ បេ ។ អវិជ្ជាដូចគន្ធិស គឺមោហៈ ជាឫស
នៃអកុសល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជាធាតុ ។

នេះធាតុ ៦ ។

ពាក្យវិរុទ្ធ សុត្តន្តបិដក

[១២២] អបរាមិ ឆ ទានុយោ កាមទានុ ព្យា-
 ទានុទានុ វិហឹសាទានុ ទេក្ខម្មទានុ អព្យាទានុទានុ
 អវិហឹសាទានុ ។ តត្ថ កតមា កាមទានុ ។ កា-
 មប្បដិសំយុត្តោ តក្កោ វិតក្កោ សន្តប្បោ អប្បទា-
 ព្យប្បទា ចេតសោ អតិទិរោមទា មិច្ឆាសន្តប្បោ អ-
 យំ វុច្ចតិ កាមទានុ ។ ហេដ្ឋតោ អវិចិរយំ បរិយន្តំ
 កវិត្តា ឧបរិតោ បរិចិម្ពិតវសវត្តំ ទេវេ អន្តោ កវិត្តា
 យំ ឯតស្មី អន្តរេ ឯត្តាវចរា ឯត្ត បរិយាបដ្ឋា ខន្ធ-
 ទានុអាយតនា រូបំ វេទនា សញ្ញា សម្ពាទា វិញ្ញាណំ
 អយំ វុច្ចតិ កាមទានុ ។ តត្ថ កតមា ព្យាទានុទានុ ។
 ព្យាទានុទានុប្បដិសំយុត្តោ តក្កោ វិតក្កោ ។ ថេ ។ មិច្ឆា-
 សន្តប្បោ អយំ វុច្ចតិ ព្យាទានុទានុ ។ ទិសសុ វា
 អាយាភវត្តសុ ចិត្តស្ស អាយាតោ បដិយាតោ បដិយំ
 បដិវិរោតោ កោចោ បកោចោ សម្បកោចោ ទោ-
 សោ បទោសោ សម្បទោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបតិ

ធាតុវិភាគ ពុទ្ធសាសនាជំនួយ

[១២២] ធាតុ ៦ ដទៃទៀត គឺ កាមធាតុ ព្យាបាទធាតុ វិហឹសា-
 ធាតុ នេកមធាតុ អព្យាបាទធាតុ អវិហឹសាធាតុ ។ បណ្តាធាតុ ៦ នោះ
 កាមធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រិះរិះ ការត្រិះរិះផ្សេង ៗ តម្រិះ ការ
 រំពឹង ការដង្ហើង ការលើកឡើងនូវចិត្ត ដែលប្រកបដោយកាម គឺមិច្ឆា-
 សង្កប្បៈ នេះហៅថា កាមធាតុ ។ ខាងក្រោម តាំងអំពីអវិចារកជាទីបំ-
 ផុត ខាងលើ តាំងអំពីបរនិម្មិតវសវត្តិទៅតាជាទីបំផុត ខន្ធ ធាតុ ពាយតនៈ
 រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ និងវិញ្ញាណ ណា មានក្នុងចន្លោះនេះ គ្រាប់
 ចុះក្នុងចន្លោះនេះ រាប់បញ្ចូលក្នុងចន្លោះនេះ នេះហៅថា កាមធាតុ ។
 បណ្តាធាតុ ៦ នោះ ព្យាបាទធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រិះរិះ ការ
 ត្រិះរិះផ្សេង ៗ ។ បេ ។ ដែលប្រកបដោយព្យាបាទ គឺមិច្ឆាសង្កប្បៈ នេះ
 ហៅថា ព្យាបាទធាតុ ។ មួយទៀត សេចក្តីត្រិះរិះ ការចង្អៀតចង្អល់
 ការគានតឹង ការប៉ាន់ប៉ាក់ ការខឹង ការខឹងខ្លាំង ការខឹងក្រៃលែង ការ
 ប្រទូស្ត ការប្រទូស្តខ្លាំង ការប្រទូស្តក្រៃលែងនៃចិត្ត ការព្យាបាទនៃចិត្ត

អភិធម្មបិដកេ វិវាដោ

មនោមនោសោ កោដោ កុដ្ឋីនា កុដ្ឋីតតំ នោ-
 សោ ទ្ធិសនា ទ្ធិសីតតំ ព្យាបតិ ព្យាបជ្ជនា ព្យាប-
 ជ្ជិតតំ វិវោដោ បដិវិវោដោ ចណ្ឌិតំ អស្សុវោចោ អ-
 នត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ព្យាចាននាតុ ។ តត្ត
 កតមា វិហឹសានាតុ ។ វិហឹសាបដិសំយុត្តោ តកោ
 វិតកោ ។ បេ ។ មន្ទាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ វិហឹសា-
 នាតុ ។ ឥនេកោច្ឆោ ចាលីនា វា លេខុនា វា ទណ្ណន
 វា សត្តន វា រដ្ឋយា វា អត្តាត្តរត្តាតវេន សត្ត
 វិហេវេតិ យា ឯវុច្ឆា ហេវេនា វិហេវេនា ហឹសនា វិ-
 ហឹសនា រោសនា វិរោសនា បរុបយាតោ អយំ វុច្ចតិ
 វិហឹសានាតុ ។ តត្ត កតមា នេក្ខម្មនាតុ ។ នេក្ខ-
 ម្មប្បដិសំយុត្តោ តកោ វិតកោ ។ បេ ។ សម្មាសង្ក-
 ប្បោ អយំ វុច្ចតិ នេក្ខម្មនាតុ ។ សព្វេបិ កុសលា
 ធម្មា នេក្ខម្មនាតុ ។ តត្ត កតមា អព្យាចាននាតុ ។
 អព្យាចានប្បដិសំយុត្តោ តកោ វិតកោ ។ បេ ។
 សម្មាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ អព្យាចាននាតុ ។

អរិយធម៌ខ្មែរ

ការប្រទូស្តក្នុងចិត្ត ការក្រោធ អាការក្រោធ ភាពនៃការក្រោធ ការ
 ប្រទូស្ត អាការប្រទូស្ត ភាពនៃការប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ
 ភាពនៃការព្យាបាទ ការពិពោធ ការពិពោធខ្លាំង កំណាច ការមិនពោល
 ពាក្យល្អ ភាពនៃចិត្តមិនត្រេកអរ ក្នុងអាយុវត្ថុ ១០ នេះហៅថា ព្យា-
 បាទធាតុ ៗ បណ្តាធាតុ ៦ នោះ វិហឹសាធាតុ តើដូចម្តេច ៗ សេចក្តី
 ត្រិះរិះ ការត្រិះរិះផ្សេងៗ ៗ បេ ៗ ដែលប្រកបដោយវិហឹសា គឺ
 មិច្ឆាសង្កប្បៈ នេះហៅថា វិហឹសាធាតុ ៗ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោក
 នេះ បៀតបៀនពួកសត្វ ដោយដៃក្តី ដោយជុំដីក្តី ដោយដំបងក្តី ដោយ
 សស្រ្តាភ្នំ ដោយខ្សែក្តី ឬដោយវត្ថុណាមួយក្តី ការធ្វើឲ្យលំបាក ការ
 ធ្វើឲ្យលំបាកខ្លាំង ការបៀតបៀន ការបៀតបៀនខ្លាំង ការខឹង ការ
 ខឹងខ្លាំង ការបៀតបៀនសត្វដទៃ នេះហៅថា វិហឹសាធាតុ ៗ បណ្តា
 ធាតុ ៦ នោះ នេកម្មធាតុ តើដូចម្តេច ៗ សេចក្តីត្រិះរិះ ការត្រិះរិះ
 ផ្សេងៗ ៗ បេ ៗ តម្រិះត្រូវ ដែលប្រកបដោយនេកម្មៈ គឺសម្មាសង្កប្បៈ
 នេះហៅថា នេកម្មធាតុ ៗ មួយទៀត កុសលធម៌ទាំងអស់ ក៏ឈ្មោះ
 ថា នេកម្មធាតុដែរ ៗ បណ្តាធាតុ ៦ នោះ អព្យាបាទធាតុ តើដូច
 ម្តេច ៗ សេចក្តីត្រិះរិះ ការត្រិះរិះផ្សេងៗ ៗ បេ ៗ ដែលប្រកប
 ដោយអព្យាបាទ គឺសម្មាសង្កប្បៈ នេះហៅថា អព្យាបាទធាតុ ៗ ការ

ធាតុវិភង្កេ អភិធម្មភាជយំ

យា សត្តេសុ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតតំ មេត្តា-
 ចេតោវម្មតិ អយំ វុច្ចតិ អព្យាថាទធាតុ ។ តត្ថ កតមា
 អវិហឹសាធាតុ ។ អវិហឹសាបដិសំយុត្តោ តក្កោ វិត-
 ក្កោ សង្កប្បោ អប្បដា ព្យប្បដា ចេតសោ អភិទិ-
 រោមនា សម្មាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ អវិហឹសាធាតុ ។
 យា សត្តេសុ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិត-
 តំ ករុណាចេតោវម្មតិ អយំ វុច្ចតិ អវិហឹសាធាតុ ។

ឥមា ធ ធាតុយោ ។

[១២៣] ឥតិ ឥមាទិ តិណិ ធក្កាទិ តទេ-
 កជ្ឈិ អភិសញ្ញាហិត្វា អភិសង្ខិច្ឆិត្វា អដ្ឋារសធាតុ-
 យោ ហោន្តិ ។

សុត្តន្តភាជីយំ ។

[១២៤] អដ្ឋារស ធាតុយោ ចក្កធាតុ រូបធាតុ
 ចក្កវិញ្ញាណធាតុ សោតធាតុ សទ្ធិធាតុ សោតវិញ្ញា-
 ណធាតុ យានធាតុ កង្ខធាតុ យានវិញ្ញាណធាតុ
 ជីវិតធាតុ រសធាតុ ជីវិតវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ
 ដោដ្ឋធាតុ កាយវិញ្ញាណធាតុ មនោធាតុ ធម្មធាតុ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ។

ធាតុវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

ស្រឡាញ់ អាការប្រព្រឹត្តស្រឡាញ់ ភាពនៃអាការប្រព្រឹត្តស្រឡាញ់ គឺ
 មេត្តាចេតនាវិមុត្តិ ណា ក្នុងតួកសត្វ នេះហៅថា អព្យាបាទធាតុ ។
 បណ្ណាធាតុ ៦ នោះ អវិហឹសាធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគ្រិះរិះ
 ការគ្រិះរិះផ្សេង ៗ គម្រិះ ការរំពឹង ការជញ្ជឹង ការលើកឡើងនូវចិត្ត
 ដែលប្របកដោយអវិហឹសា គឺសម្មាសង្កប្បៈ នេះហៅថា អវិហឹសា-
 ធាតុ ។ ការអាណិត អាការប្រព្រឹត្តអាណិត ភាពនៃអាការប្រព្រឹត្ត
 អាណិត គឺករណាចេតនាវិមុត្តិ ណា ក្នុងសត្វទាំងឡាយ នេះហៅថា
 អវិហឹសាធាតុ ។

នេះធាតុ ៦ ។

[១២៣] តួកធាតុ ៦ បីដងនេះ រួមជាធាតុ ១៨ ព្រោះប្រមូល
 បំប្រួញធាតុទាំងនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយប្រការដូច្នោះ ។

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

[១២៤] ធាតុ ១៨ គឺ ចក្ខុធាតុ រូបធាតុ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ
 សោតធាតុ សទ្ធិធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ យានធាតុ គន្ធុធាតុ យាន-
 វិញ្ញាណធាតុ ជីវ្ហធាតុ រសធាតុ ជីវ្ហវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ផោ-
 ជ័ត្តធាតុ កាយវិញ្ញាណធាតុ មនោធាតុ ធម្មធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ។

អរិយធម៌ពិភព វិវត្តន៍

[១២៥] ភត្ត កតមា ចក្ខុវិស័យ ។ យំ ចក្ខុ
 ចក្ខុន្តំ មហាក្កតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
 សុញ្ញោ តាមោបេសោ អយំ វុច្ចតិ ចក្ខុវិស័យ ។ ភត្ត
 កតមា រូបវិស័យ ។ យំ រូបំ ចក្ខុន្តំ មហាក្កតានំ
 ឧបាទាយ វណ្ណនិកា ។ បេ ។ រូបវិស័យបេសោ អយំ
 វុច្ចតិ រូបវិស័យ ។ ភត្ត កតមា ចក្ខុវិស័យវិស័យ ។
 ចក្ខុវិស័យ បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ឈតិ ចិត្តំ មនោ មាណសំ
 ហធិយំ បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ មនិច្ឆ័យំ វិញ្ញា-
 ណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ភដ្ឋា ចក្ខុវិស័យវិស័យ អយំ
 វុច្ចតិ ចក្ខុវិស័យវិស័យ ។

[១២៦] ភត្ត កតមា សោតវិស័យ ។ យំ សោ-
 តំ ចក្ខុន្តំ មហាក្កតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
 សុញ្ញោ តាមោបេសោ អយំ វុច្ចតិ សោតវិស័យ ។
 ភត្ត កតមា សទ្ធិវិស័យ ។ យោ សទ្ធា ចក្ខុន្តំ
 មហាក្កតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ
 ។ បេ ។ សទ្ធិវិស័យបេសោ អយំ វុច្ចតិ សទ្ធិវិស័យ ។

អភិធម្មបំណិក វិភង្គ

[១២៥] បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ ចក្ខុធាតុ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុ
ណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏
បាន នេះហៅថា ចក្ខុធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ រូបធាតុ តើ
ដូចម្តេច ។ រូបណា គឺ សម្បុរនិងពន្លឺ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។
ហៅថារូបធាតុក៏បាន នេះហៅថា រូបធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ
ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹង ការម្នាណ៍
សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏ថ្លាស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ
មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធ
នោះ កើតព្រោះអាស្រ័យនូវចក្ខុផង នូវរូបទាំងឡាយផង នេះហៅថា
ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ។

[១២៦] បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ សោតធាតុ តើដូច
ម្តេច ។ ត្រចៀកណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ៤ ។ បេ ។
ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះហៅថា សោតធាតុ ។ បណ្ណា
ធាតុ ១៨ នោះ សទ្ធាធាតុ តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា មិនប្រកប
ដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អាស្រ័យមហាក្ខត
៤ ។ បេ ។ ហៅថាសទ្ធាធាតុក៏បាន នេះហៅថា សទ្ធាធាតុ ។

ធាតុវិភង្កេ អភិធម្មកាជយំ

តត្ថ កកតមា សោតវិញ្ញាណជាតុ ។ សោតញ្ច បដិច្ច
សន្តេ ច ឧប្បជ្ឈតិ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធយំ បណ្ណំ
មនោ មនាយតនំ មនិជ្រៀយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ
តដ្ឋា សោតវិញ្ញាណជាតុ អយំ វុច្ចតិ សោតវិញ្ញា-
ណជាតុ ។

[១២៧] តត្ថ កកតមា យានជាតុ ។ យំ យា-
នំ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧទានាយ បសានោ ។ បេ ។
សុញ្ញោ កាមោបេសោ អយំ វុច្ចតិ យានជាតុ ។ តត្ថ
កកតមា កន្ធិជាតុ ។ យោ កន្ធនោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតា-
នំ ឧទានាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ ។ បេ ។
កន្ធិជាតុបេសោ អយំ វុច្ចតិ កន្ធិជាតុ ។ តត្ថ កកតមា
យានវិញ្ញាណជាតុ ។ យានញ្ច បដិច្ច កន្ធនោ ច ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធយំ បណ្ណំ មនោ
មនាយតនំ មនិជ្រៀយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ តដ្ឋា
យានវិញ្ញាណជាតុ អយំ វុច្ចតិ យានវិញ្ញាណជាតុ ។

[១២៨] តត្ថ កកតមា ជីវិតជាតុ ។ យា ជីវិត
ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧទានាយ បសានោ ។ បេ ។

ធាតុវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ សោតវិញ្ញាណធាតុ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគិត
សេចក្តីដឹងការម្នាក់ សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏ថ្លាស្អាត គឺ
មនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ សោតវិញ្ញាណ-
ធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតព្រោះអាស្រ័យនូវត្រចៀកផង នូវសំ-
ឡេងទាំងឡាយផង នេះហៅថា សោតវិញ្ញាណធាតុ ។

(១២៧) បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ ឃានធាតុ តើដូចម្តេច ។
ច្រមុះណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាកូត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រកទំនេរ
ក៏បាន នេះហៅថា ឃានធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ គន្ធិធាតុ តើ
ដូចម្តេច ។ ក្នុងណា មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ អាស្រ័យមហាកូត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាគន្ធិធាតុក៏បាន នេះហៅ
ថា គន្ធិធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ ឃានវិញ្ញាណធាតុ តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងការម្នាក់ សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏
ថ្លាស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
ឃានវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតព្រោះអាស្រ័យនូវច្រមុះ
ផង នូវក្នុងទាំងឡាយផង នេះហៅថា ឃានវិញ្ញាណធាតុ ។

(១២៨) បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ ជីវ្ហាធាតុ តើដូចម្តេច ។
អណាតណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាកូត ៤ ។ បេ ។ ហៅថា

អភិធម្មបំណិព វិរាដ្ឋោ

សុត្តន្ត កាមោចេសោ អយំ វុច្ចតិ ជីវិត្តនាតុ ។ តត្ថ
 កកតមា រសនាតុ ។ យោ រសោ ចន្ទន្នំ មហាក្កតានំ
 ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ ។ បេ ។ រស-
 នាតុចេសោ អយំ វុច្ចតិ រសនាតុ ។ តត្ថ កកតមា
 ជីវិត្តវិញ្ញាណនាតុ ។ ជីវិត្ត បដិច្ច រសេ ច ឧប្បជ្ឈតិ
 ចិត្តំ មនោ មាណសំ បាទយំ បណ្ណំ មនោ មនាយ-
 តនំ មនិទ្រ្តិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ តត្ថា ជីវិត្ត-
 វិញ្ញាណនាតុ អយំ វុច្ចតិ ជីវិត្តវិញ្ញាណនាតុ ។

(១២៧) តត្ថ កកតមា កាយនាតុ ។ យោ
 កាយោ ចន្ទន្នំ មហាក្កតានំ ឧបាទាយ បសានោ
 ។ បេ ។ សុត្តន្ត កាមោចេសោ អយំ វុច្ចតិ កាយ-
 នាតុ ។ តត្ថ កកតមា ដោដ្ឋព្វនាតុ ។ បឋវីនាតុ
 ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វនាតុចេសោ អយំ វុច្ចតិ ដោដ្ឋព្វ-
 នាតុ ។ តត្ថ កកតមា កាយវិញ្ញាណនាតុ ។ កា-
 យញ្ច បដិច្ច ដោដ្ឋព្វេ ច ឧប្បជ្ឈតិ ចិត្តំ មនោ មាណសំ
 បាទយំ បណ្ណំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្តិយំ វិញ្ញា-
 ណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ តត្ថា កាយវិញ្ញាណនាតុ អយំ
 វុច្ចតិ កាយវិញ្ញាណនាតុ ។

អភិធម្មបិណ វិភង្គ

ស្រុកទំនេរក៏បាន នេះហៅថា ជីវ្ហនាគុ ។ បណ្ណនាគុ ខ៨ នោះ រសនាគុ
 តើដូចម្តេច ។ រសណា មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ អាស្រ័យមហាក្វត ៤ ។ បេ ។ ហៅថារសនាគុក៏បាន
 នេះហៅថា រសនាគុ ។ បណ្ណនាគុ ខ៨ នោះ ជីវ្ហវិញ្ញាណនាគុ តើ
 ដូចម្តេច ។ សេចក្តីតិច សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ
 ធម្មជាតដ៏ថ្លាស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធ ជីវ្ហវិញ្ញាណនាគុ ដ៏កើតអំពីខន្ធនោះ កើតព្រោះអាស្រ័យនូវ
 អណ្តាតផង នូវរសទាំងឡាយផង នេះហៅថា ជីវ្ហវិញ្ញាណនាគុ ។

(១២៧) បណ្ណនាគុ ខ៨ នោះ កាយនាគុ តើដូចម្តេច ។ កាយ
 ណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្វត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏
 បាន នេះហៅថា កាយនាគុ ។ បណ្ណនាគុ ខ៨ នោះ ផោដ្ឋព្វនាគុ តើ
 ដូចម្តេច ។ បឋវីនាគុ ។ បេ ។ ហៅថាផោដ្ឋព្វនាគុក៏បាន នេះហៅថា
 ផោដ្ឋព្វនាគុ ។ បណ្ណនាគុ ខ៨ នោះ កាយវិញ្ញាណនាគុ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីតិច សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតដ៏ថ្លា
 ស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ កាយ-
 វិញ្ញាណនាគុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតព្រោះអាស្រ័យនូវកាយផង នូវ
 ផស្សៈទាំងឡាយផង នេះហៅថា កាយវិញ្ញាណនាគុ ។

ពាក្យវិវត្ត អភិធម្មកាជីវិយំ

[១៣០] តត្ថ កតមា មនោជានុ ។ ចក្កវិញ្ញាណាជានុយា ឧប្បជ្ជិត្វា និរុទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ជិតំ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធម៌ំ បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្តិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ តត្ថា មនោជានុ សោតវិញ្ញាណាជានុយា ។ បេ ។ យានិវិញ្ញាណាជានុយា ។ បេ ។ ជីវិតវិញ្ញាណាជានុយា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណាជានុយា ឧប្បជ្ជិត្វា និរុទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ជិតំ ចិត្តំ មនោ មាណសំ ហធម៌ំ បណ្ណារំ មនោ មនាយតនំ មនិទ្រ្តិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ តត្ថា មនោជានុ សព្វធម្មេសុ វា បន បឋមសមន្មាហារោ អយំ វុត្តិតំ មនោជានុ ។ តត្ថ កតមា ធម្មជានុ ។ វេទនាខន្ធនោ សញ្ញាខន្ធនោ សម្ពាវក្ខន្ធនោ យញ្ច រូបំ អនិទស្សនំ អប្បជីយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ អសង្ខតា ច ជានុ ។ តត្ថ កតមា វេទនាខន្ធនោ ។ ឯកវិធន វេទនាខន្ធនោ ជស្សសម្បយុត្តោ ។ ទីវិធន វេទនាខន្ធនោ អត្ថំ សហេតុកោ អត្ថំ អហេតុកោ ។ តិវិធន វេទនាខន្ធនោ អត្ថំ កុសលោ

ធាតុវិវត្ត អភិធម្មវាជិនីយ

[១៣០] បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ មនោធាតុ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏ថ្លា
 ស្អាត គឺមនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោធាតុ
 ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតឡើងក្នុងលំដាប់នៃចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើត
 ហើយរលត់ទៅវិញ សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា
 ហឫទ័យ ធម្មជាតិដ៏ថ្លាស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ មនិទ្រ្តិយ វិញ្ញាណ
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតឡើងក្នុងលំដាប់ នៃ
 សោតវិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃឃានវិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃជីវិត
 វិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតហើយរលត់ទៅ
 វិញ មួយទៀត ការពិចារណាជាដំបូង ក្នុងធម៌ទាំងពួង នេះហៅថា
 មនោធាតុ ។ បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ ធម្មធាតុ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
 សញ្ញាខន្ធ សន្តិវិទ្ធិខន្ធ និងរូប ណា មិនប្រកបដោយការឃើញ មិន
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រាប់បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ ទាំងអសន្ធិតធាតុ
 (នេះហៅថា ធម្មធាតុ) ។ បណ្ណាខន្ធ ៥ នោះ វេទនាខន្ធ តើដូចម្តេច ។
 វេទនាខន្ធ មានប្រការមួយ គឺ វេទនាខន្ធប្រកបដោយផស្សៈ ។ វេទនាខន្ធ
 មានប្រការ ២ គឺ វេទនាខន្ធ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមាន
 ហេតុក៏មាន ។ វេទនាខន្ធ មានប្រការ ៣ គឺ វេទនាខន្ធជាកុសលក៏មាន

អភិធម្មប្រដិកោ វិរាតោ

អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។ ឃំ ពហុ-
 វិធន វេទនាខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាខន្ធោ ។ តត្ថ
 កតមោ សញ្ញាខន្ធោ ។ ឃកវិធន សញ្ញាខន្ធោ
 ធិស្សសម្មយុត្តោ ។ ទុវិធន សញ្ញាខន្ធោ អត្ថំ
 សហេតុកោ អត្ថំ អហេតុកោ ។ តិវិធន សញ្ញា-
 ខន្ធោ អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុសលោ អត្ថំ អព្យា-
 កតោ ។ បេ ។ ឃំ ពហុវិធន សញ្ញាខន្ធោ ។ អយំ
 វុច្ចតិ សញ្ញាខន្ធោ ។ តត្ថ កតមោ សម្ពាសន្តោ ។
 ឃកវិធន សម្ពាសន្តោ ធិត្តសម្មយុត្តោ ។ ទុវិធន
 សម្ពាសន្តោ អត្ថំ ហេតុ អត្ថំ ន ហេតុ ។ តិវិ-
 ធន សម្ពាសន្តោ អត្ថំ កុសលោ អត្ថំ អកុស-
 លោ អត្ថំ អព្យាកតោ ។ បេ ។ ឃំ ពហុវិធន
 សម្ពាសន្តោ អយំ វុច្ចតិ សម្ពាសន្តោ ។ តត្ថ
 កតមំ រូបំ អនិទស្សនំ អប្បដិយំ ធម្មាយតនបរិយា-
 បន្នំ ។ ឥត្តិដ្ឋិយំ ។ បេ ។ កតត្ថិកោ អហារោ
 ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ អនិទស្សនំ អប្បដិយំ ធម្មាយតន-
 បរិយាបន្នំ ។ តត្ថ កតមោ អសម្ពាសនា ធាតុ ។

អភិធម្មប័ណ្ណ វិភង្គ

ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ វេទនាខន្ធ មាន
 ច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា វេទនាខន្ធ ។ បណ្តាខន្ធ ៥
 នោះ សញ្ញាខន្ធ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការមួយ គឺ សញ្ញា-
 ខន្ធប្រកបដោយផស្សៈ ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ២ គឺ សញ្ញាខន្ធប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ សញ្ញាខន្ធមានប្រការ
 ៣ គឺ សញ្ញាខន្ធជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន
 ។ បេ ។ សញ្ញាខន្ធ មានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា
 សញ្ញាខន្ធ ។ បណ្តាខន្ធ ៥ នោះ សង្ខារកន្ធ តើដូចម្តេច ។ សង្ខារកន្ធ
 មានប្រការមួយ គឺ សង្ខារកន្ធប្រកបដោយចិត្ត ។ សង្ខារកន្ធមានប្រការ
 ២ គឺ សង្ខារកន្ធជាហេតុក៏មាន មិនមែនជាហេតុក៏មាន ។ សង្ខារកន្ធ
 មានប្រការ ៣ គឺ សង្ខារកន្ធជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជា
 អព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បេ ។ សង្ខារកន្ធមានច្រើនប្រការ យ៉ាងនេះឯង
 នេះហៅថា សង្ខារកន្ធ ។ បណ្តាខន្ធ ៥ នោះ រូប មិនប្រកបដោយ
 ការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រាប់បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ តើ
 ដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ ។ បេ ។ កតទ្ធិវិញ្ញាណាវ នេះហៅថា រូប
 មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ រាប់បញ្ចូល
 ក្នុងធម្មាយតនៈ ។ បណ្តាធាតុទាំងនោះ អសន្តតធាតុ តើដូចម្តេច ។

ពាក្យវិវត្ត អភិធម្មវាជីវិយំ

វាគក្ខយោ វោសក្ខយោ មោហក្ខយោ អយំ វុច្ចតិ
 អសង្កតា តាតុ ។ អយំ វុច្ចតិ ធម្មតាតុ ។ តត
 កតមា មនោវិញ្ញាណតាតុ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណតាតុយា
 ឧប្បជ្ឈិតា និរុទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ឈិតិ មនោតាតុ មនោ-
 តាតុយាបិ ឧប្បជ្ឈិតា និរុទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ឈិតិ ចិត្ត
 មនោ មាទសំ ។ បេ ។ តត្ថា មនោវិញ្ញាណតាតុ
 សោតវិញ្ញាណតាតុយា ។ បេ ។ យានិវិញ្ញាណតាតុ-
 យា ។ បេ ។ ជីវិតវិញ្ញាណតាតុយា ។ បេ ។ កាយ-
 វិញ្ញាណតាតុយា ឧប្បជ្ឈិតា និរុទ្ធសមនន្តរា ឧប្បជ្ឈិតិ
 មនោតាតុ មនោតាតុយាបិ ឧប្បជ្ឈិតា និរុទ្ធសមន-
 ន្តរា ឧប្បជ្ឈិតិ ចិត្ត មនោ មាទសំ ។ បេ ។ តត្ថា
 មនោវិញ្ញាណតាតុ មនោ បដិច្ច ធម្មេ ច ឧប្បជ្ឈិតិ
 ចិត្ត មនោ មាទសំ ហទយំ បណ្ណាវំ មនោ មនា-
 យតនំ មនិច្ឆ័យំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ តត្ថា
 មនោវិញ្ញាណតាតុ អយំ វុច្ចតិ មនោវិញ្ញាណតាតុ ។

ជាតុវិភង្គ អភិធម្មកាជំនួយ

ការអស់រាតៈ ការអស់ទោសៈ ការអស់មោហៈ នេះហៅថា អសន្តិក-
 ធាតុ ។ នេះហៅថា ធម្មធាតុ ។ បណ្តាធាតុទាំងនោះ មនោវិញ្ញាណ-
 ធាតុ តើដូចម្តេច ។ មនោធាតុ កើតឡើងក្នុងលំដាប់ នៃចក្រវិញ្ញាណ-
 ធាតុ ដែលកើតហើយរលត់ទៅវិញ បន្ទាប់មក សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹង
 អារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពី
 ខន្ធនោះ ក៏កើតក្នុងលំដាប់ នៃមនោធាតុ ដែលកើតហើយរលត់ទៅវិញ
 មនោធាតុ កើតក្នុងលំដាប់ នៃសោតវិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃយាន-
 វិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃជីវវិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណ-
 ធាតុ ដែលកើតហើយរលត់ទៅវិញ បន្ទាប់មក សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹង
 អារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធ
 នោះ ក៏កើតក្នុងលំដាប់ នៃមនោធាតុ ដែលកើតហើយរលត់ទៅវិញ ។
 សេចក្តីគិត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ហឫទ័យ ធម្មជាតិ
 ដ៏ថ្លាស្អាត គឺ មនោ មនាយតនៈ មន្រ្តីយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីខន្ធនោះ កើតព្រោះអាស្រ័យនូវកវ្រ្ត-
 ចិត្តផង នូវធម៌ផង នេះហៅថា មនោវិញ្ញាណធាតុ ។

ចប់ អភិធម្មកាជំនួយ ។

អរិយធម៌ដំណើរ វិវត្តន៍

[១៣១] អដ្ឋារស ធាតុយោ ចក្ខុធាតុ រូបធាតុ
 ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ សោតធាតុ សន្តិធាតុ សោតវិ-
 ញ្ញាណធាតុ យានធាតុ កន្ទធាតុ យានវិញ្ញាណធាតុ
 ដីវិញ្ញាណធាតុ រសធាតុ ដីវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ
 ដោជ្ជធាតុ កាយវិញ្ញាណធាតុ មនោធាតុ ធម្មធាតុ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ ។ អដ្ឋារសន្តិ ធាតុនិ កតិ កុ-
 សលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។ មេ ។
 កតិ សរណា កតិ អរណា ។

[១៣២] សោឡស ធាតុយោ អព្យាកតា ទ្វេ
 ធាតុយោ សិយា កុសលា សិយា អកុសលា
 សិយា អព្យាកតា ។ ធន ធាតុយោ ន វត្តញ្ញា សុ-
 ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តានិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តានិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុ-
 ត្តានិបិ បញ្ច ធាតុយោ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តា កាយវិញ្ញាណធាតុ សិយា សុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា សុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា

អភិធម្មប័ណ្ណ វិភង្គ

[១៣១] ធាតុ ១៨ គឺ បក្ខុធាតុ រូបធាតុ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ

សោតធាតុ សទ្ធុធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ យានធាតុ គន្ធុធាតុ យាន-

វិញ្ញាណធាតុ ជីវិតធាតុ រសធាតុ ជីវិតវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ផោដ្ឋា-

ធាតុ កាយវិញ្ញាណធាតុ មនោធាតុ ធម្មធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ។

បណ្ណាធាតុ ១៨ នោះ ធាតុ ជាកុសលប្ប័នាន ជាអកុសលប្ប័នាន ជា

អព្យាក្រឹតប្ប័នាន ។ បេ ។ ប្រកបដោយសត្រូវប្ប័នាន មិនមានសត្រូវ

ប្ប័នាន ។

[១៣២] ធាតុ ១៦ ជាអព្យាក្រឹត ធាតុ ២ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសល

ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយ

សុខវេទនាផង ថាប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថាប្រកបដោយអទុក្ខមសុខ-

វេទនាផងឡើយ ធាតុ ៥ ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា កាយវិញ្ញាណ-

ធាតុ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន មនោ-

វិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន

ជាតិវិក្កេ បញ្ញាបុព្វកំ

សិយា អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
 ធម្មនាតុ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា
 សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា
 អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា ន
 វត្តញ្ច សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 សម្បយុត្តាតិបិ ។ និស ធាតុយោ នេវ វិចារកនវិ-
 ចារកធម្មធម្មា បញ្ច ធាតុយោ វិចារកា មនោធាតុ
 សិយា វិចារកា សិយា នេវ វិចារកនវិចារកធម្មធម្មា
 ទ្វេ ធាតុយោ សិយា វិចារកា សិយា វិចារកធម្ម-
 ធម្មា សិយា នេវ វិចារកនវិចារកធម្មធម្មា ។ និស
 ធាតុយោ ឧចានិទ្ធុចានានិយា សុទ្ធិធាតុ អនុចានិទ្ធុចា-
 នានិយា បញ្ច ធាតុយោ សិយា ឧចានិទ្ធុចានានិយា
 សិយា អនុចានិទ្ធុចានានិយា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា
 ឧចានិទ្ធុចានានិយា សិយា អនុចានិទ្ធុចានានិយា

ធាតុវិភង្គ បញ្ញាបុព្វក:

ប្រកបដោយអទ្ធកមសុខវេទនាក៏មាន ធម្មធាតុ ប្រកបដោយសុខវេទនា
 ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទ្ធកមសុខវេទនា
 ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយ
 ទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទ្ធកមសុខវេទនាផងក៏មាន ។ ធាតុ ១០
 មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី ធាតុ ៥ ជាវិបាក
 មនោធាតុជាវិបាកក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាក
 ជាប្រក្រតីក៏មាន ធាតុ ២ ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏
 មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតីក៏មាន ។
 ធាតុ ១០ ជាធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់
 យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន សទ្ធាតុ ជាធម៌មិនមាន
 កម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទុបាទាន ធាតុ ៥ ជាធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ជា
 ធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ
 ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ធាតុ ២ ជាធម៌ដែលកម្មប្រកប
 ដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុបាទាន ក៏មាន ជាធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ក៏មាន

អភិធម្មបិដកេ វិរាដ្ឋោ

សិយា អនុចាដិដ្ឋានុចាទានិយា ។ សោឡុស
 ធាតុយោ អសន្តិល្លដ្ឋសន្តិលេសិកា ទ្វេ ធាតុយោ
 សិយា សន្តិល្លដ្ឋសន្តិលេសិកា សិយា អសន្តិល្លដ្ឋ-
 សន្តិលេសិកា សិយា អសន្តិល្លដ្ឋសន្តិលេសិកា ។
 បន្ទរស ធាតុយោ អវិតក្កាវិចារា មនោធាតុ សវិ-
 តក្កសវិចារា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា សវិតក្កស-
 វិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា
 ធម្មធាតុ សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្ក-
 វិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា សិយា ន វត្តញ្ច
 សវិតក្កសវិចារាតិបិ អវិតក្កវិចារមត្តាតិបិ អវិតក្កាវិ-
 ចារាតិបិ ។ ទស ធាតុយោ ន វត្តញ្ច បីតិសហគ-
 តាតិបិ សុខសហគតាតិបិ ឧបេក្ខាសហគតាតិបិ
 បញ្ច ធាតុយោ ឧបេក្ខាសហគតា កាយវិញ្ញាណ-
 ធាតុ ន បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា ន
 ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន វត្តញ្ច សុខសហ-
 គតាតិ ទ្វេ ធាតុយោ សិយា បីតិសហគតា សិយា

អរិយធម្មបិដក វិវាទ

ជាធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហា ជាដើមកាន់យកហើយ
 ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនសៅហ្មង
 ហើយ តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ធាតុ ២ សៅហ្មងហើយទាំងគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយ តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 ក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ធាតុ
 ១៥ មិនមានវិតក្កៈមិនមានវិចារៈ មនោធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ
 ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹម
 តែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន ធម្មធាតុ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ
 មានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន មិន
 គប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 វិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈទាំង
 មិនមានវិចារៈផងក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនគប្បីពោលថា កើតព្រមដោយ
 បីតិផង ថា កើតព្រមដោយសុខៈផង ថា កើតព្រមដោយទុក្ខផងទេ
 ធាតុ ៥ កើតព្រមដោយទុក្ខ កាយវិញ្ញាណធាតុ មិនកើតព្រមដោយ
 បីតិ កើតព្រមដោយសុខៈ តែមិនកើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន ធាតុ ២ កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន

នាគវិរុទ្ធ បញ្ញាបុព្វកំ

សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន
 វត្តញ្ច បីតិសហគតាតិបិ សុខសហគតាតិបិ ឧបេក្ខា-
 សហគតាតិបិ ។ សោឡ្ហស ជាតុយោ នេវ ទស្សនេន
 ន ភាវនាយ បហាតញ្ច ទ្វេ ជាតុយោ សិយា ទស្សនេន
 បហាតញ្ច សិយា ភាវនាយ បហាតញ្ច សិយា នេវ
 ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតញ្ច ។ សោឡ្ហស ជាតុ-
 យោ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតញ្ចហេតុកា
 ទ្វេ ជាតុយោ សិយា ទស្សនេន បហាតញ្ចហេតុកា
 សិយា ភាវនាយ បហាតញ្ចហេតុកា សិយា នេវ ទស្ស-
 នេន ន ភាវនាយ បហាតញ្ចហេតុកា ។ សោឡ្ហស
 ជាតុយោ នេវាចយតាមិនោ នាបចយតាមិនោ ទ្វេ
 ជាតុយោ សិយា អាចយតាមិនោ សិយា អបចយតា-
 មិនោ សិយា នេវាចយតាមិនោ នាបចយតាមិនោ ។
 សោឡ្ហស ជាតុយោ នេវ សេក្ខា នាសេក្ខា ទ្វេ
 ជាតុយោ សិយា សេក្ខា សិយា អសេក្ខា សិយា
 នេវ សេក្ខា នាសេក្ខា ។ សោឡ្ហស ជាតុយោ បរិវត្តា
 ទ្វេ ជាតុយោ សិយា បរិវត្តា សិយា មហាគតា សិយា
 អប្បមាណា ។ ទស ជាតុយោ អនាម្បណា ន ជាតុយោ

ធាតុវិភង្គ បញ្ញាបុព្វកៈ

កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏មាន មិនគប្បីពោល
 ថា កើតព្រមដោយបតិផង ថា កើតព្រមដោយសុខៈផង ថា កើតព្រម
 ដោយទុក្ខផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរ
 លះដោយការវិនា ធាតុ ២ គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយការវិនា
 ក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន ។ ធាតុ
 ១៦ មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា ធាតុ
 ២ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយការវិនា
 ក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាក៏
 មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទាំងមិនមែនជាមិនដល់
 នូវការសន្យាក្នុងឡើង ធាតុ ២ ដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនដល់
 នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន មិនមែនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើង ទាំង
 មិនមែនជាមិនដល់នូវការសន្យាក្នុងឡើងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមែនជា
 របស់សេក្ខបុគ្គលទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ធាតុ ២ ជារបស់
 សេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខ-
 បុគ្គលទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មានសភាព
 តូចត្រូវ ធាតុ ២ មានសភាពតូចត្រូវក៏មាន ដល់នូវសភាពធំក៏មាន មាន
 សភាពប្រមាណមិនបានក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ ធាតុ ៦

អភិធម្មបំណង វិភង្គ

មានការម្នាក់តូចឆ្មារ ឆាតុ ២ មានការម្នាក់តូចឆ្មារក៏មាន មានការម្នាក់
 ដល់ខ្យល់សភាពធំក៏មាន មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា មានការម្នាក់តូចឆ្មារផង ថា មានការម្នាក់ដល់ខ្យល់សភាពធំ
 ផង ថា មានការម្នាក់ប្រមាណមិនបានផងក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦ យ៉ាង
 កណ្តាល ឆាតុ ២ ថៅកទាបក៏មាន យ៉ាងកណ្តាលក៏មាន យ៉ាងខ្ពស់
 ក៏មាន ។ ឆាតុ ១៦ មានសភាពមិនទៀង ឆាតុ ២ មានសភាពខុសនឹង
 ទៀងក៏មាន មានសភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានសភាពមិនទៀងក៏មាន ។
 ឆាតុ ១០ មិនមានការម្នាក់ ឆាតុ ៦ មិនគប្បីពោលថា មានមគ្គជា
 ការម្នាក់ផង ថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងឡើយ
 ឆាតុ ២ មានមគ្គជាការម្នាក់ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជា
 អធិបតីក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មានមគ្គជាការម្នាក់ផង ថា មានមគ្គជា
 ហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ។ ឆាតុ ១០ កើតឡើងហើយ
 ក៏មាន ប្រធាននឹងកើតឡើង តែមិនគប្បីពោលថា មិនទាន់កើតឡើងហើយ
 ក៏មាន សទ្ធិឆាតុ កើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង តែមិន
 គប្បីពោលថា ប្រធាននឹងកើតឡើងក៏មាន ឆាតុ ៦ កើតឡើងហើយក៏
 មាន មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រធាននឹងកើតឡើងក៏មាន ធម្មឆាតុ កើត
 ឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រធាននឹងកើតឡើងក៏មាន

ពាក្យខ្លី បញ្ញាបុព្វកំ

ន វត្តញ្ច ឧប្បន្ទាតិបិ អនុប្បន្ទាតិបិ ឧប្បន្ទិដ្ឋិតិបិ ។
 សត្តរស ធាតុយោ សិយោ អតីតា សិយោ អនាគតា
 សិយោ បច្ចុប្បន្នា ធម្មធាតុ សិយោ អតីតា សិយោ
 អនាគតា សិយោ បច្ចុប្បន្នា សិយោ ន វត្តញ្ច អតីតាតិបិ
 អនាគតាតិបិ បច្ចុប្បន្ទាតិបិ ។ ទស ធាតុយោ អនា-
 រម្មណា ន ធាតុយោ បច្ចុប្បន្ទារម្មណា ទ្វេ ធាតុយោ
 សិយោ អតីតារម្មណា សិយោ អនាគតារម្មណា សិយោ
 បច្ចុប្បន្ទារម្មណា សិយោ ន វត្តញ្ច អតីតារម្មណាតិបិ
 អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្ទារម្មណាតិបិ សិយោ
 អជ្ឈតា សិយោ ពហិទ្ធា សិយោ អជ្ឈតពហិទ្ធា ។
 ទស ធាតុយោ អនារម្មណា ន ធាតុយោ សិយោ
 អជ្ឈតារម្មណា សិយោ ពហិទ្ធារម្មណា សិយោ អជ្ឈ-
 តពហិទ្ធារម្មណា ទ្វេ ធាតុយោ សិយោ អជ្ឈតារម្មណា
 សិយោ ពហិទ្ធារម្មណា សិយោ អជ្ឈតពហិទ្ធារម្មណា
 សិយោ ន វត្តញ្ច អជ្ឈតារម្មណាតិបិ ពហិទ្ធារម្មណា-
 តិបិ អជ្ឈតពហិទ្ធារម្មណាតិបិ ។ រូបធាតុ សនិទស្ស-
 នសប្បដិយា នវ ធាតុយោ អនិទស្សនសប្បដិយា
 អដ្ឋ ធាតុយោ អនិទស្សនាប្បដិយា ។

អាយតនវិរុទ្ធ បញ្ញាបុព្វកៈ

មិនគប្បីពោលថា កើតឡើងហើយផង ថា មិនទាន់កើតឡើងផង ថា
 ប្រសិនបើកើតឡើងផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏
 មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ធម្មធាតុ ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជា
 បច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាអតីតផង ថា ជាអនាគតផង ថា
 ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ ធាតុ ៦ មាន
 អារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ធាតុ ២ មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មាន
 អារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍
 ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅ ក៏មាន ទាំងខាងក្នុង
 ទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ ធាតុ ៦ មាន
 អារម្មណ៍ខាងក្នុង ក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅ ក៏មាន ធាតុ ២ មានអារម្មណ៍ខាង
 ក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុង
 ទាំងខាងក្រៅក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងផង ថា
 មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅផង ថា មានអារម្មណ៍ទាំងក្នុង ទាំងខាងក្រៅផង
 ក៏មាន ។ រូបធាតុ ប្រកបដោយការឃើញ ទាំងប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ធាតុ ៨ មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ធាតុ ៨ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

အင်္ဂုလိက နိဂုံး

[၁၇၇] အင်္ဂုလိက နိဂုံး ဝ ဟေတု ဝဗ္ဗ-
 သန္တု နိဂုံး ဟေတု နိဂုံး ဝ ဟေတု ဟေတု ၅ နိဂုံး
 သန္တု အဟေတုက နိဂုံး သန္တု နိဂုံး နိဂုံး
 က နိဂုံး အဟေတုက ၅ နိဂုံး သန္တု
 ဟေတုဗျူဟာ နိဂုံး သန္တု နိဂုံး ဟေတုဗျူဟာ
 နိဂုံး ဟေတုဗျူဟာ ၅ နိဂုံး သန္တု
 ဝ နိဂုံး ဟေတု နိဂုံး အဟေတုက နိဂုံး အဟေတု-
 က နိဂုံး ဝ ဟေတု နိဂုံး နိဂုံး သန္တု ဝ
 နိဂုံး ဟေတု နိဂုံး အဟေတုက နိဂုံး နိဂုံး နိဂုံး
 ဟေတုက နိဂုံး ဝ ဟေတု နိဂုံး ဝ နိဂုံး အဟေ-
 တုက နိဂုံး ဝ ဟေတု နိဂုံး သန္တု နိဂုံး ဟေတု
 နိဂုံး အဟေတုက ဝ နိဂုံး အဟေတုက နိဂုံး ဝ ဟေ-
 တု နိဂုံး ဝ နိဂုံး ဟေတု နိဂုံး အဟေတုက နိ-
 ဂုံး အဟေတုက နိဂုံး ဝ ဟေတု နိဂုံး ၅ နိဂုံး
 သန္တု ဝ နိဂုံး ဟေတု နိဂုံး ဟေတုဗျူဟာ
 နိဂုံး ဟေတုဗျူဟာ နိဂုံး ဝ ဟေတု နိဂုံး နိဂုံး
 နိဂုံး သန္တု ဟေတု နိဂုံး ဟေတုဗျူဟာ
 နိဂုံး နိဂုံး နိဂုံး ဟေတုဗျူဟာ နိဂုံး ဝ ဟေတု

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

(១៣៣) ធាតុ ១៧ មិនមែនហេតុ ធម្មធាតុ ជាហេតុក៏មាន
មិនមែនហេតុក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមានហេតុ ធាតុ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកហេតុ
ធាតុ ២ ប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិន
គប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បី
ពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន ធម្មធាតុ ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏
មាន មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិន
គប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុផង ថា ប្រកបដោយហេតុ
តែមិនមែនហេតុផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជា
ហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុទេ ប្រកបដោយហេតុតែមិនមែនហេតុក៏មាន

ធាតុវិភង្គ បញ្ញាបុព្វកៈ

មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន ធម្មធាតុ
 ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រកបដោយហេតុតែមិនមែនហេតុ
 ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុផង ថា ប្រកប
 ដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផង ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមែនហេតុ
 ទាំងមិនមានហេតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ទាំងមិនមានហេតុក៏មាន ធម្មធាតុ
 មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ទាំង
 មិនមានហេតុក៏មាន មិនគប្បីពោលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុ ទាំងមិនមានហេតុផងក៏មាន ។

[១៣៤] ធាតុ ១៧ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ធម្មធាតុ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យក៏មាន មិនមានបច្ច័យក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មាន
 បច្ច័យភាគតែង ធម្មធាតុ មានបច្ច័យភាគតែងក៏មាន ឥតបច្ច័យភាគតែង
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មិនប្រកបដោយការឃើញ រូបធាតុ ប្រកបដោយ
 ការឃើញ ។ ធាតុ ១០ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ធាតុ ៨ មិនប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ។ ធាតុ ១០ មានរូប ធាតុ ៧ មិនមានរូប ធម្មធាតុ
 មានរូបក៏មាន មិនមានរូបក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាលោកិយ ធាតុ ២

အင်္ဂုဏ်ဝိသေသ ဝိသေသ

ပိယာ လောကီယာ ပိယာ လောကုတ္တရာ ။ ဧကေဝဓိ
ဝိဇ္ဇေယျာ ဧကေဝဓိ ဝ ဝိဇ္ဇေယျာ ။

[၁၈၆] ပုဂ္ဂိုလ် သာသနာ့အဖွဲ့အစည်း အား
အစွဲအမြဲ ပိယာ အားပေး ပိယာ အားပေး ။
ပုဂ္ဂိုလ် သာသနာ့ အဖွဲ့အစည်း အားပေး ပိယာ
အဖွဲ့အစည်း ပိယာ အဖွဲ့အစည်း ။ ပုဂ္ဂိုလ် သာသနာ့
အဖွဲ့အစည်း အားပေး ပိယာ အဖွဲ့အစည်း
အဖွဲ့အစည်း ပိယာ အဖွဲ့အစည်း ။ ပုဂ္ဂိုလ်
သာသနာ့ အဖွဲ့အစည်း အားပေး ပိယာ အဖွဲ့အစည်း
အဖွဲ့အစည်း အားပေး ပိယာ အဖွဲ့အစည်း ။
ပုဂ္ဂိုလ် သာသနာ့ အဖွဲ့အစည်း အားပေး ပိယာ အဖွဲ့အစည်း
အဖွဲ့အစည်း ပိယာ အဖွဲ့အစည်း ။ ပုဂ္ဂိုလ်
သာသနာ့ အဖွဲ့အစည်း အားပေး ပိယာ အဖွဲ့အစည်း
အဖွဲ့အစည်း ပိယာ အဖွဲ့အစည်း ။ ပုဂ္ဂိုလ်
သာသနာ့ အဖွဲ့အစည်း အားပေး ပိယာ အဖွဲ့အစည်း
အဖွဲ့အစည်း ပိယာ အဖွဲ့အစည်း ။ ပုဂ္ဂိုလ်
သာသနာ့ အဖွဲ့အစည်း အားပေး ပိယာ အဖွဲ့အစည်း
အဖွဲ့အစည်း ပိယာ အဖွဲ့အစည်း ။

អភិធម្មបំណិន វិភង្គ

ជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តក៏មាន ។ គប្បីជំងឺច្បាស់ដោយវិញ្ញាណ
ណាមួយក៏មាន មិនគប្បីជំងឺច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ។

[១៣៥] ធម្មធាតុ ១៧ មិនមែនអាសវៈ ធម្មធាតុ ជាអាសវៈក៏មាន
មិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ធាតុ
២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈ ក៏មាន ។ ធាតុ
១៦ ប្រាសចាកអាសវៈ ធាតុ ២ ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាក
អាសវៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែន
អាសវៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈឡើយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែន
អាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិន
មែនអាសវៈក៏មាន ធម្មធាតុ ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន
មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង
ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផង ក៏មាន ។
ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង

ធាតុវិភង្គ បញ្ញាបុព្វក:

ថា ប្រកបដោយ អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ
 មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈទេ ប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ធម្មធាតុ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកប
 ដោយ អាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយ អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន
 មិនគប្បីពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកប
 ដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាក
 អាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ធាតុ ២ ប្រាសចាកអាសវៈ
 តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមាន
 អាសវៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកអាសវៈតែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងអាសវៈផង ថា ប្រាសចាកអាសវៈទាំងមិនមានអាសវៈផងក៏មាន ។

[១៣៦] ធាតុ ១៧ មិនមែនជាសំយោជនៈ ធម្មធាតុ ជាសំ-
 យោជនៈក៏មាន មិនមែនសំយោជនៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាប្រយោជន៍
 ដល់សំយោជនៈ ធាតុ ២ ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន មិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកសំយោជនៈ

អរិយធម៌បំណែក វិវត្តន៍

ឆ្លើយ គាត់យោ គំយោ ស្រែនាជនសម្បយុត្តា គំយោ
 ស្រែនាជនវិប្បយុត្តា ។ ស្រែនាស គាត់យោ នវត្តនា
 ស្រែនាជន ចេវ ស្រែនាជនិយា ចាតិ ស្រែនាជនិយា
 ចេវ នោ ច ស្រែនាជនា មនោវិញ្ញាណាគាត វត្តនា
 ស្រែនាជនញោ ស្រែនាជនិយា ចាតិ គំយោ ស្រែនា-
 ជនិយា ចេវ នោ ច ស្រែនាជនំ គំយោ ន វត្តនា
 ស្រែនាជនិយា ចេវ នោ ច ស្រែនាជនន្តិ ធម្មគាត
 គំយោ ស្រែនាជនញោ ស្រែនាជនិយា ច គំយោ
 ស្រែនាជនិយា ចេវ នោ ច ស្រែនាជនំ គំយោ ន
 វត្តនា ស្រែនាជនញោ ស្រែនាជនិយា ចាតិវិ ស្រែនា-
 ជនិយា ចេវ នោ ច ស្រែនាជនន្តិវិ ។ ស្រែនាស
 គាត់យោ ន វត្តនា ស្រែនាជនា ចេវ ស្រែនាជន-
 សម្បយុត្តា ចាតិវិ ស្រែនាជនសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច
 ស្រែនាជនាចាតិវិ មនោវិញ្ញាណាគាត វត្តនា ស្រែនា-
 ជនញោ ស្រែនាជនសម្បយុត្តា ចាតិ គំយោ ស្រែនាជ-
 នសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច ស្រែនាជនំ គំយោ ន វត្តនា
 ស្រែនាជនសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច ស្រែនាជនន្តិ ធម្ម-
 គាត គំយោ ស្រែនាជនញោ ស្រែនាជនសម្បយុត្តា ច

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

ធាតុ ២ ប្រកបដោយសំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសំយោជនៈក៏មាន ។

ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជាសំយោជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សំ-
 យោជនៈឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈ
 មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាសំយោជនៈទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់សំយោជនៈទេ ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោ-
 ជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ តែមិនមែន
 សំយោជនៈក៏មាន ធម្មធាតុ ជាសំយោជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សំ-
 យោជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ តែមិនមែនជាសំយោជនៈ
 ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាសំយោជនៈទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សំយោ-
 ជនៈផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈផង
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជាសំយោជនៈទាំងប្រកបដោយ
 សំយោជនៈផង ថា ប្រកបដោយសំយោជនៈ តែមិនមែនជាសំយោជនៈ
 ផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាសំយោជនៈទាំងប្រកប
 ដោយសំយោជនៈទេ ប្រកបដោយសំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈក៏
 មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយសំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈ
 ក៏មាន ធម្មធាតុ ជាសំយោជនៈ ទាំងប្រកបដោយសំយោជនៈក៏មាន

ធាតុវិភង្គ បញ្ញាបុព្វកៈ

ប្រកបដោយសំយោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ជាសំយោជនៈ ទាំងប្រកបដោយសំយោជនៈផង ថា ប្រកបដោយសំ-
 យោជនៈ តែមិនមែនសំយោជនៈផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាក
 សំយោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈ ធាតុ ២ ប្រាសចាកសំ-
 យោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសំយោ-
 ជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ប្រាសចាកសំយោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈផង ថា ប្រាស
 ចាកសំយោជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សំយោជនៈផងក៏មាន ។

(១៣៧) ធាតុ ១៧ មិនមែនគន្លុះ ធម្មធាតុ ជាគន្លុះក៏មាន មិន
 មែនគន្លុះក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ គន្លុះគប្បីដោតក្រុង ធាតុ ២ គន្លុះគប្បីដោត
 ក្រុងក៏មាន គន្លុះមិនគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកគន្លុះ
 ធាតុ ២ ប្រកបដោយគន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះក៏មាន ។ ធាតុ ១៦
 មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លុះ ទាំងគន្លុះគប្បីដោតក្រុងឡើយ គន្លុះគប្បីដោត
 ក្រុង តែមិនមែនគន្លុះ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លុះ
 ទាំងគន្លុះគប្បីដោតក្រុងទេ គន្លុះគប្បីដោតក្រុង តែមិនមែនគន្លុះក៏មាន

អភិធម្មបំណិព វិរត្តោ

ន វត្តញ្ញា កន្ទនិយា ថេវ លោ ច កន្ទោតិ ធម្មនាតុ
សិយា កន្ទោ ថេវ កន្ទនិយា ច សិយា កន្ទនិយា
ថេវ លោ ច កន្ទោ សិយា ន វត្តញ្ញា កន្ទោ ថេវ កន្ទ-
និយា ពាតិបិ កន្ទនិយា ថេវ លោ ច កន្ទោតិបិ ។
សោឡិស ធាតុយោ ន វត្តញ្ញា កន្ទោ ថេវ កន្ទសម្ម-
យុត្តា ពាតិបិ កន្ទសម្មយុត្តា ថេវ លោ ច កន្ទោតិបិ
មនោវិញ្ញាណធាតុ ន វត្តញ្ញា កន្ទោ ថេវ កន្ទសម្ម-
យុត្តា ពាតិ សិយា កន្ទសម្មយុត្តា ថេវ លោ ច
កន្ទោ សិយា ន វត្តញ្ញា កន្ទសម្មយុត្តា ថេវ លោ ច
កន្ទោតិ ធម្មនាតុ សិយា កន្ទោ ថេវ កន្ទសម្មយុត្តា
ច សិយា កន្ទសម្មយុត្តា ថេវ លោ ច កន្ទោ សិយា
ន វត្តញ្ញា កន្ទោ ថេវ កន្ទសម្មយុត្តា ពាតិបិ កន្ទស-
ម្មយុត្តា ថេវ លោ ច កន្ទោតិបិ ។ សោឡិស ធាតុ-
យោ កន្ទវិប្បយុត្តកន្ទនិយា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា
កន្ទវិប្បយុត្តកន្ទនិយា សិយា កន្ទវិប្បយុត្តកន្ទនិយា
សិយា ន វត្តញ្ញា កន្ទវិប្បយុត្តកន្ទនិយាតិបិ កន្ទវិប្ប-
យុត្តកន្ទនិយាតិបិ ។

អភិធម្មបំណិក វិភង្គ

មិនគប្បីពោលថា គន្លះគប្បីដោតក្រុង តែមិនមែនគន្លះក៏មាន ធម្មធាតុ
 ជាគន្លះ ទាំងគន្លះគប្បីដោតក្រុងក៏មាន គន្លះគប្បីដោតក្រុង តែមិនមែន
 គន្លះក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លះ ទាំងគន្លះគប្បីដោតក្រុងផង ថា
 គន្លះគប្បីដោតក្រុងតែមិនមែនគន្លះផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោល
 ថា ជាគន្លះ ទាំងប្រកបដោយគន្លះផង ថា ប្រកបដោយគន្លះ តែមិនមែន
 គន្លះផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លះ ទាំងប្រ-
 កបដោយគន្លះទេ ប្រកបដោយគន្លះ តែមិនមែនគន្លះក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា ប្រកបដោយគន្លះ តែមិនមែនគន្លះក៏មាន ធម្មធាតុ ជាគន្លះ
 ទាំងប្រកបដោយគន្លះក៏មាន ប្រកបដោយគន្លះ តែមិនមែនគន្លះក៏មាន
 មិនគប្បីពោលថា ជាគន្លះ ទាំងប្រកបដោយគន្លះផង ថា ប្រកបដោយ
 គន្លះ តែមិនមែនគន្លះផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកគន្លះ តែគន្លះ
 គប្បីដោតក្រុង ធាតុ ២ ប្រាសចាកគន្លះ តែគន្លះគប្បីដោតក្រុងក៏មាន
 ប្រាសចាកគន្លះ ទាំងគន្លះមិនគប្បីដោតក្រុងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ប្រាសចាកគន្លះ តែគន្លះគប្បីដោតក្រុងផង ថា ប្រាសចាកគន្លះ ទាំង
 គន្លះមិនគប្បីដោតក្រុងផងក៏មាន ។

ជាតុវិភង្គ បញ្ញាប្បក្ក:

[១៣៨] ធាតុ ១៧ មិនមែនឧបាយៈ ។ បេ ។ មិនមែនយោគៈ
 ។ បេ ។ មិនមែននិវរណៈ ធម្មធាតុ ជានិវរណៈក៏មាន មិនមែននិវរ-
 ណៈ ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ធាតុ ២ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ក៏មាន ។
 ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកនិវរណៈ ធាតុ ២ ប្រកបដោយនិវរណៈក៏មាន
 ប្រាសចាកនិវរណៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជានិវរណៈ
 ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិន
 មែននិវរណៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជានិវរណៈ ទាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈទេ ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែន
 និវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជានិវរណៈតែមិនមែននិវរណៈក៏មាន
 ធម្មធាតុ ជានិវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន ជាប្រ-
 យោជន៍ដល់និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជា
 និវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់
 និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា
 ជានិវរណៈ ទាំងប្រកបដោយនិវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនិវរណៈ
 តែមិនមែននិវរណៈផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា

អភិធម្មបិដក វិរាដ្ឋោ

ជីវណ្ណោ ជីវណ្ណោ សម្មយុត្តា ចាតិ សិយា ជីវណ្ណោ-
 សម្មយុត្តា ចេវ នោ ច ជីវណំ សិយា ន វត្តញ្ចា
 ជីវណ្ណោសម្មយុត្តា ចេវ នោ ច ជីវណន្តិ ធម្មនាតុ
 សិយា ជីវណ្ណោ ជីវណ្ណោសម្មយុត្តា ច សិយា
 ជីវណ្ណោសម្មយុត្តា ចេវ នោ ច ជីវណំ សិយា ន
 វត្តញ្ចា ជីវណ្ណោ ជីវណ្ណោសម្មយុត្តា ចាតិបិ ជីវណ្ណោ
 សម្មយុត្តា ចេវ នោ ច ជីវណន្តិបិ ។ សោឡស
 នាតុយោ ជីវណវិប្បយុត្តជីវណិយា ទ្វេ នាតុយោ
 សិយា ជីវណវិប្បយុត្តជីវណិយា សិយា ជីវណ-
 វិប្បយុត្តជីវណិយា សិយា ន វត្តញ្ចា ជីវណវិប្បយុ-
 ត្តជីវណិយា តិបិ ជីវណវិប្បយុត្តជីវណិយា តិបិ ។

[១៣៧] សន្តរស នាតុយោ នោ បរមាសា
 ធម្មនាតុ សិយា បរមាសោ សិយា នោ បរមា-
 សោ ។ សោឡស នាតុយោ បរមមដ្ឋា ទ្វេ នាតុយោ
 សិយា បរមមដ្ឋា សិយា អបរមមដ្ឋា ។ សោឡ-
 ស នាតុយោ បរមាសវិប្បយុត្តា បរមាវិញ្ញាណនាតុ

អភិធម្មបំណិត វិភង្គ

ជានីវរណៈតាំងប្រកបដោយនីវរណៈទេ ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិន
 មែននីវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិន
 មែននីវរណៈក៏មាន ធម្មធាតុ ជានីវរណៈ តាំងប្រកបដោយនីវរណៈ
 ក៏មាន ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏មាន មិនគប្បីពោល
 ថា ជានីវរណៈ តាំងប្រកបដោយនីវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនីវរណៈ
 តែមិនមែននីវរណៈផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកនីវរណៈ តែជា
 ប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ធាតុ ២ ប្រាសចាកនីវរណៈ តែជាប្រយោជន៍
 ដល់នីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរ-
 ណៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកនីវរណៈ តែជាប្រយោជន៍
 ដល់នីវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនីវរណៈ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 នីវរណៈផងក៏មាន ។

[១៣៧] ធាតុ ១៧ មិនមែនបរមាសៈ ធម្មធាតុ ជាបរមាសៈ
 ក៏មាន មិនមែនបរមាសៈ ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ បរមាសៈស្នាបអវិញ្ញ័យ
 ធាតុ ២ បរមាសៈស្នាបអវិញ្ញ័យ ក៏មាន បរមាសៈមិនស្នាបអវិញ្ញ័យ
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកបរមាសៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ

ពាក្យវិរុទ្ធ បញ្ញាបុព្វកំ

សិយា បរាមាសសម្បយុត្តា សិយា បរាមាសវិប្បយុត្តា
 ធម្មជាតុ សិយា បរាមាសសម្បយុត្តា សិយា បរាមា-
 សវិប្បយុត្តា សិយា ន វត្តញ្ច បរាមាសសម្បយុត្តា-
 តិបិ បរាមាសវិប្បយុត្តាតិបិ ។ សោឡិស ជាតុយោ
 ន វត្តញ្ច បរាមាសា ថេវ បរាមដ្ឋា ពាតិ បរាមដ្ឋា ថេវ
 លោ ច បរាមាសា មនោវិញ្ញាណជាតុ ន វត្តញ្ច បរា-
 មាសា ថេវ បរាមដ្ឋា ពាតិ សិយា បរាមដ្ឋា ថេវ
 លោ ច បរាមាសោ សិយា ន វត្តញ្ច បរាមដ្ឋា ថេវ
 លោ ច បរាមាសោតិ ធម្មជាតុ សិយា បរាមាសោ
 ថេវ បរាមដ្ឋា ច សិយា បរាមដ្ឋា ថេវ លោ ច
 បរាមាសោ សិយា ន វត្តញ្ច បរាមាសោ ថេវ បរា-
 មដ្ឋា ពាតិបិ បរាមដ្ឋា ថេវ លោ ច បរាមាសោតិបិ ។
 សោឡិស ជាតុយោ បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋា ទ្វេ
 ជាតុយោ សិយា បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋា សិយា
 បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមដ្ឋា សិយា ន វត្តញ្ច បរា-
 មាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋាតិបិ បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាម-
 ដ្ឋាតិបិ ។

ធាតុវិភង្គ បញ្ចកបុព្វក:

ប្រកបដោយបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈក៏មាន ធម្មធាតុ
 ប្រកបដោយបរាមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបរាមាសៈក៏មាន មិនគប្បីពោល
 ថា ប្រកបដោយបរាមាសៈផង ថា ប្រាសចាកបរាមាសៈផងក៏មាន ។
 ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជាបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈស្ថាបអង្គីល
 ឡើយ បរាមាសៈស្ថាបអង្គីល តែមិនមែនបរាមាសៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ
 មិនគប្បីពោលថា ជាបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈស្ថាបអង្គីលទេ បរា-
 មាសៈស្ថាបអង្គីល តែមិនមែនបរាមាសៈក៏មាន មិនគប្បីពោលថា បរា-
 មាសៈស្ថាបអង្គីល តែមិនមែនបរាមាសៈក៏មាន ធម្មធាតុ ជាបរាមាសៈ
 ទាំងបរាមាសៈស្ថាបអង្គីលក៏មាន បរាមាសៈស្ថាបអង្គីល តែមិនមែន
 បរាមាសៈ ក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈ
 ស្ថាបអង្គីលផង ថា បរាមាសៈស្ថាបអង្គីល តែមិនមែនបរាមាសៈផង
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកបរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្ថាបអង្គីល
 ធាតុ ២ ប្រាសចាកបរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្ថាបអង្គីលក៏មាន ប្រាស
 ចាកបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈមិនស្ថាបអង្គីលក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 ប្រាសចាកបរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្ថាបអង្គីលផង ថា ប្រាសចាក
 បរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈ មិនស្ថាបអង្គីលផងក៏មាន ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

[១៤០] ធាតុ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ ធាតុ ៧ ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងអារម្មណ៍ ធម្មធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ក៏មាន មិន
 មានអារម្មណ៍ក៏មាន ។ ធាតុ ១១ មិនមែនចិត្ត ធាតុ ៧ ជាចិត្ត ។ ធាតុ
 ១៧ មិនមែនចេតសិក ធម្មធាតុ ជាចេតសិកក៏មាន មិនមែនចេតសិក
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១០ ប្រាសចាកចិត្ត ធម្មធាតុ ប្រកបដោយចិត្តក៏មាន
 ប្រាសចាកចិត្តក៏មាន ធាតុ ៧ មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង
 ថា ប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។ ធាតុ ១០ មិនច្រឡំដោយចិត្ត ធម្ម-
 ធាតុ ច្រឡំដោយចិត្តក៏មាន ប្រាសចាកចិត្តក៏មាន ធាតុ ៧ មិនគប្បី
 ពោលថា ច្រឡំដោយចិត្តផង ថា មិនច្រឡំដោយចិត្តផងឡើយ ។
 ធាតុ ១២ មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត ធាតុ ៦ តាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន
 មិនតាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត
 ធម្មធាតុ កើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន ។
 ធាតុ ១៧ មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ធម្មធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន

ធាតុវិភង្គ បញ្ញាបុព្វកៈ

មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មិនប្រឡំមិនតាំងឡើងដោយ
 ចិត្ត ធម្មធាតុ ប្រឡំតាំងតាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន មិនប្រឡំមិនតាំង
 ឡើងដោយចិត្ត ក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មិនប្រឡំមិនតាំងឡើងមិនកើតជា
 មួយនឹងចិត្ត ធម្មធាតុ ប្រឡំតាំងតាំងឡើងតាំងកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន
 មិនប្រឡំមិនតាំងឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ក៏មាន ។ ធាតុ ១៧ មិន
 ប្រឡំមិនតាំងឡើងមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ធម្មធាតុ ប្រឡំតាំងតាំងឡើង
 តាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន មិនប្រឡំមិនតាំងឡើងមិនប្រព្រឹត្តទៅតាម
 ចិត្តក៏មាន ។ ធាតុ ១២ ជាខាងក្នុង ធាតុ ៦ ជាខាងក្រៅ ។ ធាតុ ៧
 ជាទុប្បាទ ធាតុ ៨ មិនមែនទុប្បាទ ធម្មធាតុ ជាទុប្បាទក៏មាន មិនមែន
 ទុប្បាទក៏មាន ។ ធាតុ ១០ ជាទុប្បាទិ្ធ សទ្ធិធាតុ ជាអនុប្បាទិ្ធ ធាតុ
 ៧ ជាទុប្បាទិ្ធក៏មាន ជាអនុប្បាទិ្ធក៏មាន ។

[១៤១] ធាតុ ១៧ មិនមែនទុប្បាទ ធម្មធាតុ ជាទុប្បាទក៏មាន
 មិនមែនទុប្បាទក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទ ធាតុ ២
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទក៏មាន ។

អភិធម្មបិដក វិវាដោ

សោឡស ឆានុយោ ឧបាទានសម្បយុត្តា ទ្វេ ឆានុយោ
សិយា ឧបាទានសម្បយុត្តា សិយា ឧបាទានសម្បយុ-
ត្តា ។ សោឡស ឆានុយោ ន វត្តញ្ច ឧបាទានា
ចេវ ឧបាទានិយា ចាតិ ឧបាទានិយា ចេវ នោ ច
ឧបាទានា មនោវិញ្ញាណឆានុ ន វត្តញ្ច ឧបាទានញ្ជេវ
ឧបាទានិយា ចាតិ សិយា ឧបាទានិយា ចេវ នោ
ច ឧបាទានំ សិយា ន វត្តញ្ច ឧបាទានិយា ចេវ
នោ ច ឧបាទានន្តិ ធម្មឆានុ សិយា ឧបាទានញ្ជេវ
ឧបាទានិយា ច សិយា ឧបាទានិយា ចេវ នោ ច
ឧបាទានំ សិយា ន វត្តញ្ច ឧបាទានញ្ជេវ ឧបាទា-
និយា ចាតិបិ ឧបាទានិយា ចេវ នោ ច ឧបាទា-
នន្តិបិ ។ សោឡស ឆានុយោ ន វត្តញ្ច ឧបាទានា
ចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា ចាតិបិ ឧបាទានសម្បយុត្តា
ចេវ នោ ច ឧបាទានន្តិបិ មនោវិញ្ញាណឆានុ ន វត្តញ្ច
ឧបាទានញ្ជេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា
ឧបាទានសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច ឧបាទានំ សិយា
ន វត្តញ្ច ឧបាទានសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច ឧបាទានន្តិ
ធម្មឆានុ សិយា ឧបាទានញ្ជេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា ច

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកទុប្បាទាន ធាតុ ២ ប្រកបដោយទុប្បាទានក៏មាន
 ប្រាសចាកទុប្បាទានក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជាទុប្បាទាន
 ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានឡើយ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែ
 មិនមែនទុប្បាទាន មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាទុប្បាទានទាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានទេ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែមិនមែន
 ទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែមិន
 មែនទុប្បាទានក៏មាន ធម្មធាតុ ជាទុប្បាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន
 ក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បី
 ពោលថា ជាទុប្បាទាន ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទានផង ថា ជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តែមិនមែនទុប្បាទានផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បី
 ពោលថា ជាទុប្បាទានទាំងប្រកបដោយទុប្បាទានផង ថា ប្រកបដោយ
 ទុប្បាទានតែមិនមែនទុប្បាទានផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោល
 ថា ជាទុប្បាទានទាំងប្រកបដោយទុប្បាទានទេ ប្រកបដោយទុប្បាទាន តែមិន
 មែនទុប្បាទានក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយទុប្បាទាន តែមិនមែន
 ទុប្បាទានក៏មាន ធម្មធាតុ ជាទុប្បាទាន ទាំងប្រកបដោយទុប្បាទានក៏មាន

ពាក្យវិវត្ត បញ្ញាបញ្ញកំ

សិយា ឧបាទានសម្បយុត្តា ថេវ តោ ច ឧបាទានំ
 សិយា ន វត្តញ្ច ឧបាទានញ្ចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា
 ហតិចិ ឧបាទានសម្បយុត្តា ថេវ តោ ច ឧបាទា-
 នន្ទិចិ ។ សោឡុស ឆានុយោ ឧបាទានវិប្បយុត្តឧ-
 បាទានិយា ទ្វេ ឆានុយោ សិយា ឧបាទានវិប្បយុត្ត-
 ឧបាទានិយា សិយា ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយា
 សិយា ន វត្តញ្ច ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយា តិចិ
 ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយា តិចិ ។

(១៤២) សត្តវស ឆានុយោ តោ កិលេសា
 ធម្មឆានុ សិយា កិលេសោ សិយា តោ កិលេ-
 សោ ។ សោឡុស ឆានុយោ សង្កិលេសិកា ទ្វេ
 ឆានុយោ សិយា សង្កិលេសិកា សិយា អសង្កិលេ-
 សិកា ។ សោឡុស ឆានុយោ អសង្កិលិដ្ឋា ទ្វេ
 ឆានុយោ សិយា សង្កិលិដ្ឋា សិយា អសង្កិលិដ្ឋា ។
 សោឡុស ឆានុយោ កិលេសវិប្បយុត្តា ទ្វេ ឆានុ-
 យោ សិយា កិលេសសម្បយុត្តា សិយា កិលេ-
 សវិប្បយុត្តា ។ សោឡុស ឆានុយោ ន វត្តញ្ច

ធាតុវិភង្គ បញ្ញាបុព្វកៈ

ប្រកបដោយទុក្ខទុក្ខនៃមិនមែនទុក្ខទុក្ខនឹងមាន មិនគប្បីពោលថា ជា
 ទុក្ខទុក្ខ ទាំងប្រកបដោយទុក្ខទុក្ខផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខទុក្ខ នៃ
 មិនមែនទុក្ខទុក្ខផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាកទុក្ខទុក្ខ នៃជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទុក្ខ ធាតុ ២ ប្រាសចាកទុក្ខទុក្ខ នៃជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខទុក្ខក៏មាន ប្រាសចាកទុក្ខទុក្ខ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខទុក្ខក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាកទុក្ខទុក្ខ នៃជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខទុក្ខផង ថា ប្រាសចាកទុក្ខទុក្ខ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខទុក្ខផងក៏មាន ។

[១៤២] ធាតុ ១៧ មិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង (កិលេស) ធម្ម-
 ធាតុ ជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ធាតុ
 ១៦ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ធាតុ ២ គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន
 មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនសៅហ្មងហើយ
 ធាតុ ២ សៅហ្មងហើយក៏មាន មិនសៅហ្មងហើយក៏មាន ។ ធាតុ ១៦
 ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ធាតុ ២ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា

អភិធម្មបំណិកេ វិរាដ្ឋោ

កិលេសា ចេវ សុដ្ឋិលេសិកា ចាតិ សុដ្ឋិលេសិកា
 ចេវ ឆោ ច កិលេសា មនោវិញ្ញាណាទានុ ន វុត្តញ្ញា
 កិលេសា ចេវ សុដ្ឋិលេសិកា ចាតិ សិយា សុដ្ឋិលេ-
 សិកា ចេវ ឆោ ច កិលេសោ សិយា ន វុត្តញ្ញា សុដ្ឋិ-
 លេសិកា ចេវ ឆោ ច កិលេសោតិ ធម្មទានុ សិយា
 កិលេសោ ចេវ សុដ្ឋិលេសិកា ច សិយា សុដ្ឋិលេ-
 សិកា ចេវ ឆោ ច កិលេសោ សិយា ន វុត្តញ្ញា
 កិលេសោ ចេវ សុដ្ឋិលេសិកា ចាតិបិ សុដ្ឋិលេ-
 សិកា ចេវ ឆោ ច កិលេសោតិបិ ។ សោឡិស
 ទានុយោ ន វុត្តញ្ញា កិលេសា ចេវ សុដ្ឋិលេដ្ឋា ចា-
 តិបិ សុដ្ឋិលេដ្ឋា ចេវ ឆោ ច កិលេសោតិបិ មនោ-
 វិញ្ញាណាទានុ ន វុត្តញ្ញា កិលេសោ ចេវ សុដ្ឋិលេដ្ឋា
 ចាតិ សិយា សុដ្ឋិលេដ្ឋា ចេវ ឆោ ច កិលេសោ
 សិយា ន វុត្តញ្ញា សុដ្ឋិលេដ្ឋា ចេវ ឆោ ច កិលេសោតិ
 ធម្មទានុ សិយា កិលេសោ ចេវ សុដ្ឋិលេដ្ឋា ច
 សិយា សុដ្ឋិលេដ្ឋា ចេវ ឆោ ច កិលេសោ សិយា ន
 វុត្តញ្ញា កិលេសោ ចេវ សុដ្ឋិលេដ្ឋា ចាតិបិ សុដ្ឋិលេដ្ឋា
 ចេវ ឆោ ច កិលេសោតិបិ ។ សោឡិស ទានុយោ

អរិយធម៌បំណង វិភង្គ

ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងឡើយ គួរដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មង មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បី
 ពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងទេ គួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ធម្មធាតុ ជា
 សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តី
 សៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនគប្បីពោលថា ជា
 សេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយផង ថា សៅហ្មងហើយ តែមិន
 មែនសេចក្តីសៅហ្មងផងឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា
 ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយទេ សៅហ្មងហើយ តែមិន
 មែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា សៅហ្មងហើយ តែមិន
 មែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ធម្មធាតុ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅ-
 ហ្មងហើយក៏មាន សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន
 មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងសៅហ្មងហើយផង ថា
 សៅហ្មងហើយ តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផង ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦

ពាក្យវង្ស បញ្ញាបុព្វកំ

ន វត្តញ កំលេសោ ចេវ កំលេសសម្បយុត្តា
 ចាតិបិ កំលេសសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលេ-
 សាតិបិ មនោវិញ្ញាណាណតុ ន វត្តញ កំលេសោ
 ចេវ កំលេសសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា កំលេស-
 សម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលេសោ សិយា ន វត្តញ
 កំលេសសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលេសោតិ ធម្ម-
 ណតុ សិយា កំលេសោ ចេវ កំលេសសម្បយុត្តា ច
 សិយា កំលេសសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលេសោ
 សិយា ន វត្តញ កំលេសោ ចេវ កំលេសសម្បយុត្តា
 ចាតិបិ កំលេសសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលេសោ-
 តិបិ ។ សោឡស ធាតុយោ កំលេសវិប្បយុត្តសង្កិ-
 លេសិកា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា កំលេសវិប្បយុត្តស-
 ង្កិលេសិកា សិយា កំលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា
 សិយា ន វត្តញ កំលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកាតិបិ
 កំលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកាតិបិ ។

[១៤៣] សោឡស ធាតុយោ ន ទស្សនេន
 បហាតញ ទ្វេ ធាតុយោ សិយា ទស្សនេន ប-
 ហាតញ សិយា ន ទស្សនេន បហាតញ ។

ធាតុវិភង្គ បញ្ញាបុព្វកៈ

មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងផង ឡើយ មនោវិញ្ញាណធាតុ មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅហ្មងទាំង ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងទេ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិន មែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅ- ហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ធម្មធាតុ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជាសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ជាសេចក្តីសៅ- ហ្មង ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តី សៅហ្មង តែមិនមែនសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ប្រាសចាក សេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ធាតុ ២ ប្រាសចាកសេចក្តី សៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគប្បីពោលថា ប្រាសចាក សេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រាសចាកសេចក្តី សៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។

(១៤៣) ធាតុ ១៦ មិនគួរលះ ដោយទស្សនៈ ធាតុ ២ គួរលះ ដោយទស្សនៈ ក៏មាន មិនគួរលះ ដោយទស្សនៈ ក៏មាន ។

អភិធម្មបំណែក វិរត្តោ

សោធន្យស ធាតុយោ ន ភាវនាយ បហានត្វា ទ្វេ
 ធាតុយោ សិយា ភាវនាយ បហានត្វា សិយា ន ភាវ-
 នាយ បហានត្វា ។ សោធន្យស ធាតុយោ ន ទិស្សនេន
 បហានត្វាហេតុកា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា ទិស្សនេន
 បហានត្វាហេតុកា សិយា ន ទិស្សនេន បហានត្វា-
 ហេតុកា ។ សោធន្យស ធាតុយោ ន ភាវនាយ
 បហានត្វាហេតុកា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា ភាវនាយ
 បហានត្វាហេតុកា សិយា ន ភាវនាយ បហានត្វា-
 ហេតុកា ។ បន្ទាស ធាតុយោ អវិគត្តា មនោវិ-
 ញាណធាតុ សវិគត្តា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា សវិ-
 គត្តា សិយា អវិគត្តា ។ បន្ទាស ធាតុយោ អវិចារា
 មនោធាតុ សវិចារា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា សវិចារា
 សិយា អវិចារា ។ សោធន្យស ធាតុយោ អប្បវិគត្តា ទ្វេ
 ធាតុយោ សិយា អប្បវិគត្តា សិយា អប្បវិគត្តា ។
 សោធន្យស ធាតុយោ ន បីតិសហគតា ទ្វេ ធាតុយោ
 សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិសហគតា ។
 បន្ទាស ធាតុយោ ន សុខសហគតា តិស្សា ធាតុយោ
 សិយា សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា ។

អភិធម្មប័ណ្ណ វិភង្គ

ធាតុ ១៦ មិនគួរលះដោយការវិនា ធាតុ ២ គួរលះដោយការវិនា មិន
 គួរលះដោយការវិនា ។ ធាតុ ១៦ មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ
 ធាតុ ២ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយ
 ទស្សនៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មានហេតុមិនគួរលះដោយការវិនា ធាតុ ២
 មានហេតុគួរលះដោយការវិនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយការវិនាក៏
 មាន ។ ធាតុ ១៥ មិនមានវិតក្កៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងវិតក្កៈ ធាតុ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏
 មាន ។ ធាតុ ១៥ មិនមានវិចារៈ មនោធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ
 ធាតុ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ ធាតុ
 ១៦ មិនមានប័តិ ធាតុ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងប័តិក៏មាន មិនមានប័តិក៏
 មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនកើតព្រមដោយប័តិ ធាតុ ២ កើតព្រមដោយប័តិក៏
 មាន មិនកើតព្រមដោយប័តិក៏មាន ។ ធាតុ ១៥ មិនកើតព្រមដោយសុខៈ
 ធាតុ ៣ កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន ។

ពាក្យវិវត្ត បញ្ញាបុព្វកំ

ឯកាទិស ជាតុយោ ន ឧបេក្ខាសហគតា បញ្ច
 ជាតុយោ ឧបេក្ខាសហគតា ទ្វេ ជាតុយោ សិយា
 ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។
 សោឡុស ជាតុយោ កាមាវចរ ទ្វេ ជាតុយោ សិយា
 កាមាវចរ សិយា ន កាមាវចរ ។ សោឡុស
 ជាតុយោ ន រូមាវចរ ទ្វេ ជាតុយោ សិយា រូមាវ-
 ចរ សិយា ន រូមាវចរ ។ សោឡុស ជាតុយោ
 ន អរូមាវចរ ទ្វេ ជាតុយោ សិយា អរូមាវចរ
 សិយា ន អរូមាវចរ ។ សោឡុស ជាតុយោ បរិ-
 យាបន្តា ទ្វេ ជាតុយោ សិយា បរិយាបន្តា សិយា
 អបរិយាបន្តា ។ សោឡុស ជាតុយោ អនិយ្យានិកា
 ទ្វេ ជាតុយោ សិយា និយ្យានិកា សិយា អនិយ្យា-
 និកា ។ សោឡុស ជាតុយោ អនិយតា ទ្វេ ជាតុយោ
 សិយា និយតា សិយា អនិយតា ។ សោឡុស
 ជាតុយោ សឧត្តរ ទ្វេ ជាតុយោ សិយា សឧត្តរ
 សិយា អឧត្តរ ។ សោឡុស ជាតុយោ អរណា
 ទ្វេ ជាតុយោ សិយា សរណា សិយា អរណាតិ ។

បញ្ញាបុព្វកំ ។

ពាក្យវិវត្ត សមញ្ញោ ។

ធាតុវិភង្គ បញ្ញាបុព្វតៈ

ធាតុ ១១ មិនកើតព្រមដោយឧបេក្ខា ធាតុ ៥ កើតព្រមដោយឧបេក្ខា
 ធាតុ ២ កើតព្រមដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនកើតព្រមដោយឧបេក្ខា ក៏
 មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាភាមាវចរ ធាតុ ២ ជាភាមាវចរក៏មាន មិនមែន
 ភាមាវចរក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមែនរូបាវចរ ធាតុ ២ ជារូបាវចរក៏មាន
 មិនមែនរូបាវចរក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមែនអរូបាវចរ ធាតុ ២ ជា
 អរូបាវចរក៏មាន មិនមែនអរូបាវចរក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាបរិយាបន្នៈ
 ធាតុ ២ ជាបរិយាបន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជា
 អនិយ្យានិកៈ ធាតុ ២ ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ។
 ធាតុ ១៦ មិនទៀង ធាតុ ២ ទៀងក៏មាន មិនទៀងក៏មាន ។ ធាតុ
 ១៦ ប្រកបដោយឧត្តរៈ ធាតុ ២ ប្រកបដោយឧត្តរៈក៏មាន មិនមានឧត្តរៈ
 ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនមានរណៈ ធាតុ ២ ប្រកបដោយរណៈក៏មាន
 មិនមានរណៈក៏មាន ។

ចប់ បញ្ញាបុព្វតៈ ។

ចប់ ធាតុវិភង្គ ។

សប្បវិក្ខោ

[១៤៤] ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ
ទុក្ខសមុទយោ អរិយសច្ចំ ទុក្ខនិរោធនោ អរិយសច្ចំ
ទុក្ខនិរោធគាមីនី បដិបទា អរិយសច្ចំ ។

[១៤៥] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ ។ ជា-
តិបិ ទុក្ខា ជរាបិ ទុក្ខា មរណាម្បិ ទុក្ខំ សោកបរិ-
ទេវទុក្ខនោមនស្សហយាសាបិ ទុក្ខា អប្បយេហិ
សម្បយោកោ ទុក្ខា បិយេហិ វិប្បយោកោ ទុក្ខា
យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ សន្និទ្ធនន បញ្ចចា-
នានក្ខន្ធា^(១) ទុក្ខា ។

[១៤៦] តត្ថ កតមា ជាតិ ។ យា តេសំ
តេសំ សត្តានំ តម្បិ តម្បិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ញាតិ
ឡិក្កន្តិ អភិទិព្វតិ ខន្ធានំ ចាតុករោ អាយតនានំ
បដិលាភោ អយំ វុច្ឆតិ ជាតិ ។

[១៤៧] តត្ថ កតមា ជរា ។ យា តេសំ តេសំ
សត្តានំ តម្បិ តម្បិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីវណតា
ខណ្ឌិច្ឆំ ចាលិច្ឆំ វលិត្តនតា អាយុនោ សំហានិ
ឥន្ទ្រិយានំ បរិចារោ អយំ វុច្ឆតិ ជរា ។

---

១ ខ. បញ្ចចានក្ខន្ធា ។

សប្តរិក្ខ

[១៤៤] អរិយសច្ច ៤ គឺ ទុកអរិយសច្ច ទុកសមុទេយអរិយសច្ច
ទុកនិរោធហរិយសច្ច ទុកនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច ។

[១៤៥] បណ្ណាអរិយសច្ច ៤ នោះ ទុកអរិយសច្ច តើដូចម្តេច ។
ការកើត ជាទុក ការចាស់គ្រាំគ្រា ជាទុក សេចក្តីស្លាប់ ជាទុក
សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល លំបាកកាយ អាក់អន់ចិត្ត តានតឹងចិត្ត ជា
ទុក ការចូរប្រសព្វដោយសត្វនិងសង្ខារ មិនជាទីស្រឡាញ់ ជាទុក
ការព្រាត់ប្រាសចាកសត្វនិងសង្ខារ ជាទីស្រឡាញ់ ជាទុក បុគ្គល
កាលចង់បានរបស់ណា តែមិនបានរបស់នោះ ការមិនបាននោះ ជាទុក
ដោយបំប្រញ ទុប្បាទានក្នុង ទាំង ៥ ក៏ជាទុក ។

[១៤៦] បណ្ណាទុកទាំងនោះ ការកើត តើដូចម្តេច ។ ការកើត
កិរិយាកើតព្រម ការចុះចាប់ផ្តុំ ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាកដនៃ
ខន្ធទាំងឡាយ ការបានអាយតនៈទាំងឡាយ ណា របស់សត្វទាំង
ឡាយនោះ ។ ក្នុងពួកសត្វនោះ ។ នេះហៅថា ការកើត ។

[១៤៧] បណ្ណាទុកទាំងនោះ ការចាស់គ្រាំគ្រា តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីគ្រាំគ្រា ភាពនៃការទ្រុឌទ្រោម ធ្មេញបាក់ សក់ស្លូវ វិស្សក
ជ្រួញជ្រើវយុវយារ ការថយចុះនៃអាយុ ការចាស់ទុំនៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ
ណា របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ។ ក្នុងពួកសត្វនោះ ។ នេះហៅថា
ការចាស់គ្រាំគ្រា ។

សព្វវិវត្តេ សុត្តន្តបិដក

(១៤៨) តត្ថ កតមំ មរណំ ។ យា តេសំ តេ-
 សំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចរនតា
 កេនោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលករិយា ខន្ធានំ
 កេនោ កឡេវរស្ស ធិក្ខេហោ ដីវិត្រ្តិយស្ស ខ-
 បច្ឆេនោ ឥទំ វុច្ចតិ មរណំ ។

(១៤៩) តត្ថ កតមោ សោកោ ។ ញាតិព្យ-
 សនេន វា ធុដ្ឋស្ស កោកព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
 រោកព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស
 ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ធុដ្ឋស្ស អញ្ញាតវាតវេន ព្យសនេន
 សមដ្ឋាកតស្ស អញ្ញាតវាតវេន ទិក្ខុធម្មេន ធុដ្ឋស្ស
 សោកោ សោចនា សោចិត្តំ អន្តោសោកោ អ-
 ន្តោបរិសោកោ ចេតសោ បរិជ្ឈាយនា នោមនស្សំ
 សោកសល្លំ អយំ វុច្ចតិ សោកោ ។

សច្ចវិភង្គ សុត្តន្តភាជនីយ

(១៤៨) បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ សេចក្តីស្លាប់ តើដូចម្តេច ។
 ការឃ្នាត ភាពនៃចិត្តឃ្នាត ការបែកធ្លាយ សេចក្តីបាត់បង់ សេចក្តី
 វិនាសជីវិត សេចក្តីស្លាប់ កាលកិរិយា ការបែកធ្លាយនៃខន្ធទាំងឡាយ
 ការដាក់ចុះនូវសាកសព ការផ្តាច់បង់ជីវិតម្រួយ ណា របស់សត្វទាំង
 ឡាយនោះ ។ ក្នុងពួកសត្វនោះ ។ នេះហៅថា សេចក្តីស្លាប់ ។

(១៤៩) បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ សេចក្តីសោក តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីជ្រុំជ្រែស្រពោន អាការនៃចិត្តជ្រុំជ្រែស្រពោន អាពនៃចិត្តសង្រួង
 សង្រួង សេចក្តីស្អប់ស្អាត សេចក្តីស្អប់ខ្លាំង សេចក្តីក្រៀមក្រំនៃចិត្ត
 សេចក្តីអាក់អន់ចិត្ត សរគឺសោក របស់សត្វ ដែលត្រូវសេចក្តីវិនាស
 ញាតិប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាស
 គឺរោគប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាស
 គឺទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី (ឬ) ដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬទុក្ខ
 ធម៌ណាមួយ ប៉ះពាល់ហើយ នេះហៅថា សេចក្តីសោក ។

អភិធម្មបដិពោ វិរាត្តោ

(១៥០) ភត្ត កតមោ បរិទេវោ ។ ញាតិព្យាស-
 ទេន វា ធុដ្ឋស្ស កោកព្យាសទេន វា ធុដ្ឋស្ស រោក-
 ព្យាសទេន វា ធុដ្ឋស្ស សីលព្យាសទេន វា ធុដ្ឋស្ស
 ទិដ្ឋិព្យាសទេន វា ធុដ្ឋស្ស អញ្ញាតាញាតិវេន ព្យាសទេន
 សមម្ហាភតស្ស អញ្ញាតាញាតិវេន ទុក្ខធម្មេន ធុដ្ឋស្ស
 អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវតត្ថំ
 បរិទេវតត្ថំ វាថា មលាទោ វិប្បលាទោ លាលទោ
 លាលមទា លាលមិទត្ថំ អយំ វុច្ចតិ បរិទេវោ ។

(១៥១) ភត្ត កតមំ ទុក្ខំ ។ យំ កាយិកំ
 អសាតំ កាយិកំ ទុក្ខំ កាយសម្មស្សជំ អសាតំ
 ទុក្ខំ វេទយិតំ កាយសម្មស្សជា អសាតា ទុក្ខា
 វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។

(១៥២) ភត្ត កតមំ ចោមទស្សំ ។ យំ ចេត-
 សិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតោសម្មស្សជំ

អវិជ្ជាបិដក វិភង្គ

(១៥០) បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល តើដូចម្តេច ។
 ការទួញ ការទួញរៀបរាប់ អាការយំអណ្តើតអណ្តក អាការយំបម្រះ
 ននៀល ភាពនៃការទួញ ភាពនៃការទួញរៀបរាប់ ការនិយាយ ការ
 ពោលរៀបរាប់ ការនិយាយរវើរវាយ ការនិយាយបំប៉ងបំប៉ង កិរិយា
 និយាយដដែលៗ ភាពនៃការនិយាយបំប៉ងបំប៉ង របស់សត្វ ដែលត្រូវ
 សេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវ
 សេចក្តីវិនាសតិរោគប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវ
 សេចក្តីវិនាសនិទ្ទិដ្ឋប៉ះពាល់ក្តី (ឬ) ដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណា
 មួយ ឬទុក្ខធម៌ណាមួយ ប៉ះពាល់ហើយ នេះហៅថា សេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ។

(១៥១) បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ការលំបាកកាយ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីមិនស្រួល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ
 ការទទួលរងអារម្មណ៍មិនសប្បាយ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស
 វេទនា មិនស្រួល ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ណា នេះហៅ
 ថា ការលំបាកកាយ ។

(១៥២) បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ការអាក់អន់ចិត្ត តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីវិនាស ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការ
 ទទួលរងអារម្មណ៍ មិនសប្បាយ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីចេតនាសម្ផស្ស

សព្វវិវត្ត សុត្តន្តបិដក

អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោសម្មស្សជា អសាតា
ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ទោមនស្សំ ។

[១៥៣] ភត្ត កតមោ ឧបាយាសោ ។ ញាតិ-
ព្យសនេន វា ធុជ្ជស្ស កោកព្យសនេន វា ធុជ្ជស្ស
កោកព្យសនេន វា ធុជ្ជស្ស សីលព្យសនេន វា ធុ-
ជ្ជស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ធុជ្ជស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន
ព្យសនេន សមណ្ឌកតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ទុក្ខជម្រេន
ធុជ្ជស្ស អាយាសោ ឧបាយាសោ អាយាសិតតំ
ឧបាយាសិតតំ អយំ វុច្ចតិ ឧបាយាសោ ។

[១៥៤] ភត្ត កតមោ អប្បយេហិ សម្មយោកោ
ទុក្ខោ ។ ឥធ យស្ស តេ ហោន្តិ អនិដ្ឋា អកត្តា
អមនាថា រូថា សន្តា កត្តា រសា ដោជ្ជព្វា យេ វា
បនស្ស តេ ហោន្តិ អនត្តកាមា អហិតកាមា អដា-
សុកាមា អយោកក្ខេមកាមា យា តេហិ សុត្តិត
សមាគមោ សមោទានំ មិស្សីកាវេ អយំ វុច្ចតិ អប្ប-
យេហិ សម្មយោកោ ទុក្ខោ ។

សច្ចវិរាទ សុត្តន្តបិដក

វេទនា មិនសប្បាយ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីចេតនាសម្មស្ស ណា នេះ ហៅថា ការអាក់អន់ចិត្ត ។

(១៥៣) ចណ្ណទុក្ខទាំងនោះ ការតានតឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីតានតឹងចិត្ត សេចក្តីទង្គិះកងចិត្ត ភាពនៃការតានតឹងចិត្ត ភាពនៃការទង្គិះកងចិត្ត របស់សត្វដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺរោគប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសគឺទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី (ឬ) ដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬទុក្ខធម៌ណាមួយ ប៉ះពាល់ហើយ នេះហៅថា ការតានតឹងចិត្ត ។

(១៥៤) ចណ្ណទុក្ខទាំងនោះ ការដួបប្រសព្វដោយសត្វនិងសង្ខារ មិនជាទីស្រឡាញ់ ជាទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ រូបារម្មណ៍ សទ្ធារម្មណ៍ គន្ធារម្មណ៍ រសារម្មណ៍ ផោដ្ឋពារម្មណ៍ទាំងឡាយណា មិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីគាប់ចិត្ត នៃបុគ្គលណា ក្នុងលោកនេះ ពុំនោះសោត ជនទាំងឡាយ ណា ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនចម្រើន ប្រាថ្នាអំពើឥតប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនសប្បាយ ប្រាថ្នាសេចក្តីមិនក្សេមក្សាយ យោគៈ ចំពោះបុគ្គលនោះ ការដួបគ្នា ការដួបប្រសព្វគ្នា ការដួបជុំគ្នា ការនៅប្រឡំគ្នាដោយអារម្មណ៍ទាំងឡាយនោះ ។ នេះហៅថា ការដួបប្រសព្វដោយសត្វ និងសង្ខារ មិនជាទីស្រឡាញ់ ជាទុក្ខ ។

អភិធម្មបទិកា វិភង្គោ

[១៥៥] តត្ថ កតមោ បិយេហិ វិប្បយោកោ
 ទុក្ខោ ។ ឥធម យស្ស តេ ហោន្តិ ឥដ្ឋា កត្តា
 មនាថា រូថា សទ្ធា កត្តា រសា ដោដ្ឋត្វា យេ វា
 បនស្ស តេ ហោន្តិ អត្តកាមា ហិតកាមា ដាស្ស-
 កាមា យោកក្ខេមកាមា មាតា វា បិតា វា កាតា
 វា ភកធិ វា មិត្តា វា អមត្តា វា ញាតិសាលោហិតា
 វា យា តេហិ អសង្កតិ អសមាគមោ អសមោធានំ
 អមិស្សីកាវេ អយំ វុត្តតិ បិយេហិ វិប្បយោកោ
 ទុក្ខោ ។

[១៥៦] តត្ថ កតមំ យម្បិច្ឆំ ន លកតិ តម្បិ
 ទុក្ខំ ។ ជាតិធម្មានំ សត្តានំ ឃំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ
 អហោ វត មយំ ន ជាតិធម្មា អស្សាម ន ច វត
 លោ ជាតិ អាគច្ឆេយ្យាតិ ន ខោ បនេតំ ឥច្ឆាយ
 បត្តតំ ឥធម្បិ យម្បិច្ឆំ ន លកតិ តម្បិ ទុក្ខំ
 ជរាធម្មានំ សត្តានំ ។ បេ ។ ព្យាធិធម្មានំ សត្តា-
 នំ ។ បេ ។ មរណធម្មានំ សត្តានំ ។ បេ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

(១៥៥) បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ការព្រាត់ប្រាសចាកសត្វនិងសង្ខារ
 ជាទីស្រឡាញ់ ជាទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ បុព្វារម្មណ៍ សព្វារម្មណ៍ គន្ធារម្មណ៍
 រសារម្មណ៍ ដោយដ្ឋានារម្មណ៍ទាំងឡាយ ណា ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ
 ជាទីគាប់ចិត្ត នៃបុគ្គលណាក៏ដោយនោះ ពុំនោះសោត ជនទាំងឡាយ
 ណា គឺ មាតាភិ បិតាភិ បងប្អូនប្រុសភិ បងប្អូនស្រីភិ មិត្តភិ អាមាត្យ
 ភិ ញាតិសាលាហិតភិ ប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើន ប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នា
 សេចក្តីសប្បាយ ប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេមចាកយោគៈ ចំពោះបុគ្គលនោះ ការ
 មិនបានជួបគ្នា ការមិនជួបប្រុសពូតា ការមិនបានជួបជុំគ្នា ការមិនបាន
 មូលមិត្តគ្នា ដោយអារម្មណ៍ទាំងឡាយនោះៗ ដោយជនទាំងឡាយនោះៗ
 នេះហៅថា ការព្រាត់ប្រាសចាកសត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ ជាទុក្ខ ។

(១៥៦) បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ បុគ្គលកាលចង់បានរបស់ណា មិន
 បានរបស់នោះ ការមិនបាននោះ ជាទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វមានជាតិ
 ជាធម្មតា តែងមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើង យ៉ាងនេះថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎
 ពួកយើងកុំបីមានជាតិជាធម្មតា ពុំនោះសោត ជាតិ កុំបីមកកាន់យើង
 ទាំងឡាយឡើយ សេចក្តីនេះ ពួកសត្វតែងមិនបានសម្រេចតាមប្រាថ្នា
 ឡើយ នេះឯងហៅថា បុគ្គលកាលចង់បានរបស់ណា មិនបានរបស់
 នោះ ការមិនបាននោះ ជាទុក្ខ ពួកសត្វមានជវជាធម្មតា ។ បេ ។ ពួក
 សត្វមានព្យាធិជាធម្មតា ។ បេ ។ ពួកសត្វមានមរណៈជាធម្មតា ។ បេ ។

សុត្តនិកាយេ សុត្តន្តបិដកេ

សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សុទាយាសធម្មានំ សត្តានំ
 ឃំ ឥន្ទា ឧប្បជ្ជតិ អយោ វត មយំ ន សោក-
 បរិទេវទុក្ខនោមនស្សុទាយាសធម្មា អស្សុម ន ច
 វត នោ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្សុទាយាសា អា-
 កច្ឆយ្យន្តំ ន ខោ បនេតំ ឥន្ទាយ បត្តត្វំ ឥទម្បី
 យម្បិច្ឆំ ន លកតិ តម្បី ទុក្ខំ ។

[១៥៧] តត្ថ កតមេ សង្ខិត្តេន បញ្ចាទាណ-
 មក្ខន្ធា ទុក្ខា ។ សេយ្យបីទំ រូប្យទាណមក្ខន្ធា វេទ-
 ន្យទាណមក្ខន្ធា សញ្ញាទាណមក្ខន្ធា សង្ខារ្យទាណ-
 ក្ខន្ធា វិញ្ញាណ្យទាណមក្ខន្ធា ឥមេ វុច្ឆន្តិ សង្ខិត្តេន
 បញ្ចាទាណមក្ខន្ធា ទុក្ខា ។

ឥទំ វុច្ឆតិ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ ។

[១៥៨] តត្ថ កតមំ ទុក្ខសមុទយោ អរិយ-
 សច្ចំ ។ យាយំ តណ្ហា ចោនោត្តវិកា នច្ចិរកស-
 ហកតា តត្រតត្រាភិន្នន្តិ សេយ្យបីទំ កាមតណ្ហា
 កវតណ្ហា វិកវតណ្ហា ។

សព្វវិវាទ សុត្តន្តបិដក

ពួកសត្វមានសោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ និងទុបាយាសៈ ជា
 ធម្មតា តែងមានសេចក្តីប្រាថ្នាកើតឡើង យ៉ាងនេះថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎
 ពួកយើងកុំបីមានសោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ និងទុបាយាសៈ
 ជាធម្មតា ពុំនោះសោត សោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ និងទុបាយា-
 យាសៈ កុំបីមកកាន់យើងទាំងឡាយឡើយ សេចក្តីនេះ ពួកសត្វតែងមិន
 បានសម្រេចតាមប្រាថ្នាឡើយ នេះឯងហៅថា បុគ្គលកាលចង់បានរបស់
 ណា មិនបានរបស់នោះ ការមិនបាននោះ ជាទុក្ខ ។

(១៥៧) បណ្តាទុក្ខទាំងនោះ ដោយបំប្រញ ទុបាទានក្នុងទាំង
 ៥ ក៏ជាទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ទុបាទានក្នុងទាំង ៥ គឺ រូបទុបាទានក្នុង វេទ-
 នុបាទានក្នុង សញ្ញាទុបាទានក្នុង សង្ខារទុបាទានក្នុង វិញ្ញាណុបាទានក្នុង
 នេះហៅថា ដោយបំប្រញ ទុបាទានក្នុងទាំង ៥ ក៏ ជាទុក្ខ ។

នេះហៅថា ទុក្ខអរិយសច្ច ។

(១៥៨) បណ្តាអរិយសច្ចទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច
 តើដូចម្តេច ។ តណ្ហាណា ដែលនាំសត្វឲ្យកើតក្នុងភពថ្មីទៀត ប្រកប
 ដោយតម្រេករីករាយ ជាធម្មជាតិទាំងសត្វឲ្យគ្រេកគ្រអាល ក្នុងអារម្មណ៍
 នោះ ។ បូកនឹងភពនោះ គឺ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា ។

អភិធម្មបំណិកេ វិរត្តោ

(១៥៧) សា ខោ បណេសា តណ្ហា កកត្ត ឧប្ប-
 ជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ កកត្ត ធិរីសមាណា ធិរីសតិ ។ យំ
 លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ ឃិត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជ-
 មាណា ឧប្បជ្ជតិ ឃិត្ត ធិរីសមាណា ធិរីសតិ ។ កិញ្ច
 លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ ។ ចក្កំ លោកេ បិយ-
 ្យបំ សាត្យបំ ឃិត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ
 ឃិត្ត ធិរីសមាណា ធិរីសតិ សោតំ ។ បេ ។ យានំ
 ជិញ្ញំ កាយោ មណោ លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ
 ឃិត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ ឃិត្ត ធិរីស-
 មាណា ធិរីសតិ ។ រូចា លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ
 ឃិត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ ឃិត្ត ធិរីស-
 មាណា ធិរីសតិ សទ្ធា ។ បេ ។ កត្តា រសា ដោជ្ជញ្ញ
 ធម្មា លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ ឃិត្តេសា តណ្ហា
 ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ ឃិត្ត ធិរីសមាណា ធិរីសតិ ។
 ចក្ករីញ្ញាណំ លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ ឃិត្តេសា
 តណ្ហា ឧប្បជ្ជមាណា ឧប្បជ្ជតិ ឃិត្ត ធិរីសមាណា ធិរីសតិ

អរិយធម៌ វិវត្ត

(១៥៧) តណ្ហានុ៎ះ កាលកើតឡើង វែមងកើតកងទីណា កាល
តាំងនៅ វែមងតាំងនៅកងទីណា ។ អារម្មណ៍ណា មានសភាពគួរស្រ្ត-
ឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលកើតឡើង
វែមងកើតកងអារម្មណ៍នុ៎ះ កាលតាំងនៅ វែមងតាំងនៅកងអារម្មណ៍នុ៎ះ ។
អារម្មណ៍អ្វីហ្ន៎ មានសភាពគួរស្រ្តឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ កង
លោក ។ ចក្ខុ មានសភាពគួរស្រ្តឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ កង
លោក តណ្ហានុ៎ះ កាលកើតឡើង វែមងកើតកងចក្ខុនុ៎ះ កាលតាំងនៅ
វែមងតាំងនៅកងចក្ខុនុ៎ះ សោតៈ ។ បេ ។ យានៈ ជ័រ កាយ មនោ
មានសភាពគួរស្រ្តឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ
កាលកើតឡើង វែមងកើត កងមនោនុ៎ះ កាលតាំងនៅ វែមងតាំងនៅ
កងមនោនុ៎ះ ។ រូបទាំងឡាយ មានសភាពគួរស្រ្តឡាញ់ មានសភាព
គួរត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលកើតឡើង វែមងកើតកងរូបនុ៎ះ
កាលតាំងនៅ វែមងតាំងនៅ កងរូបនុ៎ះ សំឡេង ។ បេ ។ ក្លិន រស
ផ្សព្វ ធម៌ទាំងឡាយ មានសភាពគួរស្រ្តឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ
កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលកើតឡើង វែមងកើតកងធម៌នុ៎ះ កាលតាំង
នៅ វែមងតាំងនៅកងធម៌នុ៎ះ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ មានសភាពគួរស្រ្តឡាញ់
មានសភាពគួរត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលកើតឡើង វែមង
កើតកងចក្ខុវិញ្ញាណនុ៎ះ កាលតាំងនៅ វែមងតាំងនៅកងចក្ខុវិញ្ញាណនុ៎ះ

សព្វវិវត្តេ សុត្តន្តករណីយំ

សោតវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ យានិវិញ្ញាណំ ជីវិតវិញ្ញាណំ
 កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ លោកេ បិយ្យុបំ
 សាត្រុបំ ឃត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណា ឧប្បជ្ឈតិ
 ឃត្ត ជីវីសមាណា ជីវីសតិ ។ ចក្កុស្កស្នេហ្ម
 លោកេ បិយ្យុបំ សាត្រុបំ ឃត្តេសា តណ្ហា
 ឧប្បជ្ឈមាណា ឧប្បជ្ឈតិ ឃត្ត ជីវីសមាណា ជីវីសតិ
 សោតស្កស្នេហ្ម ។ បេ ។ យានស្កស្នេហ្ម ជីវិតស្ក-
 ស្នេហ្ម កាយស្កស្នេហ្ម មនោស្កស្នេហ្ម លោកេ
 បិយ្យុបំ សាត្រុបំ ឃត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណា
 ឧប្បជ្ឈតិ ឃត្ត ជីវីសមាណា ជីវីសតិ ។ ចក្កុស-
 ្កស្នេហ្ម វេទនា លោកេ បិយ្យុបំ សាត្រុបំ ឃត្តេសា
 តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណា ឧប្បជ្ឈតិ ឃត្ត ជីវីសមាណា
 ជីវីសតិ សោតស្កស្នេហ្ម វេទនា ។ បេ ។ យាន-
 ស្កស្នេហ្ម វេទនា ជីវិតស្កស្នេហ្ម វេទនា កាយស-
 ្កស្នេហ្ម វេទនា មនោស្កស្នេហ្ម វេទនា លោកេ
 បិយ្យុបំ សាត្រុបំ ឃត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណា
 ឧប្បជ្ឈតិ ឃត្ត ជីវីសមាណា ជីវីសតិ ។ រូបសញ្ញា

សព្វវិភង្គ សុត្តន្តភាជនីយ

សោតវិញ្ញាណ ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណ ជីវវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោ-
 វិញ្ញាណ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 តណ្ហានុ៎ះ កាលកើតឡើង វេមន៍កើតក្នុងមនោវិញ្ញាណនុ៎ះ កាលតាំងនៅ
 វេមន៍តាំងនៅ ក្នុងមនោវិញ្ញាណនុ៎ះ ។ ចក្ខុសម្ព័ស្ស មានសភាពគួរ
 ស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលកើតឡើង
 វេមន៍កើតក្នុងចក្ខុសម្ព័ស្សនុ៎ះ កាលតាំងនៅ វេមន៍តាំងនៅ ក្នុងចក្ខុសម្ព័ស្ស
 នុ៎ះ សោតសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ យានសម្ព័ស្ស ជីវ្ហសម្ព័ស្ស កាយសម្ព័ស្ស
 មនោសម្ព័ស្ស មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 តណ្ហានុ៎ះ កាលកើតឡើង វេមន៍កើតក្នុងមនោសម្ព័ស្សនុ៎ះ កាលតាំងនៅ
 វេមន៍តាំងនៅ ក្នុងមនោសម្ព័ស្សនុ៎ះ ។ វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស មាន
 សភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាល
 កើតឡើង វេមន៍កើតក្នុងវេទនាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្សនុ៎ះ កាលតាំងនៅ
 វេមន៍តាំងនៅ ក្នុងវេទនាដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្សនុ៎ះ វេទនាកើតអំពី
 សោតសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីយានសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីជីវ្ហ-
 សម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស មាន
 សភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាល
 កើតឡើង វេមន៍កើត ក្នុងវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ព័ស្សនុ៎ះ កាលតាំង
 នៅ វេមន៍តាំងនៅ ក្នុងវេទនាដែលកើតអំពីមនោសម្ព័ស្សនុ៎ះ ។ រូបសញ្ញា

អរិយធម៌ដ៏ល្អ វិញ្ញាណ

លោកេ បិយ្យបំ សាត្រ្យបំ ឃុត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ
 ឧប្បជ្ឈតិ ឃុត្តេ ជីវីសមាណា ជីវីសតិ សុទ្ធសញ្ញា ។ បេ ។
 កន្ធិសញ្ញា រសសញ្ញា ដោជ្ឈត្តសញ្ញា ធម្មសញ្ញា លោ-
 កេ បិយ្យបំ សាត្រ្យបំ ឃុត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ
 ឧប្បជ្ឈតិ ឃុត្តេ ជីវីសមាណា ជីវីសតិ ។ រូបសញ្ញេតនា
 លោកេ បិយ្យបំ សាត្រ្យបំ ឃុត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈ-
 មាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឃុត្តេ ជីវីសមាណា ជីវីសតិ សុទ្ធស-
 ញ្ញេតនា ។ បេ ។ កន្ធិសញ្ញេតនា រសសញ្ញេតនា
 ដោជ្ឈត្តសញ្ញេតនា ធម្មសញ្ញេតនា លោកេ បិយ្យបំ
 សាត្រ្យបំ ឃុត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ
 ឃុត្តេ ជីវីសមាណា ជីវីសតិ ។ រូបតណ្ហា លោកេ បិ-
 យ្យបំ សាត្រ្យបំ ឃុត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ឃុត្តេ ជីវីសមាណា ជីវីសតិ សុទ្ធិតណ្ហា ។ បេ ។
 កន្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោជ្ឈត្តតណ្ហា ធម្មតណ្ហា
 លោកេ បិយ្យបំ សាត្រ្យបំ ឃុត្តេសា តណ្ហា ឧ-
 ប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឃុត្តេ ជីវីសមាណា ជីវីសតិ ។

អភិធម្មបំណិន វិភង្គ

មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានេះ⁺
 កាលកើតឡើង វែមងកើតក្នុងរូបសញ្ញានេះ⁺ កាលតាំងនៅ វែមងតាំងនៅ
 ក្នុងរូបសញ្ញានេះ⁺ សទ្ទសញ្ញា ។ បេ ។ គន្ធសញ្ញា រសសញ្ញា ផោដ្ឋត-
 សញ្ញា ធម្មសញ្ញា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ
 ក្នុងលោក តណ្ហានេះ⁺ កាលកើតឡើង វែមងកើតក្នុងធម្មសញ្ញានេះ⁺ កាល
 តាំងនៅ វែមងតាំងនៅក្នុងធម្មសញ្ញានេះ⁺ ។ រូបសញ្ញាតនា មានសភាព
 គួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានេះ⁺ កាលកើត
 ឡើង វែមងកើតក្នុងរូបសញ្ញាតនានេះ⁺ កាលតាំងនៅ វែមងតាំងនៅក្នុងរូប-
 សញ្ញាតនានេះ⁺ សទ្ទសញ្ញាតនា ។ បេ ។ គន្ធសញ្ញាតនា រសសញ្ញាតនា
 ផោដ្ឋតសញ្ញាតនា ធម្មសញ្ញាតនា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានស-
 ភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានេះ⁺ កាលកើតឡើង វែមងកើតក្នុង
 ធម្មសញ្ញាតនានេះ⁺ កាលតាំងនៅ វែមងតាំងនៅក្នុងធម្មសញ្ញាតនានេះ⁺ ។
 រូបតណ្ហា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 តណ្ហានេះ⁺ កាលកើតឡើង វែមងកើត ក្នុងរូបតណ្ហានេះ⁺ កាលតាំងនៅ
 វែមងតាំងនៅ ក្នុងរូបតណ្ហានេះ⁺ សទ្ធតណ្ហា ។ បេ ។ គន្ធតណ្ហា រស-
 តណ្ហា ផោដ្ឋតតណ្ហា ធម្មតណ្ហា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
 សភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានេះ⁺ កាលកើតឡើង វែមងកើត
 ក្នុងធម្មតណ្ហានេះ⁺ កាលតាំងនៅ វែមងតាំងនៅ ក្នុងធម្មតណ្ហានេះ⁺ ។

សម្ដីរក្ខេ សុត្តន្តបិដក

រូបវិតក្កោ លោកេ បិយ្យបំ សាត្របំ ឃត្តេសា តណ្ហា
 ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ត ជីវីសមាណ ជីវីសតិ ស-
 ទ្ធវីតក្កោ ។ បេ ។ កន្ធវីតក្កោ រសវីតក្កោ ដោដ្ឋព្វវិ-
 តក្កោ ធម្មវីតក្កោ លោកេ បិយ្យបំ សាត្របំ ឃត្តេ-
 សា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ត ជីវីសមាណ
 ជីវីសតិ ។ រូបវិចារោ លោកេ បិយ្យបំ សាត្របំ
 ឃត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ត ជីវីស-
 មាណ ជីវីសតិ សទ្ធវីចារោ ។ បេ ។ កន្ធវីចារោ រស-
 វិចារោ ដោដ្ឋព្វវិចារោ ធម្មវិចារោ លោកេ បិយ្យបំ
 សាត្របំ ឃត្តេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ឈមាណ ឧប្បជ្ឈតិ ឯត្ត
 ជីវីសមាណ ជីវីសតិ ។

ឥទំ វុត្តតិ ទុក្ខសមុទយោ អរិយសច្ចំ ។

[១៦០] តត្ថ កតមំ ទុក្ខនិរោធនា អរិយសច្ចំ ។

យោ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិកកនិរោធនា
 ចារោ បដិជិស្សតោ មត្តិ អនាលយោ ។

សច្ចវិវេក្ខ វុទ្ធសុត្តន្តបិដក

សេចក្តីត្រិះរិះរួប មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុង
លោក តណ្ហានុ៎ះ កាលកើតឡើង រមែងកើតក្នុងសេចក្តីត្រិះរិះរួបនុ៎ះ កាល
តាំងនៅ រមែងតាំងនៅក្នុងសេចក្តីត្រិះរិះរួបនុ៎ះ សេចក្តីត្រិះរិះសំឡេង ។ បេ ។
សេចក្តីត្រិះរិះភ្លិន សេចក្តីត្រិះរិះរស សេចក្តីត្រិះរិះដោងព្វៈ សេចក្តីត្រិះរិះ
ធម៌ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហា
នុ៎ះ កាលកើតឡើង រមែងកើត ក្នុងសេចក្តីត្រិះរិះធម៌នុ៎ះ កាលតាំងនៅ
រមែងតាំងនៅក្នុងសេចក្តីត្រិះរិះធម៌នុ៎ះ ។ ការពិចារណារួប មានសភាព
គួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាល
កើតឡើង រមែងកើតក្នុងការពិចារណារួបនុ៎ះ កាលតាំងនៅ រមែងតាំង
នៅក្នុងការពិចារណារួបនុ៎ះ ការពិចារណាសំឡេង ។ បេ ។ ការពិចារ-
ណាភ្លិន ការពិចារណារស ការពិចារណាផ្សព្វ ការពិចារណាធម៌
មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ
កាលកើតឡើង រមែងកើតក្នុងការពិចារណាធម៌នុ៎ះ កាលតាំងនៅ រមែង
តាំងនៅ ក្នុងការពិចារណាធម៌នុ៎ះ ។

នេះហៅថា ទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច ។

(១៦០) បណ្ណាអរិយសច្ចទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច
តើដូចម្តេច ។ ការវិនាសនិងការរលត់ ដោយឥតសេសសល់ ស-
ភាវៈលះបង់ ការទ្វេភាពចោល ការជម្រុះចោល ការមិនមានអាល័យ
ចំពោះតណ្ហានោះឯង (នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច) ។

អភិធម្មប្បទាន វិរាជោ

[១៦១] សា ខោ បនេសា តណ្ហា កត្ត បហី-
 យមាណ បហីយតិ កត្ត ធិរុជ្ឈមាណ ធិរុជ្ឈតិ ។
 យំ លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ ឯត្តេសា តណ្ហា បហី-
 យមាណ បហីយតិ ឯត្ត ធិរុជ្ឈមាណ ធិរុជ្ឈតិ ។ កំព្វ
 លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ ។ ចក្កំ លោកេ បិយ-
 ្យបំ សាត្យបំ ឯត្តេសា តណ្ហា បហីយមាណ បហីយតិ
 ឯត្ត ធិរុជ្ឈមាណ ធិរុជ្ឈតិ សោតំ ។ បេ ។ យានំ
 ដិញ្ច កាយោ មនោ លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ
 ឯត្តេសា តណ្ហា បហីយមាណ បហីយតិ ឯត្ត ធិរុជ្ឈ-
 មាណ ធិរុជ្ឈតិ ។ រូចា លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ
 ឯត្តេសា តណ្ហា បហីយមាណ បហីយតិ ឯត្ត ធិរុជ្ឈមា-
 ណ ធិរុជ្ឈតិ សទ្ធា ។ បេ ។ កត្តា រសា ដោដ្ឋញ្ច ធម្មា
 លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ ឯត្តេសា តណ្ហា បហីយ-
 មាណ បហីយតិ ឯត្ត ធិរុជ្ឈមាណ ធិរុជ្ឈតិ ។ ចក្ក-
 វិញ្ញាណំ លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ ឯត្តេសា តណ្ហា

អភិធម្មប័ណ្ណ វិក័ត្ត

(១៦១) តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ រមែងលះបង់ កងទី
ណា កាលរលត់ រមែងរលត់កងទីណា ។ អារម្មណ៍ណា មានសភាព
គួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាល
បុគ្គលលះបង់ រមែងលះបង់កងអារម្មណ៍នុ៎ះ កាលរលត់ រមែងរលត់កង
អារម្មណ៍នុ៎ះ ។ អារម្មណ៍អ្វីហ្ន៎ ដែលមានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
សភាពគួរត្រេកអរ កងលោក ។ ចក្ខុ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
សភាពគួរត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ រមែងលះ
បង់កងចក្ខុនុ៎ះ កាលរលត់ រមែងរលត់កងចក្ខុនុ៎ះ សោតៈ ។ បេ ។ យានៈ
ជំរុំ កាយ មនោ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ កង
លោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ រមែងលះបង់កងមនោនុ៎ះ កាល
រលត់ រមែងរលត់ កងមនោនុ៎ះ ។ រូបទាំងឡាយ មានសភាពគួរ
ស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះ
បង់ រមែងលះបង់កងរូបនុ៎ះ កាលរលត់ រមែងរលត់កងរូបនុ៎ះ សំឡេង
។ បេ ។ ក្លិន រស ផ្សព្វ ធម៌ទាំងឡាយ មានសភាពគួរស្រឡាញ់
មានសភាពគួរត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ រមែង
លះបង់កងធម៌នុ៎ះ កាលរលត់ រមែងរលត់ កងធម៌នុ៎ះ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ
មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ កងលោក តណ្ហានុ៎ះ

សច្ចវិវត្តំ សុត្តន្តកថាខណ្ឌ

បហីយមាណា បហីយតិ ឯត្ថំ និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ
 សោភវិញ្ញាណំ ។ បេ ។ យានិវិញ្ញាណំ ជីវិតិវិញ្ញាណំ
 កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ លោកេ ចិយ្យបំ
 សាត្រ្យបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមាណា បហី-
 យតិ ឯត្ថំ និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ ។ ចក្កសម្មស្សោ
 លោកេ ចិយ្យបំ សាត្រ្យបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា បហី-
 យមាណា បហីយតិ ឯត្ថំ និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ សោ-
 ភសម្មស្សោ ។ បេ ។ យានិវិញ្ញាណំ ជីវិតិវិញ្ញាណំ
 កាយសម្មស្សោ មនោសម្មស្សោ លោកេ ចិយ្យបំ
 សាត្រ្យបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមាណា បហីយតិ
 ឯត្ថំ និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ ។ ចក្កសម្មស្សោ វេទនា
 លោកេ ចិយ្យបំ សាត្រ្យបំ ឯត្ថេសា តណ្ហា បហី-
 យមាណា បហីយតិ ឯត្ថំ និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ សោ-
 ភសម្មស្សោ វេទនា ។ បេ ។ យានិវិញ្ញាណំ ជីវិតិវិញ្ញាណំ
 កាយសម្មស្សោ វេទនា កាយសម្មស្សោ វេទនា

សច្ចវិក្កុ សុត្តន្តភាគទី៧

កាលបុគ្គលលះបង់ វែមន៍លះបង់ក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណន្ត្រៈ កាលរលត់ វែមន៍
 រលត់ក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណន្ត្រៈ សោតវិញ្ញាណ ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណ ជីវ្ហ-
 វិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
 សភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាន្ត្រៈ កាលបុគ្គលលះបង់ វែមន៍លះ
 បង់ក្នុងមនោវិញ្ញាណន្ត្រៈ កាលរលត់ វែមន៍រលត់ក្នុងមនោវិញ្ញាណន្ត្រៈ ។
 ចក្ខុសម្ព័ស្ស មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 តណ្ហាន្ត្រៈ កាលបុគ្គលលះបង់ វែមន៍លះបង់ក្នុងចក្ខុសម្ព័ស្សន្ត្រៈ កាលរលត់
 វែមន៍រលត់ ក្នុងចក្ខុសម្ព័ស្សន្ត្រៈ សោតសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ យានសម្ព័ស្ស
 ជីវ្ហសម្ព័ស្ស កាយសម្ព័ស្ស មនោសម្ព័ស្ស មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
 សភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហាន្ត្រៈ កាលបុគ្គលលះបង់ វែមន៍លះ
 បង់ក្នុងមនោសម្ព័ស្សន្ត្រៈ កាលរលត់ វែមន៍រលត់ក្នុងមនោសម្ព័ស្សន្ត្រៈ ។
 វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្ស មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេក
 អរ ក្នុងលោក តណ្ហាន្ត្រៈ កាលបុគ្គលលះបង់ វែមន៍លះបង់ក្នុងវេទនា
 ដែលកើតអំពីចក្ខុសម្ព័ស្សន្ត្រៈ កាលរលត់ វែមន៍រលត់ក្នុងវេទនាដែលកើត
 អំពីចក្ខុសម្ព័ស្សន្ត្រៈ វេទនាកើតអំពីសោតសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពី
 យានសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីជីវ្ហសម្ព័ស្ស វេទនាកើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

មនោសម្ពុស្សនា វេទនា លោកេ បិយ្យបំ សាគ្របំ
 ឯត្តសា តណ្ហា បហីយមាណា បហីយតិ ឯត្ត
 និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ ។ រូបសញ្ញា លោកេ បិយ្យបំ
 សាគ្របំ ឯត្តសា តណ្ហា បហីយមាណា បហីយតិ ឯត្ត
 និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ សទ្ធិសញ្ញា ។ បេ ។ កទ្ធិសញ្ញា
 រសសញ្ញា ដោជ្ជត្ថសញ្ញា ធម្មសញ្ញា លោកេ បិយ្យ-
 បំ សាគ្របំ ឯត្តសា តណ្ហា បហីយមាណា បហី-
 យតិ ឯត្ត និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ ។ រូបសញ្ញេតនា
 លោកេ បិយ្យបំ សាគ្របំ ឯត្តសា តណ្ហា បហីយ-
 មាណា បហីយតិ ឯត្ត និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ សទ្ធិស-
 ញ្ញេតនា ។ បេ ។ កទ្ធិសញ្ញេតនា រសសញ្ញេតនា
 ដោជ្ជត្ថសញ្ញេតនា ធម្មសញ្ញេតនា លោកេ បិយ្យបំ
 សាគ្របំ ឯត្តសា តណ្ហា បហីយមាណា បហីយតិ
 ឯត្ត និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ ។ រូបតណ្ហា លោកេ
 បិយ្យបំ សាគ្របំ ឯត្តសា តណ្ហា បហីយមាណា
 បហីយតិ ឯត្ត និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ សទ្ធិតណ្ហា

អភិធម្មបំណិក វិរាធ្ហ

វេទនាកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស្ហំ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរ
ត្រេកអរក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមន៍លះបង់ក្នុងវេទនា
ដែលកើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស្ហំនុ៎ះ កាលរលត់ វេមន៍រលត់ ក្នុងវេទនាដែល
កើតអំពីមនោសម្ព័ស្ស្ហំនុ៎ះ ។ រូបសញ្ញា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
សភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមន៍លះ
បង់ក្នុងរូបសញ្ញានុ៎ះ កាលរលត់ វេមន៍រលត់ក្នុងរូបសញ្ញានុ៎ះ សទ្ធសញ្ញា
។ បេ។ គន្ធសញ្ញា រសសញ្ញា ផោដ្ឋញ្ញា សញ្ញា ធម្មសញ្ញា មានសភាពគួរ
ស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះ
បង់ វេមន៍លះបង់ក្នុងធម្មសញ្ញានុ៎ះ កាលរលត់ វេមន៍រលត់ក្នុងធម្មសញ្ញា
នុ៎ះ ។ រូបសញ្ញោតនា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ
ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមន៍លះបង់ក្នុងរូបសញ្ញោត-
នានុ៎ះ កាលរលត់ វេមន៍រលត់ ក្នុងរូបសញ្ញោតនានុ៎ះ សទ្ធសញ្ញោតនា
។ បេ។ គន្ធសញ្ញោតនា រសសញ្ញោតនា ផោដ្ឋញ្ញោតនា ធម្មសញ្ញោត-
នា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ
កាលបុគ្គលលះបង់ វេមន៍លះបង់ក្នុងធម្មសញ្ញោតនានុ៎ះ កាលរលត់ វេមន៍
រលត់ក្នុងធម្មសញ្ញោតនានុ៎ះ ។ រូបតណ្ហា មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មាន
សភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ វេមន៍លះ
បង់ក្នុងរូបតណ្ហានុ៎ះ កាលរលត់ វេមន៍រលត់ក្នុងរូបតណ្ហានុ៎ះ សទ្ធតណ្ហា

សច្ចវិរុទ្ធិ សុត្តន្តបិដក

។ បេ ។ កន្ទុកតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋតណ្ហា ធម្មតណ្ហា
 លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ ឃត្តេសា តណ្ហា បហី-
 យមាណា បហីយតិ ឃត្តុ និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ ។
 រូបវិគកោ លោកេ បិយ្យបំ សាត្យបំ ឃត្តេសា
 តណ្ហា បហីយមាណា បហីយតិ ឃត្តុ និរុជ្ឈមាណា និ-
 រុជ្ឈតិ សទ្ធិវិគកោ ។ បេ ។ កន្ទុវិគកោ រសវិគកោ
 ដោដ្ឋវិគកោ ធម្មវិគកោ លោកេ បិយ្យបំ សា-
 ត្យបំ ឃត្តេសា តណ្ហា បហីយមាណា បហីយតិ ឃត្តុ
 និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ ។ រូបវិចារោ លោកេ បិយ្យបំ
 សាត្យបំ ឃត្តេសា តណ្ហា បហីយមាណា បហីយតិ
 ឃត្តុ និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ សទ្ធិវិចារោ ។ បេ ។ កន្ទុ-
 វិចារោ រសវិចារោ ដោដ្ឋវិចារោ ធម្មវិចារោ លោកេ
 បិយ្យបំ សាត្យបំ ឃត្តេសា តណ្ហា បហីយមាណា
 បហីយតិ ឃត្តុ និរុជ្ឈមាណា និរុជ្ឈតិ ។

នំ វុត្តតិ ទុក្ខនិរោធា អរិយសច្ចំ ។

សព្វវិភង្គ សព្វន្តរាជនីយ

។ បេ ។ គន្ធគណា រសគណា ដោដ្ឋព្វគណា ធម្មគណា មាន
 សភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាល
 បុគ្គលលះបង់ រមែងលះបង់ក្នុងធម្មគណានុ៎ះ កាលរលត់ រមែងរលត់
 ក្នុងធម្មគណានុ៎ះ ។ រូបវិតក្កៈ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាព
 គួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាល រុគ្គលលះបង់ រមែងលះបង់ក្នុង
 រូបវិតក្កៈនុ៎ះ កាលរលត់ រមែងរលត់ក្នុងរូបវិតក្កៈនុ៎ះ សទ្ធិវិតក្កៈ ។ បេ ។
 គន្ធិវិតក្កៈ រសវិតក្កៈ ដោដ្ឋព្វវិតក្កៈ ធម្មវិតក្កៈ មានសភាពគួរស្រឡាញ់
 មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ រមែង
 លះបង់ ក្នុងធម្មវិតក្កៈនុ៎ះ កាលរលត់ រមែងរលត់ក្នុងធម្មវិតក្កៈនុ៎ះ ។ រូប-
 វិចារៈ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ រមែងលះបង់ក្នុងរូបវិចារៈនុ៎ះ កាលរលត់
 រមែងរលត់ ក្នុងរូបវិចារៈនុ៎ះ សទ្ធិវិចារៈ ។ បេ ។ គន្ធិវិចារៈ រសវិចារៈ
 ដោដ្ឋព្វវិចារៈ ធម្មវិចារៈ មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរត្រេក-
 អរ ក្នុងលោក តណ្ហានុ៎ះ កាលបុគ្គលលះបង់ រមែងលះបង់ក្នុងធម្មវិចារៈ
 នុ៎ះ កាលរលត់ រមែងរលត់ក្នុងធម្មវិចារៈនុ៎ះ ។

នេះហៅថា ទុកនិរោធដក្ខន្ធិយសច្ច ។

អភិធម្មបិដក វិវត្តោ

(១៦២) តត្ថ កតបំ ទុក្ខនិរោធតាមិនី បដិ-
បទា អរិយសត្តំ ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ
មត្តោ ។ សេយ្យដំទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ
សម្មារាទា សម្មាកម្មត្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មារាយា-
មោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។

(១៦៣) តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ ទុក្ខ
ញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ ញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធ�េ ញ្ញាណំ
ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា បដិបទាយ ញ្ញាណំ អយំ
វុត្តតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។

(១៦៤) តត្ថ កតមោ សម្មាសង្កប្បោ ។ ទេក្ខ-
ម្មសង្កប្បោ អព្យាទានសង្កប្បោ អវិហឹសាសង្កប្បោ
អយំ វុត្តតិ សម្មាសង្កប្បោ ។

(១៦៥) តត្ថ កតមា សម្មារាទា ។ ឡសារាទា
វេមណី បិសុណាយ វាទាយ វេមណី ឝរុសាយ
វាទាយ វេមណី សម្មប្បលាទា វេមណី អយំ វុត្តតិ
សម្មារាទា ។

អភិធម្មប្បដិទា វិភង្គ

[១៦២] បណ្តាអរិយសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបត្តា-
អរិយសច្ចៈ តើដូចម្តេច ។ មគ្គដ៏ប្រសើរមានអង្គ ៨ ប្រការនេះឯង ។ មគ្គ
ដ៏ប្រសើរ មានអង្គ ៨ ប្រការ តើដូចម្តេច ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ
សម្មាវចា សម្មាភម្មនៈ សម្មាអាជីវៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ
សម្មាសមាធិ ។

[១៦៣] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។
ប្រាជ្ញាជីវិតច្បាស់ ក្នុងកងទុក្ខ ប្រាជ្ញាជីវិតច្បាស់ក្នុងតណ្ហា ជាហេតុនៃទុក្ខ
ប្រាជ្ញាជីវិតច្បាស់ក្នុងព្រះនិព្វានជាគ្រឿងរលត់នៃទុក្ខ ប្រាជ្ញាជីវិតច្បាស់ក្នុង
ផ្លូវប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វានជាគ្រឿងរលត់នៃទុក្ខ នេះហៅ
ថា សម្មាទិដ្ឋិ ។

[១៦៤] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសង្កប្បៈ តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងការចេញចាកកាម សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងការមិនព្យាបាទ
សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងការមិនបៀតបៀន នេះហៅថា សម្មាសង្កប្បៈ ។

[១៦៥] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាវចា តើដូចម្តេច ។
ការរៀនចាកពាក្យកុហក ការរៀនចាកវចាញះញង់គេឲ្យបែកគ្នា ការរៀន
ចាកវចាទ្រគោះអាក្រក់ ការរៀនចាកពាក្យរោយរាយឥតប្រយោជន៍ នេះ
ហៅថា សម្មាវចា ។

សច្ចវិគ្គេ សុត្តន្តបិដក

[១៦៦] តត្ថ កតមោ សម្មកម្មន្តោ ។
ចាណាតិចាតា វេមណី អនិច្ចាទាណា វេមណី
កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេមណី អយំ វុច្ចតិ សម្ម-
កម្មន្តោ ។

[១៦៧] តត្ថ កតមោ សម្មអាជីវោ ។ ឥធន
អរិយស្សវកោ មិច្ឆាអាជីវំ បហាយ សម្មអាជីវេន
ជីវិតំ កប្បតិ អយំ វុច្ចតិ សម្មអាជីវោ ។

[១៦៨] តត្ថ កតមោ សម្មវាយាមោ ។ ឥធន
ភិក្ខុ អនុច្ឆន្ទានំ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ
អនុច្ឆនាយ ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ វិរិយំ អារកតិ
ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ ឧច្ឆន្ទានំ ចាបកានំ អកុ-
សលានំ ធម្មានំ បហានាយ ។ ថេ ។ អនុច្ឆន្ទានំ កុស-
លានំ ធម្មានំ ឧច្ឆនាយ ។ ថេ ។ ឧច្ឆន្ទានំ កុស-
លានំ ធម្មានំ វិនិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោកា-
វាយ វេតុលាយ កាវិទយ ចារិច្ឆិយា ធម្មំ ជនេតិ
វាយមតិ វិរិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ
អយំ វុច្ចតិ សម្មវាយាមោ ។

សច្ចវិក័ត្ត សុត្តន្តបិដក

[១៦៦] បណ្ណាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសម្ពុទ្ធៈ តើដូចម្តេច ។
ការរៀរចាកបាណាតិបុត្ត ការរៀរចាកអទិន្នាទាន ការរៀរចាកការ
ប្រព្រឹត្តិខុស ក្នុងកាមទាំងឡាយ នេះហៅថា សម្មាសម្ពុទ្ធៈ ។

[១៦៧] បណ្ណាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសម្ពុទ្ធៈ តើដូចម្តេច ។
អរិយសាវ័ក ក្នុងសាសនានេះ លះបង់ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ហើយ
សម្រេចជីវិត ដោយការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ នេះហៅថា សម្មាសម្ពុទ្ធៈ ។

[១៦៨] បណ្ណាមគ្គ មានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសម្ពុទ្ធៈ តើដូច
ម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រារព្ធ
សេចក្តីព្យាយាម ផ្តល់ចិត្ត តំកល់ចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក
ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រារ-
ព្ធសេចក្តីព្យាយាម ផ្តល់ចិត្ត តំកល់ចិត្ត ដើម្បីលះបង់អកុសលធម៌ ដ៏
លាមកដែលកើតហើយ ។ បេ ។ ដើម្បីញ៉ាំងពួកអកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់
កើត ឲ្យកើតឡើង ។ បេ ។ ដើម្បីញ៉ាំងពួកអកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ
ឲ្យបំបាត់ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹងរិតតែចម្រើនឡើង ឲ្យធំទូលាយឡើង
ឲ្យចំរើនពោរពេញឡើង នេះហៅថា សម្មាសម្ពុទ្ធៈ ។

អភិធម្មបំណែក វិរាដ្ឋោ

(១៦៧) តត្ថ កតមា សម្មាសតិ ។ ឥធម ភិក្ខុ
 កាយេ កាយាទុបស្សី វិហារតិ អាតាបី សម្មជាតោ
 សតិមា វិនិយម្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ វេទ-
 នាសុ ។ បេ ។ ចិត្ត ។ បេ ។ ធម្មេសុ ធម្មាទុបស្សី
 វិហារតិ អាតាបី សម្មជាតោ សតិមា វិនិយម្យ លោកេ
 អភិជ្ឈាទោមនស្សំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសតិ ។

(១៧០) តត្ថ កតមោ សម្មាសមាធិ ។ ឥធម
 ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ កាមេហិ វិវិច្ឆ អកុសលេហិ ធម្មេហិ
 សវិតក្កំ សវិតារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ
 ទុបសម្មជ្ឈ វិហារតិ វិតក្កវិចារានំ វ្រុបសមា អជ្ឈត្តំ
 សម្មសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិការំ អវិតក្កំ អវិ-
 ចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ទុបសម្មជ្ឈ

អភិធម្មពិណ វិក្ក

[១៦៧] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសតិ តើដូចម្តេច ។
 ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាយើញ្ញច្បាស់ នូវកាយក្នុងកាយ មាន
 ព្យាយាមញ្ជាំងកិលេសឲ្យក្តៅ ជាអ្នកដឹងខ្លួនដោយល្អ មានស្មារតីមិនប្រមាទ
 កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិន្ទោមនស្សក្នុងលោក ពិចារណាយើញ្ញច្បាស់
 នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ។ បេ ។ នូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ។ បេ ។
 ពិចារណាយើញ្ញច្បាស់នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានព្យាយាមញ្ជាំង
 កិលេសឲ្យក្តៅ ជាអ្នកដឹងខ្លួនដោយល្អ មានស្មារតីមិនប្រមាទ កំចាត់បង់
 អភិជ្ឈានិន្ទោមនស្សក្នុងលោក នេះហៅថា សម្មាសតិ ។

[១៧០] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្តេច ។
 ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងប់ស្ងាត់ចាក
 អកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយបានដល់ឈានទី ១ ប្រកបដោយវិតក្កៈ
 ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិវិនិស្សៈកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ភិក្ខុ បាន
 រម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈអស់ហើយ បានដល់ឈានទី ២ ជាធម្មជាតិកើតមាន
 ក្នុងសន្តាននៃខ្លួន មានសេចក្តីជ្រះថ្លាដ៏ទុត្តម គឺសច្ចា មានសភាពជាចិត្ត
 ខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈមិនមានវិចារៈ មានតែបីតិវិនិស្សៈកើតអំពីសមាធិ

សច្ចវិវាទ្តំ អវិជ្ជាជនីយំ

វិហារតិ បិភិយា ច វិវាទា ឧបេក្ខតោ ច វិហារតិ
 សតោ ច សម្មជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំ-
 វេទេតិ យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខតោ សតិមា
 សុខវិហារីតិ តតិយំ យានំ ឧបសម្មជ្ឈ វិហារតិ
 សុខស្ស ច បហាណា ទុក្ខស្ស ច បហាណា បុព្វេ
 សោមនស្សនោមនស្សនំ អត្តជ្ជមា អទុក្ខមសុខំ ឧ-
 បេក្ខាសតិចារិសុដ្ឋិ ចតុត្ថំ យានំ ឧបសម្មជ្ឈ វិហារតិ
 អយំ វុច្ចតិ សម្មាសមាធិ ។

ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិបទា អរិយសត្វំ ។

សុត្តន្តបិដកំ ។

- [១៧១] ចត្តារិ សទ្ធានិ ទុក្ខំ ទុក្ខសមុទយោ
 ទុក្ខនិរោធា ទុក្ខនិរោធតាមិនំ បដិបទា ។
- [១៧២] តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។
- តណ្ហា អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខសមុទយោ ។

សព្វវិភង្គ អវាធម្មភាជនីយ

ភិក្ខុ មានចិត្តឡើយណាយចាកបីតិហើយ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មាន
 ស្មារតីល្អ ជាអ្នកដឹងខ្លួនដោយប្រពៃ បានទទួលនូវសុខដោយនាមកាយ
 ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរបុគ្គលដែលបានឈានទី ៣ នោះ ថា
 បុគ្គលដែលបានឈានទី ៣ រមែងប្រកបដោយឧបេក្ខា មានស្មារតីល្អ
 មានធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ដូច្នោះ ព្រោះហេតុនៃឈានទី ៣ ណា ក៏
 បានដល់នូវឈានទី ៣ នោះ ភិក្ខុបានលះបង់សុខនិងទុក្ខអស់ហើយ មាន
 សោមនស្សនឹងទោមនស្សអស់ហើយ ក្នុងកាលមុន ក៏បានដល់នូវឈាន
 ទី ៤ មានវេទនាមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ គឺឧបេក្ខា មានសតិដ៏បរិសុទ្ធ
 ដោយឧបេក្ខា ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ។

នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបទាអរិយសច្ច ។

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

[១៧១] សច្ចៈ ៤ គឺ ទុក្ខ ១ ទុក្ខសមុទ័យ ១ ទុក្ខនិរោធ ១

ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបទា ១ ។

[១៧២] បណ្តាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។

គណ្ណា នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

អរិយធម៌បំណែក វិរាដ្ឋោ

[១៧៣] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ អវសេសា ច
 កំលេសា អវសេសា ច អកុសលា ធម្មា ភីលំ ច
 កុសលម្បលានំ សាសវានំ អវសេសា ច សាសវា
 កុសលា ធម្មា សាសវា ច កុសលាកុសលានំ
 ធម្មានំ វិចាកា យេ ច ធម្មា កំរិយា លេ កុសលា
 វាកុសលា ន ច កម្មវិចាកា សព្វញ្ច រូបំ វេទំ
 វុច្ឆតិ ទុក្ខំ ។

[១៧៤] តត្ថ កតមោ ទុក្ខំនិរោដោ ។ តណ្ហា-
 យ បហានំ អយំ វុច្ឆតិ ទុក្ខំនិរោដោ ។

[១៧៥] តត្ថ កតមា ទុក្ខំនិរោធតាមំនំ បដិ-
 បទា ។ វេទ ភិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ លានំ
 ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហា-
 នាយ បវមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិទ្ធោ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បវមំ លានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាប-
 ដិបទំ ធម្មាភិញ្ញំ តស្មី សមយេ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ
 ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាទិ ។

អភិធម្មបំណា វិរោធិ

[១៧៣] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 កិលេសដ៏សេសក្តី ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសក្តី ពួកកុសលមូលទាំង ៣
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈដ៏សេសក្តី ពួកវិបាកនៃកុសលធម៌ និងអកុសលធម៌ទាំងឡាយ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ទាំងពួកធម៌ណា ដែលជាកិរិយា មិន
 មែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី នេះ
 ហៅថា ទុក្ខ ។

[១៧៤] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
 ការលះបង់តណ្ហា នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធ ។

[១៧៥] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធគោមនិបដិបទា តើ
 ដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុកងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជាន
 ជាទីស្រោចស្រង់ ដល់នូវការមិនសន្យុកពូនឡើង ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិទាំង
 ឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 ក៏បានដល់នូវបឋមជ្ជាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ទោភិញ្ញា សម័យនោះ មគ្គមាន
 អង្គ ៨ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន ។

សច្ចវិវត្តិ អវិធម្មកាជនីយំ

[១៧៦] តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ យា បពាហ្វ
បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ
ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈនោ មក្ខន្តំ មក្ខបរិយាបដ្ឋំ អយំ
វុច្ចតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។

[១៧៧] តត្ថ កតមោ សម្មាសង្កប្បោ ។ យោ
តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ សម្មាសង្កប្បោ មក្ខន្តំ មក្ខ-
បរិយាបដ្ឋំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសង្កប្បោ ។

[១៧៨] តត្ថ កតមា សម្មារាថា ។ យា តត្ថ-
ហិ វិច្ឆិទ្ធករតេហិ អារតិ វិតិ បដិវិតិ វេរមណី
អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ
សេតុយាតោ សម្មារាថា មក្ខន្តំ មក្ខបរិយាបដ្ឋំ អយំ
វុច្ចតិ សម្មារាថា ។

[១៧៩] តត្ថ កតមោ សម្មាកម្មន្តោ ។ យា
តតិហិ កាយទ្ធករតេហិ អារតិ វិតិ បដិវិតិ វេរមណី
អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ
សេតុយាតោ សម្មាកម្មន្តោ មក្ខន្តំ មក្ខបរិយាបដ្ឋំ
អយំ វុច្ចតិ សម្មាកម្មន្តោ ។

សច្ចវិវត្ត អភិធម្មភាពនិយម

[១៧៦] បណ្តាមគ្គ មានអង្គ ៨ នោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។
បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការ
យល់ត្រូវ ធម្មវិបយសមោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា
នេះហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ។

[១៧៧] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសន្តិប្បៈ តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីគ្រិះរិះ សេចក្តីគ្រិះរិះផ្សេង ។ ។ បេ ។ សេចក្តីគ្រិះរិះត្រូវ ជាអង្គ
នៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសន្តិប្បៈ ។

[១៧៨] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាវតា តើដូចម្តេច ។
ការរាំង ការគេចចេញ ការចៀស ការវៀរ ចាកវិចុច្ចរិតទាំង ៤ គឺ
កិរិយាមិនធ្វើ កិរិយាមិនសាង កិរិយាមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លង
វេលា ការសម្លាប់ហេតុ ការពោលត្រូវ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ
ណា នេះហៅថា សម្មាវតា ។

[១៧៩] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាកម្មនៈ តើដូចម្តេច ។
ការរាំង ការគេចចេញ ការចៀស ការវៀរ ចាកកាយទុច្ចរិតទាំង ៣ គឺ
កិរិយាមិនធ្វើ កិរិយាមិនសាង កិរិយាមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លង
វេលា ការសម្លាប់ហេតុ ការងារត្រូវ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា
នេះហៅថា សម្មាកម្មនៈ ។

អភិធម្មប្រដិពេ វិរាគោ

(១៨០) តត្ថ កតមោ សម្មាអាជីវោ ។ យា
 មិច្ឆាអាជីវា អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អតិរិយា
 អករណំ អនុជ្ឈាបតិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុយាតោ
 សម្មាអាជីវោ មក្កនំ មក្កបរិយាបដ្ឋំ អយំ វុត្តតិ
 សម្មាអាជីវោ ។

(១៨១) តត្ថ កតមោ សម្មាវាយាមោ ។ យោ
 ចេតសិកោ វិរិយារម្យោ ។ ថេ ។ សម្មាវាយាមោ វិ-
 រិយសម្មោជ្ឈោ មក្កនំ មក្កបរិយាបដ្ឋំ អយំ វុត្តតិ
 សម្មាវាយាមោ ។

(១៨២) តត្ថ កតមោ សម្មាសតិ ។ យា សតិ
 អនុស្សតិ ។ ថេ ។ សម្មាសតិ សតិសម្មោជ្ឈោ
 មក្កនំ មក្កបរិយាបដ្ឋំ អយំ វុត្តតិ សម្មាសតិ ។

(១៨៣) តត្ថ កតមោ សម្មាសមាធិ ។ យា
 ចិត្តស្ស វិភិ ។ ថេ ។ សម្មាសមាធិ សម្មាធិសម្មោជ្ឈោ
 មក្កនំ មក្កបរិយាបដ្ឋំ អយំ វុត្តតិ សម្មាសមាធិ ។

អយំ វុត្តតិ ឱក្ខនិរោធភាមិនិ បដិបទា អវសេសា
 ធម្មា ឱក្ខនិរោធភាមិនិយា បដិបទាយ សម្មយុត្តា ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

[១៨០] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាគាដីវៈ តើដូចម្តេច ។
ការរាង ការគេចចេញ ការចៀស ការរៀរ ចាកការចិញ្ចឹមជីវិតខុស
គឺកិរិយាមិនធ្វើ កិរិយាមិនសាង កិរិយាមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លង
វេលា ការសម្លាប់ហេតុ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុង
មគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាគាដីវៈ ។

[១៨១] បណ្តាមគ្គ មានអង្គ ៨ នោះ សម្មាវាយាមៈ តើដូច
ម្តេច ។ ការប្រាណព្វព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សេចក្តី
ព្យាយាមត្រូវ វិរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា
នេះហៅថា សម្មាវាយាមៈ ។

[១៨២] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសតិ តើដូចម្តេច ។
ការរលឹក ការនឹកឃើញ ។ បេ ។ សតិគ្រឹមត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជា
អង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសតិ ។

[១៨៣] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៨ នោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្តេច ។
ការតកល់ចិត្ត ។ បេ ។ សមាធិត្រូវ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ
រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ។

នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបតា ពួកធម៌ដ៏សេស ដែល
សម្បយុត្តដោយទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបតា (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនី-
បដិបតាដែរ) ។

សព្វវិវត្ត អភិធម្មភាជនីយំ

(១៨៤) តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។
តណ្ហា ច អវសេសា កិលេសា អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខ-
សមុទយោ ។

(១៨៥) តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ អវសេសា ច
អកុសលា ធម្មា តិណិ ច កុសលម្ធុលានិ សាស-
វានិ អវសេសា ច សាសវា កុសលា ធម្មា សា-
សវា ច កុសលាកុសលានំ ធម្មានំ វិចារកា យេ ច
ធម្មា កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច
កម្មវិចារកា សព្វញ្ច វុបំ ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។

(១៨៦) តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធា ។ តណ្ហា-
យ ច អវសេសានញ្ច កិលេសានំ បហានំ អយំ
វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធា ។

(១៨៧) តត្ថ កតមា ទុក្ខនិរោធតាមិនី បដិ-
បទា ។ ឥទ ភិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ យានំ
កាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហានាយ
បឋមាយ ភូមិយា បតិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។
បឋមំ លានំ ឧបសម្បជ្ឈំ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
ទណ្ឌកិញ្ចំ តស្មី សមយេ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ ហោតិ

សច្ចវិវត្ត អភិធម្មរាជនិយម

[១៨៤] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
តណ្ហានិងពួកកិលេសដ៏សេស នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[១៨៥] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
អកុសលធម៌ដ៏សេសក្តី ពួកកុសលមូលទាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈដ៏សេសក្តី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពួក
វិបាកនៃកុសលធម៌ និងអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈក្តី ទាំងពួកធម៌ណា ដែលជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែន
អកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[១៨៦] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
កិរិយាលះនូវតណ្ហាផង នូវកិលេសទាំងឡាយដ៏សេសផង នេះហៅថា
ទុក្ខនិរោធ ។

[១៨៧] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបត
តើដូចម្តេច ។ សម័យណា កិក្ខុកងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជាន
ជាទីស្រាចស្រង់ ដល់នូវការមិនសន្យាក្នុងទ្រង់ ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ
ដើម្បីដល់នូវបឋមក្ខមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។ ក៏បានដល់
នូវបឋមជ្ជាន ជាទុក្ខាបដិបតទន្ធាភិញ្ញា សម័យនោះ មគ្គមានអង្គ ៨ គឺ

អភិធម្មបំណិពោ វិក្កោ

សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុត្តតិ ទុក្ខនិ-
រោធកាមិនី បដិបទា អវសេសា ធម្មា ទុក្ខនិរោធកា-
មិនិយា បដិបទាយ សម្មយុត្តា ។

[១៨៨] តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។
តណ្ហា ច អវសេសា ច កិលេសា អវសេសា ច
អក្កសលា ធម្មា អយំ វុត្តតិ ទុក្ខសមុទយោ ។

[១៨៩] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ តីណិ ច កុសល-
ម្ហូលានិ សាសវានិ អវសេសា ច សាសវា កុសលា
ធម្មា សាសវា ច កុសលាកុសលានំ ធម្មានំ វិចា-
កា យេ ច ធម្មា កិរិយា លេវ កុសលា ជាកុសលា
ន ច កម្មវិចាកា សព្វញ្ច រូបំ ឥទំ វុត្តតិ ទុក្ខំ ។

[១៩០] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធា ។ តណ្ហាយ
ច អវសេសានញ្ច កិលេសានំ អវសេសានញ្ច អក្ក-
សលានំ ធម្មានំ បហានំ អយំ វុត្តតិ ទុក្ខនិរោធា ។

[១៩១] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធកាមិនី បដិ-
បទា ។ ឥធម ភិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ យានំ
ការេតិ និយ្យានិកំ អបចយកាមី ទិដ្ឋិកតានំ បហាជា-
យ បវេមាយ ក្ខមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធតា-
មិនីបដិបតា ពួកធម៌ដ៏សេស ដែលសម្បយុត្តដោយទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិ-
បតា (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបតាដែរ) ។

(១៨៨) បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
តណ្ហាភិ ពួកកិលេសដ៏សេសភិ ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសភិ នេះហៅ
ថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

(១៨៩) បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
កុសលមូលទាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភិ ពួកកុសលធម៌
ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសភិ ពួកវិបាកនៃកុសលធម៌និងអកុ-
សលធម៌ទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភិ ទាំងពួកធម៌ណា
ដែលជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាកភិ
រូបទាំងអស់ភិ នេះហៅថា ទុក្ខ ។

(១៩០) បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
កិរិយាលះ នូវតណ្ហាភិ នូវពួកកិលេសដ៏សេសភិ នូវពួកអកុសលធម៌
ដ៏សេសភិ នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធ ។

(១៩១) បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបតា
តើដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុកងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរ-
ជ្ឈាន ជានិយ្យានិកៈ ដល់នូវការមិនសន្យុកពូនឡើង ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំង
ឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមកុមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

សព្វវិវត្ត អភិធម្មរាជនិយម

បឋមំ ណា នំ ឧបសម្ពុជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ
ទណ្ហកិញ្ចំ តស្មី សមយេ អដ្ឋនិកោ មត្តោ ហោតិ
សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុត្តតិ ទុក្ខ-
និរោធតាមិនិ បដិបទា អវសេសា ធម្មា ទុក្ខនិរោធតា-
មិនិយា បដិបទាយ សម្មយុត្តា ។

[១៧២] តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។
តណ្ហា ច អវសេសា ច កិលេសា អវសេសា ច
អកុសលា ធម្មា តិណិ ច កុសលមូលានិ សាស-
វានិ អយំ វុត្តតិ ទុក្ខសមុទយោ ។

[១៧៣] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ អវសេសា ច
សាសវា កុសលា ធម្មា សាសវា ច កុសលាកុស-
លានំ ធម្មានំ វិចារកា យេ ច ធម្មា កិរិយា លេវ
កុសលា ធាកុសលា ន ច កម្មវិចារកា សព្វញ្ច
រូបំ ឥទំ វុត្តតិ ទុក្ខំ ។

[១៧៤] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធនោ ។ តណ្ហាយ
ច អវសេសានញ្ច កិលេសានំ អវសេសានញ្ច អកុ-
សលានំ ធម្មានំ តិណានញ្ច កុសលមូលានំ សាស-
វានំ បហានំ អយំ វុត្តតិ ទុក្ខនិរោធនោ ។

សច្ចវិវាទ្ត អភិធម្មករជនីយ

ក៏បានដល់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទទន្ធាភិញ្ញា សម័យនោះ មគ្គមាន
អង្គ ៨ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន នេះហៅថា ទុក្ខ-
និរោធគាមិនីបដិបទ ពួកធម៌ដ៏សេស ដែលសម្បយុត្តដោយទុក្ខនិរោធ-
គាមិនីបដិបទ (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទដែរ) ។

[១៧២] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
គណ្ណាភិ ពួកកិលេសដ៏សេសក្តី ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសក្តី កុសលមូល
ទាំង៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[១៧៣] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
កុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសក្តី ពួកវិបាក នៃ
កុសលធម៌ និងអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី
ទាំងពួកធម៌ណា ដែលជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល
មិនមែនកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[១៧៤] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
កិរិយាលះ នូវគណ្ណាភិ នូវពួកកិលេសដ៏សេសក្តី នូវពួកអកុសលធម៌
ដ៏សេសក្តី នូវពួកកុសលមូលទាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី
នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធ ។

អភិធម្មប្រដិពោ វិរាដ្ឋោ

[១៧៥] តត្ថ កតមា ទុក្ខនិរោធតាមិនី បដិ-
 បទា ។ ឥធម៌កិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ
 ការេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋិគតានំ បហា-
 នាយ បវមាយ ក្ខមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បវមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាបដិ-
 បទំ ទទ្ធកិញ្ញំ តស្មី សមយេ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ
 ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ឆតិ
 ទុក្ខនិរោធតាមិនី បដិបទា អវសេសា ធម្មា ទុក្ខនិ-
 រោធតាមិនិយា បដិបទាយ សម្បយុត្តា ។

[១៧៦] តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។ តណ្ហា
 ច អវសេសា ច កិលេសា អវសេសា ច អក្ក-
 សលា ធម្មា តិណិ កុសលម្បលានំ សាសវានំ អវ-
 សេសា ច សាសវា កុសលា ធម្មា អយំ វុច្ឆតិ
 ទុក្ខសមុទយោ ។

[១៧៧] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ សាសវា កុស-
 លាកុសលានំ ធម្មានំ វិហាកា យេ ច ធម្មា កិរិយា
 លេវ កុសលា ធាកុសលា ន ច កម្មវិហាកា សព្វញ្ច
 វ្យបំ ឥទំ វុច្ឆតិ ទុក្ខំ ។

អរិយធម៌ខ្មែរ

[១៧៥] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបតា តើ ដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជាន ជានិយ្យានិកៈ ដល់នូវការមិនសន្សឹកពូនឡើង ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ក៏បាន ដល់បឋមជ្ជាន ជាទុក្ខាបដិបតាទន្ធាភិរាវា សម័យនោះ មគ្គមានអង្គ ៨ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន នេះហៅថា ទុក្ខ- និរោធគាមិនីបដិបតា ពួកធម៌ដ៏សេស ដែលសម្បយុត្ត ដោយទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបតា (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបតាដែរ) ។

[១៧៦] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។ ភណ្ណាភិ ពួកកិលេសដ៏សេសភិ ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសភិ ពួកកុសល- មូលទាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភិ ពួកកុសលធម៌ប្រព្រឹត្ត ទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសភិ នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[១៧៧] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក វិបាកនៃកុសលធម៌ និងអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង អាសវៈភិ ទាំងពួកធម៌ណា ដែលជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែន អកុសល មិនមែនកម្មវិបាកភិ រូបទាំងអស់ភិ នេះហៅថា ទុក្ខ ។

សច្ចវិរុទ្ត អភិធម្មភាជនីយំ

[១៧៨] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធា ។ តណ្ហា-
យ ធម្ម អវសេសានញ្ច កិលេសានំ អវសេសានញ្ច
អកុសលានំ ធម្មានំ តិណ្ហានញ្ច កុសលម្បលានំ
សាសវានំ អវសេសានញ្ច សាសវានំ កុសលានំ
ធម្មានំ បហានំ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធា ។

[១៧៩] តត្ថ កតមា ទុក្ខនិរោធតតាមិនី បដិ-
បទា ។ ឥធម្ម ភិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ
លានំ ការេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋភតានំ
បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេ កា-
មេហិ ។ បេ ។ បឋមំ លានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ
ទុក្ខាបដិបទំ ទទ្ធាភិញ្ញំ តស្មី សមយេ អដ្ឋង្គិកោ
មត្តោ ហោតិ សម្មានិដ្ឋំ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ
អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធតតាមិនី បដិបទា អវសេសា
ធម្មា ទុក្ខនិរោធតតាមិនិយា បដិបទាយ សម្បយុត្តា ។

[២០០] ចត្តារិ សទ្ធានិ ទុក្ខំ ទុក្ខសមុទយោ
ទុក្ខនិរោធា ទុក្ខនិរោធតតាមិនី បដិបទា ។

[២០១] តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។
តណ្ហា អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខសមុទយោ ។

សច្ចវិវត្ត អភិធម្មរាជដ៏យ

[១៧៨] បណ្តាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
កិរិយាលះ នូវតណ្ហាភី នូវពួកកិលេសដ៏សេសក្តី នូវពួកអកុសលធម៌ដ៏
សេសក្តី នូវពួកកុសលមូលទាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី
នូវពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសក្តី នេះហៅថា
ទុក្ខនិរោធ ។

[១៧៩] បណ្តាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបតា
តើដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុកងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជាន
ជានិយ្យានិកៈ ដល់នូវការមិនសន្យុកពូនឡើង ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិទាំង
ឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
ក៏បានដល់បឋមជ្ជាន ជាទុក្ខាបដិបតាទន្ធាភិញ្ញា សម័យនោះ មគ្គមាន
អង្គ ៨ ប្រការ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន នេះ
ហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបតា ពួកធម៌ដ៏សេស ដែលសម្បយុត្តរដោយ
ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបតា (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបតាដែរ) ។

[២០០] សច្ចៈ ៤ គឺ ទុក្ខ ១ ទុក្ខសមុទ័យ ១ ទុក្ខនិរោធ ១
ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបតា ១ ។

[២០១] បណ្តាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
តណ្ហា នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

អភិធម្មបិដកេ វិវាដោ

[២០២] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ អវសេសា ច ក្រ-
 លេសា អវសេសា ច អកុសលា ធម្មា ភីណិ ច
 កុសលមូលានិ សាសវានិ អវសេសា ច សាសវា
 កុសលា ធម្មា សាសវា ច កុសលាកុសលានិ
 ធម្មានិ វិចារកា យេ ច ធម្មា កិរិយា លេវ កុសលា
 ជាកុសលា ន ច កម្មវិចារកា សព្វញ្ច រូបំ វេទំ
 វុច្ឆតិ ទុក្ខំ ។

[២០៣] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោដោ ។ តណ្ហា-
 យ បហានំ អយំ វុច្ឆតិ ទុក្ខនិរោដោ ។

[២០៤] តត្ថ កតមា ទុក្ខនិរោដតាមិនី បដិ-
 បទា ។ វេទ ភិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ
 លានំ កាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋិតានំ
 បហានាយ បវេមាយ ភូមិយា បតិយា វិច្ឆេវ កា-
 មេហិ ។ ថេ ។ បវេមំ លានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 ទុក្ខាបដិបទំ ទណ្ឌភិញ្ញ តស្មី សមយេ បញ្ចន្តិកោ
 មត្តោ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយា-
 មោ សម្មាសតិ សម្មាសមាទិ ។

អភិធម្មប្បដិព វិវាទ

(២០២) បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 កិលេសដ៏សេសក្តី ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសក្តី ពួកកុសលមូលទាំង ៣
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈដ៏សេសក្តី ពួកវិបាកនៃកុសលធម៌និងអកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងអាសវៈក្តី ទាំងពួកធម៌ណា ដែលជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិន
 មែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី នេះហៅថា ទុក្ខ ។

(២០៣) បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
 កិរិយាលះបង់នូវតណ្ហា នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធ ។

(២០៤) បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធគ្មាមិនបដិបទា តើ
 ដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជាន
 ជានិយ្យានិកៈ ដល់នូវការមិនសន្យុកពូនឡើង ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ
 ដើម្បីដល់នូវបឋមក្ខមិ សូម្បីស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ក៏បានដល់
 នូវបឋមជ្ជាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ទាភិញ្ញា សម័យនោះ មគ្គមានអង្គ ៥
 គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសន្តិប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ
 ក៏កើតមាន ។

សព្វវិភង្កេ អភិធម្មភារិនីយំ

[២០៥] តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ យា បញ្ញា
បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ
ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្នំ អយំ
វុច្ចតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។

[២០៦] តត្ថ កតមោ សម្មាសង្កប្បោ ។ យោ
តក្កោ វិតក្កោ សម្មាសង្កប្បោ ។ បេ ។ មក្កន្តំ មក្ក-
បរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសង្កប្បោ ។

[២០៧] តត្ថ កតមោ សម្មារាយាមោ ។ យោ
ចេតសិកោ វិរិយារម្មោ ។ បេ ។ សម្មារាយាមោ
វិរិយសម្មោជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ
សម្មារាយាមោ ។

[២០៨] តត្ថ កតមា សម្មាសតិ ។ យា សតិ
អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ សតិសម្មោជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ
មក្កបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសតិ ។

[២០៩] តត្ថ កតមោ សម្មាសមាធិ ។ យា
ចិត្តស្ស វិតិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្មោ-
ជ្ឈន្តោ មក្កន្តំ មក្កបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មា-
សមាធិ ។

សព្វវិវត្ត អភិធម្មភាជនីយ

[២០៥] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៥ នោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។
បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការ
យល់ត្រូវ ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា
នេះហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ។

[២០៦] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៥ នោះ សម្មាសន្តប្បៈ តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីជញ្ជឹង សេចក្តីត្រិះរិះ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ។ បេ ។ ជាអង្គនៃមគ្គ
រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសន្តប្បៈ ។

[២០៧] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៥ នោះ សម្មាវាយាមៈ តើដូចម្តេច ។
ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ
វិធីសម្មោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា
សម្មាវាយាមៈ ។

[២០៨] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៥ នោះ សម្មាសតិ តើដូចម្តេច ។
ការរលឹក ការនឹកឃើញ ។ បេ ។ ការរលឹកត្រូវ សតិសម្មោជ្ឈន្ត
ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសតិ ។

[២០៩] បណ្តាមគ្គមានអង្គ ៥ នោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្តេច ។
ការគំកល់ចិត្ត ។ បេ ។ សមាធិត្រូវ សមាធិសម្មោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ
រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ។

អរិយធម៌បិណ្ឌ វិវត្តន៍

អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធតាមិនី បដិបទា អវ-
សេសា ធម្មា ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា បដិបទាយ
សម្មយុត្តា ។ បេ ។

[២០០] តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។ តណ្ហា
ច អវសេសា ច កិលេសា អវសេសា ច អកុ-
សលា ធម្មា តីណិ ច កុសលម្ពលានិ សាសវានិ
អវសេសា ច សាសវា កុសលា ធម្មា អយំ វុច្ចតិ
ទុក្ខសមុទយោ ។

[២០១] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ សាសវា កុ-
សលាកុសលានំ ធម្មានំ វិចារកា យេ ច ធម្មា កិរិ-
យា លេវ កុសលា ណកុសលា ន ច កម្មវិចារកា
សព្វញ្ច រូបំ វេទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។

[២០២] តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោធា ។ តណ្ហា-
យ ច អវសេសានញ្ច កិលេសានំ អវសេសានញ្ច
អកុសលានំ ធម្មានំ តីណានញ្ច កុសលម្ពលានំ
សាសវានំ អវសេសានញ្ច សាសវានំ កុសលានំ
ធម្មានំ បហានំ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធា ។

អភិធម្មបិដក វិវាដ

នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធាមិនីបដិបទា ពួកធម៌ដ៏សេសដែលសម្បយុត្ត
ដោយទុក្ខនិរោធាមិនីបដិបទា (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធាមិនីបដិបទាដែរ)
។ បេ ។

[២១០] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
តណ្ហាភី ពួកកិលេសដ៏សេសភី ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសភី ពួកកុសល-
មូលទាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសភី នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[២១១] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួកវិបាក
នៃកុសលធម៌និងអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភី
ទាំងពួកធម៌ណា ដែលជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល
មិនមែនកម្មវិបាកភី រូបទាំងអស់ភី នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[២១២] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
កិរិយាលះបន្ថែមនូវតណ្ហាភី នូវពួកកិលេសដ៏សេសភី នូវពួកអកុសលធម៌
ដ៏សេសភី នូវពួកកុសលមូលទាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈភី
នូវពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសភី នេះហៅថា
ទុក្ខនិរោធ ។

សព្វវិវត្ត អភិធម្មវាជនីយំ

(២០៣) តត្ថ កតមា ទុក្ខនិរោធតាមិនី បដិ-
 បទា ។ ឥធិ កិក្ក យស្មី សមយេ លោក្កត្តំ ឈានំ
 ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ បហា-
 ធាយេ បវមាយ ក្រមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កាមេហិ
 ។ បេ ។ បវមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ ទុក្ខាប-
 ដិបទំ ទន្ធកិញ្ញំ តស្មី សមយេ បញ្ចន្តិកោ មត្តោ
 ហោតិ សម្មានិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ
 សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ឆតិ ទុក្ខនិរោធតា-
 មិនី បដិបទា អវសេសា ធម្មា ទុក្ខនិរោធតាមិនិយា
 បដិបទាយ សម្បយុត្តា ។

(២០៤) ចត្តារិ សទ្ធានិ ទុក្ខំ ទុក្ខសមុទយោ
 ទុក្ខនិរោធា ទុក្ខនិរោធតាមិនី បដិបទា ។

(២០៥) តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។
 តណ្ហា អយំ វុច្ឆតិ ទុក្ខសមុទយោ ។

សច្ចវិក្កុ អភិធម្មភាជនីយ

[២១៣] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបតា

តើដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជាន
 ជានិយ្យានិកៈ ដល់នូវការមិនសន្យុកពូនឡើង ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ
 ដើម្បីដល់នូវបឋមក្ខមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាយទាំងឡាយ ។ បេ ។ ក៏បានដល់
 បឋមជ្ជាន ជាទុក្ខាបដិបតាទន្ធាភិញ្ញា សម័យនោះ មគ្គមានអង្គ ៥ គឺ
 សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសន្តិប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ក៏
 កើតមាន នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបតា ពួកធម៌ដ៏សេស ដែល
 សម្បយុត្តដោយទុក្ខនិរោធតាមិនបដិបតា (ក៏ហៅថា ទុក្ខនិរោធតាមិនបដិ-
 បតាដែរ) ។

[២១៤] សច្ចៈ ៤ គឺ ទុក្ខ ១ ទុក្ខសមុទ័យ ១ ទុក្ខនិរោធិ ១ ទុក្ខ-

និរោធតាមិនបដិបតា ១ ។

[២១៥] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។

ភណ្ណ នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

អភិធម្មបដិពោ វិរាត្តោ

[២០៦] តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ អវសេសា ច
 កិលេសា អវសេសា ច អកុសលា ធម្មា ភីលិ
 ច កុសលម្បណំ ភាសវំ អវសេសា ច ភាស-
 វំ កុសលា ធម្មា ភាសវំ ច កុសលាកុសលំ
 ធម្មំ វិហាកា យេ ច ធម្មា កិរិយា លេវ កុស-
 លា ហកុសលា ន ច កម្មវិហាកា សព្វញ្ច រូបំ ឥទំ
 វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។

[២០៧] តត្ថ កតមោ ទុក្ខំនិរោដោ ។ តណ្ហា-
 យ បហានំ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខំនិរោដោ ។

[២០៨] តត្ថ កតមា ទុក្ខំនិរោធភាមិនី បដិ-
 បទា ។ ឥធិ ភិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ
 យានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋិតតានំ
 បហាធាយ បវេនាយ ក្ខមិយា បត្តិយា វិវិច្ឆេវ កា-
 មេហិ ។ បេ ។ បវេមំ យានំ ឧបសម្បជ្ឈ វិហារតិ
 ទុក្ខាបដិបទំ ទណ្ឌកិញ្ញំ តស្មី សមយេ ដស្សោ ហោតិ
 ។ បេ ។ អវិក្ខេចោ ហោតិ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខំនិរោធភា-
 មិនី បដិបទា ។ បេ ។

អរិយធម៌ក្នុង វិភាគ

[២១៦] បណ្តាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក តើដូចម្តេច ។ ពួក
 កិលេសដ៏សេសក្តី ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសក្តី ពួកកុសលមូលទាំង ៣
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈដ៏សេសក្តី ពួកវិបាកនៃកុសលធម៌ និងអកុសលធម៌ទាំងឡាយ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ទាំងពួកធម៌ណា ដែលជាកិរិយា មិន
 មែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី នេះ
 ហៅថា ទុក ។

[២១៧] បណ្តាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុកនិរោធ តើដូចម្តេច ។
 កិរិយាលះបង់នូវភណ្ឌ នេះហៅថា ទុកនិរោធ ។

[២១៨] បណ្តាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុកនិរោធតាមិនីបដិបត្តា តើ
 ដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុកងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជាន
 ជានិយ្យានិកៈ ដល់នូវការមិនសន្យុកពូនឡើង ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិទាំង
 ឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។
 ក៏បានដល់នូវបឋមជ្ជាន ជាទុក្ខបដិបត្តាទន្ធាភិញ្ញា សម័យនោះ ផស្សៈ
 ក៏កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន នេះហៅថា
 ទុកនិរោធតាមិនីបដិបត្តា ។ បេ ។

សព្វវិវត្ត អភិធម្មភាពិទ្ធិយំ

(២១៧) តត្ថ កតមោ ទុក្ខសមុទយោ ។ តណ្ហា
ច អវសេសា ច កិលេសា អវសេសា ច អក្ក-
សលា ធម្មា តីណិ ច កុសលមូលានិ សាសវានិ
អវសេសា ច សាសវា កុសលា ធម្មា អយំ វុច្ចតិ
ទុក្ខសមុទយោ ។

(២២០) តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ សាសវា កុស-
លាកុសលានំ ធម្មានំ វិចារកា យេ ច ធម្មា កិរិយា
នេវ កុសលា ធាកុសលា ន ច កម្មវិចារកា សព្វ-
ញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។

(២២១) តត្ថ កតមោ ទុក្ខនិរោដោ ។ តណ្ហា-
យ ច អវសេសានញ្ច កិលេសានំ អវសេសានញ្ច
អក្កសលានំ ធម្មានំ តណ្ហានញ្ច កុសលមូលានំ សា-
សវានំ អវសេសានញ្ច សាសវានំ កុសលានំ ធម្មានំ
បហានំ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោដោ ។

(២២២) តត្ថ កតមា ទុក្ខនិរោដតាមិនី បដិ-
បទា ។ ឥធិ ភិក្ខុ យស្មី សមយេ លោកុត្តរំ លានំ
កាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយតាមី ទិដ្ឋិតានំ បហានា-
យ បវេនាយ កុមិយា បត្តិយា វិវិចេវ កាមេហិ ។ បេ ។

សូត្រវង្ស អភិធម្មភាជនីយ

[២១៧] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខសមុទ័យ តើដូចម្តេច ។
តណ្ហាភិ ពួកកិលេសដ៏សេសក្តី ពួកអកុសលធម៌ដ៏សេសក្តី ពួកកុសល-
មូលទាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី ពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសក្តី នេះហៅថា ទុក្ខសមុទ័យ ។

[២២០] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ ពួក
វិបាកនៃធម៌ទាំងឡាយ ជាកុសលនិងអកុសល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
អាសវៈក្តី ទាំងពួកធម៌ណា ដែលជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែន
អកុសល មិនមែនកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី នេះហៅថា ទុក្ខ ។

[២២១] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធ តើដូចម្តេច ។
កិរិយាលះ នូវតណ្ហាភិ នូវពួកកិលេសដ៏សេសក្តី នូវពួកអកុសលធម៌
ដ៏សេសក្តី នូវពួកកុសលមូលទាំង ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក្តី
នូវពួកកុសលធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈដ៏សេសក្តី នេះហៅថា
ទុក្ខនិរោធ ។

[២២២] បណ្ណាសច្ចៈទាំង ៤ នោះ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា តើ
ដូចម្តេច ។ សម័យណា ភិក្ខុកងសាសនានេះ ចម្រើនលោកុត្តរជ្ជាន
ជានិយ្យានិកៈ ដល់នូវការមិនសន្យុកត្វទឡើង ដើម្បីលះបង់ទិដ្ឋិទាំង
ឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបំណិព វិរោធិ

បឋមំ ឈានំ ឧបសម្ព័ន្ធំ វិហារតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធា-
ភិញ្ញំ តស្មី សមយេ ជស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេ-
ហោ ហោតិ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធតាមិនី បដិបទា ។

អភិធម្មាជនីយំ ។

[២២៣] ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ
ទុក្ខសមុទយោ អរិយសច្ចំ ទុក្ខនិរោធា អរិយសច្ចំ
ទុក្ខនិរោធតាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចំ ។ ចតុន្នំ អរិ-
យសច្ចានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ
អព្យាកតា ។ បេ ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

[២២៤] សមុទយសច្ចំ អកុសលំ មក្កសច្ចំ កុ-
សលំ និរោធសច្ចំ អព្យាកតំ ទុក្ខសច្ចំ សិយា
កុសលំ សិយា អកុសលំ សិយា អព្យាកតំ ។ ទ្វេ
សច្ចា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា
អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា និរោធសច្ចំ
ន វត្ថុតំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តនិបិ ទុក្ខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តនិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តនិបិ ទុក្ខសច្ចំ សិយា សុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តំ សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្ត
សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

ក៏បានដល់រូបបឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបត្តាទោភិក្ខា សម័យនោះ ផស្សៈ
ក៏កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន នេះហៅថា
ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបត្តា ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

[២២៣] អរិយសច្ច ៤ គឺ ទុក្ខអរិយសច្ច ១ ទុក្ខសមុទយអរិយ-
សច្ច ១ ទុក្ខនិរោធហរិយសច្ច ១ ទុក្ខនិរោធតាមិនីបដិបត្តាអរិយសច្ច ១ ។
បណ្តាអរិយសច្ចទាំង ៤ អរិយសច្ច ជាកុសលប្បន្នាន ជាអកុសល
ប្បន្នាន ជាអព្យាក្រឹតប្បន្នាន ។ បេ ។ ប្រកបដោយសត្រូវប្បន្នាន មិន
មានសត្រូវប្បន្នាន ។

[២២៤] សមុទយសច្ច ជាអកុសល មគ្គសច្ច ជាកុសល
និរោធសច្ច ជាអព្យាក្រឹត ទុក្ខសច្ច ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសល
ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ សច្ចៈ ៤ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏
មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន និរោធសច្ច មិនក្លរពាលថា
ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកប
ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងឡើយ ទុក្ខសច្ចៈ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏
មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន

សម្ដែង បញ្ញាបុគ្គល

សិយា ន វត្តំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិយំ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិយំ អនុក្ខមសុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិយំ ។ ទ្វេ សច្ចា វិចារកធម្ម-
 ធម្មា និរោធសច្ចំ នេវ វិចារកនិចារកធម្មធម្មំ ទុក្ខ-
 សច្ចំ សិយា វិចារកំ សិយា វិចារកធម្មធម្មំ សិយា
 នេវ វិចារកនិចារកធម្មធម្មំ ។ សម្មទយសច្ចំ អនុចា-
 និទ្ធានានិយំ ទ្វេ សច្ចា អនុចានិទ្ធានុចានានិយា
 ទុក្ខសច្ចំ សិយា ឧចានិទ្ធានានិយំ សិយា អ-
 នុចានិទ្ធានានិយំ ។ សម្មទយសច្ចំ សង្កិល្លស្ថ-
 ង្កិលេសិកំ ទ្វេ សច្ចា អសង្កិល្លស្ថសង្កិលេសិកា
 ទុក្ខសច្ចំ សិយា សង្កិល្លស្ថសង្កិលេសិកំ សិយា
 អសង្កិល្លស្ថសង្កិលេសិកំ ។ សម្មទយសច្ចំ សវិ-
 ត្តក្ខសវិចារំ និរោធសច្ចំ អវិត្តក្ខសវិចារំ មក្ខសច្ចំ

សច្ចវិវត្ត បញ្ញាបុព្វកៈ

មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 ផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មានវិបាក-
 ធម៌ជាប្រក្រតី និរោធសច្ច មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌
 ជាប្រក្រតី ទុក្ខសច្ច ជាវិបាកក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតីក៏មាន មិន
 មែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតីក៏មាន ។ សមុទយសច្ច
 ជាធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនបានកាន់យក
 ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន សច្ចៈ ២ ជាធម៌ដែលកម្មប្រកប
 ដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនបានកាន់យកហើយ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ទុក្ខសច្ច ជាធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន
 ជាធម៌ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនបានកាន់យក
 ហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ជាធម៌
 សៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង សច្ចៈ ២ ជាធម៌មិនសៅហ្មង
 ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ទុក្ខសច្ច ជាធម៌សៅហ្មង ទាំងគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ជាធម៌មិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏
 មាន ។ សមុទយសច្ច ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងជាមួយនឹង
 វិចារៈ និរោធសច្ច ជាធម៌មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ មគ្គសច្ច

អរិយធម៌បំណង វិរាជ្ជោ

សិយា សវិតក្កសវិតារំ សិយា អវិតក្កវិចារមត្តំ សិយា
អវិតក្កអវិតារំ ធិក្កសត្ថំ សិយា សវិតក្កសវិតារំ សិយា
អវិតក្កវិចារមត្តំ សិយា អវិតក្កអវិតារំ សិយា ន
វត្ថុតំ សវិតក្កសវិតារំធិបំ អវិតក្កវិចារមត្តធិបំ អវិតក្ក-
អវិតារធិបំ ។ ទ្វេ សត្វា សិយា បិតិសហគតា សិយា
សុខសហគតា សិយា ឧបេក្កាសហគតា និរោធ-
សត្ថំ ន វត្ថុតំ បិតិសហគតធិបំ សុខសហគតធិបំ
ឧបេក្កាសហគតធិបំ ធិក្កសត្ថំ សិយា បិតិសហគតំ
សិយា សុខសហគតំ សិយា ឧបេក្កាសហគតំ
សិយា ន វត្ថុតំ បិតិសហគតធិបំ សុខសហគតធិបំ
ឧបេក្កាសហគតធិបំ ។ ទ្វេ សត្វា នេវ ទស្សនេន ន
ភាវនាយ បហាតត្វា សមុទយសត្ថំ សិយា ទស្សនេន
បហាតត្វំ សិយា ភាវនាយ បហាតត្វំ ធិក្កសត្ថំ សិ-
យា ទស្សនេន បហាតត្វំ សិយា ភាវនាយ បហាតត្វំ
សិយា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វំ ។ ទ្វេ
សត្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតត្វំហេតុកា
សមុទយសត្ថំ សិយា ទស្សនេន បហាតត្វំហេតុកំ

អភិធម្មបំណិន វិភង្គ

ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន ជាធម៌មិន
មានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន ជាធម៌មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមាន
វិចារៈក៏មាន ទុកសច្ច ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងជាមួយនឹង
វិចារៈក៏មាន ជាធម៌មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន ជាធម៌មិនមាន
វិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
វិតក្កៈ ទាំងជាមួយនឹងវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈផង
ថា មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាធម៌កើតព្រម
ដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏
មាន និរោធសច្ច មិនគួរពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើតព្រម
ដោយសុខៈផង ថា កើតព្រមដោយទុក្ខផងឡើយ ទុកសច្ច កើតព្រម
ដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយទុក្ខក៏
មាន មិនគួរពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើតព្រមដោយសុខៈ
ផង ថា កើតព្រមដោយទុក្ខផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មិនគួរលះដោយ
ទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា សមុទយសច្ច គួរលះដោយទស្សនៈ
ក៏មាន គួរលះដោយការវិនាក៏មាន ទុកសច្ច គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន
គួរលះដោយការវិនាក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយ
ការវិនាក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរ
លះដោយការវិនា សមុទយសច្ច មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន

សព្វវិភង្គ បញ្ញាបុព្វកំ

សិយា ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកំ ទុក្ខសង្ខំ សិយា
 ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកំ សិយា ភាវនាយ បហា-
 តត្វហេតុកំ សិយា វេទ ទស្សនេន ន ភាវនាយ
 បហាតត្វហេតុកំ ។ សមុទយសង្ខំ អាចយតាមិ
 មក្ខសង្ខំ អបចយតាមិ និរោធសង្ខំ វេទនយតាមិ
 នាបចយតាមិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា អាចយតាមិ សិយា
 វេទនយតាមិ នាបចយតាមិ ។ មក្ខសង្ខំ សេក្ខំ តិណិ
 សច្ចា វេទ សេក្ខា នាសេក្ខា ។ សមុទយសង្ខំ បរិត្ត
 ទ្វេ សច្ចា អប្បមាណា ទុក្ខសង្ខំ សិយា បរិត្ត សិយា
 មហក្ខតំ ។ និរោធសង្ខំ អនាម្បណំ មក្ខសង្ខំ អប្ប-
 មាណារម្មណំ សមុទយសង្ខំ សិយា បរិត្តារម្មណំ សិ-
 យា មហក្ខតារម្មណំ ន អប្បមាណារម្មណំ សិយា ន
 វត្តំ បរិត្តារម្មណានិបិ មហក្ខតារម្មណានិបិ ទុក្ខសង្ខំ
 សិយា បរិត្តារម្មណំ សិយា មហក្ខតារម្មណំ សិយា
 អប្បមាណារម្មណំ សិយា ន វត្តំ បរិត្តារម្មណានិបិ
 មហក្ខតារម្មណានិបិ អប្បមាណារម្មណានិបិ ។ ស-
 មុទយសង្ខំ ហិំនំ ទ្វេ សច្ចា បណីតា ទុក្ខសង្ខំ

សព្វវិវត្ត វិញ្ញាប្បប្បកៈ

មានហេតុគួរលះដោយការវិនា ក៏មាន ទុក្ខសច្ច មានហេតុគួរលះដោយ
 ទស្សនៈក៏មាន មានហេតុគួរលះដោយការវិនា ក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះ
 ដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ដល់
 នូវការសន្សំកំពុងឡើង មគ្គសច្ច ដល់នូវការមិនសន្សំកំពុងឡើង និរោធសច្ច
 មិនដល់នូវការសន្សំកំពុងឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំកំពុង
 ឡើង ទុក្ខសច្ច ដល់នូវការសន្សំកំពុងឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំកំ
 ពុងឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំកំពុងឡើងក៏មាន ។ មគ្គសច្ច ជា
 របស់សេក្ខបុគ្គល សច្ចៈ ៣ មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជា
 របស់អសេក្ខបុគ្គល ។ សមុទយសច្ច មានសភាពតូចត្រូវ សច្ចៈ ២ ប្រ-
 មាណមិនបាន ទុក្ខសច្ច មានសភាពតូចត្រូវក៏មាន ដល់នូវសភាពធំក៏
 មាន ។ និរោធសច្ច មិនមានអារម្មណ៍ មគ្គសច្ច មានអារម្មណ៍ប្រមាណ
 មិនបាន សមុទយសច្ច មានអារម្មណ៍តូចត្រូវក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវ
 សភាពធំ តែមិនមែនមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគួរពោល
 ថា មានអារម្មណ៍តូចត្រូវផង ថា មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំផងក៏មាន
 ទុក្ខសច្ច មានអារម្មណ៍តូចត្រូវក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំក៏មាន
 មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍តូច
 ត្រូវផង ថា មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំផង ថា មានអារម្មណ៍ប្រមាណ
 មិនបានផងក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ហេតុទាប សច្ចៈ ២ ដ៏ទុក្ខម ទុក្ខសច្ច

អំណាចបំណែក វិភាគ

ស៊ីយា ហ៊ានំ ស៊ីយា មជ្ឈិមំ ។ និរោធសត្វំ អនិយតំ
មក្កសត្វំ សម្មត្តនិយតំ ទ្រេ សត្វា ស៊ីយា មិច្ឆត្តនិយតា
ស៊ីយា អនិយតា ។ និរោធសត្វំ អនាម្បណំ សម្ម-
និយសត្វំ ន វត្តតំ មត្តារម្បណានិមិត្តំ មក្កហេតុក្កនិមិត្តំ
មត្តាធិបតីតិបំ មក្កសត្វំ ន មត្តារម្បណំ ស៊ីយា
មក្កហេតុក្កំ ស៊ីយា មត្តាធិបតី ស៊ីយា ន វត្តតំ
មក្កហេតុក្កនិមិត្តំ មត្តាធិបតីតិបំ ទុក្ខសត្វំ ស៊ីយា
មត្តារម្បណំ ន មក្កហេតុក្កំ ស៊ីយា មត្តាធិបតី ស៊ីយា
ន វត្តតំ មត្តារម្បណានិមិត្តំ មត្តាធិបតីតិបំ ។ ទ្រេ សត្វា
ស៊ីយា ឧប្បន្នា ស៊ីយា អនុប្បន្នា ន វត្តត្វា ឧប្ប-
និរោតិ និរោធសត្វំ ន វត្តតំ ឧប្បន្ននិមិត្តំ អនុប្បន្ននិមិត្តំ
ឧប្បនិមិត្តំ ទុក្ខសត្វំ ស៊ីយា ឧប្បន្នំ ស៊ីយា អនុ-
ប្បន្នំ ស៊ីយា ឧប្បនិ ។ តិណំ សត្វា ស៊ីយា អតីតា
ស៊ីយា អនាគតា ស៊ីយា បច្ចុប្បន្នា និរោធសត្វំ ន
វត្តតំ អតីតនិមិត្តំ អនាគតនិមិត្តំ បច្ចុប្បន្ននិមិត្តំ ។ និរោ-
ធសត្វំ អនាម្បណំ មក្កសត្វំ ន វត្តតំ អតីតារម្ប-
ណានិមិត្តំ អនាគតារម្បណានិមិត្តំ បច្ចុប្បន្នារម្បណានិមិត្តំ ទ្រេ
សត្វា ស៊ីយា អតីតារម្បណា ស៊ីយា អនាគតារម្បណា

អភិធម្មបំណិន វិភង្គ

ថោកទាបក៏មាន យ៉ាងកណ្តាលក៏មាន ។ និរោធសច្ច មិនទៀង មគ្គសច្ច
 មានសភាពត្រូវនឹងទៀង សច្ចៈ ២ មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មិន
 ទៀងក៏មាន ។ និរោធសច្ច នឹងមានអារម្មណ៍ សមុទេយសច្ច មិនគួរពោល
 ថា មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជា
 អធិបតីផងឡើយ មគ្គសច្ច មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ តែមានមគ្គជា
 ហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាហេតុផង
 ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ទុក្ខសច្ច មានមគ្គជាអារម្មណ៍ តែមិនមែន
 មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គ
 ជាអារម្មណ៍ផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ កើតឡើង
 ហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង តែមិនគួរពោលថា ប្រសិនបើកើតឡើងក៏
 មាន និរោធសច្ច មិនគួរពោលថា កើតឡើងហើយផង ថា មិនទាន់កើត
 ឡើងផង ថា ប្រសិនបើកើតឡើងផងទេ ទុក្ខសច្ច កើតឡើងហើយក៏មាន
 មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រសិនបើកើតឡើងក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ ជាអតីត
 ក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន និរោធសច្ច មិនគួរពោលថា
 ជាអតីតផង ថា ជាអនាគតផង ថា ជាបច្ចុប្បន្នផងឡើយ ។ និរោធសច្ច
 មិនមានអារម្មណ៍ មគ្គសច្ច មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង
 ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផងឡើយ
 សច្ចៈ ២ មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន

សព្វវិវត្តោ បញ្ញាចុច្ចកំ

សិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណា សិយា ន វត្តញ្ច អតីតា-
 រម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណា-
 តិបិ ។ និរោធសត្វំ ពហិទ្ធា តីណិ សត្វា សិយា
 អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ។
 និរោធសត្វំ អនារម្មណំ មក្កសត្វំ ពហិទ្ធារម្មណំ
 សមុទយសត្វំ សិយា អជ្ឈត្តារម្មណំ សិយា ពហិ-
 ទ្ធារម្មណំ សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណំ ទុក្ខសត្វំ
 សិយា អជ្ឈត្តារម្មណំ សិយា ពហិទ្ធារម្មណំ សិយា
 អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណំ សិយា ន វត្តតំ អជ្ឈត្តារម្មណា-
 និបិ ពហិទ្ធារម្មណានិបិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណានិបិ ។
 តីណិ សត្វា អនិទស្សនាប្បជីយា ទុក្ខសត្វំ សិយា
 សនិទស្សនសប្បជីយំ សិយា អនិទស្សនសប្បជីយំ
 សិយា អនិទស្សនាប្បជីយំ ។

[២២៥] សមុទយសត្វំ ហេតុ និរោធសត្វំ ន
 ហេតុ ទ្វេ សត្វា សិយា ហេតុ សិយា ន ហេតុ ។ ទ្វេ
 សត្វា សហេតុកា និរោធសត្វំ អហេតុកំ ទុក្ខសត្វំ
 សិយា សហេតុកំ សិយា អហេតុកំ ។ ទ្វេ សត្វា

សព្វវិវាទ បញ្ញាបុព្វក:

មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគួរពោលថា មានការម្នាក់ជាអតីត
 ផង ថា មានការម្នាក់ជាអនាគតផង ថា មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្នផង
 ក៏មាន ។ និរោធសច្ច ជាខាងក្រៅ សច្ចៈ ៣ ជាខាងក្នុងក៏មាន ជា
 ខាងក្រៅក៏មាន ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ និរោធសច្ច មិន
 មានការម្នាក់ មគ្គសច្ច មានការម្នាក់ខាងក្រៅ សមុទេយសច្ច មាន
 ការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំង
 ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ទុក្ខសច្ច មានការម្នាក់ខាងក្នុងក៏មាន មាន
 ការម្នាក់ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ក៏មាន
 មិនគួរពោលថា មានការម្នាក់ខាងក្នុងផង ថា មានការម្នាក់ខាងក្រៅផង
 ថា មានការម្នាក់ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ មិន
 ប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទុក្ខសច្ច ប្រ-
 កបដោយការឃើញ ទាំងប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកប
 ដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន មិនប្រកបដោយ
 ការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។

(២២៥) សមុទេយសច្ច ជាហេតុ និរោធសច្ច មិនមែន
 ហេតុ សច្ចៈ ២ ជាហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុក៏មាន ។ សច្ចៈ ២
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ និរោធសច្ច មិនមានហេតុ ទុក្ខសច្ច
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមានហេតុក៏មាន ។ សច្ចៈ ២

အင်္ဂုဏ်သတ္တိက ဝိဂရဟ

ယေဒုပဿယုတ္တံ ဝိဂရဟေသတ္တံ ယေဒုပဿယုတ္တံ ဒုက္ခ-
 သတ္တံ ဟိယံ ယေဒုပဿယုတ္တံ ဟိယံ ယေဒုပဿ-
 ယုတ္တံ ။ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ ယေဒု ဝေပံ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ
 ဝိဂရဟေသတ္တံ ဝ နတ္တံ ယေဒု ဝေပံ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ
 နပဗ္ဗဒယသတ္တံ ဝ ဝ ယေဒု ဝေပံ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ ဟိယံ
 ယေဒု ဝေပံ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ ဟိယံ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ ဝ
 ဝ ယေဒု ဒုက္ခသတ္တံ ဟိယံ ယေဒု ဝေပံ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ
 ဟိယံ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ ဝ ဝ ယေဒု ဟိယံ ဝ နတ္တံ
 ယေဒု ဝေပံ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ ဟိယံ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ ဝ ဝ
 ယေဒု ဝေပံ ။ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ ယေဒု ဝေပံ ယေဒုပဿ-
 ယုတ္တံ ဝိဂရဟေသတ္တံ ဝ နတ္တံ ယေဒု ဝေပံ ယေဒုပဿ-
 ယုတ္တံ ဟိယံ ယေဒုပဿယုတ္တံ ဝ ဝ ယေဒု ဝေပံ
 နပဗ္ဗဒယသတ္တံ ဟိယံ ယေဒု ဝေပံ ယေဒုပဿယုတ္တံ ဟိယံ
 ယေဒုပဿယုတ္တံ ဝ ဝ ယေဒု ဒုက္ခသတ္တံ ဟိယံ
 ယေဒု ဝေပံ ယေဒုပဿယုတ္တံ ဟိယံ ယေဒုပဿယုတ္တံ-
 ဝ ဝ ယေဒု ဟိယံ ဝ နတ္တံ ယေဒု ဝေပံ ယေဒု-
 ပဿယုတ္တံ ဟိယံ ယေဒုပဿယုတ္တံ ဝ ဝ ယေဒု-
 ဝေပံ ။ ဝိဂရဟေသတ္တံ ဝ ယေဒု ဟိယံ နပဗ္ဗဒယသတ္တံ

អភ័ព្វប័ណ្ណ វិភង្គ

ប្រកបដោយហេតុ និរោធសច្ច ប្រាសចាកហេតុ ទុក្ខសច្ច ប្រកបដោយ
 ហេតុក៏មាន ប្រាសចាកហេតុក៏មាន ។ សមុទេយសច្ច ជាហេតុផល ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុផល និរោធសច្ច មិនគួរពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុផល ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ
 ផលឡើយ មគ្គសច្ច ជាហេតុផល ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផលក៏មាន
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន ទុក្ខសច្ច ជាហេតុ
 ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែ
 មិនមែនហេតុក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងហេតុផល ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផល ក៏
 មាន ។ សមុទេយសច្ច ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល និរោធសច្ច
 មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុផល ថា ប្រកបដោយ
 ហេតុ តែមិនមែនហេតុផលឡើយ មគ្គសច្ច ជាហេតុផល ប្រកបដោយ
 ហេតុផលក៏មាន ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផលក៏មាន ទុក្ខសច្ច
 ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ក៏មាន ប្រកបដោយហេតុ តែ
 មិនមែនជាហេតុផល ក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ប្រកបដោយ
 ហេតុផល ថា ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផលក៏មាន ។ និរោធស
 ច្ច មិនមែនហេតុ ទាំងមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ សមុទេយសច្ច

សព្វវិវាទេ បញ្ញាបុព្វកំ

ន វត្ថុញ្ចំ ន ហេតុ សហេតុកន្លិចំ ន ហេតុ អហេ-
 តុកន្លិចំ មគ្គសច្ចំ សិយា ន ហេតុ សហេតុកំ
 សិយា ន វត្ថុញ្ចំ ន ហេតុ សហេតុកន្លិចំ ន ហេតុ
 អហេតុកន្លិចំ ទុក្ខសច្ចំ សិយា ន ហេតុ សហេតុ-
 កំ សិយា ន ហេតុ អហេតុកំ សិយា ន វត្ថុញ្ចំ ន
 ហេតុ សហេតុកន្លិចំ ន ហេតុ អហេតុកន្លិចំ ។

(២២៦) ភីណិ សទ្ធា សប្បច្ចយា និរោធសច្ចំ
 អប្បច្ចយំ ។ ភីណិ សទ្ធា សង្ខតា និរោធសច្ចំ អសង្ខ-
 តំ ។ ភីណិ សទ្ធា អនិទស្សនា ទុក្ខសច្ចំ សិយា
 សនិទស្សនំ សិយា អនិទស្សនំ ។ ភីណិ សទ្ធា
 អប្បដិយា ទុក្ខសច្ចំ សិយា សប្បដិយំ សិយា អ-
 ប្បដិយំ ។ ភីណិ សទ្ធា រូបា ទុក្ខសច្ចំ សិយា រូបំ
 សិយា អរូបំ ។ ទ្រិ សទ្ធា លោកិយា ទ្រិ សទ្ធា លោ-
 កុត្តរា ។ កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។

សច្ចវិវត្ត បញ្ចប្បទតៈ

មិនគួរពោលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា
 មិនមែនហេតុ ទាំងមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផងឡើយ មគ្គសច្ច
 មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ក៏មាន មិនគួរពោលថា
 មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុទាំង
 មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ក៏មាន ទុក្ខសច្ច មិនមែនហេតុ
 តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុ ទាំងមិនប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនគួរពោលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុ ទាំងមិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 ហេតុផងក៏មាន ។

[២២៦] សច្ចៈ ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ និរោធសច្ច មិន
 មានបច្ច័យ ។ សច្ចៈ ៣ មានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង និរោធសច្ច មិនមាន
 បច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ។ សច្ចៈ ៣ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទុក្ខសច្ច
 ប្រកបដោយការឃើញក៏មាន មិនប្រកបដោយការឃើញក៏មាន ។ សច្ចៈ
 ៣ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទុក្ខសច្ច ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏
 មាន មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ ជារូប ទុក្ខសច្ច
 ជារូបក៏មាន ជាអរូបក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាលោភិយ សច្ចៈ ២ ទៀត
 ជាលោកុត្តរ ។ សច្ចៈទាំងនោះ គួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណាមួយ
 ក៏មាន មិនគួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ក៏មាន ។

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

(២២៧) សមុទេយសច្ច ជាអាសវៈ សច្ចៈ ២ មិនមែនអាសវៈ
ទុក្ខសច្ច ជាអាសវៈក៏មាន មិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងអាសវៈ សច្ចៈ ២ មិនមានអាសវៈ ។ សមុទេយសច្ច ប្រ-
កបដោយអាសវៈ សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកអាសវៈ ទុក្ខសច្ច ប្រកបដោយ
អាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ សមុទេយសច្ច ជាអាសវៈ
ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ
ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ ទុក្ខសច្ច ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវៈក៏មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏
មាន ។ សមុទេយសច្ច ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ សច្ចៈ ២
មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកប
ដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ ទុក្ខសច្ច ជាអាសវៈ ទាំង
ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ
ក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង
ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២
ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ សមុទេយសច្ច មិនគួរ
ពោលថា ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង

សម្ដីរដ្ឋ បញ្ញាបុព្វកំ

អាសវវិប្បយុត្តសាសវិនិច្ឆ័យ ទុក្ខសង្ខតំ សិយា អាសវ-
វិប្បយុត្តសាសវិ សិយា ន វត្តញ្ចំ អាសវវិប្បយុត្តសា-
សវិនិច្ឆ័យ អាសវវិប្បយុត្តសាសវិនិច្ឆ័យ ។

[២២៨] សមុទយសង្ខតំ សញ្ញោជនំ ទ្វេ សត្វា
នោ សញ្ញោជនា ទុក្ខសង្ខតំ សិយា សញ្ញោជនំ សិយា
នោ សញ្ញោជនំ ។ ទ្វេ សត្វា សញ្ញោជនិយា ទ្វេ
សត្វា អសញ្ញោជនិយា ។ សមុទយសង្ខតំ សញ្ញោជន-
សម្បយុត្តំ ទ្វេ សត្វា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តា ទុក្ខសង្ខតំ
សិយា សញ្ញោជនសម្បយុត្តំ សិយា សញ្ញោជនវិប្ប-
យុត្តំ ។ សមុទយសង្ខតំ សញ្ញោជនស្មោវ សញ្ញោជនិ-
យញ្ច ទ្វេ សត្វា ន វត្តញ្ច សញ្ញោជនា ចេវ សញ្ញោ-
ជនិយា ចាតិបិ សញ្ញោជនិយា ចេវ នោ ច សញ្ញោ-
ជនាតិបិ ទុក្ខសង្ខតំ សិយា សញ្ញោជនស្មោវ សញ្ញោ-
ជនិយញ្ច សិយា សញ្ញោជនិយស្មោវ នោ ច សញ្ញោ-
ជនំ ។ សមុទយសង្ខតំ សញ្ញោជនស្មោវ សញ្ញោជន-
សម្បយុត្តញ្ច ទ្វេ សត្វា ន វត្តញ្ច សញ្ញោជនា ចេវ
សញ្ញោជនសម្បយុត្តា ចាតិបិ សញ្ញោជនសម្បយុត្តា

សច្ចវិវត្ត បញ្ញាបុព្វក:

ថា ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈផងឡើយ ទេកសច្ច ប្រាស
 ចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនគួរពោលថា
 ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រាសចាក
 អាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រាសចាកអាសវៈ
 ទាំងមិនមានអាសវៈផងក៏មាន ។

(២២៨) សមុទេយសច្ច ជាសញ្ញាជនៈ សច្ចៈ ២ មិនមែន
 សញ្ញាជនៈ ទេកសច្ច ជាសញ្ញាជនៈក៏មាន មិនមែនសញ្ញាជនៈក៏
 មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ សច្ចៈ ២ មិនមែនជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ សមុទេយសច្ច ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទេកសច្ច ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សមុទេយសច្ច ជាសញ្ញាជនៈ ទាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ
 ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងឡើយ ទេកសច្ច ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែ
 មិនមែនសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ សមុទេយសច្ច ជាសញ្ញាជនៈ ទាំង
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញា-
 ជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ

អភិធម្មបទិកា វិរាជោ

ចេវ លោ ច សុត្តោជនាតិបិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា
 សុត្តោជនស្សោ សុត្តោជនសម្មយុត្តញ្ច សិយា
 សុត្តោជនសម្មយុត្តស្សោ លោ ច សុត្តោជនំ សិយា
 ន វត្តតំ សុត្តោជនស្សោ សុត្តោជនសម្មយុត្តញ្ចតិបិ
 សុត្តោជនសម្មយុត្តស្សោ លោ ច សុត្តោជននិបិ ។
 ទ្វេ សុត្តា សុត្តោជនវិប្បយុត្តសុត្តោជនិយា សុ-
 មុទយសង្ខំ ន វត្តតំ សុត្តោជនវិប្បយុត្តសុត្តោជនិ-
 យនិបិ សុត្តោជនវិប្បយុត្តសុត្តោជនិយនិបិ ទុក្ខ-
 សង្ខំ សិយា សុត្តោជនវិប្បយុត្តសុត្តោជនិយំ សិយា
 ន វត្តតំ សុត្តោជនវិប្បយុត្តសុត្តោជនិយនិបិ សុត្តោ-
 ជនវិប្បយុត្តសុត្តោជនិយនិបិ ។

(២២៧) សមុទយសង្ខំ កត្តោ ទ្វេ សុត្តា លោ
 កត្តា ទុក្ខសង្ខំ សិយា កត្តោ សិយា លោ កត្តោ ។
 ទ្វេ សុត្តា កត្តនិយា ទ្វេ សុត្តា អកត្តនិយា ។ ទ្វេ
 សុត្តា កត្តវិប្បយុត្តា ទ្វេ សុត្តា សិយា កត្តសម្ម-
 យុត្តា សិយា កត្តវិប្បយុត្តា ។ សមុទយសង្ខំ កត្តោ
 ចេវ កត្តនិយញ្ច ទ្វេ សុត្តា ន វត្តតំ កត្តា ចេវ
 កត្តនិយា ទាតិបិ កត្តនិយា ចេវ លោ ច កត្តាតិបិ

អភិធម្មប័ណ្ណ វិភង្គ

តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងឡើយ ទុក្ខសច្ច ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 ផង ថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។
 សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជដល់សញ្ញាជនៈ
 សមុទយសច្ច មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈផងឡើយ ទុក្ខសច្ច ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រ-
 យោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផងក៏មាន ។

(២២៧) សមុទយសច្ច ជាគន្លុះ សច្ចៈ ២ មិនមែនគន្លុះ ទុក្ខសច្ច
 ជាគន្លុះក៏មាន មិនមែនគន្លុះក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ គន្លុះគប្បីដោតក្រង
 សច្ចៈ ២ គន្លុះមិនគប្បីដោតក្រង ។ សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកគន្លុះ សច្ចៈ ២
 ប្រកបដោយគន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ជាគន្លុះ
 ផង គន្លុះគប្បីដោតក្រងផង សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាគន្លុះ ទាំង
 គន្លុះគប្បីដោតក្រងផង ថា គន្លុះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លុះផងឡើយ

សព្វវិវដ្ត បញ្ញាបុព្វកំ

ទុក្ខសង្ខំ សិយា កន្លោ ចេវ កន្តិយញ្ច សិយា
 កន្តិយញ្ចេវ នោ ច កន្លោ ។ សមុទយសង្ខំ កន្លោ
 ចេវ កន្តិសម្បយុត្តញ្ច សិយា ន វត្តញ្ច កន្លោ ចេវ
 កន្តិសម្បយុត្តញ្ចាតិបិ កន្តិសម្បយុត្តញ្ចេវ នោ ច
 កន្លោតិបិ ទ្វេ សទ្ធា ន វត្តញ្ច កន្លោ ចេវ កន្តិស-
 ម្បយុត្តា ចាតិបិ កន្តិសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច កន្លោ-
 តិបិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា កន្លោ ចេវ កន្តិសម្បយុត្តញ្ច
 សិយា កន្តិសម្បយុត្តញ្ចេវ នោ ច កន្លោ សិយា
 ន វត្តញ្ច កន្លោ ចេវ កន្តិសម្បយុត្តញ្ចាតិបិ កន្តិស-
 ម្បយុត្តញ្ចេវ នោ ច កន្លោតិបិ ។ ទ្វេ សទ្ធា កន្តិ-
 វិប្បយុត្តកកន្តិយា ទ្វេ សទ្ធា សិយា កន្តិវិប្បយុត្ត-
 កន្តិយា សិយា ន វត្តញ្ច កន្តិវិប្បយុត្តកន្តិយា-
 តិបិ កន្តិវិប្បយុត្តកកន្តិយាតិបិ ។

[២៣០] សមុទយសង្ខំ ឱយោ ។ បេ ។ យោតោ
 ។ បេ ។ ជីវេណំ ទ្វេ សទ្ធា នោ ជីវេណា ទុក្ខសង្ខំ
 សិយា ជីវេណំ សិយា នោ ជីវេណំ ។ ទ្វេ សទ្ធា
 ជីវេណិយា ទ្វេ សទ្ធា អជីវេណិយា ។ សមុទយសង្ខំ
 ជីវេណាសម្បយុត្តំ ទ្វេ សទ្ធា ជីវេណាវិប្បយុត្តា ទុក្ខសង្ខំ

សព្វវិភង្គ ចញ្ញាច្បាប់:

ទុក្ខសច្ច ជាគន្លងៈ ទាំងគន្លងៈគប្បីដោតក្រុងក៏មាន គន្លងៈគប្បីដោតក្រុង តែ
 មិនមែនគន្លងៈក៏មាន ។ សមុទេយសច្ច ជាគន្លងៈ ទាំងប្រកបដោយគន្លងៈក៏មាន
 មិនគួរពោលថា ជាគន្លងៈ ទាំងប្រកបដោយគន្លងៈផង ថា ប្រកបដោយគន្លងៈ
 តែមិនមែនគន្លងៈផងក៏មាន សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាគន្លងៈ ទាំងប្រកប
 ដោយគន្លងៈផង ថា ប្រកបដោយគន្លងៈ តែមិនមែនគន្លងៈផងឡើយ ទុក្ខសច្ច
 ជាគន្លងៈ ទាំងប្រកបដោយគន្លងៈក៏មាន ប្រកបដោយគន្លងៈ តែមិនមែនគន្លងៈ
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាគន្លងៈ ទាំងប្រកបដោយគន្លងៈផង ថា ប្រកប
 ដោយគន្លងៈ តែមិនមែនគន្លងៈផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំង
 គន្លងៈមិនគប្បីដោតក្រុង សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកគន្លងៈ តែគន្លងៈគប្បីដោតក្រុង
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកគន្លងៈ តែគន្លងៈគប្បីដោតក្រុងផង ថា
 ប្រាសចាកគន្លងៈ ទាំងគន្លងៈមិនគប្បីដោតក្រុងផងក៏មាន ។

(២៣០) សមុទេយសច្ច ជាឧបាយៈ ។ បេ ។ ជាយោគៈ ។ បេ ។
 ជានីវរណៈ សច្ចៈ ២ មិនមែននីវរណៈ ទុក្ខសច្ច ជានីវរណៈក៏មាន
 មិនមែននីវរណៈក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាប្រយោជន៍ ដល់នីវរណៈ
 សច្ចៈ ២ មិនមែនជាប្រយោជន៍ ដល់នីវរណៈ ។ សមុទេយសច្ច
 ប្រកបដោយនីវរណៈ សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកនីវរណៈ ទុក្ខសច្ច ប្រកប

អភិធម្មបទិកា វិរាគោ

សិយា ជីវណាសម្បយុត្តំ សិយា ជីវណាវិប្បយុត្តំ ។
 សមុទយសង្ខំ ជីវណាញោវ ជីវណាយញូ ទ្វេ សទ្ធា ទ
 វត្តញា ជីវណា ចេវ ជីវណាយា ទាតិបិ ជីវណាយា
 ចេវ នោ ច ជីវណាតិបិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា ជីវណាញោវ
 ជីវណាយញូ សិយា ជីវណាយញោវ នោ ច ជីវណា ។
 សមុទយសង្ខំ ជីវណាញោវ ជីវណាសម្បយុត្តញូ ទ្វេ
 សទ្ធា ទ វត្តញា ជីវណា ចេវ ជីវណាសម្បយុត្តា ទា-
 តិបិ ជីវណាសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច ជីវណាតិបិ ទុក្ខ-
 សង្ខំ សិយា ជីវណាញោវ ជីវណាសម្បយុត្តញូ សិយា
 ជីវណាសម្បយុត្តញោវ នោ ច ជីវណា សិយា ទ វត្តញំ
 ជីវណាញោវ ជីវណាសម្បយុត្តញូតិបិ ជីវណាសម្ប-
 យុត្តញោវ នោ ច ជីវណាដ្ឋិបិ ។ ទ្វេ សទ្ធា ជីវណា-
 វិប្បយុត្តអជីវណាយា សមុទយសង្ខំ ទ វត្តញំ ជីវណា-
 វិប្បយុត្តជីវណាយដ្ឋិបិ ជីវណាវិប្បយុត្តអជីវណាយដ្ឋិបិ
 ទុក្ខសង្ខំ សិយា ជីវណាវិប្បយុត្តជីវណាយំ សិយា
 ទ វត្តញំ ជីវណាវិប្បយុត្តជីវណាយដ្ឋិបិ ជីវណាវិប្ប-
 យុត្តអជីវណាយដ្ឋិបិ ។

អភិធម្មបំណិន វិភង្គ

ដោយនិវរណៈ ក៏មាន ប្រាសចាកនិវរណៈ ក៏មាន ។ សមុទយសច្ច
 ជានិវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ សច្ចៈ ២ មិនគួរពោល
 ថា ជានិវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ជាប្រយោជន៍
 ដល់និវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈផងឡើយ ទុក្ខសច្ច ជានិវរណៈទាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តែ
 មិនមែននិវរណៈ ក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ជានិវរណៈ ទាំងប្រកប
 ដោយនិវរណៈ សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជានិវរណៈ ទាំងប្រកប
 ដោយនិវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈផង
 ឡើយ ទុក្ខសច្ច ជានិវរណៈ ទាំងប្រកបដោយនិវរណៈក៏មាន ប្រកប
 ដោយនិវរណៈ តែមិនមែននិវរណៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ជានិវរណៈ
 ទាំងប្រកបដោយនិវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនិវរណៈ តែមិនមែន
 និវរណៈផង ក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកនិវរណៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ សមុទយសច្ច មិនគួរពោលថា ប្រាសចាក
 និវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនិវរណៈ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផងឡើយ ទុក្ខសច្ច ប្រាសចាកនិវរណៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកនិវរណៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនិវរណៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផងក៏មាន ។

សព្វវិវត្ត បញ្ញាបុព្វកំ

(២៣០) តីណិ សទ្ធា នោ បរាមាសា ទុក្ខ-
 សង្ខំ សិយា បរាមាសោ សិយា នោ បរាមាសោ ។
 ទ្វេ សទ្ធា បរាមជ្ជា ទ្វេ សទ្ធា អបរាមជ្ជា ។ ទ្វេ
 សទ្ធា បរាមាសវិប្បយុត្តា សមុទយសង្ខំ សិយា បរា-
 មាសសម្បយុត្តំ សិយា បរាមាសវិប្បយុត្តំ ទុក្ខសង្ខំ
 សិយា បរាមាសសម្បយុត្តំ សិយា បរាមាសវិប្បយុត្តំ
 សិយា ន វត្តំ បរាមាសសម្បយុត្តនិបិ បរាមាស-
 វិប្បយុត្តនិបិ ។ សមុទយសង្ខំ ន វត្តំ បរាមាសោ
 ចេវ បរាមជ្ជញ្ញាតិ បរាមជ្ជញ្ញោ នោ ច បរាមាសោ
 ទ្វេ សទ្ធា ន វត្តញ្ញា បរាមាសោ ចេវ បរាមជ្ជា ចាតិបិ
 បរាមជ្ជា ចេវ នោ ច បរាមាសាតិបិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា
 បរាមាសោ ចេវ បរាមជ្ជញ្ញា សិយា បរាមជ្ជញ្ញោ
 នោ ច បរាមាសោ ។ ទ្វេ សទ្ធា បរាមាសវិប្បយុត្ត-
 អបរាមជ្ជា ទ្វេ សទ្ធា សិយា បរាមាសវិប្បយុត្តបរា-
 មជ្ជា សិយា ន វត្តញ្ញា បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ជាតិបិ
 បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមជ្ជាតិបិ ។

(២៣២) ទ្វេ សទ្ធា សារម្មណា និរោធសង្ខំ

សច្ចវិវត្តិ បញ្ញាបញ្ចកៈ

(២៣១) សច្ចៈ ៣ មិនមែនបកមាសៈ ទុក្ខសច្ច ជាបកមាសៈក៏
មាន មិនមែនបកមាសៈក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ បកមាសៈស្តាបអវិជ្ជាហើយ
សច្ចៈ ២ បកមាសៈមិនស្តាបអវិជ្ជាហើយ ។ សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកបក-
មាសៈ សមុទេយសច្ច ប្រកបដោយបកមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបកមាសៈ
ក៏មាន ទុក្ខសច្ច ប្រកបដោយបកមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបកមាសៈក៏
មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយបកមាសៈផង ថា ប្រាសចាកបកមា-
សៈផងក៏មាន ។ សមុទេយសច្ច មិនគួរពោលថា ជាបកមាសៈ ទាំង
បកមាសៈស្តាបអវិជ្ជាឡើយ បកមាសៈស្តាបអវិជ្ជាហើយ តែមិនមែន
ជាបកមាសៈ សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាបកមាសៈ ទាំងបកមាសៈ
ស្តាបអវិជ្ជាផង ថា បកមាសៈស្តាបអវិជ្ជាហើយ តែមិនមែនបកមាសៈ
ផងឡើយ ទុក្ខសច្ច ជាបកមាសៈ ទាំងបកមាសៈស្តាបអវិជ្ជាហើយក៏
មាន បកមាសៈស្តាបអវិជ្ជាហើយ តែមិនមែនបកមាសៈក៏មាន ។ សច្ចៈ
២ ប្រាសចាកបកមាសៈ ទាំងបកមាសៈមិនស្តាបអវិជ្ជាហើយ សច្ចៈ ២
ប្រាសចាកបកមាសៈ តែបកមាសៈស្តាបអវិជ្ជាហើយក៏មាន មិនគួរ
ពោលថា ប្រាសចាកបកមាសៈ តែបកមាសៈស្តាបអវិជ្ជាហើយផង
ថា ប្រាសចាកបកមាសៈ ទាំងបកមាសៈមិនស្តាបអវិជ្ជាផងក៏មាន ។

(២៣២) សច្ចៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ និរោធសច្ច

អភិធម្មបទិកា វិរាដ្ឋោ

អនាម្បណំ ទុក្ខសច្ចំ សយា សារម្បណំ សយា
 អនាម្បណំ ។ ភីណិ សទ្ធា ឆោ ចិត្តា ទុក្ខសច្ចំ
 សយា ចិត្តំ សយា ឆោ ចិត្តំ ។ ទ្វេ សទ្ធា ចេត-
 សិកា និរោធសច្ចំ អចេតសិកំ ទុក្ខសច្ចំ សយា
 ចេតសិកំ សយា អចេតសិកំ ។ ទ្វេ សទ្ធា ចិត្ត-
 សម្បយុត្តា និរោធសច្ចំ ចិត្តវិប្បយុត្តំ ទុក្ខសច្ចំ
 សយា ចិត្តសម្បយុត្តំ សយា ចិត្តវិប្បយុត្តំ សយា
 ន វគ្គំ ចិត្តន សម្បយុត្តនិប ចិត្តន វិប្បយុត្តនិប ។
 ទ្វេ សទ្ធា ចិត្តសំសដ្ឋា និរោធសច្ចំ ចិត្តសំសដ្ឋ
 ទុក្ខសច្ចំ សយា ចិត្តសំសដ្ឋំ សយា ចិត្តវិសំសដ្ឋ
 សយា ន វគ្គំ ចិត្តន សំសដ្ឋនិប ចិត្តន វិសំសដ្ឋ-
 និប ។ ទ្វេ សទ្ធា ចិត្តសម្បដ្ឋានា និរោធសច្ចំ ឆោ
 ចិត្តសម្បដ្ឋានំ ទុក្ខសច្ចំ សយា ចិត្តសម្បដ្ឋានំ សយា
 ឆោ ចិត្តសម្បដ្ឋានំ ។ ទ្វេ សទ្ធា ចិត្តសហក្កឆោ និរោ-
 ធសច្ចំ ឆោ ចិត្តសហក្ក ទុក្ខសច្ចំ សយា ចិត្តសហក្ក
 សយា ឆោ ចិត្តសហក្ក ។ ទ្វេ សទ្ធា ចិត្តានុបវរិត្ត-
 ឆោ និរោធសច្ចំ ឆោ ចិត្តានុបវរិត្ត ទុក្ខសច្ចំ សយា
 ចិត្តានុបវរិត្ត សយា ឆោ ចិត្តានុបវរិត្ត ។ ទ្វេ សទ្ធា

អភិធម្មបំណិក វិក្ក

មិនមានការម្មណ៍ ទុក្ខសច្ច ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងការម្មណ៍ក៏មាន មិន
មានការម្មណ៍ក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ មិនមែនចិត្ត ទុក្ខសច្ច ជាចិត្តក៏មាន
មិនមែនចិត្តក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាចេតសិក និរោធសច្ច មិនមែនចេត-
សិក ទុក្ខសច្ច ជាចេតសិកក៏មាន មិនមែនចេតសិកក៏មាន ។ សច្ចៈ ២
ប្រកបដោយចិត្ត និរោធសច្ច ប្រាសចាកចិត្ត ទុក្ខសច្ច ប្រកបដោយចិត្ត
ក៏មាន ប្រាសចាកចិត្តក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថា
ប្រាសចាកចិត្តផងក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ច្រឡំដោយចិត្ត និរោធសច្ច មិន
ច្រឡំដោយចិត្ត ទុក្ខសច្ច ច្រឡំដោយចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំដោយចិត្ត
ក៏មាន មិនគួរពោលថា ច្រឡំដោយចិត្តផង ថា មិនច្រឡំដោយចិត្តផង
ក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ តាំងឡើងអំពីចិត្ត និរោធសច្ច មិនតាំងឡើងអំពី
ចិត្ត ទុក្ខសច្ច តាំងឡើងអំពីចិត្តក៏មាន មិនតាំងឡើងអំពីចិត្តក៏មាន ។
សច្ចៈ ២ កើតជាមួយនឹងចិត្ត និរោធសច្ច មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ទុក្ខ-
សច្ច កើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន ។ សច្ចៈ
២ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត និរោធសច្ច មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទុក្ខសច្ច
ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ សច្ចៈ ២

සමුදාය පටිපාටිය

චිත්තසංස්කරණය සඳහා විවේචනාත්මකව නො චිත්තසංස්ක-
 රණයට දික්කසිල්ලක් සිටියා චිත්තසංස්කරණයට
 සිටියා නො චිත්තසංස්කරණයට 4 ශ්‍රී සඳු චිත්ත-
 සංස්කරණය සඳහා විවේචනාත්මකව නො චිත්තසං-
 ස්කරණය සඳහා දික්කසිල්ලක් සිටියා චිත්තසංස්ක-
 රණය සඳහා සිටියා නො චිත්තසංස්කරණය-
 සඳහා 4 ශ්‍රී සඳු චිත්තසංස්කරණයට පරිච්ඡේදය
 විවේචනාත්මකව නො චිත්තසංස්කරණයට පරිච්ඡේදය දික්ක-
 සිල්ලක් සිටියා චිත්තසංස්කරණයට පරිච්ඡේදය සිටියා
 නො චිත්තසංස්කරණයට පරිච්ඡේදය 4 ඡේදය සඳු
 ආචාර දික්කසිල්ලක් සිටියා සඳු ආචාර 4
 ඡේදය සඳු දුනා දික්කසිල්ලක් සිටියා දුනා
 සිටියා දුනා 4 ඡේදය සඳු සඳු ආචාර දික්කසිල්ලක්
 සිටියා දුනා සිටියා සඳු ආචාර දික්කසිල්ලක් 4

[669] සමුදාය සඳු දුනා දුනා-
 නා දික්කසිල්ලක් සිටියා දුනා සිටියා දුනා 4
 ශ්‍රී සඳු දුනා සිටියා ශ්‍රී සඳු සඳු ආචාර සිටියා 4

សច្ចៈវិភង្គ បញ្ញាបុព្វក:

ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើងអំពីចិត្ត និរោធសច្ច មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើងអំពីចិត្ត
ទុក្ខសច្ច ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើងអំពីចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើង
អំពីចិត្តក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើង ទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត
និរោធសច្ច មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ទុក្ខសច្ច
ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើង ទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំ មិនតាំង
ឡើង មិនកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើង
ទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត និរោធសច្ច មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនប្រ-
ព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ទុក្ខសច្ច ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើង ទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត
ក៏មាន មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ សច្ចៈ
៣ ជាខាងក្រៅ ទុក្ខសច្ច ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ។
សច្ចៈ ៣ មិនមែនទុបាទា ទុក្ខសច្ច ជាទុបាទាក៏មាន មិនមែនទុបាទា
ក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ ត្រូវកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហា ជាដើមមិន
បានកាន់យកហើយ ទុក្ខសច្ច ត្រូវកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហា ជា
ដើមកាន់យកហើយក៏មាន ត្រូវកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហា ជាដើម
មិនបានកាន់យកហើយក៏មាន ។

(២៣៣) សមុទេយសច្ច ជាទុបាទាន សច្ចៈ ២ មិនមែនទុបា-
ទាន ទុក្ខសច្ច ជាទុបាទានក៏មាន មិនមែនទុបាទានក៏មាន ។ សច្ចៈ ២
ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន សច្ចៈ ២ មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ។

អភិធម្មបិដកេ វិរាដ្ឋោ

ទ្វេ សច្ចា ឧបាទាននវិប្បយុត្តា ទ្វេ សច្ចា សិយា ឧបា-
 ទាននសម្បយុត្តា សិយា ឧបាទាននវិប្បយុត្តា ។ សមុទ-
 យសង្ខំ ឧបាទានព្រ័ត្ត ឧបាទានិយញ្ច ទ្វេ សច្ចា ន
 វត្តញ្ច ឧបាទានា ចេវ ឧបាទានិយា ចាតិបិ ឧបាទា-
 និយា ចេវ ឆោ ច ឧបាទានាតិបិ ទុក្ខសង្ខំ សិយា
 ឧបាទានព្រ័ត្ត ឧបាទានិយញ្ច សិយា ឧបាទានិយព្រ័ត្ត
 ឆោ ច ឧបាទានំ ។ សមុទយសង្ខំ សិយា ឧបា-
 ទានព្រ័ត្ត ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច សិយា ន វត្តញ្ច
 ឧបាទានព្រ័ត្ត ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ចាតិបិ ឧបាទាន-
 សម្បយុត្តព្រ័ត្ត ឆោ ច ឧបាទាននិបិ ទ្វេ សច្ចា ន
 វត្តញ្ច ឧបាទានា ចេវ ឧបាទានសម្បយុត្តា ចាតិបិ
 ឧបាទានសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច ឧបាទានាតិបិ
 ទុក្ខសង្ខំ សិយា ឧបាទានព្រ័ត្ត ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច
 សិយា ឧបាទានសម្បយុត្តព្រ័ត្ត ឆោ ច ឧបាទានំ
 សិយា ន វត្តញ្ច ឧបាទានព្រ័ត្ត ឧបាទានសម្បយុត្តញ្ច-
 តិបិ ឧបាទានសម្បយុត្តព្រ័ត្ត ឆោ ច ឧបាទាននិបិ ។
 ទ្វេ សច្ចា ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយា ទ្វេ សច្ចា
 សិយា ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយា សិយា ន វត្តញ្ច

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកទុក្ខាន សច្ចៈ ២ ប្រកបដោយទុក្ខានក៏មាន
 ប្រាសចាកទុក្ខានក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ជាទុក្ខាន ទាំងជាប្រ-
 យោជន៍ដល់ទុក្ខាន សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាទុក្ខាន ទាំងជា
 ប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តែមិនមែន
 ទុក្ខានផងឡើយ ទុក្ខសច្ច ជាទុក្ខានទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន
 ក៏មាន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខាន ក៏មាន ។
 សមុទយសច្ច ជាទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយទុក្ខានក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ជាទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយទុក្ខានផង ថា ប្រកបដោយ
 ទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានផងក៏មាន សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជា
 ទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយទុក្ខានផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខាន តែ
 មិនមែនទុក្ខានផងឡើយ ទុក្ខសច្ច ជាទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយ
 ទុក្ខានក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានក៏មាន មិន
 គួរពោលថា ជាទុក្ខាន ទាំងប្រកបដោយទុក្ខានផង ថា ប្រកប
 ដោយទុក្ខាន តែមិនមែនទុក្ខានផង ក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ប្រាស
 ចាកទុក្ខាន ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាន សច្ចៈ ២ ប្រាស
 ចាកទុក្ខាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខានក៏មាន មិនគួរពោលថា

សព្វវិវត្ត បញ្ញាបុព្វតំ

ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយាតិបិ ឧបាទានវិប្បយុត្ត-
អនុបាទានិយាតិបិ ។

(២៣២) សមុទយសច្ចំ កិលេសោ ទ្វេ សច្ចា
នោ កិលេសា ទុក្ខសច្ចំ សិយា កិលេសោ សិយា
នោ កិលេសោ ។ ទ្វេ សច្ចា សង្កិលេសិកា ទ្វេ
សច្ចា អសង្កិលេសិកា ។ សមុទយសច្ចំ សង្កិលេដ្ឋំ
ទ្វេ សច្ចា អសង្កិលេដ្ឋា ទុក្ខសច្ចំ សិយា សង្កិលេដ្ឋំ
សិយា អសង្កិលេដ្ឋំ ។ សមុទយសច្ចំ កិលេសស-
ម្បយុត្តំ ទ្វេ សច្ចា កិលេសវិប្បយុត្តា ទុក្ខសច្ចំ
សិយា កិលេសសម្បយុត្តំ សិយា កិលេសវិប្ប-
យុត្តំ ។ សមុទយសច្ចំ កិលេសោ ចេវ សង្កិលេសិ-
កញ្ច ទ្វេ សច្ចា នវត្តញ្ច កិលេសា ចេវ សង្កិលេ-
សិកា ពាតិបិ សង្កិលេសិកា ចេវ នោ ច កិលេ-
សាតិបិ ទុក្ខសច្ចំ សិយា កិលេសោ ចេវ សង្កិលេ-
សិកញ្ច សិយា សង្កិលេសិកញ្ចេវ នោ ច កិលេ-
សោ ។ សមុទយសច្ចំ កិលេសោ ចេវ សង្កិលេ-
ដ្ឋញ្ច ទ្វេ សច្ចា នវត្តញ្ច កិលេសា ចេវ សង្កិលេដ្ឋា
ពាតិបិ សង្កិលេដ្ឋា ចេវ នោ ច កិលេសាតិបិ

សព្វវិភង្គ បញ្ញាបុព្វក:

ប្រាសចាកទុបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានផង ថា ប្រាសចាក
ទុបាទាន ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានផងក៏មាន ។

(២៣២) សមុទេយសច្ច ជាតិលេស សច្ចៈ ២ មិនមែនតិលេស
ទុក្ខសច្ច ជាតិលេសក៏មាន មិនមែនតិលេសក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ គួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង សច្ចៈ ២ មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ សមុទេយសច្ច
ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង សច្ចៈ ២ មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ទុក្ខសច្ច ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនប្រកបដោយសេចក្តី
សៅហ្មងក៏មាន ។ សមុទេយសច្ច ប្រកបដោយតិលេស សច្ចៈ ២ ប្រាស
ចាកតិលេស ទុក្ខសច្ច ប្រកបដោយតិលេសក៏មាន ប្រាសចាកតិលេសក៏
មាន ។ សមុទេយសច្ច ជាតិលេស ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង សច្ចៈ ២
មិនគួរពោលថា ជាតិលេស ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា គួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនតិលេសផងឡើយ ទុក្ខសច្ច ជាតិលេស ទាំង
គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនតិលេស
ក៏មាន ។ សមុទេយសច្ច ជាតិលេស ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
សច្ចៈ ២ មិនគួរពោលថា ជាតិលេស ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនតិលេសផងឡើយ

អភិធម្មបដិពេ វិរាដ្ឋោ

ទុក្ខសង្ខំ សិយា កិលេសោ ថេវ សង្ខិលំដ្ឋញ្ច សិយា
 សង្ខិលំដ្ឋញ្ច ឆោ ច កិលេសោ សិយា ន វត្តំ
 កិលេសោ ថេវ សង្ខិលំដ្ឋញ្ចាតិបិ សង្ខិលំដ្ឋញ្ច ឆោ
 ច កិលេសាតិបិ ។ សមុទយសង្ខំ កិលេសោ
 ថេវ កិលេសសម្មយុត្តញ្ច ទ្វេ សទ្ធា ន វត្តញ្ច
 កិលេសោ ថេវ កិលេសសម្មយុត្តា ពាតិបិ កិលេ-
 សសម្មយុត្តា ថេវ ឆោ ច កិលេសាតិបិ ទុក្ខសង្ខំ
 សិយា កិលេសោ ថេវ កិលេសសម្មយុត្តញ្ច សិយា
 កិលេសសម្មយុត្តញ្ច ឆោ ច កិលេសោ សិយា
 ន វត្តំ កិលេសោ ថេវ កិលេសសម្មយុត្តញ្ចាតិបិ
 កិលេសសម្មយុត្តញ្ច ឆោ ច កិលេសាតិបិ ។
 ទ្វេ សទ្ធា កិលេសវិប្បយុត្តអសង្ខិលេសិកា សមុទ-
 យសង្ខំ ន វត្តំ កិលេសវិប្បយុត្តសង្ខិលេសិកន្តិបិ
 កិលេសវិប្បយុត្តអសង្ខិលេសិកន្តិបិ ទុក្ខសង្ខំ សិ-
 យា កិលេសវិប្បយុត្តសង្ខិលេសិកំ សិយា ន វត្តំ
 កិលេសវិប្បយុត្តសង្ខិលេសិកន្តិបិ កិលេសវិប្បយុត្ត-
 អសង្ខិលេសិកន្តិបិ ។

អវិជ្ជាប្បិដក វិភង្គ

ទុក្ខសច្ច ជាកិលេសទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយ
សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាកិលេស
ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
តែមិនមែនកិលេសផងក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ជាកិលេស ទាំងប្រកប
ដោយកិលេស សច្ចៈ២ មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងប្រកបដោយ
កិលេសផង ថា ប្រកបដោយកិលេសតែមិនមែនកិលេសផងឡើយ ទុក្ខ-
សច្ច ជាកិលេស ទាំងប្រកបដោយកិលេសក៏មាន ប្រកបដោយកិលេស
តែមិនមែនកិលេសក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងប្រកបដោយ
កិលេសផង ថា ប្រកបដោយកិលេស តែមិនមែនកិលេសផងក៏មាន ។
សច្ចៈ ២ ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង សមុទ-
យសច្ច មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
ផង ថា ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផងឡើយ
ទុក្ខសច្ច ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគួរ
ពោលថា ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា
ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។

សច្ចវិរុទ្ធ បញ្ញាបុព្វកំ

(២៣៥) ទ្រេ សច្ចា ន ទស្សនេន បហានត្វា
 ទ្រេ សច្ចា សិយា ទស្សនេន បហានត្វា សិយា ន
 ទស្សនេន បហានត្វា ។ ទ្រេ សច្ចា ន ភាវនាយ
 បហានត្វា ទ្រេ សច្ចា សិយា ភាវនាយ បហានត្វា
 សិយា ន ភាវនាយ បហានត្វា ។ ទ្រេ សច្ចា ន ទស្ស-
 នេន បហានត្វាហេតុកា ទ្រេ សច្ចា សិយា ទស្សនេន
 បហានត្វាហេតុកា សិយា ន ទស្សនេន បហានត្វា-
 ហេតុកា ។ ទ្រេ សច្ចា ន ភាវនាយ បហានត្វាហេតុកា
 ទ្រេ សច្ចា សិយា ភាវនាយ បហានត្វាហេតុកា សិយា
 ន ភាវនាយ បហានត្វាហេតុកា ។ សមុទយសច្ចំ សវិ-
 តក្កំ និរោធសច្ចំ អវិតក្កំ ទ្រេ សច្ចា សិយា សវិតក្កា
 សិយា អវិតក្កា ។ សមុទយសច្ចំ សវិចារំ និរោធស-
 ច្ចំ អវិចារំ ទ្រេ សច្ចា សិយា សវិចារា សិយា អវិ-
 ចារា ។ និរោធសច្ចំ អប្បវិតកំ តីណិ សច្ចា សិយា
 អប្បវិតកា សិយា អប្បវិតកា ។ និរោធសច្ចំ ន
 សុខសហគតំ តីណិ សច្ចា សិយា សុខសហគតា
 សិយា ន សុខសហគតា ។ និរោធសច្ចំ ន ឧបេក្កា-
 សហគតំ តីណិ សច្ចា សិយា ឧបេក្កាសហគតា

សច្ចវិវាទ បញ្ញាបុព្វក:

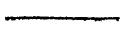
[២៣៥] សច្ចៈ ២ មិនគួរលះដោយទេស្យនៈ សច្ចៈ ២ គួរលះ
ដោយទេស្យនៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទេស្យនៈក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មិន
គួរលះដោយការវិនា សច្ចៈ ២ គួរលះដោយការវិនាក៏មាន មិនគួរលះ
ដោយការវិនាក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មានហេតុមិនគួរលះដោយទេស្យនៈ សច្ចៈ
២ មានហេតុគួរលះដោយទេស្យនៈក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយ
ទេស្យនៈក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មានហេតុមិនគួរលះដោយការវិនា សច្ចៈ ២
មានហេតុគួរលះដោយការវិនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយការវិនាក៏
មាន ។ សមុទេយសច្ច ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ និរោធសច្ច មិនមាន
វិតក្កៈ សច្ចៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏
មាន ។ សមុទេយសច្ច ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ និរោធសច្ច មិន
មានវិចារៈ សច្ចៈ ២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏
មាន ។ និរោធសច្ច មិនមានបីតិ សច្ចៈ ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិក៏
មាន មិនមានបីតិក៏មាន ។ និរោធសច្ច មិនកើតព្រមដោយសុខៈ សច្ចៈ ៣
កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន ។ និរោធសច្ច
មិនកើតព្រមដោយទុក្ខកា សច្ចៈ ៣ កើតព្រមដោយទុក្ខកាមាន

អភិធម្មបិដក វិរាដ្ឋោ

សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។ សមុទយសច្ចំ កា-
 មាវចំ ទ្វេ សច្ចា ន កាមាវចនា ទុក្ខសច្ចំ សិយា
 កាមាវចំ សិយា ន កាមាវចំ ។ ភីណិ សច្ចា ន
 រូចាវចនា ទុក្ខសច្ចំ សិយា រូចាវចំ សិយា ន រូចាវ-
 ចំ ។ ភីណិ សច្ចា ន អរូចាវចនា ទុក្ខសច្ចំ សិយា
 អរូចាវចំ សិយា ន អរូចាវចំ ។ ទ្វេ សច្ចា បរិយា-
 បដ្ឋា ទ្វេ សច្ចា អបរិយាបដ្ឋា ។ មគ្គសច្ចំ និយ្យា-
 និកំ ភីណិ សច្ចា អនិយ្យានិកា ។ មគ្គសច្ចំ និយតំ
 និរោធសច្ចំ អនិយតំ ទ្វេ សច្ចា សិយា និយតា សិ-
 យា អនិយតា ។ ទ្វេ សច្ចា សទ្ធក្កា ទ្វេ សច្ចា
 អទ្ធក្កា ។ សមុទយសច្ចំ សរណំ ទ្វេ សច្ចា អរណា
 ទុក្ខសច្ចំ សិយា សរណំ សិយា អរណា ។

បញ្ញាបុព្វកំ ។

សច្ចវិរាដ្ឋោ សមត្តោ ។

អភិធម្មបិដក វិក្ក

មិនកើតព្រមដោយទេវេត្តា ក៏មាន ។ សមុទេយសច្ច ជាភាមាវចរ
 សច្ចៈ ២ មិនមែនភាមាវចរ ទុក្ខសច្ច ជាភាមាវចរក៏មាន មិនមែន
 ភាមាវចរក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ មិនមែនរូបាវចរ ទុក្ខសច្ច ជារូបាវចរ
 ក៏មាន មិនមែនរូបាវចរក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ មិនមែនអរូបាវចរ ទុក្ខសច្ច
 ជាអរូបាវចរក៏មាន មិនមែនអរូបាវចរក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាបរិយា-
 បន្នៈ (រាប់បញ្ចូលក្នុងភេតូមិកវដ្តៈ) សច្ចៈ ២ ជាអបរិយាបន្នៈ (មិន
 រាប់បញ្ចូលក្នុងភេតូមិកវដ្តៈ) ។ មគ្គសច្ច ជានិយ្យានិកៈ (ធម៌ជាគ្រឿង
 ចេញចាកវដ្តៈ) សច្ចៈ ៣ ជានិយ្យានិកៈ ។ មគ្គសច្ច ជានិយតៈ
 (ទៀង) និរោធសច្ច ជានិយតៈ (មិនទៀង) សច្ចៈ ២ ជានិយតៈក៏
 មាន ជានិយតៈក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាសទុត្តរៈ (ធម៌ជាគ្រឿងរើខ្លួន)
 សច្ចៈ ២ ជាអនុត្តរៈ (ធម៌មិនមែនជាគ្រឿងរើខ្លួន) ។ សមុទេយសច្ច
 ជាសរណៈ (ធម៌ប្រកបដោយសត្រូវ) សច្ចៈ ២ ជាអរណៈ (មិន
 ប្រកបដោយសត្រូវ) ទុក្ខសច្ច ជាសរណៈក៏មាន ជាអរណៈក៏មាន ។

ចប់ បញ្ញាប្បដកៈ ។

ចប់ សច្ចវិក្ក ។

ពិន្ទុយវិភង្គោ

(២៣៦) ពារឹសតិទ្រ្គយានិ ចក្កទ្រ្គយំ សោតិទ្រ្គ-

យំ យានិទ្រ្គយំ ជិវិទ្រ្គយំ កាយទ្រ្គយំ មនិទ្រ្គយំ

ឥតិទ្រ្គយំ បុរិសទ្រ្គយំ ជិវិតិទ្រ្គយំ សុខិទ្រ្គយំ ទុក្ខិទ្រ្គ-

យំ សោមនស្សិទ្រ្គយំ ទោមនស្សិទ្រ្គយំ ឧបេក្ខិទ្រ្គយំ

សន្តិទ្រ្គយំ វិរិយទ្រ្គយំ សតិទ្រ្គយំ សមាធិទ្រ្គយំ

បញ្ញាទ្រ្គយំ អនញ្ញតញ្ញស្សាមិតិទ្រ្គយំ អញ្ញិទ្រ្គយំ

អញ្ញាតារិទ្រ្គយំ ។

(២៣៧) តត្ថ កកតមំ ចក្កទ្រ្គយំ ។ យំ ចក្កំ ច-

ត្ថំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។ សុញ្ញោ

កាមោបេសោ ឥទំ វុច្ឆតិ ចក្កទ្រ្គយំ ។ តត្ថ កកតមំ

ឥន្ទ្រិយវិភង្គ

[២៣៦] ឥន្ទ្រិយ ២២ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺភ្នែក)
 សោត្តន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺត្រចៀក) យានន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺច្រមុះ)
 ជីវិតន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺអណ្តាត) កាយន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺកាយ)
 មនន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺចិត្ត) ឥន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺភេតស្រី) បុរិ-
 សិន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺ ភេតប្រុស) ជីវិតន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺ ជីវិត)
 សុខន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺសុខ) ទុក្ខន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺទុក្ខ) សោម-
 នស្សន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺសោមនស្ស) ទោមនស្សន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺ
 ទោមនស្ស) ឧបេក្ខន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺឧបេក្ខា) សន្តិទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ
 គឺសន្តិ) វិវេកន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺវិវេក) សត្តន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺ
 សត្ត) សមាធិន្ទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺសមាធិ) បញ្ញាទ្រិយ (ឥន្ទ្រិយ គឺ
 បញ្ញា) អនតាភពាស្សម័ត្តន្ទ្រិយ^(១) អញ្ញាទ្រិយ^(២) អញ្ញាតាវិទ្រិយ^(៣) ។

[២៣៧] បណ្ណាឥន្ទ្រិយទាំងនោះ ចក្ខុន្ទ្រិយ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខុណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខត ទាំង ៤ ។ ថេ ។ ហៅថា
 ប្រកទំនេរកំបោន នេះហៅថា ចក្ខុន្ទ្រិយ ។ បណ្ណាឥន្ទ្រិយទាំងនោះ

---

១ ឥន្ទ្រិយ របស់បុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដោយគិតថា អាត្មាអញទាំងដឹងច្បាស់នូវធម៌ដែលដឹង
 ដទៃមិនដឹងហើយ គឺអមតនិព្វាន ឬ ចតុស្សប្បធម៌ ។ ២ ឥន្ទ្រិយ គឺការដឹងច្បាស់នូវអមតនិព្វាន
 ឬ ចតុស្សប្បធម៌ ។ ៣ ឥន្ទ្រិយ របស់បុគ្គលអ្នកដឹងច្បាស់នូវអមតនិព្វាន ឬ ចតុស្សប្បធម៌ គឺព្រះ
 វិទ្យាស្រាស ដែលមានញាណកិច្ចសម្រេចហើយ ក្នុងសច្ចៈទាំង ៤ ។

អវិជ្ជាប្បិដិកេ វិវត្តោ

សោតិទ្រ្គិយំ ។ មេ ។ យានិទ្រ្គិយំ ។ មេ ។ ជីវិតិទ្រ្គិយំ
 ។ មេ ។ កាយិទ្រ្គិយំ ។ យោ កាយោ ធនុន្តំ
 មហាក្កតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ មេ ។ សុត្តោ
 តាមោមេសោ ឥទំ វុត្តតិ កាយិទ្រ្គិយំ ។ តត្ថ កតមំ
 មនិទ្រ្គិយំ ។ ឯកវិជេន មនិទ្រ្គិយំ ធម្មសម្មយុត្តំ
 ។ មេ ។ ឯវំ ពហុវិជេន មនិទ្រ្គិយំ ឥទំ វុត្តតិ មនិទ្រ្គិយំ ។

(២៣៨) តត្ថ កតមំ ឥត្តិទ្រ្គិយំ ។ យំ ឥត្តិយា

ឥត្តិលំដ្ឋិ ឥត្តិធិត្តំ ឥត្តិកុត្តំ ឥត្តាកប្បោ ឥត្តិវត្តំ ឥត្តិ-
 ភារោ ឥទំ វុត្តតិ ឥត្តិទ្រ្គិយំ ។ តត្ថ កតមំ បុរិសិ-
 ទ្រ្គិយំ ។ យំ បុរិសស្ស បុរិសលំដ្ឋិ បុរិសធិត្តំ
 បុរិសកុត្តំ បុរិសាកប្បោ បុរិសវត្តំ បុរិសភារោ ឥទំ
 វុត្តតិ បុរិសិទ្រ្គិយំ ។ តត្ថ កតមំ ជីវិតិទ្រ្គិយំ ។
 ធុវិជេន ជីវិតិទ្រ្គិយំ អត្តំ រូបំ ជីវិតិទ្រ្គិយំ អត្តំ អរូបំ
 ជីវិតិទ្រ្គិយំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ជីវិតិទ្រ្គិយំ ។ យោ
 តេសំ រូបំនំ ធម្មានំ អាយុ វិតិ យថនា យាថនា
 ឥរិយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិតំ ជីវិតិទ្រ្គិយំ ឥទំ វុត្តតិ
 រូបំ ជីវិតិទ្រ្គិយំ ។ តត្ថ កតមំ អរូបំ ជីវិតិទ្រ្គិយំ ។

អវិជ្ជាបដិក វិភង្គ

សោតិទ្រ្ទិយ ។ បេ ។ យានិទ្រ្ទិយ ។ បេ ។ ជីវិទ្រ្ទិយ ។ បេ ។
 កាយិទ្រ្ទិយ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាកូត
 ទាំង ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះហៅថា កាយិទ្រ្ទិយ ។
 បណ្ណាឥទ្ធរិយទាំងនោះ មនិទ្រ្ទិយ តើដូចម្តេច ។ មនិទ្ធរិយ មាន
 ប្រការមួយ ដ៏សម្បយុត្តដោយផស្សៈ ។ បេ ។ មនិទ្ធរិយ មានច្រើន
 ប្រការ យ៉ាងនេះឯង នេះហៅថា មនិទ្ធរិយ ។

(២៣៨) បណ្ណាឥទ្ធរិយទាំងនោះ ឥត្តិទ្រ្ទិយ តើដូចម្តេច ។
 ភេទនៃស្រ្តី និងភិក្ខុនៃស្រ្តី លំនាំនៃស្រ្តី អាគប្បកិរិយានៃស្រ្តី ភាពនៃស្រ្តី
 បែបភាពនៃស្រ្តី ណា របស់ស្រ្តី នេះហៅថា ឥត្តិទ្រ្ទិយ ។ បណ្ណា
 ឥទ្ធរិយទាំងនោះ បុរិសិទ្ធរិយ តើដូចម្តេច ។ ភេទនៃបុរស និងភិក្ខុនៃ
 បុរស លំនាំនៃបុរស បុគ្គលនៃបុរស ភាពនៃបុរស បែបភាពនៃបុរស
 ណា របស់បុរស នេះហៅថា បុរិសិទ្ធរិយ ។ បណ្ណាឥទ្ធរិយទាំងនោះ
 ជីវិតិទ្រ្ទិយ តើដូចម្តេច ។ ជីវិតិទ្ធរិយមានប្រការ ២ គឺ រូបជីវិតិទ្ធរិយ ១
 អរូបជីវិតិទ្ធរិយ ១ ។ បណ្ណាជីវិតិទ្ធរិយទាំងនោះ រូបជីវិតិទ្ធរិយ តើដូច
 ម្តេច ។ អាយុ ការបិតនៅ ការកាំងនៅ ការញាំងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ការរំកិលទៅ ការប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សា ការរស់នៅ ធម្មជាតិ
 ជាធុក្កការរស់នៅ ណា នៃធម៌ដែលមានរូបទាំងនោះ នេះហៅថា រូប-
 ជីវិតិទ្ធរិយ ។ បណ្ណាជីវិតិទ្ធរិយទាំងនោះ អរូបជីវិតិទ្ធរិយ តើដូចម្តេច ។

ត្រៀមវិវាទ អភិធម្មរាជនិយម

យោ តេសំ អរូបំ ចន្ទំ អាឃុ វិនិ យថនា
យាថនា វិយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិតំ ជីវិត្រ្យំ
ឥទំ វុត្តតិ អរូបំ ជីវិត្រ្យំ ។

(២៣៧) តត្ថ កតមំ សុខ្ហ្រ្យំ ។ យំ កា-
យិកំ សាតំ កាយិកំ សុខំ កាយសម្មស្សជំ សាតំ
សុខំ វេទយិតំ កាយសម្មស្សជា សាតា សុខា វេទនា
ឥទំ វុត្តតិ សុខ្ហ្រ្យំ ។ តត្ថ កតមំ ទុក្ខ្ហ្រ្យំ ។
យំ កាយិកំ អសាតំ កាយិកំ ទុក្ខំ កាយសម្ម-
ស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ កាយសម្មស្សជា
អសាតា ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុត្តតិ ទុក្ខ្ហ្រ្យំ ។
តត្ថ កតមំ សោមនស្ស្ហ្រ្យំ ។ យំ ចេតសិកំ
សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតាសម្មស្សជំ សាតំ
សុខំ វេទយិតំ ចេតាសម្មស្សជា សាតា សុខា
វេទនា ឥទំ វុត្តតិ សោមនស្ស្ហ្រ្យំ ។ តត្ថ កត-
មំ នោមនស្ស្ហ្រ្យំ ។ យំ ចេតសិកំ អសាតំ
ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតាសម្មស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ

ត្រៀមវិវាហ អភិធម្មភាគដំបូង

អាយុ ការបិតនៅ ការតាំងនៅ ការញ៉ាំងអត្តភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ការរំ-
កិលទៅ ការប្រព្រឹត្តទៅ ការរក្សា ការរស់នៅ ធម្មជាតិជាធំក្នុងការរស់
នៅ ណា នៃធម៌ដែលមិនមានរូបទាំងនោះ នេះហៅថា អរូបជីវិតនៃធម៌ ។

(២៣៧) បណ្តាត្រៀមទាំងនោះ សុខ្យនៃធម៌ តើដូចម្តេច ។

ការធ្លាក់ចុះសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការ
ទទួលអារម្មណ៍ដ៏ធ្លាក់ចុះសាបជាសុខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស វេទ-
នាដ៏ធ្លាក់ចុះសាបជាសុខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា

សុខ្យនៃធម៌ ។ បណ្តាត្រៀមទាំងនោះ ទុក្ខនៃធម៌ តើដូចម្តេច ។ ការ
មិនធ្លាក់ចុះសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការ
ទទួលអារម្មណ៍មិនធ្លាក់ចុះសាបជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស វេទនា

មិនធ្លាក់ចុះសាបជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា
ទុក្ខនៃធម៌ ។ បណ្តាត្រៀមទាំងនោះ សោមនស្សនៃធម៌ តើដូចម្តេច ។

ការធ្លាក់ចុះសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការ
ទទួលអារម្មណ៍ដ៏ធ្លាក់ចុះសាបជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនា
ដ៏ធ្លាក់ចុះសាបជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា

សោមនស្សនៃធម៌ ។ បណ្តាត្រៀមទាំងនោះ ទោមនស្សនៃធម៌ តើដូច
ម្តេច ។ ការមិនធ្លាក់ចុះសាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុង
ចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍មិនធ្លាក់ចុះសាបជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត

អភិធម្មបិដកេ វិវាដោ

វេទយំតំ ចេតោសម្មស្សជំ អសាតា ទុក្ខា វេទនា
 ឥទំ វុច្ចតិ នោមនស្សំជ្រ្ជយំ ។ តត្ថ កតមំ ឧបេក្ខិ-
 ជ្រ្ជយំ ។ យំ ចេតសិកំ លេវ សាតំ ជាសាតំ
 ចេតោសម្មស្សជំ អទុក្ខមស្សំ វេទយំតំ ចេតោស-
 ម្មស្សជំ អទុក្ខមស្សំ វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ឧបេ-
 ក្ខិជ្រ្ជយំ ។

(២២០) តត្ថ កតមំ សទ្ធិជ្រ្ជយំ ។ យា សទ្ធា
 សទ្ធិហនា ឌីកប្បនា អភិប្បសានោ សទ្ធា សទ្ធិជ្រ្ជ-
 យំ សទ្ធាពលំ ឥទំ វុច្ចតិ សទ្ធិជ្រ្ជយំ ។ តត្ថ កតមំ
 វិរិយំជ្រ្ជយំ ។ យោ ចេតសិកោ វិរិយារម្មោ ជិក្កាមោ
 បរក្កាមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ ឧស្សាហោ ឧស្សា-
 ឌី ថាមោ ធិតិ អសិទិលបរក្កមតា អជិក្ខតត្ថន្តតា
 អជិក្ខតត្ថន្តតា ធុរសម្បត្តាហោ វិរិយំ វិរិយំជ្រ្ជយំ វិ-
 យពលំ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ វិរិយំជ្រ្ជយំ ។ តត្ថ
 កតមំ សតិជ្រ្ជយំ ។ យា សតិ អនុស្សតិ បដិ-
 ស្សតិ សតិ សរណតា ជារណតា អបិលាបនតា
 អសម្មសនតា សតិ សតិជ្រ្ជយំ សតិពលំ សម្មាសតិ
 ឥទំ វុច្ចតិ សតិជ្រ្ជយំ ។ តត្ថ កតមំ សមាធិជ្រ្ជយំ ។

អភិធម្មបំណិន វិភង្គ

វេទនាមិនធ្លាញ់ពិសាជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត ណា នេះហៅ
 ថា ពោមនស្សន្ទ្រិយ ។ បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំងនោះ ទេវេន្ទ្រិយ តើដូច
 ម្តេច ។ ការមិនធ្លាញ់ពិសា មិនមែនជាមិនធ្លាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត
 ការទទួលអារម្មណ៍មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត
 វេទនាមិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីសម្ព័ស្សនៃចិត្ត ណា នេះ
 ហៅថា ទេវេន្ទ្រិយ ។

(២៤០) បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំងនោះ សន្ទិទ្រិយ តើដូចម្តេច ។
 សទ្ធា ការជឿ ការញ៉ាំងចិត្តឱ្យចុះសិប្ប សេចក្តីជ្រះថ្លាខ្លាំង គឺ សទ្ធា សន្ទិ-
 ទ្រិយ សទ្ធាពលៈ ណា នេះហៅថា សន្ទិទ្រិយ ។ បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំង
 នោះ វិរិយទ្រិយ តើដូចម្តេច ។ ការប្រាសព្រាហ្មយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត
 ការឧហាត សង្កាត ខ្លឹម្នាត ព្យាយាម ខិតខំ ខំពេញទំហឹង ខ្លះខែង
 ខាប្បខ្លួន សេចក្តីសង្កាតមិនបន្តបន្ថយ ការមិនដាក់ចុះនូវសេចក្តីប្រាថ្នា
 ការមិនដាក់ផ្កុះចោល ការផ្តងផ្កុះ គឺ វិរិយៈ វិរិយទ្រិយ វិរិយពលៈ
 សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា វិរិយទ្រិយ ។ បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំងនោះ
 សតិទ្រិយ តើដូចម្តេច ។ ស្មារតី ការនឹកឃើញ ការនឹកទាន់ ការរលឹក
 ឃើញ ភាពនៃការរលឹកឃើញ ការចងចាំ ការមិនភ្លេច ការមិនភាន់
 ច្រឡំ គឺ សតិ សតិទ្រិយ សតិពលៈ សម្មាសតិ ណា នេះហៅថា
 សតិទ្រិយ ។ បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំងនោះ សមាធិទ្រិយ តើដូចម្តេច ។

និម្មិតយវិក្កេ អភិធម្មភាគីយំ

យា ចិត្តស្ស បិតិ សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ
 អវិក្ខោចោ អវិសាហាជមាទសតា សមថោ សមាធិ-
 ទ្រិយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិ ឥទំ វុច្ឆតិ សមា-
 ធិទ្រិយំ ។ តត្ថ កកតមំ បញ្ញិទ្រិយំ ។ យា បញ្ញា
 បជាទនា វិចយោ បវិចយោ ។ បេ ។ អមោហោ
 ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ឆតិ បញ្ញិទ្រិយំ ។

(២៤០) តត្ថ កកតមំ អនញ្ញាតញ្ញាស្ស មីតិទ្រិយំ ។
 យា តេសំ ធម្មានំ អញ្ញាតានំ^(១) អទិដ្ឋានំ អប្បត្តានំ
 អវិទិតានំ អសច្ចិកតានំ សច្ចិកិរិយាយ បញ្ញា បជា-
 ទនា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្ម-
 វិចយសម្មោជ្ឈដ្ឋោ មក្កនំ មក្កបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ឆតិ
 អនញ្ញាតញ្ញាស្ស មីតិទ្រិយំ ។ តត្ថ កកតមំ អញ្ញិទ្រិយំ ។
 យា តេសំ ធម្មានំ ញ្ញាតានំ ទិដ្ឋានំ បត្តានំ វិទិតានំ
 សច្ចិកតានំ សច្ចិកិរិយាយ បញ្ញា បជាទនា ។ បេ ។
 អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈ-
 ដ្ឋោ មក្កនំ មក្កបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ឆតិ អញ្ញិទ្រិយំ ។
 តត្ថ កកតមំ អញ្ញាតានិទ្រិយំ ។ យា តេសំ អញ្ញាតានំ

---

១ ម. អនញ្ញាតានំ ។

និម្មិត្តិយវិភង្គ អភិធម្មភាពធីតយ

ការតាំងនៅ ការតាំងនៅសិប ការតំកល់សិប ការមិនរសេមរសាម ការ
 មិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនរសេមរសាម គឺ សមថៈ សមាធិទ្រុយ
 សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា នេះហៅថា សមាធិទ្រុយ ។ បណ្តា
 ឥន្ទ្រិយទាំងនោះ បញ្ញាទ្រុយ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងសព្វ ការ
 ពិចារណា ការពិចារណាសព្វ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វែង គឺ ធម្មវិចយៈ
 សម្មាទិដ្ឋិ ណា នេះហៅថា បញ្ញាទ្រុយ ។

[២៤១] បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំងនោះ អនត្តាតពាស្សាមិទ្រុយ តើ
 ដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វែង គឺ
 ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូល
 ក្នុងមគ្គ ណា ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ទាំងនោះ ដែលខ្លួនមិន
 ធ្លាប់ដឹង មិនធ្លាប់ឃើញ មិនធ្លាប់បានដល់ មិនធ្លាប់យល់ មិនទាម
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះហៅថា អនត្តាតពាស្សាមិទ្រុយ ។ បណ្តា
 ឥន្ទ្រិយទាំងនោះ អញ្ញាទ្រុយ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងសព្វ
 ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វែង គឺ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោ-
 ជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវ
 ធម៌ទាំងនោះ ដែលខ្លួនធ្លាប់ដឹង ធ្លាប់ឃើញ ធ្លាប់ដល់ ធ្លាប់យល់ ធ្លាប់
 ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះហៅថា អញ្ញាទ្រុយ ។ បណ្តាឥន្ទ្រិយទាំងនោះ
 អញ្ញាភារិទ្រុយ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីដឹងច្បាស់ បញ្ញា ការដឹងសព្វ

អភិធម្មបំណិពោ វិវាដោ

ធម្មានំ អញ្ញ បញ្ញា^(១) បដាននា ។ បេ ។ អមោហោ
ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈត្តោ មក្ខន្តំ
មក្ខបរិយាបដ្ឋំ ឥទំ វុត្តតិ អញ្ញ តារិទ្ធិយំ ។

អភិធម្មាជនីយំ ។

[២៥២] តារិសតិទ្ធិយានិ ចក្កទ្ធិយំ សោតិ-
ទ្ធិយំ យានិទ្ធិយំ ជីវិទ្ធិយំ កាយិទ្ធិយំ មនិទ្ធិយំ
ឥន្តិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ សុខិទ្ធិយំ ទុក្ខិទ្ធិ-
យំ សោមនស្សិទ្ធិយំ ទោមនស្សិទ្ធិយំ ឧបេក្ខិទ្ធិ-
យំ សទ្ធិទ្ធិយំ វិរិយិទ្ធិយំ សតិទ្ធិយំ សមាធិទ្ធិយំ
បញ្ញិទ្ធិយំ អនពាតពាស្សាមិតិទ្ធិយំ អញ្ញិទ្ធិយំ អញ្ញ-
តារិទ្ធិយំ ។ តារិសតិទ្ធិយានំ កតិ កុសលា កតិ
អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។ បេ ។ កតិ សរណា
កតិ អរណា ។

[២៥៣] ទសិទ្ធិយា អព្យាកតា ទោមនស្សិ-
ទ្ធិយំ អកុសលំ អនពាតពាស្សាមិតិទ្ធិយំ កុសលំ
ចត្តារិទ្ធិយា សិយា កុសលា សិយា អព្យាកតា
ន ឥទ្ធិយា សិយា កុសលា សិយា អកុសលា

---

១ ម. បញ្ញាតារិទ្ធិ ទិដ្ឋានំ បដានំ វិទិតានំ សច្ចិកតានំ សច្ចិករិយាយ បញ្ញាតិ ឥមេ បាហិ
ទិស្សន្តំ ។

អភិធម្មបំណិន វិភង្គ

នូវធម៌ទាំងនោះ របស់បុគ្គលអ្នកដឹងច្បាស់ទាំងឡាយ ។ បេ ។ សេចក្តី
មិនវង្វេង គឺ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្មោជ្ឈន្ត ជាអង្គនៃមគ្គ
រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា អញ្ញតារិន្ទ្រិយ ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

(២៤២) ឥន្ទ្រិយ ២២ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ សោតន្ទ្រិយ យានន្ទ្រិយ
ជីវិតន្ទ្រិយ កាយន្ទ្រិយ មនន្ទ្រិយ ឥន្ទ្រិយ បុរិសន្ទ្រិយ ជីវិតន្ទ្រិយ សុ-
ខ្ខន្ទ្រិយ ទុក្ខន្ទ្រិយ សោមនស្សន្ទ្រិយ ទោមនស្សន្ទ្រិយ ឧបេក្ខន្ទ្រិយ
សង្ខន្ទ្រិយ រិយន្ទ្រិយ សត្តន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញន្ទ្រិយ អនញ្ញ-
តព្វាស្សាមីតិទ្រិយ អញ្ញន្ទ្រិយ អញ្ញតារិន្ទ្រិយ ។ បណ្តាឥន្ទ្រិយ ២២
ឥន្ទ្រិយ ជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន
។ បេ ។ ប្រកបដោយសត្រូវប៉ុន្មាន មិនមានសត្រូវប៉ុន្មាន ។

(២៤៣) ឥន្ទ្រិយ ១០ ជាអព្យាក្រឹត ទោមនស្សន្ទ្រិយ ជាអកុ-
សល អនញ្ញតព្វាស្សាមីតិទ្រិយ ជាកុសល ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាកុសលក៏មាន
ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ ជាកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន

ព្រឹត្តិយវិរាដ្ឋ បញ្ញាបុព្វំ

សិយា អព្យាកតា ។ ទ្វាទសិដ្ឋិយា ន វត្តញ្ច សុខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុ-
 ត្តាតិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ ធន
 ត្ថិយា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា តិណិដ្ឋិយា
 សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ
 វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តា ធីវិត្ថិយំ សិយា សុខាយ វេទនា-
 យ សម្បយុត្តំ សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
 សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា ន
 វត្តញ្ច សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តនិបិ ទុក្ខាយ វេទ-
 នាយ សម្បយុត្តនិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្ប-
 យុត្តនិបិ ។ សត្តិដ្ឋិយា នេវ វិចាកនវិចាកធម្មធម្មា
 តិណិដ្ឋិយា វិចាកា ទ្ធិដ្ឋិយា វិចាកធម្មធម្មា អញ្ញ-
 ដ្ឋិយំ សិយា វិចាកំ សិយា វិចាកធម្មធម្មំ នវិដ្ឋិយា
 សិយា វិចាកា សិយា វិចាកធម្មធម្មា សិយា នេវ
 វិចាកនវិចាកធម្មធម្មា ។ នវិដ្ឋិយា ទុចានិទុចាននិ-
 យា នោមនស្សដ្ឋិយំ អនុចានិទុចាននិយំ តិណិដ្ឋិយា

ឥន្ទ្រិយវិវត្ត បញ្ញាបុព្វកៈ

ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១២ មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយ
សុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខម-
សុខវេទនាផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកប
ដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏
មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន
ដ៏វិត្តន្ទ្រិយ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាក៏មាន
ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយ
សុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខម-
សុខវេទនាផងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមែនវិបាក ទាំងមិនមែនមាន
វិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ឥន្ទ្រិយ ៣ ជាវិបាក ឥន្ទ្រិយ ២ មានវិបាកធម៌ជា
ប្រក្រតី អញ្ញាឥន្ទ្រិយ ជាវិបាកក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន
ឥន្ទ្រិយ ៧ ជាវិបាកក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជា
វិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតីក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មានកម្ម
ប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍
ដល់ទុប្បាទាន ទោមនស្សឥន្ទ្រិយ មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមាន
តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន ឥន្ទ្រិយ ៣

អភិធម្មបិដក វិរាដ្ឋ

អនុទានិញ្ញាទុទានានិយា នវិទ្រ្តិយា សិយា ឧទានិទុទា-
 នានិយា សិយា អនុទានិទុទានានិយា សិយា អនុទានិ-
 ញ្ញាទុទានានិយា ។ នវិទ្រ្តិយា អសន្តិលំដួសន្តិលេសិកា
 ទោមនស្សវិទ្រ្តិយំ សន្តិលំដួសន្តិលេសិកំ តិណិវិទ្រ្តិយា
 អសន្តិលំដួសន្តិលេសិកា តិណិវិទ្រ្តិយា សិយា អស-
 ន្តិលំដួសន្តិលេសិកា សិយា អសន្តិលំដួសន្តិលេ-
 សិកា ន វិទ្រ្តិយា សិយា សន្តិលំដួសន្តិលេសិកា
 សិយា អសន្តិលំដួសន្តិលេសិកា សិយា អសន្តិលំ-
 ដួសន្តិលេសិកា ។ នវិទ្រ្តិយា អវិគក្កាវិចារា ទោម-
 នស្សវិទ្រ្តិយំ សវិគក្កសវិចារំ ឧបេក្ខវិទ្រ្តិយំ សិយា
 សវិគក្កសវិចារំ សិយា អវិគក្កាវិចារំ ឯកានិសិទ្ធិ-
 យា សិយា សវិគក្កសវិចារា សិយា អវិគក្កាវិចា-
 រមត្តា សិយា អវិគក្កាវិចារា ។ ឯកានិសិទ្ធិយា

អភិធម្មបំណិន វិភង្គ

មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើម កាន់យកហើយ ទាំង
មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុពាន ឥន្ទ្រិយ ៧ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស
មានតណ្ហា ជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុពានក៏មាន
មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ តែជា
ប្រយោជន៍ដល់ទុពានក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុពានក៏មាន ។
ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ពោមនស្សឥន្ទ្រិយ
សៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនសៅហ្មង
ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនសៅហ្មង តែគួរដល់
សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
ក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ សៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិន
សៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរ
ដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមាន
វិចារៈ ពោមនស្សឥន្ទ្រិយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងជាមួយនឹង
វិចារៈ ទេវឥន្ទ្រិយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងជាមួយនឹងវិចារ ក៏
មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ១១ ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងជាមួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹម
តែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១១

និទ្ទេយវិភង្កេ បញ្ញាបុព្វកំ

ន វត្តញ្ច បីតិសហគតាតិបិ សុខសហគតាតិបិ ឧបេ-
 ក្ខាសហគតាតិបិ ឆោមនស្សន្ទ្រិយំ សិយា បីតិសហ-
 គតំ ន សុខសហគតំ ន ឧបេក្ខាសហគតំ សិយា ន
 វត្តតំ បីតិសហគតំ ន ឥន្ទ្រិយា សិយា បីតិសហ-
 គតា សិយា សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហ-
 គតា ចន្ទ្រិយា សិយា បីតិសហគតា សិយា សុខ-
 សហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន វត្ត-
 ញ្ច បីតិសហគតាតិបិ សុខសហគតាតិបិ ឧបេក្ខាស-
 ហគតាតិបិ ។ បន្ទវសិទ្ធរិយា នេវ ទស្សនេន ន កា-
 វនាយ បហាតញ្ច ឆោមនស្សន្ទ្រិយំ សិយា ទស្សនេន
 បហាតតំ សិយា ការវនាយ បហាតតំ ន ឥន្ទ្រិយា
 សិយា ទស្សនេន បហាតញ្ច សិយា ការវនាយ បហា-
 តញ្ច សិយា នេវ ទស្សនេន ន ការវនាយ បហាតញ្ច ។
 បន្ទវសិទ្ធរិយា នេវ ទស្សនេន ន ការវនាយ បហា-
 តត្វហេតុកា ឆោមនស្សន្ទ្រិយំ សិយា ទស្សនេន
 បហាតត្វហេតុកំ សិយា ការវនាយ បហាតត្វហេតុកំ
 ន ឥន្ទ្រិយា សិយា ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកា

ឥន្ទ្រិយវិភង្គ ចញ្ញាច្បង្គ:

មិនគួរពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើតព្រមដោយសុខៈផង
 ថា កើតព្រមដោយទេវក្ខណ៍ផងឡើយ សោមនស្សិន្ទ្រិយ កើតព្រមដោយ
 បីតិ មិនកើតព្រមដោយសុខៈ មិនកើតព្រមដោយទេវក្ខណ៍មាន មិនគួរ
 ពោលថា កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ កើតព្រមដោយបីតិក៏
 មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រមដោយទេវក្ខណ៍ក៏មាន ឥន្ទ្រិយ
 ៤ កើតព្រមដោយបីតិក៏មាន កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន កើតព្រម
 ដោយទេវក្ខណ៍ក៏មាន មិនគួរពោលថា កើតព្រមដោយបីតិផង ថា កើត
 ព្រមដោយសុខៈផង ថា កើតព្រមដោយទេវក្ខណ៍ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ
 ១៥ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា ពោមន-
 ស្សិន្ទ្រិយ គួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន គួរលះដោយការវិនា ក៏មាន
 ឥន្ទ្រិយ ៦ គួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន គួរលះដោយការវិនាក៏មាន មិន
 គួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥
 មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនា ពោមន-
 ស្សិន្ទ្រិយ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន មានហេតុគួរលះ
 ដោយការវិនា ក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន

អភិធម្មប្បដិពេ វិកតោ

សិយា កាវនាយ បហាតត្វហេតុកា សិយា នេវ ទ-
 ស្សនេន ន កាវនាយ បហាតត្វហេតុកា ។ ទសិទ្ធិយា
 នេវាចយកាមិនោ នាបចយកាមិនោ នោមនស្សិទ្ធិយំ
 អាចយកាមិ អនញតញស្សាមីតិទ្ធិយំ អបចយកាមិ
 អញទ្ធិយំ សិយា អបចយកាមិ សិយា នេវាចយកា-
 មិ នាបចយកាមិ នវិទ្ធិយា សិយា អាចយកាមិនោ
 សិយា អបចយកាមិនោ សិយា នេវាចយកាមិនោ
 នាបចយកាមិនោ ។ ទសិទ្ធិយា នេវ សេត្វា នា-
 សេត្វា ទ្ធិទ្ធិយា សេត្វា អញតាវិទ្ធិយំ អសេត្វំ
 នវិទ្ធិយា សិយា សេត្វា សិយា អសេត្វា សិយា នេវ
 សេត្វា នាសេត្វា ។ ទសិទ្ធិយា បរិត្តា តិណិទ្ធិយា
 អប្បមាណា នវិទ្ធិយា សិយា បរិត្តា សិយា មហាគុ-
 តា សិយា អប្បមាណា ។ សតិទ្ធិយា អនាវច្ឆណា
 ទ្ធិទ្ធិយា បរិត្តាវច្ឆណា តិណិទ្ធិយា អប្បមាណា-
 វច្ឆណា នោមនស្សិទ្ធិយំ សិយា បរិត្តាវច្ឆណំ សិ-
 យា មហាគុតាវច្ឆណំ ន អប្បមាណាវច្ឆណំ សិយា

អវិជ្ជាប្បដិទា វិក្ក

មានហេតុគួរលះ ដោយការវិនាស មានហេតុមិនគួរលះដោយសេដ្ឋានៈ
 ទាំងមិនគួរលះដោយការវិនាស ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនដល់នូវការសន្យាក
 តូនឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យាកតូនឡើង ទោមនស្សឥន្ទ្រិយ ដល់
 នូវការសន្យាកតូនឡើង អនពាតពាស្សាមិធិន្ទ្រិយ ដល់នូវការមិនសន្យ
 កតូនឡើង អញ្ញន្ទ្រិយ ដល់នូវការមិនសន្យាកតូនឡើងក៏មាន មិនដល់
 នូវការសន្យាកតូនឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្យាកតូនឡើង ក៏មាន
 ឥន្ទ្រិយ ៧ ដល់នូវការសន្យាកតូនឡើង ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្យាក
 តូនឡើងក៏មាន មិនដល់នូវការសន្យាកតូនឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិន
 សន្យាកតូនឡើង ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល
 ទាំងមិនមែន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ២ ជារបស់សេក្ខបុគ្គល
 អញ្ញតាវិន្ទ្រិយ ជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ឥន្ទ្រិយ ៧ ជារបស់សេក្ខបុគ្គល
 ក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំង
 មិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មានភាពតូចធ្មាវ
 ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រមាណមិនបាន ឥន្ទ្រិយ ៧ មានភាពតូចធ្មាវក៏មាន ដល់
 នូវភាពធំក៏មាន ប្រមាណមិនបាន ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមាន
 ការម្មណ៍ ឥន្ទ្រិយ ២ មានការម្មណ៍តូចធ្មាវ ឥន្ទ្រិយ ៣ មានការម្មណ៍
 ប្រមាណមិនបាន ទោមនស្សឥន្ទ្រិយ មានការម្មណ៍តូចធ្មាវក៏មាន មាន
 ការម្មណ៍ដល់នូវភាពធំ តែមិនមែនមានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន

ត្រៀមវិវត្ត បញ្ហាបុព្វកំ

ន វត្តព្រំ បរិត្តារម្មណានិបិ មហាក្កតារម្មណានិបិ នវិទ្រ្តិយា
សិយា បរិត្តារម្មណា សិយា មហាក្កតារម្មណា សិយា
អប្បមាណារម្មណា សិយា ន វត្តព្រំ បរិត្តារម្មណានិបិ
មហាក្កតារម្មណានិបិ អប្បមាណារម្មណានិបិ ។ នវិទ្រ្តិ-
យា មជ្ឈិមា នោមនស្សវិទ្រ្តិយំ ហិំនំ តិណិវិទ្រ្តិយា ប-
ណីតា តិណិវិទ្រ្តិយា សិយា មជ្ឈិមា សិយា បណីតា
ធន វិទ្រ្តិយា សិយា ហិំនំ សិយា មជ្ឈិមា សិយា ប-
ណីតា ។ នសិវិទ្រ្តិយា អនិយតា អនព្វាតព្វាស្សាមិវិទ្រ្តិ-
យំ សម្មត្តនិយតំ ចត្តារិវិទ្រ្តិយា សិយា សម្មត្តនិយតា
សិយា អនិយតា នោមនស្សវិទ្រ្តិយំ សិយា មិច្ឆត្តនិយ-
តំ សិយា អនិយតំ ធន វិទ្រ្តិយា សិយា មិច្ឆត្តនិយតា
សិយា សម្មត្តនិយតា សិយា អនិយតា ។ សតិវិទ្រ្តិយា
អនារម្មណា ចត្តារិវិទ្រ្តិយា ន វត្តព្រំ មត្តារម្មណានិបិ
មក្កហេតុកានិបិ មត្តាធិបតិណេនិបិ អនព្វាតព្វាស្សា-
មិវិទ្រ្តិយំ ន មត្តារម្មណំ សិយា មក្កហេតុកំ សិយា
មត្តាធិបតិ សិយា ន វត្តព្រំ មក្កហេតុកានិបិ មត្តាធិប-
តិវិទ្រ្តិយំ ន មត្តារម្មណំ សិយា មក្កហេតុកំ
សិយា មត្តាធិបតិ សិយា ន វត្តព្រំ មក្កហេតុកានិបិ

និទ្ទេយវិវត្ត បញ្ញាបុព្វកៈ

មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារផង ថា មានអារម្មណ៍ដល់នូវ
 ភាពធំផងក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៧ មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារក៏មាន មានអារម្មណ៍
 ដល់នូវភាពធំក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគួរពោល
 ថា មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារផង ថា មានអារម្មណ៍ដល់នូវភាពធំផង ថា
 មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានផង ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ កណ្តាល
 ទោមនស្សិន្ទ្រិយ ថេកទាប ឥន្ទ្រិយ ៣ ទុត្តម ឥន្ទ្រិយ ៣ កណ្តាល
 ក៏មាន ទុត្តមក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ ថេកទាបក៏មាន កណ្តាលក៏មាន
 ទុត្តមក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនទៀង អនញ្ញញ្ញស្សមីតិន្ទ្រិយ មាន
 ភាពត្រូវនឹងទៀង ឥន្ទ្រិយ ៤ មានភាពត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានភាព
 មិនទៀងក៏មាន ទោមនស្សិន្ទ្រិយ មានភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មាន
 ភាពមិនទៀងក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ មានភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មានភាព
 ត្រូវនឹងទៀងក៏មាន មានភាពមិនទៀងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមាន
 អារម្មណ៍ ឥន្ទ្រិយ ៤ មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថា មាន
 មគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងឡើយ អនញ្ញញ្ញស្សមីតិ-
 ន្ទ្រិយ មិនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ តែមានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជា
 អធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិ-
 បតីផងក៏មាន អញ្ញន្ទ្រិយ មិនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ តែមានមគ្គជាហេតុ
 ក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាហេតុផង

អភិធម្មបិដកេ វិកត្តោ

មត្តាធិបតីតិបិ នវិទ្ធិយា សិយា មត្តារម្មណា សិយា
 មត្តហេតុកា សិយា មត្តាធិបតីនោ សិយា ន វត្តញ្ច
 មត្តារម្មណាតិបិ មត្តហេតុកាតិបិ មត្តាធិបតីនោតិបិ ។
 នសិទ្ធិយា សិយា ឧប្បដ្ឋា សិយា ឧប្បាទិនោ ន
 វត្តញ្ច អនុប្បដ្ឋាតិ ទិទ្ធិយា សិយា ឧប្បដ្ឋា សិយា
 អនុប្បដ្ឋា ន វត្តញ្ច ឧប្បាទិនោតិ នសិទ្ធិយា សិយា
 ឧប្បដ្ឋា សិយា អនុប្បដ្ឋា សិយា ឧប្បាទិនោ ។ សិយា
 អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បដ្ឋា ។ សត្តិទ្ធិយា
 អនារម្មណា ទិទ្ធិយា បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណា តីណិទ្ធិយា ន
 វត្តញ្ច អតីតារម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្ប-
 ដ្ឋារម្មណាតិបិ នសិទ្ធិយា សិយា អតីតារម្មណា សិយា
 អនាគតារម្មណា សិយា បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណា សិយា ន
 វត្តញ្ច អតីតារម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្ប-
 ដ្ឋារម្មណាតិបិ ។ សិយា អជ្ឈតា សិយា ពហិទ្ធា
 សិយា អជ្ឈតពហិទ្ធា ។ សត្តិទ្ធិយា អនារម្មណា
 តីណិទ្ធិយា ពហិទ្ធារម្មណា ចត្តារិទ្ធិយា សិយា អ-
 ជ្ឈតារម្មណា សិយា ពហិទ្ធារម្មណា សិយា អជ្ឈត-
 ពហិទ្ធារម្មណា អដ្ឋិទ្ធិយា សិយា អជ្ឈតារម្មណា

អរណ្ណបិដក វិវាទ

ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៧ មានមគ្គជា ការម្នួលក៏មាន
មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មាន
មគ្គជា ការម្នួលផង ថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏
មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ កើតឡើងហើយក៏មាន ប្រធានីកើតឡើង តែមិន
គួរពោលថា មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ២ កើតឡើងហើយក៏
មាន មិនទាន់កើតឡើង តែមិនគួរពោលថា ប្រធានីកើតឡើងក៏មាន
ឥន្ទ្រិយ ១០ កើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រធានី
កើតឡើងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន
ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមានការម្នួល ឥន្ទ្រិយ ២ មានការម្នួលជា
បច្ចុប្បន្ន ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរពោលថា មានការម្នួលជាអតីតផង ថា មាន
ការម្នួលជាអនាគតផង ថា មានការម្នួលជាបច្ចុប្បន្នផងទេ ឥន្ទ្រិយ ១០
មានការម្នួលជាអតីតក៏មាន មានការម្នួលជាអនាគតក៏មាន មានការម្នួល
ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគួរពោលថា មានការម្នួលជាអតីតផង ថា មាន
ការម្នួលជាអនាគតផង ថា មានការម្នួលជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ
ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ
៧ មិនមានការម្នួល ឥន្ទ្រិយ ៣ មានការម្នួលខាងក្រៅ ឥន្ទ្រិយ ២
មានការម្នួលខាងក្នុងក៏មាន មានការម្នួលខាងក្រៅក៏មាន មានការម្នួល
ខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៨ មានការម្នួលខាងក្នុងក៏មាន

និម្មិតយិក្ខុ បញ្ញាបុព្វកំ

សិយា ពហិទ្ធារម្មណា សិយា អដ្ឋត្តពហិទ្ធារម្មណា
សិយា ន វត្តញ្ច អដ្ឋត្តារម្មណាតិបិ ពហិទ្ធារម្មណាតិបិ
អដ្ឋត្តពហិទ្ធារម្មណាតិបិ ។ បញ្ចវិទ្ធិយា អនិទស្សន-
សប្បដិយា សត្តរសិទ្ធិយា អនិទស្សនាប្បដិយា ។

(២៤៤) ចត្តារិទ្ធិយា ហេតុ អដ្ឋារសិទ្ធិយា
ន ហេតុ ។ សត្តិទ្ធិយា សហេតុកា នវិទ្ធិយា
អហេតុកា ន វិទ្ធិយា សិយា សហេតុកា សិយា
អហេតុកា ។ សត្តិទ្ធិយា ហេតុសម្បយុត្តា នវិទ្ធិយា
ហេតុវិប្បយុត្តា ន វិទ្ធិយា សិយា ហេតុសម្បយុត្តា
សិយា ហេតុវិប្បយុត្តា ។ ចត្តារិទ្ធិយា ហេតុ ថេវ
សហេតុកា ច នវិទ្ធិយា ន វត្តញ្ច ហេតុ ថេវ
សហេតុកា ចាតិបិ សហេតុកា ថេវ ន ច ហេតុតិបិ
តិណិទ្ធិយា ន វត្តញ្ច ហេតុ ថេវ សហេតុកា ចាតិ
សហេតុកា ថេវ ន ច ហេតុ ន វិទ្ធិយា ន វត្តញ្ច
ហេតុ ថេវ សហេតុកា ចាតិ សិយា សហេតុកា ថេវ
ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តញ្ច សហេតុកា ថេវ ន ច
ហេតុតិ ។ ចត្តារិទ្ធិយា ហេតុ ថេវ ហេតុសម្បយុត្តា

ឥន្ទ្រិយវិភង្គ បញ្ញាបុព្វកៈ

មានការម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានការម្មណ៍ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន
មិនគួរពោលថា មានការម្មណ៍ខាងក្នុងផង ថា មានការម្មណ៍ខាងក្រៅ
ផង ថា មានការម្មណ៍ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅផង ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៥
មិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឥន្ទ្រិយ ១៧
មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

(២២២) ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាហេតុ ឥន្ទ្រិយ ១៨ មិនមែនហេតុ ។
ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនប្រព្រឹត្តទៅជា
មួយនឹងហេតុ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនប្រព្រឹត្ត
ទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រកបដោយហេតុ ឥន្ទ្រិយ
៧ ប្រាសចាកហេតុ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយហេតុក៏មាន ប្រាសចាក
ហេតុក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាហេតុផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង
ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនគួរពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង
ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៣
មិនគួរពោលថា ជាហេតុទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ ប្រព្រឹត្តទៅ
ជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ ឥន្ទ្រិយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ
ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុឡើយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែ
មិនមែនហេតុក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែ
មិនមែនហេតុក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង

អរិយធម៌ពេ វិរាជ្ជោ

ច ធីត្រ្រិយា ន វត្តញ ហេត្វ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា
 ចាតិបិ ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតុតិបិ តិណិ-
 ត្រ្រិយា ន វត្តញ ហេត្វ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ
 ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតុ ធី ត្រ្រិយា ន
 វត្តញ ហេត្វ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា
 ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតុ សិយា ន វត្តញ
 ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតុតិ ។ ធីត្រ្រិយា
 ន ហេតុ អហេតុកា តិណិត្រ្រិយា ន ហេតុ សហេ-
 តុកា ចត្តាវត្រ្រិយា ន វត្តញ ន ហេតុ សហេតុកាតិបិ
 ន ហេតុ អហេតុកាតិបិ ធី ត្រ្រិយា សិយា ន ហេតុ
 សហេតុកា សិយា ន ហេតុ អហេតុកា ។

(២២៥) សម្បត្តិយា សង្កតា អនិទស្សនា ។
 បញ្ចត្រ្រិយា សម្បជិយា សត្តរសិត្រ្រិយា អម្បជិយា ។
 សតិត្រ្រិយា រូបា ចុទ្ធសិត្រ្រិយា អរូបា ជីវិតត្រ្រិយំ សិយា
 រូបំ សិយា អរូបំ ។ ធីត្រ្រិយា លោកិយា តិណិ-
 ត្រ្រិយា លោកុត្តរា ធីត្រ្រិយា សិយា លោកិយា
 សិយោ លោកុត្តរា ។ កេនចិ វិញ្ញយ្យា កេនចិ ន
 វិញ្ញយ្យា ។

អរិយធម៌ វិភង្គ

ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនគួរពោលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុផល ថា ប្រកប
 ដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុផលឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៨ មិនគួរពោល
 ថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុទេ ប្រកបដោយហេតុតែមិនមែនហេតុ
 ឥន្ទ្រិយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាហេតុទាំងប្រកបដោយហេតុឡើយ ប្រកប
 ដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនហេតុ ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមែនហេតុ ទាំងឥតហេតុ
 ឥន្ទ្រិយ ៨ មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ឥន្ទ្រិយ ៩
 មិនគួរពោលថា មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផល ថា
 មិនមែនហេតុ ទាំងឥតហេតុផលឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៦ មិនមែនហេតុ តែ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុក៏មាន មិនមែនហេតុទាំងឥតហេតុក៏មាន ។

(២២៥) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ត្រូវ
 បច្ច័យភាគតែង មិនប្រកបដោយការឃើញ ។ ឥន្ទ្រិយ ៥ ប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ឥន្ទ្រិយ ១៧ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។ ឥន្ទ្រិយ ៧
 មានរូប ឥន្ទ្រិយ ១៤ មិនមានរូប ជីវិតឥន្ទ្រិយ មានរូបក៏មាន មិនមាន
 រូបក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ ជាលោកិយ ឥន្ទ្រិយ ៨ ជាលោកុត្តរ
 ឥន្ទ្រិយ ៧ ជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ គួរដឹង
 ច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន មិនគួរដឹងច្បាស់ ដោយវិញ្ញាណ
 ណាមួយក៏មាន ។

និម្មិតយុទ្ធសាស្ត្រ បញ្ញាប្រដាប់

[២៤៦] ដោយ អាសវា ។ ទស្សនៈ យោធា សាស្ត្រា
 តិណ្ឌិត្យោ អនាសវា ទស្សនៈ សិយា សាស្ត្រា
 សិយា អនាសវា ។ បន្ទាស្សនៈ អាសវា យុទ្ធសា
 ដោយ ទស្សនៈ អាសវា យុទ្ធសា ។ ទស្សនៈ សិយា
 អាសវា យុទ្ធសា សិយា អាសវា យុទ្ធសា ។ ទស្សនៈ
 យោធា វត្តា អាសវា យោធា សាស្ត្រា ទស្សនៈ
 យោធា ទស្សនៈ តិណ្ឌិត្យោ ទស្សនៈ វត្តា អាសវា
 យោធា សាស្ត្រា ទស្សនៈ សាស្ត្រា យោធា ទស្សនៈ ទស្សនៈ
 ទស្សនៈ ទស្សនៈ វត្តា អាសវា យោធា សាស្ត្រា ទស្សនៈ
 សិយា សាស្ត្រា យោធា ទស្សនៈ សិយា ទស្សនៈ
 សាស្ត្រា យោធា ទស្សនៈ ។ បន្ទាស្សនៈ ទស្សនៈ
 វត្តា អាសវា យោធា អាសវា យុទ្ធសា ទស្សនៈ អាសវា
 យុទ្ធសា យោធា ទស្សនៈ ទស្សនៈ ដោយ ទស្សនៈ
 ទស្សនៈ អាសវា យោធា អាសវា យុទ្ធសា ទស្សនៈ
 អាសវា យោធា អាសវា យុទ្ធសា ទស្សនៈ សិយា អាសវា
 យុទ្ធសា យោធា ទស្សនៈ អាសវា សិយា ទស្សនៈ
 អាសវា យុទ្ធសា យោធា ទស្សនៈ ។ ទស្សនៈ

ឥន្ទ្រិយវិភង្គ បញ្ញាបុព្វក:

(២៤៦) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនមែនអាសវៈ ។ ឥន្ទ្រិយ ១០
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ឥន្ទ្រិ ៣ មិនមានអាសវៈ ឥន្ទ្រិ ៧ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥
 ប្រាសចាកអាសវៈ ទោមនស្សន្ទ្រិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ឥន្ទ្រិយ ៦
 ប្រកបដោយអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិន
 គួរពោលថា ជាអាសវៈទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្តទៅ
 ជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរពោលថា ជា
 អាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនគួរពោលថា ជា
 អាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអា-
 សវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ មិនគួរពោល
 ថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈ
 តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ ទោមនស្សន្ទ្រិយ មិនគួរពោលថា ជា
 អាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈទេ ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែន
 អាសវៈ ឥន្ទ្រិយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយ
 អាសវៈឡើយ ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧

អភិធម្មបទិកា វិរាត្តោ

អាសវវិប្បយុត្តសាសវា តិណិទ្រិយា អាសវវិប្បយុត្ត-
 អនាសវា ខោមនស្សិទ្ធិយំ ន វត្តញ្ចំ អាសវវិប្បយុត្ត-
 សាសវន្តិមិ អាសវវិប្បយុត្តអនាសវន្តិមិ តិណិទ្រិយា
 សិយា អាសវវិប្បយុត្តសាសវា សិយា អាសវវិប្បយុត្ត-
 អនាសវា ន វទ្រិយា សិយា អាសវវិប្បយុត្តសាសវា
 សិយា អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា សិយា ន វត្តញ្ចា អា-
 សវវិប្បយុត្តសាសវាតិមិ អាសវវិប្បយុត្តអនាសវាតិមិ ។

(២២៧) ខោ សញ្ញោជនា ។ នសិទ្ធិយា ស-
 ញ្ញោជនិយា តិណិទ្រិយា អសញ្ញោជនិយា នវិទ្ធិយា
 សិយា សញ្ញោជនិយា សិយា អសញ្ញោជនិយា ។
 បន្ទវសិទ្ធិយា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តា ខោមនស្សិទ្ធិយំ
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តំ ន វទ្រិយា សិយា សញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តា សិយា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តា ។ នសិទ្ធិយា
 ន វត្តញ្ចា សញ្ញោជនា ចេវ សញ្ញោជនិយា ទាតិ
 សញ្ញោជនិយា ចេវ ខោ ន សញ្ញោជនា តិណិទ្រិយា
 ន វត្តញ្ចា សញ្ញោជនា ចេវ សញ្ញោជនិយា ទាតិមិ

អភិធម្មបំណក វិភង្គ

ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រាស
 ចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ ទោមនស្សិន្ទ្រិយ មិនគួរពោលថា
 ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រាសចាក
 អាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រាសចាកអាសវៈ
 តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមាន
 អាសវៈក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈក៏មាន មិន
 គួរពោលថា ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា
 ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈផងក៏មាន ។

(២៤៧) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញាជនៈ ។ ឥន្ទ្រិយ
 ១០ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនមែនជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ ឥន្ទ្រិយ ៧ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន មិន
 មែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ ប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ទោមនស្សិន្ទ្រិយ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ឥន្ទ្រិយ ៦
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ
 ១០ មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
 ១៥ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ឥន្ទ្រិយ ៣
 មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង

ត្រ័យវិវត្ត បញ្ញាបុព្វកំ

សញ្ញាជនិយា ចេវ លោ ច សញ្ញាជនាតិបំ នវ្រ័ត្តិ-
យា ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនា ចេវ សញ្ញាជនិយា
នាតិ សិយា សញ្ញាជនិយា ចេវ លោ ច សញ្ញា-
ជនា សិយា ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនិយា ចេវ លោ ច
សញ្ញាជនាតិ ។ បន្ទវស្រ័ត្តិយា ន វត្តញ្ច សញ្ញាជ-
នា ចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា នាតិបំ សញ្ញាជនស-
ម្បយុត្តា ចេវ លោ ច សញ្ញាជនាតិបំ លោមនស្សវ្រ័ត្តិ-
យំ ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនញ្ជវ សញ្ញាជនសម្បយុត្ត-
ញ្ជាតិ សញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ជវ លោ ច សញ្ញាជនំ
ច វ្រ័ត្តិយា ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនា ចេវ សញ្ញាជន-
សម្បយុត្តា នាតិ សិយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ចេវ
លោ ច សញ្ញាជនា សិយា ន វត្តញ្ច សញ្ញាជន-
សម្បយុត្តា ចេវ លោ ច សញ្ញាជនាតិ ។ នវ្រ័ត្តិ-
យា សញ្ញាជនវ្រ័ត្តិយុត្តសញ្ញាជនិយា តិលិវ្រ័ត្តិយា
សញ្ញាជនវ្រ័ត្តិយុត្តសញ្ញាជនិយា លោមនស្សវ្រ័ត្តិ-
យំ ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនវ្រ័ត្តិយុត្តសញ្ញាជនិយន្តិបំ
សញ្ញាជនវ្រ័ត្តិយុត្តសញ្ញាជនិយន្តិបំ តិលិវ្រ័ត្តិយា

ឥន្ទ្រិយវិវត្ត បញ្ញាបុព្វកៈ

ថា ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈផងឡើយ
 ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
 សញ្ញាជនៈទេ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញាជនៈ
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ទាំងមិនមែន
 សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំង
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
 សញ្ញាជនៈផងឡើយ ទោមនស្សឥន្ទ្រិយ មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញា-
 ជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈទេ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិន
 មែនសញ្ញាជនៈ ឥន្ទ្រិយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈឡើយ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនសញ្ញា-
 ជនៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនមែន
 សញ្ញាជនៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រ-
 យោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ទោមនស្សឥន្ទ្រិយ មិនគួរពោលថា ប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា ប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៣

សិយា សុត្តន្តបិដក ជនិវ្សយុត្តសុត្តន្ត ជនិយា សិយា សុ-
 ត្តន្តបិដក ជនិវ្សយុត្តសុត្តន្ត ជនិយា ឆ ឥន្ទ្រិយា សិយា
 សុត្តន្តបិដក ជនិវ្សយុត្តសុត្តន្ត ជនិយា សិយា សុត្តន្តបិដក-
 ជនិវ្សយុត្តសុត្តន្ត ជនិយា សិយា ន វត្តញ្ញា សុត្តន្តបិដក-
 ជនិវ្សយុត្តសុត្តន្ត ជនិយា តិបិ សុត្តន្តបិដក ជនិវ្សយុត្តសុត្ត-
 ន្តបិដក ជនិយា តិបិ ។

(២២៨) ខោ កន្តា ។ ទិសិទ្ធិនិយា កន្តនិយា
 តិណិទ្ធិនិយា អកន្តនិយា និទ្ធិនិយា សិយា កន្តនិយា
 សិយា អកន្តនិយា ។ បន្ទវសិទ្ធិនិយា កន្តវិប្បយុត្តា
 ខោមនស្សិទ្ធិនិយា កន្តសម្បយុត្ត ឆ ឥន្ទ្រិយា សិយា
 កន្តសម្បយុត្តា សិយា កន្តវិប្បយុត្តា ។ ទិសិទ្ធិនិយា ន
 វត្តញ្ញា កន្តា ខេវ កន្តនិយា ខាតិ កន្តនិយា ខេវ ខោ ឆ
 កន្តា តិណិទ្ធិនិយា ន វត្តញ្ញា កន្តា ខេវ កន្តនិយា ខាតិ-
 បិ កន្តនិយា ខេវ ខោ ឆ កន្តាតិបិ និទ្ធិនិយា ន វត្តញ្ញា
 កន្តា ខេវ កន្តនិយា ខាតិ សិយា កន្តនិយា ខេវ ខោ ឆ
 កន្តា សិយា ន វត្តញ្ញា កន្តនិយា ខេវ ខោ ឆ កន្តាតិ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន ប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង
 ថា ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង
 ក៏មាន ។

(២៤៨) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនមែនគន្លុះ ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ គន្លុះ
 គប្បីដោតក្រង ឥន្ទ្រិយ ៣ គន្លុះមិនគប្បីដោតក្រង ឥន្ទ្រិយ ៧ គន្លុះគប្បី
 ដោតក្រងក៏មាន គន្លុះមិនគប្បីដោតក្រងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ ប្រាស
 ចាកគន្លុះ ទោមនស្សឥន្ទ្រិយ ប្រកបដោយគន្លុះ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយ
 គន្លុះក៏មាន ប្រាសចាកគន្លុះក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនគួរពោលថា
 ជាគន្លុះ ទាំងគន្លុះគប្បីដោតក្រងទេ គន្លុះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លុះ
 ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរពោលថា ជាគន្លុះ ទាំងគន្លុះគប្បីដោតក្រងផង ថា គន្លុះ
 គប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លុះផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនគួរពោលថា
 ជាគន្លុះ ទាំងគន្លុះគប្បីដោតក្រងទេ គន្លុះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លុះ
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា គន្លុះគប្បីដោតក្រង តែមិនមែនគន្លុះក៏មាន ។

វគ្គយុវកន្ត្រៃ បញ្ញាបញ្ញវ

បន្ទូលសិទ្ធិយា ន វគ្គញ កន្តា ចេវ កន្តសម្បយុត្តា
 ចាតិបិ កន្តសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កន្តាតិបិ
 ឆោមនស្សិទ្ធិយំ ន វគ្គញំ កន្តោ ចេវ កន្តសម្ប-
 យុត្តញាតិ កន្តសម្បយុត្តញោវ ឆោ ច កន្តោ ន
 វគ្គិយា ន វគ្គញ កន្តា ចេវ កន្តសម្បយុត្តា ចាតិ
 សិយា កន្តសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កន្តា សិយា ន
 វគ្គញ កន្តសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កន្តាតិ ។ នវិទ្ធិយា
 កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយា ភិណ្ឌិទ្ធិយា កន្តវិប្បយុត្តកន្ត-
 និយា ឆោមនស្សិទ្ធិយំ ន វគ្គញំ កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិ-
 យន្តិបិ កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយន្តិបិ ភិណ្ឌិទ្ធិយា សិយា
 កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយា សិយា កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយា
 ន វគ្គិយា សិយា កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយា សិយា កន្ត-
 វិប្បយុត្តកន្តនិយា សិយា ន វគ្គញ កន្តវិប្បយុត្តកន្ត-
 និយាតិបិ កន្តវិប្បយុត្តកន្តនិយាតិបិ ។

(២៤៧) ឆោ ឱយា ។ បេ ។ ឆោ យោកា ។ បេ ។

ឆោ និវរណា ។ នសិទ្ធិយា និវរណិយា ភិណ្ឌិទ្ធិយា

ឥន្ទ្រិយវិភង្គ បញ្ញាបុព្វកៈ

ឥន្ទ្រិយ ១៥ មិនគួរពោលថា ជាគន្លងតាំងប្រកបដោយគន្លងផង ថា ប្រកប
 ដោយគន្លង តែមិនមែនគន្លងផងឡើយ ពោមនស្សន្ទ្រិយ មិនគួរពោល
 ថា ជាគន្លង តាំងប្រកបដោយគន្លងទេ ប្រកបដោយគន្លង តែមិនមែនគន្លង
 ឥន្ទ្រិយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាគន្លងតាំងប្រកបដោយគន្លងឡើយ ប្រកប
 ដោយគន្លង តែមិនមែនគន្លងក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយគន្លង
 តែមិនមែនគន្លងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រាសចាកគន្លង តែគន្លងគប្បី
 ដោតក្រុង ឥន្ទ្រិយ ៨ ប្រាសចាកគន្លង តាំងគន្លងមិនគប្បីដោតក្រុង
 ពោមនស្សន្ទ្រិយ មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកគន្លង តាំងគន្លងគប្បីដោត
 ក្រុងផង ថា ប្រាសចាកគន្លង តាំងគន្លងមិនគប្បីដោតក្រុងផងឡើយ
 ឥន្ទ្រិយ ៩ ប្រាសចាកគន្លង តែគន្លងគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ប្រាសចាក
 គន្លង តែគន្លងមិនគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រាសចាកគន្លង តែ
 គន្លងគប្បីដោតក្រុងក៏មាន ប្រាសចាកគន្លង តាំងគន្លងមិនគប្បីដោតក្រុងក៏
 មាន មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកគន្លង តែគន្លងគប្បីដោតក្រុងផង ថា
 ប្រាសចាកគន្លង តាំងគន្លងមិនគប្បីដោតក្រុងផងក៏មាន ។

[២២៧] ឥន្ទ្រិយតាំងឡាយ មិនមែនឡាយ ។ បេ ។ ឥន្ទ្រិយ
 តាំងឡាយ មិនមែនយោគៈ ។ បេ ។ ឥន្ទ្រិយតាំងឡាយ មិនមែន
 នីវរណៈ ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ឥន្ទ្រិយ ៧

អភិធម្មប្បដិពោ វិកត្តោ

អដីវណិយា នវិទ្ធិយា សិយា ដីវណិយា សិយា
 អដីវណិយា ។ បន្ទាសិទ្ធិយា ដីវណាវិប្បយុត្តា
 នោមនស្សិទ្ធិយំ ដីវណាសម្បយុត្តំ ឆ ឥទ្ធិយា សិយា
 ដីវណាសម្បយុត្តា សិយា ដីវណាវិប្បយុត្តា ។ ទសិ-
 ទ្ធិយា ន វត្តញ្ច ដីវណា ចេវ ដីវណិយា ចាតិ ដីវ-
 ណិយា ចេវ នោ ច ដីវណា តិណិទ្ធិយា ន វត្តញ្ច
 ដីវណា ចេវ ដីវណិយា ចាតិបិ ដីវណិយា ចេវ នោ
 ច ដីវណាតិបិ នវិទ្ធិយា ន វត្តញ្ច ដីវណា ចេវ ដីវ-
 ណិយា ចាតិ សិយា ដីវណិយា ចេវ នោ ច ដីវ-
 ណា សិយា ន វត្តញ្ច ដីវណា ចេវ នោ ច ដីវណា-
 តិ ។ បន្ទាសិទ្ធិយា ន វត្តញ្ច ដីវណា ចេវ ដីវណា-
 សម្បយុត្តា ចាតិបិ ដីវណាសម្បយុត្តា ចេវ នោ ឆ
 ដីវណាតិបិ នោមនស្សិទ្ធិយំ ន វត្តញ្ច ដីវណាញោ
 ដីវណាសម្បយុត្តញ្ចាតិបិ ដីវណាសម្បយុត្តញ្ចោ នោ
 ច ដីវណាតិបិ ឆ ឥទ្ធិយា ន វត្តញ្ច ដីវណា ចេវ ដី-
 វណាសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា ដីវណាសម្បយុត្តា ចេវ
 នោ ច ដីវណា សិយា ន វត្តញ្ច ដីវណាសម្បយុត្តា

អភិធម្មបំណិន វិភង្គ

មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ឥន្ទ្រិយ ៧ ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ
 ក៏មាន មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ ប្រាស
 ចាកនីវរណៈ ទោមនស្សឥន្ទ្រិយ ប្រកបដោយនីវរណៈ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកប
 ដោយនីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនគួរ
 ពោលថា ជានីវរណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈទេ ជាប្រយោជន៍
 ដល់នីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនគួរពោលថា ជានីវរ-
 ណៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ
 តែមិនមែននីវរណៈផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនគួរពោលថា ជានីវរណៈ
 ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈទេ ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ តែមិន
 មែននីវរណៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ជានីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏
 មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ មិនគួរពោលថា ជានីវរណៈ ទាំងប្រកបដោយ
 នីវរណៈផង ថា ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈផងឡើយ
 ទោមនស្សឥន្ទ្រិយ មិនគួរពោលថា ជានីវរណៈ ទាំងប្រកបដោយនីវរណៈ
 ផង ថា ប្រកបដោយនីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈផងទេ ឥន្ទ្រិយ ៦ មិន
 គួរពោលថា ជានីវរណៈ ទាំងប្រកបដោយនីវរណៈឡើយ ប្រកបដោយ
 នីវរណៈ តែមិនមែននីវរណៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយនីវរណៈ

គំន្រ្ទិយវិរក្កេ បញ្ញាបុព្វកំ

ទេវ នោ ច ជីវណាតិ ។ នវិទ្ធិយា ជីវណាវិប្បយុត្ត-
 ជីវណាយា តីណិទ្ធិយា ជីវណាវិប្បយុត្តអជីវណាយា
 នោមនស្សិទ្ធិយំ ន វត្តព្វំ ជីវណាវិប្បយុត្តជីវណា-
 យន្តិបំ ជីវណាវិប្បយុត្តអជីវណាយន្តិបំ តីណិទ្ធិយា
 សិយា ជីវណាវិប្បយុត្តជីវណាយា សិយា ជីវណាវិ-
 ប្បយុត្តអជីវណាយា ធ ឥទ្ធិយា សិយា ជីវណាវិប្ប-
 យុត្តជីវណាយា សិយា ជីវណាវិប្បយុត្តអជីវណាយា
 សិយា ន វត្តញ្ច ជីវណាវិប្បយុត្តជីវណាយាតិបំ ជីវ-
 ណាវិប្បយុត្តអជីវណាយាតិបំ ។

[២៥០] នោ បរាមាសា ។ នសិទ្ធិយា បរាមដ្ឋា
 តីណិទ្ធិយា អបរាមដ្ឋា នវិទ្ធិយា សិយា បរាមដ្ឋា
 សិយា អបរាមដ្ឋា ។ សោឡសិទ្ធិយា បរាមាស-
 វិប្បយុត្តា ធ ឥទ្ធិយា សិយា បរាមាសសម្បយុត្តា
 សិយា បរាមាសវិប្បយុត្តា ។ នសិទ្ធិយា ន
 វត្តញ្ច បរាមាសា ទេវ បរាមដ្ឋា ចាតិ បរាមដ្ឋា
 ទេវ នោ ច បរាមាសា តីណិទ្ធិយា ន វត្តញ្ច

ឥន្ទ្រិយវិរាដ្ឋ បញ្ញាបុព្វកៈ

តែមិនមែននីវរណៈ ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រាសចាកនីវរណៈ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំងមិន
 ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ទោមនស្សន្ទ្រិយ មិនគួរពោលថា ប្រាស
 ចាកនីវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនីវរណៈ
 ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រាសចាកនី-
 វរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រាសចាកនីវរណៈ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន ប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកនីវរណៈ តែ
 ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈផងក៏មាន ។

[២៥០] ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនមែនបកមាសៈ ។ ឥន្ទ្រិយ ១០
 បកមាសៈស្ថាបអង្គីល ឥន្ទ្រិយ ៣ បកមាសៈមិនបានស្ថាបអង្គីល
 ឥន្ទ្រិយ ៧ បកមាសៈស្ថាបអង្គីលក៏មាន បកមាសៈមិនបានស្ថាបអង្គីល
 ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៦ ប្រាសចាកបកមាសៈ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយ
 បកមាសៈក៏មាន ប្រាសចាកបកមាសៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនគួរ
 ពោលថា ជាបកមាសៈ ទាំងបកមាសៈស្ថាបអង្គីលទេ ជាធម៌ដែលបក-
 មាសៈស្ថាបអង្គីល តែមិនមែនបកមាសៈ ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរពោលថា

អភិធម្មបទិកា វិរាដ្ឋោ

បរាមាសា ចេវ បរាមជ្ជា ចាតិបិ បរាមជ្ជា ចេវ នោ
 ច បរាមាសាតិបិ និស្រ្តិយា ន វត្តញ្ចា បរាមាសា
 ចេវ បរាមជ្ជា ចាតិ សិយា បរាមជ្ជា ចេវ នោ ច
 បរាមាសា សិយា ន វត្តញ្ចា បរាមជ្ជា ចេវ នោ ច
 បរាមាសាតិ ។ និស្រ្តិយា បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ជា
 តិណិស្រ្តិយា បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមជ្ជា តិណិស្រ្តិយា
 សិយា បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ជា សិយា បរាមាស-
 វិប្បយុត្តអបរាមជ្ជា ន វត្តិយា សិយា បរាមាស-
 វិប្បយុត្តបរាមជ្ជា សិយា បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមជ្ជា
 សិយា ន វត្តញ្ចា បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ជាតិបិ
 បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមជ្ជាតិបិ ។

[២៤០] សត្តិស្រ្តិយា អនារម្មណា ចុទ្ធិសិស្រ្តិយា
 សារម្មណា ជីវិតិស្រ្តិយំ សិយា សារម្មណំ សិយា អនា-
 រម្មណំ ។ ឯកវិសត្តិស្រ្តិយា នោ ចិត្តា មនិស្រ្តិយំ ចិត្តំ ។

អភិធម្មប្បដិក វិភង្គ

ជាបកមាសៈ ទាំងជាធម៌ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គុលផង ថា ជាធម៌
 ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គុល តែមិនមែនបកមាសៈផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៧
 មិនគួរពោលថា ជាបកមាសៈ ទាំងជាធម៌ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គុលទេ
 ជាធម៌ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គុល តែមិនមែនបកមាសៈក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ជាធម៌ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គុល តែមិនមែនបកមាសៈ ក៏
 មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ ប្រាសចាកបកមាសៈ តែជាធម៌ដែលបកមាសៈ
 ស្តាប់អង្គុល ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រាសចាកបកមាសៈ តែជាធម៌ដែលបកមា-
 សៈមិនបានស្តាប់អង្គុល ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រាសចាកបកមាសៈ តែជាធម៌
 ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គុលក៏មាន ប្រាសចាកបកមាសៈ ទាំងជាធម៌
 ដែលបកមាសៈមិនបានស្តាប់អង្គុលក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រាសចាកបក-
 មាសៈ តែជាធម៌ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គុលក៏មាន ប្រាសចាកបកមាសៈ
 ទាំងជាធម៌ដែលបកមាសៈមិនបានស្តាប់អង្គុល ក៏មាន មិនគួរពោលថា
 ប្រាសចាកបកមាសៈ ទាំងជាធម៌ដែលបកមាសៈស្តាប់អង្គុលផង ថា
 ប្រាសចាកបកមាសៈ តែជាធម៌ដែលបកមាសៈមិនបានស្តាប់អង្គុលផង
 ក៏មាន ។

(២៥១) ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមានការម្នួល ឥន្ទ្រិយ ១២ ប្រកប
 ដោយការម្នួល ដ៏វិត្តិយ ប្រកបដោយការម្នួល ក៏មាន មិនមាន
 ការម្នួលក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ២១ មិនមែនចិត្ត មន្ត្រិយ ជាចិត្ត ។

សម្ដែងវិវត្ត ចញ្ញាច្បាប់

តេរស្រ្ទិយា ចេតសិកា អដ្ឋិយា អចេតសិកា
 ជីវិត្រិយំ សិយា ចេតសិកំ សិយា អចេតសិកំ ។
 តេរស្រ្ទិយា ចិត្តសម្បយុត្តា សត្តិយំ ចិត្តវិប្បយុត្តា
 ជីវិត្រិយំ សិយា ចិត្តសម្បយុត្តំ សិយា ចិត្តវិប្បយុត្តំ
 មន្តិយំ ន វត្តំ ចិត្តន សម្បយុត្តិមិ ចិត្តន វិប្ប-
 យុត្តិមិ ។ តេរស្រ្ទិយា ចិត្តសំសដ្ឋា សត្តិយា
 ចិត្តវិសំសដ្ឋា ជីវិត្រិយំ សិយា ចិត្តសំសដ្ឋំ សិយា
 ចិត្តវិសំសដ្ឋំ មន្តិយំ ន វត្តំ ចិត្តន សំសដ្ឋិមិ
 ចិត្តន វិសំសដ្ឋិមិ ។ តេរស្រ្ទិយា ចិត្តសម្បដ្ឋាណ
 អដ្ឋិយា នោ ចិត្តសម្បដ្ឋាណ ជីវិត្រិយំ សិយា ចិត្ត-
 សម្បដ្ឋានំ សិយា នោ ចិត្តសម្បដ្ឋានំ ។ តេរស្រ្ទិយា
 ចិត្តសហក្កនោ អដ្ឋិយា នោ ចិត្តសហក្កនោ ជីវិត្រិ-
 យំ សិយា ចិត្តសហក្កំ សិយា នោ ចិត្តសហក្កំ ។
 តេរស្រ្ទិយា ចិត្តានុបវរិត្តនោ អដ្ឋិយា នោ ចិត្តានុ-
 បវរិត្តនោ ជីវិត្រិយំ សិយា ចិត្តានុបវរិត្តំ សិយា នោ
 ចិត្តានុបវរិត្តំ ។ តេរស្រ្ទិយា ចិត្តសំសដ្ឋសម្បដ្ឋាណ អ-
 ដ្ឋិយា នោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្បដ្ឋាណ ជីវិត្រិយំ សិយា
 ចិត្តសំសដ្ឋសម្បដ្ឋានំ សិយា នោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្បដ្ឋានំ ។

និទ្ទេយវិភង្គ ចញ្ញាបុព្វកៈ

ឥន្ទ្រិយ ១៣ ជាចេតសិក ឥន្ទ្រិយ ៤ មិនមែនចេតសិក ដ្បិតនិទ្ទ្រិយ
 ជាចេតសិកក៏មាន មិនមែនចេតសិកក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ ប្រកប
 ដោយចិត្ត ឥន្ទ្រិយ៧ ប្រាសចាកចិត្ត ដ្បិតនិទ្ទ្រិយ ប្រកបដោយចិត្តក៏មាន
 ប្រាសចាកចិត្តក៏មាន មនិទ្ទ្រិយ មិនគួរពាលថា ប្រកបដោយចិត្តផង
 ថា ប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ ច្រឡំដោយចិត្ត ឥន្ទ្រិយ
 ៧ មិនច្រឡំដោយចិត្ត ដ្បិតនិទ្ទ្រិយ ច្រឡំដោយចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំដោយ
 ចិត្តក៏មាន មនិទ្ទ្រិយ មិនគួរពាលថា ច្រឡំដោយចិត្តផង ថា មិនច្រឡំ
 ដោយចិត្តផងឡើយ ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ តាំងឡើងដោយចិត្ត ឥន្ទ្រិយ ៤
 មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត ដ្បិតនិទ្ទ្រិយ តាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន មិនតាំង
 ឡើងដោយចិត្តក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ កើតជាមួយនឹងចិត្ត ឥន្ទ្រិយ ៤
 មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ដ្បិតនិទ្ទ្រិយ កើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនកើត
 ជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ឥន្ទ្រិយ ៤
 មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ដ្បិតនិទ្ទ្រិយ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន មិនប្រព្រឹត្ត
 ទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត
 ឥន្ទ្រិយ ៤ មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត ដ្បិតនិទ្ទ្រិយ ច្រឡំទាំង
 តាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើងដោយចិត្តក៏មាន ។

អភិធម្មបិដកេ វិវាឡោ

តេស្រ្តិយា ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានសហក្រុណោ អដ្ឋិទ្រ្តិ-
 យា ណោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានសហក្រុណោ ជីវិតទ្រ្តិយំ
 សិយា ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានសហក្រុ សិយា ណោ ចិត្ត-
 សំសដ្ឋសម្មដ្ឋានសហក្រុ ។ តេស្រ្តិយា ចិត្តសំសដ្ឋ-
 សម្មដ្ឋានុបវរិត្តោ អដ្ឋិទ្រ្តិយា ណោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋា-
 នុបវរិត្តោ ជីវិតទ្រ្តិយំ សិយា ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានុ-
 បវរិត្ត សិយា ណោ ចិត្តសំសដ្ឋសម្មដ្ឋានុបវរិត្ត ។ ឆ
 ត្រ្តិយា អដ្ឋត្តិកា សោឡស្រ្តិយា ពាហិរា ។ ស-
 ត្តិទ្រ្តិយា ឧទានា ចុទ្ធស្រ្តិយា ធុទានា ជីវិតទ្រ្តិយំ
 សិយា ឧទានា សិយា ធុទានា ។ ឆរិត្តិយា ឧទានិញ្ញា
 ចត្តារិត្តិយា អធុទានិញ្ញា ឆរិត្តិយា សិយា ឧទានិញ្ញា
 សិយា អធុទានិញ្ញា ។

(២៥២) ធុទានានា ។ ឆស្រ្តិយា ឧទានានិយា
 ត្តិណ្ឌិទ្រ្តិយា អធុទានានិយា ឆរិត្តិយា សិយា ឧទា-
 នានិយា សិយា អធុទានានិយា ។ សោឡស្រ្តិយា
 ឧទានាឆរិត្តិយុត្តា ឆ ត្រ្តិយា សិយា ឧទានានស-
 ឆរិត្តិយុត្តា សិយា ឧទានាឆរិត្តិយុត្តា ។ ឆស្រ្តិយា

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

ឥន្ទ្រិយ ១៣ ប្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ឥន្ទ្រិយ ៤ មិន
 ប្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ជីវិតិទ្រិយ ប្រឡំទាំងតាំង
 ឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្តក៏មាន មិនប្រឡំមិនតាំងឡើងមិនកើតជាមួយ
 នឹងចិត្តក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ ប្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាម
 ចិត្ត ឥន្ទ្រិយ ៤ មិនប្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជីវិ-
 តិទ្រិយ ប្រឡំ ទាំងតាំងឡើង ទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន មិនប្រឡំ
 មិនតាំងឡើង មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៦ ខាងក្នុង
 ឥន្ទ្រិយ ១៦ ខាងក្រៅ ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ ជាទុបុប្ផា ឥន្ទ្រិយ ១៤ មិន
 មែនទុបុប្ផា ជីវិតិទ្រិយ ជាទុបុប្ផាក៏មាន មិនមែនទុបុប្ផាក៏មាន ។
 ឥន្ទ្រិយ ៧ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក
 ហើយ ឥន្ទ្រិយ ៤ មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម
 កាន់យកទេ ឥន្ទ្រិយ ៧ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជា
 ដើមកាន់យកហើយក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហា
 ជាដើមកាន់យកទេក៏មាន ។

(២៥២) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនមែនទុបុប្ផាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុប្ផាន ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុ-
 ប្ផាន ឥន្ទ្រិយ ៧ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុប្ផានក៏មាន មិនមែនជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុបុប្ផានក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៦ ប្រាសចាកទុបុប្ផាន ឥន្ទ្រិយ ៦
 ប្រកបដោយទុបុប្ផានក៏មាន ប្រាសចាកទុបុប្ផានក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០

និទ្ទេសនៃ បញ្ញាបុគ្គល

ន វគ្គញ ឧបាទានា ចេវ ឧបាទានិយា ចាតិ ឧបាទានិយា ចេវ ឆោ ច ឧបាទានា តិណិទ្ធិយា ន វគ្គញ ឧបាទានា ចេវ ឧបាទានិយា ចាតិបិ ឧបាទានិយា ចេវ ឆោ ច ឧបាទានាចាតិបិ និទ្ធិយា ន វគ្គញ ឧបាទានា ចេវ ឧបាទានិយា ចាតិ សិយា ឧបាទានិយា ចេវ ឆោ ច ឧបាទានា(១) សិយា ន វគ្គញ ឧបាទានិយា ចេវ ឆោ ច ឧបាទានាចាតិ ។ សោឡសិទ្ធិយា ន វគ្គញ ឧបាទានា ចេវ ឧបាទាននសម្បយុត្តា ចាតិបិ ឧបាទាននសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច ឧបាទានាចាតិបិ ន ទ្ធិយា ន វគ្គញ ឧបាទានា ចេវ ឧបាទាននសម្បយុត្តា ចាតិ សិយា ឧបាទាននសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច ឧបាទានា សិយា ន វគ្គញ ឧបាទាននសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច ឧបាទានាចាតិ ។ និទ្ធិយា ឧបាទាននិប្បយុត្តឧបាទានិយា តិណិទ្ធិយា ឧបាទាននិប្បយុត្តនុបាទានិយា តិណិទ្ធិយា សិយា ឧបាទាននិប្បយុត្តឧបាទានិយា សិយា ឧបាទាននិប្បយុត្តនុបាទានិយា ន ទ្ធិយា

---

១ ម. ឧបាទាន វសិទ្ធិយា សិយា ឧបាទានិយា ចេវ ឆោ ច ឧបាទានា ធិមេ ពហំ វិស្សត្តិ ។

ឥន្ទ្រិយវិភង្គ បញ្ហាបុព្វកៈ

មិនគួរពោលថា ជាទុបុព្វតា ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតានទេ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតា តែមិនមែនទុបុព្វតា ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរពោលថា ជាទុបុព្វតា ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតាផង ថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតា តែមិនមែនទុបុព្វតាផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនគួរពោលថា ជាទុបុព្វតា ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតានទេ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតា តែមិនមែនទុបុព្វតាក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតា តែមិនមែនទុបុព្វតាក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៦ មិនគួរពោលថា ជាទុបុព្វតា ទាំងប្រកបដោយទុបុព្វតាផង ថា ប្រកបដោយទុបុព្វតា តែមិនមែនទុបុព្វតាផងឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាទុបុព្វតា ទាំងប្រកបដោយទុបុព្វតានទេ ប្រកបដោយទុបុព្វតា តែមិនមែនទុបុព្វតាផងក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយទុបុព្វតា តែមិនមែនទុបុព្វតាក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ ប្រាសចាកទុបុព្វតា តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតា ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រាសចាកទុបុព្វតា ទាំងមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតា ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រាសចាកទុបុព្វតា តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតាក៏មាន ប្រាសចាកទុបុព្វតា ទាំងមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបុព្វតាក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦

អភិធម្មបទិកា វិភង្គោ

សិយា ឧបាទាននិវ្សយុត្តឧបាទានិយា សិយា ឧបា-
ទាននិវ្សយុត្តអនុបាទានិយា សិយា ន វត្តញ្ច ឧបា-
ទាននិវ្សយុត្តឧបាទានិយាតិបិ ឧបាទាននិវ្សយុត្តអនុ-
បាទានិយាតិបិ ។

(២៥៣) ឆោ កិលេសា ។ ទស្សន្ត្រិយា សង្កិ-
លេសិកា តិណ្ឌ្រិយា អសង្កិលេសិកា នវ្ត្រិយា
សិយា សង្កិលេសិកា សិយា អសង្កិលេសិកា ។
បន្ទវស្ត្រិយា អសង្កិលេដ្ឋា ឆោមនស្ស្រិយំ សង្កិលេដ្ឋ
ន វត្ត្រិយា សិយា សង្កិលេដ្ឋា សិយា អសង្កិលេដ្ឋា ។
បន្ទវស្ត្រិយា កិលេសនិវ្សយុត្តា ឆោមនស្ស្រិយំ
កិលេសសម្មយុត្តំ ន វត្ត្រិយា សិយា កិលេសស-
ម្មយុត្តា សិយា កិលេសនិវ្សយុត្តា ។ ទស្សន្ត្រិយា ន
វត្តញ្ច កិលេសា ចេវ សង្កិលេសិកា ពាតិ សង្កិលេ-
សិកា ចេវ ឆោ ន កិលេសា តិណ្ឌ្រិយា ន វត្តញ្ច
កិលេសា ចេវ សង្កិលេសិកា ពាតិបិ សង្កិលេសិកា
ចេវ ឆោ ន កិលេសាតិបិ នវ្ត្រិយា ន វត្តញ្ច កិ-
លេសា ចេវ សង្កិលេសិកា ពាតិ សិយា សង្កិលេ-
សិកា ចេវ ឆោ ន កិលេសា សិយា ន វត្តញ្ច

អភ័ព្វប្បទាន វិក្ក

ប្រាសចាកទុបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន ប្រាសចាក
ទុបាទាន ទាំងមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានក៏មាន មិនគួរពោល
ថា ប្រាសចាកទុបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានផង ថា ប្រាស
ចាកទុបាទាន ទាំងមិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទានផង ក៏មាន ។

(២៥៣) ឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ មិនមែនកិលេស ។ ឥន្ទ្រិយ ១០
គួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង
ឥន្ទ្រិយ ៧ គួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន មិនគួរដល់នូវសេចក្តី
សៅហ្មងក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
ពោមស្ស្រិទ្ធិយ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកប
ដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។
ឥន្ទ្រិយ ១៥ ប្រាសចាកកិលេស ពោមស្ស្រិទ្ធិយ ប្រកបដោយ
កិលេស ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយកិលេសក៏មាន ប្រាសចាកកិលេស
ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងគួរដល់
នូវសេចក្តីសៅហ្មងទេ គួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេស
ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង
ផង ថា គួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសផងឡើយ
ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង
ទេ គួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មងតែមិនមែនកិលេសក៏មាន មិនគួរពោលថា

ពិទ្ធិយវិរោធិ បញ្ញាបុព្វំ

សង្ក័លេសិកា ចេវ នោ ច កិលេសាតិ ។ បន្ទាសិ-
 ទ្រ្ទិយា ន វុត្តញ្ច កិលេសា ចេវ សង្ក័លិដ្ឋា ពាតិបិ
 សង្ក័លិដ្ឋា ចេវ នោ ច កិលេសាតិបិ នោមនស្សទ្រ្ទិយំ
 ន វុត្តំ កិលេសោ ចេវ សង្ក័លិដ្ឋញ្ចាតិ សង្ក័លិដ្ឋ-
 ញ្ចេវ នោ ច កិលេសោ ច ឥទ្រ្ទិយា ន វុត្តញ្ច
 កិលេសា ចេវ សង្ក័លិដ្ឋា ពាតិ សិយា សង្ក័លិដ្ឋា
 ចេវ នោ ច កិលេសា សិយា ន វុត្តញ្ច សង្ក័លិដ្ឋា
 ចេវ នោ ច កិលេសាតិ ។ បន្ទាសិទ្រ្ទិយា ន វុត្តញ្ច
 កិលេសា ចេវ កិលេសសម្មយុត្តា ពាតិបិ កិលេស-
 សម្មយុត្តា ចេវ នោ ច កិលេសាតិបិ នោមនស្សទ្រ្ទិ-
 យំ ន វុត្តំ កិលេសោ ចេវ កិលេសសម្មយុត្តញ្ចាតិ
 កិលេសសម្មយុត្តញ្ចេវ នោ ច កិលេសោ ច ឥទ្រ្ទិយា
 ន វុត្តញ្ច កិលេសា ចេវ កិលេសសម្មយុត្តា ពាតិ
 សិយា កិលេសសម្មយុត្តា ចេវ នោ ច កិលេសា
 សិយា ន វុត្តញ្ច កិលេសសម្មយុត្តា ចេវ នោ ច
 កិលេសាតិ ។ នវិទ្រ្ទិយា កិលេសវិប្បយុត្តសង្ក័លេ-
 សិកា តិណិទ្រ្ទិយា កិលេសវិប្បយុត្តសង្ក័លេសិកា

ឥន្ទ្រិយវិវត្ត បញ្ហាបុព្វតៈ

គួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥
 មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសផងឡើយ ទោមនស្ស្រិ-
 ទ្រិយ មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង
 ទេ ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេស ឥន្ទ្រិយ ៦ មិន
 គួរពោលថា ជាកិលេស ទាំងប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងឡើយ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសផងក៏មាន មិនគួរពោលថា
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេសក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥
 មិនគួរពោលថា ជាកិលេសទាំងប្រកបដោយកិលេសផង ថា ប្រកប
 ដោយកិលេស តែមិនមែនកិលេសផងឡើយ ទោមនស្ស្រិទ្រិយ មិនគួរ
 ពោលថា ជាកិលេស ទាំងប្រកបដោយកិលេសទេ ប្រកបដោយកិលេស
 តែមិនមែនកិលេស ឥន្ទ្រិយ ៦ មិនគួរពោលថា ជាកិលេស ទាំង
 ប្រកបដោយកិលេសឡើយ ប្រកបដោយកិលេស តែមិនមែនកិលេស
 ក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយកិលេស តែមិនមែនកិលេសក៏
 មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង
 ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង

អភិធម្មបំណី វិរាត្តោ

នោមនស្ស្រ្ទិយំ ន វត្តតំ កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិ-
 លេសិកន្តិមំ កិលេសវិប្បយុត្តអសង្កិលេសិកន្តិមំ
 តិណ្ឌ្រ្ទិយា សិយា កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា
 សិយា កិលេសវិប្បយុត្តអសង្កិលេសិកា ន វត្តតំ
 សិយា កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា សិយា កិ-
 លេសវិប្បយុត្តអសង្កិលេសិកា សិយា ន វត្តតំ
 កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកាតិមំ កិលេសវិប្ប-
 យុត្តអសង្កិលេសិកាតិមំ ។

[២៥៤] បន្ទាសិទ្ធរ្ទិយា ន ទស្សនេន បហាតត្វា
 សត្តិទ្ធរ្ទិយា សិយា ទស្សនេន បហាតត្វា សិយា ន
 ទស្សនេន បហាតត្វា ។ បន្ទាសិទ្ធរ្ទិយា ន ការវាយ
 បហាតត្វា សត្តិទ្ធរ្ទិយា សិយា ការវាយ បហាតត្វា

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

ពោមទស្សត្រ័យ មិនគួរពោលថា ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់នូវសេចក្តី
 សៅហ្មងផង ថា ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង
 ផងឡើយ ឥត្រ័យ ៣ ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង
 ក៏មាន ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន
 ឥត្រ័យ ៦ ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន
 ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនគួរ
 ពោលថា ប្រាសចាកកិលេស តែគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មងផង ថា
 ប្រាសចាកកិលេស ទាំងមិនគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មងផងក៏មាន ។

[២៥៤] ឥត្រ័យ ១៥ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ឥត្រ័យ ៧ គួរ

លះដោយទស្សនៈក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន ។ ឥត្រ័យ

១៥ មិនគួរលះដោយការវិនា ឥត្រ័យ ៧ គួរលះដោយការវិនាក៏មាន

ពិទ្ធិយវិរង្កេ បញ្ញាបុព្វកំ

សិយា ន ភាវនាយ បហាតត្វា ។ បន្ទវសិទ្ធិយា ន
 ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកា សត្តិទ្ធិយា សិយា
 ទស្សនេន បហាតត្វហេតុកា សិយា ន ទស្សនេន
 បហាតត្វហេតុកា ។ បន្ទវសិទ្ធិយា ន ភាវនាយ ប-
 ហាតត្វហេតុកា សត្តិទ្ធិយា សិយា ភាវនាយ បហា-
 តត្វហេតុកា សិយា ន ភាវនាយ បហាតត្វហេតុកា ។
 នវិទ្ធិយា អវិគត្តា នោមទស្សន្តិយំ សវិគត្តំ ទ្វាទ-
 សិទ្ធិយា សិយា សវិគត្តា សិយា អវិគត្តា ។ នវិទ្ធិ-
 យា អវិចារា នោមទស្សន្តិយំ សវិចារំ ទ្វាទសិទ្ធិយា
 សិយា សវិចារា សិយា អវិចារា ។ ឯកាទសិទ្ធិយា
 អប្បវិគតា ឯកាទសិទ្ធិយា សិយា សប្បវិគតា សិយា
 អប្បវិគតា ។ ឯកាទសិទ្ធិយា ន បិវិសហគតា
 ឯកាទសិទ្ធិយា ន បិវិសហគតា ឯកាទសិទ្ធិយា
 សិយា បិវិសហគតា សិយា ន បិវិសហគតា ។
 ទ្វាទសិទ្ធិយា ន សុខសហគតា ទសិទ្ធិយា សិយា
 សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា ។ ទ្វាទ-
 សិទ្ធិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ទសិទ្ធិយា សិយា
 ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។

ឥន្ទ្រិយវិរាគ្គ បញ្ញាបុព្វកៈ

មិនគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ មិនមានហេតុគួរលះដោយ
 ទស្សនៈ ឥន្ទ្រិយ ៧ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន មិនមាន
 ហេតុគួរលះដោយទស្សនៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ មិនមានហេតុគួរលះ
 ដោយការវិនា ឥន្ទ្រិយ ៧ មានហេតុគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន មិនមាន
 ហេតុគួរលះដោយការវិនាសក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមានវិតក្កៈ ទោមន-
 ស្ស្រិយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ឥន្ទ្រិយ ១២ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមានវិចារៈ ទោ-
 មនស្ស្រិយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ឥន្ទ្រិយ ១២ ប្រព្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១១ មិនមានបីតិ
 ឥន្ទ្រិយ ១១ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន ។
 ឥន្ទ្រិយ ១១ មិនកើតព្រមដោយបីតិ ឥន្ទ្រិយ ១១ កើតព្រមដោយបីតិក៏
 មាន មិនកើតព្រមដោយបីតិក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១២ កើតព្រមដោយ
 សុខៈ ឥន្ទ្រិយ ១០ កើតព្រមដោយសុខៈក៏មាន មិនកើតព្រមដោយ
 សុខៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១២ មិនកើតព្រមដោយទរេហ្មា ឥន្ទ្រិយ ១០
 កើតព្រមដោយទរេហ្មាក៏មាន មិនកើតព្រមដោយទរេហ្មាក៏មាន ។

អភិធម្មបិដកេ វិរត្តោ

ទស្តិ្តយា កាមាវចរា តិណិ្តយា ន កាមាវចរា
 នវិ្តយា សិយា កាមាវចរា សិយា ន កាមាវ-
 ចរា ។ តេរសិ្តយា ន រូចាវចរា នវិ្តយា សិយា
 រូចាវចរា សិយា ន រូចាវចរា ។ តុទ្ធសិ្តយា ន
 អរូចាវចរា អដ្ឋិ្តយា សិយា អរូចាវចរា សិយា ន
 អរូចាវចរា ។ ទស្តិ្តយា បរិយាបដ្ឋា តិណិ្តយា
 អបរិយាបដ្ឋា នវិ្តយា សិយា បរិយាបដ្ឋា សិយា
 អបរិយាបដ្ឋា ។ ឯកាទស្តិ្តយា អនិយ្យានិកា អន-
 ញតញស្សាមិ្តិ្តយំ និយ្យានិកំ ទស្តិ្តយា សិយា
 និយ្យានិកា សិយា អនិយ្យានិកា ។ ទស្តិ្តយា
 អនិយតា អនញតញស្សាមិ្តិ្តយំ និយតំ ឯកាទ-
 សិ្តយា សិយា និយតា សិយា អនិយតា ។ ទស្តិ-
 ្តិយា សុទ្ធត្តរា តិណិ្តយា អនុត្តរា នវិ្តយា
 សិយា សុទ្ធត្តរា សិយា អនុត្តរា ។ បដ្ឋវសិ្តយា
 អរណា ទោមនស្សិ្តយំ សវណំ ន វសិ្តយា សិយា
 សវណា សិយា អរណាតិ ។

បញ្ញាប្បដ្ឋកំ ។

តិ្តយវិរត្តោ សមត្តោ ។

អភិធម្មបិណ្ឌ វិភង្គ

ឥន្ទ្រិយ ១០ ជាភាមាវចរ ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនមែនភាមាវចរ ឥន្ទ្រិយ ៧ ជា
 ភាមាវចរក៏មាន មិនមែនភាមាវចរក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ មិនមែនរូបាវចរ
 ឥន្ទ្រិយ ៧ ជារូបាវចរក៏មាន មិនមែនរូបាវចរក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៤
 មិនមែនអរូបាវចរ ឥន្ទ្រិយ ៨ ជាអរូបាវចរក៏មាន មិនមែនអរូបាវចរក៏
 មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ ជាបរិយាបន្នៈ ឥន្ទ្រិយ ៣ ជាអបរិយាបន្នៈ
 ឥន្ទ្រិយ ៧ ជាបរិយាបន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១១
 ជាអនិយ្យានិកៈ អនញ្ញញ្ញស្សាមីតិឥន្ទ្រិយ ជានិយ្យានិកៈ ឥន្ទ្រិយ ១០
 ជានិយ្យានិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ មិនទៀង
 អនញ្ញញ្ញស្សាមីតិឥន្ទ្រិយ ទៀង ឥន្ទ្រិយ ១១ ទៀងក៏មាន មិនទៀង
 ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទត្តរៈ (ការរើឡើងនូវខ្លួន)
 ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនមានទត្តរៈ ឥន្ទ្រិយ ៧ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងទត្តរៈក៏មាន
 មិនមានទត្តរៈក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៥ មិនប្រកបដោយសត្រូវ ទោមន-
 ស្ស្រិយ ប្រកបដោយសត្រូវ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយសត្រូវក៏មាន
 មិនមានសត្រូវក៏មាន ។

ចប់ បញ្ញាប្បច្ចកៈ ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយវិភង្គ ។

អភិធម្មបិដកេ

វិភង្គស្ស បឋមោ ភាគោ

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

ខន្ធវិភង្គោ

ខន្ធវិភង្គោ	សុត្តន្តកថានិយំ	១
	អភិធម្មកថានិយំ	២៤
	បញ្ហាបថកំ	១០៥

អាយតនវិភង្គោ

អាយតនវិភង្គោ	សុត្តន្តកថានិយំ	១២៧
	អភិធម្មកថានិយំ	១២៨
	បញ្ហាបថកំ	១៣០

ជាតិវិភង្គោ

ជាតិវិភង្គោ	សុត្តន្តកថានិយំ	១៥២
	អភិធម្មកថានិយំ	១៦៣
	បញ្ហាបថកំ	១៧០

អភិធម្មបិដក
 វិភង្គ បឋមភាគ
 សន្តិកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

ខន្ធវិភង្គ

ខន្ធវិភង្គ	សុត្តន្តកាដនីយ	១
	អភិធម្មកាដនីយ	២៤
	បញ្ហាបច្ចកៈ	១០៥

អាយតនវិភង្គ

អាយតនវិភង្គ	សុត្តន្តកាដនីយ	១២៧
	អភិធម្មកាដនីយ	១២៨
	បញ្ហាបច្ចកៈ	១៣០

ធាតុវិភង្គ

ធាតុវិភង្គ	សុត្តន្តកាដនីយ	១៥២
	អភិធម្មកាដនីយ	១៦៣
	បញ្ហាបច្ចកៈ	១៧០

មាតិកាបន្តានិ

មាតិកា

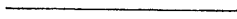
រង្វែក

សប្បវិកាដោ

សប្បវិកាដោ	សត្វនកាជនីយំ	១៧៤
	អភិធម្មកាជនីយំ	២១១
	បញ្ចាបចកំ	២២៦

ឥន្ទ្រិយវិកាដោ

ឥន្ទ្រិយវិកាដោ	អភិធម្មកាជនីយំ	២៤៧
	បញ្ចាបចកំ	២៥២

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

សប្បវិភាជ័

សប្បវិភាជ័	សុភវិភាជនីយ	១៧៤
	អភិធម្មភាជនីយ	២១១
	បញ្ហាបច្ចកៈ	២២៦

ឥន្ទ្រិយវិភាជ័

ឥន្ទ្រិយវិភាជ័	អភិធម្មភាជនីយ	២៤៧
	បញ្ហាបច្ចកៈ	២៥២

វិទ្យាវិទ្យុបត្តិ

វិទ្យុបាលី	អវិទ្យុបាលី	អង្កេត រដ្ឋលេខាយ័	
ចក្ខុសម្ពុស្សជា	ចក្ខុសម្ពុស្សជា	៧	១៤
បច្ចប្បនា	បច្ចប្បនា	១៥	៥
ទបាទិនុបាទានិយំ	ទបាទិនុបាទានិយំ	២៦	១៣
ខន្ធវិកត្តោ	ខន្ធវិកត្តោ	២៧	១
ជីវិតិញ្ចាយ្យំ	ជីវិតិញ្ចាយ្យំ		១៧
ទបាទិនុបាទានិយោ	ទបាទិនុបាទានិយោ	៣១	២
មហាមគ្គតារាមុណោ	មហាមគ្គតារាមុណោ	៨០	២
នេវ សេក្ខា	នេវ សេក្ខា	១០៨	៤
នីវណសម្បយុត្តោ	នីវណសម្បយុត្តោ	១១៧	៧
នីវណវិប្បយុត្តនីវណិយោ	នីវណវិប្បយុត្តនីវណិយោ	„	១២
នីវណវិប្បយុត្តនីវណិយោ	នីវណវិប្បយុត្តនីវណិយោ	„	១៣
នីវណិយាភិបិ	នីវណិយាភិបិ	„	១៥
បញ្ចាបច្ចកំ	អភិធម្មភាជនីយំ	១២៧	១
អចេកសិកំ	អចេកសិកំ	១៤៤	១៤
កិលេសវិប្បយុត្ត-	កិលេសវិប្បយុត្ត-		
សន្តិលេកិកាភិបិ	សន្តិលេសិកាភិបិ	១៤៧	១៥
អសម្ពដំ	អសម្ពដំ	១៥៨	១១

វិទ្យាវិទ្ធិបត្តិ

វិទ្យាបាលី	អវិទ្យាបាលី	អង្កេត រជ្ជលេខាយំ	
តកោ	តកោ	១៦២	៦
អភិធម្មកាជយំ	អភិធម្មកាជនីយំ	១៦៣	១
"	"	១៦៥	១
ធាតុយា	ធាតុយោ	១៨១	៦
ចេតសិកំ	ចេតសិកំ	១៧៦	១៥
ភគិនី	ភគិនី	១៧៨	៧
សច្ចវិក ង្គា	សច្ចវិកង្គោ	២២៦	១៥
នវិន្ទិយា	នវិន្ទិយា	២៦០	៨
"	"	"	១៦
ចិត្តសំសដ្ឋសមដា-	ចិត្តសំសដ្ឋសមដានា-		
នុបវេត្តិនោ	នុបវេត្តិនោ	២៧០	៦
"	"	"	៧
ចិត្តសំសដ្ឋសមដា-	ចិត្តសំសដ្ឋសមដានា-		
នុបវេត្តិ	នុបវេត្តិ	"	"
"	"	"	៨

សន្ធិកម្រាបពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ទាំងនោះ	ទាំងនោះ	៧	១០
កើតពីចក្ខុសម្មស្ស	កើតពីចក្ខុសម្មស្ស	៧	២០
សុត្តកាជនីយ	សុត្តនកាជនីយ	១៣	១
បបរិណតុ	បបរិណតុ	២៧	១២
កំបាន	កំមាន	៣៥	២
ជាអរិយាបន្ទៈកំមាន	ជាអបរិយាបន្ទៈកំមាន	៨៤	៦
បញ្ចាបចកៈ	អភិធម្មកាជនីយ	១២៧	១
នីវរណៈ	នីវរណៈ	១៤៣	៥
ប្រមូល	ប្រមូល	១៥៤	១១
អាយតនវិកង្គ	ធាតុវិកង្គ	១៧៥	១
ដល់នីវរណៈ	ដល់នីវរណៈ	១៨៣	៥
ភាពនៃចិត្ត	ភាពនៃចិត្ត	១៧៥	៨
សេចក្តីសោកៈ	សេចក្តីសោក	"	១៤
រមែលនៈបង្គំ	រមែលនៈបង្គំ	២០៥	៨
និទមាន	មិនមាន	២៣០	៤
ជាអធិបតីកំមាន	ជាអធិបតីកំមាន	"	៧

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកខាងក្រោមនេះ :

Printing costs were met through the gift of

Wat. Sotoshu Kouganji Temple

The Rev. Koudo Wagatsuma

3-7-40 Kashiwagi, Aoba-ku, Sendai-shi, Miyagi-ken 981 Japan

この本は次の方によって復刻されました。

曹洞宗 江巖寺 住職 我妻耕道

〒981 宮城県仙台市青葉区柏木3丁目7番40号

☎022-234-2905

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "

ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនាបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ

ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL. 80 (of 110 volumes total)

"ABHIDHAMMA PITAKA"

Published by the Buddhist Institute, Phnom Penh

Reproduced with the kind cooperation of the

TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE

First edition December 8, 1994

Printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ（南伝大蔵経）全110巻・第80巻アビダンマピタカ（論部）

発行：ブノンベン仏教研究所

復刻救援：カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

発行：1994年12月8日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社

製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

